Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2026 m. vasario 13 d.
(OR. en)

6076/26

SOC 59
EMPL 23
EDUC 34
ECOFIN 164

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Komisijos dok. Nr.:	15277/25 + ADD 1
Dalykas:	2026 m. bendra užimtumo ataskaita – *Priėmimas*

Delegacijoms priede pateikiama 2026 m. bendra užimtumo ataskaita, kurios galutinę redakciją 2026 m. vasario 4 d. bendrame posėdyje patvirtino Užimtumo komitetas ir Socialinės apsaugos komitetas.

Nuolatinių atstovų komiteto prašoma pateikti 2026 m. bendrą užimtumo ataskaitą Tarybai (EPSCO) priimti.

Turinys

SVARBIAUSIA INFORMACIJA 4

1 SKYRIUS. DARBO RINKA IR SOCIALINĖS TENDENCIJOS ES 41

2 SKYRIUS. UŽIMTUMAS IR SOCIALINĖS REFORMOS. VALSTYBIŲ NARIŲ REZULTATAI IR VEIKSMAI 47

2.1. 5-oji gairė. Darbo jėgos paklausos didinimas 47

2.1.1. Pagrindiniai rodikliai 48

2.1.2. Priemonės, kurių ėmėsi valstybės narės 72

2.2. 6 gairė. Darbo jėgos pasiūlos didinimas, taip pat galimybių įsidarbinti, visą gyvenimą įgyti įgūdžių ir kompetencijų gerinimas 75

2.2.1. Pagrindiniai rodikliai 77

2.2.2. Priemonės, kurių ėmėsi valstybės narės 123

2.3. 7-oji gairė. Darbo rinkų veikimo gerinimas ir socialinio dialogo veiksmingumo didinimas 136

2.3.1. Pagrindiniai rodikliai 137

2.3.2. Priemonės, kurių ėmėsi valstybės narės 169

2.4. 8-oji gairė. Lygių galimybių visiems skatinimas, socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu 177

2.4.1. Pagrindiniai rodikliai 177

2.4.2. Priemonės, kurių ėmėsi valstybės narės 218

3 SKYRIUS. SOCIALINĖS KONVERGENCIJOS SISTEMOS PIRMOJO ETAPO ANALIZĖ 230

3.1. Pagrindinės bendrosios išvados 231

3.2. Konkrečių šalių pirmojo etapo analizė 240

Belgija 240

Bulgarija 242

Čekija 244

Danija 246
Vokietija 248
Estija 250
Airija 252
Graikija 254
Ispanija 256
Prancūzija 258
Kroatija 260
Italija 262
Kipras 264
Latvija 266
Lietuva 268
Liuksemburgas 270
Vengrija 272
Malta 274
Nyderlandai 276
Austrija 278
Lenkija 280
Portugalija 282
Rumunija 284
Slovėnija 286
Slovakija 288
Suomija 290
Švedija 292
PRIEDAI 294

SVARBIAUSIA INFORMACIJA

Europos Komisijos ir Tarybos bendroje užimtumo ataskaitoje pagal SESV 148 straipsnį aptariama užimtumo ir socialinė padėtis Sąjungoje ir užimtumo politikos gairių[1] įgyvendinimas. Šioje ataskaitoje taip pat apžvelgiamos valstybių narių pastarojo meto politikos priemonės darbo rinkos bei socialinėje srityse ir nurodomos susijusios pagrindinės prioritetinės sritys, kuriose reikia imtis politikos veiksmų. Ataskaitoje ir toliau daug dėmesio skiriama Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimui.

Ataskaitos 1 skyriuje trumpai apžvelgiamos svarbios užimtumo ir socialinės tendencijos. 2 skyriuje analizuojami iššūkiai ir politikos atsakas valstybėse narėse pagal kiekvieną iš keturių užimtumo gairių. Šiame skyriuje taip pat aptariama pažanga siekiant ES pagrindinių ir nacionalinių tikslų iki 2030 m. 3 skyriuje pateikiamos bendrosios išvados dėl padėties kiekvienoje valstybėje narėje ir šios padėties analizė remiantis socialinės konvergencijos sistemos (SKS) principais[2]. Jis parengtas atsižvelgiant į Reglamentą (ES) 2024/1263, pagal kurį Komisijos vykdomai priežiūrai per Europos semestrą pasitelkiama socialinei konvergencijai kylančios rizikos nustatymo sistema[3].

Sprendžiant šioje ataskaitoje nurodytus uždavinius padedama siekti aukštynkryptės socialinės konvergencijos. Taip pat padedama siekti darnaus vystymosi tikslų ir įgyvendinti lygybės sąjungos strategijas[4]. Remiantis Komisijos pasiūlymu ir pasikeitus nuomonėmis Tarybos patariamuosiuose komitetuose, galutinę ataskaitą priims Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų (EPSCO) taryba.

---

1 Naujausią užimtumo politikos gairių redakciją Europos Sąjungos Taryba priėmė 2025 m. spalio 27 d., OL L, 2025/2254, 2025 11 7.

2 Remiantis EPSCO taryboje 2023 m. birželio mėn. vykusiomis diskusijomis dėl socialinės konvergencijos sistemos (SKS) ir Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto pagrindinėmis gairėmis, kurios pagrįstos nuo 2022 m. spalio mėn. iki 2023 m. gegužės mėn. specialios bendros Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto darbo grupės atliktu darbu.

3 Žr. Reglamento (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros 3 straipsnio 3 dalies b punktą. Be to, to paties reglamento 8 konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad „*[a]tlikdama integruotą užimtumo ir socialinių pokyčių analizę Europos semestro kontekste, Komisija, be kita ko, vertina riziką aukštynkryptei socialinei konvergencijai valstybėse narėse ir stebi Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimo pažangą, remdamasi socialinių rodiklių suvestine ir socialinės konvergencijos sistemos principais*“.

4 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija, 2020–2025 m. ES kovos su rasizmu veiksmų planas, 2020–2030 m. ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginis planas, 2026–2030 m. LGBTIQ+ asmenų lygybės strategija, 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija.

Bendroje užimtumo ataskaitoje apžvelgiama pažanga siekiant su užimtumu, įgūdžiais ir skurdo mažinimu susijusių ES pagrindinių ir nacionalinių tikslų iki 2030 m. (žr. teksto intarpus dėl tikslų 2 skyriuje)[5]:

- **ES šiuo metu sėkmingai siekia savo pagrindinio užimtumo lygio tikslo iki 2030 m.** Taip yra nepaisant to, kad BVP augimas yra nedidelis (nors ir spartėja) ir kad sumažėjo su augimu susijęs darbo vietų kūrimo intensyvumas, palyginti su aukštu lygiu 2024 m.[6] Užimtumo lygis ES 2024 m. pasiekė 75,8 proc., t. y. 0,5 proc. punkto daugiau nei 2023 m.; iki 2030 m. 78 proc. tikslo trūksta tik 2,2 proc. punkto. Dauguma valstybių narių 2024 m. padarė tolesnę pažangą siekdamos nacionalinių užimtumo tikslų, o septynios valstybės narės šiuos savo tikslus jau pasiekė arba viršijo.

- **Reikia dėti daug daugiau pastangų, kad ES įgūdžių tikslas būtų pasiektas.** Suaugusiųjų, kasmet dalyvaujančių mokymosi veikloje, dalis ES (remiantis suaugusiųjų švietimo tyrimo (SŠT) duomenimis) padidėjo tik nedaug. Ji padidėjo nuo 37,4 proc. 2016 m. iki 39,5 proc. 2022 m., tačiau tebėra daugiau kaip 20 proc. punktų mažesnė už ES pagrindinį tikslą iki 2030 m. – 60 proc. Darbo jėgos tyrimo (DJT) duomenys rodo, kad 2022–2024 m. dalyvavimas suaugusiųjų švietimo veikloje apskritai padidėjo. Dauguma valstybių narių atsilieka nuo savo siekiamų nacionalinių tikslų. Juos pasiekti yra labai svarbu siekiant užtikrinti, kad Europa išliktų konkurencinga, inovatyvi ir įtrauki, taip pat atsižvelgiant į demografines tendencijas. Ypač skubiai reikia imtis daugiau politikos veiksmų siekiant sustiprinti Sąjungos strateginį nepriklausomumą.

---

5 ES pagrindiniams tikslams iki 2030 m. pritarė ES vadovai 2021 m. gegužės mėn. Porto socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime, o 2021 m. birželio mėn. – Europos Vadovų Taryba.

6 Žr. *European economic forecast – Autumn 2025*, Publications Office of the European Union, 2025.

- **Nepaisant pastebimos pažangos, reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų pasiektas skurdo mažinimo tikslas.** Asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius ES 2024 m. buvo apie 2,9 mln. mažesnis nei 2019 m. Tai geras rezultatas, atsižvelgiant į COVID-19 krizę, dideles energijos kainas ir infliaciją. Prie to gali prisidėti ir 2024 m. ES lygmeniu labai padidėjęs realiųjų bendrųjų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksas. Vis dėlto dar daug trūksta iki ES pagrindinio tikslo, kad iki 2030 m. tokių asmenų skaičius sumažėtų bent 15 mln. Nors 2024 m. dvi valstybės narės pasiekė savo nacionalinius tikslus, o dar 14 nuo 2019 m. padarė tam tikrą pažangą, 11 valstybių narių rizikos grupėje esančių asmenų 2024 m. buvo daugiau nei 2019 m.[7] Esant tokioms aplinkybėms, likusią šio dešimtmečio dalį pastangas siekiant šio tikslo reikėtų labai paspartinti. Tai ypač svarbu atsižvelgiant į siekį užtikrinti, kad skurdas Sąjungoje būtų panaikintas iki 2050 m.[8]

Europos politika reikšmingai remiamas integracinis ir tvarus ekonomikos augimas, atsparumas, taip pat ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda. Komisija įgyvendina kelias tam skirtas iniciatyvas, tokias kaip Kokybiškų darbo vietų kūrimo gairės, Įgūdžių sąjunga, įskaitant rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl žmogiškojo kapitalo Europos Sąjungoje, Įperkamo būsto planas ir būsima Kovos su skurdu strategija. Konkurencingumo kelrodžio komunikate Komisija nurodė įgūdžių ugdymo ir kokybiškų darbo vietų kūrimo skatinimą kaip vieną iš penkių horizontaliųjų įgalinamųjų veiksnių, reikalingų konkurencingumui visuose sektoriuose remti. Pagal dabartinę daugiametę finansinę programą „Europos socialinis fondas +“ yra pagrindinė Europos finansavimo socialinėje srityje priemonė, kurią papildo kitos priemonės, kaip antai „Erasmus+“. Infrastruktūros srityje jį papildo finansavimas iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę (EITP) ir iš Teisingos pertvarkos fondo (TPF). Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone (EGADP) taip pat skatinama socialinė sanglauda remiant reformas ir investicijas, didinant valstybių narių konkurencingumą ir atsparumą[9]. Visos šios ES finansavimo priemonės prisideda prie Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo.

---

[7] Dvi valstybės narės, pasiekusios savo nacionalinius tikslus, yra SE ir IE. Nuo 2019 m. tam tikrą pažangą padarė 14 valstybių narių: PT, EL, BG, PL, IT, RO, HU, HR, CZ, NL, BE, CY, EE ir LV. 11 valstybių narių, kuriose rizikos grupės asmenų skaičius 2024 m. buvo didesnis nei 2019 m., yra: FR, DE, ES, SK, FI, AT, DK, LT, SI, LU ir MT.

[8] Žr. 2025 m. rugsėjo 10 d. Europos Komisijos pirmininkės U. von der Leyen 2025 m. pranešimą apie Sąjungos padėtį.

[9] „Europos socialinio fondo +“ biudžetas (2020–2027 m.) yra apie 142 mlrd. EUR, įskaitant nacionalinį bendrą finansavimą. Jis iš esmės apima investicijas politikos srityse, kurioms taikomos užimtumo gairės. Papildoma parama, daugiausia dėmesio skiriant infrastruktūrai, teikiama iš ERPF ir TPF. Iš viso apie 163,7 mlrd. EUR valstybėms narėms skirtų EGADP lėšų panaudojama socialinėms išlaidoms, kurios sudaro apie 25 proc. visų įvertintų išlaidų, finansuoti (2025 m. lapkričio 13 d. padėtis). Socialinių išlaidų kategorijos apibrėžiamos ir taikomos pagal metodiką, kurią Komisija, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu ir valstybėmis narėmis, patvirtino Deleguotajame reglamente (ES) 2021/2105.

Socialinės konvergencijos sistemos pirmojo etapo analizė rodo, kad:

i **2024 m. visose valstybėse narėse tęsėsi darbo rinkos rezultatų aukštynkryptės konvergencijos tendencija.** Vis dėlto reikia toliau gerinti tam tikrų nepakankamai atstovaujamų grupių (pvz., jaunimo ir neįgaliųjų), kurių atžvilgiu šalyse nėra aiškios aukštynkryptės konvergencijos tendencijos, užimtumo rezultatus.

ii **ES lygmeniu šiek tiek pagerėjo įgūdžių padėtis, nors šioje srityje vis dar esama rizikos aukštynkryptei konvergencijai.** Užfiksuota palyginti daug atvejų, kai padėtis yra kritinė, pavyzdžiui, tokiose srityse kaip mokyklos nebaigimas, suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje ir skaitmeninių įgūdžių lygis.

iii ES lygmeniu šiek tiek pagerėjo skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygio, pajamų nelygybės ir realiųjų bendrųjų disponuojamųjų namų ūkių pajamų vienam gyventojui rodikliai, tačiau šioje srityje valstybių narių aukštynkryptės konvergencijos ženklų nematyti.

Horizontalioji konkrečių šalių aukštynkryptės socialinės konvergencijos analizė, kurią atlikus padarytos šios pagrindinės išvados, yra pagrįsta socialinės konvergencijos sistemos (SKS) principais. Valstybių narių darbo rinkos, įgūdžių ir socialiniai iššūkiai analizuojami siekiant nustatyti galimą riziką aukštynkryptei socialinei konvergencijai. Analizė atliekama remiantis su valstybėmis narėmis sutartomis analitinėmis priemonėmis (socialinių rodiklių suvestine ir sutarta šviesoforo principu grindžiama bendros užimtumo ataskaitos metodika).

Dėl devynių valstybių narių bus atlikta socialinės konvergencijos sistemos antrojo etapo analizė. Tarp jų yra Bulgarija, Graikija, Ispanija, Italija, Lietuva, Liuksemburgas ir Rumunija, kurios į antrąjį etapą pateko ir praėjusiais metais. Be to, šiais metais į šią grupę pirmą kartą įtraukiamos Latvija ir Suomija[10]. Kroatija, Estija ir Vengrija, dėl kurių praėjusiais metais buvo atlikta antrojo etapo analizė, šiais metais neįtrauktos[11]. Komisijos tarnybos atliks išsamesnę šalių, kuriose nustatyta potenciali rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, antrojo etapo analizę (naudodamosi didesniu kiekybinių ir kokybinių duomenų rinkiniu).

Užimtumo, įgūdžių srities ir socialiniai iššūkiai ES valstybėse narėse pagal pagrindinius socialinių rodiklių suvestinės rodiklius

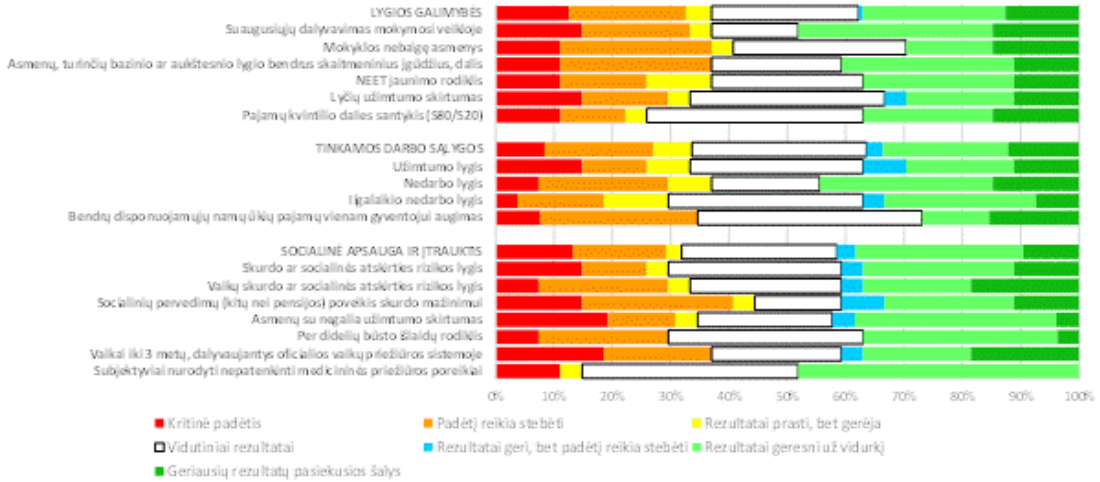

Pastaba. Trūksta dalies šalių kai kurių rodiklių duomenų (žr. 3.1.1 lentelę 3.1 skirsnyje). Skirtingų spalvų segmentų ilgis juostoje yra proporcingas valstybių narių daliai pagal atitinkamą kategoriją. Legendos elementų paaiškinimas pateiktas 6 priede.

---

10 Latvijoje taip yra dėl padidėjusios nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalies, taip pat nedarbo ir ilgalaikio nedarbo lygio. Tai taip pat siejama su mažu ir mažėjančiu socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikiu skurdo mažinimui ir ryškiu vaikų iki 3 metų dalyvavimo oficialios vaikų priežiūros sistemoje padėties pablogėjimu. Suomijos atveju antrojo etapo analizės poreikis nustatytas daugiausia dėl nedarbo ir ilgalaikio nedarbo lygio santykinio pablogėjimo.

11 Estijai, Vengrijai ir Kroatijai, kurių antrojo etapo analizė taip pat buvo atlikta praėjusiais metais, šiemet tai netaikoma. Estijoje ji neatliekama dėl pajamų nelygybės, disponuojamųjų namų ūkių pajamų, AROPE lygio, socialinių pervedimų poveikio skurdo mažinimui ir nepatenkintų medicininės priežiūros poreikių pagerėjimo. Vengrija taip pat neįtraukta į antrojo etapo analizę, nes naujausi duomenys rodo, kad pagerėjo švietimo ir mokymo įstaigų nebaigusių asmenų, AROPE lygio (bendras ir vaikų), asmenų su negalia užimtumo skirtumo ir ilgalaikio nedarbo lygio rodikliai. Kroatijoje 2024 m. fiksuojamas visų socialinių rodiklių, pagrįstų ES SPGS, laiko eilučių lūžis, todėl pokyčių prasmingai interpretuoti neįmanoma. Šis struktūrinis lūžis visų pirma lemia tai, kad padėtį, susijusią su AROPE lygiu (bendro ir vaikų), reikia stebėti.

Nepaisant didėjančio ekonominio ir geopolitinio netikrumo, ES darbo rinka 2024 m. ir 2025 m. pradžioje išliko atspari – užimtumas augo nuosaikiai, tačiau vis dar sparčiai. Dirbančių asmenų ES 2024 m. iš viso padaugėjo 1,7 mln. – iki 219,4 mln. Užimtumo lygis (20–64 metų amžiaus grupėje) 2024 m. pasiekė 75,8 proc. ir toliau didėjo – 2025 m. II ketv. pasiekė rekordines 76,2 proc. aukštumas. Nors metinis augimo tempas sulėtėjo, teigiamas augimas atspindėjo darbo rinkos atsparumą netikrumo sąlygomis. Tuo pat metu nedarbo lygis ES 2024 m. (15–74 metų amžiaus grupėje) sumažėjo iki rekordiškai žemo 5,9 proc. lygio.

2024 m. užfiksuotą užimtumo augimą daugiausia lėmė aktyvesnis dalyvavimas darbo rinkoje ir (kur kas mažiau) mažesnis nedarbas. Daugiausia darbo vietų sukurta paslaugų sektoriuje ir viešajame sektoriuje. Savarankiško darbo (kaip viso užimtumo dalies) mastas ES nuosekliai mažėja, nors padėtis įvairiuose sektoriuose ir šalyse skiriasi. Apskritai ES valstybėse narėse stebima laipsniška aukštynkryptė užimtumo lygio konvergencija. Tuo pat metu išliko reikšmingų regioninių skirtumų tiek tarp šalių, tiek jų viduje. Daugelis regionų, kuriuose užimtumo lygis palyginti žemas, yra kaimo, retai gyvenami arba periferiniai regionai.

Nepaisant ekonominio ir geopolitinio netikrumo, darbo rinka yra atspari

76,2 %
užimtumo lygis (20–64 m.) 2025 m. II ketv. (+0,5 proc. p., palyginti su ankstesniais metais)

80,8 %
darbo jėgos aktyvumo lygis (20–64 m.) 2025 m. II ketv. (+0,5 proc. p., palyginti su ankstesniais metais)

6,0 %
nedarbo lygis (15–74 m.) 2025 m. II ketv. (nepakito, palyginti su ankstesniais metais)

14,9 %
jaunimo nedarbo lygis (15–24 m.) 2025 m. II ketv. (+0,1 proc. p., palyginti su ankstesniais metais)

Pagrindiniai ES-27 darbo rinkos rodikliai (proc., ketvirčių duomenys)

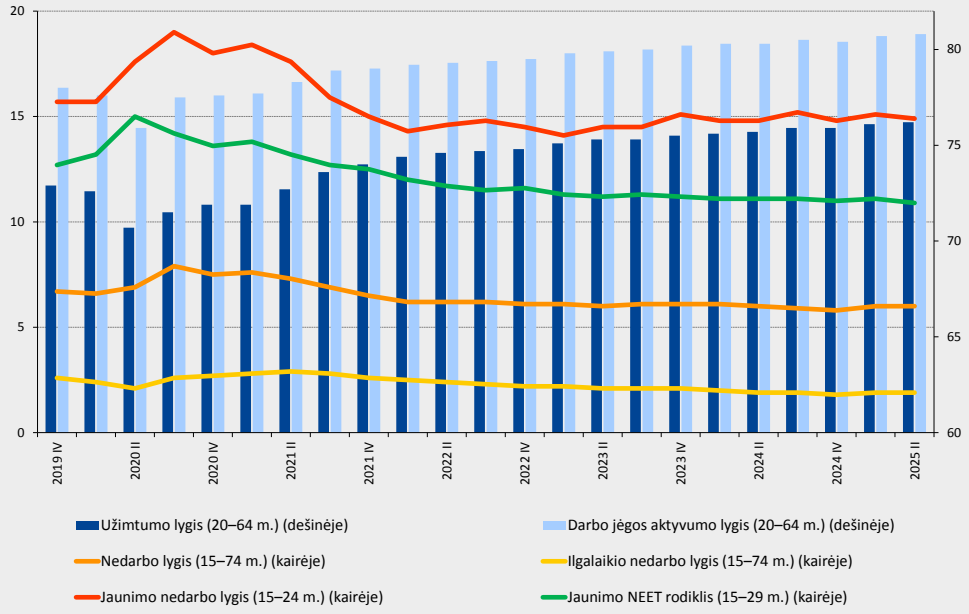

Šaltinis – Eurostatas [lfsi_emp_q], [une_rt_q], [une_ltu_q] ir [lfsi_neet_q]. Duomenys koreguoti pagal sezoną, o ne pagal kalendorių.

Lėtas darbo našumo augimas yra iššūkis ES konkurencingumui ir socialinei sanglaudai; tai pažymima ir M. Draghi pranešime[12]. Tai dar labiau aktualu nepalankių demografinių pokyčių kontekste, nes tai turi padarinių Sąjungos ekonomikos augimo potencialui, pajėgumui kurti darbo vietas ir ES piliečių gyvenimo lygiui. Per pastaruosius du su puse dešimtmečio našumo augimas nuolat lėtėjo[13]. Valandos darbo našumas 2024 m. padidėjo vos 0,2 proc. (praėjusiais metais buvo fiksuotas 0,8 proc. sumažėjimas). Prognozėse numatomas padėties gerėjimas 2025, 2026 ir 2027 m., kuris daugumoje valstybių narių galėtų kompensuoti našumo netekimą nuo 2023 m.[14] Siekdama stiprinti savo konkurencingumą ir strateginį savarankiškumą, ES turi didinti savo inovacinį pajėgumą, be kita ko, stiprindama savo žmogiškąjį kapitalą pagal kintančius poreikius. Tai aiškiai pabrėžiama Komisijos konkurencingumo kelrodžio komunikate[15], Įgūdžių sąjungos iniciatyvoje[16], taip pat DI žemyno veiksmų plane[17] ir DI taikymo strategijoje[18]. Didinti darbo našumą taip pat gali padėti didesnės privačios investicijos, palaikomos glaudesnės kapitalo rinkų sąjungos.

Menkas darbo našumo augimas kelia iššūkių ES konkurencingumui

Pagrindiniai 27 šalių ES darbo našumo rodikliai

Darbo našumo augimas:

- 1,7 % per metus 2000–2007 m.
- 1,2 % – 2010–2019 m.
- 0,1 % – 2021–2024 m.

2024 m. darbuotojo dirbtų valandų skaičius buvo 4,4 % mažesnis nei 2004 m.

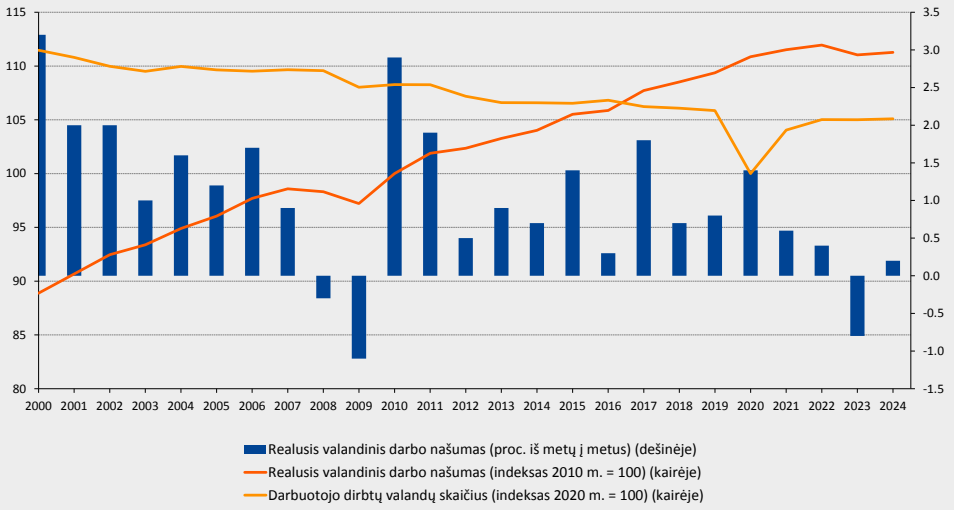

Šaltinis – Eurostatas [nama_10_lp_ulc].

12 The Draghi report:A competitiveness strategy for Europe, 2024 m. rugsėjo 9 d.

13 2000–2007 m. jis vidutiniškai siekė 1,7 proc. per metus, 2010–2019 m. sumažėjo iki 1,2 proc. ir 2021–2024 m. tesudarė 0,1 proc.

14 Žr. *European economic forecast – Autumn 2025*, Publications Office of the European Union, 2025.

15 Europos Komisijos komunikatas „ES konkurencingumo kelrodis“, COM(2025) 30 final, 2025 1 29.

16 Europos Komisijos komunikatas „Įgūdžių sąjunga“, COM(2025) 90 final, 2025 3 5.

17 Europos Komisijos komunikatas „DI žemyno veiksmų planas“, COM(2025) 165 final, 2025 4 9.

18 Europos Komisijos komunikatas „DI taikymo strategija“, COM(2025) 723 final, 2025 10 8.

Darbo jėgos ir įgūdžių trūkumas, palyginti su aukščiausiu jo lygiu 2022 m., sumažėjo, tačiau tebėra didelis. Šias stygiaus problemas itin svarbu spręsti siekiant didinti konkurencingumą, įgyvendinti ES didesnio strateginio savarankiškumo darbotvarkę ir užtikrinti tvarų augimą. ES laisvų darbo vietų lygis sumažėjo nuo 3,1 proc. 2022 m. II ketv. iki 2,1 proc. 2025 m. II ketv., tačiau išliko didesnis nei prieš pandemiją (2013–2019 m.), kai jis vidutiniškai buvo 1,7 proc. Pagal šį rodiklį ypač ryškus trūkumas yra administracinių ir paramos paslaugų, profesinės, mokslinės ir techninės veiklos, transporto, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų, statybos, informacijos ir ryšių sektoriuose. Neseniai atlikus analizę nustatytos net 24 žaliajai pertvarkai svarbios profesijos, kuriose darbo jėgos trūksta daugelyje valstybių narių[19].

Tikėtina, kad trūkumas kai kuriuose sektoriuose išliks dėl struktūrinių veiksnių. Tai, be kita ko, demografiniai pokyčiai ir įgūdžių poreikiai, kylantys dėl žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos, taip pat prastos darbo sąlygos kai kuriuose sektoriuose. Judumas tarp sektorių tebėra ribotas: kasmet darbo sektorių pakeičia tik 1,8–3,9 proc. darbuotojų; šis rodiklis iš esmės nesikeičia nuo 2016 m.[20] Spręsti šias stygiaus problemas itin svarbu siekiant remti ekonomikos augimą, našumą ir dvejopą pertvarką. Glaudžiai bendradarbiaudama su socialiniais partneriais Komisija 2024 m. pristatė veiksmų planą, kurio tikslas – įveikti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemas Sąjungoje[21]. Šiame veiksmų plane pabrėžiama nepakankamai atstovaujamų grupių aktyvumo skatinimo, aktyvesnio kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo, aktyvesnio su įgūdžiais susijusios informacijos rinkimo, geresnių darbo sąlygų ir geresnio darbo jėgos judumo svarba sprendžiant stygiaus problemas. Įgyvendindama įgūdžių sąjungą, Komisija pateikia naują rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl žmogiškojo kapitalo.

---

19 Laikoma, kad labai trūksta tam tikros profesijos darbuotojų, jeigu bent penkios valstybės narės praneša apie tos profesijos darbuotojų trūkumą. Tai vienas pagrindinių švarios pramonės kurso veiklos rezultatų rodiklių.

20 Fulvimari A. et al., *Estimating labour market transition costs and social investment needs of the green transition – a new approach*, Publications Office of the European Union, 2025.

21 Europos Komisijos komunikatas „Darbo jėgos ir įgūdžių trūkumas ES. Veiksmų planas“, COM(2024) 131 final, 2024 3 20.

Darbo jėgos trūkumas Sąjungoje, palyginti su aukščiausiu jo lygiu 2022 m., sumažėjo, tačiau tebėra didelis

Laisvų darbo vietų lygis ES pagal ekonominės veiklos rūšis (proc., metiniai duomenys)

2,9 % ar didesnis laisvų darbo vietų lygis administracinių ir paramos paslaugų, profesinės, mokslinės ir techninės veiklos, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų, statybos, IRT sektoriuose 2024 m.

5 % didesnis darbo jėgos trūkumas 2024 m., palyginti su 2019 m.

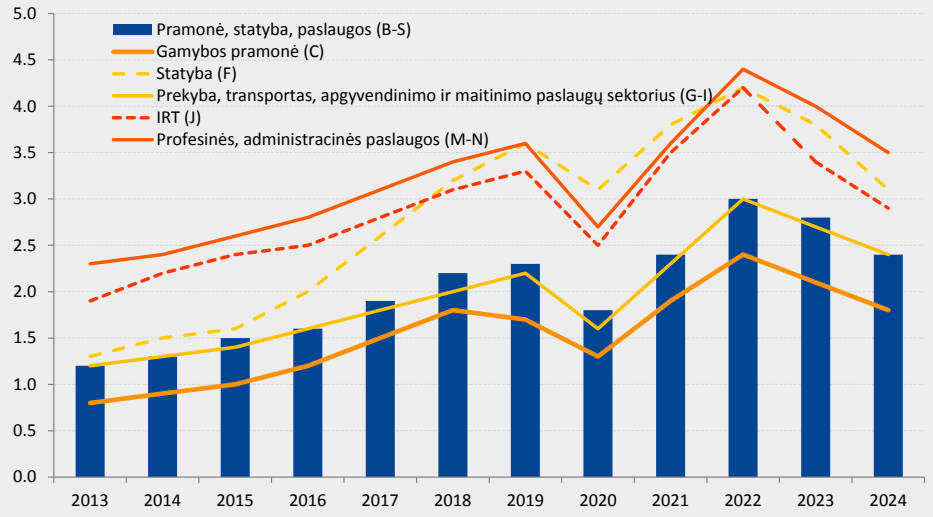

Pastaba. NACE 2 red. veiklos rūšys: B–S (pramonė, statyba ir paslaugos (išskyrus darbuotojus samdančių namų ūkių ir ekstrateritorinių organizacijų bei įstaigų veiklą)), C (apdirbamoji gamyba), F (statyba), G–I (didmeninė ir mažmeninė prekyba, transportas, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos), J (informacija ir ryšiai), M–N (profesinė, mokslinė ir techninė veikla).

Šaltinis – Eurostatas [jvs_a_rate_r2].

Darbo vietų kokybės skatinimas yra itin svarbus konkurencingai socialinei rinkos ekonomikai, pasižyminčiai dideliu produktyvumu ir didesne socialine sanglauda. Siekiant skatinti kokybiškų darbo vietų kūrimą itin svarbu panaikinti inovacijų diegimo atotrūkį ir įgyvendinti Konkurencingumo kelrodžio komunikate nurodytus horizontaliuosius įgalinamuosius veiksnius[22]. Savo ruožtu svarbų vaidmenį atlieka ir darbo rinkos institucijos. Kaip nurodyta 2025 m. birželio mėn. Užimtumo komiteto nuomonėje EPSCO tarybai[23], darbo vietų kokybė apima tokius aspektus kaip *tinkamas atlyginimas* ir *teisingas darbo užmokestis*, *darbo vietų ir karjeros saugumas*, įgūdžių ugdymas ir karjeros raida. Tai tarpusavyje susiję elementai, kuriuos sujungus gali būti sukurtas sėkmingas asmeninio įgalėjimo, našumo ir ekonomikos augimo ciklas. Be to, *darbuotojų sauga ir sveikata*, o taip pat *gerovė darbe*, optimali *darbo laiko tvarka*, *profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra* ir savarankiškumas darbe gali padėti pamatus asmeninei,

22 Šie horizontalieji įgalinamieji veiksniai apima reglamentavimo aplinkos supaprastinimą, naštos mažinimą ir spartai bei lankstumui palankių sąlygų sudarymą; visapusišką bendrosios rinkos masto teikiamų pranašumų išnaudojimą šalinant kliūtis; finansavimą santaupų ir investicijų sąjungos ir perorientuoto ES biudžeto lėšomis; skatinimą ugdyti įgūdžius ir kurti kokybiškas darbo vietas kartu užtikrinant socialinį sąžiningumą; geresnį politikos koordinavimą ES ir nacionaliniu lygmenimis.

23 Žr. 2025 m. birželio mėn. Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybai pateiktą Užimtumo komiteto nuomonę dėl darbo vietų kokybės aspektų.

profesinei ir organizacinei sėkmei. Tai gali lemti, pavyzdžiui, didesnis kūrybiškumas ir atskaitomybė, didesnė motyvacija bei produktyvumas ir retesnis perdegimas.

Socialinės apsaugos prieinamumas yra neatsiejama darbo vietų kokybės dalis. Taip pat *kolektyvinis atstovavimas interesų grupėms ir jo organizavimas*, *lyčių lygybė bei lygios galimybės* ir pastangos skatinti *perėjimą nuo nedeklaruojamo ar nepakankamai deklaruojamo darbo prie oficialaus užimtumo* yra itin svarbūs teisingos ir įtraukios darbo rinkos veiksniai. Siekiant užtikrinti, kad darbo vietų kūrimas būtų susijęs ne tik su kiekybe, bet ir su kokybe, itin svarbu gerinti visų šių darbo vietų kokybės aspektų rezultatus. Darbo vietų kokybei įtakos turi ir struktūriniai pokyčiai darbo rinkoje. Tai, be kita ko, didėjanti darbo skaitmenizacija, ekonomikos žalinimas, darbo sutarčių ir darbo formų raida, kintanti darbo vietos kultūra ir platesnės visuomeninės vertybės bei tikslai, kaip antai nediskriminavimas ir lygios galimybės.

Realusis darbo užmokestis vėl didėja, tačiau dar neatsigavo iki tokio lygio, koks buvo prieš sumažėjimą ankstesniais metais

Nominalusis atlygis darbuotojui padidėjo 5,1 % 2024 m. ir 4,2 % 2025 m. (prognozė).

Realusis darbo užmokestis padidėjo 2,7 % 2024 m. ir 1,3 % 2025 m. (prognozė).

Realusis bruto darbo užmokestis darbuotojui
(metinis pokytis proc.; 2023, 2024 ir 2025 m.)

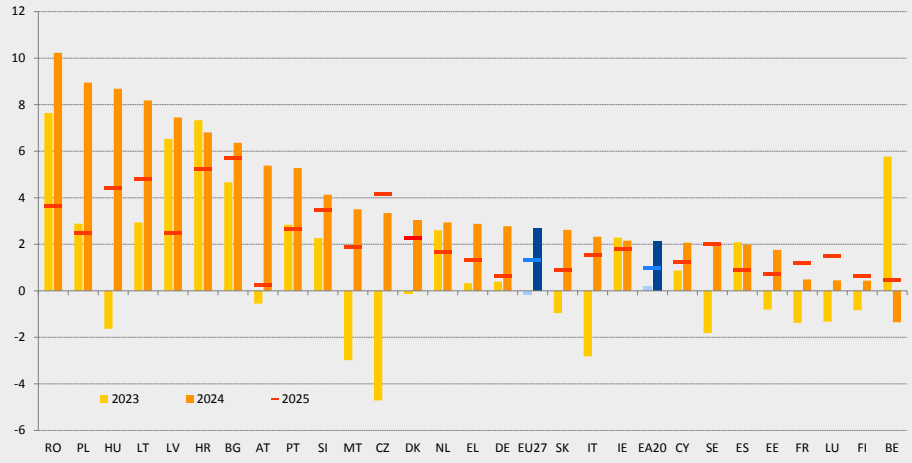

Šaltinis – Europos Komisija, duomenų bazė AMECO, nominalusis bruto darbo užmokestis darbuotojui [hwwdw], defliatorius – suderintas vartotojų kainų indeksas [AMECO 5000 ZCPIH]. Bendras užimtumas (vidaus koncepcija) [namq_10_a10_e]. 2025 m. duomenys atspindi projekcijas, apskaičiuotas remiantis Komisijos 2025 m. Europos pavasario ekonominėmis prognozėmis. Lapkričio 19 d., kai buvo galima atlikti paskutinį atnaujinimą, atnaujintas nominalusis bruto darbo užmokestis darbuotojui [AMECO kodas: hwwdw] ir rudens prognozė nebuvo prieinami.

Darbo užmokesčio augimas ES 2024 m. tebebuvo spartus, nors šiuo atžvilgiu tarp valstybių narių buvo reikšmingų skirtumų. Metinis nominaliojo atlygio darbuotojui augimas buvo 5,1 proc., mažiau nei rekordiškas 6,1 proc. augimas 2023 m. Realiojo darbo užmokesčio augimas 2024 m. atsigavo ir sudarė 2,7 proc. Tai daugiausia lėmė mažėjanti infliacija ir spartus nominaliojo darbo užmokesčio augimas. Daugumoje valstybių narių realusis darbo užmokestis viršijo prieš pandemiją buvusį lygį. Tačiau keliose didelėse ekonomikose (Vokietijos, Prancūzijos, Nyderlandų ir Italijos) jis vis dar mažesnis menko produktyvumo ir ekonomikos augimo sąlygomis. Todėl vidutinis realusis darbo užmokestis ES 2024 m. vis dar buvo šiek tiek mažesnis nei iki pandemijos, tačiau prognozuojama, kad 2025 m. jis jau viršys prieš pandemiją buvusį lygį. Tuo pat metu teisės aktais nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio didinimas daugumoje valstybių narių iš esmės kompensavo minimalųjį darbo užmokestį gaunančių asmenų perkamosios galios sumažėjimą.

Šalyse, kuriose minimalusis darbo užmokestis nustatomas kolektyvinėmis sutartimis, darbo užmokesčio augimas 2024 m. padėjo padidinti perkamąją galią, ypač mažai apmokamą darbą dirbantiems asmenims. Direktyvos dėl deramo minimaliojo darbo užmokesčio[24] tinkamas įgyvendinimas yra itin svarbus siekiant išsaugoti mažą darbo užmokestį gaunančių darbuotojų perkamąją galią, taip pat išvengti dirbančiųjų skurdo rizikos ir su ja kovoti, kartu stiprinant paskatas dirbti. Toje direktyvoje taip pat numatytos priemonės, kuriomis siekiama skatinti kolektyvines derybas ir tobulinti vykdymo užtikrinimo bei priežiūros mechanizmus valstybėse narėse.

[24] 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2041 dėl deramo minimaliojo darbo užmokesčio Europos Sąjungoje, OL L 275, 2022 10 25, p. 33.

Nors tinkamas darbo užmokestis yra vienas iš pagrindinių darbo vietos kokybės[25] aspektų, 2024 m. skurdo riziką patyrė beveik vienas iš dvylikos darbuotojų. Tai dar labiau būdinga darbuotojams, dirbantiems nestandartinių formų darbą. Dirbančių (18–64 metų amžiaus) asmenų, patiriančių skurdo riziką, dalis 2024 m. šiek tiek sumažėjo – iki 8,2 proc. Nestandartinių formų darbą dirbantys asmenys buvo paveikti labiau, nes jų metinės darbo pajamos ir darbo intensyvumas dažnai yra mažesni. Pavyzdžiui, tarp namų ūkių, kuriuose darbo intensyvumas yra didelis, dirbančiųjų skurdą patiriančių asmenų dalis buvo mažesnė nei trečdalis atitinkamos mažo darbo intensyvumo namų ūkių dalies[26]. Be to, dirbančiųjų skurdo lygis tebėra didesnis tarp ne ES gimusių asmenų, žemo išsilavinimo darbuotojų ir namų ūkių, kuriuose yra išlaikomų vaikų. Vyrai taip pat dažniau patiria skurdo riziką dirbdami, palyginti su moterimis. Be ekonomikos augimo ir stiprios darbo rinkos, spręsti šias problemas gali padėti tiek minimaliojo darbo užmokesčio direktyvos įgyvendinimas, tiek aktyvesnis 2019 m. Tarybos rekomendacijos dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių įgyvendinimas.

---

25 Žr. 2025 m. birželio mėn. Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybai pateiktą Užimtumo komiteto nuomonę dėl darbo vietų kokybės aspektų.

26 Dirbančiųjų skurdo rizikos lygis apibrėžiamas kaip 18–64 m. amžiaus asmenų, kurie nurodo, kad dirba (pagal darbo sutartį arba savarankiškai) ir kurių ekvivalentinės disponuojamosios namų ūkio pajamos nesiekia skurdo rizikos ribos, kuri yra 60 proc. nacionalinės medianos (po socialinių pervedimų), dalis. Kadangi rodiklis grindžiamas visomis namų ūkio pajamomis, jam poveikį taip pat daro namų ūkio sudėtis, kitų namų ūkio narių užimtumo padėtis, darbo intensyvumas (dirbtos valandos) ir kiti pajamų šaltiniai, pavyzdžiui, socialiniai pervedimai, taip pat mokesčiai. Šis rodiklis, kaip ir kiti skurdžių pajamų rodikliai, neapima pragyvenimo išlaidų regioninių skirtumų.

Asmenų, kurie patiria skurdo riziką dirbdami, dalis skiriasi priklausomai nuo darbo sutarties rūšies

Dirbančiųjų skurdo lygis pagal darbo sutarties rūšį (proc., 2024 m.)

2024 m. ES:

- 8,2 % visų darbuotojų buvo skurstantys dirbantieji
- 12,9 % ne visą darbo laiką dirbančių darbuotojų buvo skurstantys dirbantieji
- 13,3 % laikinųjų darbuotojų buvo skurstantys dirbantieji.

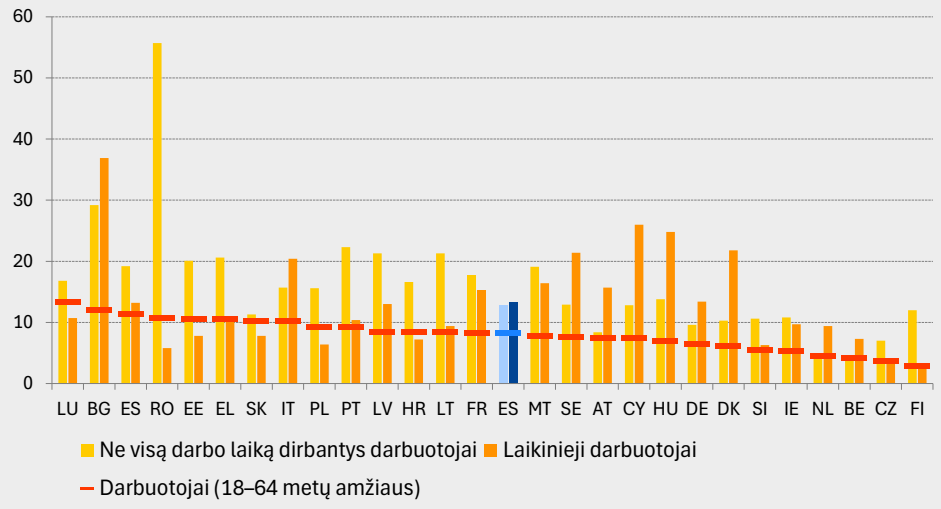

Pastaba. HR duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios, o LT duomenys yra negalutiniai.
Šaltinis – Eurostatas, [tespm070,] [ilc_iw05], [ilc_iw07], ES SPGS.

Lanksčios darbo sutarčių sąlygos gali padėti tenkinti darbo rinkos poreikius, tačiau taip pat gali prisidėti prie didesnės darbo rinkos segmentacijos ir bloginti darbo vietų kokybę. Nestandartinės darbo formos, tokios kaip laikinasis darbas ir darbas ne visą darbo laiką, gali suteikti daugiau lankstumo tiek darbdaviams, tiek darbuotojams. Jos taip pat gali būti tarpinis sprendimas siekiant stabilaus užimtumo ir geresnių darbo sąlygų, kai perėjimo į nuolatinį darbą rodikliai yra pakankamai aukšti. Vis dėlto kai kuriais atvejais jos riboja aukštynkryptį judumą, užtęsia nestabilumą ir yra siejamos su prastomis darbo sąlygomis, mažesniu darbo užmokesčiu ir ribotomis galimybėmis naudotis socialine apsauga, mokymu ir atstovavimu[27]. Didėjant užimtumo lygiui, laikinųjų darbuotojų dalis visų darbuotojų grupėje toliau mažėjo ir 2024 m. ES sudarė 11,6 proc. Skirtumai tarp valstybių narių išliko reikšmingi.

Nepaisant nedidelio padėties pagerėjimo, terminuotos darbo sutartys su jaunimu yra beveik tris kartus dažnesnės ir dažniau sudaromos su moterimis nei su vyrais. Be to, kai kuriose valstybėse narėse laikinojo darbo dalis yra palyginti didelė ir kartu perėjimo prie neterminuotų darbo sutarčių rodikliai žemi. Tai rodo, kad kyla iššūkių naudoti terminuotas darbo sutartis kaip tarpinį sprendimą pereinant prie nuolatinio darbo.

[27] Žr. EUROFOUND, Labour market segmentation, *European Industrial Relations Dictionary*, 2019.

2024 m. kas antras laikinasis darbuotojas laikinai dirbo ne savo noru; tai sudarė 6,4 proc. visų darbuotojų. Trumpai tariant, su laikinuoju darbu ne savo noru (15–64 metų amžiaus grupėje) ir toliau susiduria reikšminga darbo jėgos dalis, nors nuo 2023 m. jo sumažėjo 0,5 proc. punkto. Ryškių skirtumų esama tarp valstybių narių, be to, toks darbas vėlgi labiau paplitęs tarp jaunimo ir moterų. Dirbančiųjų ne visą darbo laiką grupėje dalis, kurią sudaro asmenys, taip dirbantys ne savo noru, taip pat išliko reikšminga kai kuriose valstybėse narėse, nepaisant bendro sumažėjimo ES lygmeniu. Aktyvi darbo rinkos politika ir veiksmingos užimtumo paslaugos, skatinančios perėjimą į kokybiškesnes darbo vietas, paskatos darbdaviams samdyti darbuotojus dirbti visą darbo laiką ir neterminuotai, kartu užtikrinant pakankamą socialinės apsaugos prieinamumą ir mokymosi galimybes, gali padėti mažinti darbo rinkos segmentaciją ir gerinti darbo vietų kokybę.

Laikinojo darbo ne savo noru paplitimas ES labai skiriasi, tačiau daugumoje valstybių narių su tuo susiduria didelė dalis laikinųjų darbuotojų

Laikinosios darbo sutartys ES 2024 m.:

- 11,6 % visų darbuotojų (20–64 m.)
- 33,3 % jaunų darbuotojų (15–29 m.).

Ne savo noru laikinai dirbo 53,7 % visų laikinųjų darbuotojų (apie 10,6 mln. darbuotojų).

Darbuotojai, kurie laikinąjį darbą dirba ne savo noru, kaip visų darbuotojų ir laikinųjų darbuotojų (20–64 m.) procentinė dalis (proc., 2024 m.)

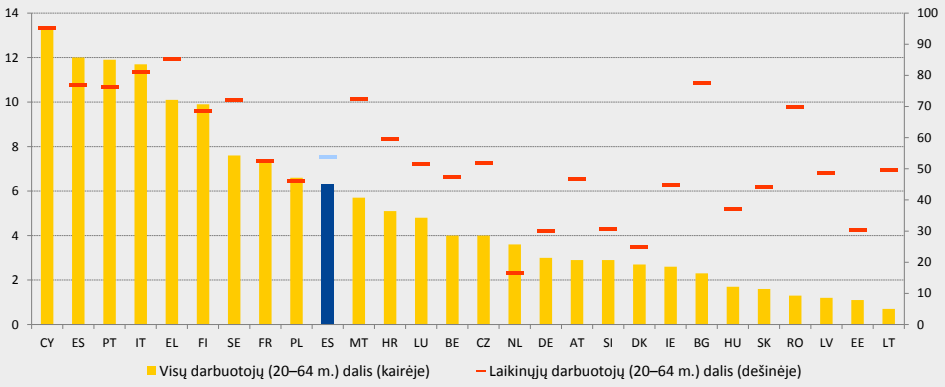

Pastaba. Apibrėžtis skiriasi ES ir FR. BG duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios. EE, MT, AT ir SI duomenų patikimumas mažas. LV turimi tik bendrieji duomenys pagal kriterijų „Dirbti galima tik pagal terminuotą darbo sutartį“, o SK – tik „Nepavyko rasti nuolatinio darbo“.
Šaltinis – Eurostatas [lfsa_etgar], ES darbo jėgos tyrimas.

Skaitmeninė transformacija keičia Europos darbo rinkas: vienas iš dešimties ES darbuotojų naudoja generatyvinį dirbtinį intelektą[28]. Dirbtinis intelektas (DI) suteikia veiksmingų priemonių skatinti inovacijas, didinti našumą ir stiprinti Europos konkurencingumą pasaulyje. Skaitmeninės stebėsenos naudojimas darbe ir algoritminis darbo procesų valdymas keičia tai, kaip darbas yra organizuojamas, koordinuojamas, stebimas ir valdomas[29]. Atsakingai suprojektavus ir įdiegus DI ir algoritminio valdymo sistemas, darbo vietoje galima padidinti našumą, supaprastinti įdarbinimą, sumažinti šališkumą ir pagerinti darbo kokybę[30]. Tačiau šios priemonės turi būti tinkamai valdomos, kad būtų tinkamai sprendžiamos problemos, susijusios su padidėjusiu darbo krūviu, tęstine stebėsena, galimu šališkumu ir rizika darbuotojų duomenų apsaugai. Šiuo atžvilgiu DI akte nustatytos aiškios rizika grindžiamos taisyklės DI kūrėjams ir diegėjams. Jos apima konkrečius DI naudojimo būdus, saugos, pagrindinių teisių ir į žmogų orientuoto DI užtikrinimą, kartu stiprinant DI diegimą, investicijas ir inovacijas visoje ES[31]. Be to, DI taikymo strategijoje, kuria DI skatinama diegti dešimtyje ES pramonės šakų ir viešajame sektoriuje, pripažįstama atsakingo ir naudingo DI naudojimo darbo vietoje svarba.

---

28 Žr. EUROFOUND, *European Working Conditions Survey 2024: First findings*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2025.

29 2024 m. buvo skaitmeninėmis priemonėmis stebimos 37 proc. ES darbuotojų darbo valandos, o 36 proc. darbuotojų judėjimas (atvykimo, išvykimo). Be to, apklausų duomenys rodo, kad 24 proc. ES darbuotojų darbo laikas paskirstomas automatiškai.

30 Žr. 2025 m. „Eurobarometro“ apklausą.

31 Žr. 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės.

Teisingas užimtumo statuso nustatymas ir skaidrumo, sąžiningumo, žmogaus atliekamos priežiūros, saugos bei atskaitomybės užtikrinimas algoritminiame valdyme yra labai svarbu skaitmeninių platformų darbuotojams ir darbo vietų kokybės gerinimui. Pagrindinis atskaitos taškas – Darbo skaitmeninėse platformose direktyva[32]. Numatoma, kad 2025 m. Europos Sąjungoje 43 mln. darbuotojų dirbs vienoje ar daugiau skaitmeninių darbo platformų. Darbas skaitmeninėje platformoje gali suteikti lankstumo ir papildomų, o kartais net pagrindinių pajamų. Jis taip pat gali padėti sumažinti kliūtis jaunimui, migrantams ar asmenims su negalia patekti į darbo rinką. Tačiau darbas skaitmeninėse platformose taip pat siejamas su mažomis garantijomis, mažomis pajamomis, ribotu socialinės apsaugos prieinamumu ir iššūkiais, kuriuos lemia neskaidrus algoritminis valdymas. Be to, kadangi didžioji dalis darbo skaitmeninėse platformose vyksta internetu, tarpvalstybinius darbo srautus sunku atsekti ir daugeliu atvejų jie yra paslėpti. Dauguma per skaitmenines platformas ES dirbančių žmonių yra laikomi savarankiškai dirbančiais, nors iš tikrųjų manoma, kad iki 5,5 mln. asmenų prie tokių priskiriami klaidingai[33].

Maždaug 55 proc. skaitmeninių platformų darbuotojų uždirba mažiau nei minimalųjį darbo užmokestį. Siekiant pagerinti darbo skaitmeninėse platformose sąlygas, 2024 m. gruodžio mėn. įsigaliojo Direktyva dėl darbo skaitmeninėse platformose ir valstybės narės turi per dvejus metus ją perkelti į nacionalinę teisę. Ta direktyva sprendžiami tokie klausimai kaip klaidingas užimtumo statuso priskyrimas, algoritminis valdymas ir skaidrumas, susijęs su tarpvalstybiniu darbu. Jos tikslas – užtikrinti deramas darbo sąlygas ir darbo vietų kokybę dirbant skaitmeninėse platformose, o kartu remti tvarų skaitmeninių darbo platformų augimą ES.

---

32 Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl darbo skaitmeninėse platformose sąlygų gerinimo. Žr. Europos Taryba, Skaitmeninių platformų darbuotojai: Taryba priėmė naujas taisykles jų darbo sąlygoms pagerinti.

33 Europos Komisija, Poveikio vertinimo ataskaitos santrauka, pridedama prie pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl darbo skaitmeninėse platformose sąlygų gerinimo, 2021.

Skaitmeninės inovacijos turi potencialą skatinti kurti našesnes ir kokybiškesnes darbo vietas, tačiau taip pat gali lemti darbo intensyvėjimą ir naikinti ribas tarp darbo ir asmeninio gyvenimo. Pavyzdžiui, skaitmeninės technologijos sudarė sąlygas plėtoti nuotolinį darbą. 2024 m. apie 20 proc. darbuotojų bent dalį laiko dirbo iš namų. 2025 m. EUROFOUND apklausos[34] duomenimis, 2024 m. daugiau kaip 50 proc. respondentų nurodė pageidaujantys dirbti iš namų kelis kartus per savaitę, o 24 proc. išreiškė norą dirbti tik iš namų.

Technologinė pažanga ir susiję nuotolinio bei mišraus darbo modeliai taip pat gali turėti įtakos darbo laiko modeliams. Apskritai padėtis, susijusi su darbo laiko grafikais, kurie nukrypsta nuo įprastų visos darbo dienos valandų ir gali neigiamai veikti darbo kokybę, ES yra pagerėjusi. 2024 m. 6,6 proc. visų dirbančių asmenų (20–64 metų amžiaus grupėje) dirbo daug valandų, palyginti su 7,1 proc. 2023 m. Tačiau neįprastomis darbo valandomis dirbančių asmenų dalis išliko didelė – 33,6 proc. visų darbuotojų (20–64 metų amžiaus grupėje). Po aiškių rezultatų neatnešusių Europos tarpsektorinių socialinių partnerių derybų dėl jų 2002 m. Nuotolinio darbo pagrindų susitarimo atnaujinimo, taip pat po 2021 m. Europos Parlamento rezoliucijos dėl teisės atsijungti[35] Europos Komisija surengė oficialias dviejų etapų konsultacijas su socialiniais partneriais dėl teisės atsijungti ir nuotolinio darbo.

Tinkamos socialinės apsaugos prieinamumas pagal įvairių rūšių sutartis dirbantiems ir įvairaus užimtumo statuso asmenims tebėra iššūkis, ypač nestandartinėmis užimtumo sąlygomis dirbantiems darbuotojams ir tiems, kurie dirba savarankiškai. Socialinės apsaugos prieinamumas yra dar vienas esminis darbo vietos kokybės bruožas. Aštuoniolikoje valstybių narių nustatytos bent vienos nestandartinėmis užimtumo sąlygomis dirbančių darbuotojų grupės formalios socialinės apsaugos aprėpties spragos, visų pirma susijusios su nedarbo, ligos ir motinystės ar tėvystės išmokomis. Savarankiškai dirbančių asmenų aprėpties spragų nustatyta devyniolikoje valstybių narių, jos buvo ryškiausios nedarbo, nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų srityse. Be to, kai kurių grupių darbuotojai ar savarankiškai dirbantys asmenys gali gauti socialinę apsaugą tik savanoriškai (pasirinkimo dalyvauti sistemos), o naudojimasis jomis valstybėse narėse yra labai nevienodas.

---

34 EUROFOUND, *Quality of life in the EU in 2024: Results from the Living and Working in the EU e-survey*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2025.

35 Europos Parlamentas, 2021 m. sausio 21 d. Europos Parlamento rezoliucija su rekomendacijomis Komisijai dėl teisės atsijungti, 2021 m.

Maždaug ketvirtadalyje ES šalių nestandartinėmis užimtumo sąlygomis dirbantys darbuotojai, kuriems reikia socialinės apsaugos, socialines išmokas gaudavo rečiau nei tie, kurių užimtumas standartinis. Iš visų grupių savarankiškai dirbantys asmenys socialines išmokas ir toliau gaudavo rečiausiai. Skurdžias pajamas kur kas dažniau gaudavo laikinąjį darbą (13,4 proc.) ir ne visą darbo laiką dirbantys darbuotojai (13,8 proc.), taip pat savarankiškai dirbantys asmenys (20,9 proc.), palyginti su nuolatiniais darbuotojais (6,3 proc.). 2019 m. Tarybos rekomendacijos dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių įgyvendinimas yra labai svarbus siekiant panaikinti likusias aprėpties spragas ir skatinti adekvačias ir skaidrias sistemas.

Užfiksuota reikšmingų regioninių NEET rodiklių skirtumų ES mastu ir valstybėse narėse

NEET jaunimo dalis ES 2024 m. buvo 11,1 %.

Didesnė dalis tarp **moterų (12,1 %)**, **ne ES gimusių asmenų (18,4 %)** ir **kaimo vietovėse**.

NEET jaunimo dalis 2024 m.:

- ES šalyse ji buvo **nuo 4,4 iki 19,4 %,**

  o įvairiuose regionuose (NUTS 2 lygio regionuose) – **nuo 4,4 iki 34,4 %**.

NEET (15–29 metų amžiaus grupės) rodiklių intervalas regioniniu lygmeniu (NUTS 2 lygio regionuose) pagal valstybę narę ir valstybių narių vidurkiai, 2024 m.

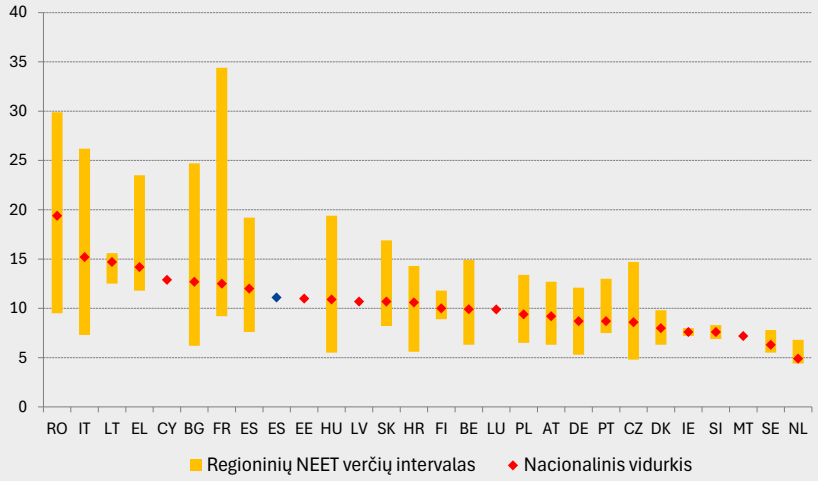

Pastaba. Nėra CY, EE, LV, LU ir MT regioninių (NUTS2) duomenų.
Šaltinis – Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD skaičiavimai; Eurostatas [edat_lfse_22].

Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis ES toliau mažėjo. 2024 m. ji sumažėjo nuo 11,3 iki 11,1 proc. Tačiau NEET jaunimo (15–29 metų amžiaus grupėje) dalis tebėra didesnė tarp moterų nei tarp vyrų, tarp ne ES gimusių asmenų, palyginti su gimusiais ES, taip pat kaimo vietovėse, palyginti su miestais, miesteliais ir priemiesčiais. Kita vertus, jaunimo (15–24 metų amžiaus) nedarbo rodiklis po COVID-19 pandemijos nuosekliai gerėjo, tačiau 2024 m. tokio nedarbo lygis šiek tiek padidėjo iki 14,9 proc., (o 15–29 metų amžiaus iki 11,4 proc.) ir tebėra daugiau kaip dvigubai didesnis už bendrą nedarbo lygį. Jis taip pat yra ypač aukštas tarp žemesnės kvalifikacijos jaunuolių ir tų, kurie gimę ne ES. 2024 m. ES sumažėjo neseniai profesinio ir tretinio mokslo įstaigas baigusių (20–34 metų amžiaus) absolventų užimtumo lygis (atitinkamai iki 80,0 ir 86,7 proc.) ir tai gali reikšti, kad jiems sunkiau patekti į darbo rinką. Padėtis rodo, kad reikia tęsti veiksmus siekiant spręsti struktūrines problemas, trukdančias jaunimui patekti į darbo rinką, atsižvelgiant į prarastą potencialą ir ilgalaikę riziką karjeros perspektyvoms. Pagal sustiprintą Jaunimo garantijų iniciatyvą remiami NEET jaunuoliai, kad jiems tapus bedarbiais ar baigus formalųjį mokymąsi per keturis mėnesius būtų pateiktas kokybiškas pasiūlymas dirbti, toliau mokytis, dalyvauti pameistrystės programose arba stažuotis[36].

Ilgesnis darbingas amžius prisideda prie vyresnių žmonių aktyvumo, mažina darbo jėgos bei įgūdžių trūkumą ir padeda išlaikyti tvirtas socialinės apsaugos sistemas. 2024 m. 55–64 metų amžiaus asmenų užimtumo lygis padidėjo iki 65,2 proc. Tarp valstybių narių tebėra reikšmingų skirtumų. Prognozuojama, kad nuo 2030 iki 2050 m. ES darbingo amžiaus gyventojų skaičius kasmet mažės po 1,2 mln. Skaičiuojama, kad išlaikomo amžiaus pagyvenusių žmonių koeficientas padidės nuo 36 proc. 2022 m. iki 55 proc. 2050 m., o vėliau – iki 59 proc. 2070 m. Svarbūs veiksniai yra ankstyvo išėjimo į pensiją galimybės, pensijų paskatos, sveikatos problemos ir tokios sąlygos kaip nelanksčios darbo vietos ir diskriminacija dėl amžiaus. Kalbant apie pirmąjį aspektą, neseniai priimtu Papildomų pensijų dokumentų rinkiniu siekiama padidinti dalyvavimą profesinių ir asmeninių pensijų sistemose ir jose sukauptas lėšas, taip pat pagerinti pensijų fondų indėlį finansuojant inovacines ir gamybines investicijas.

---

[36] 2020 m. spalio 30 d. Tarybos rekomendacija „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“, kuria pakeičiama 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo, 2020/C 372/01, OL C 372, 2020 11 4, p. 1.

Vyresnio amžiaus moterys dažniau negu vyrai nepriklausė darbo jėgai – dažnai dėl ankstyvo išėjimo į pensiją ir ilgalaikio nebuvimo darbe dėl priežiūros pareigų ir neigiamo lyčių stereotipų, kurie kaupiasi visą profesinį gyvenimą, poveikio. Nepaisant per pastarąjį dešimtmetį padarytos pažangos, 55–64 metų amžiaus asmenys sudaro didelę darbingo amžiaus gyventojų, nepriklausančių darbo jėgai, dalį (28,1 proc.). Šiems iššūkiams įveikti reikalingas visapusiškas politikos priemonių rinkinys, įskaitant pensijų reformas, aktyvumo skatinimo ir mokymo iniciatyvas. ES ėmėsi veiksmų, kaip antai priėmė Direktyvą 2000/78/EB[37], skirtą kovai su diskriminacija užimtumo srityje, ir parengė demografijos priemonių rinkinį. Be to, 2025 m. birželio mėn. Taryba paragino valstybes nares ir Komisiją imtis veiksmų, kad vyresnio amžiaus asmenims būtų padedama išlikti aktyviems ir pasiekti visą savo potencialą darbo rinkoje ir visuomenėje[38]. Atsižvelgiant į dabartinius ir prognozuojamus demografinius pokyčius ir didelį įgūdžių bei darbo jėgos trūkumą, išnaudoti vyresnio amžiaus darbuotojų potencialą yra labai svarbu tam, kad būtų remiamas ES ekonomikos augimo potencialas ir socialinis modelis.

Dėl išlikusių vyrų ir moterų užimtumo ir darbo užmokesčio skirtumų reikia toliau siekti spręsti vis dar aktualias nelygybės darbo rinkoje problemas. Šis atotrūkis dar labiau padidėja, kai atsižvelgiama į tai, kad moterys ne visą darbo laiką dirba dažniau. Pastaraisiais metais lyčių užimtumo skirtumas ES šiek tiek sumažėjo; tai atspindi didesnį moterų užimtumo augimą. Vis dėlto jis tebėra reikšmingas (2024 m. – 10,0 proc. punkto). Tarp valstybių narių ir regionų matoma didelių skirtumų, rodančių, kad kai kuriose ES dalyse problemos yra akivaizdesnės. Lyčių užimtumo skirtumas taip pat yra didesnis moterų, auginančių vaikus, grupėje; tai taip pat prisideda prie ypač didelės skurdo rizikos tarp vienišų motinų. Tie skirtumai yra dar svarbesni darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo bei visuomenės senėjimo kontekste.

---

37 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, OL L 303, 2000 12 2, p. 16–22.

38 Tarybos išvados dėl paramos vyresnio amžiaus žmonėms, kad jie galėtų išnaudoti visą savo potencialą darbo rinkoje ir visuomenėje.

ES vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumas yra reikšmingas – 12,0 proc. (2023 m.). Per pastarąjį dešimtmetį jis sumažėjo 4 proc. punktais. Darbo užmokesčio skirtumus lemia lyčių skirtumai pagal ekonominę veiklą ir profesijas, aukštesnes pareigas einančių moterų trūkumas, pernelyg didelė ne visą darbo laiką ir nenuolatinių formų darbą dirbančių moterų dalis, sunkumai derinti darbą su priežiūros pareigomis, taip pat diskriminacija ir neskaidrios darbo užmokesčio struktūros. Šie pajamų skirtumai taip pat lemia didelius vyrų ir moterų pensijų skirtumus vėliau gyvenime.

Reikėtų ir toliau nuosekliai vykdyti politikos veiksmus, kurie padėtų šalinti kliūtis moterims dalyvauti darbo rinkoje, laikantis 2020–2025 m. ES lyčių lygybės strategijos[39]. Tai galėtų apimti kokybiškų ir įperkamų ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugų teikimo ir prieinamumo gerinimą. Be to, tikslinėmis mokesčių sistemos reformomis būtų galima sukurti geresnių paskatų moterims dirbti. Tokie veiksmai atitiktų Tarybos rekomendacijas dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros (įskaitant peržiūrėtus Barselonos tikslus) ir dėl galimybės gauti įperkamas ir kokybiškas ilgalaikės priežiūros paslaugas[40].

Ne ES gimusių asmenų integracijos į darbo rinką kliūčių šalinimas gali padėti mažinti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumą, įveikti demografinių pokyčių keliamus iššūkius ir skatinti socialinę sanglaudą. Ne ES gimę asmenys sudaro daugiau kaip dešimtadalį ES darbo jėgos. Tačiau jų dalyvavimo darbo rinkoje ir užimtumo rodikliai išlieka žemesni, palyginti su kitomis grupėmis. Todėl maždaug 7,4 mln. šios grupės darbingo amžiaus asmenų nėra ES darbo jėgos dalis, nepaisant esamo darbuotojų stygiaus. Šį trūkumą lemia kelios kliūtys, susijusios su jų statusu darbo rinkoje ir socialine integracija. Tai, be kita ko, žemas išsilavinimas ir menkas kalbos mokėjimas, diskriminacija, taip pat prasta sveikatos būklė. Tretinį išsilavinimą turintys migrantai (maždaug trečdalis) turi geresnes užimtumo perspektyvas, tačiau jų kvalifikacijų pripažinimo sunkumai tebėra didelė kliūtis, dažnai verčianti juos dirbti žemesnės kvalifikacijos darbą. Geresnė migrantų integracija į darbo rinką gali padėti mažinti darbuotojų stygių priežiūros sektoriuje.

---

39 Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija, COM(2020) 152 final.

40 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros: Barselonos tikslai iki 2030 m., 2022/C 484/01, OL C 484, 2022 12 20, p. 1–12, ir 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl galimybės gauti įperkamas, kokybiškas ilgalaikės priežiūros paslaugas, 2022/C 476/01, OL C 476, 2022 12 15, p. 1–11.

Nelygybė švietimo srityje didėja: per pastarąjį dešimtmetį santykinai prastėjo palankių sąlygų neturinčių mokinių pagrindinių įgūdžių lygis

Gerai besimokančių mokinių iš nepalankios aplinkos dalis sumažėjo:

- **nuo 21,1 %** 2015 m.
- ir **20,8 %** 2018 m.
- **iki 16,3 %** 2022 m.

palyginti su **59,0 % mokinių iš palankios aplinkos**

Per pastarąjį dešimtmetį **padėtis beveik visose valstybėse narėse pablogėjo**.

Tebėra **didelių skirtumų** tarp ES šalių.

Penkiolikmečių iš nepalankios socialinės ir ekonominės aplinkos, gerai besimokančių skaitymo, matematikos ar gamtos mokslų, dalis (2022, 2018, 2015 m.)

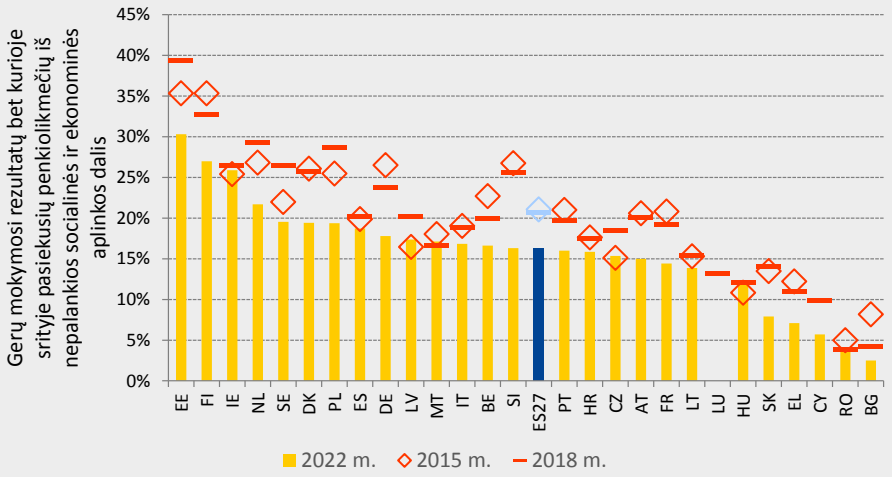

Pastaba. DK, IE, LV ir NL 2022 m. duomenis reikia aiškinti atsargiai, nes nesilaikyta vieno ar daugiau PISA imčių sudarymo standartų. LU dalyvavo tik 2018 m. PISA.

Šaltinis – Europos Komisija, Education and Training Monitor (2025 m.)

Ryškus mokinių pagrindinių įgūdžių suprastėjimas rodo, kad būtina nedelsiant imtis veiksmų mūsų švietimo ir mokymo sistemose, kad ši neigiama tendencija būtų sustabdyta. 2022 m. PISA duomenimis, ryškų mokinių pagrindinių įgūdžių suprastėjimą patvirtina reikšmingai išaugusi nepažangių mokinių dalis (matematikos – 29,5 proc., palyginti su 22,9 proc. 2018 m.). Duomenys taip pat rodo sumažėjusią geriausiai besimokančių mokinių dalį (to paties dalyko – 7,9 proc., palyginti su 11 proc. 2018 m.). Be to, 2022 m. pakankamus pagrindinius įgūdžius buvo įgiję tik 16,3 proc. mokinių iš nepalankios socialinės ir ekonominės aplinkos[41], palyginti su 59,0 proc. mokinių iš palankios aplinkos. Pagrindinių įgūdžių trūkumas yra didelė kliūtis vėliau gyvenime kelti kvalifikaciją ir trukdo našumo augimui.

41 Bent 4 lygis pagal EBPO PISA skalę bet kurioje – skaitymo, matematikos ar gamtos mokslų – srityje.

Susirūpinimą kelia žemas mokinių skaitmeninio raštingumo, įskaitant raštingumą DI srityje, ir pilietinių kompetencijų lygis, ypač dažnėjant manipuliavimui informacija ir dezinformacijos skleidimui. Tik 63 proc. mokinių turi pakankamai pilietinių žinių (2022 m. ICCS duomenys), o 43 proc. stokoja bazinių skaitmeninių įgūdžių (2023 m. ICILS duomenys)[42]. Nepakankami skaitmeniniai įgūdžiai menkina besimokančiųjų gebėjimą sėkmingai veikti skaitmeniniame amžiuje, prisitaikyti prie technologinių pokyčių, atsispirti dezinformacijai ir saugiai naudotis besiformuojančiomis technologijomis, tokiomis kaip DI. Skaitmeniniai įgūdžiai taip pat yra būtini skaitmeninei gerovei, nes padeda besimokantiesiems kurti sveikesnį, labiau subalansuotą santykį su technologijomis. Siekdama stiprinti jaunimo ir mokytojų skaitmeninius įgūdžius, Komisija įgyvendina 2021–2027 m. Skaitmeninio švietimo veiksmų planą ir šiuo metu rengia Skaitmeninio švietimo ir įgūdžių ateities veiksmų gaires. Pagal įgūdžių sąjungos iniciatyvą Komisija pradėjo įgyvendinti Pagrindinių įgūdžių veiksmų planą[43], apimantį įvairias iniciatyvas, kuriomis siekiama užpildyti pagrindinių įgūdžių spragas.

Pozityvu tai, kad ankstyvo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos atvejų mažėja, o tretinį išsilavinimą įgyjančių asmenų skaičius didėja. Mokyklos nebaigimo rodiklis ES iki 2024 m. sumažėjo beveik perpus (9,4 proc. 18–24 metų amžiaus grupėje), palyginti su 2002 m. Tačiau 3,1 mln. jaunų suaugusiųjų tebėra įgiję tik pagrindinį ar žemesnį išsilavinimą ir šioje grupėje yra neproporcingai daug asmenų su negalia, trečiųjų šalių piliečių ir romų. Dėl to mažėja užimtumo lygis ir dalyvavimas tolesniame mokyme, o tai kelia grėsmę asmenų gebėjimui realizuoti visą savo potencialą. Ilgainiui tai taip pat reiškia didesnes susijusias viešąsias išlaidas ir mažesnes viešąsias pajamas. Profesinio rengimo diplomas arba aukštojo mokslo laipsnis gali reikšmingai pagerinti asmenų perspektyvas darbo rinkoje. Profesinio rengimo srityje tai ypač pasakytina apie neseniai mokslus baigusius absolventus, kurie mokėsi darbo vietoje. Sąjungoje matomas ryškus tretinio mokslo laipsnį įgijusių jaunuolių skaičiaus augimas (25–34 metų amžiaus grupėje nuo 36,5 proc. 2015 m. iki 44,1 proc. 2023 m.), kurį paskatino platesnės galimybės patekti į universitetus, auganti aukšto lygio įgūdžių paklausa darbo rinkoje, mažesnio nedarbo ir didesnių darbo pajamų perspektyvos.

---

42 Europos Komisija, *Education and training monitor 2025 – Comparative report*, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2025.

43 Komisijos komunikatas „Pagrindinių įgūdžių veiksmų planas“, COM(2025) 88 final, 2025 3 5.

Vis dar trūksta absolventų, turinčių reikiamų įgūdžių dirbti strateginės reikšmės sektoriuose. Visų pirma, vis dar trūksta įgūdžių tam tikrose srityse, tokiose kaip gamtos mokslai, technologijos, inžinerija ir matematika (STEM). Šie įgūdžiai ypač reikalingi žaliajai pertvarkai sėkmingai įgyvendinti ir kituose strateginės reikšmės sektoriuose, kaip antai saugumo ir kibernetinio saugumo, gynybos ir kosmoso, DI, švarių technologijų, pažangiosios gamybos, biotechnologijų ir sveikatos priežiūros srityse. Be to, jie yra labai svarbūs ES technologiniam suverenumui, įskaitant jos lyderystę skaitmeninėje srityje. Šiomis aplinkybėmis Komisija pasiūlė ES tikslą, kad iki 2030 m. bent 32 proc. studentų rinktųsi STEM sričių studijas aukštojo mokslo lygmeniu ir 45 proc. vidutiniu pirminio profesinio rengimo lygmeniu. Strateginiu gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos mokymo planu[44], kuris yra įgūdžių sąjungos iniciatyvos dalis, siekiama didinti stojančiųjų skaičių, remti įgūdžių ugdymą ir panaikinti atotrūkį tarp lyčių STEM studijose. Be to, būsima ES profesinio rengimo ir mokymo strategija siekiama profesinį rengimą ir mokymą padaryti patrauklesnį, įtraukesnį ir geriau prisitaikantį prie poreikių. Galiausiai, Europos pameistrystės aljansas prisideda prie pameistrystės programų mergaitėms ir moterims STEM srityse plėtros, siekdamas pritraukti jas į STEM sričių studijas ir išlaikyti jas darbo rinkoje.

Suaugusiųjų raštingumo lygis per pastarąjį dešimtmetį sumažėjo, ypač tose šalyse, kuriose mažai dalyvaujama suaugusiųjų mokymosi veikloje

2023 m. **1 iš 5 suaugusiųjų raštingumo ir gebėjimo skaičiuoti rodikliai buvo prasti**.

Raštingumas vidutiniškai sumažėjo, o **gebėjimo skaičiuoti** lygis išliko iš esmės stabilus.

Reikšmingai sumažėjo raštingumas ir gebėjimas skaičiuoti tose šalyse, kuriose **suaugusiųjų mokymosi veikloje dalyvaujama** mažiau.

Suaugusiųjų (16–65 metų amžiaus) raštingumo ir gebėjimo skaičiuoti rezultatų pokytis 2013–2023 m. (proc. punktais, kairioji ašis) ir dalyvavimas suaugusiųjų mokymosi veikloje (suaugusiųjų proc., dešinioji ašis)

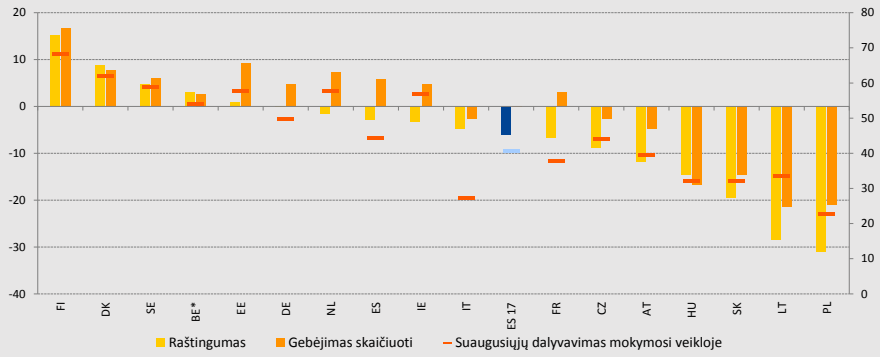

Pastaba. Duomenys apie dalyvavimą švietimo ir mokymo veikloje yra specialiai iš tyrimo duomenų paimti duomenys, suderinti su suaugusiųjų švietimo tyrime ir ES darbo jėgos tyrime vartojama apibrėžtimi; BE apima tik Flandrijos duomenis.

Šaltinis – EBPO suaugusiųjų įgūdžių tyrimas (2023).

44 Komisijos komunikatas „Strateginis gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos mokymo planas: konkurencingumo ir inovacijų įgūdžiai“ COM(2025) 89 final, 2025 3 5.

2023 m. buvo laikoma, kad maždaug vienas iš penkių suaugusiųjų ES buvo menkai raštingas ir menkai gebantis skaičiuoti[45]. Reikšmingas suaugusiųjų raštingumo įgūdžių ir gebėjimo skaičiuoti mažėjimas užfiksuotas būtent tose šalyse, kuriose dalyvavimo suaugusiųjų mokymosi veikloje rodikliai yra žemesni. Taip pat užfiksuoti dideli suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje skirtumai tarp gyventojų grupių (aukštos kvalifikacijos ir žemos kvalifikacijos asmenų, dirbančiųjų, bedarbių ir darbo rinkoje nedalyvaujančių asmenų), taip pat pagal profesiją[46]. Nevienodas dalyvavimo lygis įvairiose grupėse rodo, kad kliūčių išlieka. Asmeniniai mokymo biudžetai, tokie kaip individualiosios mokymosi sąskaitos[47], yra svarbūs mokymosi paklausai skatinti. Siekiant didinti mokymosi galimybes, įgūdžių sąjunga apima tokias iniciatyvas kaip individualiosios mokymosi sąskaitos, mikrokredencialų[48] plėtra ir novatoriškos bendruomeninės mokymosi erdvės, ypač skirtos žemos kvalifikacijos asmenims. Apskritai pagal įgūdžių sąjungos iniciatyvą pristatomas platus požiūris, kaip padidinti suaugusiųjų dalyvavimo rodiklius ir ES darbo jėgai suteikti ateičiai reikalingų įgūdžių.

Siekiant spręsti stygiaus problemas, didinti produktyvumą, konkurencingumą ir socialinę sanglaudą, itin svarbu didinti suaugusiųjų dalyvavimą mokymosi veikloje. Suaugusiųjų švietimo tyrimo (SŠT) 2022 m. duomenimis, dalyvavimas suaugusiųjų mokymosi veikloje (išskyrus mokymą darbo vietoje[49]) per pastaruosius 12 mėnesių ES šiek tiek padidėjo nuo 37,4 proc. 2016 m. iki 39,5 proc. 2022 m. Galimą tolesnį augimą rodo ir darbo jėgos tyrimo (DJT) 2022–2024 m. duomenys. Vis dėlto, atsižvelgiant į dideles Europoje vykstančias transformacijas, šis lygis tebėra per žemas, o skirtumai tarp valstybių narių tebėra per dideli.

---

45 Žr. OECD, *Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?: Survey of Adult Skills 2023*, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris, 2024.

46 Nors mokymosi veikloje 2022 m. dalyvavo 60,9 proc. vadovų, specialistų, technikų ir jaunesniųjų specialistų, kur kas mažesnis dalyvavimas užfiksuotas kanceliarinį ar fizinį darbą dirbančiųjų bei nekvalifikuotų darbininkų grupėse.

47 Žr. 2022 m. gegužės mėn. Tarybos rekomendaciją dėl individualiųjų mokymosi sąskaitų.

48 Žr. 2022 m. birželio mėn. Tarybos rekomendaciją dėl europinio požiūrio į mikrokredencialus mokymuisi visą gyvenimą ir įsidarbinamumui skatinti.

49 Šie skaičiai gauti iš specialiai paimtų SŠT duomenų (neįtraukiant mokymo darbo vietoje), naudojamų pažangai siekiant 2030 m. suaugusiųjų mokymosi tikslo stebėti (taip pat žr. 2 priedą).

Namų ūkių pajamų padėtis ES 2024 m. labai pagerėjo, o asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis šiek tiek sumažėjo, nors ir nėra aiškių jos aukštynkryptės konvergencijos ženklų. Realiųjų bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksas (2008 m. = 100) ES lygmeniu 2024 m. reikšmingai padidėjo iki 141,3, t. y. 2,5 punkto daugiau nei 2023 m., daugiausia dėl atlygio darbuotojams augimo. Tai didžiausias augimas nuo 2021–2022 m.; jis tęsėsi ir pirmąjį 2025 m. pusmetį. Bendras asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius (AROPE rodiklis) sumažėjo apie 2,9 mln., palyginti su 2019 m. (2030 m. tikslas – bent 15 mln.). Tai reiškia, kad ES 2024 m. skurdas ar socialinė atskirtis tebegrėsė vienam iš penkių žmonių. Skurdo rizika skiriasi tarp gyventojų grupių: labiau paveikti vaikai, vyresnio amžiaus asmenys, asmenys su negalia, žemos kvalifikacijos asmenys, ne ES gimę asmenys ir romai. Išliko skirtumų ir tarp valstybių narių, ir pačiose valstybėse narėse (tiek tarp regionų, tiek tarp kaimo ir miesto vietovių). Nedarbas tebėra vienas pagrindinių skurdą lemiančių veiksnių, o socialinės išmokos nepasiekia visų namų ūkių, kuriems reikėjo paramos.

Skurdo ar socialinės atskirties lygis reikšmingai skiriasi priklausomai nuo socialinių ir demografinių ypatumų

2024 m. Europos Sąjungoje skurdas ar socialinė atskirtis grėsė vienam iš penkių **asmenų** ir vienam iš keturių vaikų.

Be vaikų, daugiau tai patiria ir **vyresnio amžiaus asmenys**, **bedarbiai**, **žemos kvalifikacijos asmenys**, **asmenys su negalia**, **ne ES gimę asmenys** ir **romai**.

Skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis (AROPE rodiklis) pagal socialinius ir demografinius ypatumus (proc.), ES, 2024 m.

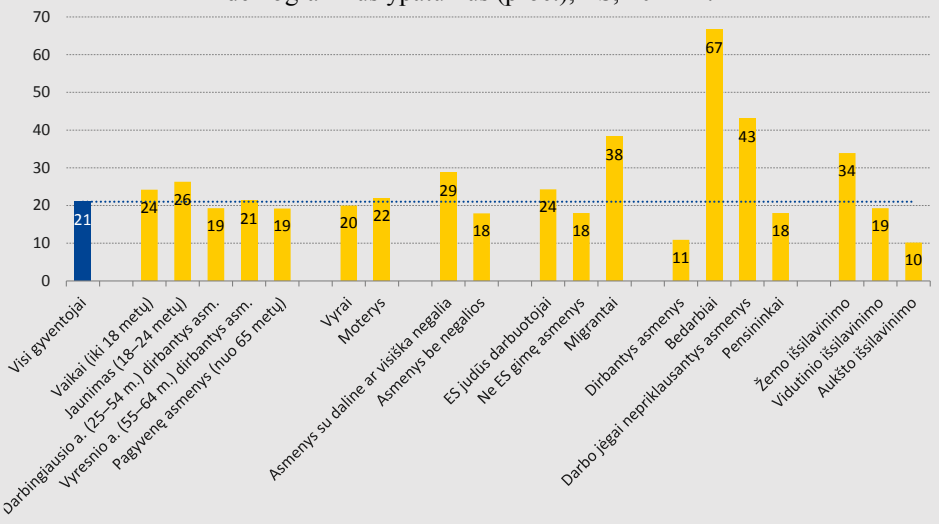

Pastabos. 2024 m. vertės pagal 2023 m. pajamas visose valstybėse narėse. Jaunesnių nei 65 metų ir vyresnių nei 65 metų asmenų AROPE rodiklio apibrėžtys skiriasi, nes į pastarąją neįtraukiamas labai mažo darbo intensyvumo komponentas.
Šaltinis – Eurostatas [ilc_peps01n] [ilc_peps06n] [ilc_peps02n] [ilc_peps04n] [hlth_dpe010].

Nors pastaruoju metu padėtis gerėja, beveik visose valstybėse narėse minimaliųjų pajamų paramos nepakanka tam, kad žmonės išsivaduotų iš skurdo. Skaičiuojama, kad išlaidos socialinės apsaugos išmokoms realiąja verte 2024 m. padidėjo beveik visose valstybėse narėse. Neseniai pasiūlytos reformos, kuriomis siekiama padidinti minimaliųjų pajamų išmokų vaidmenį – padėti gavėjams naudotis aktyvios darbo rinkos politikos priemonėmis ir aktyviai ieškoti darbo. Vis dėlto dar esama aprėpties spragų: socialines išmokas gaunančių asmenų, kuriems gresia skurdas ir kurie gyvena namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, dalis ES 2024 m. išliko stabili – 83,1 proc. Tuo pat metu socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui ES 2024 m. vidutiniškai šiek tiek sumažėjo (tai atspindi socialinės apsaugos išlaidų realiąja verte sumažėjimą 2023 m.) ir labai sumažėjo kai kuriose valstybėse narėse, kuriose šis rodiklis yra aukštas. Energijos nepriteklius (vertinamas pagal rodiklį „asmenų, negalinčių pakankamai apšildyti savo būsto, dalis“) 2024 m. pirmą kartą nuo 2022 m. sumažėjo – taip yra dėl kelių veiksnių, įskaitant mažėjančias dujų ir elektros energijos mažmenines kainas, efektyvaus energijos vartojimo priemonių derinimą ir kitas paramos priemones. Vis dėlto jis išliko daug didesnis asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, grupėje. Tebėra labai svarbu vertinti reformų ir investicijų poveikį pajamų pasiskirstymui, kad būtų galima atsižvelgti į poveikį skurdo rizikai bei pajamų nelygybei ir iš anksto tinkamai žiniomis pagrįsti politikos formavimą.

Vaikų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis ES šiek tiek sumažėjo, tačiau išliko didesnė nei visoje gyventojų populiacijoje. Vaikų (0–17 metų amžiaus), kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius sumažėjo nuo 19,96 mln. 2023 m. iki 19,52 mln. 2024 m. (ES vidutiniškai 24,2 proc.). Nors 2024 m. yra antri iš eilės metai, kai absoliutieji skaičiai mažėja, vaikų skurdo lygis tebėra 3,2 proc. punkto didesnis nei visoje gyventojų populiacijoje. Apskritai 2024 m. beveik kas ketvirtam vaikui ES grėsė skurdas arba socialinė atskirtis. Labai svarbu įveikti vaikų skurdą bei socialinę atskirtį ir taip jiems padėti realizuoti visą savo potencialą visuomenėje bei darbo rinkoje ir sustabdyti skurdo perdavimą iš kartos į kartą. Šiuo atžvilgiu labai svarbu visose valstybėse narėse įgyvendinti Europos vaiko garantijų sistemą[50].

[50] 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema, OL L 223, 2021 6 22, p. 14–23.

Vyresnio amžiaus (65 metų ir vyresnių) asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis ES 2024 m. toliau mažėjo. Vis dėlto padėtis valstybėse narėse tebėra labai nevienoda. Sumažėjimą iki 19,4 proc. lėmė moterų padėties gerėjimas (nors jos ir toliau patiria kur kas didesnę riziką nei vyrai). Šis sumažėjimas taip pat atspindi tai, kad sumažėjo vyresnio amžiaus asmenų, gaunančių skurdžias pajamas ir patiriančių didelį materialinį ar socialinį nepriteklių. ES lygmeniu bendras pajamų pakeitimo pensijomis santykis 2024 m. išliko stabilus. Vis dėlto padėtis, susijusi su skurdu senatvėje ir pajamų pakeitimu pensijomis, valstybėse narėse išliko labai skirtinga. Kai kuriose šalyse rizika, kad 65 metų ir vyresnio amžiaus asmenys turės skurdžias pajamas, buvo net du kartus didesnė nei darbingo amžiaus gyventojų grupėje.

Skurdą patiriantys namų ūkiai didelę savo disponuojamųjų pajamų dalį skiria būsto išlaidoms padengti, o tarp valstybių narių šiuo atžvilgiu esama didelių skirtumų

2024 m. **daugiau kaip trečdalyje valstybių narių** namų ūkiai **būsto išlaidoms padengti skyrė apie penktadalį ar daugiau savo disponuojamųjų pajamų**.

Beveik visose valstybėse narėse tie **namų ūkiai, kuriems grėsė skurdas**, **du kartus dažniau patyrė per didelių būsto išlaidų naštą**.

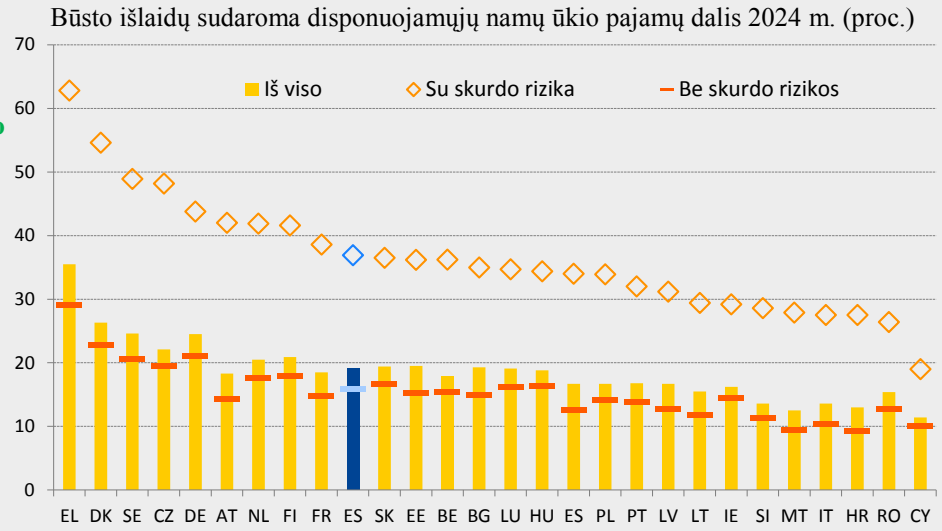

Pastaba. LT duomenys yra negalutiniai.

Šaltinis – Eurostatas [ilc_mded01], ES SPGS.

Būsto įperkamumas tebėra reikšmingas iššūkis, kurį neproporcingai patiria tie žmonės, kuriems gresia skurdas. Per pastarąjį dešimtmetį būsto kainos ES vidutiniškai augo maždaug 10 proc. sparčiau nei pajamos, todėl būsto įperkamumas sumažėjo[51]. Vis dėlto esama didelių skirtumų tarp valstybių narių ir regionų bei didžiųjų miestų centrų. Net 8,2 proc. ES gyventojų gyveno namų ūkiuose, kurių bendros būsto išlaidos sudarė daugiau kaip 40 proc. visų disponuojamųjų namų ūkio pajamų, t. y. patyrė per didelę būsto išlaidų naštą[52]. Asmenų, kuriems gresia skurdas, grupėje šis rodiklis siekė 31,1 proc., o visoje gyventojų populiacijoje – 3,8 proc. Nors aprūpinimas socialiniu būstu ES valstybėse narėse išvystytas nevienodai, jo apibrėžtis, teikėjai, tinkamumo kriterijai ir skyrimo mechanizmai skiriasi. Tolesnė aprūpinimo socialiniu būstu plėtra ar kokybiška parama aprūpinant būstu gali padėti pagerinti galimybes gauti būstą[53]. Dažnai nurodomi aprūpinimo socialiniu būstu iššūkiai yra išaugusios statybos, žemės ir finansavimo sąnaudos. Nors apibrėžčių ir duomenų rinkimo metodų skirtumai sunkina įvairių šalių duomenų palyginamumą, daugelyje valstybių narių galima įžvelgti benamystės didėjimo tendenciją.

Esminis socialinio dialogo vaidmuo ES socialinėje rinkos ekonomikoje visiškai pripažįstamas Sutartyse. Socialinio dialogo svarba taip pat įtvirtinta Europos socialinių teisių ramsčio principuose ir Užimtumo gairėse. Remdamiesi 2024 m. Val Diušeso socialinių partnerių deklaracija[54], 2025 m. kovo mėn. Komisija ir Europos įvairių sektorių socialiniai partneriai pasirašė Europos socialinio dialogo paktą[55]. Šiame pakte, kuris yra atnaujinto įsipareigojimo stiprinti socialinį dialogą vykstant pasaulinėms transformacijoms dalis, nustatyti veiksmai, kurių Komisija ir socialiniai partneriai turi imtis siekdami stiprinti socialinį dialogą ir sudaryti tinkamas sąlygas sutelkti visą socialinio dialogo potencialą visais lygmenimis. Taigi šiuo paktu siekiama pasiūlyti sistemą, kad socialinis dialogas galėtų būti sėkmingas visais lygmenimis – nacionaliniu ir Europos, tarpsektoriniu ir sektoriniu.

---

51 Žr. Cousin G., Frayne C., Dias Martins V., B. Vasicek (2025), Housing in the European Union: Market Developments, Underlying Drivers, and Policies, European Economy Discussion Paper 228/October 2025.

52 Skaičiuojant ir būsto išlaidas, ir pajamas, socialinės išmokos neįtraukiamos. Daugiau informacijos apie šį rodiklį pateikta 2 priede.

53 Asmenų su negalia deinstitucionalizavimo procesas stringa, be kita ko, dėl aprūpinimo prieinamais būstais sprendimų trūkumo.

54 Trišalė deklaracija dėl klestinčio Europos socialinio dialogo.

55 Europos socialinio dialogo paktas.

2023 m. Tarybos rekomendacijoje dėl socialinio dialogo stiprinimo ES pateikiama gairių valstybėms narėms, kaip geriausiai skatinti socialinį dialogą ir stiprinti kolektyvines derybas[56]. Be kita ko, Komisija kartu su socialiniais partneriais dirba rengdama Kokybiškų darbo vietų kūrimo gaires. Ji įsipareigojo konsultuotis su jais ir dėl politikos iniciatyvų, kurios nepatenka į SESV 153 ir 154 straipsnių[57] taikymo sritį, tačiau yra jiems ypač aktualios. ES lygmeniu ir socialiniai partneriai, ir pilietinės visuomenės organizacijos aktyviai dalyvauja Europos semestro veikloje reguliariai keičiantis nuomonėmis ir rengiant temines diskusijas ypač aktualiose srityse. Socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimas ir konsultavimasis su jais yra labai svarbūs formuojant politiką ir skatinant tvarias ir įtraukias permainas.

Valstybės narės turėtų imtis veiksmų siekdamos įveikti šioje bendroje užimtumo ataskaitoje nurodytus užimtumo, įgūdžių srities ir socialinės politikos iššūkius. Visų pirma, pagal užimtumo politikos gaires turėtų būti siekiama:

- tobulinti suaugusiųjų kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą visą gyvenimą, kad būtų užtikrintas konkurencingumas, spręsti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemas, prisitaikyti prie kintančios darbo rinkos padėties bei perspektyvų ir skatinti teisingą žaliąją bei skaitmeninę pertvarką laikantis įgūdžių sąjungos principų. Tai gali būti daroma, be kita ko, integruojant su įgūdžiais susijusios informacijos rinkimo priemonių naudojimą; stiprinant individualiųjų teisių į mokymą, kaip antai individualiųjų mokymosi sąskaitų, teikimą, taip pat skatinant mikrokredencialų kūrimą, diegimą ir pripažinimą atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, pagal Tarybos rekomendacijas dėl individualiųjų mokymosi sąskaitų ir dėl europinio požiūrio į mikrokredencialus;

---

56 2023 m. birželio 12 d. TARYBOS REKOMENDACIJA dėl socialinio dialogo stiprinimo Europos Sąjungoje (C/2023/1389).

57 SESV 154 straipsnyje numatytos dviejų etapų konsultacijos su Europos socialiniais partneriais įvairiais socialinės politikos klausimais, nustatytais Sutarties 153 straipsnyje, kaip antai dėl darbo sąlygų ir dėl profesinės saugos bei sveikatos.

- stiprinti aktyvią darbo rinkos politiką ir valstybinių užimtumo tarnybų pajėgumą bei veiksmingumą ir šiuo tikslu, be kita ko, investuoti į skaitmeninę infrastruktūrą ir paslaugas, geresnį profesinį orientavimą visą gyvenimą, konsultavimo paslaugas, su įgūdžiais susijusios informacijos rinkimą ir darbuotojų mokymą, taip siekiant didinti dalyvavimą darbo rinkoje (ypač joje nepakankamai atstovaujamų grupių), remti aukštos kokybės darbo vietų kūrimą, profesinį judumą ir profesinės veiklos keitimą;

- skatinti judumą sąžiningomis sąlygomis Europos Sąjungoje ir svarstyti galimybes pritraukti ir išlaikyti kvalifikuotus darbuotojus, kurie yra trečiųjų šalių piliečiai. Be to, apsvarstyti galimybę imtis priemonių valdomai teisėtai trečiųjų šalių piliečių migracijai palengvinti, kad jie galėtų prisijungti prie trūkstamų profesijų ar studijų sričių strateginiuose sektoriuose, kartu užtikrinant pagarbą darbo bei socialinėms teisėms ir jų įgyvendinimą, remiantis veiksminga integracijos politika, papildančia pastangas pasitelkti darbo jėgos pasiūlą ir įgūdžius Sąjungos viduje;

- užtikrinti, kad darbo vietų išsaugojimo rėmimo programos būtų prieinamos kaip atsarginė skubios pagalbos priemonė, sukurta taip, kad darbo vietos (ir įmonės) būtų išsaugotos laikinų sukrėtimų atveju (įskaitant restruktūrizavimą), ir toliau vystyti žmogiškąjį kapitalą susijusiomis kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo priemonėmis;

- teikti tinkamą paramą darbuotojams ir namų ūkiams, kuriuos labiausiai paveikė prisitaikymo prie klimato kaitos ir naujų žaliųjų bei skaitmeninių technologijų ekonominis ir socialinis poveikis, visų pirma pažeidžiamiems darbuotojams ir namų ūkiams, be kita ko, pasitelkiant veiksmingas įdarbinimo paslaugas ir užimtumo programas, įdarbinimo ir profesinės veiklos keitimo paskatas, užtikrinant tinkamą pajamų saugumą laikantis aktyvios įtraukties principo, apsaugant darbuotojų teises nuo su DI, algoritminiu valdymu ir klimato kaita susijusios rizikos, kartu skatinant su našumu susijusią DI teikiamą naudą; taip pat skatinant verslumą pagal Tarybos rekomendaciją dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo;

- laikantis nacionalinės teisės aktų ir (arba) nacionalinės praktikos ir visiškai gerbiant socialinių partnerių vaidmenį ir autonomiją, skatinti tokius darbo užmokesčio pokyčius, kad būtų remiama aukštynkryptė socialinė konvergencija, atsižvelgiant į našumo raidą, kokybiškų darbo vietų kūrimą ir poreikį išsaugoti konkurencingumą;

- pritaikyti darbo rinkos reguliavimą ir mokesčių bei išmokų sistemas, kad būtų sumažinta darbo rinkos segmentacija bei atotrūkis tarp lyčių darbo rinkoje ir būtų skatinamas kokybiškų darbo vietų kūrimas, įskaitant galimą mokesčių pleišto mažinimą (visų pirma mažą darbo užmokestį gaunantiems asmenims, netrukdant pereiti į geriau mokamą darbą) ir perėjimą nuo darbo jėgos apmokestinimo prie kitų šaltinių, kuriais labiau remiamas užimtumas ir integracinis augimas;

- užtikrinti sveiką, saugią ir gerai pritaikytą darbo aplinką kaip esminį darbo vietų kokybės aspektą;

- skatinti kolektyvines derybas ir socialinį dialogą, laikantis Tarybos rekomendacijos dėl socialinio dialogo stiprinimo ir Europos socialinio dialogo pakto, kartu su savalaikiu ir prasmingu socialinių partnerių dalyvavimu susijusios politikos formavime ES ir nacionaliniu lygmenimis, taip pat siekiant gerinti darbo vietų kokybę, ir, be kita ko, kai tai susiję su valstybių narių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų įgyvendinimu ir su Europos semestru;

- užtikrinti tinkamą ir tvarią visų socialinę apsaugą, laikantis Tarybos rekomendacijos dėl socialinės apsaugos galimybių; suteikti geresnę apsaugą asmenims, kurių socialinė apsauga nepakankama, kaip antai darbuotojams, kurių užimtumas nestandartinis (įskaitant darbą skaitmeninėse platformose), ir savarankiškai dirbantiems asmenims, taip pat kaip esminį darbo vietų kokybės aspektą; apskritai didinti išmokų adekvatumą, sąlygų ir taisyklių skaidrumą, teisių perkeliamumą ir kokybiškų paslaugų prieinamumą, kartu užtikrinant viešųjų finansų tvarumą; veiksmingai remti ir skatinti darbingų asmenų integraciją į darbo rinką, taip pat vyresnio amžiaus darbuotojų išlaikymą darbo rinkoje;

- didinti jaunimo perspektyvas darbo rinkoje, be kita ko, per įtraukų ir kokybišką profesinį mokymą ir aukštąjį mokslą; tiksline užimtumo tarnybų parama (apimančia mentorystę, orientavimą ir konsultavimą); taip pat įgyvendinti kokybiškas pameistrystės ir stažuočių programas pagal sustiprintą Jaunimo garantijų iniciatyvą ir Europos pameistrystės aljanso nuostatas;

- imtis visapusiškų priemonių, skirtų tiek mokinių, tiek suaugusiųjų pagrindiniams įgūdžiams tobulinti ir apskritai bendrosioms kompetencijoms (įskaitant universaliuosius įgūdžius) ugdyti, ir spręsti struktūrines problemas, susijusias su švietimo ir mokymo sistemų rezultatais ir teisingumu, be kita ko, taikant veiksmingus mokymo, mokymosi ir vertinimo metodus. Remti pagrindinių įgūdžių tobulinimo planų rengimą mokyklos lygmeniu, ypatingą dėmesį skiriant korepetavimo ir mentorystės programoms, prie individualių poreikių pritaikytai paramai ir tęstiniam mokytojų profesiniam tobulėjimui. Skatinti pagrindinių įgūdžių meistriškumą pasitelkiant diferencijuotą mokymą ir mokymąsi;

- didinti meistriškumą ir profesinio rengimo bei tretinio mokslo atitiktį darbo rinkos poreikiams, glaudžiau bendradarbiaujant su pramone, stiprinant sąsajas su informacijos apie įgūdžius rinkimo sistemomis ir plačiau naudojant mikrokredencialus. Tobulinti abipusio kvalifikacijų pripažinimo procedūras siekiant spręsti įgūdžių trūkumo ir neatitikties problemą. Gerinti profesinių mokyklų absolventų ir nepakankamai atstovaujamų grupių galimybes įgyti aukštąjį išsilavinimą;

- didinti STEM dalykų (visų pirma IRT (įskaitant DI)) studijų absolventų skaičių tose srityse, kuriose darbo jėgos trūkumas yra didžiausias, ir strateginėse srityse, mažinti atotrūkį tarp lyčių ir stiprinti bendradarbiavimą su įmonėmis, profesinio rengimo teikėjais ir universitetais, kad jie taptų žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos pokyčių dalyviais. Gerinti STEM dalykų mokytojų rengimą siekiant spręsti jų trūkumo problemas;

- stiprinti mokinių ir suaugusiųjų skaitmeninius įgūdžius, įskaitant gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis ir skaitmeninį (bei naudojimosi DI) raštingumą, lavinti kritinį mąstymą, taip pat ir siekiant skatinti atsakingą požiūrį į skaitmeninę žiniasklaidą, ir didinti skaitmeninės srities specialistų rezervą darbo rinkoje, šiuo tikslu vystant skaitmeninio švietimo ir mokymo ekosistemas, remiamas svarbiausiomis tam reikalingomis priemonėmis, tokiomis kaip spartusis ryšys mokyklose, aprūpinimas įranga ir mokytojų rengimas; remti įstaigas, turinčias praktinės skaitmenizavimo patirties, ypač daug dėmesio skiriant įtraukčiai ir skaitmeninio atotrūkio mažinimui; taip pat reikėtų apsvarstyti poreikį gerinti mokinių ir visų amžiaus grupių suaugusiųjų finansinio raštingumo žinias ir įgūdžius;

- bendradarbiaujant su mokytojų rengimo paslaugų teikėjais stiprinti pirminį ir tęstinį mokytojų rengimą, daugiausia dėmesio skiriant pagrindinių įgūdžių ugdymui. Mažinti mokytojų trūkumą ir didinti mokytojo profesijos patrauklumą gerinant darbo sąlygas, siūlant patrauklias karjeros trajektorijas, užtikrinant pradedančiųjų mokytojų mentorystę, pritraukiant patyrusius mokytojus į palankių sąlygų neturinčias mokyklas paskatomis ir parama, taip pat palengvinant perėjimą į šią profesiją iš kitų sričių;

- užtikrinti nediskriminavimą, skatinti lyčių lygybę, gerinti lygybės principo integravimą ir stiprinti moterų ir nepalankioje padėtyje esančių grupių dalyvavimą darbo rinkoje – skatinti lygias galimybes ir karjeros raidą, užtikrinti vienodą užmokestį už vienodą ar vienodos vertės darbą ir darbo užmokesčio skaidrumą ir skatinti darbo, šeimos ir asmeninio gyvenimo derinimą, ir šiuo tikslu, be kita ko, suteikti galimybių naudotis įperkamomis ir aukštos kokybės priežiūros (ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros ir ilgalaikės priežiūros) paslaugomis, atostogomis dėl šeiminių priežasčių ir lanksčiomis darbo sąlygomis tėvams ir kitiems prižiūrintiesiems asmenims pagal Europos priežiūros strategijas, taip pat užtikrinti prieinamumą darbo vietoje;

- visiems vaikams, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, teikti nemokamai ir veiksmingai prieinamą sveikatos priežiūrą, ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros paslaugas ir jiems suteikti galimybę dalyvauti švietimo, mokymo ir mokyklinėje veikloje, taip pat veiksmingai suteikti galimybių sveikai maitintis ir gyventi tinkamame būste pagal Europos vaiko garantijų sistemą ir susijusius nacionalinius veiksmų planus;

- skatinti vaikų lygias galimybes, siekiant kovoti su dideliu vaikų skurdu ir optimaliai panaudoti ES ir nacionalinius išteklius. Paspartinti Europos vaiko garantijų sistemos įgyvendinimą ir šiuo tikslu, be kita ko, teikti įperkamą ir aukštos kokybės ikimokyklinį ugdymą bei priežiūrą ir spręsti mokyklos nebaigimo problemą. Remti nepalankioje padėtyje esančių grupių ir atokių vietovių vaikų ir jaunimo galimybes gauti kokybišką išsilavinimą, gerinti jų mokymosi rezultatus ir skatinti visų kvalifikacijos lygių mokymą;

- vadovaujantis Tarybos rekomendacija dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis ir darbingų asmenų integracija į darbo rinką, teikti ir, kai reikia, stiprinti minimaliųjų pajamų sistemas, be kita ko, pasitelkiant stiprius valdymo mechanizmus, kad būtų užtikrinama adekvati parama ir laikomasi aktyvios įtraukties principo; ir skatinti įgalinančių ir esminių paslaugų (įskaitant energijos tiekimą) prieinamumą, ypač mažas pajamas gaunantiems ir pažeidžiamiems namų ūkiams;

- vertinti reformų ir investicijų poveikį įvairių gyventojų grupių pajamų pasiskirstymui pagal Komunikatą dėl geresnio valstybių narių politikos paskirstomojo poveikio vertinimo;

- remti pakankamą būsto pasiūlą paklausai tenkinti ir galimybes gauti įperkamą būstą, socialinį būstą ir (arba) tinkamą paramą aprūpinant būstu, kai tai tikslinga; užkirsti kelią benamystei kaip kraštutinei skurdo formai ir su ja kovoti, taip pat spręsti socialinės atskirties problemą taikant integruotus, į asmenį orientuotus ir būsto poreikiais grindžiamus strateginius metodus; skatinti gyvenamųjų pastatų ir socialinių būstų renovaciją;

- investuoti į sveikatos priežiūros sistemos, įskaitant sveikatos profilaktikos ir pirminės sveikatos priežiūros paslaugas, pajėgumą, taip pat į visuomenės sveikatos pajėgumus, priežiūros koordinavimą, sveikatos priežiūros personalą ir naudojimąsi e. sveikatos sistemomis bei DI; kai aktualu, mažinti mokėjimus savo lėšomis; gerinti sveikatos priežiūros aprėptį; skatinti geresnes darbo sąlygas ir sveikatos priežiūros darbuotojų kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą;

- stiprinti aukštos kokybės, įperkamų ir tvarių ilgalaikės priežiūros paslaugų teikimą, laikantis Tarybos rekomendacijos dėl galimybės gauti įperkamas, kokybiškas ilgalaikės priežiūros paslaugas;

- užtikrinti įtraukias ir tvarias pensijų sistemas, be kita ko, plėtojant papildomų pensijų, kuriomis užtikrinamos tinkamos pajamos senatvėje ir kartų tarpusavio teisingumas visuomenės senėjimo aplinkybėmis, kaupimą.

ES finansavimu, be kita ko, skiriamu per ESF+, EGADP, ERPF, TPF, „Erasmus+“, TPP ir Socialinį klimato fondą tinkamoms finansuoti investicijoms ir reformoms, valstybėms narėms padedama stiprinti politikos veiksmus šiose srityse.

Nepaisant padidėjusio ekonominio ir geopolitinio netikrumo, užimtumo augimas 2024 m. išliko spartus, o nedarbo lygis buvo istoriškai žemas. Bendras užimtumas padidėjo iki 219,4 mln., prie dirbančiųjų prisijungus dar 1,7 mln. asmenų; tai rodo kiek lėtėjantį, bet vis dar tvirtą metinį augimo tempą – 0,8 proc., o užimtumo lygis yra 75,8 proc. (0,5 proc. punkto didesnis nei 2023 m.; taip pat žr. 2.1.1 skirsnyje pateiktą teksto intarpą dėl tikslų). Energetikos sektorius buvo tas sektorius, kuriame užimtumas augo sparčiausiai (7,4 proc.), po jo – kasybos (4,3 proc.), vandentvarkos ir atliekų tvarkymo (4,2 proc.), meno ir pramogų (4,1 proc.), apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų (3,5 proc.) ir IRT (2,9 proc.). Šie sektoriai, išskyrus kasybą, per pastarąjį dešimtmetį yra tarp sparčiausiai augančių sektorių. Panašiai kaip ir 2023 m., 92 proc. užimtumo augimo 15–64 metų amžiaus grupėje sudarė užimtumo augimas, o nedarbo mažėjimo indėlis buvo tik 8 proc., nedarbo lygiui pasiekus istorines žemumas – 5,9 proc. Artimiausio laikotarpio (ateinančių 3 mėnesių) užimtumo lūkesčiai 2024 m. buvo mažesni už ilgalaikį vidurkį ir toliau mažėjo, ypač paslaugų sektoriuje, o statybos sektoriuje augo ir buvo daug pozityvesni. Prognozuojama, kad bendras užimtumo augimas dar labiau sulėtės – iki 0,5 proc. 2025 ir 2026 m., o vėliau iki 0,4 proc. 2027 m.[58]

1.1 diagrama. Užimtumo augimą 2024 m. lėmė aktyvesnis trečiųjų šalių piliečių ir vyresnio amžiaus asmenų dalyvavimas, o labiausiai užimtumas augo tretinį išsilavinimą turinčių darbuotojų grupėje

Užimtumo augimas (15–64 metų amžiaus grupėje), suskaidytas į darbo jėgos augimą ir nedarbo mažėjimą, taip pat papildomai išskaidytas pagal amžiaus grupę, išsilavinimo lygį ir pilietybę

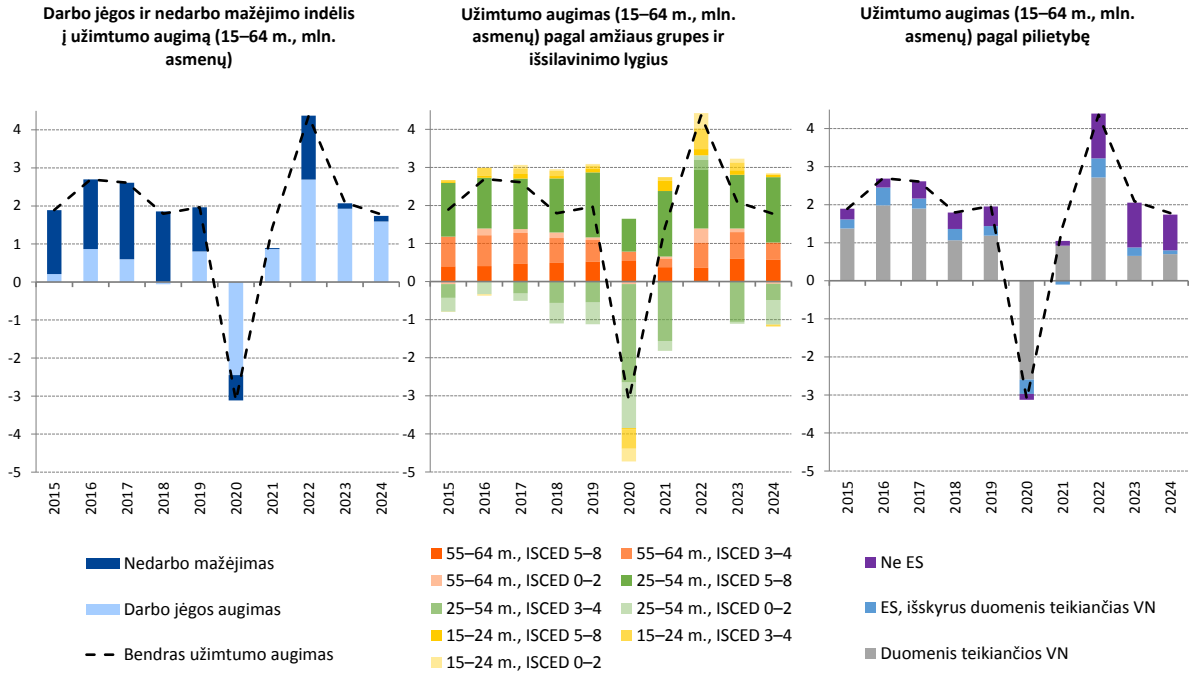

Pastaba. Dirbančių asmenų duomenų pagal pilietybę eilutės buvo nutrūkusios 2021 m.
Šaltinis – savi skaičiavimai pagal Eurostato duomenis [lfsa_agan], [lfsa_ugan], [lfsa_egaed], [lfsa_egan].

58 Žr. *European economic forecast – Autumn 2025*, Publications Office of the European Union, 2025.

Trečiųjų šalių piliečiai ir vyresnio amžiaus asmenys toliau labai prisidėjo prie užimtumo augimo, o jaunimo, žemos kvalifikacijos darbuotojų ir asmenų su negalia rezultatai rodo, kad yra stagnacijos ar padėties blogėjimo ženklų. 2024 m. trečiųjų šalių piliečiai sudarė du trečdalius (68,0 proc.) darbo jėgos augimo ir daugiau kaip pusę (54,2 proc.) užimtumo augimo 15–64 metų amžiaus grupėje, panašiai kaip ir 2023 m. Jų dalis darbo jėgoje 2022–2024 m. padidėjo nuo 5,5 iki 6,5 proc., o 2024 m. 29,9 proc. jų turėjo tretinio mokslo diplomą, palyginti su 20,6 proc. prieš dešimtmetį. Jų užimtumo lygis pasiekė 64,3 proc., tačiau tebėra žemas ir pasižymi didele darbo ne visą darbo laiką dalimi; abiem atvejais atotrūkis tarp lyčių taip pat yra didelis. Moterims apskritai darbo rinkoje atstovaujama nepakankamai, tačiau jų rezultatai toliau gerėjo; bendras lyčių užimtumo skirtumas pirmą kartą sumažėjo iki 10 proc. punktų. Vyresnio amžiaus (55–64 metų) asmenų užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje procentinė dalis toliau didėjo labiausiai iš visų amžiaus grupių: jų užimtumo lygis dar padidėjo iki 65,2 proc., o nedarbo lygis (55–74 metų amžiaus grupėje) 2024 m. sumažėjo iki 4,1 proc. tai žemiausias rodiklis iš visų amžiaus grupių. Atsižvelgiant į didėjančią jų dalį gyventojų populiacijoje ir ilgėjančią tikėtiną gyvenimo trukmę, jų dalyvavimas darbo rinkoje gali būti ir toliau didinamas. Kita vertus, nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo (15–29 metų amžiaus) dalies mažėjimas labai sulėtėjo – nuo 2023 m. pradžios ji sumažėjo vos 0,4 proc. punkto (iki 10,9 proc.). Taip yra nepaisant to, kad didėja dalyvavimas švietimo ir mokymo programose, o kartu mažėja mokyklos nebaigimo mastas ir didėja dalyvavimas tretinio mokslo sistemoje. 15–24 metų amžiaus jaunimo nedarbo lygis 2024 m. padidėjo iki 14,9 proc. (o 15–29 metų amžiaus asmenų – iki 11,4 proc.); tai pirmas metinis padidėjimas per daugiau nei dešimtmetį (neįskaitant su COVID-19 susijusio augimo 2020 m.). Jauni darbuotojai taip pat vis dar daugiau kaip dukart dažniau nei vidutinis darbuotojas ne savo noru dirba pagal terminuotas sutartis (13,0 proc.) ir pagal darbo ne visą darbo laiką sutartis (6,4 proc.), o beveik du trečdaliai jų terminuotų darbo sutarčių 2024 m. truko trumpiau nei 18 mėnesių. Dirbančiųjų skurdo rizikos lygis jų grupėje yra aukštas (10,9 proc., palyginti su 8,2 proc. visų darbuotojų). Visose amžiaus grupėse užimtumas ir toliau daugiausiai auga tarp tretinį išsilavinimą turinčių darbuotojų. Žemos kvalifikacijos darbuotojų užimtumas, priešingai, augo tik 15–24 metų amžiaus grupėje, o užimtumo atotrūkis tarp žemos ir aukštos kvalifikacijos asmenų (25–64 metų amžiaus) tebėra didelis – 28,7 proc. punkto. Be to, asmenų su negalia užimtumo skirtumas 2024 m. taip pat padidėjo – nuo 21,4 iki 24,0 proc. punkto[59].

[59] 2024 m. DK, ES, IT, PT, RO laiko eilutės yra nutrūkusios, todėl tikslus ekonominis pokyčio paaiškinimas yra neįmanomas. LT duomenys yra preliminarūs.

Darbo jėgos ir įgūdžių trūkumas sumažėjo, tačiau tolesnę pažangą vis dar varžo struktūriniai veiksniai. Darbdavių, nurodančių, kad jiems trūksta darbo jėgos, dalis sumažėjo nuo 2022 m. II ketv. buvusio aukščiausio 27,8 proc. lygio iki 18,2 proc. 2025 m. II ketv.[60] Laisvų darbo vietų lygis 2024 m. taip pat toliau mažėjo visuose sektoriuose ir 2025 m. II ketv. pirmą kartą nukrito žemiau prieš pandemiją buvusio lygio (2,1 proc., palyginti su 2,2 proc. 2019 m. IV ketv.), tačiau administracinių ir paramos paslaugų sektoriuje jis tebėra aukštas (3,0 proc.). Šis padėties pagerėjimas daugiausia atspindi mažesnius užimtumo ir verslo lūkesčius, mažesnį darbuotojų pertekliaus laikymą[61] ir tolesnį trečiųjų šalių piliečių prisijungimą prie darbo jėgos. Prie to galėjo prisidėti ir mažėjanti su išsilavinimu susijusi neatitiktis (vertinama pagal makroekonominę įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktį[62] ir per aukštos kvalifikacijos rodiklius) ir sektorinė neatitiktis (vertinama pagal sektorių laisvų darbo vietų lygių dispersiją), o tai atitinka mažesnį laisvų darbo vietų ir bedarbių skaičiaus santykį. Vis dėlto tebėra ilgalaikių struktūrinių iššūkių, įskaitant demografinius pokyčius, kintančius darbo rinkos poreikius, susijusius su žaliąja ir skaitmenine pertvarka, ir darbo vietų kokybės problemas[63].

Realusis darbo užmokestis 2024 m. išaugo, todėl padidėjo namų ūkių perkamoji galia ir sumažėjo nelygybė; tačiau jis vis dar buvo mažesnis nei iki pandemijos. Po to, kai 2023 m. antrąjį pusmetį jis tapo teigiamas, realiojo darbo užmokesčio augimas 2024 m. dar padidėjo iki 2,7 proc. per metus ir prisidėjo prie tvirto realiųjų bendrųjų namų ūkių disponuojamųjų pajamų augimo 2,3 proc. Perkamoji galia 2024 m. dar negrįžo į 2019 m. buvusį lygį. Prognozuojama, kad realiojo darbo užmokesčio augimas 2025 m. sulėtės iki 1,3 proc., o 2026 m. – iki 1,1 proc., nes jam augti trukdo ekonominis netikrumas[64]. Dirbančiųjų skurdas 2024 m. sumažėjo iki 8,2 proc. po to, kai reikšmingas minimaliojo darbo užmokesčio padidinimas per kelerius pastaruosius metus padėjo neutralizuoti infliacijos poveikį mažas pajamas gaunantiems darbuotojams. Pajamų nelygybė (vertinama pagal S80/S20 santykį) 2024 m. taip pat sumažėjo iki 4,66, o tai atitinka bendrąją pastarojo dešimtmečio tendenciją.

---

60 Europos verslo ir vartotojų nuomonės tyrimas.

61 Europos verslo ir vartotojų nuomonės tyrimai. Šis rodiklis parodo įmonių, kurios tikisi, kad jų produkcija mažės, tačiau užimtumas didės arba liks nepakitęs, dalį.

62 Žr. European Commission (2015), Analytical web note – Measuring skills mismatch – 7/2015, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

63 EUROFOUND, 2025 m.: gyvenimas ir darbas Europoje 2024 m., 2 skyrius.

64 Remiantis Europos Komisijos pavasario prognoze.

1.2 diagrama. Skurdo ir socialinės atskirties lygis, ypač pažeidžiamų grupių, tebėra aukštas

Visų gyventojų ir pažeidžiamų grupių skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis (proc.)

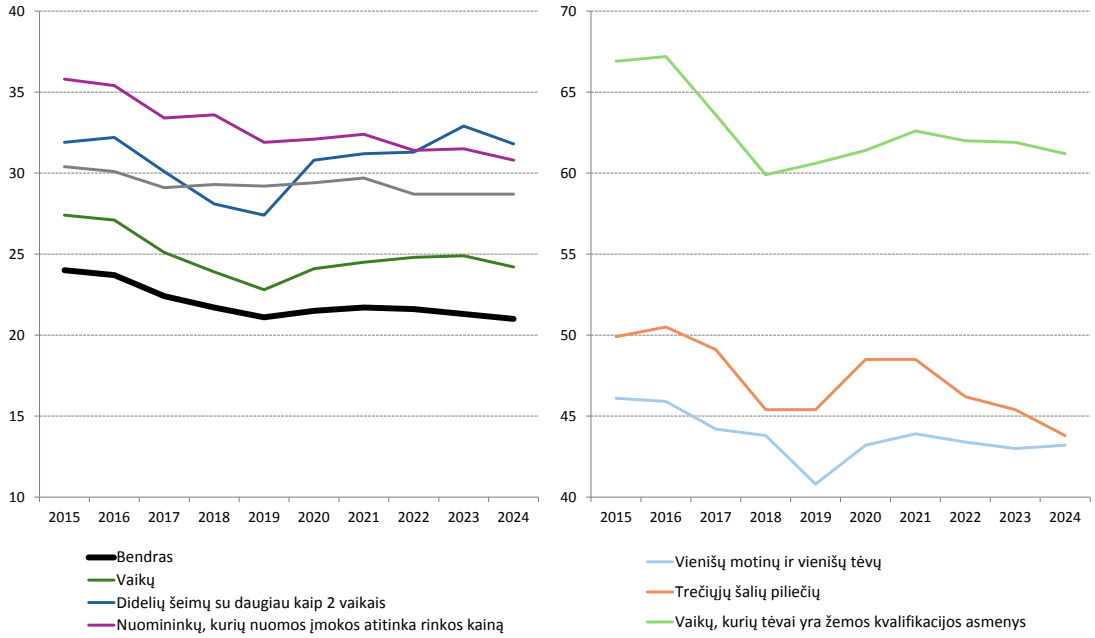

Šaltinis – Eurostatas [ilc_peps01n], [ilc_peps03n], [ilc_peps05n], [ilc_peps07n], [ilc_peps60n] [hlth_dpe010].

Skurdo ir socialinės atskirties rodikliai šiek tiek sumažėjo, tačiau tebėra aukšti, ypač pažeidžiamose grupėse. Asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE rodiklis) 2024 m. pirmą kartą nukrito žemiau prieš pandemiją buvusio lygio (iki 21,0 proc., palyginti su 21,1 proc. 2019 m.) – sumažėjo 0,3 proc. punkto, daugiausia dėl to, kad plačiu mastu sumažėjo didelis materialinis ir socialinis nepriteklius visose amžiaus grupėse[65]. Tačiau vaikų skurdo rizika tebėra didelė: vaikų AROPE rodiklis buvo 24,2 proc., vis dar 1,4 proc. punkto aukštesnis nei iki COVID-19 pandemijos, nepaisant 0,7 proc. punkto pagerėjimo nuo 2023 m. ir didelio socialinių pervedimų poveikio šiai amžiaus grupei. Tėvų, turinčių menką išsilavinimą, vaikai beveik šešis kartus dažniau patiria skurdo ar socialinės atskirties riziką nei išsilavinusių tėvų vaikai (atitinkamai 61,2 ir 11,0 proc.), o vaikų, gyvenančių vienišų tėvų ar motinų namų ūkiuose, atveju ši rizika yra didžiausia iš visų vaikų, gyvenančių skirtingų tipų namų ūkiuose, (43,2 proc.). Asmenų su negalia AROPE rodiklis taip pat yra aukštas (28,7 proc.), kaip ir trečiųjų šalių piliečių (43,8 proc.) (žr. 1.2 diagramą). Nors pastarosios grupės rodikliai nuo 2021 m. sparčiai gerėjo, asmenų su negalia rezultatai nesikeitė, o romai[66] ir toliau patiria labai didelę skurdo riziką. Skurdo gylis (skurstančiųjų atotrūkis) 2024 m. šiek tiek sumažėjo, išskyrus vyresnio amžiaus (65 metų ir vyresnius) asmenis. ES kovos su skurdu strategijoje (žr. 2.4.1 skirsnį) raginama dėti kur kas daugiau pastangų, kad būtų pasiektas ES 2030 m. skurdo mažinimo tikslas (iki 2030 m. bent 15 milijonų, palyginti su 2019 m., įskaitant vaikų skurdo mažinimo papildomą tikslą – bent penkiais milijonais, žr. 2.4.1 skirsnyje pateiktą langelį) ir kad skurdas būtų panaikintas iki 2050 m.

---

65 Visi šioje pastraipoje pateikti duomenys yra pagrįsti tiriamųjų pajamų metų (tai yra tyrimo metai Airijoje ir praėję metai visose kitose valstybėse narėse) pajamomis. Eurostato išankstiniai įverčiai pagal 2024 m. pajamas rodo, kad skurdo rizikos rodikliai vidutiniškai ES lygmeniu ir daugumoje valstybių narių buvo stabilūs (žr. Eurostato išankstinius pajamų nelygybės ir skurdo rodiklių 2024 m. įverčius (FE 2024), bandomuosius rezultatus. 1 redakcija, 2025 m. birželio mėn.).

66 Žr. EU pagrindinių teisių agentūra, Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024.

Būsto kainų augimas pastarąjį dešimtmetį viršijo pajamų augimą, o tai daro spaudimą būsto įperkamumui. Per šį laikotarpį būsto kainos ES vidutiniškai augo maždaug 10 proc. sparčiau nei pajamos (o tai sumažino įperkamumą), ypač atsižvelgiant į didesnes palūkanų normas laikotarpio pabaigoje. Be to, nepakankamai išvystytos nuomos rinkos dažnai nesugebėjo pasiūlyti veiksmingų alternatyvų. Lėtėjant energijos ir komunalinių paslaugų kainų augimui, asmenų, patiriančių pernelyg didelę būsto išlaidų naštą, dalis ES 2024 m. šiek tiek sumažėjo, tačiau asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (31,1 proc.) vis dar buvo maždaug aštuonis kartus didesnė nei kitų namų ūkių (3,8 proc.). Būstų perpildymo lygis pirmą kartą per visą stebėjimų istoriją (išskyrus 2020 m.) išaugo ir pasiekė 16,9 proc. Kita vertus, žmonių, kurie gyvena namų ūkiuose, negalinčiuose pakankamai apšildyti savo būsto, dalis sumažėjo iki 9,2 proc. dėl su energija susijusių išlaidų mažėjimo, tačiau išliko reikšmingai didesnė nei 2021 m. (6,9 proc.). Be to, benamystė visoje ES didėja ir tampa vis didesniu socialiniu iššūkiu.

2 SKYRIUS. UŽIMTUMAS IR SOCIALINĖS REFORMOS. VALSTYBIŲ NARIŲ REZULTATAI IR VEIKSMAI

2.1. 5-OJI GAIRĖ. Darbo jėgos paklausos didinimas

Šiame skirsnyje apžvelgiama, kaip įgyvendinama 5-oji užimtumo gairė, pagal kurią valstybėms narėms rekomenduojama sudaryti darbo jėgos paklausai ir darbo vietų kūrimui palankias sąlygas, laikantis Europos socialinių teisių ramsčio 4 principo (dėl aktyvios paramos užimtumui) ir 6 principo (dėl darbo užmokesčio). 2.1.1 skirsnyje daugiausia dėmesio skiriama pagrindiniams darbo rinkos pokyčiams, taip pat atsižvelgiama į jų poveikį konkurencingumui ir pastaruoju metu padidėjusio ekonominio netikrumo poveikį. 2.1.2 skirsnyje aptariamos valstybių narių šiose srityse įgyvendinamos priemonės, ypač daug dėmesio skiriant politikai, kuria siekiama didinti užimtumą ir remti darbo vietų kūrimą darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo aplinkybėmis.

2.1.1. PAGRINDINIAI RODIKLIAI

2024 m. ir 2025 m. pradžioje ES darbo rinka išliko atspari: užimtumo augimas lėtėjo, bet vis dar buvo spartus, o valstybėse narėse buvo stebima tam tikra aukštynkryptė konvergencija. 2025 m. II ketv., palyginti su 2024 m. II ketv., buvo įdarbinta daugiau kaip 900 000 papildomų darbuotojų, taigi bendras darbuotojų skaičius pasiekė 220,1 mln. Užimtumo lygis (20–64 metų amžiaus grupėje) 2024 m. pasiekė 75,8 proc. (padidėjo 0,5 proc. punkto, palyginti su 2023 m.), o 2025 m. II ketvirtį pasiekė rekordines aukštumas – 76,2 proc. Taigi, priartėta prie ES pagrindinio tikslo iki 2030 m. pasiekti bent 78 proc. užimtumą[67] (žr. 1 langelį). Nors užimtumo augimas toliau lėtėjo (nuo 1,2 proc. 2023 m. iki 0,8 proc. 2024 m.), jis išliko teigiamas, o tai rodo darbo rinkos atsparumą pastaraisiais metais, nepaisant padidėjusio ekonominio ir geopolitinio netikrumo. Užimtumo lygis padidėjo 21 valstybėje narėje, labiausiai Kroatijoje, Graikijoje ir Maltoje (žr. 2.1.1 diagramą). O Suomijoje, Švedijoje, Liuksemburge, Estijoje ir Latvijoje užfiksuotas sumažėjimas. Italijoje, Rumunijoje, Ispanijoje ir Belgijoje padėtis yra kritinė – jose užimtumo lygis tebėra palyginti žemas (mažesnis nei 72,5 proc.), o užimtumo augimas – mažesnis nei vidutinis (Belgijoje). Prancūzijoje, Liuksemburge ir Suomijoje padėtį reikia stebėti: Prancūzijoje užimtumo lygis išaugo tik šiek tiek daugiau nei vidutiniškai, palyginti su prieš tai buvusiu gana žemu lygiu, Liuksemburge jis dar sumažėjo, nors jau ir taip buvo mažesnis už vidurkį, o Suomijoje tapo mažesnis už vidurkį. Kita vertus, Nyderlandai, Malta ir Čekija yra geriausių rezultatų pasiekusios šalys – užimtumo lygis jose viršija 82 proc. Apskritai galima įžvelgti laipsnišką valstybių narių užimtumo lygio konvergenciją. 2023–2024 m. lyčių užimtumo skirtumas dar sumažėjo 0,2 proc. punkto, nes moterų užimtumo lygis didėjo šiek tiek sparčiau nei vyrų (atitinkamai nuo 70,2 iki 70,8 proc. ir nuo 80,4 iki 80,8 proc.).

Užimtumo augimą skatino didėjantis darbo jėgos aktyvumas ir mažėjantis nedarbas, o darbo vietos daugiausia buvo kuriamos paslaugų ir viešajame sektoriuose. 2024 m. darbingo amžiaus (20–64 m.) gyventojų ES buvo 259,8 mln., t. y. šis skaičius nuo 2023 m. beveik nepakito. Darbo jėgos tyrimo duomenimis, darbo jėgos aktyvumo lygis (20–64 m. amžiaus grupėje) 2024 m. padidėjo iki 81,5 proc. (nuo 81,1 proc. 2023 m.). Remiantis nacionalinių sąskaitų duomenimis, 2024 m. privačiajame sektoriuje, daugiausia didmeninės prekybos, mažmeninės prekybos, apgyvendinimo, transporto ir IT sektoriuose, sukurta 0,94 mln. darbo vietų[68]. Prie to labai prisidėjo ir viešasis sektorius.

---

67 Žr. Europos Komisija, Porto deklaracija ir tikslai, 2021.

68 European Commission (2025), European economic forecast: spring 2025, Publications Office of the European Commission, Luxembourg.

2.1.1 diagrama. Užimtumo lygis daugumoje valstybių narių 2024 m. toliau didėjo

Užimtumo lygis (20–64 metų amžiaus grupėje), 2024 m. lygis ir pokytis nuo praėjusių metų (proc., socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

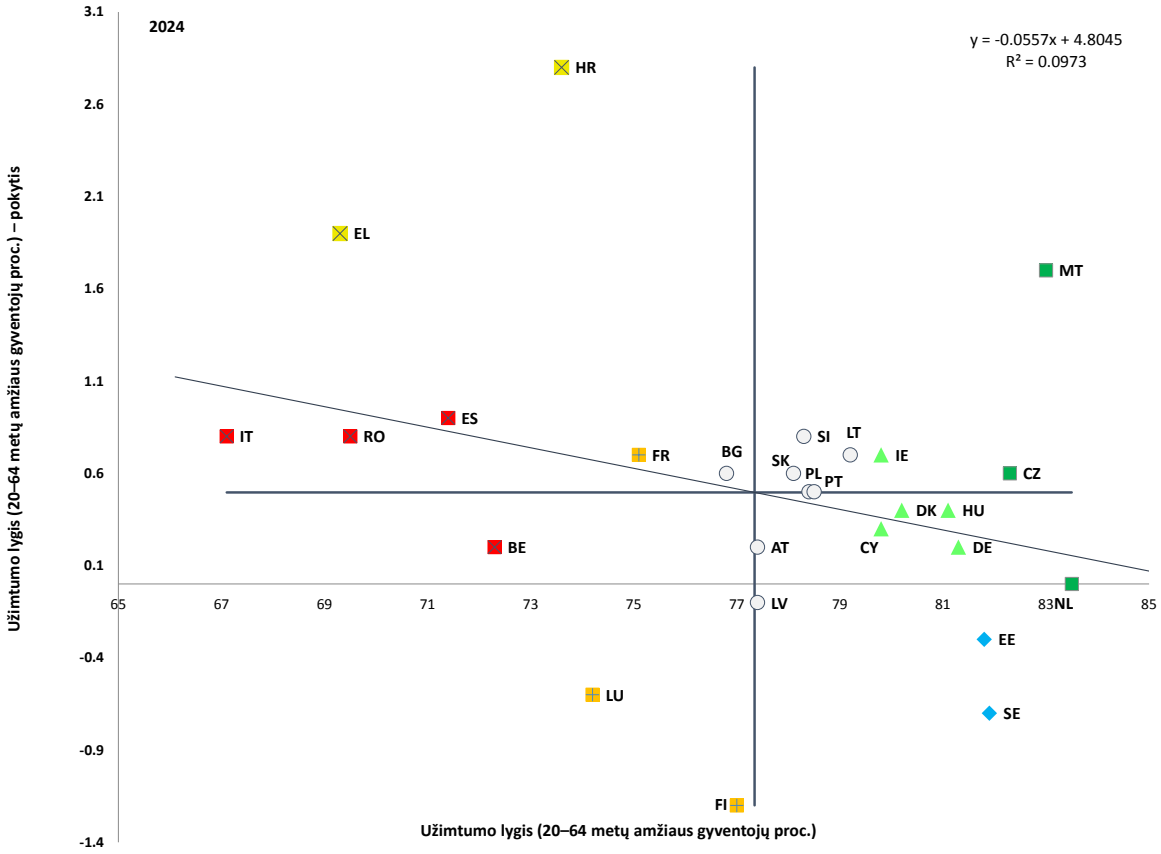

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. Apibrėžtis skiriasi ES ir FR. BG duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios.

Šaltinis – Eurostatas [lfsi_emp_a], ES darbo jėgos tyrimas.

Tarp valstybių narių, įskaitant atokiausius regionus, ir pačiose valstybėse narėse tebėra didelių regioninių skirtumų. NUTS 2 lygmeniu 2024 m. didžiausias užimtumo lygis buvo Suomijos Alandų regione (86,4 proc.) ir Lenkijos Sostinės Varšuvos regione (86,2 proc.), o mažiausias – pietiniuose Italijos regionuose: Kampanijoje (49,4 proc.) ir Kalabrijoje (48,5 proc.)[69]. Daugelis regionų, kuriuose užimtumo lygis palyginti žemas, yra kaimo, retai apgyvendinti arba periferiniai regionai, visų pirma pietų Ispanijoje ir Italijoje, didelėje Graikijos dalyje, kai kuriose Rumunijos dalyse ir Prancūzijos atokiausiuose regionuose. Šiose vietovėse galimybės įsidarbinti, ypač vidutinės ir aukštos kvalifikacijos asmenims, paprastai yra ribotos[70]. Užimtumo rezultatai skiriasi ir pačiose valstybėse narėse. Didžiausias skirtumas užfiksuotas Baltijos ir Vidurio Europos šalyse, mažiausias – ES pietuose (išskyrus Bulgariją, Kiprą ir Maltą) (žr. 5 priedo 5 diagramą). 2024 m. visos Vidurio ir Rytų Europos valstybės narės, taip pat Lietuva, Danija, Airija, Portugalija ir Ispanija pranešė, kad didžiausias užimtumo lygis buvo jų sostinių regionuose. Belgijoje, Vokietijoje ir Austrijoje, priešingai, sostinių regionuose užimtumo lygis buvo vienas žemiausių. Atokiausiuose Ispanijos ir Prancūzijos regionuose užimtumo lygis nesiekia 67,3 proc., o Gvianoje – siekia tik 51,1 proc. Kita vertus, Portugalijos atokiausiuose regionuose užimtumo lygis yra artimas ES vidurkiui.

[69] Eurostatas [lfst_r_lfe2emprt], ES darbo jėgos tyrimas.

[70] Darbo rinkos statistika regionų lygmeniu. Paaiškinta statistika. Eurostatas.

1 langelis. Pažanga siekiant 2030 m. užimtumo lygio tikslo

2024 m. užimtumo augimas sulėtėjo, tačiau šiuo metu ES vis dar sėkmingai siekia savo pagrindinio užimtumo tikslo iki 2030 m. 2024 m. ES užimtumo lygis didėjo lėčiau nei 2023 m. – jis padidėjo 0,5 proc. punkto ir pasiekė 75,8 proc., todėl iki 78 proc. tikslo liko tik 2,2 proc. punkto, o tikslui pasiekti dar liko šešeri metai. Remiantis naujausiomis Eurostato demografinėmis projekcijomis, tikslui pasiekti 2024–2030 m. pakaktų vidutinio metinio 0,35 proc. užimtumo augimo. Palyginimui, laikotarpiu iki pandemijos (2013–2019 m.; žr. toliau pateiktas diagramas) užimtumas vidutiniškai kasmet augo 1,1 proc. Komisijos 2025 m. rudens prognozėje numatoma, kad prognozės laikotarpiu užimtumas augs sparčiau nei reikia, t. y. augimo tempas 2025 ir 2026 m. viršys 0,5 proc., o 2027 m. sieks 0,4 proc. Apskritai ES daro didelę pažangą siekdama savo 2030 m. užimtumo tikslo.

ES sėkmingai siekia savo pagrindinio užimtumo tikslo iki 2030 m.

Užimtumo lygis 27 ES valstybėse narėse ir susijęs ES pagrindinis tikslas iki 2030 m. (20–64 metų amžiaus gyventojų proc.)

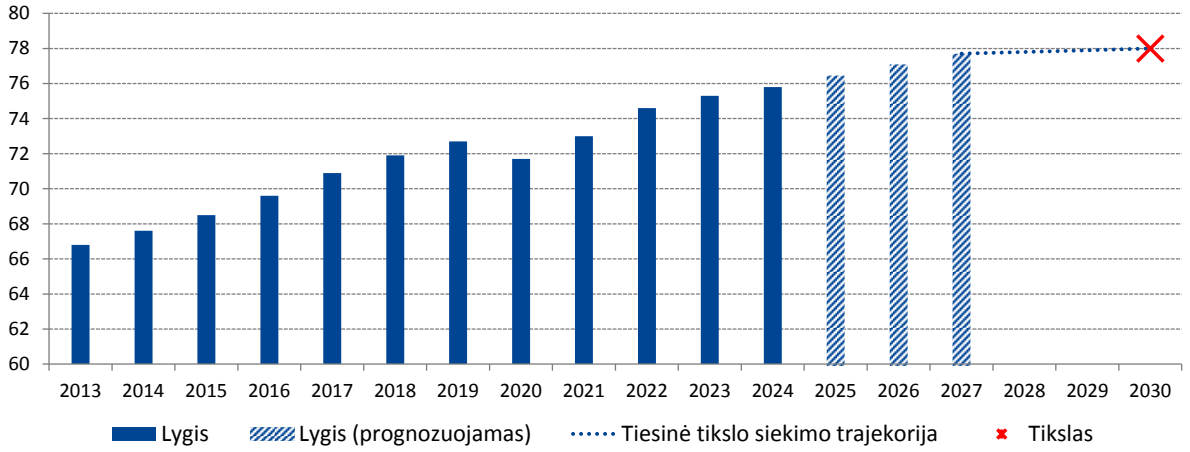

Pastaba. 2025, 2026 ir 2027 m. vertės grindžiamos prognozuojamu užimtumo augimu pagal Komisijos 2025 m. rudens prognozę, taip pat prognozuojamu gyventojų skaičiaus ir darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus augimu pagal Eurostato 2023 m. gyventojų skaičiaus projekcijas.
Šaltinis – Eurostatas [lfsi_emp_a]; užimtumo augimo prognozė, Europos Komisijos 2025 m. rudens prognozės; Eurostato demografinės projekcijos, EUROPOP 2023.

Dauguma valstybių narių 2024 m. padarė tolesnę pažangą siekdamos savo nacionalinių užimtumo tikslų[71]. Septyniose šalyse – Slovakijoje, Airijoje, Nyderlanduose, Estijoje, Danijoje, Lenkijoje ir Čekijoje – užimtumo lygis 2024 m. jau buvo didesnis už atitinkamą 2030 m. tikslą (žr. pirmiau pateiktą diagramą), o Švedijoje už tikslą jis buvo šiek tiek mažesnis. Iš 20 šalių, kuriose vis dar yra atotrūkis, 16 šalių 2024 m. šį atotrūkį sumažino, o 14 šalių dabar iki tikslo liko ne daugiau kaip 3 proc. punktai. Didžiausias likęs atotrūkis yra Belgijoje (7,7 proc. punkto), Italijoje (5,9 proc. punkto), Rumunijoje (5,2 proc. punkto) ir Ispanijoje (4,6 proc. punkto). Trijų ketvirtadalių valstybių narių užimtumo augimas buvo mažesnis už prieš pandemiją buvusį vidurkį (2013–2019 m.; žr. toliau pateiktą diagramą)[72], esant didesniam užimtumo lygiui ir mažėjančiam darbingo amžiaus gyventojų skaičiui. Vis dėlto 19-oje valstybių narių metinis užimtumo augimas atitiko arba viršijo tempą, reikalingą nacionaliniam tikslui pasiekti[73]. Tik Liuksemburge, Suomijoje, Švedijoje, Belgijoje, Bulgarijoje, Vengrijoje ir Latvijoje 2024 m. augimas buvo mažesnis tiek už prieš pandemiją buvusį vidurkį, tiek už lygį, reikalingą tikslui pasiekti, nors Švedija tebėra arti savo tikslo.

2024 m. ketvirtadalis valstybių narių viršijo savo nacionalinius tikslus, o pusei jų iki savo tikslų tetrūko ne daugiau kaip 3 proc. punktų

Užimtumo lygis (2020 ir 2024 m., 20–64 metų amžiaus gyventojų proc.); nacionaliniai ir ES tikslai iki 2030 m.

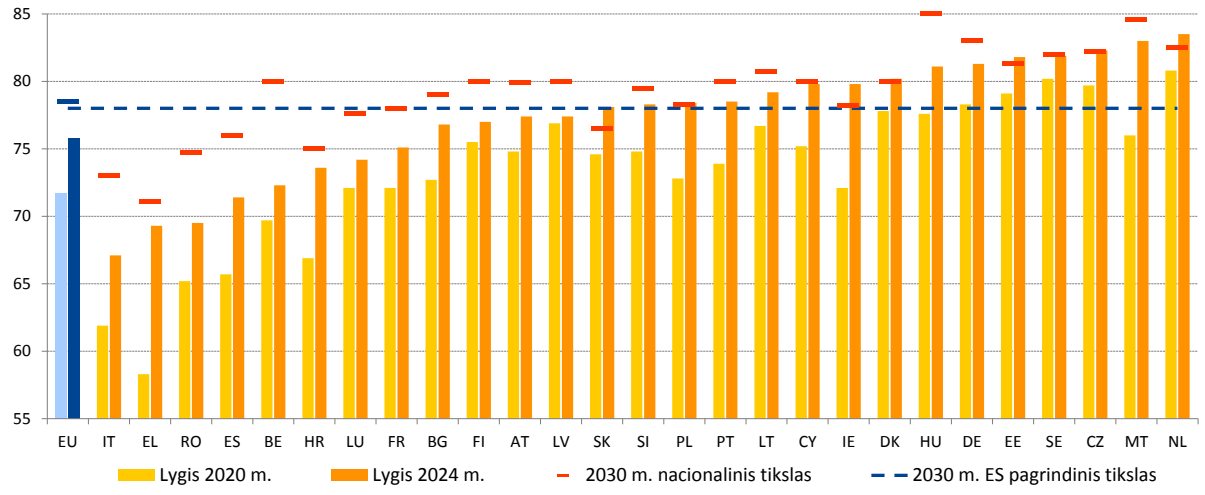

Pastaba. Ilgas brūkšnys ES atspindi bendrus valstybių narių tikslus.
Šaltinis – Eurostatas [lfsi_emp_a] ir nacionalinių 2030 m. tikslų lentelė 1 priede.

71 Užimtumo komiteto Rodiklių grupė 2022 m. spalio mėn. susitarė dėl metodinio požiūrio į pažangos stebėseną siekiant nacionalinių užimtumo tikslų per Europos semestrą. Šis skirsnis parengtas remiantis sutarta metodika. Žr. Užimtumo komiteto 2025 m. metinę užimtumo rodiklių ataskaitą ir 2025 m. užimtumo rodiklių apžvalgą.

72 Nustatyta, kad mažėjant gyventojų skaičiui daugumos valstybių narių nacionaliniams tikslams pasiekti pakanka mažesnio minimalaus metinio užimtumo augimo, palyginti su laikotarpiu prieš krizę. Žr. Užimtumo komiteto 2025 m. metinę užimtumo rodiklių ataskaitą.

73 Kai kuriose valstybėse narėse tokio minimalaus reikalingo užimtumo augimo vertė yra neigiama, nes ji atspindi prognozuojamą darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimą ir (arba) tų valstybių narių nacionaliniai tikslai jau yra pasiekti.

Daugiau kaip dviejuose trečdaliuose valstybių narių užimtumo augimas 2024 m. buvo pakankamas, kad būtų pasiektas 2030 m. nacionalinis tikslas.

Užimtumo augimas 2024 m. (20–64 m. amžiaus grupė, metinis pokytis proc.), palyginti su vidutiniu metiniu užimtumo augimu 2013–2019 m. ir minimaliu metiniu užimtumo augimu, kurio reikia 2030 m. nacionaliniam užimtumo lygio tikslui pasiekti

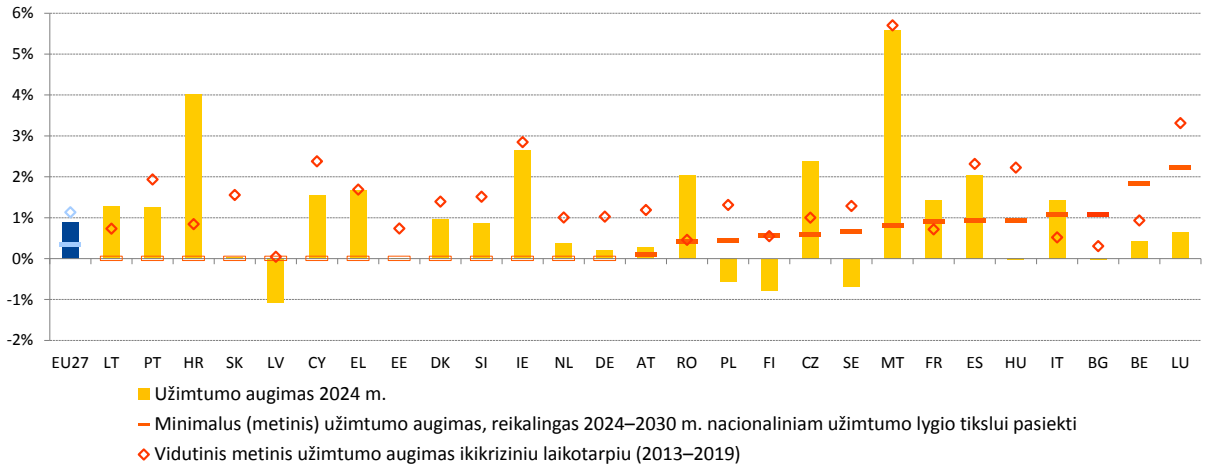

Pastaba. Apibrėžtis skiriasi ES ir FR. BG duomenų laiko eilutės 2024 m. yra nutrūkusios. Valstybės narės, kurios jau pasiekė arba viršijo savo nacionalinius tikslus, vertinamos atskirai. Valstybių narių, kurios turėtų juos pasiekti (jei politika nesikeis), visų pirma dėl mažėjančio darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus, minimalus metinis užimtumo augimas, reikalingas šiems tikslams pasiekti, yra nulinis. Valstybių narių, kuriose numatoma, kad iki 2030 m. darbingo amžiaus gyventojų skaičius padidės, atveju apskaičiuojamas užimtumo augimas, kurio reikia, kad būtų išlaikytas šis tikslas, ir apie jį pranešama.
Šaltinis – Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD skaičiavimai, pagrįsti Eurostato [lfsi_emp_a] ir EUROPOP 2023 duomenimis.

2024 m. bendras dirbtų valandų skaičius didėjo beveik tokiu pačiu tempu kaip užimtumas, tačiau buvo stebima vidutinio vieno darbuotojo dirbtų valandų skaičiaus ilgalaikio mažėjimo tendencija. 2024 m. dirbtų valandų skaičius viršijo 2019 m. lygį (iki COVID-19 buvusį lygį) visose valstybėse narėse, išskyrus Vokietiją, Latviją, Vengriją, Austriją ir Slovakiją. Vis dėlto, kadangi užimtumas pastaraisiais metais augo, o bendras dirbtų valandų skaičius atitinkamai nepadidėjo, vidutinis vieno darbuotojo dirbtų valandų skaičius daugumoje šalių tebėra mažesnis nei 2019 m. (iki COVID-19 buvęs lygis). 2024 m. darbo visą darbo laiką valandų skaičius sumažėjo 0,2 val. (38,8 val.), o darbo ne visą darbo laiką valandų skaičius padidėjo 0,1 val. (21,8 val.)[74]. 2024 m. 6,6 proc. darbuotojų dirbo daug valandų (daugiau kaip 49 val. per savaitę), t. y. 0,5 proc. punkto mažiau nei 2023 m., o tai atspindi struktūrinius pokyčius, pavyzdžiui, didėjančią dirbančių moterų, kurios daug valandų dirba rečiau, dalį[75]. Tam įtakos taip pat gali turėti didėjantis susirūpinimas dėl darbo kokybės (žr. 2.3.1 skirsnį), įskaitant psichosocialinę riziką, gerovę, profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą, skaitmenizaciją ir intensyvesnį darbą.

74 Žr. European Commission, Employment and Social developments in Europe 2025, Publications Office of the European Union, 2025.
75 Eurostatas [lfsa_qoe_3a2], ES darbo jėgos tyrimas.

Lėtas darbo našumo augimas tebėra problema vidutinės trukmės laikotarpiu. 2024 m. valandinis darbo našumas padidėjo 0,3 proc. (palyginti su 0,7 proc. BVP vienam gyventojui augimu), po to, kai 2023 m. sumažėjo 0,7 proc.[76]. Per pastaruosius du su puse dešimtmečio darbo našumo augimas nuolat lėtėjo ir 2000–2007 m. vidutiniškai siekė 1,5 proc. per metus, 2010–2019 m. – 1,2 proc., o 2021–2024 m. – 0,1 proc. Prognozėse numatoma, kad 2025, 2026 ir 2027 m. padėtis pagerės, o tai daugumoje valstybių narių galėtų kompensuoti nuo 2023 m. patirtus nuostolius. Tačiau struktūriškai mažas darbo našumas kelia pavojų konkurencingumui, ypač atsižvelgiant į visuomenės senėjimą, o tai turi įtakos ekonomikos augimui, darbo vietų kūrimui ir gyvenimo lygiui[77]. Nuo 2018 m. gamybos pridėtinės vertės dalis mažėjo sparčiau nei jos užimtumo dalis, todėl našumo augimas buvo mažesnis, palyginti kitomis ekonomikos sritimis. Palyginti su ankstesnėmis tendencijomis, tai didelis pokytis, dėl kurio savo ruožtu padidėjo priklausomybė nuo paslaugų sektoriaus siekiant palaikyti našumo augimą. Norint išspręsti mažo našumo augimo problemą, reikia sparčiau diegti technologijas ir daugiau dėmesio skirti inovacijoms bei žiniomis grindžiamai veiklai[78]. Kaip pabrėžta M. Draghi pranešime, siekiant didinti konkurencingumą taip pat labai svarbu pritaikyti švietimo ir mokymo sistemas prie kintančių įgūdžių poreikių, visų pirma susijusių su dvejopa pertvarka, ir teikti pirmenybę suaugusiųjų švietimui ir profesiniam mokymui. Administracinių kliūčių mažinimas, inovacijų skatinimas ir veiksmingų kolektyvinių derybų rėmimas gali padėti užtikrinti didesnį našumą, kartu palaikant darbo užmokesčio augimą ir konkurencingumą.

---

76 Eurostatas [nama_10_pl_ulc], nacionalinės sąskaitos.

77 Žr. European economic forecast – Autumn 2025, Publications Office of the European Union, 2025.

78 European Commission, Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual review 2025, Publications Office of the European Union, 2025.

Darbo jėgos trūkumas, nors ir mažėja nuo pandemijos laikotarpiu pasiekto aukščiausio lygio, vis dar išlieka didelis ir toliau riboja įmonių veiklą pagrindiniuose sektoriuose. Laisvų darbo vietų ES rodiklis sumažėjo nuo 3,1 proc. 2022 m. II ketvirtį iki 2,1 proc. 2025 m. II ketvirtį. Nors šis rodiklis yra mažesnis už 2022–2023 m. ketvirčio vidurkį (2,9 proc.), jis vis dar viršija prieš pandemiją buvusį vidurkį (1,7 proc.), užfiksuotą 2013–2019 m. 2025 m. II ketvirtį didžiausias laisvų darbo vietų lygis buvo Nyderlanduose, Belgijoje ir Austrijoje (daugiau kaip 3,4 proc.), o mažiausias – Ispanijoje, Lenkijoje ir Rumunijoje (mažiau nei 0,8 proc.). Didelė dalis vadovų teigia, kad darbo jėgos trūkumas ir toliau riboja gamybą, o padėtis, palyginti su praėjusiais metais, pagerėjo tik nežymiai[79]. Didžiausią trūkumą patiria apgyvendinimo, administracinių ir paramos paslaugų, profesinės, mokslinės ir techninės veiklos, statybos, informacijos ir ryšių sektoriai[80]. Tikėtina, kad dėl struktūrinių veiksnių, įskaitant demografinius pokyčius ir naujus įgūdžių poreikius, susijusius su žaliąja ir skaitmenine pertvarka, tam tikruose sektoriuose trūkumas išliks[81]. Nepaisant sumažėjimo 2025 m. pradžioje, nuo 2023 m. darbuotojų pertekliaus laikymas – padėtis, kai įmonės išlaiko daugiau darbuotojų, nei neatidėliotinai reikia esant dabartiniam gamybos lygiui, – išliko aukštas, o tai gali sulėtinti būsimą užimtumo augimą, nors nuolatinis trūkumas sparčiai augančiuose sektoriuose, įskaitant IRT ir priežiūros sektorius, rodo, kad užtikrinus geras darbo sąlygas, darbo vietų kūrimo potencialas išliks.

---

79 Europos Komisijos verslo ir vartotojų nuomonės tyrimai. 2025 m. II ketvirtį statybos, paslaugų ir pramonės sektorių vadovų, nurodžiusių, kad darbo jėgos trūkumas yra ribojantis veiksnys, dalis sudarė atitinkamai 27,4, 23 ir 18,2 proc.

80 Statistinis klasifikatorius NACE 2 red., B–S kategorijos.

81 Žr. *European economic forecast – Autumn 2025*, Publications Office of the European Union, 2025.

1 intarpas. Socialinės ekonomikos veiksmų plano laikotarpio vidurio peržiūra

Socialinė ekonomika labai prisideda prie ES socialinės rinkos ekonomikos modelio ir tvaraus klestėjimo. Svarbiausias socialinės ekonomikos tikslas – teikti pirmenybę socialiniams ir aplinkos tikslams, o ne pelnui. Todėl didžioji pelno dalis reinvestuojama į gerus tikslus, kurie atitinka kolektyvinius interesus, ir laikomasi demokratinio arba dalyvaujamojo valdymo principų. ES[82] socialinės ekonomikos ekosistemą sudaro daugiau kaip 4,3 mln. subjektų. Socialinės ekonomikos subjektų verslo ir organizaciniai modeliai skiriasi ir šie subjektai veiklą vykdo įvairiuose sektoriuose, įskaitant žemės ūkio, statybos, prekybos, energetikos, IRT, finansų, sveikatos, švietimo, socialinių paslaugų ir kultūros. Tokie subjektai gali padėti pašalinti paslaugų trūkumus ir pasiūlyti pritaikytų novatoriškų sprendimų, pvz., sveikatos priežiūros ir socialinės globos srityse (kur dirba 3,3 mln. iš 11,5 mln. ES socialinės ekonomikos srities darbuotojų). Siekdama padėti plėtoti šią ekosistemą, 2021 m. Europos Komisija priėmė Socialinės ekonomikos veiksmų planą, kuriuo siekiama trijų pagrindinių tikslų: i) sudaryti tinkamas pagrindines sąlygas, ii) atverti daugiau galimybių (įskaitant galimybes gauti finansavimą) ir remti gebėjimų stiprinimą, iii) didinti socialinės ekonomikos ir jos potencialo pripažinimą[83].

Socialinės ekonomikos sektoriuje dirbančių asmenų dalis ES valstybėse narėse skiriasi

Socialinės ekonomikos subjektuose dirbančių asmenų dalis ES (visų darbuotojų proc.), 2023 m.

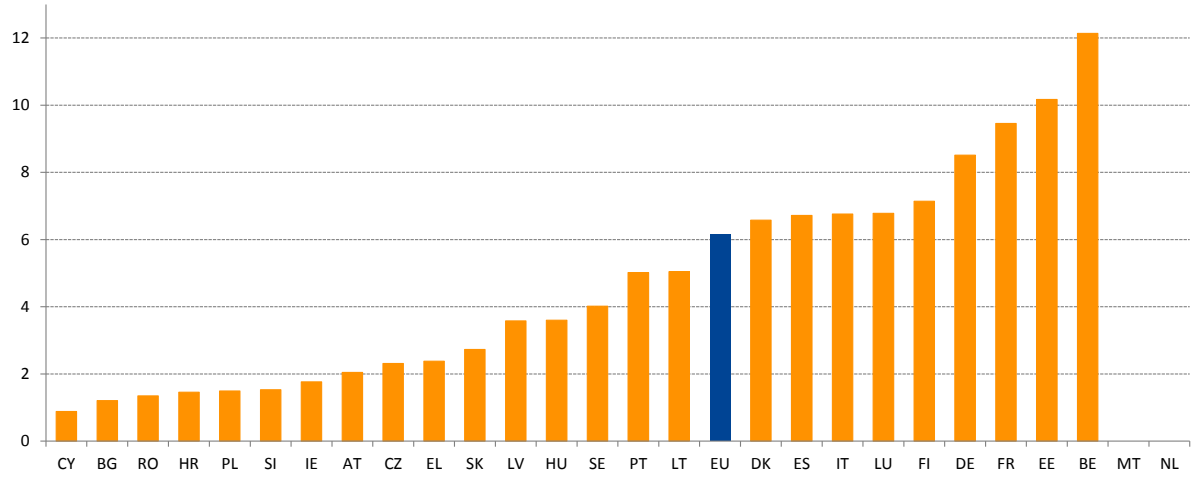

Pastaba. MT ir NL duomenų nėra. Duomenys turėtų būti laikomi minimaliomis vertėmis, nes nacionalinius statistinius duomenis, susijusius su socialine ekonomika, teikia tik kelios valstybės narės. Dėl skirtingų nacionalinių socialinės ekonomikos apibrėžčių ir pripažinimo lygių turimuose duomenyse sunku nustatyti visas socialinės ekonomikos organizacijas.
Šaltinis – ES socialinės ekonomikos socialinių ir ekonominių rezultatų lyginamoji analizė.

82 Žr. European Commission et al., *Benchmarking the socio-economic performance of the EU social economy – Improving the socio-economic knowledge of the proximity and social economy ecosystem*, Publications Office of the European Union, 2024.

83 Žr. Socialinės ekonomikos veiksmų planas.

Reikia dėti daugiau pastangų siekiant padėti išnaudoti visą socialinės ekonomikos potencialą. Socialinės ekonomikos pripažinimo lygis, pagrindinės jos veikimo sąlygos ir galimybės gauti finansavimą valstybėse narėse skiriasi. 2023 m. socialinės ekonomikos sektoriuje dirbo apie 6,3 proc. ES dirbančių gyventojų. Pastebimi dideli socialinės ekonomikos srityje dirbančių asmenų dalies skirtumai. Belgijoje ir Estijoje ši dalis viršijo 10 proc., o septyniose kitose valstybėse narėse (Kipre, Bulgarijoje, Rumunijoje, Kroatijoje, Lenkijoje, Slovėnijoje, Airijoje) ji buvo mažesnė nei 2 proc. (žr. pirmiau pateiktą diagramą). Todėl akivaizdu, kad socialinės ekonomikos plėtra skirtingose ES dalyse nevienoda, be to, daugelyje valstybių narių ir regionų neišnaudotas jos augimo ir darbo vietų kūrimo potencialas, kuris galėtų būti suaktyvintas, jei būtų remiamas tinkamomis priemonėmis.

2026 m. Europos Komisija atliks Socialinės ekonomikos veiksmų plano laikotarpio vidurio peržiūrą, kad įvertintų pažangą ir atkreiptų dėmesį į naujus uždavinius. Dauguma iš 63 į veiksmų planą įtrauktų ES lygmens veiksmų jau įgyvendinti arba šiuo metu yra įgyvendinami. Svarbi gairė buvo 2023 m. Tarybos rekomendacija dėl socialinės ekonomikos pagrindinių sąlygų, kuria valstybėms narėms padedama skatinti socialinę ekonomiką visose politikos srityse. Pradėjo veikti ES socialinės ekonomikos vartai – vieno langelio principu grindžiama atitinkamos informacijos ir išteklių sistema. Nuo 2022 m. pagal programos „InvestEU“ socialinių investicijų ir įgūdžių liniją (SISW) buvo pradėti naudoti įvairūs finansiniai produktai. Dėl didelės paklausos (iki 2024 m. pabaigos patvirtinta 1,54 mlrd. EUR SISW garantija) 2025 m. ES garantija buvo padidinta[84]. Atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą bus įvertinti visi pasiekimai, o planas bus suderintas su naujais uždaviniais, išlaikant 2030 m. perspektyvą.

[84] Žr. programos „InvestEU“ rodiklius.

Kelios valstybės narės neseniai ėmėsi veiksmų, kad priimtų socialinės ekonomikos teisės aktų sistemas ar strategijas. 2025 m. sausio mėn. **Čekijoje** įsigaliojo Įstatymas dėl integracijos į darbo rinką socialinių įmonių, o 2025 m. liepos mėn. vyriausybė patvirtino 2026–2030 m. socialinio verslumo strateginę programą. 2024 m. liepos mėn. **Airija** priėmė 2024–2027 m. nacionalinę socialinių įmonių politiką „Trading for Impact“. **Belgijoje** Flandrijos regionas diegia investicijas, kuriomis sudaromos sąlygos iki 2024–2029 m. teisėkūros ciklo pabaigos sukurti 1 000 papildomų subsidijuojamų darbo vietų socialinės ekonomikos srityje. **Ispanija** iš dalies pakeitė Kooperatyvų įstatymą, siekdama aiškiai atskirti sektoriaus subjektų rūšis ir atnaujinti viešosios politikos paramos tikslus. 2024 m. birželio mėn. ji taip pat įsteigė 400 mln. EUR Socialinio poveikio fondą socialinėms ir aplinkosaugos investicijoms, be kita ko, į socialinės ekonomikos subjektus, remti. **Lenkija** pasiūlė iš dalies pakeisti Socialinės ekonomikos įstatymą, kad būtų išplėsta socialinės ekonomikos apibrėžtis, supaprastintos socialinėms įmonėms taikomos taisyklės, patobulintos paramos priemonės ir sustiprintos reintegracijos ir koordinavimo pastangos. 2025 m. balandžio mėn. **Rumunija** pradėjo ESF+ projektą „Socialinės ekonomikos ir socialinio verslumo raidos stebėsenos ir vertinimo skatinimas“, kuriuo siekiama parengti nacionalinę socialinės ekonomikos strategiją.

Sutrumpinto darbo laiko tvarka, remiama pagal priemonę SURE, suteikia patirties, padėsiančios valdyti būsimus ekonominius sukrėtimus. Remiantis galutiniu ES laikinos paramos priemonės nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti (SURE)[85] vertinimu, apskaičiuota, kad taikant darbo vietų išsaugojimo tvarką, įskaitant pagal priemonę SURE finansuojamas programas, 2020 m. paramą gaunančiose valstybėse narėse buvo išsaugota 1,03–1,66 mln. darbo vietų. Skaičiavimai rodo, kad tokia tvarka 2020 ir 2021 m. padėjo apsaugoti atitinkamai 13,3 ir 1,1 proc. darbo vietų[86]. Dabartinėmis aplinkybėmis, kai dėl geopolitinės įtampos ir planuojamo darbo vietų mažinimo pagrindiniuose sektoriuose didėja netikrumas, kelios valstybės narės vis dažniau taiko sutrumpinto darbo laiko tvarką. Siekiant patobulinti tokių programų struktūrą ir veiksmingumą visoje ES, labai svarbu remtis įvairiomis pandemijos metu taikytomis strategijomis. Iš duomenų matyti, kad sutrumpinto darbo laiko tvarka yra veiksmingiausia laikinų krizių metu, pirmenybę teikiant pažeidžiamoms įmonėms ir darbuotojams, o ilguoju laikotarpiu vengiant remti neperspektyvias darbo vietas[87].

Savarankiško darbo mastas ES nuolat mažėja, nors padėtis įvairiuose sektoriuose ir šalyse skiriasi. Savarankiškai dirbančių asmenų dalis visoje dirbančių asmenų populiacijoje (20–64 metų amžiaus grupėje) sumažėjo nuo 13,2 proc. 2010 m. iki 10,6 proc. 2024 m. Labiausiai ji sumažėjo žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės, taip pat didmeninės ir mažmeninės prekybos sektoriuose ir gerokai padidėjo viešajame ir jam artimuose sektoriuose (įskaitant viešojo administravimo, švietimo ir sveikatos), taip pat IRT sektoriuje. Taip pat pakito savarankiškai dirbančių asmenų įgūdžių profilis: 2024 m. 40 proc. jų turėjo tretinį išsilavinimą (2010 m. – tik 28 proc.). Tačiau skurdo rizika tebėra didelė: savarankiškai dirbančių asmenų (18–64 metų amžiaus grupėje) skurdo rizikos lygis (22,3 proc.) yra daugiau kaip dvigubai didesnis už samdomųjų darbuotojų (9,2 proc.) (žr. 2.3.1 skirsnį). Savarankiškai dirbančių asmenų dalis įvairiose šalyse labai skiriasi – nuo 26,3 proc. Graikijoje ir 19,2 proc. Italijoje iki mažiau nei 9 proc. Danijoje, Vokietijoje, Kipre, Liuksemburge ir Švedijoje. Individualiai savarankiškai dirbančių asmenų (maždaug 70 proc. savarankiškai dirbančių asmenų daugumoje valstybių narių) sudaroma viso užimtumo dalis 2014–2024 m. sumažėjo nuo 10,0 iki 8,9 proc., nes dirbti savarankiškai pradėjo mažiau jaunesnių žmonių, taigi jų skaičius neatsvėrė vyresnio amžiaus dirbančių asmenų pasitraukimo iš savarankiško darbo.

---

85 Žr. SWD(2025) 47 final.

86 European Commission, *Labour market and wage developments in Europe – Annual review 2021*, Publications Office of the European Union, 2021, ir Eurofound, *Weathering the crisis: How job retention schemes preserved employment and incomes during the pandemic*, Publications Office of the European Union, 2024.

87 European Commission, Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual review 2025, Publications Office of the European Union, 2025.

Nedarbas, kuris jau buvo rekordiškai žemas, 2024 m. ir 2025 m. pradžioje toliau mažėjo ir pastebimi aukštynkryptės konvergencijos tarp valstybių narių ženklai. Nedarbo lygis ES (15–74 metų amžiaus grupėje) 2024 m. sumažėjo iki 5,9 proc., palyginti su 6,1 proc. 2023 m.; tai yra žemiausias iki tol užfiksuotas lygis. 2025 m. rugsėjo mėn. ES nedarbo lygis siekė 6,0 proc. Didžiausias metinis sumažėjimas (maždaug 1 proc. punktu arba daugiau) užfiksuotas Italijoje, Kroatijoje ir Graikijoje, o Danijoje, Estijoje, Suomijoje, Liuksemburge ir Švedijoje užfiksuotas daugiau kaip 0,7 proc. punkto augimas (žr. 2.1.2 diagramą). Suomijoje ir Švedijoje padėtis yra kritinė tiek dėl didelio nedarbo lygio, tiek dėl to, kad nuo 2023 m. jis labai padidėjo, o Prancūzijoje, Lietuvoje, Latvijoje, Danijoje, Liuksemburge ir Estijoje padėtį reikia stebėti, nes jose nedarbo lygis yra aukštas, o pažanga – mažesnė nei vidutinė. Ispanijoje ir Graikijoje rezultatai tebėra prasti (atitinkamai 11,4 ir 10,1 proc.), bet gerėja, o pagerėjimas gerokai viršija vidurkį, tačiau nedarbo lygis tebėra aukštas. Čekija, Lenkija, Vokietija ir Malta yra geriausių rezultatų pasiekusios šalys, jose nedarbo lygis yra 2,6–3,4 proc. Nors skirtumai tarp šalių vis dar dideli, jie mažėja, nes šalyse, kuriose nedarbo lygis yra aukštas, pavyzdžiui, Ispanijoje ar Graikijoje, fiksuojamas didesnis pagerėjimas.

Nedarbo lygis labai skiriasi pagal lytį ir regionų lygmeniu[88]. Moterų nedarbas tebėra didesnis (6,2 proc. 2024 m.) nei vyrų (5,7 proc.). Regioniniai skirtumai išlieka: 2024 m. žemiausias nedarbo lygis buvo kaimo vietovėse (5,1 proc.), toliau – miesteliai / priemiesčiai (5,6 proc.) ir miestai (6,7 proc.). NUTS 2 lygio regionų skirtumai atspindi užimtumo lygio skirtumus (žr. pirmiau), išskyrus Švediją, kurios nedarbo rodikliai yra prastesni (žr. 5 priedo 6 diagramą). Kai kuriuose atokiausiuose regionuose – Gvadelupoje, Martinikoje, Gvianoje, Reunjone, Majote ir Kanarų salose – nedarbo lygis yra vienas didžiausių ES.

[88] Išsamesnę lyčių skirtumų užimtumo srityje ir kitų aspektų regioniniu lygmeniu analizę galima rasti JRC ES regioninėje lyčių lygybės apžvalgoje.

2.1.2 diagrama. 2024 m. nedarbas sumažėjo beveik pusėje valstybių narių

Nedarbo lygis (15–74 metų amžiaus grupėje), 2024 m. lygis ir pokytis nuo praėjusių metų (proc., socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

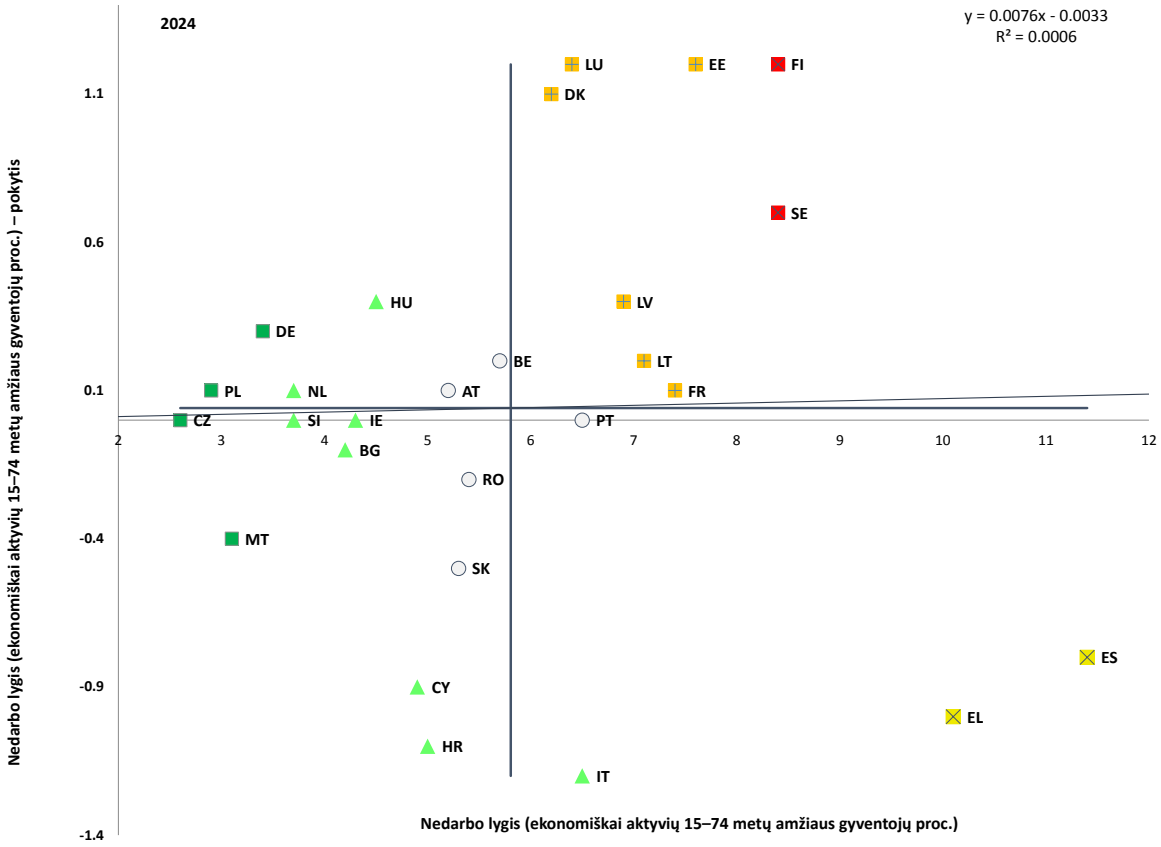

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. Apibrėžtis skiriasi ES ir FR. BG duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios.
Šaltinis – Eurostatas [une_rt_a], ES darbo jėgos tyrimas.

Žaliųjų profesijų dalis visoje ES didėja, o kai kuriose iš šių sričių susiduriama su darbo jėgos trūkumu dėl naujų įgūdžių poreikio. Užimtumas aplinkosaugos prekių ir paslaugų sektoriuje padidėjo nuo 2,2 proc. 2015 m. iki 3,1 proc. 2022 m., o 2022 m. šio sektoriaus užimtumo dalis skirtingose šalyse labai skyrėsi (nuo 1 proc. Vengrijoje iki 5,7 proc. Liuksemburge)[89]. Remiantis alternatyviais skaičiavimais, žaliosios darbo vietos jau galėtų sudaryti iki 11,3 proc. ES darbo jėgos[90]. Be to, didelio taršos intensyvumo pramonės sektoriuose[91] tebedirba 3,1 proc. ES darbuotojų (nuo 0,9 proc. Kipre iki 7,1 proc. Čekijoje). Neseniai atliktoje analizėje[92] nustatytos 24 žaliajai pertvarkai svarbios profesijos, kurių darbuotojų trūksta daugelyje valstybių narių. Žaliajai pertvarkai svarbios profesijos, kurių darbuotojų trūkumas yra labiausiai pastebimas įvairiose šalyse, yra santechnikai ir vamzdžių montuotojai (20 valstybių narių), darbininkai izoliuotojai, statybos inžinieriai ir oro kondicionavimo bei šaldymo mechanikai (14), civilinės inžinerijos technikai (12) ir stogdengiai (11). Šių profesijų atstovai turi turėti labai techninių ir praktinių ekspertinių žinių, kurios yra itin svarbios žaliajai pertvarkai.

---

89 Eurostatas [env_ac_egss1], [nama_10_a10_e].

90 Remiantis Jungtinio tyrimų centro skaičiavimais, atliktais pagal projektą „GreenJobs“, pradėjus taikyti užduotimis grindžiamą ONET metodą, kurį pasiūlė M. Gili, E. Verdolini ir F. Vona (2020) žaliųjų darbo vietų užimtumui ES vertinti.

91 Šiomis aplinkybėmis didelio taršos intensyvumo pramonės sektoriai yra kasyba ir karjerų eksploatavimas (NACE kodas: B), cheminių medžiagų ir cheminių produktų gamyba (C20), kitų nemetalinių mineralinių produktų gamyba (C23), pagrindinių metalų gamyba (C24), variklinių transporto priemonių, priekabų, puspriekabių ir kitos transporto įrangos gamyba (C29).

92 Laikoma, kad labai trūksta tam tikros profesijos darbuotojų, jeigu bent penkios valstybės narės praneša apie tos profesijos darbuotojų trūkumą. Tai vienas pagrindinių švarios pramonės kurso veiklos rezultatų rodiklių.

Sąžininga ir įtrauki pertvarkos politika, skirta tiems, kuriems žalioji pertvarka daro ypač didelį poveikį, gali remti darbuotojų judumą, sumažinti darbo jėgos trūkumą ir užtikrinti, kad žaliosios pertvarkos nauda būtų plačiai dalijamasi. Pereinant prie žiedinės mažo anglies dioksido pėdsako ekonomikos, reikia perkvalifikuoti darbuotojus iš iškastinio kuro pramonės į besiplečiančius sektorius, pavyzdžiui, nulinio ŠESD balanso pramonės, atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos, statybos, atliekų tvarkymo ir gamybos sektorius, o elektrifikacija ir didėjanti žaliavų paklausa taip pat didina užimtumą elektros energijos ir energijai imliuose sektoriuose. 2023 m. apie 30 proc. visų ES darbuotojų (įskaitant 30 mln. gamybos, 15 mln. statybos, 10 mln. transporto ir sandėliavimo sektorių darbuotojų) dirbo pertvarkomuose sektoriuose[93]. Vis dėlto tarpsektorinis judumas tebėra ribotas – kasmet sektorius keičia tik 1,8–3,9 proc. darbuotojų, t. y. nuo 2016 m. šis rodiklis iš esmės nepakito. Ilgalaikis su klimatu susijusių profesijų darbuotojų trūkumas rodo, kad reikia politikos, kuri padėtų darbuotojams prisitaikyti prie kintančių įgūdžių poreikių arba pertvarkomų sektorių. Žalioji pertvarka taip pat suteikia galimybių gerinti darbo vietų kokybę, nes naujų ir besiformuojančių žaliųjų profesijų atstovams (pvz., atsinaujinančiųjų išteklių energijos inžinieriams ir žaliosios politikos planavimo vadovams) paprastai siūlomas didesnis darbo užmokestis ir stabilesnės darbo sutartys[94]. Tačiau nauda yra nevienoda ir daugiausia teikiama aukštos kvalifikacijos darbuotojams[95]. Padidėjus techninio ir fizinio darbo vietų[96] (pvz., elektros ir mechanikos inžinierių, elektros linijų montuotojų ir remontininkų) paklausai, gali padidėti fizinė rizika ir sumažėti prieiga prie darbo vietos išteklių ir savarankiškumas. Kad šios darbo vietos taptų patrauklesnės, įgyvendinama politika turėtų padėti spręsti darbo vietų kokybės klausimus, visų pirma susijusius su darbo sąlygomis, darbo užmokesčiu ir prieiga prie išteklių. Aktyvi darbo rinkos politika, įskaitant įgūdžių ugdymą, užimtumo paskatas ir paramą ieškant darbo, atlieka labai svarbų vaidmenį padedant darbuotojams keisti darbą ekonominių pokyčių metu.

---

93 Fulvimari A. et al., Estimating labour market transition costs and social investment needs of the green transition – a new approach, Publications Office of the European Union, 2025. Pertvarkomi sektoriai yra sektoriai, kurie i) dėl jų vaidmens įgyvendinant klimato srities tikslus yra labai svarbūs pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, ii) dėl priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo gali patirti reikšmingų su užimtumu susijusių pokyčių arba iii) turi abu šiuos požymius.

94 OECD, Employment Outlook 2024: The Net-Zero Transition and the Labour Market, Paris, 2024.

95 EUROFOUND, Job quality side of climate change, Working conditions and sustainable work series, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2024.

96 Darbo vietos, kuriose dėl didėjančios ekologiškų produktų ir paslaugų paklausos didės darbo jėgos paklausa, tačiau nebūtinai keisis užduočių turinys.

Skaitmeninė pertvarka toliau keičia ekonomiką ir darbo rinkas, nes sukuria naujų galimybių, o kartu didina kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo poreikį. Nuo 2013 m. IRT specialistų skaičius ES nuolat augo (padidėjo 59,3 proc.) ir 2024 m. pasiekė daugiau kaip 10,3 mln.[97]. Tačiau moterims vis dar atstovaujama nepakankamai – jos sudaro tik 19,5 proc. IRT specialistų. Esant dabartiniam pažangos tempui, IRT specialistų skaičius iki 2030 m. pasieks apie 12 mln., t. y. bus gerokai mažesnis už ES 20 mln. tikslą, tuo pačiu metu didėjant konkurencijai dėl skaitmeninių įgūdžių turinčių talentų (žr. 2.2.1 skirsnį)[98]. Neseniai atliktoje „Eurobarometro“ apklausoje[99] dauguma respondentų teigė, kad skaitmeninės technologijos, įskaitant dirbtinį intelektą, daro teigiamą poveikį jų darbui, ekonomikai, visuomenei ir gyvenimo kokybei. Be to, 62 proc. respondentų robotus ir dirbtinį intelektą darbe vertina teigiamai, o 70 proc. mano, kad jie didina našumą. Vis dėlto išlieka susirūpinimą keliančių klausimų: 84 proc. respondentų mano, kad dirbtinį intelektą reikia atidžiai valdyti, kad būtų apsaugotas privatumas ir užtikrintas skaidrumas darbo vietoje. 2012–2023 m. užimtumo struktūra pastebimai kito – mažai apmokamų darbo vietų dalis mažėjo, o gerai apmokamų – augo, taip pat didėjo užimtumas mažo našumo augimo sektoriuje[100]. Šį pokytį galėjo lemti naujų technologijų diegimas ir automatizavimas, nes didelio našumo augimo sektoriuose reikia mažiau darbuotojų, kad būtų išlaikyta gamybos apimtis, todėl užimtumas palaipsniui persikelia į mažo našumo augimo sektorius. Turimi duomenys apie DI poveikį darbo rinkai dar nėra galutiniai.

97 Towards Digital Decade targets for Europe - Statistics Explained – Eurostat.

98 Europos skaitmeninis dešimtmetis.2030 m. tikslai | Europos Komisija.

99 Artificial Intelligence and the future of work - February 2025 - - Eurobarometer survey.

100 European Commission, *Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual review 2025*, Publications Office of the European Union, 2025.

2.1.3 diagrama. 2024 m. darbo užmokestis toliau didėjo, o tarp šalių buvo didelių skirtumų

Nominalusis atlygis darbuotojui, metinis procentinis pokytis

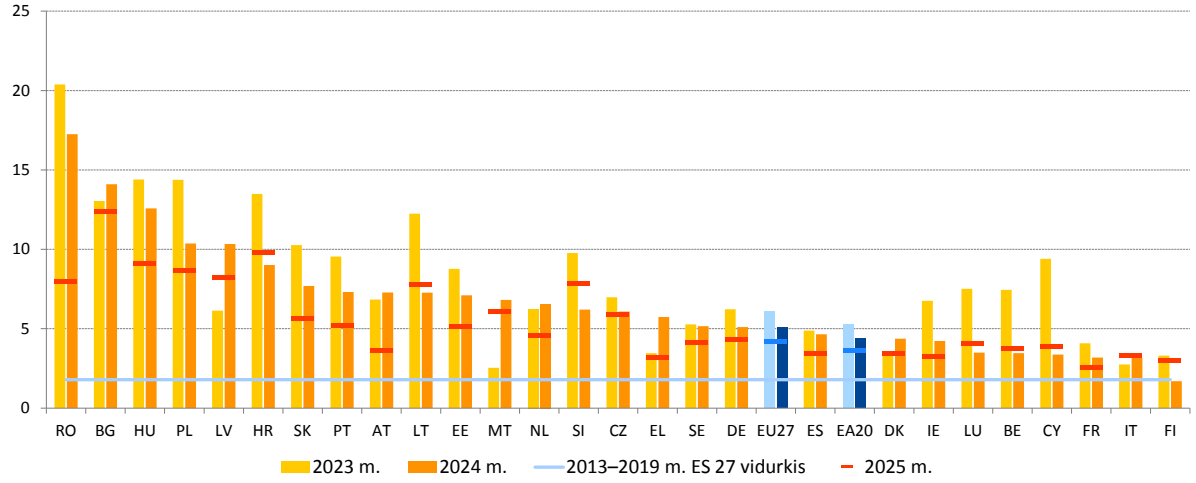

Pastaba. Pastaba. EZ 20 – 20 eurą įsivedusių šalių. Nominalusis atlygis darbuotojui apskaičiuojamas padalijant bendrą atlygį darbuotojams iš bendro darbuotojų skaičiaus. Nominalusis atlygis apima ne tik bruto darbo užmokestį, bet ir darbdavio mokamas socialines įmokas. 2025 m. duomenys atspindi projekcijas, apskaičiuotas remiantis Komisijos 2025 m. Europos rudens ekonominėmis prognozėmis.
Šaltinis – duomenų bazė AMECO [HWCDW] ir Eurostatas, nacionalinės sąskaitos [namq_10_gdp], [namq_10_a10_e].

2024 m. darbo užmokesčio augimas ES išliko spartus, tačiau padėtis valstybėse narėse labai skyrėsi. Mažėjančios infliacijos ir vis dar įtemptos, nors ir gerėjančios padėties darbo rinkoje sąlygomis nominalusis atlygis vienam darbuotojui, 2023 m. rekordiškai augęs 6,1 proc., per metus išaugo 5,1 proc.[101] Didžiausias padidėjimas (palyginti su ankstesniais metais) užfiksuotas Vidurio ir Rytų Europos valstybėse narėse: daugiau kaip 10 proc. Bulgarijoje, Rumunijoje, Vengrijoje, Lenkijoje bei Latvijoje ir nuo 7,0 iki 10,0 proc. Kroatijoje, Slovakijoje, Portugalijoje, Austrijoje, Lietuvoje ir Estijoje (žr. 2.1.3 diagramą). Daugelyje šių valstybių narių, visų pirma Rumunijoje, Kroatijoje, Lenkijoje ir Vengrijoje, infliacija išliko palyginti didelė. Priešingai, Belgijoje, Kipre, Danijoje, Prancūzijoje, Airijoje, Italijoje, Liuksemburge ir Ispanijoje, kur infliacija buvo mažesnė, darbo užmokesčio augimas buvo nuosaikesnis – nuo 3,0 iki 5,0 proc. Suomijoje jis nesiekė 2,0 proc.

101 Infliacija ES sumažėjo nuo 6,4 proc. 2023 m. iki 2,6 proc. 2024 m. ir prognozuojama, kad 2025 m. ji sieks 2,5 proc., o 2026 m. – 2,1 proc. Žr. European economic forecast – Autumn 2025, Publications Office of the European Union, 2025.

Nuo 2023 m. vidurio derybomis nustatomo darbo užmokesčio augimas buvo spartus, o tai susiję su pastangomis susigrąžinti prarastas realiąsias pajamas, tačiau pastebimi sulėtėjimo požymiai[102]. Euro zonoje derybomis nustatomo darbo užmokesčio augimas 2024 m. III ketvirtį pasiekė aukščiausią lygį – 5,4 proc. (palyginti su ankstesniais metais), o tai lėmė aktyvesnė kolektyvinių derybų veikla, nes profesinės sąjungos siekė kompensuoti ankstesnį perkamosios galios sumažėjimą nuo 2021 m. pabaigos[103]. Sumažėjus infliaciniam spaudimui, derybomis nustatomo darbo užmokesčio augimas 2025 m. pradėjo lėtėti.

2.1.4 diagrama. 2024 m. realusis darbo užmokestis daugumoje valstybių narių vėl padidėjo

Realusis bruto darbo užmokestis darbuotojui, metinis procentinis pokytis

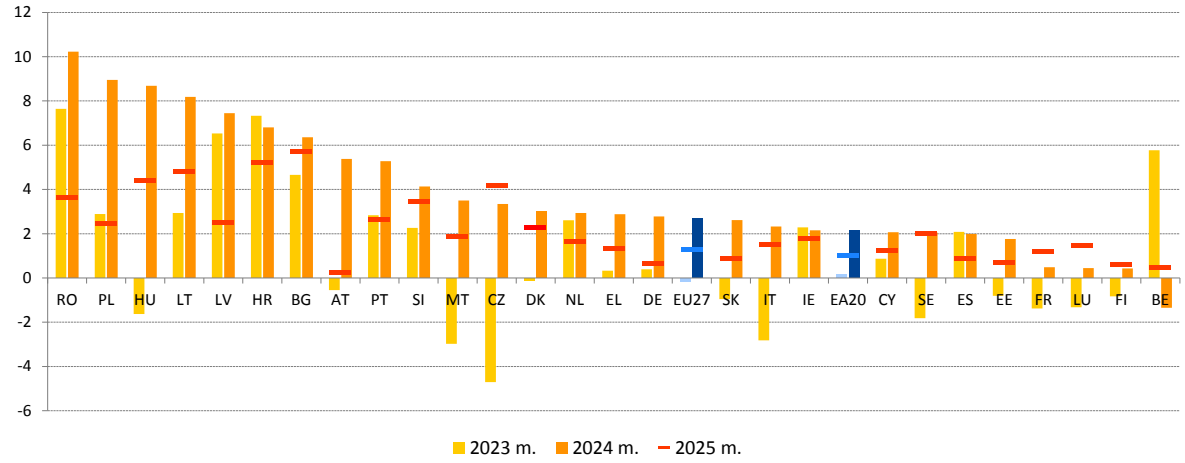

Pastaba. „EZ“ reiškia EZ 20 – 20 šalių, kurios įsivedė eurą. Realusis darbo užmokestis apskaičiuotas naudojant suderintą vartotojų kainų indeksą kaip defliatorių. 2025 m. duomenys atspindi projekcijas, apskaičiuotas remiantis Komisijos 2025 m. Europos pavasario ekonominėmis prognozėmis.
Šaltinis – Europos Komisija, duomenų bazė AMECO, nominalusis bruto darbo užmokestis darbuotojui [hwwdw], defliatorius – suderintas vartotojų kainų indeksas [AMECO 5000 ZCPIH]. Bendras užimtumas (vidaus koncepcija) [namq_10_a10_e]. Lapkričio 19 d., kai buvo galima atlikti paskutinį atnaujinimą, atnaujintas nominalusis bruto darbo užmokestis darbuotojui [AMECO kodas: hwwdw] ir rudens prognozė nebuvo prieinami.

---

102 Derybomis nustatomo darbo užmokesčio augimas yra tiesioginis socialinių partnerių derybų dėl darbo užmokesčio rezultatas. Tai apima ir naujai suderamą, ir anksčiau sutartą darbo užmokestį. Paprastai tai neapima premijų, užmokesčio už viršvalandžius ir kitokio individualaus atlygio, kuris nesusijęs su kolektyvinėmis derybomis. Derybomis nustatomas darbo užmokestis, palyginti su mokamu darbo užmokesčiu, taip pat nepriklauso nuo dirbtų valandų skaičiaus (nes yra nustatomas etato pagrindu), o kai kuriuose sektoriuose tai minimalusis darbo užmokestis.

103 European Commission, *Labour market and wage developments in Europe – Annual review 2021*, Publications Office of the European Union, 2021, ir EUROFOUND, *Weathering the crisis: How job retention schemes preserved employment and incomes during the pandemic*, Publications Office of the European Union, 2024.

Realiojo darbo užmokesčio augimas atsigauna dėl mažėjančios infliacijos ir tvaraus nominaliojo darbo užmokesčio augimo, tačiau atsigavimo tempas valstybėse narėse skiriasi. Po reikšmingo 3,7 proc. sumažėjimo 2022 m. ir nuosaikesnio 0,1 proc. sumažėjimo 2023 m. realusis darbo užmokestis 2024 m. padidėjo 2,7 proc.[104]. Šį atsigavimą visų pirma lėmė mažėjanti infliacija ir spartus nominaliojo darbo užmokesčio didėjimas. Atsigavimas buvo didžiausias Rumunijoje, Lenkijoje, Vengrijoje ir Lietuvoje (daugiau kaip 8 proc.), taip pat Latvijoje, Kroatijoje ir Bulgarijoje (daugiau kaip 6 proc.) (žr. 2.1.4 diagramą). Belgijoje realusis darbo užmokestis 2024 m. sumažėjo 1,3 proc. 2024 m. realusis darbo užmokestis ES vidutiniškai išliko 0,7 proc. mažesnis už 2019 m. lygį, o tarp šalių buvo didelių skirtumų, atspindinčių skirtingą nominaliojo darbo užmokesčio ir infliacijos dinamiką. 2025 m. realusis darbo užmokestis ES iš esmės vėl pasiekė prieš pandemiją buvusį lygį, tačiau Čekijoje, Vokietijoje, Italijoje, Suomijoje ir Prancūzijoje jis išliko mažesnis.

2.1.5 diagrama. Teisės aktais nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio didinimas padėjo kompensuoti minimalųjį darbo užmokestį gaunančių asmenų perkamosios galios sumažėjimą

Minimaliojo darbo užmokesčio pokyčiai valstybėse narėse, kuriose minimalusis darbo užmokestis yra nustatytas teisės aktais (proc. pokytis)

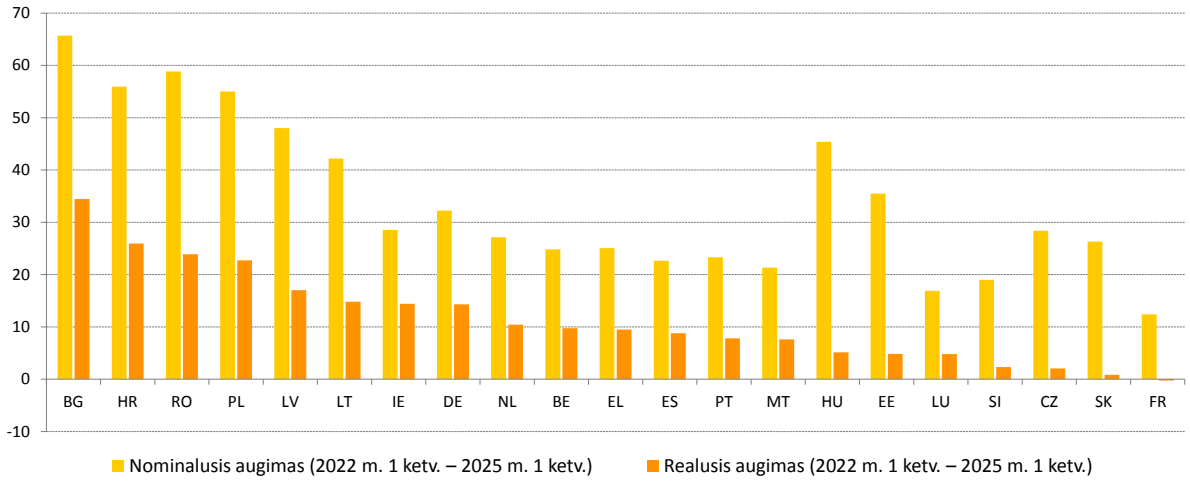

Pastaba. Kipras neįtrauktas, nes teisės aktais nustatytas minimalusis darbo užmokestis šalyje įvestas 2023 m.
Šaltinis – EUROFOUND ir Eurostatas [earn_mw_cur, prc_hicp_midx].

104 Realusis darbo užmokestis apskaičiuojamas naudojant suderintą vartotojų kainų indeksą kaip defliatorių.

Neseniai ES atliktas minimaliojo darbo užmokesčio padidinimas padėjo neutralizuoti infliacijos poveikį mažas pajamas gaunantiems darbuotojams. Nuo 2022 m. sausio mėn. iki 2025 m. sausio mėn. teisės aktais nustatytas minimalusis darbo užmokestis padidėjo daugiau kaip 20 proc. visose valstybėse narėse, kuriose toks darbo užmokestis yra nustatytas[105], išskyrus Prancūziją, Liuksemburgą ir Slovėniją. Padidėjimas siekė nuo 12,4 proc. Prancūzijoje iki 65,7 proc. Bulgarijoje ir viršijo 40 proc. šešiose kitose valstybėse narėse (Rumunijoje, Kroatijoje, Lenkijoje, Latvijoje, Vengrijoje ir Lietuvoje)[106] (žr. 2.1.5 diagramą). Realiąja verte šios šalys taip pat dažniausiai fiksavo didžiausią padidėjimą, nepaisant padidėjusios infliacijos. Kita vertus, Liuksemburge, Čekijoje, Slovakijoje, Estijoje ir Slovėnijoje realusis minimalusis darbo užmokestis padidėjo mažiau nei 5 proc., o Prancūzijoje šiek tiek sumažėjo. Be to, šalyse, kuriose minimalusis darbo užmokestis nustatomas kolektyvinėmis sutartimis, realiojo darbo užmokesčio augimas 2024 m. taip pat prisidėjo prie perkamosios galios didėjimo, visų pirma mažo darbo užmokesčio sektoriuose[107]. Naujausi tyrimai rodo, kad nacionalinio minimaliojo darbo užmokesčio didinimas skatina bendrą darbo užmokesčio augimą, padeda vesti kolektyvines derybas ir didina minimaliojo darbo užmokesčio lygį mažo darbo užmokesčio sektoriuose[108].

---

105 Teisės aktais nustatytą minimalųjį darbo užmokestį taiko 22 valstybės narės: Belgija, Bulgarija, Kroatija, Kipras, Čekija, Estija, Prancūzija, Vokietija, Graikija, Vengrija, Airija, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Lenkija, Portugalija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija ir Ispanija.

106 Minimalusis darbo užmokestis dažnai indeksuojamas kasmet pačioje metų pradžioje. Nuo 2022 m. sausio mėn. iki 2025 m. sausio mėn. didžiausias jo padidinimas užfiksuotas Lenkijoje (49 proc.), Bulgarijoje (44 proc.), Latvijoje (40 proc.) ir Kroatijoje (34 proc.). Belgijoje, Vokietijoje, Estijoje, Airijoje, Lietuvoje, Vengrijoje, Nyderlanduose ir Rumunijoje jis padidintas 20–30 proc.

107 EUROFOUND, Industrial relations and social dialogue. Minimum wages in 2025: Annual review, 2025.

108 Empiriniai rezultatai rodo, kad 1 proc. padidinus minimalųjį darbo užmokestį 25 proc. mažiausiai uždirbančių asmenų darbo užmokestis padidėja 0,31 proc. Žr. EUROFOUND, Impact of national minimum wages on collective bargaining and wages for low-paid workers, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2025.

2.1.6 diagrama. Mokesčių pleištas vienam vidutinį darbo užmokestį gaunančiam asmeniui 2024 m. daugumoje valstybių narių buvo mažesnis nei prieš dešimtmetį

Mokesčių pleištas vienam vidutinį darbo užmokestį gaunančiam asmeniui (proc.)

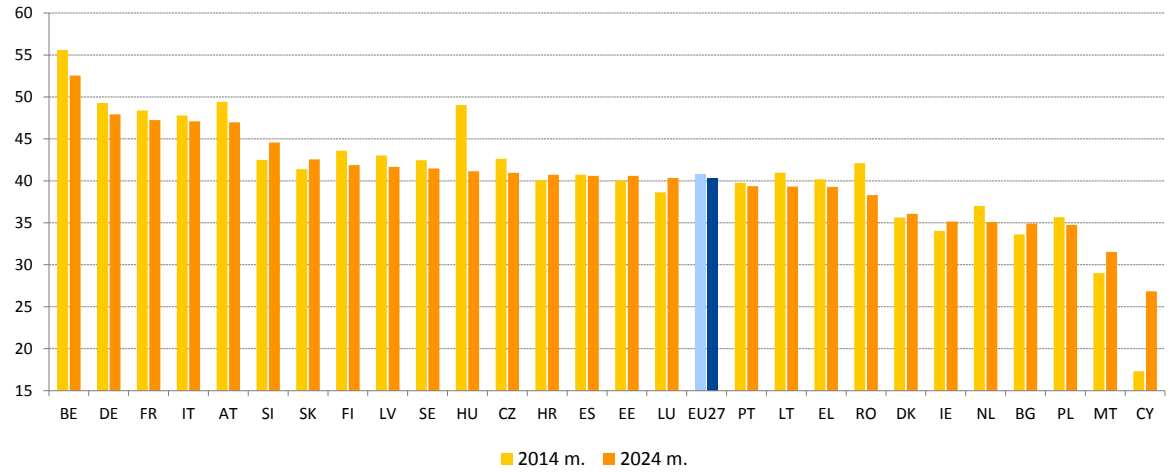

Šaltinis – Europos Komisija, Ekonomikos ir finansų reikalų GD, mokesčių ir išmokų duomenų bazė, remiantis EBPO mokesčių ir išmokų modeliu (atnaujinta 2025 m. gegužės mėn.).

Darbo jėgos apmokestinimas ir toliau daro įtaką darbo ir įdarbinimo paskatoms visoje ES. Mokesčių pleištas, apibrėžiamas kaip darbdavių darbo sąnaudų ir darbuotojų grynojo darbo užmokesčio atskaičius mokesčius skirtumas, išreikštas visų darbo sąnaudų procentine dalimi, daro poveikį tiek darbo jėgos pasiūlai, tiek paklausai, ypač tokiose grupėse kaip antrieji šeimoje uždirbantys asmenys, kurių darbo jėgos pasiūla yra labiau priklausoma nuo apmokestinimo. Nuo 2014 m. mokesčių pleištas vienam vidutinį darbo užmokestį gaunančiam asmeniui ES sumažėjo 0,4 proc. punkto ir 2024 m. pasiekė 40,3 proc., o tai vis dar gerokai viršija EBPO vidurkį, kuris yra 34,9 proc. (žr. 2.1.6 diagramą)[109]. Jis sumažėjo daugiau kaip 1 proc. punktu 11-oje valstybių narių, o labiausiai – Vengrijoje (–7,9 proc. punkto), Rumunijoje (–3,8 proc. punkto) ir Belgijoje (–3,0 proc. punkto). Kita vertus, per tą patį laikotarpį mokesčių pleištas vidutinį darbo užmokestį gaunantiems asmenims padidėjo 10-yje šalių, visų pirma Kipre (+9,5 proc. punkto), Maltoje (+2,5 proc. punkto) ir Liuksemburge (+1,7 proc. punkto) (išsamesnė informacija pateikiama 2.2.1 skirsnyje). Mažesnes (50 proc. vidutinių pajamų dydžio) pajamas gaunančių asmenų grupėje mokesčių pleištas vienam asmeniui 2024 m. buvo 31,8 proc., nuo 2023 m. padidėjęs 0,3 proc. punkto, tačiau nuo 2014 m. sumažėjęs 2,2 proc. punkto.

[109] OECD, Taxing Wages 2025: Decomposition of Personal Income Taxes and the Role of Tax Reliefs, OECD Publishing, Paris, 2025.

Gyventojų pajamų mokesčio sistemos paprastai yra progresinės, jose mokesčių pleištas mažas pajamas gaunantiems asmenims yra mažesnis. Progresiškumas ypač ryškus Prancūzijoje, Belgijoje, Nyderlanduose, Liuksemburge ir Italijoje, o vienodo tarifo sistemos taikomos Bulgarijoje ir Vengrijoje (žr. 2.1.7 diagramą). Mažesnė mokesčių našta mažas pajamas gaunantiems asmenims mažina darbo rinkos iškraipymus ir skatina žemos kvalifikacijos darbuotojų užimtumą, tačiau mokesčių sistemos turėtų būti parengtos taip, kad neatgrasytų nuo perėjimo į geriau apmokamas darbo vietas.

2.1.7 diagrama. Mažą darbo užmokestį gaunantiems darbuotojams mokesčių pleištas yra mažesnis

Mokesčių pleištas vienam mažą darbo užmokestį (sudarantį 50 ir 67 proc. vidutinio darbo užmokesčio) gaunančiam asmeniui, palyginti su vidutiniu darbo užmokesčiu, 2024 m. (proc.)

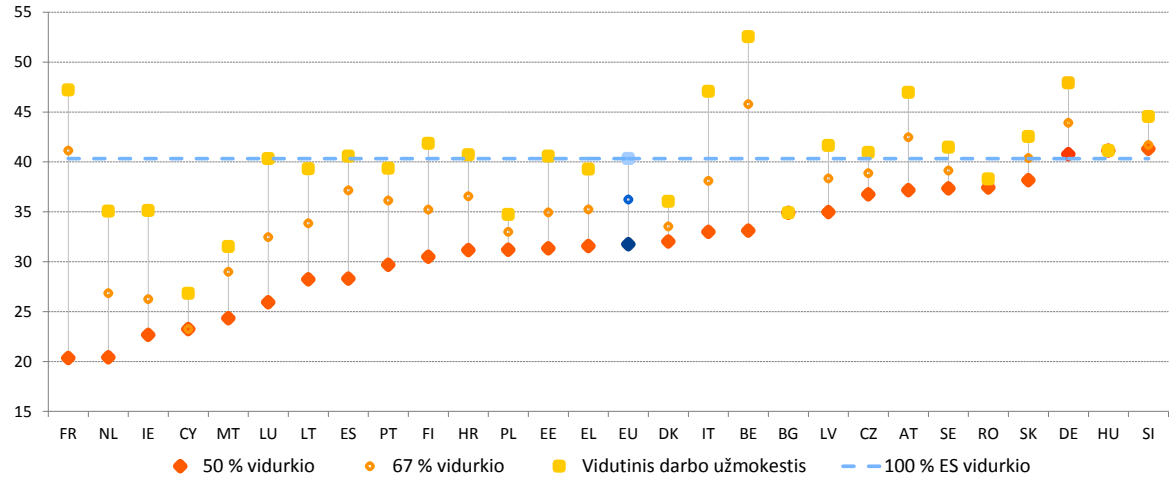

Pastabos. Valstybės narės diagramoje išdėstytos mažėjimo tvarka pagal apmokestinimo progresiškumo lygį (vidutinio darbo užmokesčio mokesčių pleištas ir 50 proc. vidutinio darbo užmokesčio mokesčių pleištas).
Šaltinis – Europos Komisija, Ekonomikos ir finansų reikalų GD, mokesčių ir išmokų duomenų bazė, remiantis EBPO mokesčių ir išmokų modeliu (atnaujinta 2025 m. gegužės mėn.).

Mokesčių sistemose dėl infliacijos gali atsirasti iškraipymų, tai gali paveikti jų progresiškumą ir jų teisingumą. Dėl kylančių kainų gali sumažėti nustatytos nominaliosios ribinės vertės, pvz., mokesčių laipteliai ir kreditai, todėl progresinėse sistemose dažnai atsiranda vadinamasis mokesčių laiptelių slinkis: daugiau mokesčių mokėtojų atsiduria ant aukštesnio mokesčių laiptelio, o tikroji atskaitymų ir kreditų vertė mažėja. Toks poveikis gali sumažinti disponuojamąsias pajamas ir padidinti skurdo riziką. Šiuos iškraipymus gali sumažinti koregavimas, atliekamas taikant automatinį indeksavimą arba diskrecinius atnaujinimus. 2024–2025 m. daugelis valstybių narių peržiūrėjo savo gyventojų pajamų mokesčio sistemas, siekdamos kovoti su infliacijos sukeltais iškraipymais (žr. 2.1.2 skirsnį).

Mokesčių naštos perkėlimas, kai taikomi ne darbo jėgos mokesčiai, o su aplinkosauga susiję mokesčiai, gali sustiprinti darbo rinkos paskatas, padidinti teisingumą ir padėti įgyvendinti klimato srities tikslus. Naujausiame Įperkamos energijos veiksmų plane[110] raginama užbaigti Energijos mokesčių direktyvos peržiūrą (dėl kurios diskutuojama nuo 2021 m.), užtikrinant, kad taršiausias kuras būtų apmokestinamas kuo labiau, o kartu vykdant priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą. Švarios pramonės kursu[111] taip pat skatinamos mokesčių reformos, kuriomis remiama elektrifikacija ir laipsniškai panaikinamos subsidijos iškastiniam kurui. 2022 m. Tarybos rekomendacijoje dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo[112] taip pat raginama mažinti darbo jėgai (visų pirma mažas ir vidutines pajamas gaunančioms grupėms) tenkančią mokesčių naštą ir pereiti prie tokių biudžeto pajamų šaltinių, kuriuos naudojant būtų skatinamas aplinkos tvarumas. Anglies dioksido mokesčiai gali turėti regresinį poveikį, tačiau šį poveikį galima sušvelninti apdairiai parengtomis kompensacinėmis priemonėmis. Tačiau aplinkosaugos mokesčiai sudaro tik 5,2 proc. visų mokestinių pajamų ES (2023 m.), t. y. 1,5 proc. punkto mažiau nei 2013 m. – jų dalis viršija 10 proc. tik Bulgarijoje (11,2 proc.) ir Graikijoje (10,6 proc.), o 9-iose šalyse nesiekia 5 proc. Nuo 2013 m. aplinkosaugos mokesčių dalys padidėjo tik Belgijoje, Bulgarijoje ir Rumunijoje. Tokios priemonės, kaip mokesčių paskatos taupyti energiją ir mažinti iškastinio kuro suvartojimą, gali padėti suderinti klimato ir teisingumo tikslus.

110 Įperkamos energijos veiksmų planas.Mūsų energetikos sąjungos tikros vertės atskleidimas siekiant užtikrinti įperkamą, efektyviai naudojamą ir švarią energiją visiems europiečiams, Europos Komisija.

111 Švarios pramonės kursas, Europos Komisija.

112 Tarybos rekomendacija dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo, 2022/C 243/04.

2.1.2. Priemonės, kurių ėmėsi valstybės narės

Kelios valstybės narės ėmė taikyti arba išplėtė įdarbinimo paskatas ir subsidijas užimtumui didinti, daugiausia dėmesio skirdamos nepakankamai atstovaujamoms grupėms. Lenkijoje 2025 m. kovo mėn. priimtu nauju aktu teikiamos subsidijos darbdaviams, kurie įdarbina vyresnio amžiaus darbuotojus, padengiant iki pusės minimaliojo darbo užmokesčio vienam vyresnio amžiaus darbuotojui 12 mėnesių laikotarpiui (50–65 metų amžiaus darbuotojams) arba vienam mėnesiui (pensinio amžiaus darbuotojams, su galimybe pratęsti). Pasibaigus subsidijos laikotarpiui, darbdaviai turi mokėti visą darbo užmokestį ir toliau samdyti asmenį atitinkamai šešis mėnesius arba vieną mėnesį. **Italijoje** 2025 m. biudžeto įstatymu mokesčių atskaita įmonėms ir savarankiškai dirbantiems asmenims, samdantiems darbuotojus pagal neterminuotas darbo sutartis, pratęsta iki 2025 ir 2026 m. Juo taip pat nustatyta laikina mokesčių lengvata darbdavio mokamoms būsto išlaidoms (nuomai ir priežiūrai) iki 5 000 EUR per metus, taikoma pirmuosius dvejus darbo metus nuolatiniams darbuotojams, kurių darbo užmokestis neviršija 35 000 EUR ir kurie toliau moka socialinio draudimo įmokas. Pagal **Portugalijos** programą „+Emprego“ teikiamos finansinės paskatos darbdaviams, įdarbinantiems bedarbius, kurie yra registruoti Užimtumo ir profesinio mokymo institute (IEFP) bent 3 mėnesius, ir, neatsižvelgiant į registracijos trukmę, žemos kvalifikacijos 35 metų ar jaunesnius jaunuolius, asmenis su negalia, migrantus ir kitas nepalankioje padėtyje esančias grupes. **Graikijoje** pagal 2024 m. pabaigoje pradėtą taikyti 24 mėnesių trukmės subsidijuojamą užimtumo programą numatyta vietos valdžios institucijose įdarbinti 1 000 asmenų su negalia ir padengti iki 75 proc. darbo užmokesčio ir įmokų (iki 16 800 EUR vienam asmeniui), taip siekiant skatinti jų integraciją į darbo rinką. 2025 m. rugsėjo mėn. paramos gavėjų skaičius buvo padidintas 1 000.

Sutrumpinto darbo laiko tvarka buvo toliau plėtojama siekiant padidinti darbo rinkos atsparumą ir apsaugoti užimtumą ekonominių sukrėtimų metu. Pavyzdžiui, **Nyderlandai** rengia darbo vietų išsaugojimo krizinėse situacijose schemą („*Crisisregeling Personeelsbehoud*“). Krizės metu, jei įmonės darbo pajėgumas per dviejų mėnesių laikotarpį vidutiniškai sumažėja bent 20 proc., ji gali taikyti tokias priemones kaip darbuotojų perkėlimas arba darbo užmokesčio sumažinimas, remiamas subsidijomis, ne ilgesnį kaip šešių mėnesių laikotarpį. Šiuo metu laukiama, kol įstatymo projektą patikrins ir patvirtins Parlamentas. 2025 m. birželio mėn. **Slovėnija** pagal savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą priėmė teisės aktą, kuriuo nustatoma nuolatinė sutrumpinto darbo laiko programa, taikytina išskirtinėmis nenumatytomis aplinkybėmis, įskaitant paramą laikiniesiems ne visą darbo laiką dirbantiems darbuotojams ir geresnes galimybes gauti išsilavinimą ir mokymą, kad skaitmenizacijos ir automatizavimo sąlygomis būtų padidintos įsidarbinimo galimybės.

Visoje ES atnaujinamos minimaliojo darbo užmokesčio sistemos, siekiant užtikrinti, kad darbo užmokesčio koregavimas geriau atitiktų ekonomines sąlygas. 2024 m. gruodžio mėn. **Graikija** patvirtino teisinę sistemą, pagal kurią nuo 2028 m. bus pradėta taikyti nauja teisės aktais nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio nustatymo metodika, taikant formulę, grindžiamą mažiausias pajamas gaunančių 20 proc. namų ūkių metinio vartotojų kainų indekso (VKI) pokyčiais ir darbo užmokesčio perkamosios galios indeksu[113]. Konsultaciniai komitetai galės siūlyti nukrypti nuo šio automatinio indeksavimo, atsižvelgiant į tam tikrus kriterijus ir į 60 proc. darbo užmokesčio neatskaičius mokesčių medianos pamatinę vertę. **Latvijoje** nauju minimaliojo darbo užmokesčio potvarkiu, kuris įsigaliojo 2024 m. lapkričio mėn., metinis minimaliojo darbo užmokesčio koregavimas susiejamas su veiksniais, įskaitant nacionalinį vidutinį darbo užmokestį, makroekonomines prognozes, mokesčių pokyčius, darbo sąnaudų indeksus ir skurdo ribas. **Rumunijoje** pagal EGADP buvo remiama nauja minimaliojo darbo užmokesčio nustatymo sistema, taip pat galiojanti nuo 2025 m. vasario mėn.; pagal ją nustatyta metinė koregavimo formulė, grindžiama infliacija, našumu ir darbo užmokesčio lyginamaisiais dydžiais, taip pat metiniais adekvatumo vertinimais ir trišalėmis konsultacijomis. **Liuksemburge** 2024 m. gruodžio mėn. pateiktu įstatymo projektu siekiama sustiprinti teisės aktais nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio sistemą: nustatyti aiškesnius adekvatumo kriterijus, kas dvejus metus atlikti peržiūrą ir įsteigti iš socialinių partnerių sudarytą patariamąjį organą, kuris konsultuotų metinio koregavimo klausimais. **Portugalijoje** trišaliame susitarime, apimančiame 2025–2028 m., nustatyti minimaliojo ir vidutinio darbo užmokesčio didinimo tikslai ir numatytos priemokos darbuotojams už našumą ir veiklos rezultatus, pelno pasidalijimas ir paramos priemonės jauniems darbuotojams. Jame taip pat siūlomos mokesčių paskatos įmonėms didinti darbuotojų darbo užmokestį ir santaupas pensijai.

[113] 2025–2027 m. laikotarpiu, kuris laikomas pereinamuoju laikotarpiu, numatyta toliau taikyti tą pačią minimaliojo darbo užmokesčio nustatymo sistemą kaip ir 2024 m.

Siekdamos pagerinti aprėptį, lankstumą ir skaidrumą, kelios valstybės narės ėmėsi priemonių, kad būtų peržiūrėtos jų kolektyvinių sutarčių sistemos. Italijoje į 2025 m. biudžeto įstatymą įtrauktos nuostatos dėl kolektyvinių sutarčių atnaujinimo viešojo administravimo institucijose, tikslingai didinant darbo užmokestį ir taikant konkretiems sektoriams skirtas paskatas, pavyzdžiui, sveikatos priežiūros ir švietimo srityse. 2025 m. lapkričio mėn. **Lenkija** priėmė Kolektyvinių sutarčių įstatymą[114], kuriuo darbdaviai, turintys daugiau kaip 50 darbuotojų, įpareigojami kas dvejus metus derėtis su profesinėmis sąjungomis, kolektyvinės sutartys išplečiamos, kad į jas būtų įtraukti šiuolaikiniai darbo vietos klausimai, ir nustatomos skaitmeninės procedūros bei nacionalinis kolektyvinių sutarčių registras. **Suomijoje** nuo 2025 m. sausio mėn. galiojančiu nauju teisės aktu siekiama padidinti galimybes derėtis įmonių lygmeniu, be kita ko, įmonėms, kurios nėra susijusios su darbdavių asociacijomis arba neturi profesinių sąjungų atstovų. Po reformos visos įmonės galės taikyti nuo bendrai taikomų kolektyvinių sutarčių nukrypti leidžiančias nuostatas, tačiau bus atliekami tam tikri patikrinimai, siekiant užtikrinti, kad derybos būtų reprezentatyvios vietos lygmeniu. 2025 m. lapkričio mėn. **Graikijoje** buvo pasiektas Darbo ir socialinės apsaugos ministerijos ir nacionalinių socialinių partnerių socialinis susitarimas; juo nustatyta nauja sistema, kuria siekiama plėsti kolektyvinių darbo sutarčių aprėptį, skatinti darbo užmokesčio stabilumą ir atkurti institucinę pusiausvyrą Graikijos darbo rinkoje. **Siekiant padidinti progresiškumą ir teisingumą, pradedamos įgyvendinti darbo jėgos apmokestinimo reformos. Lietuva** pertvarkė savo pajamų mokesčio sistemą, kad ji taptų progresyvesnė: fiksuotas 15 proc. gyventojų pajamų mokesčio tarifas pakeistas trimis 20, 25 ir 32 proc. tarifais, kai didesni tarifai taikomi didesnėms pajamoms, be kita ko, ir tam tikriems savarankiškai dirbantiems asmenims. **Airijos** Vyriausybė, rengdama 2025 m. biudžetą, persvarstė pajamų mokesčio kreditus ir tarifų ribas. Standartinis tarifas buvo padidintas 2 000 EUR, t. y. iki 44 000 EUR, vienam asmeniui; proporcingai padidintas susituokusioms poroms ir registruotiems partneriams taikomas tarifas. Nuo 2025 m. sausio mėn. 4 proc. visuotinio socialinio mokesčio (USC) tarifas buvo sumažintas iki 3 proc., šio tarifo taikymo pradžios taškas buvo padidintas atsižvelgiant į nacionalinio minimaliojo darbo užmokesčio padidinimą, kartu padidinti mokesčių kreditai nepalankioje padėtyje esančioms grupėms.

[114] Išsamiau žr. čia.

Keliose valstybėse narėse buvo pakoreguoti gyventojų pajamų mokesčio parametrai, kad būtų sušvelnintas infliacijos nulemtas mokesčių laiptelių slinkis ir dar geriau užtikrintas teisingumas[115]. Latvijoje neapmokestinamųjų pajamų suma padidinta iki 510 EUR per mėnesį (6 120 EUR per metus), o pensininkams – iki 1 000 EUR per mėnesį (12 000 EUR per metus). Taip pat buvo padidinti atskaitymai už švietimą, sveikatos priežiūros išlaidas bei dovanas ir nustatytas naujas 3 proc. mokesčio tarifas dividendams ir kitoms pajamoms iš kapitalo, viršijančioms 200 000 EUR per metus. **Suomija** padidino bazinę neapmokestinamųjų pajamų sumą, o **Airija** padidino gyventojų mokesčio kreditą, pajamų kreditą, darbuotojų mokesčio kreditą ir nuomos mokesčio kreditą vienišiems asmenims ir bendrai apmokestinamoms poroms. Siekdami kovoti su infliacija ir padidinti mokesčių teisingumą, **Liuksemburgas** ir **Nyderlandai** pakoregavo gyventojų pajamų mokesčio laiptelius. **Vengrija** padvigubino šeimos mokesčių bazės lengvatas (50 proc. nuo 2025 m. liepos mėn. ir dar 50 proc. nuo 2026 m. sausio mėn.). Be to, **Vengrija** nuo gyventojų pajamų mokesčio atleido kelis vaikus auginančias motinas. Šiuo metu ši priemonė taikoma motinoms, auginančioms tris ar daugiau vaikų, o nuo 2026 m. ji bus laipsniškai pradėta taikyti ir motinoms, auginančioms du vaikus.

2.2. 6 gairė. Darbo jėgos pasiūlos didinimas, taip pat galimybių įsidarbinti, visą gyvenimą įgyti įgūdžių ir kompetencijų gerinimas

Šiame skirsnyje apžvelgiama, kaip įgyvendinama 6-oji užimtumo gairė, kuria valstybėms narėms rekomenduojama sudaryti sąlygas gerinti darbo jėgos pasiūlą, skatinti įgyti įgūdžių ir kompetencijų visą gyvenimą, skatinti suteikti lygias galimybes visiems, šalinti kliūtis ir teikti paskatų dalyvauti darbo rinkoje, laikantis šių Europos socialinių teisių ramsčio principų: Nr. 1 (švietimas, mokymas ir mokymasis visą gyvenimą), Nr. 2 (lyčių lygybė), Nr. 3 (lygios galimybės), Nr. 4 (aktyvi parama užimtumui), Nr. 9 (profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra), Nr. 11 (vaikų priežiūra ir parama vaikams) ir Nr. 17 (asmenų su negalia įtrauktis). 2.2.1 skirsnyje analizuojami pokyčiai švietimo srityje, pradedant ikimokykliniu ugdymu ir priežiūra, mokinių rezultatais, profesiniu mokymu ir baigiant tretiniu išsilavinimu ir mokyklos nebaigimu. Šiame skyriuje aptariamas darbo jėgos ir įgūdžių trūkumas, neatitiktis ir suaugusiųjų įgūdžių, įskaitant skaitmeninius įgūdžius, ugdymas. Be to, jame pateikiama jaunimo, vyresnio amžiaus darbuotojų, migrantų ir asmenų su negalia darbo rinkos sąlygų analizė. 2.2.2 skirsnyje aprašomos šiose politikos srityse valstybių narių taikomos politikos priemonės.

---

115 Žr. European Commission, Annual Report on Taxation 2024, Publications Office of the European Union, 2024.

2.2.1. Pagrindiniai rodikliai

Dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros programose nuo 3 metų amžiaus iki pradinio ugdymo pradžios ES toliau didėja, tačiau tarp valstybių narių tebėra didelių skirtumų. 2023 m. ankstyvojo ugdymo ir priežiūros sistemoje dalyvavo 94,6 proc. tokio amžiaus vaikų, t. y. tik 1,4 proc. punkto mažiau nei nustatytas 2030 m. ES lygmens tikslas – 96 proc. Iki šiol šį tikslą pasiekė aštuonios valstybės narės, o dauguma šalių viršija 90 proc. Geriausių rezultatų pasiekusios šalys yra Prancūzija (100 proc.), Belgija (98 proc.) ir Ispanija (97,7 proc.). Prasčiausiai įvertinta Rumunija (75,7 proc.), Slovakija (80,8 proc.) ir Čekija (85,3 proc.) (žr. 2.2.1 diagramą). Palyginti su praėjusiais metais, ES vidurkis padidėjo 1,3 proc. punkto, nors 2022–2023 m. keturiose šalyse jis sumažėjo, visų pirma valstybėse narėse, kuriose dalyvavimo lygis buvo gana aukštas. Pažanga didinant būtent 3 metų amžiaus vaikų dalyvavimą padaryta beveik visose valstybėse narėse, o 2023 m. šis rodiklis pasiekė 90,6 proc. (nuo 2015 m. padidėjo 5,4 proc. punkto)[116]. Tačiau kai kuriose iš jų padidinti 3 metų amžiaus vaikų dalyvavimą vis dar sunku; ypač žemi rodikliai fiksuojami Rumunijoje (68,1 proc.) ir Slovakijoje (68,9 proc.). Įperkamumo ir pajėgumų trūkumas, įskaitant darbuotojų trūkumą, vis dar yra prieigos kliūtys, visų pirma jaunesniems vaikams ir vaikams, kurie auga nepalankioje aplinkoje. Konkrečiai, tik 53 proc. romų vaikų dalyvauja ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros programose, o tai vis dar yra gerokai mažiau už visų vaikų ES vidurkį, nepaisant to, kad 2016–2023 m. padėtis pagerėjo maždaug 11 proc. punktų[117].

2.2.1 diagrama. Dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros programose ES lygmeniu toliau didėja, tačiau valstybėse narėse yra didelių skirtumų

Vaikų nuo 3 metų iki privalomojo pradinio ugdymo pradžios amžiaus dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros programose (proc.)

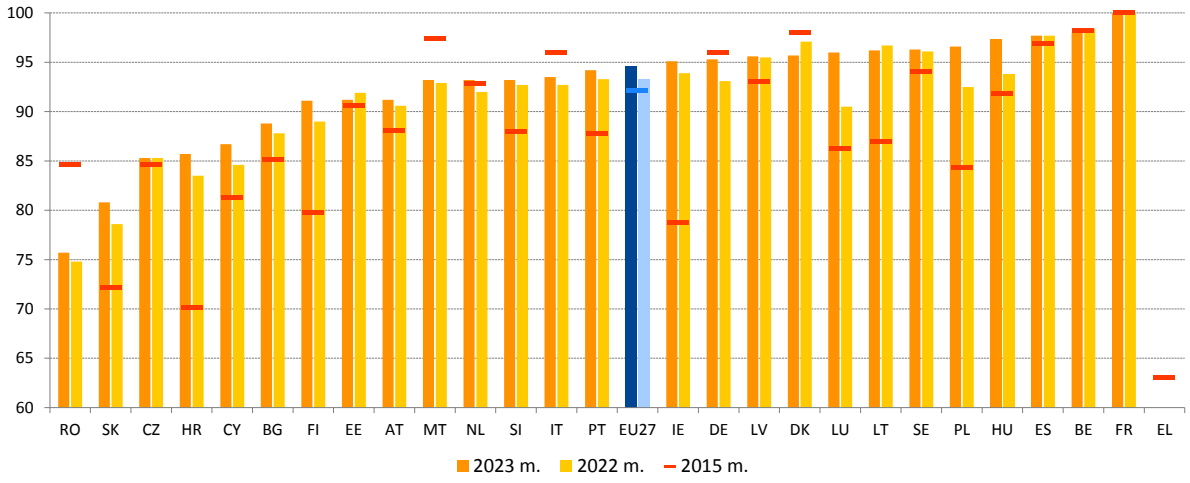

Pastaba. FR 2023 m. ir PL 2022 ir 2023 m. duomenys yra negalutiniai. HU duomenų laiko eilutės 2023 m. yra nutrūkusios. EL 2022 ir 2023 m. duomenų neturima. Apibrėžtis skiriasi BE ir EL 2015 m., HU 2023 m. ir PT 2015, 2022 ir 2023 m.
Šaltinis – Eurostatas, [educ_uoe_enra21].

---

116 Eurostatas [educ_uoe_enrp07].
117 Žr. EU pagrindinių teisių agentūra, Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024.

Ankstyvo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos mastai visoje ES mažėja, tačiau tai tebėra problema. 2024 m. 9,4 proc. 18–24 metų amžiaus asmenų anksti pasitraukė iš švietimo ar mokymo sistemos, t. y. 0,2 proc. punkto mažiau nei 2023 m. Tai 1,7 proc. punkto mažiau nei prieš dešimtmetį, o penkiose šalyse (Italijoje, Graikijoje, Maltoje, Ispanijoje ir Portugalijoje) per šį laikotarpį šis rodiklis sumažėjo daugiau kaip 5 proc. punktais. Tačiau tai reiškia, kad ES yra apie 3,1 mln. 18–24 metų amžiaus asmenų, kurie vis dar nedalyvauja švietimo ir mokymo sistemoje ir nėra įgiję bent vidurinio išsilavinimo[118]. Nors 17 valstybių narių jau pasiekė Europos švietimo erdvės (EŠE) tikslą iki 2030 m. mokyklos nebaigusių asmenų dalį sumažinti iki mažiau nei 9 proc., kai kuriose valstybėse narėse reikia didesnės pažangos. Rumunijoje, Ispanijoje ir Vokietijoje, kur šis lygis tebėra aukštesnis kaip 12 proc. punktų, per praėjusius metus padaryta ribota pažanga arba jos visai nepadaryta, o tai reiškia, kad visų trijų šalių padėtis tebėra kritinė (žr. 2.2.2 diagramą). 2024 m. didžiausias pablogėjimas užfiksuotas Lietuvoje (2,0 proc. punkto), po jos – Slovakijoje, Liuksemburge, Estijoje ir Kipre, kur anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukusių asmenų dalis padidėjo bent 0,9 proc. punkto. Šiose šalyse padėtį reikia stebėti, kaip ir Danijoje bei Italijoje, kur lygis tebėra per aukštas, nepaisant to, kad jis nepasikeitė ar sumažėjo. Kita vertus, geriausių rezultatų pasiekė Airija, Graikija, Kroatija ir Lenkija. Nepaisant gana teigiamos bendros tendencijos, valstybių narių aukštynkryptės konvergencijos ženklų nėra.

Mokyklos nebaigusių asmenų dalis įvairiose grupėse labai skiriasi ir yra ypač didelė ne ES gimusių asmenų, romų ir asmenų su negalia grupėse. Nors per pastarąjį dešimtmetį mokyklos nebaigusių jaunų moterų ir vyrų dalis sumažėjo 1,7 proc. punkto, jauni vyrai vis dar yra daug labiau linkę anksti pasitraukti iš švietimo ir mokymo sistemos (11,0 proc.) nei jaunos moterys (7,7 proc.). Ne ES ar kitoje valstybėje narėje gimę jaunuoliai vis dar yra daug labiau linkę nebaigti mokyklos (atitinkamai 20,1 ir 18,6 proc.) nei atitinkamoje valstybėje narėje gimę jaunuoliai (8,2 proc.)[119]. Ypač didelį susirūpinimą kelia jaunų romų (18–24 metų amžiaus grupėje) padėtis: 2024 m. beveik du trečdaliai (64 proc.) pasitraukė iš švietimo ir mokymo sistemos dar neįgiję vidurinio išsilavinimo[120]. Tos pačios amžiaus grupės jaunuolių su negalia padėtis taip pat kelia susirūpinimą – mokyklos nebaigusių asmenų dalis padidėjo nuo 22,4 proc. 2022 m. iki 24,6 proc. 2024 m.[121].

---

118 Švietimo, jaunimo, sporto ir kultūros GD skaičiavimai. Žr. Europos Komisijos 2025 m. švietimo ir mokymo stebėsenos biuletenį. Vėlesnės nuorodos – Švietimo, jaunimo, sporto ir kultūros GD skaičiavimai.

119 Eurostatas [edat_lfse_02], ES darbo jėgos tyrimas.

120 Žr. EU pagrindinių teisių agentūra, Rights of Roma and Travellers in 13 European countries, 2024.

121 Eurostatas [edat_lfse_02], ES darbo jėgos tyrimas.

2.2.2 diagrama. Mokyklos nebaigusių asmenų dalis toliau lėtai mažėja, o tarp valstybių narių yra didelių skirtumų

Mokyklos nebaigusių (18–24 metų) asmenų dalis, 2024 m. lygis ir pokytis nuo praėjusių metų (proc., socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

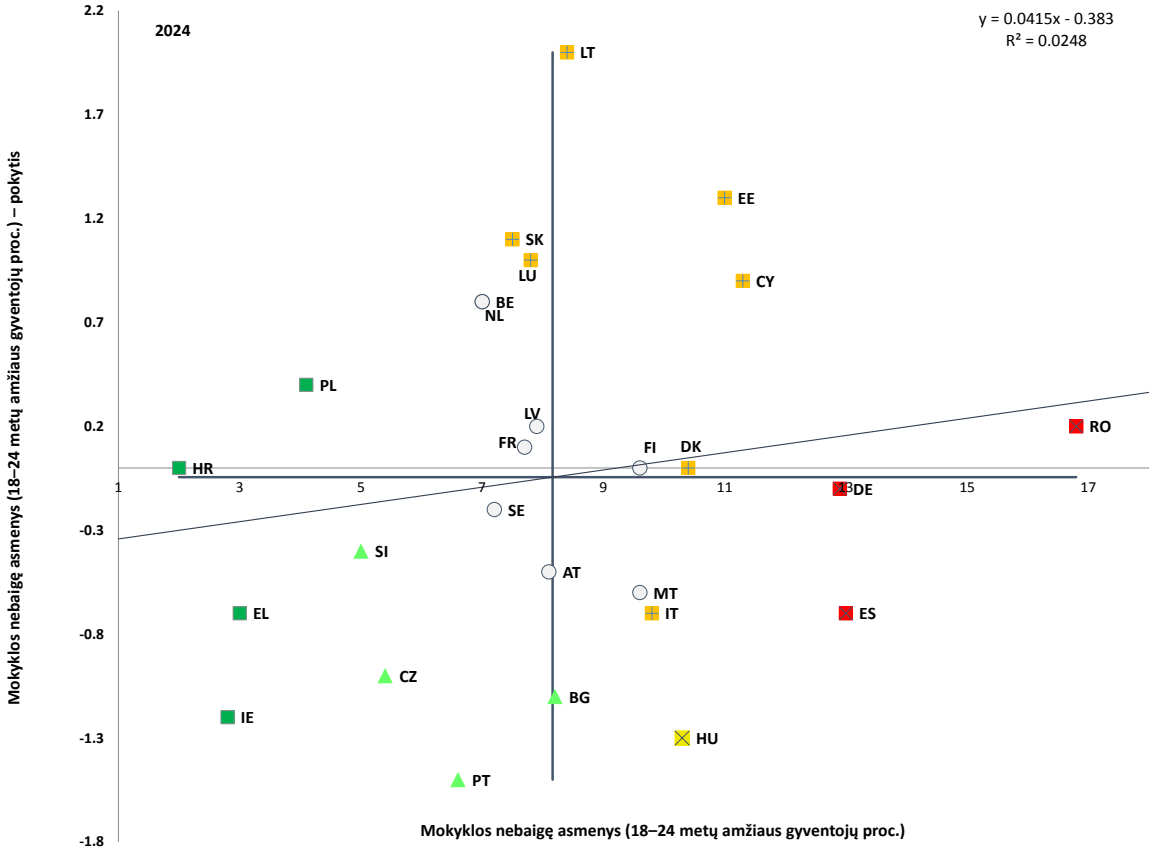

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. BE, BG, DE, EL ir IE duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios. HR ir LU duomenų patikimumas mažas.
Šaltinis – Eurostatas, [edat_lfse_14], ES darbo jėgos tyrimas.

Tarp valstybių narių ir pačiose valstybėse narėse yra didelių regioninių skirtumų, susijusių su ankstyvu pasitraukimu iš švietimo ir mokymo sistemos. Visoje ES šis rodiklis regioniniu lygmeniu svyruoja nuo 1,2 proc. (Vidurio Makedonijoje, Graikijoje) iki 26,2 proc. (Pietryčių Rumunijos regione), o tai rodo didelius skirtumus, kuriuos slepia valstybių narių lygmens skaičiai. Taip pat esama didelių skirtumų tarp tos pačios valstybės narės regionų, pavyzdžiui, Bulgarijoje, Prancūzijoje, Vengrijoje, Portugalijoje, Rumunijoje ir Ispanijoje (žr. 5 priedo 1 diagramą), įskaitant atokiausius regionus. Vienoje valstybėje narėje didžiausias skirtumas tarp regionų yra nuo 5,0 iki 26,0 proc. Tačiau valstybių narių lygmeniu šis skirtumas svyruoja nuo 2,0 iki 16,8 proc. Kelios valstybės narės mažesnį nei ES nustatytą 9 proc. tikslą yra pasiekusios visuose regionuose. Tačiau valstybėse narėse, kurių rezultatai apskritai yra geri, reikėtų ir toliau mažinti regioninius skirtumus. Be to, padėtis priklauso nuo vietovės, nes miestuose gyvenantys jaunuoliai yra mažiau linkę anksti pasitraukti iš švietimo ir mokymo sistemos (8,3 proc.), palyginti su miesteliuose ir priemiesčiuose (10,3 proc.) bei kaimo vietovėse (10,1 proc.) gyvenančiais jaunuoliais.

2.2.3 diagrama. Matematikos nepažangumo rodiklis gerokai išaugo visose valstybėse narėse, o geriausių mokymosi rezultatų lygis suprastėjo

Mokiniai, 2018 ir 2022 m. nepasiekę 2 lygio matematikos mokymosi rodiklio (kairioji ašis), ir mokiniai, pasiekę bent 5 lygį (dešinioji ašis) (proc.)

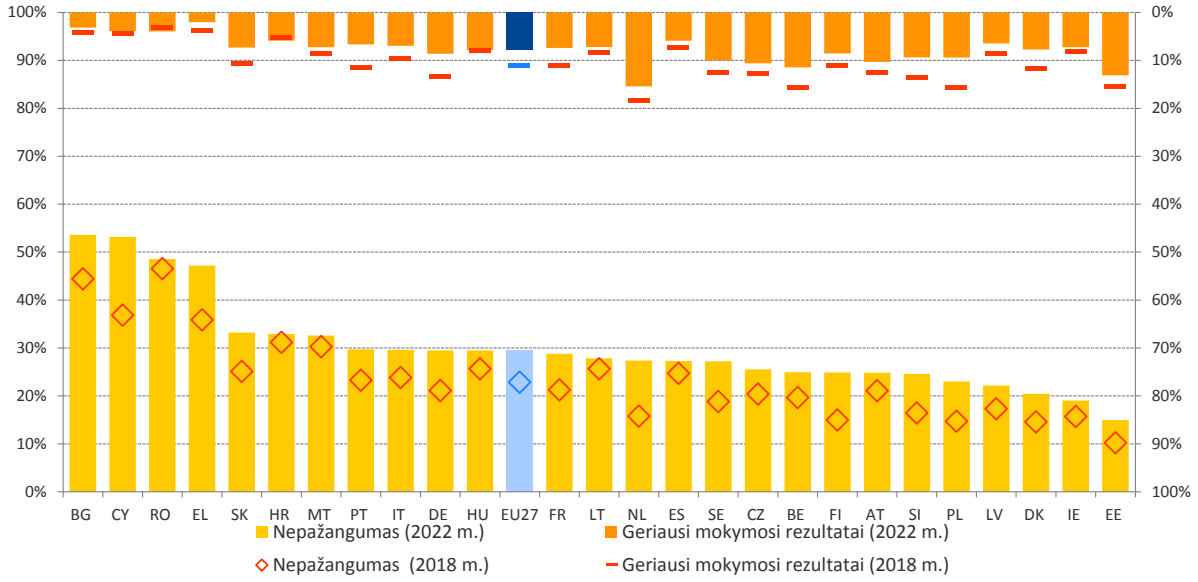

Pastaba. DK, IE, LV ir NL 2022 m. duomenis reikia aiškinti atsargiai, nes nesilaikyta vieno ar daugiau PISA imčių sudarymo standartų.
Šaltinis – EBPO, PISA 2018, 2022 m.; Švietimo, jaunimo, sporto ir kultūros GD skaičiavimai.

Nepažangumo pagrindinių įgūdžių įgijimo srityje lygis visoje ES padidėjo; nerimą kelia moksleivių matematikos mokymosi rezultatai. Remiantis naujausios EBPO Tarptautinio moksleivių vertinimo programos (PISA) rezultatais, 2018–2022 m. prastai matematikos besimokančių penkiolikmečių dalis padidėjo 6,6 proc. punkto ir pasiekė rekordinį 29,5 proc. lygį (žr. 2.2.3 diagramą). Tai daugiau nei 26,2 proc. lygis, užfiksuotas skaitymo srityje, ir 24,2 proc. lygis gamtos mokslų srityje (augimas atitinkamai 3,7 ir 2 proc. punktais). Mokymosi rezultatai valstybėse narėse labai skiriasi. Bulgarijoje, Kipre, Rumunijoje ir Graikijoje daugiau kaip 45 proc. moksleivių yra nepažangūs matematikos srityje. Tik Estija jau pasiekė 2030 m. ES lygmens tikslą užtikrinti, kad nepažangumo lygis neviršytų 15 proc. Geriausi mokymosi rezultatai taip pat suprastėjo matematikos srityje labiau nei skaitymo ar gamtos mokslų srityse. 2018 m. 11 proc. ES moksleivių pasiekė aukščiausią PISA lygį matematikos srityje, tačiau 2022 m. ši dalis sumažėjo iki 7,9 proc. Šiuo metu šis rodiklis siekia nuo vos 2,0 proc. Graikijoje iki 15,4 proc. Nyderlanduose. Skaitymo srityje sumažėjimas nebuvo toks didelis (nuo 8,1 iki 6,5 proc.), o geriausi gamtos mokslų mokymosi rezultatai šiek tiek pagerėjo. Prastėjantys moksleivių mokymosi rezultatai kelia susirūpinimą dėl to, ar jie bus pakankamai pasirengę tolesnėms studijoms ir darbo rinkai.

Pranešama apie ilgalaikes suaugusiųjų raštingumo ir gebėjimo skaičiuoti problemas. Remiantis duomenimis, surinktais 17-oje valstybių narių, kurios 2013 ir 2023 m. dalyvavo EBPO Suaugusiųjų gebėjimų tarptautinio vertinimo programoje (PIAAC), per pastarąjį dešimtmetį suprastėjo suaugusiųjų teksto supratimas. Nors skaičiavimo įgūdžiai nepakito, 2023 m. beveik kas penktas suaugusysis buvo laikomas nepažangiu tiek raštingumo, tiek gebėjimo skaičiuoti srityse. Matematikos įgūdžiai yra svarbūs Europos ateities konkurencingumui ir inovaciniam pajėgumui. Matematikos mokymosi rezultatai mokyklos lygmeniu yra svarbus veiksnys siekiant studijuoti gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) dalykus aukštesniu lygmeniu ir spręsti trūkumo problemą pagrindiniuose STEM sektoriuose (žr. 2 intarpą). Šie rezultatai rodo, kad reikia gerinti visų amžiaus grupių pagrindinius įgūdžius.

2 intarpas. Prioritetas – įgūdžių sąjunga. Suaugusiųjų įgūdžių ugdymas, kvalifikacijos kėlimas ir perkvalifikavimas

Įgūdžiai yra labai svarbūs siekiant parengti ir įgalinti darbo jėgą ir yra vienas iš pagrindinių našumo, inovacijų, konkurencingumo ir atsparumo veiksnių, tačiau valstybės narės susiduria su bendrais iššūkiais ieškodamos reikiamų įgūdžių turinčių asmenų. Darbo jėgos ir įgūdžių trūkumą lemia įvairūs veiksniai, įskaitant demografinius pokyčius, naujų įgūdžių poreikius, susijusius su technologine plėtra ir ekonomikos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimu, taip pat prastas darbo sąlygas kai kuriuose sektoriuose ir kai kurių profesijų veikloje[122]. Be to, manoma, kad dabartiniai geopolitiniai pokyčiai, įskaitant didėjančius gynybos ir saugumo poreikius bei pramonės transformaciją, lems dar didesnį spaudimą. Siekdama spręsti šias problemas, Europos Komisija įsipareigojo toliau plėtoti visa apimančią ES lygmens įgūdžių strategiją pagal įgūdžių sąjungą. Vienas iš pagrindinių jos ramsčių yra susijęs su kvalifikacijos kėlimu ir perkvalifikavimu. Be kitų tikslų, ja siekiama toliau remti individualiąsias mokymosi sąskaitas (IMS) – asmeninį mokymosi biudžetą visiems suaugusiesiems, plėsti mikrokredencialų naudojimą ir išbandyti Įgūdžių garantiją, skirtą padėti darbuotojams pereiti iš nuosmukį patiriančių sektorių į augančius sektorius, be kita ko, dėl skaitmeninės ir žaliosios pertvarkos. Vienas veiksmas – tarpusavio mokymosi veikla, susijusi su novatoriškomis mokymosi erdvėmis, – yra tiesiogiai skirtas pagrindinių įgūdžių ugdymui, kaip tolesnio mokymosi pagrindui.

Suaugusiųjų raštingumo lygis sumažėjo, o jų skaičiavimo įgūdžiai iš esmės nepakito, tačiau šalyse, kuriose dalyvavimas suaugusiųjų švietimo programose yra žemas, jis sumažėjo labiau

Suaugusiųjų (16–65 metų amžiaus grupėje) raštingumo ir gebėjimo skaičiuoti rezultatų pokytis 2013–2023 m. (proc. punktais, kairioji ašis) ir dalyvavimas suaugusiųjų švietimo programose (suaugusiųjų proc., dešinioji ašis)

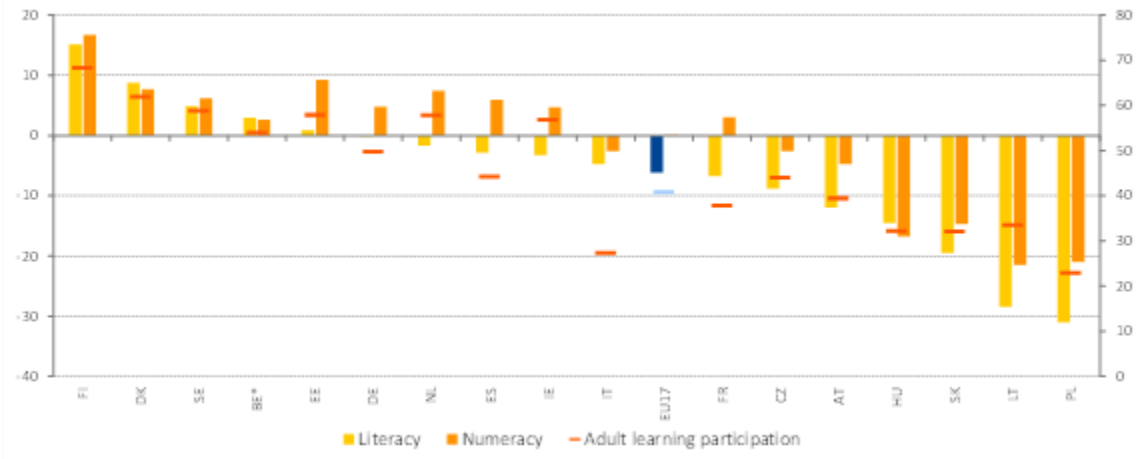

Šaltinis – EBPO suaugusiųjų įgūdžių tyrimas (2023).
Pastabos. Duomenys apie dalyvavimą švietimo ir mokymo veikloje yra specialiai iš tyrimo duomenų paimti duomenys, suderinti su suaugusiųjų švietimo tyrime ir ES darbo jėgos tyrime vartojama apibrėžtimi; BE apima tik Flandrijos duomenis.

[122] 2024 m. darbuotojų labiausiai trūko prekybos, sveikatos bei apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektoriuose. Žr. European Labour Authority, *EURES Report on labour shortages and surpluses 2024*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2025, ir susijusius dokumentus.

Pagrindiniai suaugusiųjų įgūdžiai ES prastėja, o tai daro neigiamą poveikį įgūdžių trūkumui ir darbuotojų gebėjimui prisitaikyti prie darbo rinkos poreikių keliant kvalifikaciją ir persikvalifikuojant. Suaugusiųjų dalyvavimas švietimo veikloje yra labai svarbus siekiant užtikrinti, kad senėjanti visuomenė ir apskritai darbo jėga neatsiliktų nuo sparčiai kintančios darbo rinkos. Todėl ES valstybės narės įsipareigojo užtikrinti, kad iki 2030 m. švietimo veikloje kasmet dalyvautų bent 60 proc. suaugusiųjų. Tai ypač svarbu, nes iš duomenų matyti, kad suaugusiųjų pagrindiniai įgūdžiai prastėja (žr. diagramą)[123]. Per pastarąjį dešimtmetį suaugusiųjų raštingumo įgūdžiai 17-oje tyrime dalyvavusių ES valstybių narių sumažėjo, o skaičiavimo įgūdžiai iš esmės nepakito. Todėl 2023 m. maždaug kas penktas suaugusysis ES laikomas nepažangiu raštingumo ir gebėjimo skaičiuoti srityse. Moterų raštingumo lygis buvo aukštesnis, o vyrų rezultatai buvo geresni skaičiavimo ir gebėjimo lanksčiai spręsti uždavinius srityse. Be to, dalyvavimas suaugusiųjų švietimo programose buvo mažesnis šalyse, kuriose labai sumažėjo jų raštingumo ir skaičiavimo įgūdžiai[124].

Įgūdžių sąjungoje pabrėžiama, kad svarbu spręsti suaugusiųjų įgūdžių trūkumo problemą, ir nustatomos priemonės, kuriomis remiamas ir skatinamas kvalifikacijos kėlimas ir perkvalifikavimas. Kelios valstybės narės išbando IMS kaip paklausa grindžiamą požiūrį į mokymą. **Latvija** siūlo iki 500 EUR vertės finansuojamas IMS ir vieną bendrą internetinį portalą, kad būtų pagerintos galimybės mokytis. Mikrokredencialai tampa lanksčiomis tęstinio švietimo galimybėmis. **Liuksemburgas**, bendradarbiaudamas su Nyderlandų ir Flandrijos akreditavimo agentūra, išbando nacionalinę universitetų lygmens mikrokredencialų sistemą, skirtą tęstiniam švietimui. Siekdamos suderinti įgūdžius su darbo rinkos poreikiais, kelios šalys tobulina savo žinių ir įgūdžių vertinimo ir pripažinimo procesus, taip pat su įgūdžiais susijusios informacijos rinkimą. **Bulgarija**, įgyvendindama platesnio masto profesinio rengimo ir mokymo reformą pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, atnaujino profesijų sąrašą, daugiausia dėmesio skirdama žaliesiems ir skaitmeniniams įgūdžiams, o **Vokietija** dabar suteikia galimybę sertifikuoti neformaliai įgytus profesinius įgūdžius pagal savo Profesinio rengimo ir mokymo įstatymą.

---

123 Žr. OECD, Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?: Survey of Adult Skills 2023, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paris, 2024.

124 Žr. OECD, *Trends in Adult Learning: New Data from the 2023 Survey of Adult Skills*, Getting Skills Right, OECD Publishing, Paris, 2025.

Nepaisant didelių valstybių narių pastangų, nelygybė švietimo srityje didėja, nes suprastėjo palankių socialinių ir ekonominių sąlygų neturinčių moksleivių pasiekimai. Nors švietimo ir mokymo sistemomis turėtų būti skatinamas kartų socialinis judumas, švietimo pasiekimus atsiejant nuo socialinės ir ekonominės padėties, 2022 m. PISA tyrimo rezultatai patvirtino kai kurias nerimą keliančias tendencijas. Socialinė ir ekonominė padėtis tebėra svarbus veiksnys, lemiantis švietimo rezultatus ES, o palankių sąlygų neturintys moksleiviai daug dažniau yra nepažangūs nei palankesnėje padėtyje esantys jų bendraamžiai[125]. Be to, nepalankioje socialinėje ir ekonominėje padėtyje esančių moksleivių, kurių pagrindiniai įgūdžiai yra geri (t. y. kurie pagal PISA skalę siekia bent 4 lygį bet kurioje iš skaitymo, matematikos ar gamtos mokslų sričių), dalis 2022 m. siekė tik 16,3 proc., t. y. sumažėjo nuo 20,8 proc. 2018 m. ir 21,1 proc. 2015 m. (žr. 2.2.4 diagramą)[126]. Per tą laikotarpį ši dalis sumažėjo beveik visose valstybėse narėse. Geriausių rezultatų pasiekusiose šalyse (Estijoje, Suomijoje ir Airijoje) nepalankioje padėtyje esančių moksleivių, kurių mokymosi rezultatai geri, dalis 2022 m. buvo vos didesnė nei 25 proc. Palyginimui, visoje ES gerus pagrindinius įgūdžius turėjo 59,0 proc. palankesnėje padėtyje esančių moksleivių. Siekdama stebėti pažangą struktūrinės nelygybės srityje, Komisija pasiūlė naują teisingumo rodiklį ir 2030 m. tikslą, pagrįstą gerais nepalankioje padėtyje esančių moksleivių PISA testo rezultatais. ES lygmeniu siekiama, kad bent 25 proc. nepalankioje padėtyje esančių moksleivių vienoje srityje būtų pasiekę 4 ar aukštesnį lygį[127].

---

125 European Commission, The twin challenge of equity and excellence in basic skills in the EU, Publications Office of the European Union, 2024.

126 Pagal Tarptautinio moksleivių vertinimo programą (PISA) tai išreiškiama ekonominio, socialinio ir kultūrinio statuso (ESKS) indeksu. Į palankių socialinių ir ekonominių sąlygų kategoriją patenka 25 proc. visų moksleivių, kurių ESKS indekso balai konkrečioje šalyje yra aukščiausi, o nepalankios socialinės ir ekonominės padėties kategorijai priskiriama 25 proc. visų moksleivių, kurių ESKS indekso balai yra prasčiausi.

127 European Commission: Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Interim evaluation of the 2021-2030 European Education Area strategic framework – Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Publications Office of the European Union, 2025.

2.2.4 diagrama. Per pastarąjį dešimtmetį suprastėjo nepalankioje padėtyje esančių mokinių pagrindiniai įgūdžiai

Nepalankioje padėtyje esantys moksleiviai, pasiekę 4 ar aukštesnį lygį skaitymo, matematikos ar gamtos mokslų srityse (proc.)

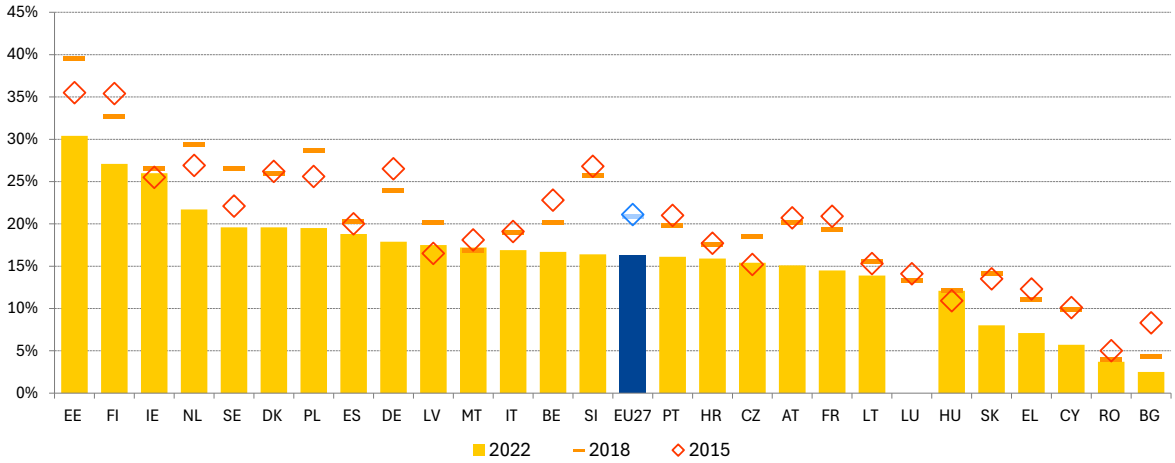

Pastaba. DK, IE, LV ir NL 2022 m. duomenis reikia aiškinti atsargiai, nes nesilaikyta vieno ar daugiau PISA imčių sudarymo standartų. LU dalyvavo tik 2018 m. PISA.
Šaltinis – EBPO, PISA 2015, 2018, 2022 m.; Švietimo, jaunimo, sporto ir kultūros GD skaičiavimai.

Menkas moksleivių skaitmeninio raštingumo ir pilietinių kompetencijų lygis kelia susirūpinimą, ypač atsižvelgiant į dezinformacijos sklaidą. ES įsipareigojo iki 2030 m. sumažinti aštuntos klasės (13–14 metų amžiaus) moksleivių, kurių skaitmeniniai įgūdžiai nepakankami, dalį iki mažiau nei 15 proc. 22-ose ES šalyse, kurios 2023 m. dalyvavo Tarptautiniame kompiuterinio ir informacinio raštingumo tyrime (ICILS), 42,5 proc. moksleivių kompiuterinio ir informacinio raštingumo įvertinimas buvo žemesnis už minimalų kompetencijos lygį. Kai kurios šalys, pavyzdžiui, Čekija (28,0 proc.) ir Danija (32,2 proc.), artėja prie tikslo, o kitos, pavyzdžiui, Rumunija (74,0 proc.) ir Graikija (60,4 proc.), gerokai atsilieka. Dėl sparčios technologinės pažangos, pavyzdžiui, generatyvinio DI, taip pat didėjančios poliarizacijos ir dezinformacijos bei klaidingos informacijos sklaidos kaip niekad svarbu pilietiškumo įgūdžius pradėti ugdyti ankstyvame amžiuje. 2022 m. Tarptautiniame pilietinio ir pilietiškumo ugdymo tyrime (ICCS) dalyvavusiose valstybėse narėse[128] 63,1 proc. bendrojo ugdymo mokyklų aštuntokų pilietinių kompetencijų lygis vidutiniškai buvo tinkamas: vienose valstybėse narėse tinkamą pilietinių kompetencijų lygį pasiekė daugiau kaip 70 proc. moksleivių, o kitose – mažiau nei 50 proc. Tinkamo lygio kompetencijas turintys moksleiviai supranta demokratines institucijas, sistemas, principus ir dalyvavimo praktiką. Tai jiems suteikia galimybę pagrįstai vertinti pilietinius klausimus ir aktyviai dalyvauti demokratiniame gyvenime.

[128] Dalyvavusios šalys: BG, DK, DE, EE, ES, FR, HR, IT, CY, LV, LT, MT, NL, PL, RO, SI, SK, SE.

Profesinio rengimo ir mokymo (PRM) tikslas – parengti besimokančius asmenis darbo rinkai, nors neseniai PRM įstaigas baigusių absolventų užimtumo lygis pirmą kartą nuo 2020 m. sumažėjo. PRM sistemoje rengiami specialistai daugeliui profesijų, kurių darbuotojų nuolat trūksta ir kurios yra svarbios Europos konkurencingumui ir pasirengimui (taip pat žr. 3 intarpą). 2024 m. beveik du trečdaliai (65,2 proc.) neseniai ES vidutinio lygio PRM įstaigas baigusių absolventų (20–34 metų amžiaus) pagal savo mokymo programą mokėsi darbo vietoje[129]. Šis rodiklis viršija 2025 m. ES lygmens tikslą – bent 60 proc.[130]. Tačiau tarp šalių yra didelių ir ilgalaikių skirtumų. Vokietijoje, Nyderlanduose ir Ispanijoje beveik visi absolventai (daugiau kaip 90 proc.) dalyvauja mokymosi darbo vietoje veikloje. O Rumunijoje, Čekijoje ir Graikijoje pagal savo PRM programą darbo vietoje mokėsi labai nedaug PRM įstaigų absolventų[131]. Neseniai PRM įstaigas baigusių absolventų užimtumo lygis sumažėjo nuo 80,9 proc. 2023 m. iki 80,0 proc. 2024 m. Tai yra žingsnis atgal, atsižvelgiant į tikslą iki 2025 m. pasiekti bent 82 proc. lygį[132]. Labiau sumažėjo vidutinio lygio bendrojo lavinimo programų absolventų užimtumas (nuo 67,8 iki 62,8 proc.) ir asmenų, kurie nutraukė mokslus neįgiję vidurinio išsilavinimo, užimtumas (nuo 61,9 iki 52,1 proc.) – abiem atvejais šis rodiklis valstybėse narėse labai skyrėsi. Neseniai PRM įstaigas baigę absolventai, kurie dalyvavo mokymosi darbo vietoje programose, turi daug didesnes galimybes įsidarbinti (84,4 proc.) nei tie, kurie tokiose programose nedalyvavo (67,9 proc.).

---

129 Eurostatas, [tps00215].

130 Tikslas buvo nustatytas 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio rengimo ir mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo.

131 Vokietijos, Latvijos, Maltos, Lenkijos ir Suomijos duomenų patikimumas mažas.

132 Tikslas buvo nustatytas 2020 m. lapkričio 24 d. Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio rengimo ir mokymo siekiant tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo.

Europoje labai padaugėjo aukštojo mokslo diplomą turinčių jaunuolių, o tai lėmė platesnės galimybės studijuoti universitete ir didėjanti aukšto lygio įgūdžių paklausa darbo rinkoje. Per pastarąjį dešimtmetį vidutinė 25–34 metų amžiaus asmenų, įgijusių tretinį išsilavinimą, dalis gerokai padidėjo ir pasiekė 44,1 proc. vien praėjusiais metais ji padidėjo 1 proc. punktu (žr. 2.2.5 diagramą). Tikėtinas švietimo grąžos lygis yra lemiamas veiksnys priimant sprendimą siekti aukštojo mokslo ir šis veiksnys per pastarąjį dešimtmetį išliko stabilus, nepaisant to, kad aukštąjį išsilavinimą turinčių asmenų skaičius žymiai išaugo[133]. 2024 m. 25–34 metų amžiaus asmenų, įgijusių tretinį išsilavinimą, nedarbo lygis siekė 5,2 proc., vidurinį išsilavinimą turinčių asmenų – 6,7 proc., o žemesnį išsilavinimą turinčių asmenų – 15,3 proc. Be to, aukštąjį išsilavinimą turintys darbuotojai uždirba 52 proc. daugiau nei vidurinį išsilavinimą turintys darbuotojai. Nors aukštąjį išsilavinimą turinčių asmenų užimtumo lygis yra didesnis, neseniai aukštąjį išsilavinimą įgijusių absolventų užimtumo lygis sumažėjo nuo 87,6 proc. 2023 m. iki 86,7 proc. 2024 m. Šis sumažėjimas pastebimas visuose švietimo lygmenyse ir gali reikšti, kad mažėja įdarbinimas į pradedančiųjų darbuotojų darbo vietas.

2.2.5 diagrama. Per pastarąjį dešimtmetį išaugo tretinį išsilavinimą turinčių jaunų suaugusiųjų dalis

Asmenų (25–34 metų amžiaus grupėje), įgijusių tretinį išsilavinimą, dalis (ISCED 5–8 lygmenys, proc.)

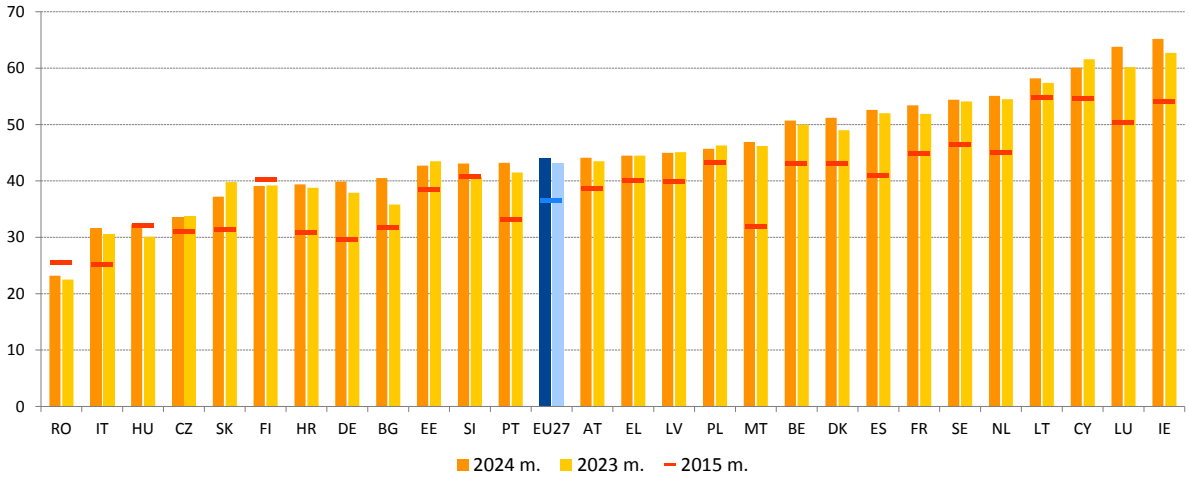

Pastabos. BG 2024 m., SI 2023 m. ir LU 2015 m. duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios.
Šaltinis – Eurostatas, [edat_lfse_03].

133 Žr. 2025 m. švietimo ir mokymo stebėsenos biuletenį, Europos Sąjungos leidinių biuras.

Aukštojo mokslo studentų ir absolventų mobilumo skatinimas tebėra vienas iš pagrindinių prioritetų siekiant gerinti įgūdžius ir plėsti akiratį, tačiau pastaraisiais metais jis mažėjo. 2020–2023 m. išvažiuojamojo mobilumo lygis[134] sumažėjo 2,3 proc. punkto. 2023 m. tik 11,2 proc. iš 4 mln. tretinį išsilavinimą įgijusių absolventų, kilusių iš ES šalių, pasinaudojo kokios nors formos mobilumo mokymosi tikslais galimybėmis: 4,5 proc. absolventų išvyko siekti viso laipsnio užsienyje, o apie 6,6 proc. dalyvavo mobilumo kreditų kaupimo tikslais programose[135]. Todėl vidutinis išvažiuojamasis absolventų mobilumas ES tebėra gerokai mažesnis už nustatytą 23 proc. tikslą iki 2030 m. Tačiau dėl riboto duomenų prieinamumo, pavyzdžiui, dėl neišsamių trumpesnio nei trijų mėnesių mobilumo ataskaitų, gali būti nepakankamai įvertinta pažanga siekiant tikslo[136]. Pagal įgūdžių sąjungos bandomąją iniciatyvą „Mokslui rinkis Europą“ remiamas aukštojo mokslo institucijų tarptautinimas, remiant akademines ir neakademines organizacijas, įdarbinančias doktorantūros studijas baigusius tyrėjus.

Didėjantis kvalifikuotų darbuotojų trūkumas Europoje tapo didele grėsme klestėjimui ir konkurencingumui. 2024 m. kvalifikuotų darbuotojų trūkumas tapo viena iš pagrindinių kliūčių investicijoms – jį kaip ribojantį veiksnį nurodė 77 proc. įmonių[137]. Ši problema ypač aktuali statybos ir gamybos sektoriuose, kuriuose darbo jėgos trūkumas kenkia tiek ES gebėjimui paspartinti žaliąją pertvarką, tiek augimo potencialui. Strateginė įgūdžių svarba Europos klestėjimui ir konkurencingumui buvo pabrėžta tiek Enrico Lettos ataskaitoje dėl bendrosios rinkos ateities, tiek Mario Draghi ataskaitoje dėl ES konkurencingumo[138]. Šiai problemai spręsti reikalingas visos ES darbo jėgos plataus masto kvalifikacijos kėlimas ir perkvalifikavimas. Tai vienas iš pagrindinių įgūdžių sąjungos – išsamios įgūdžių strategijos, priimtos 2025 m. kovo mėn. įgyvendinant ES konkurencingumo kelrodį, – elementų.

---

134 Šalies išvažiuojamojo mobilumo lygis yra iš tos šalies kilusių absolventų, dalyvavusių mobilumo studijų ar kreditų kaupimo tikslais programose, skaičius, padalytas iš visų iš tos šalies kilusių absolventų skaičiaus.

135 Švietimo, jaunimo, sporto ir kultūros GD skaičiavimai.

136 Žr. 2024 m. švietimo ir mokymo stebėsenos biuletenio p. 61, Europos Sąjungos leidinių biuras.

137 Remiantis EIB investicijų tyrimu. Dažniau įmonės nurodė tik netikrumą dėl ateities (79 proc. įmonių) ir energijos sąnaudas (77 proc. įmonių).

138 „More Than A Market“, Enrico Letta, 2024 m. balandžio mėn.; „The future of European competitiveness“, Mario Draghi, 2024 m. rugsėjo mėn.

Įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis makroekonominiu lygmeniu toliau mažėja visoje ES, tačiau valstybėse narėse yra skirtumų. Makroekonominis įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties rodiklis nurodo visos darbo jėgos įgūdžių paklausos ir pasiūlos neatitikimo lygį[139]. Visų pirma jis parodo, kiek santykinai sudėtinga įsidarbinti įvairaus lygio išsilavinimą turintiems asmenims. Nuo 2014 m. daugumoje valstybių narių šis rodiklis mažėjo, daugiausia dėl augančio išsilavinimo lygio. Tačiau 2024 m. kai kuriose šalyse, įskaitant Italiją, Belgiją, Kroatiją ir Lenkiją, makroekonominė įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis išliko didelė (daugiau kaip 23 proc.) ir gerokai viršijo ES vidurkį (19,2 proc.) (žr. 2.2.6 diagramą). Kita vertus, Austrijoje, Danijoje, Vokietijoje ir Nyderlanduose šis rodiklis yra žemiausias – nesiekia nei 15 proc. Apskritai įgūdžių trūkumas ir neatitiktis gali būti siejami su iššūkiais, susijusiais su švietimo ir mokymo sistemų kokybe, teisingumu ir atitiktimi darbo rinkos poreikiams, taip pat su ilgalaikiu darbo jėgos trūkumu. Skatinant aukštesnį išsilavinimo lygį ir stiprinant paramą kvalifikacijos kėlimui ir perkvalifikavimui būtų galima geriau suderinti įgūdžių pasiūlą su darbo rinkos poreikiais.

2.2.6 diagrama. Įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis makroekonominiu lygmeniu toliau mažėja visoje ES, tačiau įvairiose valstybėse narėse skiriasi

Įvairaus lygio išsilavinimą turinčių darbuotojų užimtumo lygių santykinė dispersija, taikant svorinį koeficientą pagal kiekvienos grupės užimamą dalį visoje darbingo amžiaus (20–64 metų) gyventojų populiacijoje

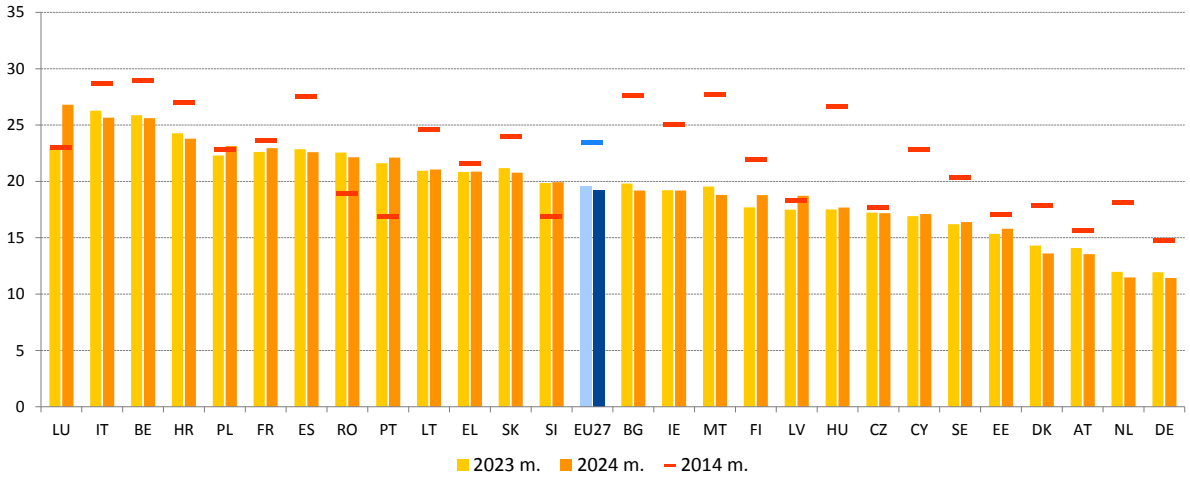

Pastaba. Šis rodiklis parodo santykinai didesnius sunkumus žemos ir vidutinės kvalifikacijos asmenims patekti į darbo rinką, palyginti su aukštos kvalifikacijos asmenimis.
Šaltinis – Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD skaičiavimai remiantis Eurostato duomenimis [lfsg_egaed; lfsq_pgaed; lfsq_agaed], ES darbo jėgos tyrimas.

---

139 Makroekonominiu įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitikties rodikliu matuojama įvairaus lygio išsilavinimą turinčių darbuotojų užimtumo lygių santykinė dispersija, taikant svorinį koeficientą pagal kiekvienos grupės užimamą dalį visoje darbingo amžiaus (20–64 metų) gyventojų populiacijoje. Žr. European Commission, Analytical web note – Measuring skills mismatch. 7/2015, Publications Office of the European Union, 2015.

Dalyvavimas suaugusiųjų švietimo programose yra palyginti menkas ir įvairiose valstybėse narėse labai skiriasi. Iš naujausių suaugusiųjų švietimo tyrimo (SŠT) duomenų matyti, kad besimokančių suaugusiųjų dalis ES (išskyrus mokymą darbo vietoje) šiek tiek padidėjo – nuo 37,4 proc. 2016 m. iki 39,5 proc. 2022 m., tačiau tai yra gerokai mažiau nei 2030 m. ES pagrindinis tikslas – 60 proc. (žr. 2 langelį dėl įgūdžių), o tarp valstybių narių yra didelių skirtumų. Didžiausias dalyvavimo lygis nustatytas Švedijoje, Vengrijoje, Nyderlanduose ir Vokietijoje, todėl jos yra geriausių rezultatų pasiekusios šalys (žr. 2.2.7 diagramą). Visose šiose šalyse 2016–2022 m. užfiksuotas didesnis kaip 6,8 proc. punkto padidėjimas, išskyrus Nyderlandus, kur dalyvavimas sumažėjo 1 proc. punktu. O ypač žemas dalyvavimo lygis, atspindintis ES esančius skirtumus, buvo užfiksuotas Bulgarijoje, Graikijoje, Rumunijoje, Lenkijoje ir Čekijoje – visose šiose šalyse padėtis yra kritinė. Kroatijos, Kipro, Lietuvos, Italijos ir Slovėnijos rodikliai taip pat nesiekė 30 proc., ir šiose šalyse padėtį reikia stebėti.

2.2.7 diagrama. Suaugusiųjų švietimas nuo 2016 m. padidėjo tik nežymiai, o tarp valstybių narių yra didelių skirtumų

Suaugusiųjų dalyvavimo švietimo veikloje per pastaruosius 12 mėnesių (25–64 metų amžiaus grupėje) lygis, 2022 m. lygis ir pokytis, palyginti su 2016 m. (proc., socialinių rodiklių suvestinės esminis rodiklis)

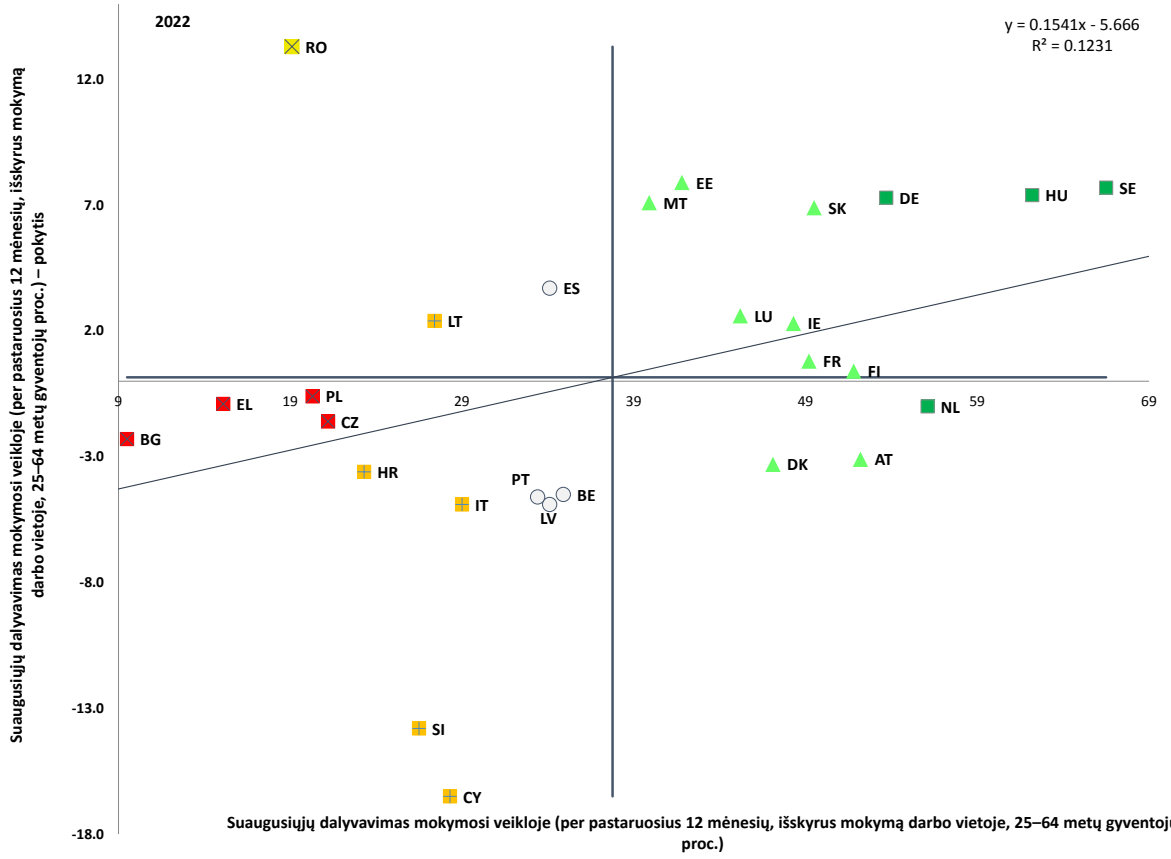

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. Užimtumo komiteto Rodiklių grupė 2024 m. rugsėjo mėn. preliminariai susitarė dėl įgūdžių tikslo stebėsenos sistemos naudojant suaugusiųjų švietimo tyrimo duomenis, neįtraukiant mokymo darbo vietoje. Taip pat žr. 2024 m. metinę užimtumo rodiklių ataskaitą. Pokytis iki 2022 m. apskaičiuojamas pagal 2016 m. vertę (tai paskutinė iki 2022 m. turėta vertė). FR, IT ir RO duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios 2022 m.

Šaltinis – Eurostato parengta speciali ištrauka iš suaugusiųjų švietimo tyrimo: suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje (išskyrus vadovaujamą mokymą darbo vietoje) per pastaruosius 12 mėnesių duomenys.

2 langelis. Pažanga siekiant 2030 m. suaugusiųjų švietimo tikslo

Dalyvavimas suaugusiųjų švietimo veikloje padidėjo tik nežymiai, todėl reikia dėti daug pastangų, kad būtų pasiektas pagrindinis ES tikslas iki 2030 m. Suaugusiųjų švietimo tyrimo (SŠT) duomenimis, ES dalyvavimo lygis (išskyrus mokymą darbo vietoje) padidėjo nuo 37,4 proc. 2016 m. iki 39,5 proc. 2022 m. (žr. toliau pateiktą diagramą)[140]. Darbo jėgos tyrimo (DJT) duomenys rodo, kad 2022–2024 m. dalyvavimas suaugusiųjų švietimo veikloje apskritai padidėjo. Šios nežymios tendencijos nepakanka, kad būtų pasiektas ES pagrindinis tikslas – užtikrinti, kad iki 2030 m. švietimo veikloje kasmet dalyvautų 60 proc. suaugusiųjų. Spartesnė pažanga yra labai svarbi siekiant parengti darbo jėgą kintantiems įgūdžių poreikiams, sumažinti darbo jėgos bei įgūdžių trūkumą ir išsaugoti konkurencingumą bei įtraukumą.

Pažanga suaugusiųjų švietimo srityje yra nepakankama, kad būtų pasiektas pagrindinis ES tikslas iki 2030 m.

27 šalių ES suaugusiųjų dalyvavimo švietimo veikloje per pastaruosius 12 mėnesių lygis ir ES pagrindinis tikslas iki 2030 m. (25–64 metų amžiaus grupėje, proc.)

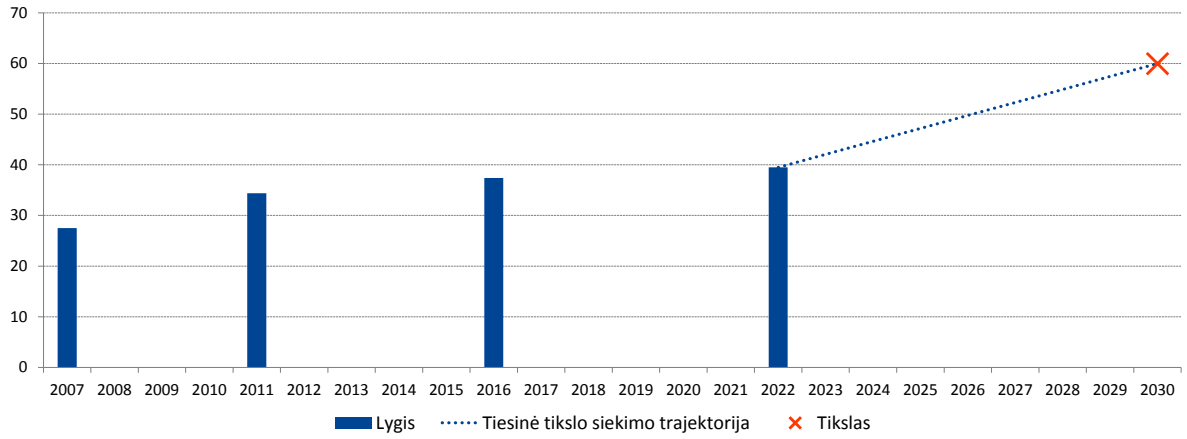

Pastaba. 2007 m. suaugusiųjų švietimo tyrimas (SŠT) buvo didele statistine imtimi pagrįstas bandomasis projektas, 2005–2008 m. savanoriškai vykdytas visose valstybėse narėse, išskyrus Airiją ir Liuksemburgą. Šiuo pagrindu per kitą tyrimo bangą atlikti patikslinimai. Nuo 2011 m. SŠT yra grindžiamas ES teisės aktu, taigi privalomai atliekamas visose valstybėse narėse[141]. Nutrūkusios duomenų laiko eilutės: Europos Sąjungos, FR, HU – 2011 m., IE, LU, SE – 2016 m., FR, IT, RO – 2022 m.
Šaltinis – Eurostato parengta speciali ištrauka iš suaugusiųjų švietimo tyrimo: suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje (išskyrus vadovaujamą mokymą darbo vietoje) per pastaruosius 12 mėnesių duomenys.

140 Užimtumo komiteto Rodiklių grupė 2024 m. rugsėjo mėn. preliminariai susitarė dėl įgūdžių tikslo stebėsenos sistemos naudojant suaugusiųjų švietimo tyrimo duomenis, neįtraukiant mokymo darbo vietoje. Taip pat žr. 2024 m. metinę užimtumo rodiklių ataskaitą.

141 Komisijos reglamentu (ES) Nr. 823/2010 nustatytos pagrindinio teisės akto (Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 452/2008) įgyvendinimo priemonės dėl 2011 m. suaugusiųjų švietimo tyrimo.

Daugumai valstybių narių reikia dėti daug pastangų, kad pasiektų savo nacionalinius tikslus iki 2030 m.

27 šalių ES suaugusiųjų dalyvavimo švietimo veikloje per pastaruosius 12 mėnesių lygis ir valstybių narių nacionaliniai tikslai iki 2030 m. (25–64 metų amžiaus grupėje, proc.)

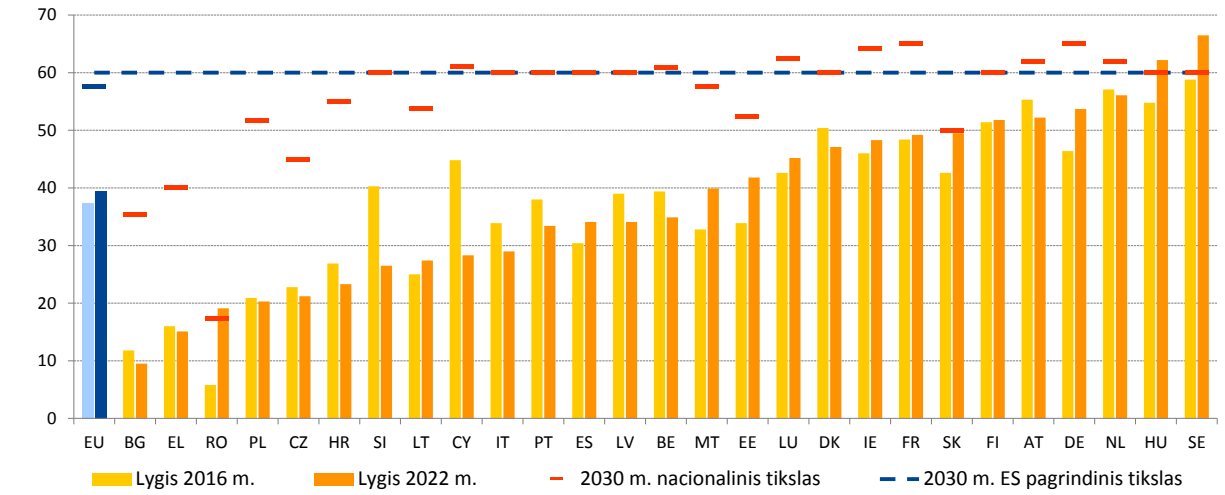

Pastaba. Nutrūkusios duomenų laiko eilutės: IE, LU, SE – 2016 m., FR, IT, RO – 2022 m.
Šaltinis – Eurostato parengta speciali ištrauka iš suaugusiųjų švietimo tyrimo: suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje (išskyrus vadovaujamą mokymą darbo vietoje) per pastaruosius 12 mėnesių duomenys ir 1 priede pateikta 2030 m. nacionalinių tikslų lentelė.

Dauguma valstybių narių vis dar atsilieka nuo savo nacionalinių suaugusiųjų švietimo tikslų, nors kai kuriais atvejais padaryta didelė pažanga. Iki 2022 m. Švedija, Vengrija ir Rumunija viršijo savo tikslus, o Slovakija prie savo tikslo priartėjo (žr. pirmiau pateiktą diagramą). Rumunijoje užfiksuotas didžiausias padidėjimas, palyginti su santykinai žemu baziniu lygiu, nors duomenų laiko eilučių pertrūkis apsunkina palyginimus. Tik nedidelė dalis iš 24 šalių, vis dar nepasiekusių savo tikslo, užfiksavo reikšmingą pažangą.

2.2.8 diagrama. Žemesnės kvalifikacijos profesijų darbuotojai daug mažiau linkę dalyvauti suaugusiųjų švietimo veikloje

Suaugusiųjų dalyvavimo švietimo veikloje per pastaruosius 12 mėnesių lygis pagal profesijos klasę (25–64 metų amžiaus grupėje, proc.)

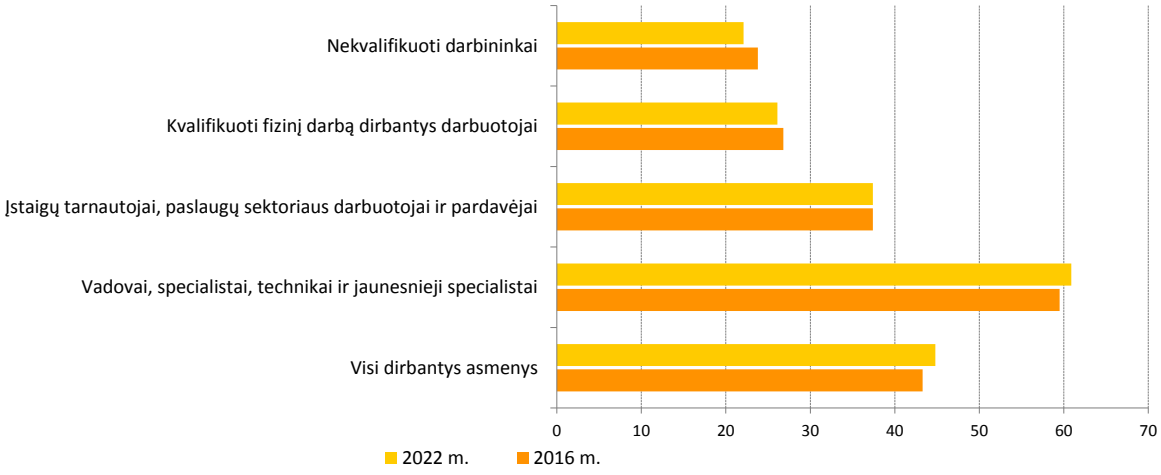

Pastaba. Nutrūkusios duomenų laiko eilutės: IE, LU, SE – 2016 m., FR, IT, RO – 2022 m.
Šaltinis – Eurostato parengta speciali ištrauka iš suaugusiųjų švietimo tyrimo: suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje (įskaitant vadovaujamą mokymą darbo vietoje) per pastaruosius 12 mėnesių duomenys.

Žemesnės kvalifikacijos darbą dirbantiems asmenims mokymosi galimybės yra kur kas mažesnės, todėl jie yra labiau pažeidžiami darbo rinkos pokyčių. 2016–2022 m. dirbančių asmenų dalyvavimas suaugusiųjų švietimo veikloje apskritai padidėjo. Šį padidėjimą iš esmės galima sieti su vadovų, specialistų, technikų ir jaunesniųjų specialistų profesine grupe, nes kitose grupėse buvo užfiksuotas mažėjimas arba sąstingis. Ši dalyvavimo tendencija pastebima daugumoje valstybių narių, išskyrus Slovakiją, Švediją, Kiprą, Vengriją ir Airiją. Slovakijoje ir Švedijoje užfiksuotas labai aukštas nekvalifikuotą darbą dirbančių suaugusiųjų dalyvavimo lygis. Kipre, Vengrijoje ir Airijoje kvalifikuoti fizinį darbą dirbantys darbuotojai dalyvauja panašiu arba aukštesniu lygiu nei įstaigų tarnautojai, paslaugų sektoriaus darbuotojai ir pardavėjai. Vienas iš pagrindinių dalyvavimo didinimo metodų yra asmeninio mokymosi biudžetai, pavyzdžiui, individualiosios mokymosi sąskaitos, kurios skatina darbuotojų paklausą. Iš neseniai atliktos „Eurobarometro“ apklausos matyti, kad dauguma (56 proc.) respondentų (15 metų amžiaus ir vyresni) greičiausiai naudotųsi tokiu biudžetu. Šis skaičius padidėja iki beveik trijų ketvirtadalių (73 proc.), jei atsižvelgiama į asmenis, kurie šiuo metu dirba arba gali pradėti dirbti per artimiausius dvejus metus[142]. Tai rodo, kad yra mokymosi galimybių paklausa, nors skirtingas tikimybės lygis įvairiose demografinėse grupėse leidžia manyti, kad gali būti kliūčių naudotis tokiomis programomis ir kad motyvacija jose dalyvauti yra skirtinga. Esamas iniciatyvas (pavyzdžiui, individualiąsias mokymosi sąskaitas ir ES įgūdžių akademijas strateginėse srityse, mikrokredencialų plėtrą ir novatoriškas bendruomenės mokymosi erdves) pagal įgūdžių sąjungą papildo naujos iniciatyvos, pavyzdžiui, Įgūdžių garantijos bandomasis projektas ir tarptautinių universitetų ir įmonių partnerystės sektoriuose, kuriuose labai trūksta įgūdžių, bandomasis projektas. Šiomis priemonėmis siekiama plėsti mokymosi galimybes ir stiprinti ES įgūdžių sistemas pasitelkiant viešojo ir privačiojo sektorių bendradarbiavimą, kartu padedant darbuotojams pereiti iš vieno sektoriaus į kitą ir šalinant įgūdžių spragas.

[142] Žr. European Commission, Special Eurobarometer 559 – Investing in Fairness (January to February 2025).

2.2.9 diagrama. Tarp šalių fiksuojama didelių suaugusiųjų skaitmeninių įgūdžių skirtumų

Gyventojų, turinčių bazinio ar aukštesnio lygio bendrus skaitmeninius įgūdžius, dalis (16–74 metų amžiaus grupėje), 2023 m. lygis ir pokytis nuo 2021 m. (proc., socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

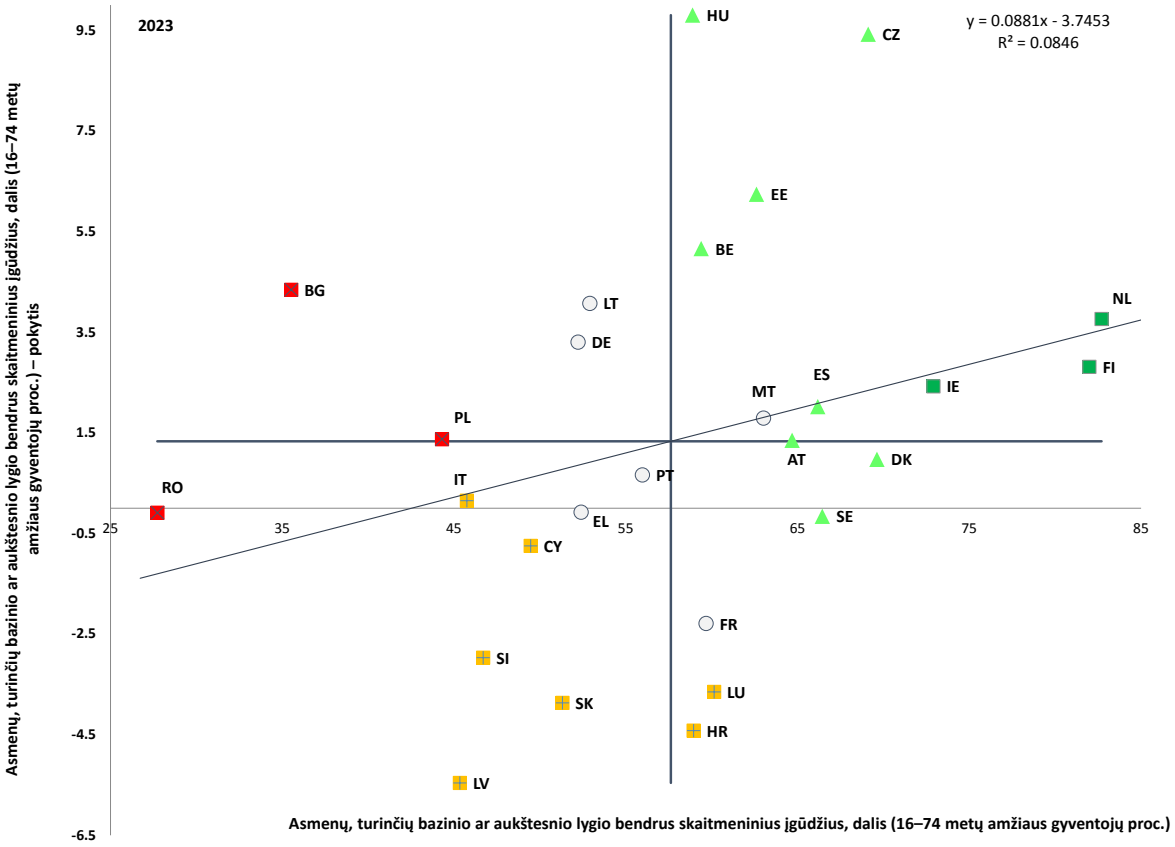

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. Bendri skaitmeniniai įgūdžiai yra įgūdžiai penkiose srityse: informacinio ir duomenų raštingumo įgūdžiai; bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžiai; skaitmeninio turinio kūrimo įgūdžiai; saugos įgūdžiai ir problemų sprendimo įgūdžiai. Asmenys laikomi įgijusiais bent bazinius bendrus skaitmeninius įgūdžius, jeigu jiems pakanka žinių, kad galėtų vykdyti bent vieną veiklą kiekvienoje iš šių sričių. Daugiau informacijos: Eurostato duomenys.
Šaltinis – Eurostatas [tepsr_sp410].

Skaitmeninių įgūdžių lygis visoje ES yra žemas ir tik kelios valstybės narės yra priartėjusios prie 2030 m. ES lygmens tikslo arba jį viršija. Po skaitmeninės transformacijos Europoje užimtumas ir socialinė įtrauktis priklauso nuo to, ar suaugusieji turi pagrindinius skaitmeninius įgūdžius, o tai atspindi iškeltas tikslas, kad iki 2030 m. pagrindinius skaitmeninius įgūdžius būtų įgiję ne mažiau kaip 80 proc. suaugusiųjų (16–74 metų amžiaus asmenų)[143]. Daugiau kaip 90 proc. ES gyventojų bent kartą per savaitę naudojasi internetu[144], tačiau tai nebūtinai reiškia, kad jie turi tinkamų praktinių skaitmeninių žinių. 2023 m. tik 55,6 proc. suaugusiųjų turėjo bent pagrindinius skaitmeninius įgūdžius, t. y. šiek tiek daugiau nei 2021 m. (53,9 proc.). Tokiu tempu iki dešimtmečio pabaigos tik 59,8 proc. suaugusiųjų turėtų bent pagrindinius skaitmeninius įgūdžius[145]. Valstybių narių rezultatai labai skiriasi. Rumunija, Bulgarija ir Lenkija yra šalys, kuriose suaugusiųjų, turinčių bent pagrindinius skaitmeninius įgūdžius, dalis yra mažiausia, ir jų padėtis yra kritinė (žr. 2.2.9 diagramą). O Nyderlandai ir Suomija jau viršija 2030 m. ES lygmens tikslą (atitinkamai (82,7 ir 82,0 proc.); kartu su Airija šios šalys laikomos geriausių rezultatų pasiekusiomis šalimis. Kipre, Italijoje, Latvijoje, Slovakijoje ir Slovėnijoje šis lygis yra žemas – nuo 45 iki 51,3 proc. Šiose šalyse, taip pat Kroatijoje ir Liuksemburge, kurių rodikliai 2021–2023 m. labai sumažėjo, padėtį reikia stebėti. Apskritai iš naujausių duomenų matyti, kad 2021–2023 m. dauguma valstybių narių (17) padarė pažangą gerindamos skaitmeninius įgūdžius.

Skaitmeninių įgūdžių lygis labai skiriasi priklausomai nuo gyventojų grupės ir vietovės. 16–24 metų amžiaus jaunimo, turinčio bent pagrindinius skaitmeninius įgūdžius, dalis yra palyginti didelė, nors šiek tiek sumažėjo (nuo 71,2 proc. 2021 m. iki 70,0 proc. 2023 m.), o tai prieštarauja sampratai, kad visas jaunimas yra skaitmeninių technologijų epochos karta (angl. digital natives). Apskritai itin nedaug skaitmeninių įgūdžių turi asmenys, kurių formali kvalifikacija žema arba kurie tokios kvalifikacijos neturi (33,6 proc. 2023 m.), vyresnio amžiaus gyventojai (37,1 proc., 55–74 metų amžiaus grupėje), kaimo vietovių gyventojai (47,5 proc.) ir bedarbiai (47,7 proc.).

---

143 Nustatyta Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane ir skaitmeninio dešimtmečio skaitmeninės politikos kelrodyje.

144 Žr. European Commission, Digitalisation in Europe – 2025 edition, Publications Office of the European Union, 2025.

145 Dėl 2030 m. tikslo įgyvendinimo trajektorijos žr. European Commission, State of the Digital Decade 2025 report, Publications Office of the European Union, 2024.

IRT specialistų skaičius yra gerokai mažesnis už prognozuojamą poreikį. 2024 m. IRT specialistais dirbo 10,3 mln. asmenų, t. y. 5,0 proc. visų dirbančiųjų. Esant dabartiniam pažangos tempui ir didėjant konkurencijai dėl skaitmeninių įgūdžių turinčių specialistų, IRT specialistų skaičius iki 2030 m. pasieks tik 12,4 mln., o tai daug mažiau nei ES skaitmeninio dešimtmečio tikslas – 20 mln.[146] Tai gali neigiamai paveikti ES ateities konkurencingumą ir inovacijas. IRT specialistų skaičių galima padidinti mažinant lyčių nelygybę (tik 19,5 proc. IRT specialistų yra moterys) ir gerinant geografinę pusiausvyrą visoje ES (IRT specialistų dalis, palyginti su visu užimtumu, svyruoja nuo 2,5 proc. Graikijoje iki 8,6 proc. Švedijoje).

3 intarpas. Prioritetas – įgūdžių sąjunga. STEM skatinimas[147]

ES darbo jėgos trūkumas labiausiai juntamas gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) srityse, o tai trukdo konkurencingumui ir žaliajai bei skaitmeninei pertvarkai. Sparčiai plėtojantis DI, atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijoms, biotechnologijoms, didėjant gynybos ir saugumo rizikoms bei sudėtingos duomenų analizės poreikiui, itin svarbu užtikrinti pakankamą STEM specialistų pasiūlą. Tačiau STEM srityse esama didelio darbo jėgos trūkumo, kuris daugiausia susijęs su amatais, statyba ir inžinerija (taip pat žr. 2.1.1 skirsnį). Taip pat nustatytas kelių su IRT susijusių profesijų darbuotojų trūkumas[148]. Prognozuojama, kad per ateinantį dešimtmetį dėl mažėjančio darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus ir poreikio pakeisti į pensiją išėjusius darbuotojus, taip pat dėl žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos kai kurių STEM profesijų darbuotojų trūkumas gerokai išaugs. Todėl dabartinio STEM specialistų skaičiaus nepakanka darbo rinkos poreikiams patenkinti ir reikės daugiau specialistų, kad būtų galima reaguoti į didėjančią paklausą. Strateginiame gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos mokymo plane, kuris yra įgūdžių sąjungos iniciatyva, siūlomi plataus užmojo veiksmai šiai problemai spręsti visoje ES ir tikslai, susiję su dalyvavimu STEM programose. Pavyzdžiui, iki 2030 m. 45 proc. PRM programose besimokančių asmenų ir 32 proc. tretinio mokslo studentų turėtų būti pasirinkę STEM sričių programas, o 5 proc. doktorantų – IRT programas. Šiuo atžvilgiu būsimoje ES profesinio rengimo ir mokymo strategijoje bus išdėstyta į ateitį orientuota vizija, kaip užtikrinti, kad PRM taptų patrauklesnis, įtraukesnis ir labiau atitiktų darbo rinkos poreikius. Ja bus siekiama didinti PRM indėlį į mokymąsi visą gyvenimą, konkurencingumą ir socialinį teisingumą, daugiausia dėmesio skiriant kokybei, inovacijoms, žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai ir tarptautiniam mobilumui.

146 Žr. 2025 m. skaitmeninio dešimtmečio padėties ataskaitos I priedą.

147 Europos Komisija (2025). 2025 m. švietimo ir mokymo stebėsenos biuletenis. Lyginamoji ataskaita.

148 EURES (2025). Labour shortages and surpluses in Europe 2024.

Dalyvavimo STEM sričių programose lygis ES valstybėse narėse skiriasi

Vidutinio lygio PRM programose (ISCED 3–4 lygmenys) besimokančių asmenų ir tretinio mokslo (ISCED 5–8 lygmenys) studentų STEM srityse dalis 2023 m. (proc.)

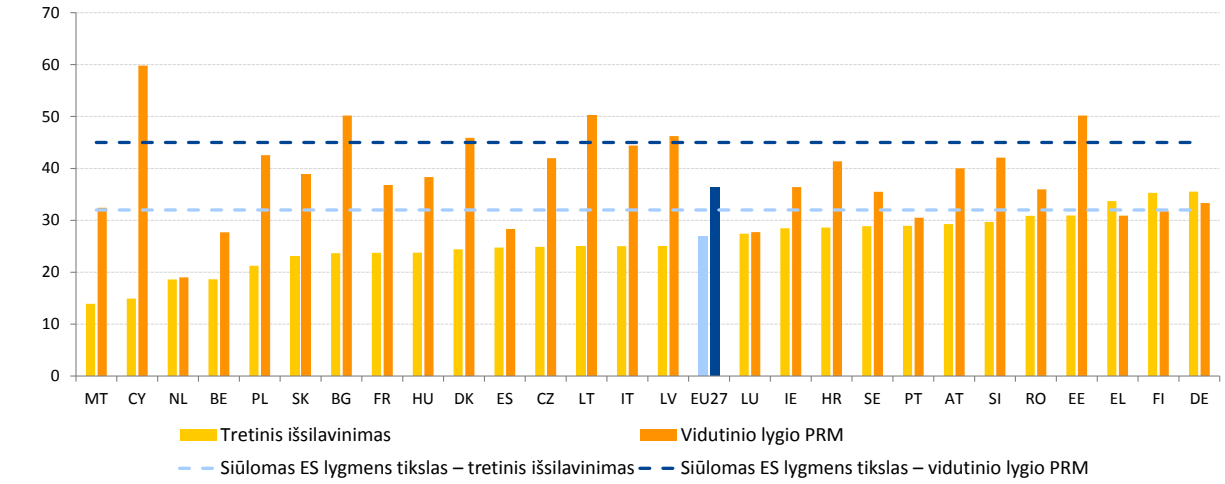

Šaltinis – Eurostatas [educ_uoe_enra03]; [educ_uoe_enrt03].

Pastaraisiais metais dalyvavimo STEM sričių programose augimas nebuvo didelis ir yra galimybių jį padidinti, be kita ko, pritraukiant daugiau moterų. Kalbant apie vidutinio lygio PRM, 2023 m. 36,3 proc. visų ES besimokančių asmenų mokėsi STEM sričių programose. Šis lygis yra 2,3 proc. punkto didesnis nei 2015 m. ir nuo 2020 m. svyravo ties maždaug 36 proc. Kalbant apie tretinį mokslą, STEM sričių programose studijavo 26,9 proc. studentų, o ES vidurkis per pastarąjį dešimtmetį sumažėjo 0,7 proc. punkto. Iš diagramos matyti, kad ES šalyse STEM sričių programose dalyvaujančių asmenų skaičius abiem lygmenimis labai skiriasi. Pagal PRM programas besimokančiųjų dalis svyruoja nuo 19 proc. Nyderlanduose iki 59,8 proc. Kipre, o aukštojo mokslo įstaigose studijuojančiųjų – nuo 13,9 proc. Maltoje iki 35,5 proc. Vokietijoje. Besimokančių asmenų dalis taip pat skiriasi priklausomai nuo STEM posričio[149]. Inžinerija, gamyba ir statyba yra didžiausias PRM ir tretinio mokslo posritis, o kitų dviejų STEM sričių (informacinių ir ryšių technologijų; gamtos mokslų, matematikos ir statistikos) programose dalyvauja kur kas mažiau asmenų. Moterų, dalyvaujančių STEM sričių programose, skaičius yra labai mažas: jos sudaro tik 15,4 proc. PRM programose besimokančių asmenų ir 32,2 proc. tretinio mokslo studentų. Šį atotrūkį tarp lyčių lemia giliai įsišakniję šeimos, mokyklos, socialiniai ir kultūriniai veiksniai, darantys poveikį moterų domėjimuisi STEM ir jų skatinimui siekti karjeros STEM srityse nuo ankstyvo amžiaus[150]. Prastėjančios moksleivių matematikos ir gamtos mokslų mokymosi rezultatų tendencijos,

149 STEM sritys yra: gamtos mokslai, matematika ir statistika, informacinės ir ryšių technologijos bei inžinerija, gamyba ir statyba, kaip apibrėžta 2013 m. UNESCO švietimo sričių klasifikatoriuje.

150 Žr. EENEE (2020). Gender differences in tertiary education: what explains STEM participation? Sprendimą rinktis STEM sričių programas lemia daugelis veiksnių – nuo ankstyvųjų gyvenimo metų ir šeimos aplinkos iki karjeros aspektų ir darbo sąlygų. Labai svarbi yra patirtis mokykloje, įskaitant matematikos mokymosi rezultatus.

kaip nurodyta 2022 m. PISA[151], taip pat mokytojų trūkumas, ypač STEM srityse, gali dar labiau paveikti būsimus dalyvavimo STEM sričių programose rodiklius.

Valstybės narės imasi priemonių, kad nuo mažens skatintų susidomėjimą STEM. Labai svarbu anksti ir veiksmingai skatinti domėjimąsi karjera STEM srityse, o esminis vaidmuo tenka mokytojams ir pedagoginiams metodams. **Čekija** mokyklose išbando novatoriškus STEM mokymo metodus: į pamokas kviečiami technologijų ekspertai ir taikomas tandeminis mokymas. **Bulgarija**, naudodamasi EGADP parama, steigia STEM laboratorijas daugiau kaip 1 800 mokyklų, taip pat nacionalinį STEM centrą ir tris regioninius STEM centrus. **Estija** ir **Lietuva** priima labiau integruotą ir projektais grindžiamą mokymo programą, kuri, kaip nustatyta, didina susidomėjimą STEM. **Danija** mano, kad STEM yra labai svarbus veiksnys vykdant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, todėl skiria dideles investicijas standartų, mokymo programų bei įrangos modernizavimui ir finansuoja visų PRM programų mokytojų mokymąsi darbo vietoje. **Portugalija**, naudodamasi EGADP parama, steigia 365 specializuotus technologijų centrus, kurie daugiausia dėmesio skiria didelį potencialą turintiems sektoriams ir siekia gerinti pagrindinio profesinio mokymo technologinę infrastruktūrą, taip pat rengti naujus žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos kursus. **Latvija** pradėjo taikyti absolventų rezultatais grindžiamą finansavimo modelį, kad paskatintų universitetus daugiausia dėmesio skirti kvalifikuotų absolventų rengimui, visų pirma STEM srityse. Be to, ji nustatė lankstesnes priėmimo sąlygas, kad įstaigos galėtų koreguoti savo poreikius atsižvelgdamos į STEM specialistų paklausą.

[151] Žr. European Commission (2024).The twin challenge of equity and excellence in basic skills in the EU.

2.2.10 diagrama. NEET rodiklio skirtumai mažėja, tačiau tebėra reikšmingi

Jaunimo (15–29 metų) NEET rodiklis, 2024 m. lygis ir pokytis nuo praėjusių metų (proc., socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

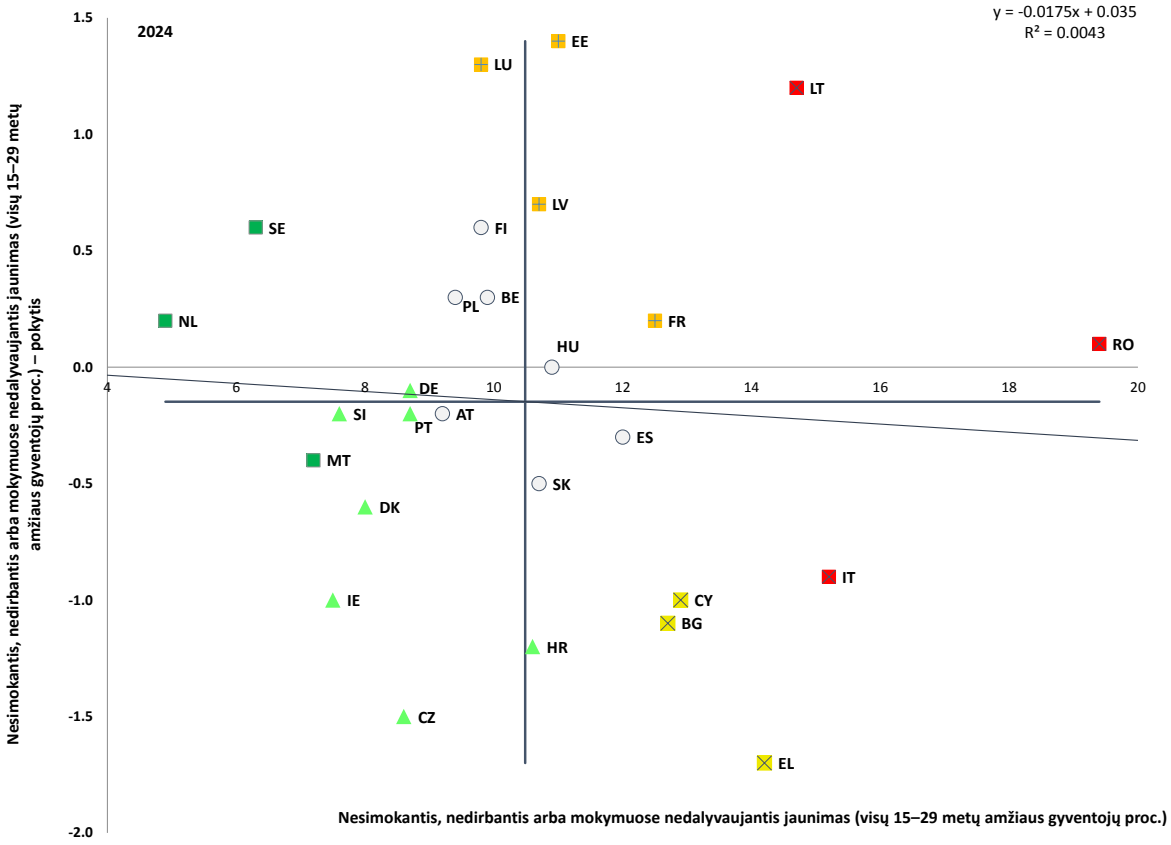

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. Apibrėžtis skiriasi ES ir FR. BG duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios.
Šaltinis – Eurostatas [lfsi_neet_a], ES darbo jėgos tyrimas.

Nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis sumažėjo nežymiai, tačiau aiškių konvergencijos ženklų nėra. 2020 m. pasiekęs aukščiausią 14,0 proc. lygį, NEET rodiklis (15–29 metų amžiaus grupėje) ES palaipsniui mažėjo ir 2024 m. buvo 11,1 proc. Vis dėlto akivaizdu, kad padėtis valstybėse narėse labai skiriasi. 2024 m. didžiausi NEET rodikliai užfiksuoti Rumunijoje, Italijoje (nepaisant pagerėjusių rezultatų) ir Lietuvoje – šių šalių padėtis yra kritinė (žr. 2.2.10 diagramą). Geriausių rezultatų pasiekusios šalys ir šalys, kuriose šis rodiklis mažiausias, buvo Nyderlandai, Švedija ir Malta. Estijoje, Liuksemburge ir Latvijoje, kuriose NEET rodiklis 2024 m. padidėjo, padėtį reikia stebėti, kaip ir Prancūzijoje, kur šis rodiklis tebėra aukštas. Nepaisant šio sumažėjimo ir tam tikrų, tačiau neaiškių konvergencijos ženklų valstybėse narėse, ES vis dar trūksta 2,1 proc. punkto, kad būtų pasiektas 2030 m. tikslas – 9,0 proc. Nedirbančio NEET jaunimo, t. y. darbo aktyviai ieškančių ir galinčių dirbti šios amžiaus grupės asmenų, dalis 2024 m. sumažėjo 0,1 proc. punkto ir pasiekė 4,2 proc.[152] Šis rodiklis buvo didžiausias Graikijoje ir Ispanijoje, nors abiejose šalyse padėtis nuo 2023 m. pagerėjo (atitinkamai 1 proc. punkto ir 0,6 proc. punkto). Darbo jėgai nepriklausančio NEET jaunimo dalis šiek tiek sumažėjo (6,9 proc. 2024 m., palyginti su 7,0 proc. 2023 m.), tačiau tebėra didelė Rumunijoje, Italijoje, Lietuvoje ir Bulgarijoje. Lūkesčių savo padėtį pakeisti netekusio NEET jaunimo dalis ES lygmeniu šiek tiek mažėja (nuo 4,9 proc. pandemijos piko metu 2020 m. iki 4,2 proc. 2024 m.). Atsižvelgiant į tai, svarbios iniciatyvos tebėra sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva[153], kuria remiamas NEET jaunimas, jam siūlant kokybišką užimtumą, tolesnį mokymąsi, pameistrystę ar stažuotes, ir iniciatyva ALMA (angl. Aim, Learn, Master, Achieve – siekti, mokytis, išmokti, pasiekti), kuria jaunuoliams, neturintiems palankių sąlygų, padedama įgyti profesinės patirties užsienyje[154].

---

152 Žr. Eurostatas [edat_lfse_20].

153 Žr. 2020 m. spalio 30 d. Tarybos rekomendaciją „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“, kuria pakeičiama 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo, 2020/C 372/01, OL C 372, 2020 11 4, p. 1.

154 Daugiau informacijos: Iniciatyva ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve). Užimtumas, socialiniai reikalai ir įtrauktis. Europos Komisija (europa.eu).

NEET rodikliai valstybėse narėse, taip pat žemyniniuose ir atokiausiuose regionuose skiriasi. Mažiausias regioninis rodiklis yra 4,4 proc. (Utrechte, Nyderlanduose), o didžiausias žemyninis rodiklis – 29,9 proc. (Rumunijos Pietryčių regione). Skirtumai pačiose valstybėse narės ypač pastebimi Prancūzijoje, Italijoje, Lenkijoje, Suomijoje ir Vengrijoje. Bendras didžiausias NEET rodiklis ES buvo užfiksuotas Prancūzijos atokiausiame Gvianos regione – 34,4 proc. Antra vertus, tokiose valstybėse narėse kaip Nyderlandai, Švedija ir Austrija bendras NEET rodiklis yra žemas, o skirtumai tarp regionų – nedideli[155]. ES egzistuoja atotrūkis tarp miestų ir kaimo vietovių. NEET rodiklis miestuose siekė 10,1 proc., miesteliuose ir priemiesčiuose – 11,5 proc., o kaimo vietovėse – 12,3 proc.[156]

2.2.11 diagrama. Moterų NEET rodiklis yra aukštesnis beveik visose valstybėse narėse

Moterų ir vyrų NEET rodikliai (15–29 metų amžiaus grupėje, proc., 2024 m.)

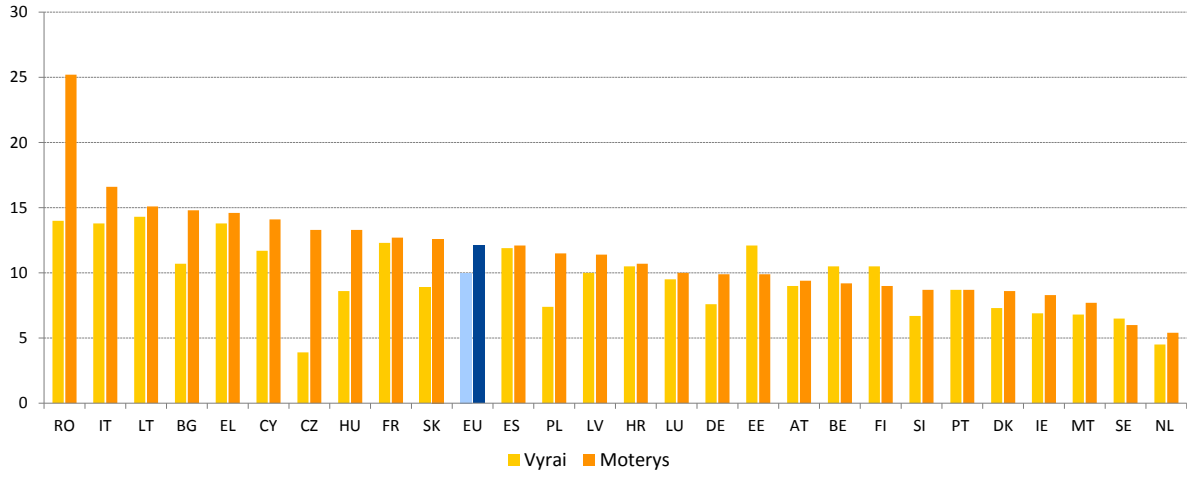

Pastaba. Apibrėžtis skiriasi ES ir FR; BG duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios.
Šaltinis – Eurostatas [lfsi_neet_a], ES darbo jėgos tyrimas.

155 Žr. Eurostatas [edat_lfse_22].
156 Žr. Eurostatas [edat_lfse_36].

Negalią turinčių asmenų, moterų ir už ES ribų gimusių asmenų NEET rodiklis tebėra aukštesnis. Jaunuolių su negalia padėtis nepagerėjo (2023 m. 27,8 proc. jaunuolių buvo NEET, palyginti su 27,3 proc. 2022 m.). Visose valstybėse narėse, išskyrus dvi, šis rodiklis viršijo 20 proc., o didžiausias jis buvo Bulgarijoje, Kroatijoje, Slovakijoje ir Kipre[157]. 2024 m. NEET moterų dalis (12,1 proc.) toliau mažėjo (nuo 13,0 proc. 2022 m. ir 15,4 proc. 2020 m.), tačiau išliko didesnė nei vyrų (žr. 2.2.11 diagramą). Ji buvo gerokai didesnė Rumunijoje ir Čekijoje (atitinkamai 11,2 ir 9,4 proc. punkto didesnė nei vyrų). O Belgijoje, Estijoje, Suomijoje ir Švedijoje vyrų dalis buvo šiek tiek didesnė nei moterų. NEET moterų, kurios nepriklauso darbo jėgai, yra dvigubai daugiau nei NEET moterų, kurios neturi darbo (atitinkamai 8,5 ir 3,6 proc. 2024 m., palyginti su 5,4 ir 4,7 proc. vyrų). Ne ES gimusių NEET jaunuolių dalis taip pat yra daug didesnė nei atitinkamoje valstybėje narėje gimusių NEET jaunuolių (18,4 proc., palyginti su 10,2 proc.). Šis atotrūkis tarp ne ES gimusių moterų siekia daugiau kaip 13,1 proc. punkto, o tarp vyrų – tik 3,6 proc. punkto. Šių skirtumų mažinimas galėtų duoti didelės ekonominės naudos. EUROFOUND vertinimu, 2023 m. vieno NEET jaunuolio metiniai ekonominiai nuostoliai vidutiniškai siekė apie 14 600 EUR[158].

---

157 2025 m. Europos kompetencijos negalios srityje statistinė ataskaita. Ataskaitos. Europos Komisija.

158 EUROFOUND analizė, pateikta dokumente „European Commission, Employment and social developments in Europe 2025, Publications Office of the European Union, 2025“.

Pirmą kartą nuo COVID-19 pandemijos jaunimo nedarbas ES lygmeniu šiek tiek padidėjo, tad mažėjimo tendencija nutrūko. Jaunimo (15–24 metų amžiaus grupėje) nedarbo lygis, kuris po COVID-19 krizės piko (17,6 proc. ES 2020 m.) nuolat mažėjo, šiek tiek padidėjo (0,3 proc. punkto) – nuo 14,6 proc. 2023 m. iki 14,9 proc. 2024 m., o 15–29 metų amžiaus grupėje padidėjo nuo 11,2 proc. iki 11,4 proc.[159] ES lygmeniu jaunimo nedarbo lygis tebėra daugiau kaip dvigubai didesnis nei 15–74 metų amžiaus asmenų nedarbo lygis (5,9 proc.). Nors kasmetinio pokyčio mastas valstybėse narėse skiriasi, visose valstybėse narėse, išskyrus septynias, užfiksuotas sąstingis arba padidėjimas. Gana didelis padidėjimas pastebimas kai kuriose valstybėse narėse, kuriose jaunimo nedarbo lygis yra aukštas, pavyzdžiui, Švedijoje, Rumunijoje ir Liuksemburge. Kitose šios grupės šalyse, įskaitant Graikiją, Ispaniją ir Italiją, taip pat Latviją ir Kroatiją, kuriose rodikliai mažesni, užfiksuotas panašaus masto sumažėjimas. Nedarbas ypač pastebimas tarp žemos kvalifikacijos jaunimo (20,6 proc.) ir ne ES gimusių asmenų (19,3 proc.). Šie pokyčiai rodo, kad reikia toliau imtis veiksmų siekiant spręsti struktūrines problemas, trukdančias jaunimui integruotis į darbo rinką, visų pirma atsižvelgiant į plataus masto darbo jėgos bei įgūdžių trūkumą ir ilgalaikę riziką jaunimo karjeros perspektyvoms.

Vyresnio amžiaus darbuotojų užimtumo lygis toliau didėja – tai jau dešimtmetį trunkanti tendencija visose valstybėse narėse. 2024 m. vyresnio amžiaus asmenų (55–64 metų amžiaus grupėje) užimtumo lygis padidėjo iki 65,2 proc., t. y. buvo 1,3 proc. punkto didesnis nei prieš metus. Nepaisant šio bendro pagerėjimo, visoje ES tebėra didelių skirtumų. Švedijoje, Čekijoje, Estijoje, Nyderlanduose, Vokietijoje ir Danijoje vyresnio amžiaus asmenų užimtumo lygis viršijo 75 proc., o Liuksemburge, Rumunijoje ir Kroatijoje – nesiekė 55 proc. (žr. 4 intarpą).

[159] Eurostatas [tesem140].

4 intarpas. Vyresnio amžiaus asmenų integracija į ES darbo rinką

Ilgesnio profesinio gyvenimo rėmimas gali padėti sumažinti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumą ir visuomenės senėjimo poveikį darbo jėgai[160]. Numatoma, kad nuo 2030 m. ES darbingo amžiaus gyventojų skaičius mažės 1,2 mln. per metus, o senėjimo indeksas[161] padidės nuo 36 proc. 2022 m. iki 55 proc. 2050 m. ir iki 59 proc. 2070 m.[162] Jei nebus tolesnių pokyčių, visuomenės senėjimas gali lemti didesnį darbo jėgos trūkumą ir tapti rimtu iššūkiu ekonomikos augimui ir gyvenimo lygio tvarumui[163]. Nors ilgiau dirbantys vyresnio amžiaus asmenys (55–64 metų amžiaus grupėje) galėtų reikšmingai prisidėti prie užimtumo ES[164], beveik pusė 2023 m. iš darbo rinkos pasitraukusių asmenų išėjo į pensiją. To priežastys, be kita ko, yra pensijų sistemų paskatos, su sveikata susiję veiksniai, pavyzdžiui, liga, negalia, taip pat prastos darbo sąlygos, nepakankamas darbo vietos lankstumas ir išankstinės nuostatos dėl amžiaus. Atsižvelgiant į tai, panašu, kad, siekiant remti vyresnio amžiaus darbuotojų dalyvavimą ir užimtumą, reikalingas įvairių politikos priemonių derinys, apimantis, be kita ko, pensijų sistemas, pritaikytas aktyvumo didinimo ir mokymo politikos priemones. ES direktyva 2000/78/EB dėl vienodo požiūrio ir kovos su diskriminacija užimtumo srityje ir 2023 m. parengtas demografijos priemonių rinkinys sudaro naudingą veiksmų šioje politikos srityje pagrindą[165]. 2025 m. birželio mėn. Taryba taip pat patvirtino išvadas dėl paramos vyresnio amžiaus asmenims, kad jie galėtų išnaudoti visą savo potencialą darbo rinkoje ir visuomenėje. Jose valstybės narės ir Komisija raginamos imtis veiksmų, pavyzdžiui, skatinti savanorišką profesinės veiklos pratęsimą.

160 Žr. European Commission, Employment and Social developments in Europe 2025, Publications Office of the European Union, 2025.

161 Senyvo amžiaus gyventojų ir darbingo amžiaus gyventojų santykis.

162 Žr. Europos Komisija (2024), 2024 m. ataskaita dėl senėjimo. Ekonominės ir biudžeto projekcijos ES valstybėms narėms (2022–2070 m.). Publications Office of the European Union, 2025, ir Eurostat [proj_23ndbi].

163 Žr. European Commission, Employment and Social developments in Europe 2025, Publications Office of the European Union, 2025.

164 Žr. 2025 m. bendros užimtumo ataskaitos 3 intarpą.

165 Žr. „Demografiniai pokyčiai Europoje. Veiksmų rinkinys“, COM(2023) 577 final.

Beveik visose ES valstybėse narėse vyresnio amžiaus moterys sudaro didesnę darbo rinkoje nedalyvaujančių asmenų dalį nei vyresnio amžiaus vyrai

55–64 metų amžiaus darbo jėgai nepriklausantys gyventojai, kaip visų 15–64 metų amžiaus darbo jėgai nepriklausančių gyventojų dalis, ir jų sudėtis pagal lytį (proc., 2024 m.).

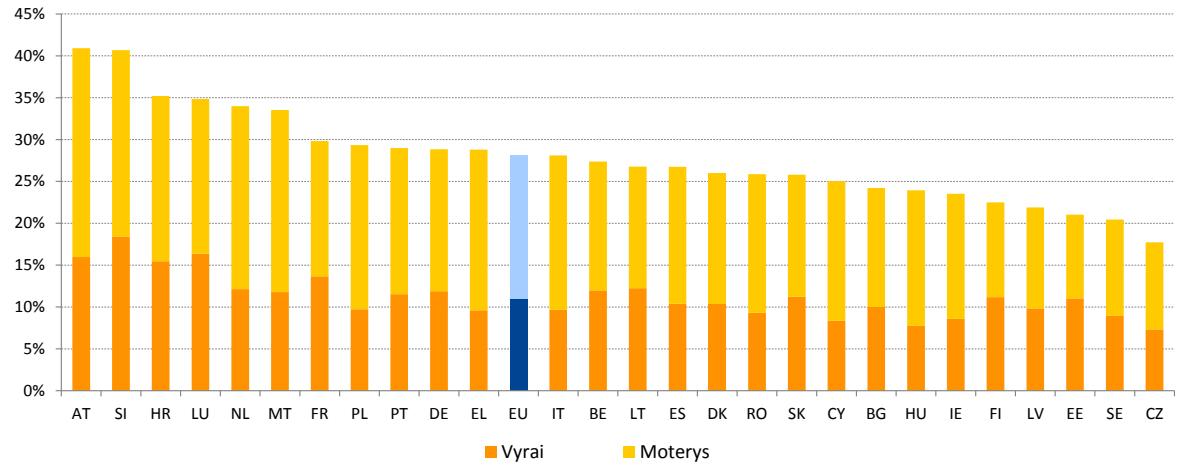

Pastaba. Apibrėžtis skiriasi ES ir FR. BG duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios.
Šaltinis – Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD skaičiavimai, pagrįsti Eurostato duomenimis [lfsa_igan].

Nors pastaraisiais dešimtmečiais padėtis labai pagerėjo, vyresnio amžiaus asmenys vis dar dažniau nei kitų amžiaus grupių atstovai nepriklauso darbo jėgai, o tarp moterų ši tendencija yra dar ryškesnė. Nuo 2009 m. vyresnio amžiaus asmenų dalyvavimas darbo rinkoje padidėjo daugiau kaip 20 proc. punktų ir 2024 m. siekė 68,2 proc. (palyginti su 15–54 metų amžiaus grupės 77,3 proc.). Vis dėlto vyresnio amžiaus asmenys (55–64 metų amžiaus) vis dar sudarė didelę darbo jėgai nepriklausančių suaugusiųjų (15–64 metų amžiaus) dalį (28,1 proc.) – nuo 17,7 proc. Čekijoje iki daugiau kaip 35 proc. Austrijoje, Slovėnijoje ir Kroatijoje; daugumoje valstybių narių didžiąją jų dalį sudarė moterys (žr. diagramą). Šie skirtumai, be kita ko, atspindi skirtingas pensijų sistemas ir tendencijas. Tai apima teisės aktais nustatytą pensinį amžių, kuris svyruoja nuo 62,8 metų vyrams Slovakijoje ir 60 metų moterims Lenkijoje iki 67 metų tiek vyrams, tiek moterims Italijoje, Graikijoje ir Danijoje[166]. Nepaisant institucinių reformų, kuriomis siekiama pailginti darbingą amžių, 2023 m. beveik penktadalis 50–74 metų amžiaus ES pensininkų vis tiek rinkosi ankstyvą išėjimą į pensiją su sumažinta pensija[167]. Dažniausiai tai buvo pastebima Kipre (45,8 proc.), Portugalijoje (38,3 proc.) ir Belgijoje (38,2 proc.), o mažiausiai – Bulgarijoje (1,8 proc.) ir Slovėnijoje (4,6 proc.)[168]. Be to, beveik visose valstybėse narėse vyresnio amžiaus moterų, nepriklausančių darbo rinkai, dalis buvo didesnė (37,9 proc., palyginti su 25,5 proc. vyrų). Tai iš dalies galima paaiškinti tendencija, kad moterys į pensiją išeina anksčiau (24,7 proc., palyginti su 18,3 proc. vyrų), bet taip pat ir tuo, kad didelė dalis vyresnio amžiaus moterų niekada nedirbo arba nepriklausė darbo jėgai daugiau kaip 10 metų (64,9 proc.), daugiausia dėl pareigos rūpintis šeimos nariais[169].

166 Žr. Europos Komisijos 2024 m. ataskaitą dėl senėjimo.

167 Nors pokalbiai buvo surengti 2023 m., apklausti pensininkai galėjo būti išėję į pensiją ir anksčiau.

168 Žr. European Commission, *Employment and social developments in Europe 2025*, Publications Office of the European Union, 2025.

169 Žr. European Commission, *Labour Market and Wage Developments in Europe – Annual review 2024*, Publications Office of the European Union, 2024, ir Spasova, S., Deruelle, T., & Airoldi, F., *Flexible retirement pathways: an analysis of policies in 28 European countries*, Publications Office of the European Union, 2025.

Keletas valstybių narių pradėjo arba planuoja įgyvendinti naujas priemones, skirtas vyresnio amžiaus asmenų aktyvumui skatinti. Austrijoje pagal 50 metų amžiaus ir vyresniems asmenims skirtą užimtumo iniciatyvą nuo 2018 m. skatinamas 50 metų amžiaus ir vyresnių asmenų užimtumas skiriant integracijos išmoką, bendro darbo užmokesčio mokėjimo subsidiją, remiant socialines įmones ir stiprinant su darbu susijusią kvalifikaciją. **Belgijoje** nuo 2025 m. liepos mėn. įgyvendinama nauja programa, pagal kurią savarankiškai dirbantys asmenys, kurie dirba ilgiau nei nustatytas pensinis amžius ir dar neprašė skirti pensijos išmokos, gali automatiškai kaupti naujas pensines teises, jei toliau moka socialinio draudimo įmokas. **Bulgarijoje** 2025–2026 m. nacionalinės vyresnio amžiaus žmonių aktyvaus gyvenimo strategijos įgyvendinimo planu remiamas aktyvus užimtumas, bendruomenės įtrauktis, vyresnių žmonių sveikata ir aktyvumas, taip pat teigiamo vyresnio amžiaus žmonių įvaizdžio kūrimas. **Kipre** pirmąja Nacionaline vyresnių žmonių aktyvumo strategija (2025–2030 m.) ir Vyresnių žmonių aktyvumo veiksmų planu (2025–2027 m.) skatinama visapusiška vyresnio amžiaus asmenų socialinė įtrauktis, užkertant kelią socialinei izoliacijai, didinant dalyvavimą ekonomikoje, visuomenėje bei kultūroje ir gerinant finansinį saugumą. **Prancūzijoje** įstatymo, kuriuo į nacionalinę teisę perkeliami nacionaliniai tarpprofesiniai susitarimai, projektu įgyvendinami du 2024 m. nacionaliniai susitarimai dėl vyresnio amžiaus asmenų užimtumo ir socialinio dialogo, visų pirma nustatant naują sutartį darbo ieškantiems vyresnio amžiaus asmenims.

Lyčių nelygybė darbo rinkoje išlieka, o vyrų ir moterų užimtumo skirtumų konvergencijos ženklų yra nedaug[170]**.** Vyrų užimtumo lygis 2024 m. buvo 80,8 proc., o moterų – 70,8 proc., taigi lyčių užimtumo skirtumas buvo 10,0 proc. punkto. Tai 0,2 proc. punkto mažiau nei 2023 m., o tai reiškia, kad per praėjusį dešimtmetį skirtumas iš viso sumažėjo tik 1,1 proc. punkto (nuo 11,1 proc. punkto 2014 m.). Už šio nedidelio pagerėjimo slepiasi skirtingos tendencijos valstybėse narėse. Per šį laikotarpį lyčių užimtumo skirtumas beveik nepakito ir tebėra didelis Italijoje, Graikijoje ir Rumunijoje, kuriose padėtis tebėra kritinė, nors kai kuriais atvejais praėjusiais metais padėtis šiek tiek pagerėjo, taip pat Maltoje, kur skirtumas vis dar didelis, nors per pastarąjį dešimtmetį sumažėjo perpus. 2024 m. skirtumas padidėjo Slovakijoje, Kipre ir Danijoje, todėl šių valstybių narių padėtį reikia stebėti, taip pat Lenkijoje, kurioje, nepaisant tam tikro pagerėjimo, skirtumas yra palyginti didelis. Kita vertus, lyčių užimtumo skirtumas buvo palyginti nedidelis Suomijoje, Lietuvoje, Estijoje ir Latvijoje. Šios šalys, išskyrus Suomiją, kurioje šis skirtumas pastaruoju metu padidėjo, buvo vienos iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių. Be skirtumų tarp valstybių narių, esama didelių regioninių lyčių užimtumo skirtumų kai kuriose valstybėse narėse, įskaitant Prancūziją ir Ispaniją (ir jų atokiausius regionus), taip pat Vokietiją, Vengriją, Belgiją ir Daniją (žr. 5 priedo 3 diagramą). Lyčių užimtumo skirtumas labai skiriasi priklausomai nuo urbanizacijos lygio: skirtumas svyruoja nuo 8,3 proc. punkto miestuose iki 10,9 proc. punkto kaimo vietovėse ir 11,3 proc. punkto miesteliuose ir priemiesčiuose[171]. Nuosekliomis politikos priemonėmis galima padėti įveikti kliūtis moterų dalyvavimui darbo rinkoje, laikantis 2020–2025 m. ES lyčių lygybės strategijoje[172] nustatytų tikslų. Tokios priemonės taip pat gali padėti pasiekti Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane nustatytą tikslą lyčių užimtumo skirtumą iki 2030 m. sumažinti perpus.

---

170 Dėl ilgalaikės perspektyvos žr. European Commission, Employment and Social developments in Europe 2024, Publications Office of the European Union, 2024.

171 Žr. Eurostatas [lfst_r_ergau].

172 Daugiau informacijos: European Commission, 2023 report on gender equality in the EU, Publications Office of the European Union, 2023.

2.2.12 diagrama. Lyčių užimtumo skirtumas daugumoje šalių sumažėjo, tačiau tebėra didelis ir aukštynkryptės konvergencijos valstybėse narėse ženklų mažai

Lyčių užimtumo skirtumas (20–64 metų amžiaus grupėje), 2024 m. lygis ir pokytis nuo praėjusių metų (proc. punktais, socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

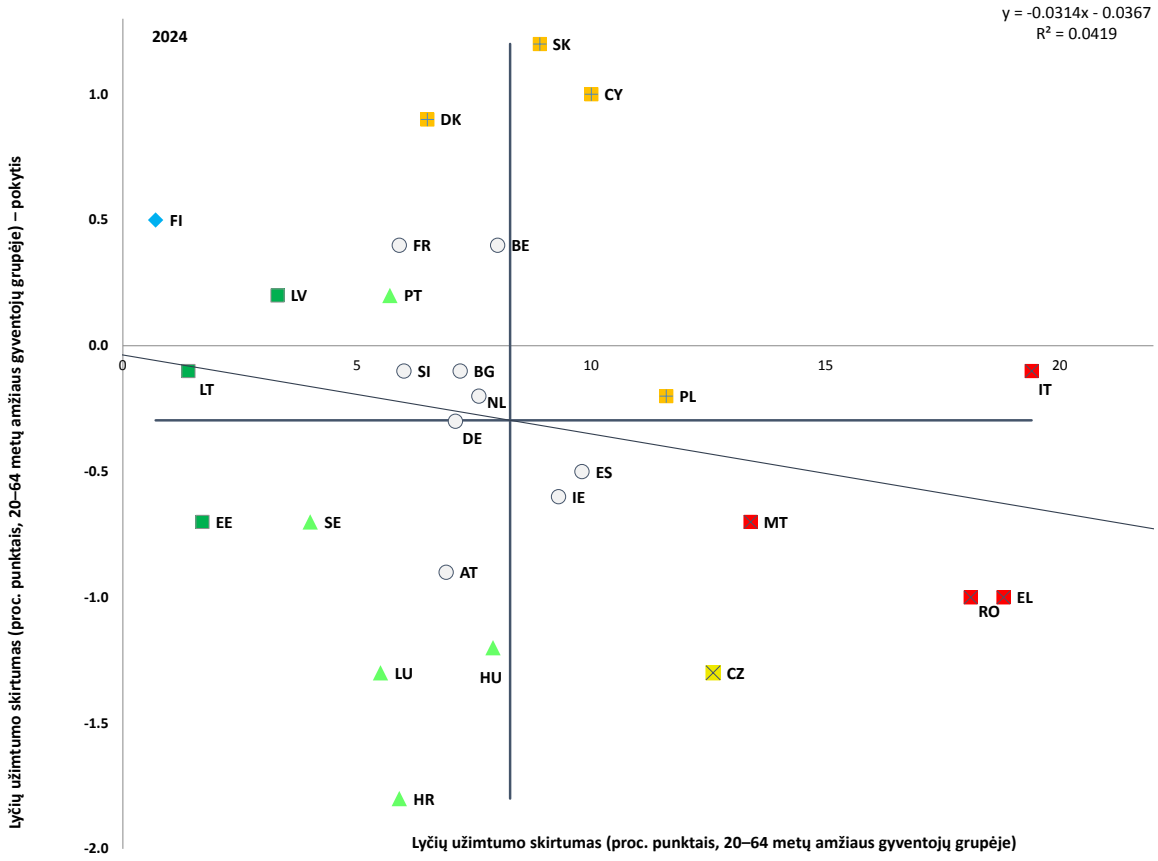

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. Apibrėžtis skiriasi ES ir FR. BG duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios.
Šaltinis – Eurostatas [tesem060], ES darbo jėgos tyrimas.

Moterys dažniau nei vyrai dirba ne visą darbo laiką, todėl atsižvelgiant į užimtumą pagal etato ekvivalentą lyčių užimtumo skirtumas yra didesnis. 2024 m. tikimybė, kad ES moterys (20–64 metų amžiaus grupėje) dirbs ne visą darbo laiką, buvo beveik keturis kartus didesnė, palyginti su vyrais (atitinkamai 27,8 ir 7,7 proc.), todėl lyčių darbo ne visą darbo laiką skirtumas buvo 20,1 proc. punkto, t. y. nuo 2023 m. jis nepakito. Didžiausi darbo ne visą darbo laiką skirtumai užfiksuoti Nyderlanduose (41,9 proc. punkto), Austrijoje (38,9 proc. punkto) ir Vokietijoje (37,2 proc. punkto). Antra vertus, Bulgarijoje skirtumo nėra, o Rumunijoje vyrai yra netgi dažniau linkę dirbti ne visą darbo laiką nei moterys (−0,7 proc. punkto skirtumas). Atsižvelgiant į tai, kad moterys dažniau dirba ne visą darbo laiką, įvertinus užimtumą pagal etato ekvivalentą[173] galima susidaryti išsamesnį vaizdą apie moterų užimtumo galimybes. Šis pagal etato ekvivalentą pakoreguotas lyčių užimtumo skirtumas 2024 m. buvo 15,4 proc. punkto[174], t. y. daugiau kaip 50 proc. (arba 5,4 proc. punkto) didesnis už nekoreguotą skirtumą. Didžiausias pagal etato ekvivalentą pakoreguotas skirtumas buvo Italijoje (23,7 proc. punkto) ir Graikijoje (20,5 proc. punkto), kuriose yra didelių nekoreguotų skirtumų. Tačiau kitos trys šalys, kuriose užfiksuotas didžiausias skirtumas, buvo Austrija (18,7 proc. punkto), Vokietija (18,7 proc. punkto) ir Nyderlandai (18,4 proc. punkto), t. y. tos trys valstybės narės, kuriose taip pat yra didžiausias lyčių darbo ne visą darbo laiką skirtumas. Visose trijose valstybėse narėse dėl koregavimo skirtumas padidėja bent 10 proc. punktų, o tai rodo, kad vertinant moterų dalyvavimą darbo rinkoje svarbu atsižvelgti į dirbtų valandų skaičių.

---

[173] Vertinant užimtumo lygį pagal etato ekvivalentą, palyginami vidutinio dirbtų valandų skaičiaus skirtumai tarp grupių. Užimtumo lygis pagal etato ekvivalentą apskaičiuojamas padalijant bendrą ekonomikoje dirbtų valandų skaičių (pirmasis darbas, antrasis darbas ir t. t.) iš vidutinio darbo visą darbo laiką valandų skaičiaus (apie 40 valandų) ir iš 20–64 metų asmenų skaičiaus. Šaltinis – Bendra vertinimo sistema (BVS), apskaičiuota pagal Eurostato duomenis.

[174] BVS rodiklis PA7.1.C4; žr. BVS interaktyvią suvestinę.

Dar didesni lyčių užimtumo skirtumai yra vaikų turinčių asmenų grupėje, o motinystė moterų karjerai daro didesnį poveikį negu tėvystė – vyrų. 25–54 metų amžiaus moterų, turinčių vaikų, užimtumo lygis 2024 m. buvo 75,4 proc., o užimtumas atitinkamoje vyrų grupėje – 91,9 proc., taigi lyčių užimtumo skirtumas tarp tėvų ir motinų buvo 16,5 proc. punkto[175]. O tarp tų, kurie neturi vaikų, užimtumo skirtumas yra tik 3,7 proc. punkto. Vaikų turinčių dirbančių moterų grupėje 31,7 proc. moterų dirbo ne visą darbo laiką, o atitinkamoje vyrų grupėje – tik 5,1 proc.[176] Kai kuriose valstybėse narėse, įskaitant Graikiją ir Italiją, motinystės poveikį aiškiai rodo tiek žemesnis moterų užimtumo lygis (nepaisant to, kad 2015–2024 m. jis padidėjo atitinkamai 14,3 proc. punkto ir 6,9 proc. punkto), tiek didesnė moterų darbo ne visą darbo laiką dalis. Ilgalaikės priežiūros prieinamumas taip pat gali padidinti lyčių lygybę užimtumo srityje, nes taip remiamas neformaliųjų slaugytojų dalyvavimas darbo rinkoje. 2019 m. 17,1 proc. visų gyventojų bent kartą per savaitę teikė priežiūros ar pagalbos paslaugas, o moterys neformaliosios priežiūros, ypač intensyviosios terapijos, paslaugas teikė dažniau nei vyrai. Neformaliosios priežiūros paslaugas teikė 19,1 proc. moterų ir 14,8proc. vyrų[177]. Moterys dažnai skiria daug laiko neformaliajai priežiūrai ir rečiau naudojasi oficialiomis paslaugomis: 72,5 proc. neformaliųjų slaugytojų vyrų gauna paramą iš oficialių ilgalaikės priežiūros paslaugų teikėjų, palyginti su 61,4 proc. moterų[178]. Todėl pagerinus galimybes naudotis ilgalaike priežiūra galima padidinti moterų dalyvavimą darbo rinkoje. Tačiau lyčių nelygybė ilgalaikės priežiūros srityje atsispindi ir oficialioje darbo jėgoje. Moterys sudaro didžiąją dalį ilgalaikės priežiūros darbuotojų – daugiau kaip 4 iš 5 šio sektoriaus darbuotojų yra moterys. Daugelyje valstybių narių šio sektoriaus darbo vietoms būdingas mažesnis darbo užmokestis, didesnis darbo ne visą darbo laiką lygis ir dideli psichikos sveikatos iššūkiai[179]. Šio lyčių disbalanso mažinimas yra labai svarbus ne tik siekiant skatinti lyčių lygybę, bet ir spręsti darbo jėgos trūkumo problemą; tai suteiktų daugiau galimybių naudotis ilgalaikės priežiūros paslaugomis ir padėtų didinti neformaliųjų slaugytojų dalyvavimą darbo rinkoje.

---

175 Eurostatas [lfst_hheredty], ES darbo jėgos tyrimas.
176 Eurostatas [lfst_hhptety], ES darbo jėgos tyrimas.
177 Eurostatas [hlth_ehis_ic1u], Europos sveikatos tyrimas apklausos būdu.
178 EIGE, 2022 m. su neatlygintina priežiūra, asmenine ir socialine veikla susijusio atotrūkio tarp lyčių tyrimas (CARE).
179 Žr. EUROFOUND (2020). *Long-term care workforce: Employment and working conditions*. Publications Office of the European Union.

Vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumas toliau mažėja, nors daugumoje valstybių narių jis tebėra didelis ir lemia didesnius vyrų ir moterų pensijų skirtumus. 2023 m. vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumas ES siekė 12,0 proc., o Latvijoje, Austrijoje, Čekijoje, Vengrijoje, Vokietijoje, Estijoje, Suomijoje ir Slovakijoje viršijo 15 proc.[180] Vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumus, be kita ko, lemia skirtumai pagal ekonominę veiklą ir profesijas, aukštesnes pareigas einančių moterų trūkumas, pernelyg didelė ne visą darbo laiką ir nenuolatinių formų darbą dirbančių moterų dalis, sunkumai derinti darbą su priežiūros pareigomis, taip pat diskriminacija ir neskaidrios darbo užmokesčio struktūros[181]. Vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumai daro didelę įtaką šeimos sprendimų priėmimui, o tai turi įtakos motinoms, visų pirma dėl to, kad jos susiduria su daugybe nepalankių aplinkybių, dėl kurių joms dar sunkiau įsidarbinti. Laikui bėgant darbo užmokesčio skirtumas didėja, jį dar labiau sustiprina karjeros pertraukos dėl vaikų priežiūros, todėl susidaro dideli vyrų ir moterų pensijų skirtumai. Nors atotrūkis šiek tiek sumažėjo, 65–79 metų amžiaus moterų gaunamos pensijos (neatskaičius mokesčių) 2024 m. vidutiniškai buvo 24,8 proc. mažesnės už tos pačios amžiaus grupės vyrų pensijas[182]. Šis vyrų ir moterų pensijų skirtumas įvairiose šalyse labai skiriasi – nuo daugiau kaip 35 proc. Maltoje, Nyderlanduose ir Austrijoje iki mažiau nei 6 proc. Slovėnijoje ir Estijoje. Be to, daugiau moterų, palyginti su vyrais, apskritai negauna jokios pensijos (2024 m. ES pensijų aprėpties atotrūkis siekė 4,8 proc.)[183]. Kadangi senatvės pensijos vidutiniškai sudaro keturis penktadalius visų pajamų senatvėje, vyresnio amžiaus moterys visose valstybėse narėse, nepaisant teigiamų pastarojo meto pokyčių, ir toliau patiria didesnę skurdo riziką nei vyrai (žr. 2.4.1 skirsnį).

---

180 Eurostatas [sdg_05_20]. Tai nekoreguotas vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumas, kuriuo matuojamas vyrų ir moterų vidutinio valandinio bruto darbo užmokesčio skirtumas, išreikštas vyrų vidutinio valandinio bruto darbo užmokesčio procentine dalimi.

181 Žr. European Commission, 2023 report on gender equality in the EU, Publications Office of the European Union, 2023 ir Eurostat, Gender pay gaps in the European Union, Publications Office of the European Union, 2025.

182 Eurostatas [ilc_pnp13], ES SPGS.

183 Eurostatas [ilc_pnp14], ES SPGS.

2.2.13 diagrama. Dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros programose daugumoje valstybių narių tebėra nedidelis

Oficialios vaikų priežiūros sistemoje dalyvaujantys vaikai iki 3 metų, 2024 m. lygis ir pokytis nuo praėjusių metų (proc., socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. MT ir LT duomenys yra negalutiniai.
Šaltinis – Eurostatas [tepsr_sp210], ES SPGS.

Geresnis ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugų teikimas gali prisidėti prie lyčių lygybės ir vaikų vystymosi, tačiau daugumoje valstybių narių dalyvavimo lygis tebėra žemas. 2024 m. oficialios vaikų priežiūros sistemoje dalyvaujančių vaikų iki 3 metų dalis ES buvo 39,2 proc., t. y. 1,9 proc. punkto daugiau nei 2023 m., ES artėjant prie persvarstyto Barselonos tikslo – 45 proc.[184] Tik 9 valstybėse narėse viršyta 50 proc. ir tarp valstybių narių tebėra didelių skirtumų (žr. 2.2.13 diagramą). Lyginant dalyvavimą visoje ES, Slovakijoje dalyvavimo lygis vis dar mažiausias, nepaisant 4,1 proc. punkto padidėjimo 2024 m. Vengrijoje[185], Lenkijoje, Rumunijoje ir Čekijoje šis lygis tebėra žemas (mažesnis nei 17 proc.) arba dar labiau sumažėjo. Visų penkių valstybių narių padėtis yra kritinė. Nors Bulgarijoje, Airijoje, Latvijoje ir Vokietijoje dalyvavimo ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros programose lygis buvo šiek tiek aukštesnis (20–26 proc.), jų visų padėtį reikia stebėti, kaip ir Maltos, kurioje 2024 m. dalyvavimo lygis sumažėjo 6,9 proc. punkto. Antra vertus, Švedijoje, Slovėnijoje, Prancūzijoje, Portugalijoje, Danijoje ir Nyderlanduose dalyvavimo lygis yra didžiausias (daugiau kaip 57 proc.); tai šalys, pasiekusios geriausių rezultatų. Kelios kliūtys gali trukdyti dalyvauti ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros programose, be kita ko, finansinės, kultūrinės kliūtys ir kalbos barjeras, socialinė ir ekonominė padėtis, taip pat skirtumai regioninėje ir nacionalinėje politikoje, kuri taikoma vaiko priežiūros atostogoms, tėvų pasirinkimui ir išmokoms arba juridinėms teisėms į vaiko priežiūros paslaugas. 2024 m. vaikų iki 3 metų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalyvavimas išliko daugiau kaip 15 proc. punktų mažesnis nei vaikų, kuriems tokia rizika nekyla. Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP) yra finansuojamos tikslinės reformos ir investicijos, kuriomis remiama ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugų plėtra, infrastruktūros plėtra ir darbo jėgos mokymas. Esant nedideliam pažangos tempui, pastangas reikia stiprinti, laikantis Europos vaiko garantijų sistemos, Europos priežiūros strategijos ir Tarybos rekomendacijos dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros.

---

184 Žr. 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendaciją dėl ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros: Barselonos tikslai iki 2030 m. (2022/C 484/01). Toje rekomendacijoje nustatyti nauji ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros tikslai, atspindintys pagal Europos švietimo erdvės iniciatyvą iškeltus tikslus. Iki 2030 m. turėtų būti pasiekta, kad ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros programose dalyvautų ne mažiau kaip 45 proc. vaikų iki 3 metų ir ne mažiau kaip 96 proc. vaikų nuo 3 metų iki privalomojo pradinio ugdymo amžiaus pradžios. Toms valstybėms narėms, kuriose vidutinis dalyvavimo lygis 2017–2021 m. laikotarpiu nesiekė 20 proc., rekomenduojama jį padidinti 90 proc., o toms valstybėms narėms, kuriose vidutinis dalyvavimo lygis buvo 20–33 proc., rekomenduojama jį padidinti 45 proc. (iki 45 proc. ribos).

185 Nacionaliniai administraciniai duomenys rodo, kad 2024 m. 0–2 metų amžiaus asmenų dalyvavimo lygis buvo 21,7 proc.

Kai kurie gyventojų pajamų mokesčio sistemų ypatumai atgraso antruosius šeimoje uždirbančius asmenis, ypač moteris, nuo visapusiško dalyvavimo darbo rinkoje ir prisideda prie lyčių nelygybės užimtumo srityje. Bendro apmokestinimo sistemose, pagal kurias šeimos gali deklaruoti bendras pajamas ir taip galbūt mokėti mažiau mokesčių, padidėja ribinis mokesčio tarifas antrajam šeimoje uždirbančiam asmeniui, paprastai moterims (2022 m. 78 proc. antrųjų šeimoje uždirbančių asmenų buvo moterys[186]). Tai atgraso moteris nuo įsidarbinimo arba darbo laiko ilginimo[187], o akademiniai tyrimai parodė, kad efektyviųjų mokesčių tarifų sumažinimas antriesiems šeimoje uždirbantiems asmenims susituokusioje poroje gali padėti padidinti moterų dalyvavimą darbo rinkoje[188]. Didžiausi neaktyvumo spąstai (kai apmokestinimas ir išmokų mokėjimo nutraukimas pastebimai atgraso antruosius šeimoje uždirbančius asmenis nuo patekimo į darbo rinką) 2024 m. buvo Lietuvoje, Slovėnijoje, Latvijoje, Liuksemburge, Danijoje, Belgijoje, Vokietijoje ir Rumunijoje (žr. 2.2.14 diagramą). Šiose šalyse prie darbo rinkos prisijungiantys antrieji šeimoje uždirbantys asmenys dėl mokesčių ir dėl išmokų mokėjimo nutraukimo gali netekti ne mažiau kaip 40 proc. darbo pajamų. Kita vertus, tarp šalių, kuriose neaktyvumo spąstai yra mažesni (toks pajamų praradimas gali būti mažesnis nei 20 proc.), yra Austrija, Italija, Kipras ir Estija. Pašalinus šias struktūrines nuo darbo atgrasančias kliūtis, būtų galima sumažinti lyčių užimtumo skirtumą bei darbo ne visą darbo laiką skirtumus ir užtikrinti spartų augimą. Neseniai paskelbtoje EBPO ataskaitoje teigiama, kad, iki 2060 m. panaikinus vyrų ir moterų užimtumo skirtumą, BVP vienam gyventojui EBPO šalyse galėtų padidėti 3,9 proc., o panaikinus vyrų ir moterų dirbtų valandų skaičiaus skirtumą – 4,3 proc.[189]

---

186 Žr. European Commission, 2023 report on gender equality in the EU, Publications Office of the European Union, 2023.

187 Žr. Coelho, M. et al., Gendered Taxes: The Interaction of Tax Policy with Gender Equality. International Monetary Fund, 2022.

188 Dėl diskusijos apie gyventojų pajamų mokesčio poveikį antriesiems šeimoje uždirbantiems asmenims žr. Europos Komisijos 2025 m. metinę apmokestinimo ataskaitą (2.3.2 skirsnį), Europos Sąjungos leidinių biuras, 2025 m.

189 Fluchtmann, J., W. Adema ir M. Keese (eds.) (2024), Gender equality and economic growth: Past progress and future potential, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 304, OECD Publishing, Paris.

2.2.14 diagrama. Apmokestinimas reikšmingai prisideda prie antrųjų šeimoje uždirbančių asmenų neaktyvumo spąstų

Antrųjų šeimoje uždirbančių asmenų neaktyvumo spąstai (proc., 2024 m.)

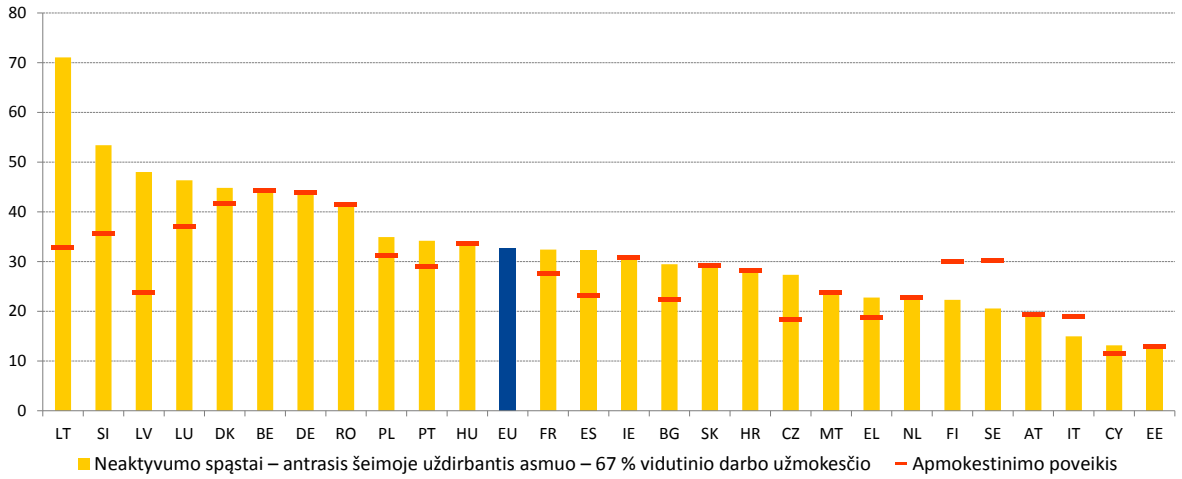

Pastaba. Pateikti antrojo šeimoje uždirbančio asmens, kuris priklauso dviejų darbo pajamas gaunančių asmenų šeimai su dviem vaikais ir uždirba 67 proc. vidutinio darbo užmokesčio, duomenys (pagrindinis šeimoje uždirbantis asmuo gauna vidutinį darbo užmokestį). Apmokestinimo poveikis – papildomų bruto pajamų procentinė dalis, tenkanti mokesčiams ir socialinio draudimo įmokoms (kiti elementai, prisidedantys prie neaktyvumą skatinančių darbo užmokesčio spąstų, yra bedarbio pašalpų, socialinės paramos ir išmokų būstui mokėjimo nutraukimas).
Šaltinis – Europos Komisija, Ekonomikos ir finansų reikalų GD, Mokesčių ir išmokų duomenų bazė, remiantis EBPO mokesčių ir išmokų modeliu (atnaujinta 2025 m. gegužės mėn.); Mokesčių ir muitų sąjungos GD skaičiavimai.

2.2.15 diagrama. Daugelyje valstybių narių apmokestinimas mažina paskatas asmenims, gaunantiems mažą darbo užmokestį, dirbti daugiau valandų

Antrųjų šeimoje uždirbančių asmenų mažo darbo užmokesčio spąstai (proc., 2024 m.)

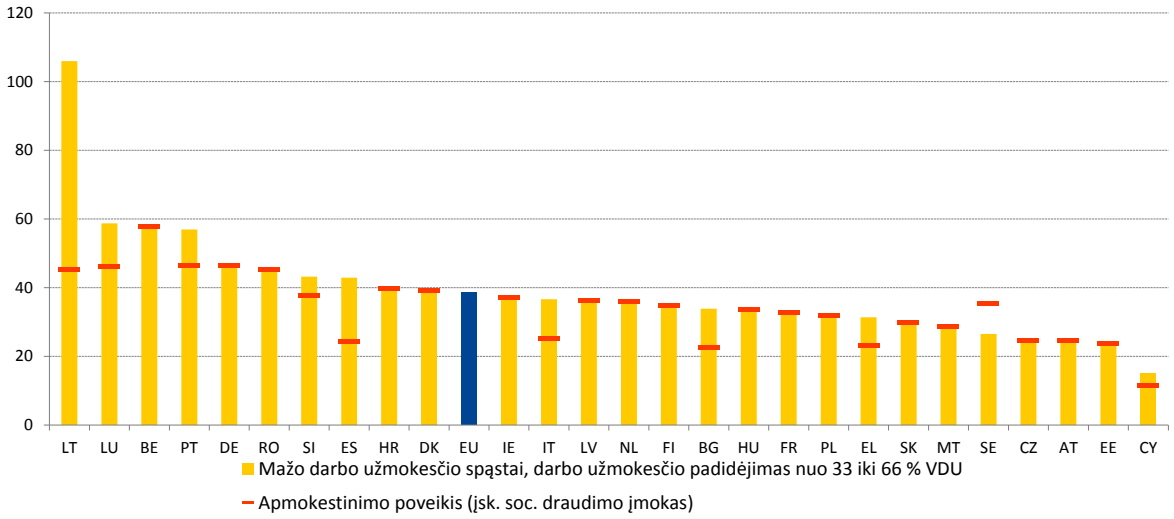

Pastaba. Mažo darbo užmokesčio spąstai, kai antrojo šeimoje uždirbančio asmens darbo užmokestis padidėja nuo 33 iki 66 proc., o pagrindinis šeimoje uždirbantis asmuo gauna 100 proc. vidutinio darbo užmokesčio (šeimoje su dviem vaikais).
Šaltinis – Europos Komisija, Ekonomikos ir finansų reikalų GD, Mokesčių ir išmokų duomenų bazė, remiantis EBPO mokesčių ir išmokų modeliu (atnaujinta 2025 m. gegužės mėn.); Mokesčių ir muitų sąjungos GD skaičiavimai.

Moterims neproporcingai didelį poveikį daro mažo darbo užmokesčio spąstai, kai dėl padidėjusių mokesčių ir sumažintų išmokų mažėja papildomos pajamos, kurias jos gauna didėjant darbo užmokesčiui. Daugumoje valstybių narių mokesčių struktūra labai padeda nustatyti mažo darbo užmokesčio spąstų lygį antriesiems šeimoje uždirbantiems asmenims, taigi ir jų darbo valandų skaičių. 2.2.15 diagramoje parodyta antrųjų šeimoje uždirbančių asmenų papildomų pajamų dalis, kurios netenkama dėl mokesčių, kai jų pajamos dėl padidėjusio dirbtų valandų skaičiaus padidėja nuo trečdalio iki dviejų trečdalių vidutinio darbo užmokesčio. Dėl mokesčių prarastos pajamos gali būti didelės: ES atskaitoma maždaug trečdalis (36,6 proc.) papildomų pajamų, o Lietuvoje dėl išmokų būstui mokėjimo nutraukimo šis nuostolis viršija 105 proc. Taip pat reikšmingas poveikis (daugiau kaip 50 proc.) gali būti Liuksemburge, Belgijoje ir Portugalijoje, o mažiausias – Kipre (14,9 proc.). Siekiant skatinti antruosius šeimoje uždirbančius asmenis ilginti savo darbo laiką, itin svarbi ne tik mokesčių sistemos struktūra, bet ir įperkamų, kokybiškų priežiūros paslaugų prieinamumas ir galimybė jomis naudotis kartu su tinkamai parengtomis profesinio ir asmeninio gyvenimo derinimo politikos priemonėmis.

2.2.16 diagrama. Asmenų su negalia užimtumo skirtumas tebėra didelis

Asmenų su negalia ir asmenų be negalios (20–64 metų) užimtumo skirtumas, 2024 m. lygis ir pokytis nuo praėjusių metų (proc., socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

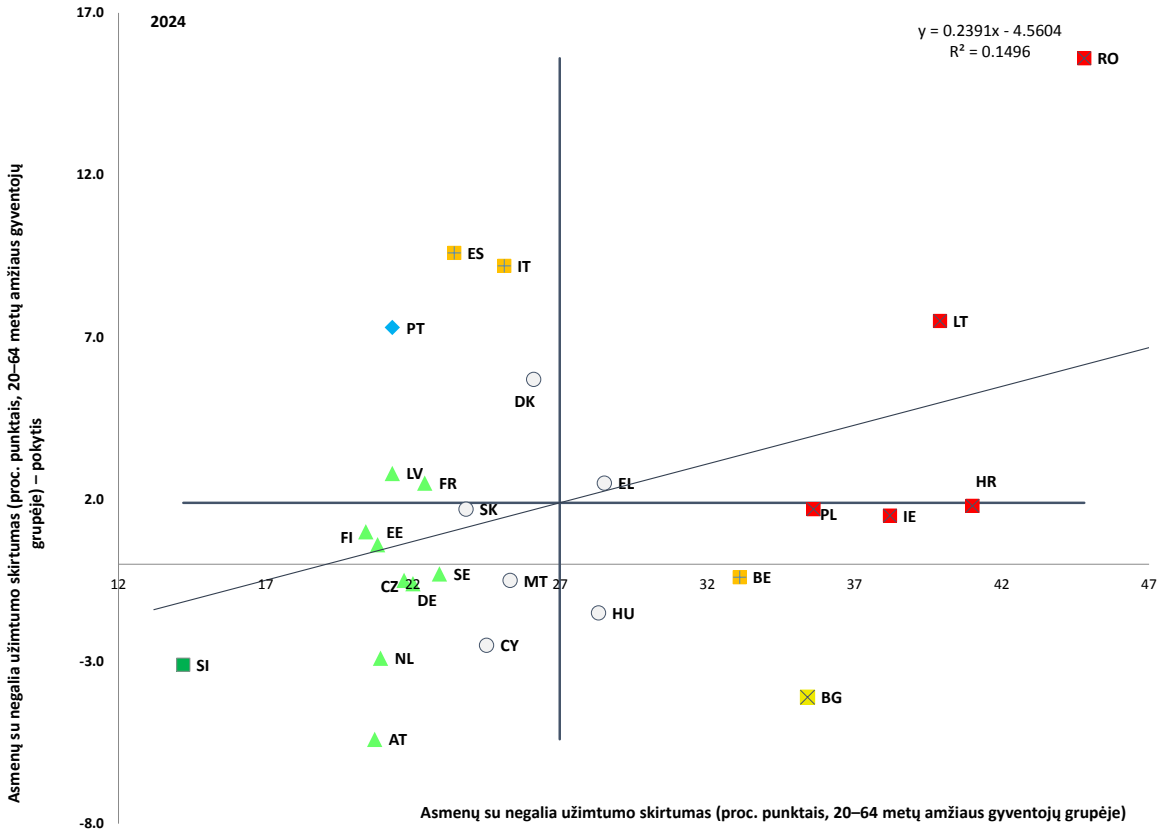

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. DK, ES, IT, PT ir RO duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios. LT duomenys yra negalutiniai. LU duomenų nėra.
Šaltinis – Eurostatas [tepsr_sp200], ES SPGS.

Asmenų su negalia įtrauktis į darbo rinką ES lygmeniu pablogėjo. Asmenų su negalia užimtumo skirtumas[190] (t. y. asmenų su negalia ir negalios neturinčių asmenų užimtumo lygio skirtumas) 2024 m. buvo 24,0 proc. punktai[191] (2023 m. – 21,4 proc. punkto). 2024 m. šis skirtumas viršijo 20 proc. punktų visose valstybėse narėse, išskyrus vieną (Slovėniją). Rumunijoje, Kroatijoje, Lietuvoje, Airijoje, Lenkijoje, Bulgarijoje ir Belgijoje šis skirtumas viršijo 30 proc. punktų. Jis sumažėjo 11-oje valstybių narių, įskaitant geriausių rezultatų pasiekusią Slovėniją, kurioje jis sumažėjo 3,1 proc. punkto ir pasiekė 14,2 proc. Austrija ir Nyderlandai taip pat padarė tam tikrą pažangą ir yra vienos iš šalių, kurių rezultatai geresni už vidurkį, taip pat Čekija, Estija, Vokietija, Suomija, Prancūzija ir Latvija, kuriose lygis tebėra mažesnis už vidurkį. Kita vertus, 2024 m. rodiklių vertės buvo gerokai didesnės nei 2023 m. Rumunijoje (15,6 proc. punkto) ir Lietuvoje (7,5 proc. punkto), nors ir nutrūkus duomenų laiko eilutėms, o tai rodo, kad padėtis yra kritinė, kaip ir Kroatijos, Airijos ir Lenkijos, kuriose taip pat užfiksuotas padidėjimas ir didelis skirtumas, viršijantis 35 proc. punktus. Ispanijoje ir Italijoje 2023 m. ir 2024 m. skirtumo vertės, nors ir mažesnės už ES vidurkį, nutrūkus laiko eilutėms skiriasi daugiau kaip 9 proc. punktais. Jos priskiriamos kategorijai tų, kurių padėtį reikia stebėti, kaip ir Belgijos, kurioje užfiksuotas didelis 33,1 proc. punkto skirtumas. Iš naujausių ES SPGS duomenų matyti, kad asmenų su negalia aktyvumo lygis visoje ES yra žemas – 64,4 proc., palyginti su negalios neturinčių asmenų aktyvumo lygiu, kuris siekia 82,6 proc.[192] Šešiose valstybėse narėse (Bulgarijoje, Kroatijoje, Rumunijoje, Belgijoje, Graikijoje ir Liuksemburge) asmenų su negalia aktyvumo lygis siekė tik apie 50 proc. Apskritai dar yra daug galimybių tobulinti paramos sistemą, skirtą asmenų su negalia

---

190 Šiuo metu asmenų su negalia užimtumo skirtumo rodiklis apskaičiuojamas pagal ES SPGS ir grindžiamas neįgalumo statusu, nustatytu taikant visuotinį riboto aktyvumo rodiklį (GALI). Apklausos respondentai atsako į šiuos klausimus: 1) „Ar užsiimdamas žmonėms įprasta kasdiene veikla jaučiate, kad jūsų galimybės yra ribotos dėl sveikatos problemų? Ar pasakytumėte, kad jūsų galimybės yra ... labai ribotos; ribotos, bet nelabai; visiškai neribotos?“ Jei atsakymas į 1 klausimą yra „ labai ribotos“ arba „nelabai ribotos“, respondentai atsako į 2 klausimą „Ar jūsų galimybės buvo ribotos bent pastaruosius 6 mėnesius? Taip ar ne?“. Asmuo laikomas turinčiu negalią, jei atsakymas į antrąjį klausimą yra „Taip“. Atlikus skaičiavimus remiantis ES SPGS duomenimis, galima pastebėti ryšį tarp negalios paplitimo, remiantis principu GALI, ir šiuo principu pagrįsto asmenų su negalia užimtumo skirtumo 2024 m. visose ES valstybėse narėse (Pearsono koreliacijos koeficientas = -0,44).

191 2024 m. DK, ES, IT, PT ir RO užfiksuotos nutrūkusios duomenų laiko eilutės, o asmenų su negalia užimtumo skirtumas visose šiose penkiose valstybėse narėse padidėjo. Pavyzdžiui, IT pranešė apie nutrūkusias duomenų laiko eilutes, o skirtumo reikšmė 2024 m. pakito iš 15,9 į 25,1 proc. punkto. Tačiau dėl to, kad šios eilutės yra nutrūkusios, tikslus ekonominis šių pokyčių paaiškinimas yra neįmanomas. Vien dėl gyventojų skaičiaus tai sudarytų maždaug pusę pokyčio ES lygmeniu. Nepaisant to, Eurostatas neužfiksavo jokių nutrūkusių ES lygmens duomenų laiko eilučių.

192 2023 m. Žr. Grammenos, S., *European comparative data on persons with disabilities – Equal opportunities, fair working conditions, social protection and inclusion, analysis and trends – Data 2023*, Publication Office of the European Union, 2025, pp 113.

aktyvumui darbo rinkoje skatinti visoje ES. Todėl darbingo amžiaus asmenims su negalia taip pat kyla didelė skurdo ir socialinės atskirties rizika (33,6 proc., palyginti su 18,4 proc. negalios neturinčių asmenų).

5 intarpas. Migrantų integracija į ES darbo rinką

Migrantų integracijos į darbo rinką stiprinimas padeda spręsti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemą, taip pat platesnio masto problemas, susijusias su demografiniais pokyčiais, ir skatina socialinę sanglaudą. Nors migrantai[193] sudaro 11,2 proc. ES darbo jėgos, 2023–2024 m. jie lėmė 76 proc. užimtumo augimo Sąjungoje. Pažymėtina, kad 2019–2024 m. santykinis ne ES gimusių darbuotojų užimtumo augimas buvo didžiausias sektoriuose, kuriuose labai trūko darbo jėgos. Tai buvo sektoriai, kuriuose aukštos kvalifikacijos paprastai nereikalaujama, pavyzdžiui, statybos, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektoriai[194]. Be to, migrantų dalyvavimo darbo rinkoje ir užimtumo lygiai tebėra žemesni, palyginti su šalyje gimusiais jų bendraamžiais, nepaisant trūkumo, su kuriuo susiduria Sąjunga, todėl apie 7,4 mln. migrantų nepriklauso ES darbo jėgai[195]. Taip yra dėl kelių kliūčių, susijusių su jų integracija į darbo rinką ir socialine integracija, – jos dažnai sustiprina viena kitą. Tai, be kita ko, žemas migrantų išsilavinimo lygis ir kalbų mokėjimas, diskriminacija, prastos sveikatos sąlygos ir prastos darbo kokybės perspektyvos[196]. Sunkumai, susiję su kvalifikacijų pripažinimu, tebėra viena pagrindinių kliūčių migrantų integracijai. Geresnė migrantų integracija į darbo rinką taip pat gali padėti mažinti lyčių užimtumo skirtumus, jei būtų mažinamas darbuotojų stygius priežiūros sektoriuje. 2021–2027 m. Integracijos ir įtraukties veiksmų plane[197] nustatyta bendra politikos sistema, kuria siekiama padėti valstybėms narėms plėtoti nacionalinę migrantų integracijos politiką.

---

193 Pagal bendrą politikos ir statistikos praktiką migrantais tam tikroje šalyje gali būti laikomi 1) ne toje šalyje gimę asmenys (užsienyje gimę asmenys) arba 2) asmenys, turintys kitos šalies pilietybę (užsienio piliečiai arba trečiųjų šalių piliečiai). Vertinant migrantų integraciją į darbo rinką pagal gimimo šalies koncepciją, galima nustatyti kliūtis ir nepalankias sąlygas, kurios priklauso nuo gimimo vietos, pavyzdžiui, kalbinius įgūdžius. Toliau žodis „migrantai“ vartojamas kaip termino „ne ES gimę asmenys“ sinonimas.

194 Žr. *European economic forecast – Autumn 2025*, Publications Office of the European Union, 2025.

195 Šaltinis – Eurostato specialiai gauti duomenys.

196 European Commission, Employment and Social Developments in Europe 2025, Publications Office of the European Union, 2025.

197 Žr. Komisijos komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2021–2027 m. Integracijos ir įtraukties veiksmų planas“.

Apskritai migrantų rezultatai darbo rinkoje yra prastesni nei šalyje gimusių asmenų, ir net aukštos kvalifikacijos darbuotojai susiduria su sunkumais, nes jų kvalifikacija, įgyta už ES ribų, pripažįstama iš dalies arba nepripažįstama. 2024 m. migrantų (15–64 metų amžiaus grupėje) dalyvavimo darbo rinkoje lygis buvo mažesnis – 73,4 proc., palyginti su 75,4 proc. šalyje gimusių asmenų (64,8 proc. moterų migrančių ir 82,4 proc. vyrų migrantų). Jų užimtumo lygis (20–64 metų amžiaus grupėje) taip pat buvo mažesnis (8,9 proc. punkto) nei šalyje gimusių asmenų (atitinkamai 68,0 ir 76,9 proc.; 58,9 proc. moterų migrančių ir 77,5 proc. vyrų migrantų). Nors 12-oje valstybių narių migrantai darbo rinkoje dalyvavo aktyviau nei šalyje gimę asmenys, tik keturiose valstybėse narėse (Maltoje, Lenkijoje, Rumunijoje ir Čekijoje) jų užimtumo lygis viršijo šalyje gimusių asmenų užimtumo lygį (žr. diagramą). Tretinį išsilavinimą turintys asmenys (apie 30 proc. migrantų) darbą turi dažniau. Vis dėlto, palyginti su žemesnį nei pradinį išsilavinimą turinčiais jų bendraamžiais, daugiau nei šešis kartus daugiau aukštos kvalifikacijos migrantų (20–64 metų amžiaus grupėje) kvalifikacijos pripažinimą įvardijo kaip konkrečią kliūtį 2021 m. susirasti darbą. Dėl nepakankamai įvertintos kvalifikacijos aukštos kvalifikacijos migrantai dažnai priversti dirbti darbą, kuriam reikia žemesnės kvalifikacijos[198]. Visose valstybėse narėse migrantų pernelyg aukštos kvalifikacijos rodiklis buvo aukštesnis nei šalyje gimusių darbuotojų. Visoje ES šis atotrūkis laikui bėgant tik šiek tiek sumažėjo[199] ir tebėra didelis. Migrantų pernelyg aukštos kvalifikacijos rodikliai svyravo nuo maždaug pusės visų darbuotojų migrantų Italijoje (51,5 proc.), Ispanijoje (51,7 proc.), Graikijoje (54,2 proc.), Čekijoje (46,9 proc.) ir Maltoje (44,8 proc.) iki 18,4 proc. Vengrijoje[200].

198 European Commission, Employment and Social Developments in Europe 2023, Publications Office of the European Union, 2023.

199 Tretinį išsilavinimą turinčių migrantų, dirbančių darbą, kuriam reikalingas žemesnio lygio išsilavinimas, dalis sumažėjo nuo 38,7 proc. 2014 m. iki 34,9 proc. 2023 m.

200 Žr. European Commisson, Employment and social developments in Europe – Quarterly review. January 2025, Publications Office of the European Union, 2025. Žemiausi pernelyg didelės kvalifikacijos rodikliai nustatyti HR (12 proc.) ir LU (6,1 proc.), nors duomenys pažymėti kaip nepatikimi.

Beveik visose valstybėse narėse migrantų užimtumo lygis yra žemesnis, o pernelyg aukštos kvalifikacijos rodiklis – aukštesnis, palyginti su šalyje gimusiais jų bendraamžiais

Užimtumo ir pernelyg aukštos kvalifikacijos rodikliai (20–64 metų amžiaus grupėje), 2024 m. lygis (proc.)

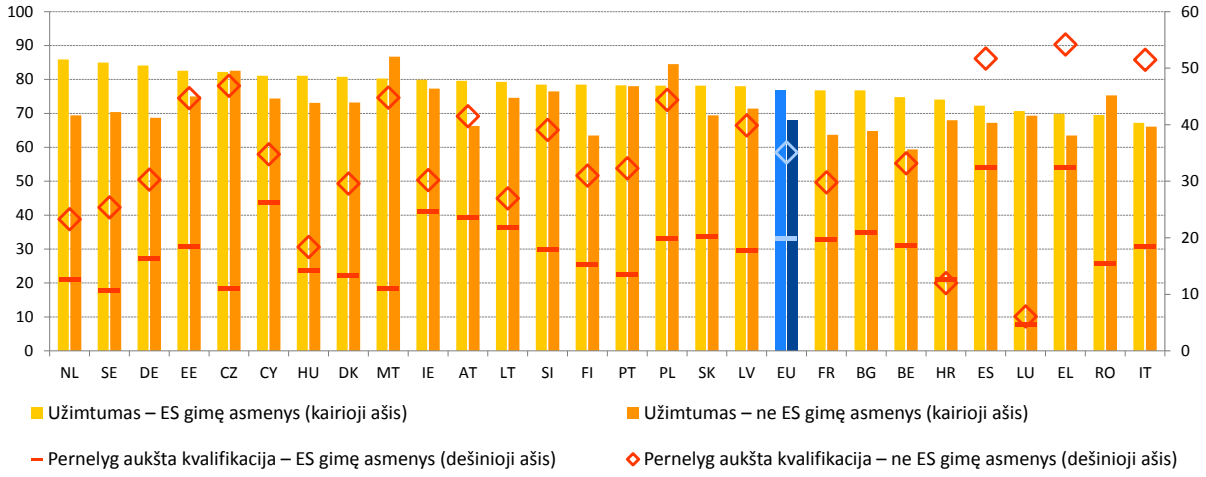

Pastaba. BG duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios, o ES ir FR užimtumo lygio apibrėžtis skiriasi. Trūksta BG, RO ir SK pernelyg aukštos kvalifikacijos rodiklio duomenų.
Šaltinis – Eurostatas [lfsa_ergacob] ir [lfsa_eoqgac], ES darbo jėgos tyrimas.

Pastaraisiais metais kelios valstybės narės rėmė migrantų integraciją į darbo rinką taikydamos holistinius politikos metodus. 2022–2029 m. įgyvendinama ir ESF+ lėšomis finansuojama **Vokietijos** iniciatyva „My Turn“ apima skaitmeninių įgūdžių ugdymą, kalbos praktikos užsiėmimus, konsultacijas dėl karjeros ir šeimos gyvenimo suderinamumo, darbdavių tinklaveiką bei neprivalomą pagalbą siekiant pasinaudoti vaikų priežiūros paslaugomis. **Švedijoje** keturių kategorijų darbo leidimų sistema nuo 2024 m. paspartino aukštos kvalifikacijos ne ES darbuotojų darbo leidimų tvarkymą, nes paraiškos skirstomos į kategorijas pagal profesiją, išsilavinimą ir pramonės sektorių. Nuo 2018 m. pagal programą „Dispositivo Ampara“ **Ispanijoje** tarptautinės apsaugos prašytojai remiami atliekant pirminį įgūdžių vertinimą, rengiant parengiamuosius mokymus, kuriuose pilietinė integracija derinama su įgūdžių ugdymu, ir teikiant finansinę paramą, kuri, be kita ko, padengia pagrindinius poreikius, vaikų priežiūrą, transportą, kvalifikacijos pripažinimą ir mokymo kursus. 2025 m. gegužės mėn. **Slovėnija** priėmė Profesinių kvalifikacijų pripažinimo sveikatos priežiūros srityje įstatymą, kuriuo palengvinamas, paspartinamas ir užtikrinamas užsienio sveikatos priežiūros specialistų patekimas į darbo rinką. Be to, 2025 m. **Slovakija** priėmė įstatymą, kuriuo pakeista išsilavinimo dokumentų ir profesinių kvalifikacijų pripažinimo tvarka – procesas buvo skaitmenizuotas siekiant jį supaprastinti, taip pat panaikinti laukimo laikotarpiai ir mokesčiai.

Trečiųjų šalių piliečiai ir toliau susiduria su didelėmis kliūtimis darbo rinkoje. Trečiųjų šalių piliečiai (20–64 metų amžiaus grupėje), kurie skiriasi nuo migrantų, apibrėžiamų kaip ne ES gimę asmenys, 2024 m. sudarė 6 proc. ES darbo jėgos, tačiau 2023–2024 m. jiems teko 52,3 proc. darbo jėgos aktyvumo augimo. 2024 m. jų užimtumo lygis buvo 64,3 proc., t. y. mažesnis už ne ES gimusių asmenų ir ES piliečių užimtumo lygį (76,7 proc.)[201]. Trečiųjų šalių piliečių (15–74 metų amžiaus grupėje) nedarbo lygis 2024 m. išliko stabilus ir siekė 12,5 proc.[202] Nors šis lygis sumažėjo nuo 21,7 proc. 2014 m., jis tebėra beveik du su puse karto didesnis nei ES piliečių (5,4 proc.), o tarp valstybių narių yra didelių skirtumų. Trečiųjų šalių piliečiai dažnai dirba srityse, kuriose yra darbo jėgos perteklius arba trūkumas, ypač žemesnės kvalifikacijos darbo vietose. Taip gali būti dėl mažesnių kliūčių patekti į šiuos sektorius ir jų priklausomybės nuo migrantų darbo jėgos[203]. Tai taip pat rodo, kad trečiųjų šalių piliečiams kyla didesnė rizika dirbti prastesnį darbą prastesnėmis darbo sąlygomis. Tretinį išsilavinimą turinčių trečiųjų šalių piliečių (20–64 metų amžiaus grupėje), dirbančių darbą, kuriam reikalingas žemesnio lygio išsilavinimas, dalis 2024 m. sumažėjo iki 39,6 proc., tačiau tebėra didelių ir ilgalaikių pernelyg aukštos kvalifikacijos rodiklių skirtumų[204]. Ši tendencija taip pat pastebima tarp asmenų, persikėlusių iš Ukrainos, – kitu atveju jie pasiekia aukštesnius užimtumo rodiklius[205]. Tam tikrų grupių, pavyzdžiui, moterų migrančių, tarptautinės apsaugos prašančių asmenų ir dėl šeimos susijungimo atvykstančių migrantų, rezultatai darbo rinkoje paprastai yra prastesni. Tai rodo, kad reikia tikslinės paramos, kad būtų pašalintos unikalios kliūtys, su kuriomis jie susiduria[206].

---

201 Eurostatas [lfsa_ergan], ES darbo jėgos tyrimas.

202 Eurostatas [lfsa_urgan], ES darbo jėgos tyrimas.

203 European Labour Authority (2025), EURES Report on labour shortages and surpluses 2024, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

204 European Commission, Employment and social developments in Europe – Quarterly review. January 2025, Publications Office of the European Union, 2025.

205 EUROFOUND (2024b), Social Impact of Migration: Addressing the challenges of receiving and integrating Ukrainian refugees, Publications Office of the European Union.

206 SWD(2025) 162 final.

2.2.2. Priemonės, kurių ėmėsi valstybės narės

Valstybės narės siekia toliau didinti dalyvavimą ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros programose, visų pirma gerindamos prieinamumą ir spręsdamos kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problemą. Pavyzdžiui, **Airija** pradėjo įgyvendinti naują paramos schemą „Equal Start“, pagal kurią numatytos visuotinės ir tikslinės priemonės, skirtos padėti nepalankioje padėtyje esančioms šeimoms visapusiškai dalyvauti ikimokyklinio ugdymo bei priežiūros ir mokyklinio amžiaus vaikų priežiūros programose (pvz., papildomas vaikų priežiūros paslaugų finansavimas siekiant megzti ryšius su tėvais ir socialinėmis tarnybomis, nemokamų pietų programa). Siekdamas skatinti lygias galimybes, **Kipras** mažiems ir atokiose vietovėse įsikūrusiems valstybiniams vaikų darželiams teikia ESF+ finansuojamas subsidijas, skirtas mokesčiams už mokslą ir transporto išlaidoms, susijusioms su nepalankesnėmis socialinėmis ir ekonominėmis sąlygomis augančių vaikų edukacinėmis išvykomis ir užklasine veikla vaikams, padengti. **Graikija** pradėjo taikyti politikos priemones, kuriomis remiamas pažeidžiamų grupių vaikų dalyvavimas visos dienos ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros programose, o specialiųjų ugdymo poreikių turintys mokiniai klasėje gauna tikslinę lygiagrečią paramą, finansuojamą ESF+ lėšomis. **Slovakija** bendrai finansuoja ikimokyklinio ugdymo įstaigų plėtrą, taip pat darbuotojų gebėjimų ir tėvystės įgūdžių, visų pirma nepalankioje socialinėje ir ekonominėje padėtyje esančių tėvų, stiprinimą. Apskritai įvairios valstybės narės paskelbė apie planus didinti vietų skaičių ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigose, įskaitant **Austriją** (50 000 papildomų vietų iki 2030 m.), **Belgiją** (2025 m. paskelbta apie investicijas į 10 000 papildomų vietų Flandrijoje ir pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą – 5 200 papildomų vietų Valonijos ir Briuselio federacijoje iki 2026 m), **Lenkiją** (102 000 vietų iki 2029 m., su parama iš ESF+ ir pagal EGADP) ir **Portugaliją** (5 000 naujų vietų iki 2027 m.). Be to, kelios šalys ėmėsi priemonių paslaugų kokybei gerinti, visų pirma spręsdamos mokytojų trūkumo problemą, gerindamos mokytojų rengimą ir rengdamos pedagogines gaires. **Belgijoje** (Flandrijoje) karjeros pokyčiai, susiję su perėjimu į ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sritis, bus skatinami rengiant finansuojamus mokymo kursus, taip pat vertinant ir reformuojant dabartinį vaikų priežiūros paramos tinklą. 2025–2026 m. **Vokietija** investuoja 4 mlrd. EUR, siekdama gerinti kokybę ir plėsti vietų skaičių, didinti visapusiškai kvalifikuotų darbuotojų skaičių, gerinti vaikų bei darbuotojų santykį ir skatinti ankstyvą kalbų mokymąsi. **Suomijoje** ir **Nyderlanduose** taip pat planuojama nustatyti naujus reikalavimus ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros darbuotojams, o **Belgijoje** (Flandrijoje), **Danijoje**, **Liuksemburge** ir **Lenkijoje** koreguojamas vaikų ir darbuotojų santykis. **Lenkija** taip pat įgyvendina vaikų priežiūros paslaugų teikėjams ir regionų bei vietos valdžios institucijoms skirtą nacionalinę mokymo programą („Paramos akademija“), kuria siekiama remti naujų kokybiškų mažesnių nei trejų metų vaikų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros pedagoginių standartų įdiegimą nuo 2026 m. sausio mėn.

Kelios ES šalys ėmėsi reformų matematikos, skaitymo ir gamtos mokslų pagrindinių įgūdžių, taip pat skaitmeninių ir pilietiškumo įgūdžių srityse. Naudodamasi ESF+ parama, **Rumunija** neseniai pradėjo įgyvendinti nacionalinę programą, kuria siekiama mažinti funkcinį neraštingumą ir gerinti pagrindinius įgūdžius ir kuri apima priemones, skirtas nepažangumo veiksniams analizuoti, funkcinio raštingumo mokymosi ir vertinimo standartams kurti, mokytojams rengti ir remti, taip pat bandomųjų priemonių įgyvendinimą mokyklose, siekiant jas vėliau diegti nacionaliniu mastu. **Italijoje** pagal planą „Agenda Sud“ daugiausia dėmesio skiriama raštingumui (atskiriant italų kalbą gimtakalbiams ir negimtakalbiams), gebėjimui skaičiuoti ir anglų kalbos įgūdžiams. **Lenkija** rengia mokymo programų reformą, kuria daugiausia dėmesio skiriama kompetencijų, įskaitant pagrindinius ir STEM įgūdžius, stiprinimui ir kuri turi būti visiškai įgyvendinta 2026 m. rugsėjo mėn., pradedant ikimokyklinio ir pradinio ugdymo lygmenimis. **Belgijos** bendruomenės vykdo plataus masto mokymo programų reformas, kuriomis siekiama stiprinti pagrindinius įgūdžius, kartu taikant stebėsenos priemones. Nors dauguma šalių laikosi holistinių strategijų, kai kurios iš jų imasi tikslinių veiksmų, daugiausia dėmesio skirdamos vienai sričiai. **Lietuva** parengė matematikos mokymo ir mokymosi gerinimo planą. Šiame plane daugiausia dėmesio skiriama nepažangių mokinių rėmimui ir mokytojų kompetencijų tobulinimui. **Čekijoje** iki 100 mokyklų išbando naujas pradinių mokyklų mokymo programas, kurios suteikia daugiau lankstumo ir kuriose pabrėžiami tokie elementai kaip matematinis mąstymas ir projektais grindžiamas mokymasis. Siekdama stiprinti skaitymo ir kalbos įgūdžius, **Austrija** nustatė naują pradinėms mokykloms skirtą skaitymo kokybės ženklą. Naujose **Airijos** STEM mokymo programose pateikiamos atnaujintos biologijos, fizikos ir chemijos mokymo specifikacijos, taip pat nustatomi nauji dalykai – švietimas klimato klausimais ir darnus vystymasis. Keliomis iniciatyvomis siekiama gerinti kompiuterinį ir informacinį raštingumą. Nuo 2028–2029 m. **Slovėnija** į septintos pagrindinės mokyklos klasės mokymo programą įtrauks naują informatikos ir skaitmeninių technologijų dalyką. **Lenkija** ir **Malta**, pasitelkdamos EGADP ir ESF+ paramą, plečia aprūpinimą planšetiniais ir nešiojamaisiais kompiuteriais, o **Latvija, siekdama paremti** moksleivius, juos aprūpina skaitmeniniais įrenginiais, jiems suteikia prieigą prie interneto ir teikia pritaikytą pedagoginę paramą. **Lenkija** įtraukė naujus dalykus – pilietinį ugdymą vidurinio ugdymo lygmeniu ir sveikatos ugdymą visais lygmenimis; ji taip pat teikia paramą mokytojams, finansuodama atitinkamus mokymo vadovus ir mokymo seminarus. **Graikija** pradėjo įgyvendinti vaikų darželiams, pradinėms ir vidurinėms mokykloms skirtą „Nacionalinę aktyvaus pilietiškumo ugdymo veiksmų programą ir mokytojų vadovą“, kuriuose pateikiamos veiksmų planų, kuriais siekiama 17 darnaus vystymosi tikslų, įgyvendinimo gairės.

Mokytojo profesijos stiprinimas, daugiausia dėmesio skiriant patrauklumui ir kokybei, tebėra vienas iš pagrindinių prioritetų gerinant pagrindinius mokinių įgūdžius. Austrijoje mokytojų rengimas supaprastintas ir bus glaudžiau susietas su praktikoje kylančiais iššūkiais. Be to, planuojama įvesti dualinio mokymosi galimybę, kurią pasirinkę studentai studijų metu vieną semestrą mokytų atrinktose mokyklose. Kelios šalys, pavyzdžiui, **Bulgarija**, **Lietuva**, **Vengrija** ir **Slovėnija**, padidino mokytojų atlyginimus. 2024 m. **Vengrija** pradėjo įgyvendinti esminę darbo užmokesčio reformą, bendrai finansuojamą ESF+ lėšomis, kad iki 2025 m. sausio mėn. mokytojų darbo užmokestis būtų padidintas bent iki 80 proc. kitų tretinį išsilavinimą turinčių absolventų vidutinio darbo užmokesčio. **Airijoje** ir **Lenkijoje** naujiems mokytojams siūlomos neterminuotos pedagoginio darbo sutartys po vienų pedagoginio darbo metų, taip sutrumpinant reikalaujamos praktinės patirties trukmę. Dabartine **Švedijos** mokytojo profesijos ir karjeros reforma siekiama pagerinti mokymo kokybę ir mokytojo profesijos patrauklumą. Įgyvendinant projektą, finansuojamą pagal ES techninės paramos priemonę, bus remiamos reformos **Belgijoje** (Flandrijoje) ir **Nyderlanduose**, siekiant padidinti mokytojų tęstinio profesinio tobulėjimo skaitmeninio švietimo srityje aktualumą ir veiksmingumą. Siekdamos užtikrinti kokybišką STEM dalykų mokymą, valstybės narės taip pat daug dėmesio skiria mokytojų pasirengimui. **Vokietija** pradėjo įgyvendinti kelias iniciatyvas, pavyzdžiui, „QuaMath“ mokytojų rengimą, o **Estija** siūlo mikrokredencialus pagal Mokytojų akademijos programą, pavyzdžiui, su STEM susijusiose srityse, kad mokytojai galėtų toliau kelti savo kvalifikaciją dirbdami.

Naudodamosi didele ES finansine parama, valstybės narės toliau sprendžia mokyklos nebaigimo ir nelygybės švietimo srityje problemas. Ispanijoje 2 700 švietimo centrų turėtų pasirašyti susitarimus, kuriuose atsispindėtų jų įsipareigojimai pagal Ispanijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą (EGADP) dalyvauti Švietimo orientavimo, pažangos ir turtinimo programoje, kuria siekiama sumažinti nepažangių mokinių, kurie nebaigia mokyklos ir anksti pasitraukia iš švietimo ir mokymo sistemos, skaičių. Pagal ESF+ bendrai finansuojamą programą teikiama pagalba daugiau kaip 3 400 mokyklų, daugiausia dėmesio skiriant ypatingų švietimo problemų turinčioms mokykloms, kuriose didelė dalis mokinių įprastose klasėse yra socialiai ir švietimo požiūriu pažeidžiami. **Liuksemburge** nuo 2026 m. rugsėjo mėn. privalomasis mokyklinis amžius bus padidintas nuo 16 iki 18 metų, o Nacionalinė jaunimo tarnyba nustato jaunuolius, kuriems kyla mokyklos nebaigimo rizika, ir susisiekia su jais individualiai, kad pateiktų rekomendacijų. **Slovakija** planuoja taikyti dvigubą pateisinimo dėl neatvykimo į mokyklą tvarką, kad padidintų mokyklų atskaitomybę.

Tęstinėmis pastangomis siekiama reaguoti į DI atsiradimą ir didėjantį naudojimą švietimo ir mokymo srityje. Estija planuoja sistemingai integruoti DI priemones ir mokymą į švietimo sistemą, pasitelkdama 2025 m. rugsėjo mėn. pradėtą naują DI švietimo programą „DI šuolis“ (est. „TI-Hüpe“). Ja siekiama integruoti DI priemones ir įgūdžius į švietimo sistemą, suteikiant mokiniams ir mokytojams prieigą prie pažangiausių DI taikomųjų programų ir mokymo. **Ispanijoje** 2024 m. Švietimo ministerija paskelbė vadovą ir reguliariai siūlo mokytojų rengimo ir kitą mokymo medžiagą, kad padėtų mokytojams naudotis galimybėmis, įveikti iššūkius ir etiškai naudotis DI. Be to, ji sukūrė naują profesinio rengimo ir mokymo (PRM) kryptį DI ir duomenų srityje ir į visas esamas programas integravo skaitmeninius modulius. **Suomijoje** atsakingas ir veiksmingas DI integravimas į mokymosi aplinką grindžiamas DI rekomendacijomis, kurias sudaro nacionalinės teisinės pareigos ir bendrosios gairės švietimo paslaugų teikėjams ir darbuotojams. **Prancūzija** taip pat priėmė teisinę ir etinę DI naudojimo mokyklose sistemą ir suteiks galimybę DI priemones naudoti siekiant pritaikyti pagrindinių įgūdžių mokymąsi pradinėje ir pagrindinėje mokykloje. **Airija** taip pat siekia remti mokytojus ir išlaikyti sąžiningumą vertinant mokinius, pateikdama DI naudojimo mokymo ir mokymosi tikslais gaires. Ji kuria strategijas ir priemones, skirtas AI diegimui mokyklinio ugdymo procese. **Kroatijoje** rengiama nauja mokymo programa, kurioje daugiausia dėmesio skiriama DI ir besiformuojančioms skaitmeninėms technologijoms, siekiant gerinti mokytojų ir besimokančių asmenų skaitmeninius įgūdžius. Įgyvendinant **Maltos** skaitmeninio raštingumo ir raštingumo DI srityje didinimo strategiją, DI integruojamas į mokymo programas ir vykdomi tokie projektai kaip „Paideia“ ir DI bandomasis projektas matematikos srityje – tai rodo aktyvų įsitraukimą keliant mokytojų ir besimokančiųjų kvalifikaciją. **Graikija** priėmė teisės aktus dėl novatoriškų skaitmeninių priemonių naudojimo švietimo srityje. Skaitmeninės technologijos ir taikomosios programos, novatoriška mokomoji medžiaga, taip pat dirbtinio intelekto sistemos gali būti naudojamos mokytojams remti ir švietimo procesui pradinėse ir vidurinėse mokyklose stiprinti.

Toliau buvo modernizuojamos PRM sistemos, pavyzdžiui, vykdant struktūrines reformas, modernizuojant infrastruktūrą ir kuriant mokymosi visą gyvenimą galimybes. Kelios šalys parengė arba atnaujino nacionalines PRM strategijas. **Kipras** rengia naują PRM strategiją ir pradėjo didelius infrastruktūros projektus, finansuojamus pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą ir TPF lėšomis, taip pat pradėjo bandomąjį techninių vidurinių mokyklų projektą, kuriuo siekiama suteikti lankstesnę mokymosi galimybę, apimančią bendrąjį ugdymą ir profesinį rengimą, finansuojamą ESF+ lėšomis. Teisės aktų reformų banga taip pat sustiprina nacionalines pastangas gerinti PRM sistemos gebėjimą reaguoti į pokyčius. **Ispanijoje** PRM reglamentavimo sistema buvo toliau stiprinama siekiant tvirtesnio mokymosi darbo vietoje ir pameistrystės požiūrio – buvo priimti keli karališkieji dekretai, kuriais reglamentuojama mokymo programų struktūra, sistemos komponentai ir valdymas, kartu remiant kompetencijos centrų kūrimą ir dvejopą žaliąją ir skaitmeninę pertvarką mokymo srityje. Siekdama mokymo pasiūlą geriau suderinti su darbo rinkos paklausa, **Lenkija** pradėjo kurti pramonės įgūdžių centrus, kurie suburia PRM įstaigas, aukštojo mokslo įstaigas, darbdavius ir kitus suinteresuotuosius subjektus. **Estija** tęsė PRM ir suaugusiųjų švietimo teisės aktų reformą, siekdama skatinti lankstųjį mokymąsi ir remti mikrokredencialų kūrimą. **Graikija** tęsė 2024 m. PRM sistemos reformą, kad padidintų jos atitiktį darbo rinkos poreikiams, laikydamasi įrodymais grindžiamo požiūrio, remiamo darbo rinkos diagnostikos mechanizmu. Be to, **Graikija** teisės aktais įteisino profesinio mokymo akademijų steigimą: bendradarbiaujant su valstybe ir socialiniais partneriais, pirminis profesinis rengimas ir mokymas susiejami su darbo rinkos poreikiais vietos lygmeniu, kad būtų sukurta moderni sistema, kuria skatinamas aukštos kokybės švietimas ir gerai apmokamas užimtumas.

Prieigos prie kokybiško mokymosi darbo vietoje didinimas tebėra vienas iš prioritetų. **Bulgarijoje** buvo atnaujinta dualinio PRM teisinė sistema ir buvo skirta papildomų viešųjų lėšų dualinėje švietimo sistemoje dalyvaujančių besimokančių asmenų socialinėms ir sveikatos įmokoms padengti, užtikrinant geresnį bendradarbiavimą su darbdaviais ir platesnį mokymą įmonėse. Kitos valstybės narės pirmenybę teikė suaugusiems gyventojams ir kvalifikacijos kėlimo galimybėms. **Švedija** padidino finansavimą suaugusiųjų profesinio mokymo plėtrai, kad reaguojant į įgūdžių trūkumą būtų sukurta daugiau profesinio mokymo vietų visiems mokslo metams, taip pat aukštesniajam profesiniam mokymui, taip suteikiant daugiau galimybių patenkinti profesinio gyvenimo įgūdžių poreikius. Bandomasis projektas, kuriame numatyta nauja nacionalinio suaugusiųjų profesinio rengimo vidurinio ugdymo lygmeniu forma, siekiant stiprinti profesinio gyvenimo įgūdžių poreikių ir suaugusiųjų profesinio mokymo sąsają, buvo sustiprintas ir pratęstas iki 2028 m. **Ispanijoje** investicijomis siekiama daugiau kaip 1 200 klasių pertvarkyti į taikomųjų technologijų erdves, įgyvendinti per 25 000 30 valandų trukmės PRM įstaigų mokytojų mokymo veiksmų, susijusių su žaliaisiais ir skaitmeniniais įgūdžiais, ir plėtoti dvikalbius PRM ciklus. Šie veiksmai yra įtraukti į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą; numatoma, kad jie sustiprins tiek besimokančių asmenų dalyvavimą, tiek aktualumą darbo rinkai.

Valstybės narės remia aukštojo mokslo įstaigų pastangas modernizuoti savo sistemas, stiprinti ryšius su darbo rinka ir skatinti tarptautinimą. Nors tretinį išsilavinimą turinčių asmenų skaičius nuolat auga, vis daugiau dėmesio skiriama aukštos kokybės švietimo užtikrinimui ir jo atitikties darbo rinkos poreikiams didinimui, kad būtų sprendžiama įgūdžių trūkumo problema. Naudodamasi ESF+ parama, **Bulgarija** skatina kompetencija grindžiamą mokymąsi ir savo aukštojo mokslo įstaigų tarptautinimą. **Kipro** nacionaliniame aukštojo mokslo tobulinimo ir modernizavimo plane daugiausia dėmesio skiriama kokybės ir kompetencijos gerinimui, švietimo susiejimui su darbo rinka ir tarptautinimo skatinimui. **Čekija** siekia pradėti vykdyti trumpojo ciklo tretinio mokslo programas naujose aukštosiose profesinėse mokyklose, o **Ispanija** nustatė savaiminio ir neformaliojo mokymosi rezultatų patvirtinimo procedūras. Kai kurios šalys neseniai parengė tarptautinimo strategijas, kuriomis siekiama didinti mobilumą ir tarptautinimą aukštojo mokslo srityje. **Austrijos** 2020–2030 m. nacionaline aukštojo mokslo mobilumo ir tarptautinimo strategija remiamas visų aukštojo mokslo grupių mobilumas, daugiau dėmesio skiriant aukštos kokybės akademinio mobilumo skatinimui. Siekdama tapti patrauklesnė tarptautiniams studentams, **Vokietija** imasi paprastinti teisinius reikalavimus (vizų, priėmimo sąlygų) ir palengvinti priėmimą į studijų programas, užtikrinti didesnį įgūdžių ir diplomų pripažinimą, siūlyti kalbų kursus, apgyvendinimą ir konsultacijas. Naudodamasi „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) parama, **Lenkija** rengia pirmąją aukštojo mokslo tarptautinimo strategiją, kuri turi būti užbaigta iki 2025 m. pabaigos. **Graikija** pradėjo naują aukštojo mokslo reformos etapą, kuriuo sukuriama sistema, pagal kurią taikant griežtus steigimo kriterijus steigiami ir vykdo veiklą nevalstybiniai, ne pelno universitetai, prižiūrint Nacionalinei aukštojo mokslo institucijai. Įgyvendinant reformą, numatomos, bendradarbiaujant su žymiais tarptautiniais universitetais ir kiekviename universitete veikiančiais paramos studentams biurais, 74 jungtinės ir dvigubos magistrantūros studijų programos, kurios 2021–2027 m. finansuojamos ESF+ lėšomis.

Valstybės narės priima priemones, kuriomis siekiama didinti ir gerinti suaugusiųjų mokymąsi pagal įgūdžių sąjungos iniciatyvas. Kelios valstybės narės išbando individualiąsias mokymosi sąskaitas (IMS) kaip paklausa grindžiamą požiūrį į mokymą. **Slovakijoje** 2025 m. sausio mėn. įsigaliojo naujas suaugusiųjų švietimo įstatymas, kuriuo siekiama stiprinti suaugusiųjų švietimo sistemą ir skatinti neformalųjį švietimą, visų pirma išbandant IMS. Nors IMS siekiama užtikrinti visuotinę prieigą prie mokymo, kai kurie bandomieji projektai yra skirti konkrečioms tikslinėms grupėms. Pavyzdžiui, **Kipre** pagal bandomąjį projektą ilgalaikiams bedarbiams ir žemos kvalifikacijos suaugusiesiems per trejus metus iš ESF+ skiriama 2 400 EUR. Gerai parengtai suaugusiųjų mokymosi sistemai reikia tvaraus finansavimo. 2025 m. liepos mėn. **Latvija**, pasinaudojusi ESF+ parama, priėmė teisines nuostatas dėl įgūdžių fondų steigimo, kurie padės sukurti tvaresnę ir gerai finansuojamą suaugusiųjų mokymosi sistemą, kurioje dalyvaus darbdaviai. Bandomojo projekto tikslas – iki 2029 m. surengti mokymus daugiau kaip 4 700 asmenų. Siekdamos suderinti įgūdžius su darbo rinkos poreikiais, kelios šalys tobulina įgūdžių strategijas ir įgūdžių numatymo sistemas. Iki 2025 m. pabaigos **Ispanija** pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą vykdo tyrimus įgūdžių poreikiams nustatyti; tuo tikslu atliekama apklausa pagrindiniuose sektoriuose, kad būtų galima veiksmingai reaguoti į mokymo ir perkvalifikavimo poreikius. 2025 m. birželio mėn. **Liuksemburgas** pradėjo vykdyti aktyvią užimtumo ir perkvalifikavimo / kvalifikacijos kėlimo valdymo programą „Skills-Plang“. Valstybės narės toliau imasi veiksmų, kad įgyvendintų Europos požiūrį į mikrokredencialus, ir skatina kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą, o kartu užtikrina, kad įgūdžiai būtų matomi ir lengvai palyginami visoje ES. 2025 m. rugsėjo mėn. **Vengrija** nustatė naują reglamentavimą dėl mokymo programų, pagal kurias suaugusiųjų švietimo srityje suteikiami mikrokredencialai, kad suaugusiesiems būtų suteiktos galimybės dalyvauti trumpesniuose mokymuose, grindžiamuose akredituotais PRM vadovėliais. **Ispanija** į savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukė mikrokredencialų plėtros sistemos sukūrimo veiksmų planą. Ispanija taip pat imasi veiksmų mikrokredencialų teikimo srityje, siekdama remti konkrečias darbo rinkoje paklausias žinias ir įgūdžius. Kompetencijų, pagrįstų darbo patirtimi ir neformaliuoju mokymusi, pripažinimas tebėra vienas iš pagrindinių valstybių narių prioritetų. 2024 m. birželio mėn. **Kroatija** priėmė naują teisės aktą, kuriuo sudaromos sąlygos pripažinti ankstesnį mokymąsi, ypatingą dėmesį skiriant žemos kvalifikacijos suaugusiųjų ir darbo ieškančių asmenų poreikiams. Šia reforma įgūdžių patvirtinimas labiau suderinamas su darbo rinkos reikalavimais ir remiamos galimybės įgyti sertifikuotas kvalifikacijas. **Maltoje** 2024 m. rugsėjo mėn. paskelbtos atnaujintos nacionalinės gairės, o 2025 m. sausio mėn. įsigaliojo kokybės užtikrinimo gairės, kuriomis siekiama patvirtinti visus neformaliojo ir savaiminio mokymosi centrus, kad būtų nustatyti jų kasdienių procesų ir veiklos kokybės standartai ir atskaitomybė.

Imtasi iniciatyvų skaitmeniniams įgūdžiams švietimo srityje stiprinti. Pavyzdžiui, **Belgijoje** Valonijos ir Briuselio federacijos ir Valonijos regiono vyriausybės patvirtino naują bendradarbiavimo susitarimą dėl skaitmeninio švietimo privalomojo ugdymo mokyklose ir suaugusiųjų švietimo, kuriuo užtikrinama, kad visi mokiniai ir darbuotojai įgytų būtiniausių skaitmeninių įgūdžių pagal Europos skaitmeninės kompetencijos programą. **Malta** paskelbė 2025–2030 m. skaitmeninio švietimo strategiją, kuria siekiama besimokantiems asmenims suteikti skaitmeninių įgūdžių, taip pat užtikrinti suderinamumą su „DigComp 2.2“ ir raštingumo DI srityje ugdymo programa (AILit). **Suomija** pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą pradėjo nuolatinio mokymosi skaitmenizacijos programą, apimančią paslaugas, kuriomis remiami sklandūs perėjimo procesai švietimo sistemoje ir profesiniame gyvenime. Pagal 2025–2035 m. Švietimo skaitmeninės transformacijos politiką, remiamą ESI fondų ir EGADP lėšomis, **Lenkija** toliau aprūpina mokyklas IRT įranga, moko mokytojus skaitmeninių įgūdžių, taip pat kuria IRT pedagoginių koordinatorių mokyklose tinklą (iki 2028 m. 25 000 mokytojų bus parengti tapti koordinatoriais). Kai kurios šalys daugiausia dėmesio skiria suaugusiųjų ir piliečių kvalifikacijos kėlimui. **Bulgarija** steigia 760 skaitmeninių klubų, kurie suaugusiesiems suteiks galimybę nemokamai dalyvauti skaitmeninių įgūdžių ugdymo kursuose (pagal EGADP skirtas 116 mln. EUR biudžetas). Pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą **Ispanija** pradėjo modulinį mokymą, kuriuo siekiama perkvalifikuoti darbuotojus bei bedarbius ir kelti jų kvalifikaciją. Kai kurios šalys taip pat ėmėsi priemonių pažangesniems skaitmeniniams įgūdžiams ir IT specialistams remti. 2025 m. **Malta** (Maltos skaitmeninių inovacijų institucija – MDIA) atnaujino skaitmeninės stipendijos programą „Pathfinder“, kuria siekiama skatinti studentus specializuotis DI ir kitose skaitmeninėse srityse magistrantūros ir doktorantūros lygmenimis. **Švedija** 2025 m. investuoja apie 28 mln. SEK (maždaug 2,5 mln. EUR), kad septynios aukštojo mokslo įstaigos įvairių sektorių specialistams galėtų rengti trumpus įgūdžių ugdymo kursus, kuriuose daugiausia dėmesio būtų skiriama DI. Iki 2026 m. **Lenkija**, pasinaudodama EGADP parama, siekia suteikti skaitmeninių įgūdžių bent 250 000 piliečių. **Graikija** tęsia Nacionalinės skaitmeninių įgūdžių akademijos (EADSI) platformos veiklą, siūlydama nemokamus, aukštos kokybės internetinius kursus ir mokymosi išteklius, pritaikytus skirtingo įgūdžių lygio asmenims, kad būtų stiprinamas skaitmeninis raštingumas ir remiamas kvalifikacijos kėlimas bei perkvalifikavimas.

Laikydamosi dvejopos pertvarkos darbotvarkės ir Tarybos rekomendacijos dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo, valstybės narės plečia mokymo iniciatyvas, kuriomis siekiama atsižvelgti į žaliųjų įgūdžių paklausą įvairiuose sektoriuose ir profesinėse srityse. 2024 m. rugsėjo mėn. **Graikija** pagal EGADP pradėjo daugiau kaip 600 mokymo programų, kuriose daugiausia dėmesio skiriama nacionalinių užimtumo tarnybų teikiamiems žaliesiems įgūdžiams ir kurios skirtos 75 000 privačiojo sektoriaus darbuotojų. Šios programos, kuriose gali dalyvauti darbo ieškantys asmenys, darbuotojai bei verslininkai, apima tokias temas kaip tvarus žemės ūkis, žaliosios technologijos ir atsinaujinančiųjų išteklių energija. 2024–2025 mokslo metais **Liuksemburge** pradėta įgyvendinti iniciatyva „Skillsbridges“, kuri yra šalies ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano dalis, remiamas kvalifikacijos kėlimas ir perkvalifikavimas, atsižvelgiant į nacionalinius su įgūdžiais susijusios informacijos rinkimo ir darbo rinkos poreikius, ypatingą dėmesį skiriant mokymui sektoriuose, kuriuos paveikė dvejopa skaitmeninė ir žalioji pertvarka, įskaitant statybos, transporto ir gamybos sektorius. **Malta** planuoja atlikti mokymo galimybių darnaus vystymosi ir žaliųjų darbo vietų srityje analizę, kurios tikslas – nustatyti gebėjimų trūkumus ir padėti parengti žaliųjų įgūdžių veiksmų gaires, suderintas su darbo rinkos prognozėmis. 2024 ir 2025 m. Nacionalinė įgūdžių taryba atliko akredituotų MQF 4–7 lygių mokymo programų, susijusių su žaliaisiais įgūdžiais, mokymosi spragų analizę.

Valstybės narės imasi priemonių jaunimo įsidarbinimo galimybėms remti pagal sustiprintą Jaunimo garantijų iniciatyvą. 2025 m. vasario mėn. **Malta** pradėjo įgyvendinti Jaunimo garantijų iniciatyvą 3.0, kuriai iš ESF+ iš viso skirta 10 mln. EUR. Ja siekiama stiprinti jaunimo aktyvumo skatinimo būdus teikiant prie individualių poreikių pritaikytą paramą, tikslinį mokymą ir mokomąją praktiką. **Bulgarija** pradėjo taikyti ESF+ finansuojamą priemonę „Jaunimo stažuotės“, kuria darbdaviai skatinami po stažuotės siūlyti neterminuotas darbo sutartis. 2024 m. rugsėjo mėn. **Portugalija** patvirtino INICIAR stažuočių programą, remiamą ESF+ lėšomis. Pagal šią programą bendrai finansuojama 65 proc. stipendijos stažuotojui išlaidų, o tam tikrais atvejais finansavimas gali siekti iki 80 proc., jei tai profesijos, kuriose nepakankamai atstovaujama vienai iš lyčių, jei tai asmuo su negalia, jei stažuotė atliekama retai apgyvendintame regione krašto gilumoje ir jei per 20 darbo dienų nuo stažuotės pabaigos su stažuotoju pasirašoma neterminuota darbo visą darbo laiką sutartis. **Portugalija** taip pat įgyvendina ESF+ finansuojamą priemonę, pagal kurią darbdaviams teikiama finansinė parama įdarbinant ir išlaikant kvalifikuotą jaunimą, pavyzdžiui, skatinant užimtumo kokybę ir nustatant kvalifikaciją atitinkantį darbo užmokestį. **Graikijoje** įgyvendinama ESF+ finansuojama priemonė, kuria siekiama parengti 25 000 bedarbių jaunuolių (18–29 metų amžiaus) integracijai į darbo rinką. **Ispanija** į savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukė tris jaunimo užimtumo didinimo programas, kuriose susitelkiama į profesinės kompetencijos įgijimą mokantis ir dirbant, o ypatingas dėmesys skiriamas su klimatu ir skaitmeniniais įgūdžiais susijusiems įgūdžiams. **Švedijoje** įgyvendinamos NEET jaunuoliams skirtos priemonės stiprinant koordinavimą nacionaliniu lygmeniu ir skirstant dotacijas savivaldybėms ir regionams, kad būtų palengvinta reintegracija į darbo rinką ir socialinį gyvenimą, kartu daug dėmesio skiriant psichikos sveikatai.

Toliau siekiama skatinti didesnę lyčių lygybę užimtumo ir darbo užmokesčio lygio srityse. **Liuksemburge** 2024 m. priimtas įstatymas, kuriuo įsteigiamas Lyčių lygybės stebėjimo centras ir Aukščiausioji lyčių lygybės taryba. Stebėjimo centro misija – rinkti duomenis, teikti informaciją, taip pat stebėti ir analizuoti pokyčius lyčių lygybės srityje. Taryba, kurią sudaro devyni nariai, nagrinėja visus su lyčių lygybe susijusius klausimus ir teikia su jais susijusias rekomendacijas. **Prancūzija** į nacionalinę teisę perkėlė Direktyvą dėl moterų valdybose (ES 2022/2381) pagal Copé–Zimmermann įstatymą, kuriuo siekiama padidinti lyčių paritetą didelėse bendrovėse. **Suomijoje** vyriausybė ir centrinės darbo rinkos organizacijos derėjosi dėl bendrų vienodo darbo užmokesčio priemonių 2024–2027 m. laikotarpiu. Vienodo darbo užmokesčio programos tikslas – iki 2027 m. sumažinti vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumą iki mažiau nei 15 proc. **Čekija**, **Suomija**, **Lenkija** ir **Slovakija** ėmėsi veiksmų, kad į nacionalinę teisę perkeltų Darbo užmokesčio skaidrumo direktyvą ir sustiprintų vienodo vyrų ir moterų darbo užmokesčio už vienodą vienodos vertės darbą principą. Be to, valstybės narės toliau siekė gerinti tėvų pareigų turinčių asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą. **Danijoje** tėvų teisės į nebuvimą darbe ir motinystės išmokos hospitalizuotų naujagimių atveju terminas buvo pailgintas nuo trijų mėnesių, kurie turi būti paskirstyti tėvams, iki 12 mėnesių kiekvienam iš tėvų. **Belgijoje** tėvai, turintys ilgalaikių įsipareigojimų globojamam vaikui, dabar taip pat galės prašyti vaiko priežiūros atostogų. **Ispanija** ėmėsi papildomų priemonių tėvų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrai gerinti. Į nacionalinę teisę perkėlus Profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros direktyvą ir siekiant stiprinti vienodą priežiūros pareigų pasidalijimą, 2025 m. rugsėjo mėn. teisės į su gimimu susijusias atostogas taikymo terminas buvo pailgintas iki iš viso 19 savaičių vienam iš tėvų ir tokios atostogos yra visiškai apmokamos, visiems vienodos ir neperleidžiamos. Kitos valstybės narės moterims teikia didesnes paskatas dirbti. **Italija** siūlo nuo socialinio draudimo įmokų iš dalies atleisti pagal darbo sutartį ir savarankiškai dirbančias motinas, turinčias bent du vaikus. Ši lengvata, kuri galioja iki kol jauniausiam vaikui sukanka 10 metų, o nuo 2027 m. – iki kol jauniausiam vaikui sukanka 18 metų, jei motina turi tris ar daugiau vaikų, yra skirta toms motinoms, kurių apmokestinamosios pajamos neviršija 40 000 EUR per metus ir kurios nedalyvauja vienodo tarifo mokesčių sistemoje. Šios priemonės metinių išlaidų riba yra 300 mln. EUR. Pagal **Graikijos** valstybinės užimtumo tarnybos programą skatinamas verslumas – 10 055 30–59 metų amžiaus bedarbių įsteigė naujas mažąsias ir vidutines įmones; daugiausia dėmesio skiriama darbo neturinčioms moterims. Paramos naujoms įmonėms ar paramos gavėjams suma yra 17 000 EUR.

Daugelyje valstybių narių dedamos pastangos stiprinti asmenų su negalia įtrauktį į darbo rinką. Kai kurios šalys siekia pasitelkti viešąjį sektorių, kad būtų pagerintos vienodos galimybės įsidarbinti. Pavyzdžiui, pagal subsidijuojamo užimtumo programą **Graikijoje** padengiama iki 75 proc. 1 000 bedarbių asmenų su negalia darbo užmokesčio ir socialinio draudimo įmokų, kai jie įdarbinami vietos valdžios institucijose. 2025 m. rugsėjo mėn. paramos gavėjų skaičius buvo padidintas 1 000. Programos, kuri bus vykdoma 18 mėnesių, dalyvius siekiama integruoti į darbo rinką. **Ispanijoje** viešojo administravimo atrankos procedūrų reformos padės jas geriau pritaikyti prie asmenų su negalia poreikių. **Liuksemburgas** iš dalies keičia asmenų su negalia įstatymą, atnaujina apibrėžtis, išplečia teises ir tobulina paramos mechanizmus, kad būtų padidinta teisinė, socialinė ir profesinė įtrauktis. **Švedija** siekia didinti darbdavių informuotumą apie asmenims su negalia teikiamą paramą užimtumo srityje ir pavedė valstybinėms užimtumo tarnyboms vykdyti informavimo iniciatyvas. **Airija** pradėjo įgyvendinti 2025–2030 m. nacionalinę asmenų su negalia žmogaus teisių strategiją. Užimtumas yra vienas iš pagrindinių ramsčių, kuriame numatyti veiksmai, kuriais siekiama sumažinti riziką, susijusią su perėjimu nuo socialinės paramos prie darbo.

2.3. 7-oji gairė. Darbo rinkų veikimo gerinimas ir socialinio dialogo veiksmingumo didinimas

Šiame skirsnyje apžvelgiama, kaip įgyvendinama 7-oji užimtumo gairė, pagal kurią valstybėms narėms rekomenduojama gerinti darbo rinkų veikimą ir didinti socialinio dialogo. Tai apima, be kita ko, lankstumo ir užimtumo garantijų subalansavimą darbo rinkos politikoje, darbo rinkos segmentacijos prevenciją, prisitaikymą prie naujų darbo metodų, taip pat užtikrinimą, kad aktyvi darbo rinkos politika būtų veiksminga, ir kovą su nedeklaruojamu darbu. Šie tikslai atitinka Europos socialinių teisių ramsčio 4 principą (aktyvi parama užimtumui), 5 principą (saugus ir lankstus užimtumas), 7 principą (informavimas apie įdarbinimo sąlygas ir apsaugą atleidimo atveju), 8 principą (socialinis dialogas ir darbuotojų dalyvavimas), 10 principą (sveika, saugi ir gerai pritaikyta darbo aplinka) ir 13 principą (bedarbio pašalpos). Remiantis esama nacionaline praktika, taip pat aptariamas socialinio dialogo skatinimas ir pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimas. 2.3.1 skirsnyje nagrinėjami aspektai, susiję su darbo vietų kokybe ir darbo rinkos segmentacija, darbo ateitimi, be kita ko, atsižvelgiant į skaitmeninę transformaciją. Šioje gairėje toliau analizuojamas ilgalaikis nedarbas ir aktyvi darbo rinkos politika. Galiausiai, šiame skirsnyje aptariamas socialinių partnerių vaidmuo ir socialinio dialogo bei tinkamų konsultacijų su pilietine visuomene svarba formuojant ir įgyvendinant politiką. 2.3.2 skirsnyje aprašomos politikos priemonės šiose srityse valstybių narių taikomos.

2.3.1. Pagrindiniai rodikliai

Lanksčios sutarčių sąlygos gali padėti patenkinti darbo rinkos poreikius, tačiau jos taip pat gali prisidėti prie didesnės darbo rinkos segmentacijos ir daryti neigiamą poveikį darbo vietų kokybei. Nestandartinės darbo formos, pavyzdžiui, laikinas darbas ir darbas ne visą darbo laiką, gali suteikti daugiau lankstumo tiek darbdaviams, tiek darbuotojams ir būti tarpinė grandis siekiant stabilaus užimtumo ir geresnių darbo sąlygų. Tačiau kai kuriais atvejais jos gali riboti karjeros galimybes, lemti ilgalaikį nestabilumą ir prastas darbo sąlygas. Tokių formų darbas dažnai siejamas su mažesnėmis pajamomis, ribotomis galimybėmis naudotis socialine apsauga, mokytis ir būti atstovaujamiems[207]. Dėl jų taip pat gali sumažėti tam tikrų sektorių bei profesijų patrauklumas ir dar labiau padidėti darbo jėgos trūkumas, jei darbo užmokestis yra mažas, o darbo sąlygos – prastos[208]. Darbo rinkos segmentacija didesnį poveikį daro jaunimui, moterims, migrantams, vyresnio amžiaus ir žemos kvalifikacijos darbuotojams. Be kita ko, aktyvi darbo rinkos politika, kuria skatinamas perėjimas į kokybiškesnes darbo vietas, ir paskatos darbdaviams samdyti darbuotojus visam darbo laikui, kartu suteikiant tinkamas galimybes naudotis socialine apsauga ir mokymosi galimybėmis, gali padėti sumažinti darbo rinkos segmentaciją ir pagerinti darbo vietų kokybę.

2.3.1 diagrama. Per pastarąjį dešimtmetį laikinojo įdarbinimo dalis mažėjo, tačiau tarp valstybių narių tebėra didelių skirtumų

Laikinųjų darbuotojų dalis visoje darbuotojų populiacijoje (20–64 metų, proc., metiniai duomenys)

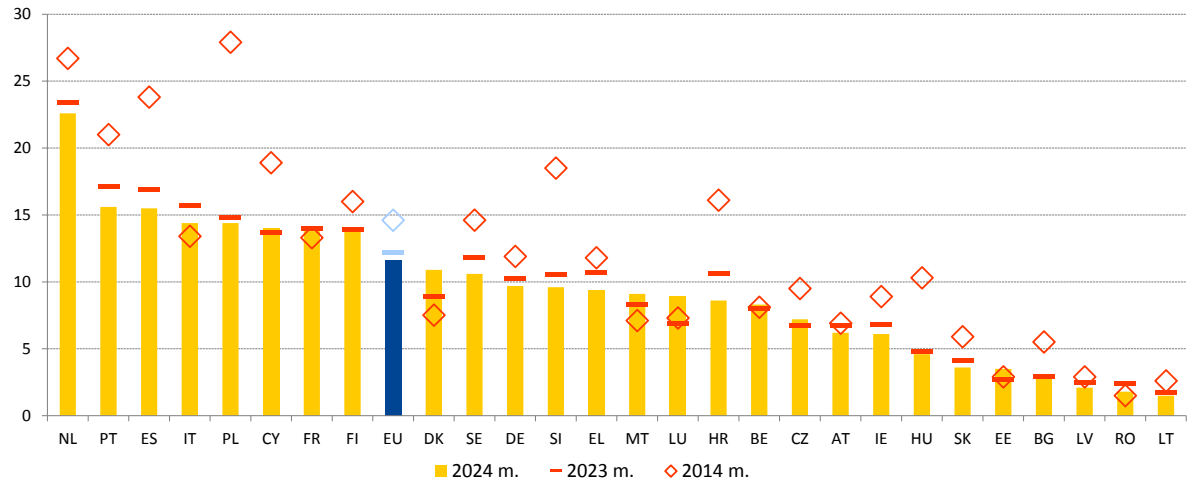

Pastaba. 2023 ir 2024 m. apibrėžtis skiriasi ES ir FR atveju. DK 2023 m. ir BG 2024 m. duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios.
Šaltinis – Eurostatas, [lfsi_pt_a], ES darbo jėgos tyrimas.

---

207 EUROFOUND, Labour market segmentation, European Industrial Relations Dictionary, 2019.

208 Žr. European Commission, Employment and Social developments in Europe 2024, Publications Office of the European Union, 2024, ir EUROFOUND, Company practices to tackle labour shortages, Publications Office of the European Union, 2024.

Laikinųjų darbuotojų dalis ES toliau mažėjo esant dideliam ir augančiam užimtumo lygiui, tačiau skirtumai tarp valstybių narių tebėra dideli[209]. Laikinųjų darbuotojų dalis tarp visų darbuotojų (20–64 metų amžiaus grupėje) toliau mažėjo ir 2024 m. pasiekė 11,6 proc. Tai 0,6 proc. punkto mažiau nei praėjusiais metais ir 3 proc. punktais mažiau nei prieš dešimtmetį (žr. 2.3.1 diagramą). Nors daugumoje valstybių narių pastebėta panaši tendencija, skirtumas tarp didžiausios ir mažiausios laikinojo įdarbinimo dalių tebėra didelis – 21,1 proc. punkto. 2024 m. didžiausios dalys ES ir toliau buvo Nyderlanduose (22,6 proc.), taip pat Portugalijoje, Ispanijoje, Italijoje ir Lenkijoje (apie arba daugiau kaip 15 proc.), o Bulgarijoje, Latvijoje, Rumunijoje ir Lietuvoje šis rodiklis nesiekė 3 proc.

2.3.2 diagrama. Jaunimo ir moterų laikinojo darbo dalis įvairiose valstybėse narėse yra labai skirtinga

Laikinųjų darbuotojų dalis tarp jaunimo (15–29 metų amžiaus grupėje), taip pat moterų ir vyrų (20–64 metų amžiaus grupėje) (proc., 2024 m.)

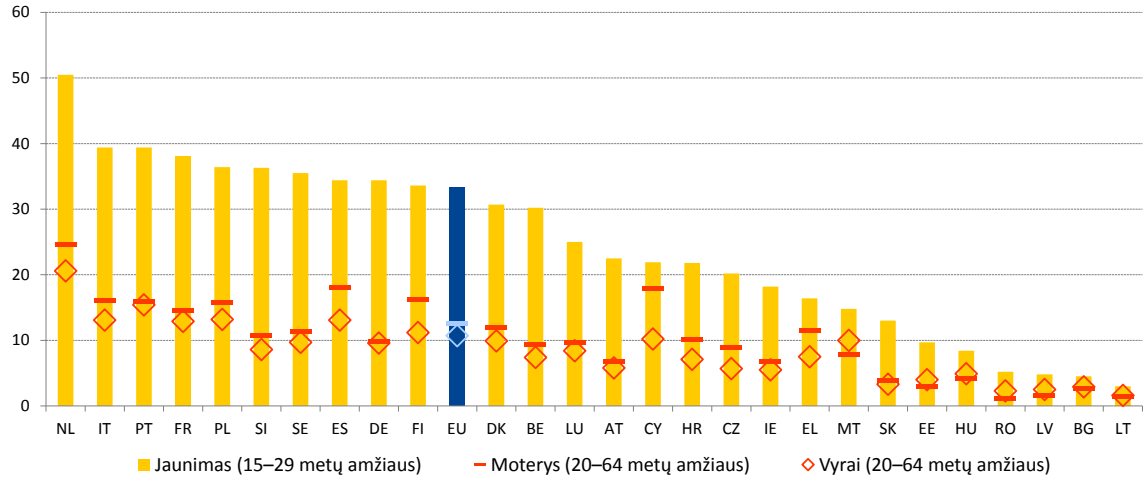

Pastaba. Apibrėžtis skiriasi ES ir FR. BG duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios.
Šaltinis – Eurostatas, [lfsi_pt_a], ES darbo jėgos tyrimas.

[209] Pagal terminuotas darbo sutartis dirbantys darbuotojai apibrėžiami kaip darbuotojai, kurių darbo sutarties trukmė ribota ir kurių pagrindinis darbas baigsis po iš anksto nustatyto laikotarpio arba po laikotarpio, kurio trukmė iš anksto nežinoma.

Terminuotos darbo sutartys yra beveik tris kartus dažnesnės tarp jaunuolių ir dažniau sudaromos su moterimis nei su vyrais, tačiau tarp valstybių narių yra didelių skirtumų. 2024 m., po sumažėjimo 1,0 proc. punktu, palyginti su 2023 m., ES terminuotas darbo sutartis buvo sudarę 33,3 proc. jaunų darbuotojų (15–29 metų amžiaus grupėje), palyginti su vos 11,6 proc. visų 20–64 metų amžiaus darbuotojų. Mažiausi rodikliai (mažiau nei 5 proc. arba apie 5 proc.) užfiksuoti Bulgarijoje, Latvijoje, Lietuvoje ir Rumunijoje, o 40 proc. artimi ar juos viršijantys rodikliai – Nyderlanduose, Italijoje ir Portugalijoje (žr. 2.3.2 diagramą). Daugumoje valstybių narių (20) moterys dažniau nei vyrai dirbo pagal terminuotas darbo sutartis, todėl 2024 m. lyčių nelygybė ES vidutiniškai siekė 1,9 proc. punkto. Kipre, Suomijoje ir Ispanijoje šis skirtumas siekė 5–7 proc. punktus, o Lietuvoje, Vokietijoje ir Bulgarijoje – 0,1–0,3 proc. punkto.

6 intarpas. Darbo vietų kokybės aspektai ES valstybėse narėse

Darbo vietų kokybės gerinimas yra labai svarbus siekiant konkurencingos socialinės rinkos ekonomikos, pasižyminčios dideliu našumu ir inovaciniais pajėgumais, aukštos kvalifikacijos darbo jėga ir didesne socialine sanglauda. Darbo vietų kokybė apima keletą aspektų, kuriems įtakos taip pat turi struktūriniai pokyčiai darbo rinkoje. Tai apima skaitmeninę ir žaliąją transformaciją, demografinius pokyčius, darbo sutarčių ir darbo formų raidą, kintančią darbo vietos kultūrą ir platesnes visuomenės vertybes bei tikslus, pavyzdžiui, nediskriminavimo ir lygių galimybių. Kaip aptarta Užimtumo komitete (EMCO) ir išdėstyta EMCO nuomonėje, pateiktoje 2025 m. birželio mėn. EPSCO[210], darbo vietų kokybė apima tradicinius aspektus, pavyzdžiui, *adekvačias pajamas ir sąžiningą darbo užmokestį, darbo ir karjeros saugumą*, *įgūdžių ugdymą* ir *karjeros raidą*. Visi šie tarpusavyje susiję elementai kartu gali užtikrinti sėkmingą asmeninio įgalinimo, našumo ir ekonomikos augimo ciklą. Be to, kaip pabrėžta EMCO nuomonėje, *darbuotojų sauga ir sveikata* kartu su *gerove darbo vietoje*, *optimalia darbo laiko organizavimo tvarka*, *profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra* ir *savarankiškumu darbe* gali padėti pagrindus tiek asmeniniam, tiek profesiniam tobulėjimui, taip pat organizacinei sėkmei. Tai gali lemti, pavyzdžiui, didesnis kūrybiškumas ir atskaitomybė, didesnė motyvacija ir našumas bei mažesnis perdegimo atvejų skaičius. Be to, *kolektyvinis atstovavimas interesų grupėms ir organizacinis atstovavimas*, *lyčių lygybė ir lygios galimybės*, taip pat pastangos skatinti *perėjimą nuo nedeklaruojamo ir nepakankamai deklaruojamo darbo prie oficialaus užimtumo* yra labai svarbūs horizontalieji teisingos ir įtraukios darbo rinkos veiksniai. Galiausiai, įvairių užimtumo formų *socialinės apsaugos* lygis ir tipas yra neatsiejami darbo vietų kokybės komponentai. Kokybiškų darbo vietų kūrimo gairės, parengtos bendradarbiaujant su ES socialiniais partneriais, yra atnaujintas įsipareigojimas skatinti ateities iššūkiams pritaikytas kokybiškas darbo vietas konkurencingoje ES. Jose pateikta išsami strategija, kaip reaguoti į Europos darbo rinkų iššūkius ir galimybes, susijusius su kokybiškomis darbo vietomis, taip pat jomis prisidedama prie sąžiningos dvejopos žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos, pokyčių numatymo ir greitesnio įsikišimo kilus restruktūrizavimo grėsmei. Gairėse išdėstytos iniciatyvos ir priemonės, kuriomis siekiama suderinti užimtumo politiką su sparčiai kintančios ekonomikos poreikiais, kartu laikantis Europos socialinės rinkos ekonomikos, socialinės pažangos ir visiško užimtumo principų. Jose taip pat pabrėžiami pagrindiniai įgalinantys veiksniai, kuriais skatinamos kokybiškos darbo vietos verslui palankioje aplinkoje, ir raginama užtikrinti esamas socialines teises, kokybiškas paslaugas visiems ir visuose regionuose, tinkamą finansavimą ir sustiprintą socialinį dialogą bei kolektyvines derybas.

---

210 Žr. 2025 m. birželio mėn. Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybai pateiktą Užimtumo komiteto nuomonę dėl darbo vietų kokybės aspektų.

Darbo kokybės rodikliai įvairiose valstybėse narėse ir įvairiais atrinktais aspektais skiriasi

Dirbančiųjų skurdo rizikos lygis (18–64 metų amžiaus grupėje), 2024 m., proc. dirbančiųjų ir proc. vienišų dirbančiųjų; suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje (25–64 metų amžiaus grupėje) (per pastaruosius 12 mėnesių), 2022 m., proc. dirbančiųjų; ne savo noru laikinai ir ne visą darbo laiką dirbančių asmenų (15–64 metų amžiaus grupėje) dalis, 2024 m., proc. darbuotojų, mažą darbo užmokestį gaunantys asmenys, 2022 m., proc. darbuotojų

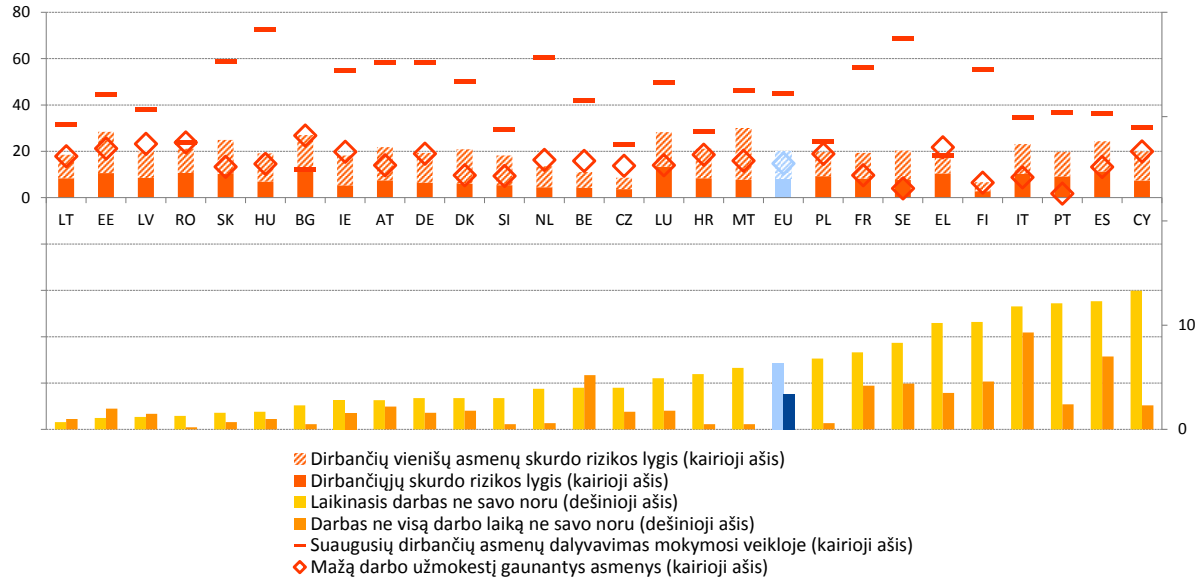

Pastaba. LV duomenys apie laikiną darbą ne savo noru prieinami tik dėl priežasties [JOB_TCTR], o SK – dėl priežasties [NF_PJOB]. BG duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios, o ES ir FR laikino darbo ne savo noru ir darbo ne visą darbo laiką apibrėžtys skiriasi. EE [JOB_TCTR] ir MT, AT bei SI [NF_PJOB] duomenų patikimumas mažas. HR duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios, o LT abiejų dirbančiųjų skurdo rizikos lygių duomenys yra negalutiniai. FR, IT ir RO duomenų apie suaugusiųjų dalyvavimą mokymosi veikloje laiko eilutės yra nutrūkusios. Dirbančiųjų skurdo rizikos lygis apibrėžiamas kaip 18–64 m. amžiaus asmenų, kurie nurodo, kad dirba (pagal darbo sutartį arba savarankiškai) ir kurių ekvivalentinės disponuojamosios namų ūkio pajamos nesiekia skurdo rizikos ribos, kuri yra 60 proc. nacionalinės medianos (po socialinių pervedimų), dalis. Kadangi rodiklis grindžiamas visomis namų ūkio pajamomis, jam poveikį taip pat daro namų ūkio sudėtis, kitų namų ūkio narių užimtumo padėtis, darbo intensyvumas (dirbtos valandos) ir kiti pajamų šaltiniai, pavyzdžiui, socialiniai pervedimai, taip pat mokesčiai. Šis rodiklis, kaip ir kiti skurdžių pajamų rodikliai, neapima pragyvenimo išlaidų regioninių skirtumų.

Šaltinis – Eurostatas [tesem190,], [lfsa_eetpgar], [tespm070], [ilc_iw02], [earn_ses_pub1s], specialiai gauti suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje (išskyrus vadovaujamą mokymą darbo vietoje) per pastaruosius 12 mėnesių duomenys iš suaugusiųjų švietimo tyrimo.

Rezultatai, susiję su įvairiais darbo kokybės atrinktais aspektais, labai skiriasi įvairiose ES valstybėse narėse, taip pat ir pagal skirtingus aspektus toje pačioje valstybėje narėje. Pavyzdžiui, Bulgarijoje, kurioje ne savo noru laikinai[211] ir ne savo noru ne visą darbo laiką[212] dirbančių darbuotojų dalis yra nedidelė (atitinkamai 2,3 ir 0,5 proc. darbuotojų (15–64 metų amžiaus grupėje), fiksuojamas vienas didžiausių dirbančiųjų skurdo rizikos lygis (12,1 proc.) ir vienas didžiausių mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe skaičius (3,5/100 000 darbuotojų). Suomijoje yra palyginti daug ne savo noru laikinai dirbančių asmenų (10,3 proc.) ir ne savo noru ne visą darbo laiką dirbančių asmenų (4,6 proc.). Be to, dirbančiųjų skurdo rizikos lygis yra palyginti žemas (2,8 proc.), daugiau kaip pusė (55,5 proc.) darbuotojų dalyvauja mokymuose, o mirtinų nelaimingų atsitikimų skaičius yra palyginti mažas (1 atvejis, tenkantis 100 000 darbuotojų). Slovakijos dirbančiųjų skurdo rizikos lygis yra palyginti aukštas (10,3 proc.), tačiau jos rezultatai pagal visus kitus pirmiau minėtus aspektus yra geri. Kitos valstybės narės, pavyzdžiui, Italija ir Ispanija, susiduria su sunkumais, susijusiais su daug darbo vietų kokybės aspektų.

---

211 Laikinas darbas ne savo noru apibrėžiamas kaip darbas, kurį dirbti teko dėl to, kad nepavyko rasti nuolatinio darbo [lfsa_etgar] arba dirbti buvo galima tik pagal terminuotą sutartį [lfsa_etgar].

212 Darbas ne visą darbo laiką ne savo noru apibrėžiamas kaip darbas, kurį dirbti teko dėl to, kad nepavyko rasti darbo visą darbo laiką [lfsa_eetpgar].

Valstybės narės imasi veiksmų, kad pagerintų darbo vietų kokybę įvairiais aspektais. Pavyzdžiui, 2024 m. lapkričio mėn. **Slovakija** užbaigė Direktyvos dėl minimaliojo darbo užmokesčio perkėlimą į nacionalinę teisę. Tai padės užtikrinti adekvačias pajamas pajamų pasiskirstymo skalės apačioje. Tuo tikslu diegiami teisės aktais nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio adekvatumo vertinimo kriterijai, iki 60 proc. praėjusių metų vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio padidinamas automatinio indeksavimo mechanizmas ir įsteigiama Minimaliojo darbo užmokesčio komisija, kurios veikloje dalyvauja socialiniai partneriai. Vykdydama platesnę darbo rinkos reformą, **Slovėnija** 2025 m. birželio mėn. nustatė griežtesnius reikalavimus laikinojo įdarbinimo agentūroms. 2024 m. birželio mėn. **Graikija** pristatė skaitmeninės darbo kortelės bandomąjį projektą, kuriuo siekiama visapusiškai apsaugoti darbuotojų teises, užtikrinant realiojo darbo laiko ir darbuotojų darbo užmokesčio stebėseną. Taip siekiama kovoti su piktnaudžiaujamojo pobūdžio politika, susijusia su nedeklaruotais viršvalandžiais. 2025 m. skaitmeninė darbo kortelė pradėta plačiai naudoti papildomuose sektoriuose, ir ji apima apie 1,85 mln. darbuotojų daugiau kaip 280 000 įmonių įvairiuose sektoriuose, įskaitant prekybos centrus, draudimo, pramonės, turizmo, didmeninės prekybos, energetikos ir finansų įmones. **Italija** pratęsė mokesčių atskaitas už darbuotojų įdarbinimą pagal neterminuotas darbo sutartis ir nuo 2025–2029 m. nuo socialinių įmokų atleido privačiojo sektoriaus darbdavius, tam tikruose sektoriuose įdarbinančius nuolatinius darbuotojus. Naudodamasi EGADP parama, **Ispanija** pristatė mikrokredencialų plėtros sistemos sukūrimo veiksmų planą ir rengia mikrokredencialus, apimančius įvairius mokymo veiksmus, kad darbuotojai įgytų konkrečių darbo rinkoje paklausių žinių ir įgūdžių. Be to, 2025 m., vedant derybas su socialiniais partneriais, minimalusis darbo užmokestis buvo padidintas 700 EUR per metus, o tai suteikė naudos maždaug 2,4 mln. darbuotojų. Siekdamas sustiprinti darbuotojų saugą ir sveikatą, 2025 m. kovo mėn. **Liuksemburgas** priėmė dekretą, kuriuo atnaujinamos darbo vietos apsaugos nuo kancerogeninių, mutageninių ir toksiškų reprodukcijai medžiagų priemonės; taip sustiprintos darbdavių pareigos stebėsenos, pakaitinių medžiagų paieškos ir higienos kontrolės srityse.

Kai kuriose valstybėse narėse laikinojo įdarbinimo dalis yra palyginti didelė, o perėjimo prie neterminuotų darbo sutarčių lygis yra žemas. Tai gali reikšti, kad kyla sunkumų, susijusių su terminuotų darbo sutarčių, kaip tarpinės grandies siekiant ilgalaikio nuolatinio darbo, vaidmeniu. Iš šalių, kuriose laikinųjų darbuotojų dalis buvo didžiausia, Italijoje ir Ispanijoje perėjimo prie neterminuotų darbo sutarčių lygis buvo mažesnis nei arba artimas 20 proc. (palyginti su 37,2 proc. ES vidurkiu), o Nyderlanduose ir Portugalijoje jis viršijo 40 proc. (žr. 2.3.3 diagramą). Antra vertus, Vengrijoje, Latvijoje ir Rumunijoje laikinųjų darbuotojų dalis buvo mažesnė nei 5 proc., o Maltoje – mažesnė nei 10 proc., tačiau perėjimo prie neterminuotų darbo sutarčių lygis buvo labai aukštas – 60–70 proc. Šios šalys siūlo veiksmingus būdus pereiti nuo laikino prie nuolatinio darbo.

2.3.3 diagrama. Perėjimo prie neterminuotų darbo sutarčių lygis ES valstybėse narėse labai nevienodas

Laikinųjų darbuotojų dalis visoje (20–64 metų) darbuotojų populiacijoje 2024 m. ir perėjimo į nuolatinį darbą lygis (15–64 metų amžiaus grupėje) (vidutinė 2022, 2023 ir 2024 m. vertė).

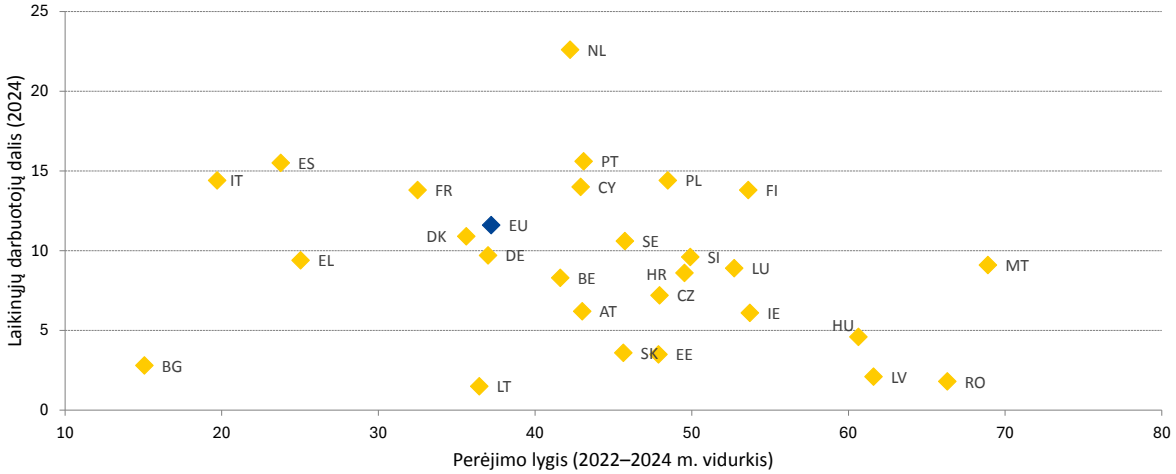

Pastaba. Perėjimo nuo terminuotų prie neterminuotų darbo sutarčių lygio vertinimas apima platesnę 15–64 metų amžiaus grupę. Trūksta 2022 m. DE, 2024 m. DK ir 2023 m. LU darbo jėgos perėjimo prie neterminuotų darbo sutarčių lygio duomenų. FR 2023 m. duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios. LT 2024 m. duomenys yra negalutiniai. 20–64 metų amžiaus grupė naudojama laikinajam įdarbinimui vertinti pagal socialinių rodiklių suvestinės pagrindinį užimtumo rodiklį ir susijusią šiame skirsnyje pateiktą analizę. 2024 m. apibrėžtis skiriasi ES ir FR atveju. BG duomenų laiko eilutės 2024 m. yra nutrūkusios.
Šaltinis – Eurostatas, [lfsi_pt_a], ES darbo jėgos tyrimas, ir [ilc_lvhl32], ES SPGS.

Didelė dalis darbo jėgos yra laikinai įdarbinta ne savo noru, o tarp valstybių narių yra didelių skirtumų, be to, šis reiškinys labiau pastebimas tarp jaunimo ir moterų. Laikinas darbas ne savo noru yra susijęs su situacijomis, kai sutartimi įforminti susitarimai neatitinka darbuotojų pageidavimų dėl lankstumo. 2024 m. pagal tokį sutartimi įformintą susitarimą ne savo noru dirbo vienas iš dviejų laikinųjų darbuotojų (20–64 metų amžiaus grupėje) (53,7 proc., apie 10,6 mln. darbuotojų), o tai iš viso sudarė 6,4 proc. visų darbuotojų. Iš visų darbuotojų ne savo noru pagal terminuotas darbo sutartis dirbančių asmenų dalis svyravo nuo 10 proc. ar daugiau Kipre, Ispanijoje, Portugalijoje, Italijoje ir Graikijoje iki maždaug 1 proc. ar mažiau Estijoje ir Lietuvoje (žr. 2.3.4 diagramą). Beveik visais atvejais moterų dalis buvo didesnė nei vyrų, išskyrus Bulgariją, Vengriją ir Lietuvą. Ne savo noru laikinai įdarbintų laikinųjų darbuotojų dalis svyravo nuo maždaug 16–25 proc. Nyderlanduose ir Danijoje iki 95,1 proc. Kipre. Nors Nyderlanduose ir Ispanijoje laikino darbo lygis yra aukštas, lankstumo, kurį tai teikia, pobūdis jose labai skiriasi. Nyderlanduose laikinųjų darbuotojų, kurie tokioje padėtyje yra ne savo noru, dalis yra viena iš mažiausių, o perėjimo prie neterminuotų darbo sutarčių lygis yra vidutinis. Tačiau kitose šalyse, pavyzdžiui, Ispanijoje, trys iš keturių laikinųjų darbuotojų taip dirba ne savo noru ir perėjimo prie neterminuotų darbo sutarčių lygis yra palyginti žemas Tai išryškina dvejopą laikino darbo pobūdį – pasirinktą lanksčią užimtumo formą ir galimą kelią į stabilų užimtumą arba ribotų alternatyvų ir žemo darbuotojų perėjimo į stabilias darbo vietas lygio rezultatą.

2.3.4 diagrama. Kas antras laikinasis darbuotojas, ypač moterys ir jaunimas, pagal terminuotą darbo sutartį dirba ne savo noru

Darbuotojai, kurie laikinąjį darbą dirba ne savo noru, kaip visų (20–64 metų) darbuotojų procentinė dalis (proc., 2024 m.)

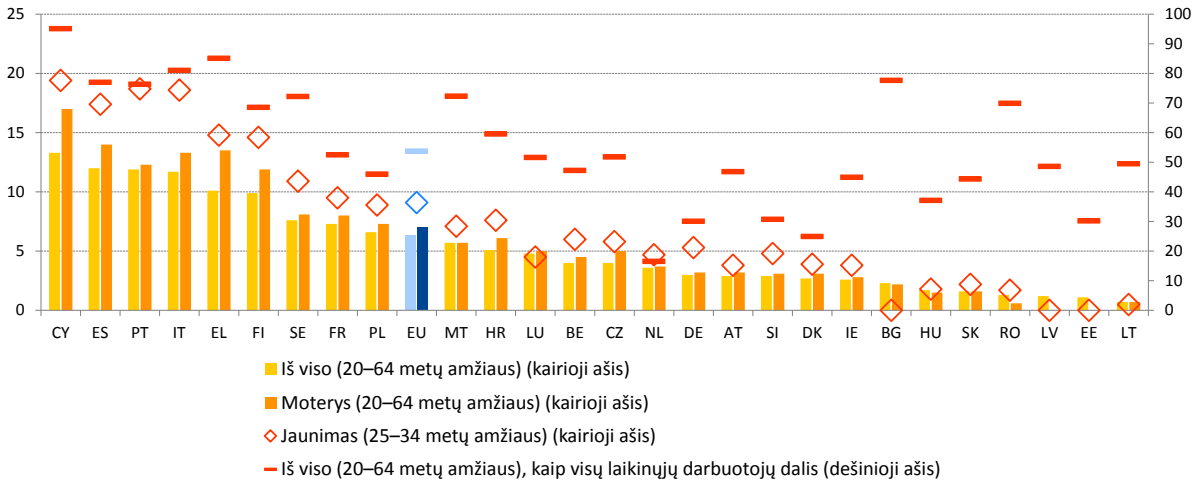

Pastaba. Apibrėžtis skiriasi ES ir FR. BG duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios. LV, MT, AT, SI, EE ir SK duomenų patikimumas mažas. LV turimi tik bendrieji duomenys ir duomenys, pateikiami kaip visų laikinųjų darbuotojų dalis, pagal kriterijų „Dirbti darbą galima tik pagal terminuotą darbo sutartį“, o SK tik pagal kriterijų „Nepavyko rasti nuolatinio darbo“. Trūksta LV ir EE duomenų dėl moterų ir jaunimo, o SK ir RO turimi tik duomenys pagal kriterijų „Nepavyko rasti nuolatinio darbo“.
Šaltinis – Eurostatas [lfsa_etgar], ES darbo jėgos tyrimas.

Per pastarąjį dešimtmetį užimtumas ne visą darbo laiką ES sumažėjo, taip pat sumažėjo darbo ne visą darbo laiką ne savo noru dalis, tačiau kai kuriose valstybėse narėse ji išliko reikšminga. Nuo 2014 m. ne visą darbo laiką dirbančių asmenų dalis visoje dirbančių asmenų populiacijoje (20–64 metų amžiaus grupėje) sumažėjo 0,7 proc. punkto ir 2024 m. pasiekė 17,1 proc. Trijose valstybėse narėse (Nyderlanduose, Austrijoje, Vokietijoje) apie 30 proc. arba daugiau visų darbuotojų dirbo ne visą darbo laiką, o penkiose valstybėse narėse (Vengrijoje, Slovakijoje, Kroatijoje, Rumunijoje, Bulgarijoje) šis rodiklis nesiekė 5 proc. Moterys ir toliau sudaro didžiausią ne visą darbo laiką dirbančių darbuotojų grupę (žr. 2.2 skirsnį). Per pastarąjį dešimtmetį didėjant užimtumo lygiui ir darbo rinkai tampant vis konkurencingesnei, darbo ne visą darbo laiką ne savo noru mastas nuolat mažėjo, nes darbdaviams sunku užpildyti laisvas viso darbo laiko darbo vietas[213]. Todėl 2024 m. 18,9 proc. visų ne visą darbo laiką dirbusių asmenų (15–64 metų amžiaus grupėje) dirbo ne savo noru, palyginti su 32,7 proc. prieš dešimtmetį. Be to, šiuo atžvilgiu tarp valstybių narių yra didelių skirtumų. Ispanijoje, Italijoje ir Rumunijoje maždaug kas antras ne visą darbo laiką dirbantis darbuotojas taip dirba ne savo noru, o Maltoje, Slovėnijoje, Vokietijoje ir Nyderlanduose ne savo noru dirba maždaug 5 proc. ar mažiau ne visą darbo laiką dirbančių asmenų.

2.3.5 diagrama. Darbo ne visą darbo laiką dalis šiek tiek sumažėjo, o darbo ne visą darbo laiką ne savo noru atžvilgiu tebėra didelių skirtumų tarp valstybių narių

Darbo ne visą darbo laiką dalis visoje dirbančių asmenų (20–64 metų amžiaus) populiacijoje ir darbo ne visą darbo laiką ne savo noru procentinė dalis visoje ne visą darbo laiką dirbančių asmenų (20–64 metų amžiaus) populiacijoje (proc., metiniai duomenys).

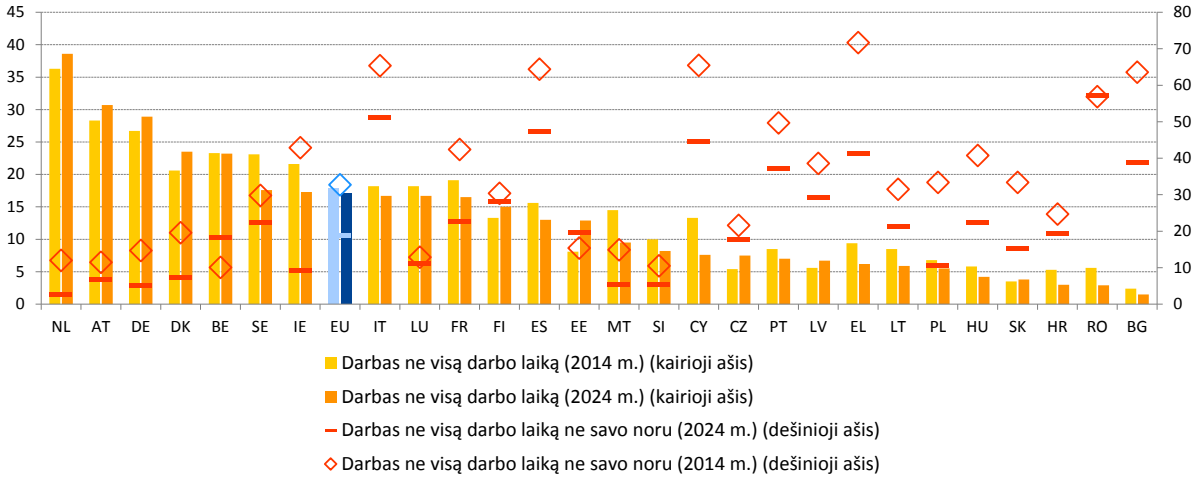

Pastaba. Apibrėžtis skiriasi ES ir FR. BG duomenų apie darbą ne visą darbo laiką laiko eilutės 2024 m. yra nutrūkusios. FR 2014 m. ir BG 2021 m. duomenų apie darbą ne visą darbo laiką ne savo noru laiko eilutės yra nutrūkusios, o MT, HR ir SI 2024 m. bei NL 2014 m. šių duomenų patikimumas yra mažas.
Šaltinis – Eurostatas, [lfsi_pt_a] ir [lfsa_eppgai], ES darbo jėgos tyrimas.

213 OECD, OECD Employment Outlook 2025: Can We Get Through the Demographic Crunch?, OECD Publishing, Paris.

Savarankiškai dirbančių asmenų, neturinčių samdomųjų darbuotojų, dalis ES šiek tiek sumažėjo, tačiau tarp valstybių narių pastebimi dideli skirtumai. Toks darbas savo sąskaita, nors ir rodo verslumo iniciatyvą, taip pat gali būti vertinamas kaip fiktyvaus savarankiško darbo, kuriuo slepiami priklausomi darbo santykiai, rodiklis[214]. 2024 m. 9,0 proc. visų ES dirbančiųjų (20–64 metų amžiaus grupėje) buvo savarankiškai dirbantys asmenys[215]. Nors, palyginti su 2023 m., ši dalis sumažėjo 0,1 proc. punkto, 2024 m. tai vis dar buvo 17,7 mln. darbuotojų. Didžiausia savarankiškai dirbančių asmenų dalis visoje dirbančių asmenų populiacijoje buvo Čekijoje, Italijoje ir Nyderlanduose (13 proc. ar panaši dalis), Lenkijoje (14,1 proc.) ir Graikijoje (19,1 proc.). Mažiausi rodikliai (mažiau nei 5 proc.) užfiksuoti Danijoje, Vokietijoje ir Liuksemburge. Apskritai 15 proc. savarankiškai dirbančių asmenų ES gali būti laikomi ekonomiškai priklausomais[216], o didžiausia dalis jų dirba žemės ūkio, finansinių paslaugų, sveikatos priežiūros ir kitų paslaugų srityse[217]. Iš jų apie 40 proc. teigia, kad jiems iš gaunamų pajamų bent iš dalies sunku išgyventi.

---

214 Žr. European Commission, Employment and Social developments in Europe 2023, Publications Office of the European Union, 2023.

215 Eurostatas, [lfsa_egaps] ir [lfsi_emp_a], ES darbo jėgos tyrimas. Apibrėžtis skiriasi ES ir FR atveju (žr. metaduomenis).

216 Ekonomiškai priklausomi savarankiškai dirbantys asmenys apibrėžiami kaip samdomųjų darbuotojų neturintys savarankiškai dirbantys asmenys, kurie per pastaruosius 12 mėnesių dirbo tik vienam klientui arba pagrindiniam klientui ir kurių darbo valandos priklausė nuo šio kliento.

217 EUROFOUND, European Working Conditions Survey 2024: First findings, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2025.

Dirbančiųjų skurdas ES 2024 m. stabilizavosi po laipsniško mažėjimo laikotarpio, tačiau jį vis dar patyrė beveik vienas iš dvylikos darbuotojų. 18–64 metų amžiaus dirbančių asmenų, kuriems gresia skurdas, dalis Sąjungoje 2024 m. sumažėjo iki 8,2 proc., palyginti su 8,3 proc. 2023 m.[218], t. y. ji yra gerokai mažesnė nei prieš COVID pandemiją (sumažėjo nuo 9,1 proc. 2019 m. ir 9,8 proc. 2016 m.). Darbuotojai, dirbantys nestandartinių formų darbą, yra palyginti labiau pažeidžiami, nes jų metinės pajamos ir darbo intensyvumas dažnai yra mažesni. Kalbant apie namų ūkius, kurių darbo intensyvumas yra didelis, 2024 m. dirbančiųjų skurdo lygis buvo mažesnis nei trečdalis namų ūkių, kurių darbo intensyvumas yra mažas, dirbančiųjų skurdo lygio[219]. Didesnis mažesnes pajamas gaunančių dirbančių namų ūkių darbo užmokesčio augimas, prie kurio taip pat prisidėjo tai, kad nuo 2022 m. gerokai padidintas minimalusis darbo užmokestis, pastaraisiais metais padėjo pagerinti mažas pajamas gaunančių namų ūkių padėtį (žr. 2.1.1 skirsnį)[220]. 2024 m. Rumunija buvo šalis, kurioje dirbančiųjų skurdo lygis sumažėjo labiausiai (4,3 proc. punkto – iki 10,7 proc. 2024 m.), nors vis dar viršijo 8,2 proc. ES vidurkį. Liuksemburge, Latvijoje ir Portugalijoje šis rodiklis taip pat labai sumažėjo (atitinkamai 1,4, 1 ir 0,8 proc. punkto), tačiau visose trijose šalyse jis vis dar buvo artimas ES vidurkiui arba jį viršijo (atitinkamai 13,4, 8,5 ir 9,2 proc.). O Slovakijoje dirbančiųjų skurdo lygis padidėjo 1,2 proc. punkto. Didžiausias dirbančiųjų skurdo lygis nustatytas Liuksemburge, Bulgarijoje ir Ispanijoje (atitinkamai 13,4, 12,1 ir 11,3 proc.). Kaip ir ankstesniais metais, dirbančiųjų skurdo lygis buvo didesnis tarp ne ES piliečių, žemą išsilavinimą turinčių darbuotojų, ne visą darbo laiką dirbančių darbuotojų, laikinųjų darbuotojų ir namų ūkių, kuriuose yra išlaikomų vaikų[221]. Dirbančiųjų skurdas taip pat buvo didesnis tarp vyrų nei tarp moterų.

---

218 Eurostatas, [ilc_iw01], ES SPGS. Dirbančiųjų skurdo lygio rodiklis grindžiamas praėjusių metų pajamomis ir užimtumo statusu.

219 Žr. Eurostatas, [ilc_iw03], ES darbo jėgos tyrimas.

220 Žr. European Commission, Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual review 2025, Publications Office of the European Union, 2025.

221 Žr. Eurostatas, [ilc_iw15], [ilc_iw04], [ilc_iw07], [ilc_iw05], [ilc_iw02], ES SPGS.

2.3.6 diagrama. Dirbančiųjų skurdo lygis ES 2024 m. iš esmės nesikeitė, o tarp valstybių narių yra didelių skirtumų

Dirbančiųjų skurdo rizikos lygis (18–64 metų amžiaus grupėje) (proc., metiniai duomenys)

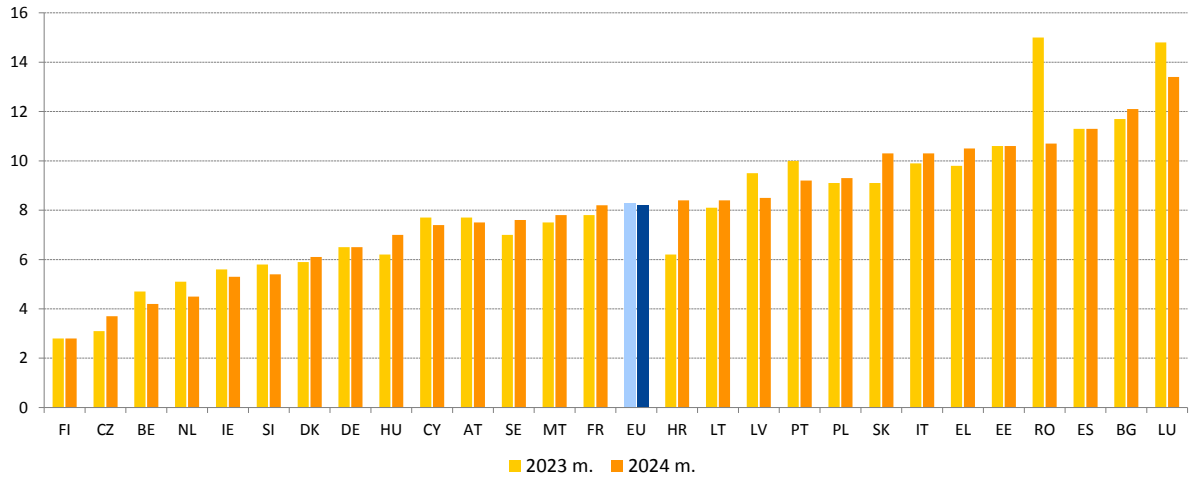

Pastaba. DE ir HR 2023 m. duomenų laiko eilutės nutrūkusios. HR 2024 m. duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios. LT 2024 m. duomenys yra negalutiniai.
Šaltinis – Eurostatas [tespm070], ES SPGS.

Spartėjanti skaitmeninė transformacija keičia Europos darbo rinkas: vienas iš dešimties ES darbuotojų darbe naudoja generatyvinį dirbtinį intelektą. Dirbtinis intelektas (DI) ir algoritminis valdymas suteikia veiksmingų priemonių inovacijoms skatinti, našumui didinti (pavyzdžiui, pasitelkiant automatizavimą ir palengvinant darbuotojų atliekamas užduotis) ir Europos konkurencingumui pasaulyje stiprinti. Atsakingai suprojektuotų ir įgyvendinamų DI bei algoritminio valdymo sistemų naudojimas darbo vietoje gali padėti padidinti veiksmingumą, supaprastinti darbuotojų atranką, sumažinti šališkumą ir pagerinti darbo kokybę (taip pat žr. 2.1.1 skirsnį). Tačiau šios priemonės turi būti tinkamai valdomos, kad būtų tinkamai sprendžiamos problemos, susijusios su padidėjusiu darbo krūviu, tęstine stebėsena, galimu šališkumu ir rizika darbuotojų duomenų apsaugai. 2025 m. „Eurobarometro“ apklausos duomenimis, dauguma europiečių apskritai mano, kad DI ir skaitmeninės technologijos daro teigiamą poveikį jų darbo vietoms, ekonomikai ir gyvenimo kokybei[222]. Be to, 84 proc. europiečių mano, kad DI reikia atidžiai valdyti, ypač darbo vietoje. 2024 m. 12 proc. ES darbuotojų savo darbe naudojosi įvairių formų generatyviniu DI, kad supaprastintų sudėtingas protines užduotis arba gautų rekomendacijas, kaip jie turėtų dirbti[223]. Generatyviniu DI ypač dažnai naudojosi vadovai (23 proc.) ir specialistai (28 proc.) bei finansinių paslaugų sektoriaus darbuotojai (28 proc.). Naudojimasis DI valstybėse narėse taip pat skyrėsi. Belgijoje, Danijoje, Nyderlanduose, Švedijoje ir Liuksemburge tokiomis priemonėmis jau naudojasi 20–25 proc. darbuotojų, o Italijoje, Graikijoje, Rumunijoje ir Portugalijoje – tik 5 proc. ar mažiau darbuotojų. Be to, skaitmeninės stebėsenos darbe naudojimas ir algoritminis darbo procesų valdymas keičia darbo organizavimą, koordinavimą, stebėseną ir valdymą[224]. Skaitmeninė stebėsena labiausiai taikoma Vidurio ir Rytų Europos šalyse, įskaitant Slovėniją, Čekiją, Lenkiją, Rumuniją, Bulgariją, Latviją, taip pat Maltą ir Kiprą. Be dviejų dažniausiai taikomų praktikų (darbo valandų ir atvykimo / išvykimo fiksavimo), šiose šalyse dažnai taip pat naudojama interneto stebėsena, apsauginė vaizdo stebėjimo sistema (AVSS), skambučių

---

222 European Commission, Special Eurobarometer 554 - Artificial Intelligence and the future of work, Publications Office of the European Union, 2025.

223 EUROFOUND, European Working Conditions Survey 2024: First findings, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2025.

224 Gonzalez Vazquez, I., Fernandez Macias, E., Wright, S. ir Villani, D., Digital Monitoring, Algorithmic Management and the Platformisation of Work in Europe, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2025. Skaitmeninė stebėsena apibrėžiama kaip duomenų apie gamybos procesą rinkimo naudojant skaitmeninius prietaisus praktika siekiant stebėti įvairius darbo aspektus ir pačius darbuotojus. Algoritminis valdymas apibrėžiamas kaip duomenimis grindžiamų technologijų, kurios gali apimti DI, naudojimas, siekiant bent iš dalies automatizuoti kai kuriuos darbo jėgos valdymo ir koordinavimo aspektus, kartu renkant duomenis ir stebint darbuotojus.

stebėjimas ir transporto priemonės buvimo vietos stebėsena. Tačiau apskritai skaitmeninės stebėsenos taikymo mastas ir tipai valstybėse narėse labai skyrėsi. Kalbant apie algoritminį valdymą, iš apklausų duomenų matyti, kad 24 proc. ES darbuotojų darbo laikas paskirstomas automatiškai. ES DI akte DI kūrėjams ir diegėjams nustatytas aiškus rizika grindžiamų taisyklių, susijusių su konkrečiais DI naudojimo būdais, rinkinys, kuriuo užtikrinama sauga, pagrindinės teisės ir į žmogų orientuotas DI, kartu visoje ES didinant DI diegimą, investicijas ir diegiant daugiau inovacijų[225]. Be to, DI taikymo strategijoje[226], kuria skatinama DI diegti 10-yje ES pramonės sektorių ir viešajame sektoriuje, pripažįstama atsakingo ir naudingo DI naudojimo darbo vietoje svarba.

---

225 Žr. 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės.

226 2025 m. spalio 8 d. Europos Komisijos komunikatas „DI taikymo strategija“, COM(2025) 723.

Darbo skaitmeninėse platformose direktyvos tikslas – palengvinti teisingą skaitmeninių platformų darbuotojų užimtumo statuso nustatymą ir skatinti algoritminio valdymo skaidrumą, sąžiningumą, žmogaus vykdomą priežiūrą, saugą ir atskaitomybę. Darbas skaitmeninėse platformose gali suteikti lankstumo ir pirminių ar papildomų pajamų, pagerinti profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą, taip pat sumažinti kliūtis jaunimui ir pažeidžiamoms grupėms, pavyzdžiui, migrantams ir asmenims su negalia, patekti į darbo rinką. Tačiau darbas skaitmeninėse platformose taip pat siejamas su mažomis garantijomis, mažomis pajamomis, ribotu socialinės apsaugos prieinamumu ir iššūkiais, kuriuos lemia neskaidrus algoritminis valdymas. Be to, kadangi didžioji dalis darbo skaitmeninėse platformose vyksta internetu, tarpvalstybinius darbo srautus sunku atsekti ir daugeliu atvejų jie yra paslėpti. Pastaraisiais metais darbo skaitmeninėse platformose aplinka toliau vystėsi, o darbas skaitmeninėse platformose ES tapo nedidele, bet reikšminga užimtumo forma. Naujausi (AIM-WORK apklausos)[227] duomenys rodo, kad iš viso beveik šeši milijonai žmonių dirbo skaitmeninėse platformose, o darbas tokiose platformose sudarė 2,9 proc. viso užimtumo ES. Didžiausia darbo skaitmeninėse platformose dalis nustatyta Suomijoje (4,1 proc.), Nyderlanduose (4,3 proc.) ir Italijoje (4,7 proc.). Kadangi vyksta skaitmeninių platformų darbuotojų profesionalizacija, asmenų, kurių pagrindinis pajamų šaltinis yra šis darbas, dalis taip pat didėja. Maždaug kas penkto (20,4 proc.) skaitmeninių platformų darbuotojo darbas skaitmeninėse platformose buvo pagrindinis jų darbas[228]. Siekiant užtikrinti deramas darbo skaitmeninėse platformose sąlygas ir kartu remti tvarų skaitmeninių darbo platformų augimą ES, 2024 m. spalio mėn. buvo priimta Darbo skaitmeninėse platformose direktyva[229]. Direktyva sprendžiami klausimai, susiję su netinkamu užimtumo statuso klasifikavimu, algoritminiu valdymu ir skaidrumu tarpvalstybinio darbo srityje, taip papildant esamą Sąjungos *acquis*[230]. Valstybės narės turi iki 2026 m. gruodžio mėn. užbaigti direktyvos perkėlimą į nacionalinę teisę.

---

227 Gonzalez Vazquez, I., Fernandez Macias, E., Wright, S. ir Villani, D., *Digital Monitoring, Algorithmic Management and the Platformisation of Work in Europe*, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2025.

228 Darbo skaitmeninėse platformose masto įverčiai skiriasi priklausomai nuo duomenų šaltinių ir priklauso nuo metodikos pasirinkimo, visų pirma nuo darbo skaitmeninėse platformose apibrėžties ir kriterijų, naudojamų nustatant, ar darbas skaitmeninėse platformose yra pagrindinis darbas.

229 Europos Vadovų Taryba, „Skaitmeninių platformų darbuotojai: Taryba priėmė naujas taisykles jų darbo sąlygoms pagerinti“, Taryba, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2024 m.

230 Direktyva bus pagerintas darbo skaitmeninėse platformose vykdymo užtikrinimas ir atsekamumas, be kita ko, tarpvalstybiniais atvejais, prašant platformų deklaruoti darbą šalyje, kurioje jis atliekamas, ir nacionalinėms valdžios institucijoms pateikti tam tikrą informaciją apie asmenis, kurie jose dirba, ir jų sąlygas.

Skaitmeninės inovacijos suteikia galimybių kurti produktyvesnes ir kokybiškesnes darbo vietas, tačiau tai taip pat gali lemti darbo intensyvumo didėjimą ir darbas iš bet kur gali tapti ne viena iš galimybių, o tuo, ko iš darbuotojų tikimasi; taip būtų naikinamos ribos tarp profesinio ir asmeninio gyvenimo. Pavyzdžiui, skaitmeninės technologijos sudarė sąlygas plėtoti nuotolinį darbą. Prieš COVID-19 pandemiją nuotolinis darbas buvo gana retas reiškinys – 2019 m. bent dalį laiko namuose dirbo 11,3 proc. darbuotojų. 2024 m. taip dirbo apie 20 proc. darbuotojų. 2025 m. EUROFOUND apklausos[231] duomenimis, pasikeitė ir nuotolinio darbo prioritetai. 2024 m. daugiau kaip 50 proc. respondentų pageidavo dirbti namuose kelis kartus per savaitę, o 24 proc. pageidavo dirbti tik namuose. Nepaisant šio pageidavimo, galimybių mažėja – visiškai nuotolinių darbo vietų skaičius sumažėjo nuo 24 proc. 2022 m. iki 14 proc. 2024 m. Technologinė pažanga ir susiję nuotolinio bei mišraus darbo modeliai taip pat gali turėti įtakos darbo laiko modeliams. Apskritai padėtis, susijusi su darbo laiko grafikais, kuriais nukrypstama nuo įprastų darbo visą darbo laiką valandų ir kurie gali neigiamai paveikti darbo kokybę, ES šiek tiek pagerėjo. 2024 m. 6,6 proc. visų dirbančių asmenų savo pagrindiniame darbe dirbo daug valandų, palyginti su 7,1 proc. 2023 m. Tačiau netipinėmis darbo valandomis dirbančių asmenų dalis tebėra didelė ir sudaro 33,6 proc. visos dirbančių asmenų populiacijos, o tai reiškia, kad nuo 2021 m. šis rodiklis šiek tiek sumažėjo (0,3 proc. punkto). Po negalutinių Europos įvairių sektorių socialinių partnerių derybų dėl jų 2002 m. nuotolinio darbo pagrindų susitarimo atnaujinimo, taip pat Europos Parlamentui priėmus 2021 m. rezoliuciją dėl teisės atsijungti[232], Europos Komisija surengė oficialias dviejų etapų konsultacijas su socialiniais partneriais dėl teisės atsijungti ir nuotolinio darbo. Antrasis konsultacijų etapas užbaigtas 2025 m. spalio 6 d. Europos socialinių partnerių atsakymais Komisija remsis imdamasi tolesnių su rezoliucija susijusių veiksmų.

---

231 EUROFOUND, Quality of life in the EU in 2024: Results from the Living and Working in the EU e-survey, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2025.

232 Europos Parlamentas, 2021 m. sausio 21 d. Europos Parlamento rezoliucija su rekomendacijomis Komisijai dėl teisės atsijungti, 2021 m.

Kadangi dvejopa skaitmeninė ir žalioji pertvarka keičia darbo rinkas, užimtumo sąlygos susijusiose profesinėse srityse labai skiriasi. Į ateitį orientuotos profesijos ir svarbios profesijos apibrėžiamos kaip darbo vietos, svarbios dviem ar daugiau skaitmeninių, žaliųjų ir demografinių pokyčių[233]. Septyni EUROFOUND darbo kokybės indeksai, pagal kuriuos vertinama darbo vietų kokybė darbo vietų lygmeniu, rodo, kad profesinėse srityse, kuriose skaitmeninių įgūdžių intensyvumas yra didesnis, bendra darbo vietų kokybė yra aukščiausia (pagal paties EUROFOUND apibrėžtį) (žr. 2.3.7 diagramą)[234]. Palyginti su dauguma kitų profesinių grupių, šių darbuotojų darbo užmokesčio, darbo perspektyvų, darbo laiko kokybės, įgūdžių ir veiksmų laisvės bei fizinės aplinkos rodikliai yra ypač geri. Šių profesijų atstovai taip pat dažniau nurodė neseniai dalyvavę mokymuose. Kita vertus, tam tikrų į ateitį orientuotų žaliųjų profesijų, įskaitant fizinį darbą, įverčiai pagal pirmiau minėtus indeksus apskritai buvo prasčiausi.

2.3.7 diagrama. Į ateitį orientuotos profesijos skiriasi darbo vietų kokybe pagal EUROFOUND apibrėžtį

Europos darbo sąlygų tyrimo rezultatai, susiję su įvairiomis į ateitį orientuotomis profesijomis (proc., 2024 m.)

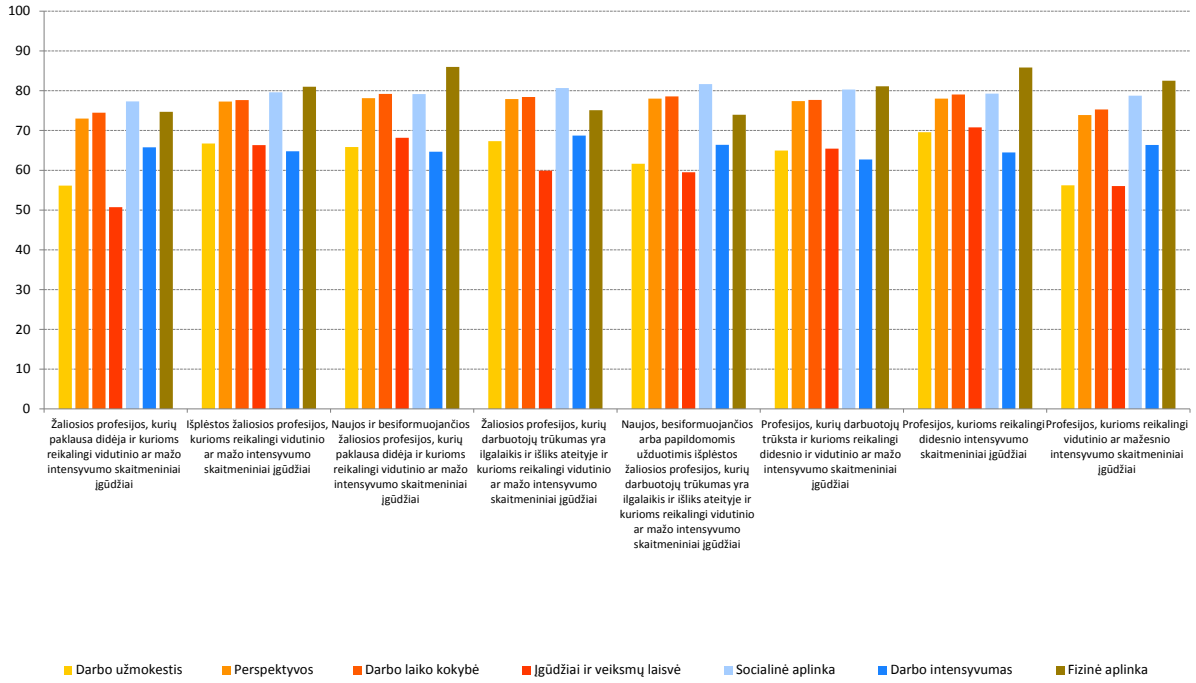

Pastaba. Nurodytos atrinktos profesijos, daugiau informacijos apie profesijų grupes pateikiama pirminiame leidinyje.
Šaltinis – EUROFOUND skaičiavimai, pagrįsti 2024 m. Europos darbo sąlygų tyrimu.

233 Ši analizė yra dalinis Europos Komisijos dokumento „Future-oriented occupations in the EU: main features, employment conditions, and job strain“ atnaujinimas, remiantis EUROFOUND 2024 m. darbo sąlygų tyrimu.

234 Šie indeksai grindžiami septyniais aspektais, kuriuos EUROFOUND naudoja vertindamas darbo vietų kokybę: fizine ir socialine aplinka, darbo užduotimis, organizaciniais ypatumais, darbo laiko tvarka, darbo perspektyvomis ir būdingomis darbo ypatybėmis.

Ir toliau kyla iššūkių, susijusių su nedeklaruojamu darbu, taip pat darbuotojų sveikata bei sauga, o darbo inspekcijų pajėgumai ir ištekliai valstybėse narėse labai skiriasi. Naujausi įverčiai rodo, kad 2019 m. ES privačiajame sektoriuje buvo nedeklaruota 9,7 proc. visų darbo sąnaudų[235]. Vis daugiau dėmesio skiriama ne paprastoms nedeklaruojamo darbo formoms, pavyzdžiui, kai privatūs namų ūkiai užsako paslaugas be oficialios sąskaitos faktūros, o sudėtingesnėms formoms, pavyzdžiui, trečiųjų šalių piliečių atliekamam nedeklaruojamam darbui. Naudodamasi Kovos su nedeklaruojamu darbu platforma, Europos darbo institucija sudarė palankesnes sąlygas valstybėms narėms keistis informacija šiais klausimais. Kovai su nedeklaruojamu darbu vis dažniau naudojama rizika grindžiama analizė, didieji duomenys ir DI. Su darbo inspekcijomis susiję Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) rodikliai rodo, kad ES šalių pajėgumai ir ištekliai, skirti nedeklaruojamam darbui nustatyti ir su juo kovoti, labai skiriasi. 2023 m. TDO rodiklis, nurodantis inspektorių skaičių, tenkantį 10 000 dirbančiųjų, svyravo nuo 0,23 Airijoje iki 3,08 Liuksemburge[236]. Darbo inspekcijos taip pat atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant darbuotojų saugą ir sveikatą darbe. 2022 m. ES įvyko 3 286 mirtini nelaimingi atsitikimai darbe, t. y. 103 mirties atvejais mažiau, palyginti su praėjusiais metais, o tai sudaro 1,66 mirtino nelaimingo atsitikimo, tenkančio 100 000 darbuotojų. Beveik ketvirtadalis (22,9 proc.) visų mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe ES įvyko statybų sektoriuje, o tai rodo, kad šis sektorius susiduria su ypatingais iššūkiais šioje srityje.

---

235 Realiojo šešėlinės ekonomikos dydžio įverčius reikia vertinti atsargiai. Žr. Franic, J., Extent of undeclared work in the European Union.

236 Žr. TDO duomenų naršyklę.

Ilgalaikio nedarbo lygis ES labiausiai sumažėjo valstybėse narėse, kuriose jis yra didžiausias, o tai rodo tam tikrą aukštynkryptę konvergenciją absoliučiąja verte. Ilgalaikio nedarbo lygis ES trečius metus iš eilės mažėjo ir 2024 m. pasiekė 1,9 proc., t. y. buvo 0,2 proc. punkto mažesnis nei 2023 m. Pažymėtina, kad šis lygis labiausiai sumažėjo valstybėse narėse, kuriose jis ypač aukštas, o didžiausias pagerėjimas užfiksuotas Italijoje, Graikijoje ir Ispanijoje – visose šiose šalyse padėtis yra prasta, bet gerėjanti (žr. 2.3.8 diagramą). Slovakijoje šis lygis taip pat šiek tiek sumažėjo (0,3 proc. punkto), o šalies padėtis ir toliau buvo kritinė – ilgalaikio nedarbo lygis buvo vienas didžiausių ES ir siekė 3,5 proc. Estijoje, Latvijoje ir Suomijoje 2024 m. ilgalaikio nedarbo lygis padidėjo, todėl dabar jų padėtį reikia stebėti, kaip ir Portugalijos, kurioje šis rodiklis yra palyginti aukštas – 2,4 proc. ir pagerėjo tik nežymiai. Kita vertus, Malta ir Nyderlandai yra geriausių rezultatų pasiekusios šalys, nes jose rodikliai yra žemiausi. Daugumoje valstybių narių lyčių ilgalaikio nedarbo lygio skirtumas 2024 m. nesiekė 0,5 proc. punkto, o Graikijoje, Ispanijoje ir Latvijoje jis buvo didelis.

2.3.8 diagrama. Ilgalaikio nedarbo lygis daugumoje valstybių narių toliau mažėjo, o tai rodo bendrą aukštynkryptę konvergenciją

Ilgalaikio nedarbo lygis (15–74 metų amžiaus grupėje), 2024 m. lygis ir pokytis nuo 2023 m. (proc., socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

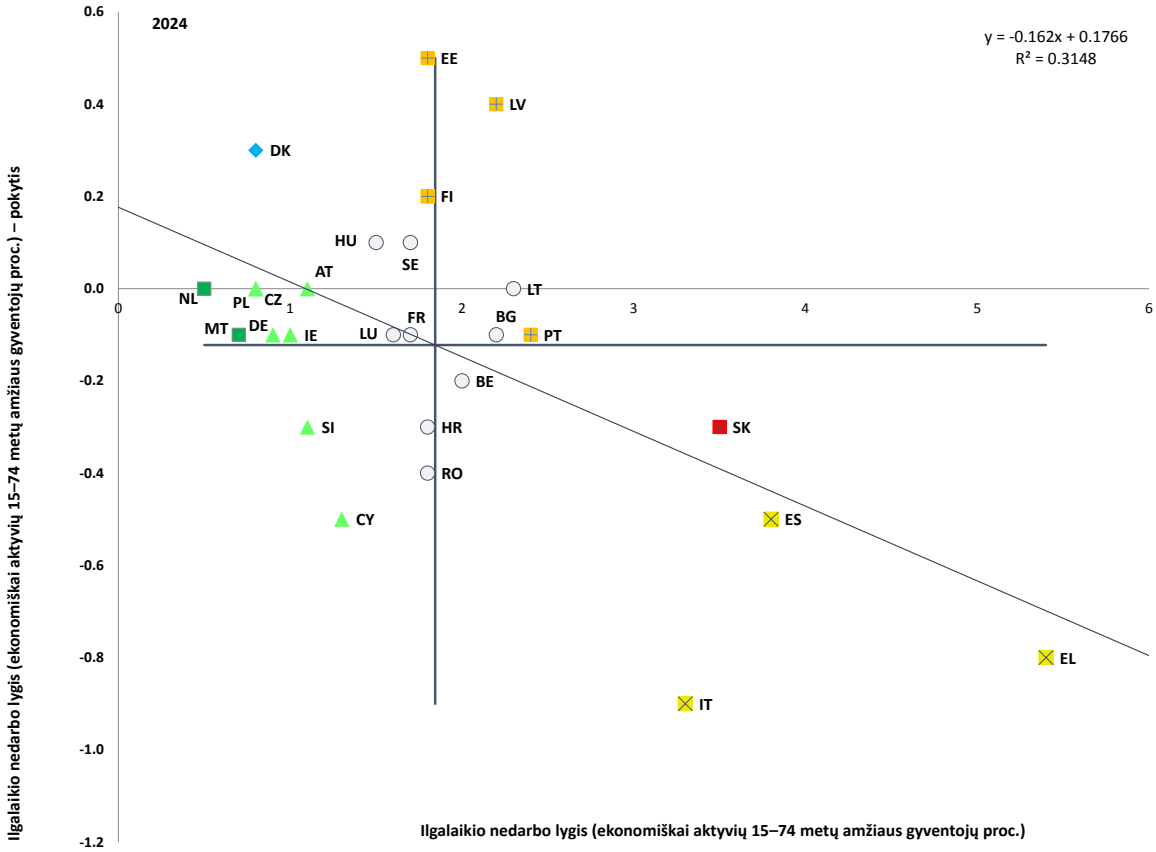

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. Apibrėžtis skiriasi ES ir FR. BG duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios.
Šaltinis – Eurostatas, [tesem130], ES darbo jėgos tyrimas.

Ilgalaikio nedarbo lygis valstybėse narėse skiriasi, tačiau dar labiau skiriasi įvairiuose regionuose ir yra ypač aukštas atokiausiuose regionuose. Palyginti su bendru ilgalaikio nedarbo lygiu (15–74 metų amžiaus grupėje), kuris valstybėse narėse jau gerokai skiriasi, skirtumai regionų lygmeniu gerokai didesni[237]. 2024 m. mažiausi rodikliai buvo nustatyti Nyderlandų Utrechto ir Šiaurės Brabanto regionuose, taip pat Prahos ir Vidurio Bohemijos regione Čekijoje (0,4 proc. visuose keturiuose regionuose), o didžiausi – Ispanijos Meliljos mieste (16,3 proc.) ir Seutos miesto regione (15,8 proc.), taip pat Prancūzijos atokiausiame Gvadelupos regione (11,4 proc.). Kai kuriose valstybėse narėse, pavyzdžiui, Danijoje ir Nyderlanduose, regioniniai ilgalaikio nedarbo lygio skirtumai yra nedideli (žr. 5 priedo 7 diagramą). Kita vertus, skirtumai tarp regionų, kuriuose rodikliai yra mažiausi, ir regionų, kuriuose jie didžiausi, labiausiai pastebimi buvo Italijoje, Prancūzijoje ir Ispanijoje – skirtumai siekė atitinkamai 9,2, 10,6 ir 14,8 proc. punkto.

Naudojimosi aktyvios darbo rinkos politikos priemonėmis lygis visoje ES tebėra labai skirtingas. 2023 m. norinčių dirbti bedarbių, kurie naudojosi aktyvios darbo rinkos politikos priemonėmis, dalis daugumoje valstybių narių iš esmės išliko stabili. Tačiau kai kuriose šalyse galima pastebėti tiek reikšmingą sumažėjimą, tiek padidėjimą (žr. 2.3.9 diagramą). Naujausi duomenys rodo, kad naudojimosi priemonėmis lygis yra ypač žemas (mažiau nei 10 proc.) Rumunijoje, Bulgarijoje, Lietuvoje, Kipre, Latvijoje, Kroatijoje ir Slovėnijoje. Savo ruožtu Liuksemburge ir Belgijoje naudojimosi priemonėmis lygis viršijo 50 proc., o Danijoje, Ispanijoje ir Italijoje – jis buvo net gerokai didesnis. Kai kuriose valstybėse narėse buvo pastebimas reikšmingas sumažėjimas. Slovėnijoje ir Maltoje šis lygis sumažėjo maždaug trečdaliu. Nyderlanduose naudojimasis aktyvios darbo rinkos politikos priemonėmis sumažėjo daugiau nei perpus, o Bulgarijoje jomis naudojosi tik 4,8 proc. bedarbių, palyginti su beveik 27 proc. praėjusiais metais.

---

237 Eurostatas [lfst_r_lfu2ltu], ES darbo jėgos tyrimas. Duomenų apie DE Brėmeno, Meklenburgo-Pomeranijos ir Saro krašto regionus, FR Korsikos ir Majoto regionus, PT Azorų ir Madeiros autonominius regionus ir FI Alandų regioną nėra.

2.3.9 diagrama. Naudojimosi aktyvios darbo rinkos politikos priemonėmis lygis įvairiose šalyse ir toliau labai skiriasi

Įprastų darbo rinkos politikos intervencinių priemonių (2–7 kategorijų) dalyviai iš 100 norinčių dirbti

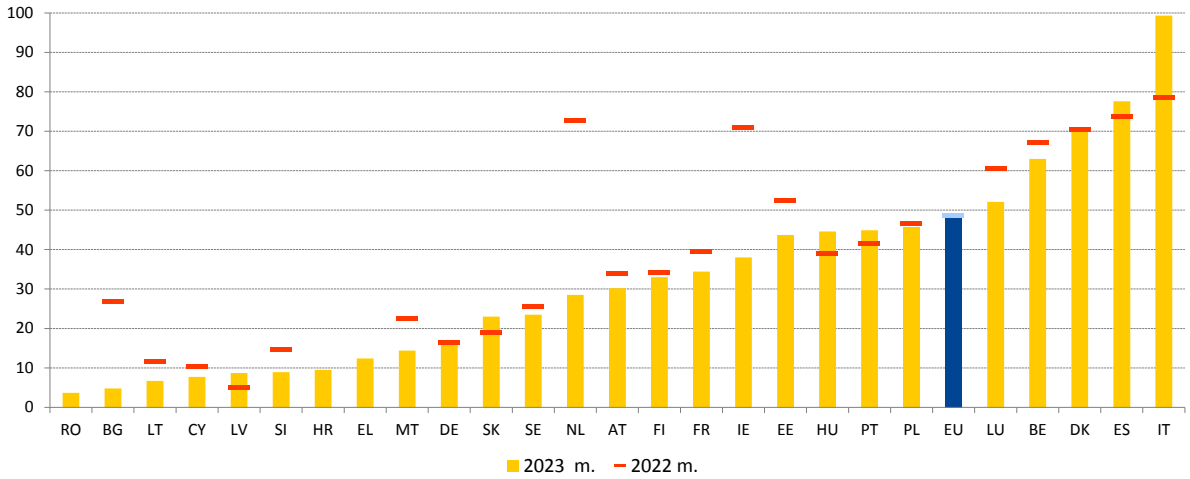

Pastaba. CZ duomenų laiko eilutės nėra. Naudojami naujausi prieinami RO (2020) ir HR (2021) duomenys. DK, NL ir SE laiko eilutės yra apytikrės. EL ir IT duomenų patikimumas yra mažas. Labai dideli skaičiai arba skaičiai, viršijantys 100, gali atspindėti dirbančių dalyvių skaičių, ypač subsidijuojamų užimtumo formų atveju.
Šaltinis – Darbo rinkos politikos duomenų bazė [lmp_ind_actsup].

Praėjus septyneriems metams nuo Tarybos rekomendacijos dėl ilgalaikio nedarbo priėmimo, visoje ES tebėra didelių įgyvendinimo spragų. 2025 m. II ketvirtį ES užregistruota 4,2 mln. ilgalaikių bedarbių (15–74 metų amžiaus, nedirbančių 12 mėnesių ar ilgiau), o tai yra naujos istorinės žemumos. Be to, ilgalaikių bedarbių dalis visoje bedarbių populiacijoje sumažėjo nuo 48,6 proc. 2016 m. iki 32,6 proc. 2024 m. Tačiau nemažai valstybių narių (10) dar nepasiekė pirmojo rekomendacijos tikslo, t. y. ne mažiau kaip 90 proc. ilgalaikių bedarbių, kurie yra registruoti kaip bedarbiai bent 18 mėnesių, pasiūlyti sudaryti grįžimo į darbo rinką susitarimą arba taikyti lygiavertę priemonę. Dar yra penkios valstybės narės (Belgija, Ispanija, Kipras, Portugalija ir Slovakija), kuriose du trečdaliai ar daugiau ilgalaikių bedarbių neturi aktyvaus susitarimo dėl integracijos į darbo rinką. 2023 m. valstybėse narėse, kurių duomenys yra prieinami, tik 41 proc. asmenų, besinaudojančių susitarimu dėl integracijos į darbo rinką, nedarbo laikotarpių baigėsi įsidarbinimu[238], palyginti su 43,6 proc. 2022 m. Savo ruožtu dauguma (63 proc.) asmenų, 2022 m. sėkmingai patekusių į darbo rinką, po 12 mėnesių tebedirbo; tai 2,3 proc. punkto daugiau nei 2021 m. Be to, sėkmingai integruotų asmenų, besinaudojančių susitarimu dėl integracijos į darbo rinką, kurie vėl tapo bedarbiais, dalis sumažėjo nuo 15,7 proc. 2022 m. iki 14,4 proc. 2023 m. Iš duomenų taip pat matyti, kad individualių veiksmų planų su išsamiu vertinimu sėkmės rodikliai yra didesni, palyginti su tikrais susitarimais dėl integracijos į darbo rinką, visų pirma su reguliariais individualiais veiksmų planais.

238 Šaltinis – Europos Komisija, ilgalaikių bedarbių stebėsenos duomenų bazė. CZ, DE, EE, EL, FR, HU, LV, LU, NL, RO, FI duomenų nėra.

2.3.10 diagrama. Išlaidos aktyviai darbo rinkos politikai valstybėse narėse labai skiriasi

Ilgalaikio nedarbo lygis (proc., 15–74 metų amžiaus grupėje), išlaidos aktyvios darbo rinkos politikos intervencinėms priemonėms (2–7 kategorijų, proc. BVP)

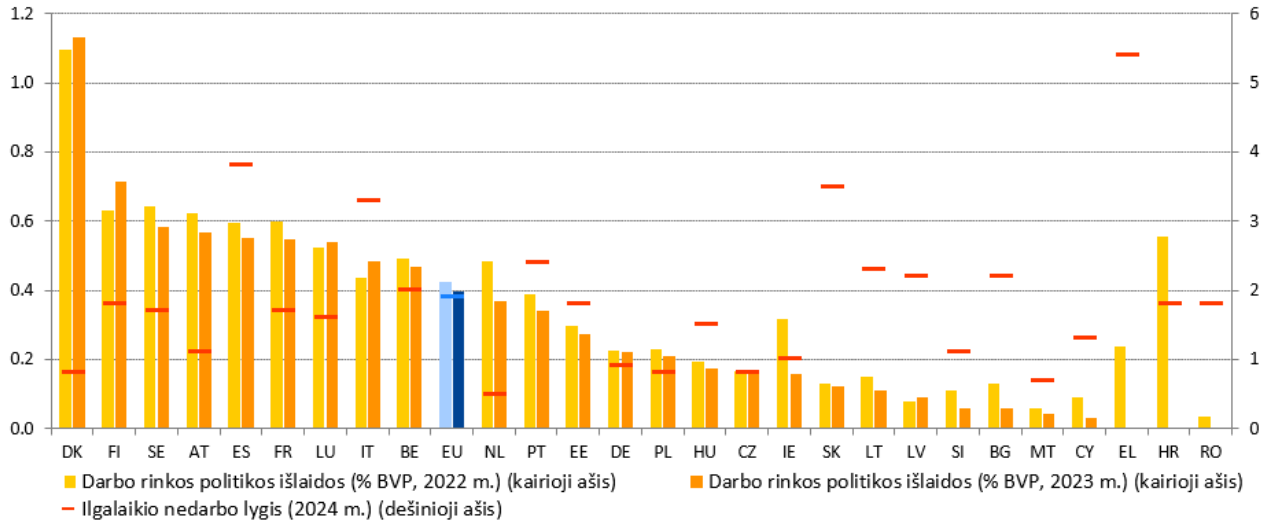

Pastaba. Naudojami naujausi prieinami RO (2020) ir HR (2021) duomenys apie darbo rinkos politikos išlaidas. EL, HR ir RO 2023 m. duomenų apie darbo rinkos politikos išlaidas nėra, o IT duomenys 2022 m. atitinka 2020 m. duomenis. DE, NL ir SE duomenys yra apytikriai. ES duomenys apie darbo rinkos politiką yra negalutiniai. FI 2023 m. duomenų apie darbo rinkos politiką laiko eilutės yra nutrūkusios. Ilgalaikio nedarbo lygio apibrėžtis skiriasi ES ir FR atveju, o BG 2024 m. duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios.
Šaltinis – Darbo rinkos politikos duomenų bazė [lmp_expsumm] ir Eurostatas [une_ltu_a], ES darbo jėgos tyrimas.

Veiksminga aktyvi darbo rinkos politika yra labai svarbi, nes padeda pasiekti gerų darbo rinkos rezultatų; išlaidos šioms politikos priemonėms valstybėse narėse labai skiriasi.

Ilgalaikio nedarbo lygis (15–74 metų amžiaus grupėje) ES sumažėjo daugiau nei perpus – nuo 5,4 proc. darbo jėgos 2014 m. iki 1,9 proc. 2024 m., be kita ko, dėl to, kad pagerėjo valstybių narių gebėjimas veiksmingai reintegruoti asmenis į darbo rinką. ES šalių išlaidos aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms labai skiriasi (žr. 2.3.10 diagramą). Iš valstybių narių, kuriose ilgalaikio nedarbo lygis buvo artimas ES vidurkiui arba jį viršijo, visos šalys, išskyrus Belgiją, Italiją ir Ispaniją, aktyvios darbo rinkos intervencinėms priemonėms išleido mažiau už ES vidurkį. Žemiausias išlaidų lygis 2023 m. buvo Slovėnijoje, Maltoje ir Kipre (šiose šalyse ilgalaikio nedarbo lygis nesiekia ES vidurkio), taip pat Bulgarijoje ir Latvijoje (abiejose šalyse ilgalaikio nedarbo lygis viršijo ES vidurkį). Savo ruožtu tokioms priemonėms daugiau lėšų skyrė Danija (1,1 proc. BVP), taip pat Suomija, Švedija, Ispanija ir Austrija (apie 0,57 proc. BVP ar daugiau).

Mažėjant ilgalaikio nedarbo lygiui ES, sumažėjo valstybinėse užimtumo tarnybose (VUT) registruotų darbo ieškančių ilgalaikių bedarbių dalis. 2023 m. ši dalis sumažėjo iki 37,3 proc. ir pirmą kartą nuo COVID-19 pandemijos nesiekė 40 proc. Be to, VUT klientų bazės sudėtis taip pat labai pasikeitė. Dėl didėjančio dalyvavimo darbo rinkoje lygio moterų dalis padidėjo nuo 47,0 iki 51,3 proc. Vyresni nei 55 metų amžiaus darbo ieškantys asmenys 2023 m. sudarė 22,6 proc. VUT klientų, t. y. jų dalis padidėjo nuo 13,1 proc. 2010 m., o jaunesnių nei 30 metų amžiaus darbo ieškančių asmenų dalis sumažėjo nuo 28,5 iki 21,9 proc. Tai iš dalies visuomenės senėjimo rezultatas ir iš dalies atspindi išaugusį vyresnių nei 55 metų amžiaus asmenų dalyvavimą darbo rinkoje. Dėl valstybėse narėse apskritai didėjančio tretinio išsilavinimo lygio tretinį išsilavinimą turinčių klientų dalis padidėjo nuo 12,9 proc. 2010 m. iki 19,9 proc. 2023 m.[239]

2.3.11 diagrama. 2024 m. bedarbio pašalpų skyrimo asmenims, kurie darbo ieško dar tik trumpą laiką, aprėptis iš esmės nesikeitė, o tarp valstybių narių buvo skirtumų

Bedarbio pašalpų mokėjimo trumpalaikiams bedarbiams aprėpties lygis (kai darbo neturima trumpiau nei 12 mėn., 15–64 metų amžiaus grupėje, proc.)

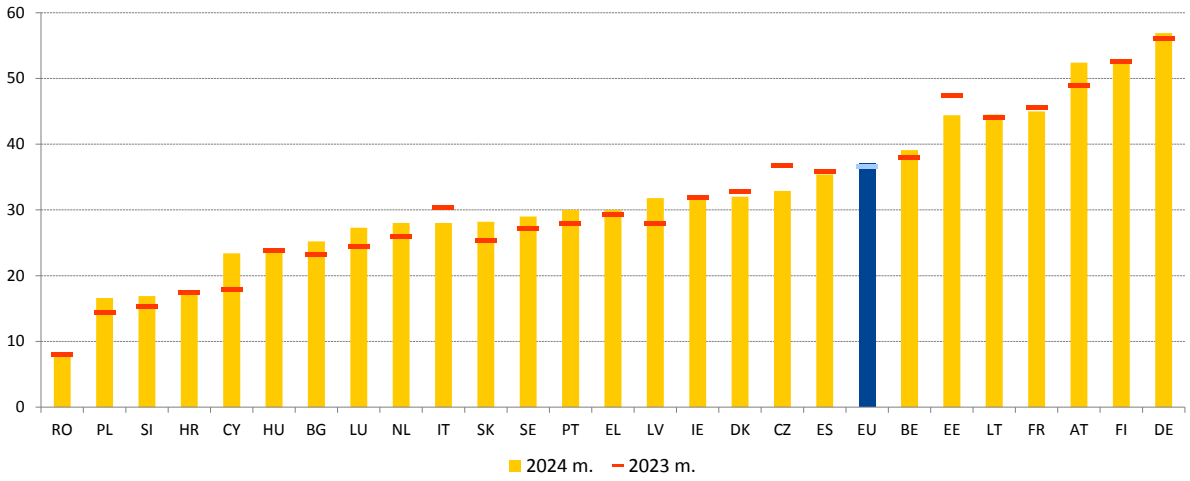

Pastaba. MT 2023 m. ir 2024 m. duomenų nėra. Apibrėžtis skiriasi ES ir FR. BG 2024 m. ir DK 2023 m. duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios. LU 2023 m., SI 2023 m. bei 2024 m. ir HR 2024 m. duomenų patikimumas mažas.
Šaltinis – Eurostatas [lfsa_ugadra], ES darbo jėgos tyrimas.

239 VUT lyginamojo mokymosi duomenų rinkinys, VUT tinklo ataskaita dėl VUT pajėgumų 2025 m. (bus paskelbta vėliau). Pakoreguoti 27 ES valstybių narių duomenys.

2024 m. bedarbio pašalpų mokėjimo trumpalaikiams bedarbiams aprėptis ES iš esmės nesikeitė, tačiau įvairiose valstybėse narėse tendencijos skyrėsi. 2024 m. bedarbio pašalpas gaunančių trumpalaikių bedarbių (15–64 metų amžiaus) dalis ES buvo 37,1 proc., t. y. iš esmės stabili, palyginti su 2023 m. (36,6 proc.). Didžiausias aprėpties sumažėjimas užfiksuotas Čekijoje, Estijoje ir Italijoje (žr. 2.3.11 diagramą). O Liuksemburge, Slovakijoje, Austrijoje, Latvijoje ir Kipre aprėptis padidėjo. 2024 m. didžiausi aprėpties rodikliai buvo Vokietijoje (56,9 proc.), Suomijoje (52,9 proc.) ir Austrijoje (52,4 proc.), taip pat Prancūzijoje, Lietuvoje ir Estijoje (apie 45 proc.). O Rumunijoje, Lenkijoje, Slovėnijoje ir Kroatijoje nustatyti mažiausi aprėpties rodikliai (mažiau nei 20 proc.). Trumpalaikių bedarbių, gaunančių bedarbio pašalpas, dalis paprastai yra teigiamai susijusi su aktyvesniu įsidarbinimu.

Laikotarpio, kuris yra būtinas siekiant įgyti teisę gauti bedarbio pašalpą, trukmė ir ilgiausia pašalpos mokėjimo trukmė 2025 m. iš esmės nesikeitė, tačiau valstybėse narėse labai skyrėsi, kaip ir pajamų pakeitimo normos. Įmokų, kurios yra būtinos siekiant įgyti teisę gauti bedarbio pašalpą, mokėjimo trukmė valstybėse narėse labai skiriasi, kaip ir tikslios taisyklės, kuriomis reglamentuojama teisė gauti bedarbio pašalpą. Draudimo įmokų mokėjimo laikotarpis, kuris yra būtinas siekiant įgyti teisę gauti bedarbio pašalpą, svyruoja nuo 13 savaičių Italijoje, 39 savaičių Kroatijoje ir Airijoje, 52 savaičių keliose kitose šalyse (pavyzdžiui, Belgijoje, Estijoje ir Rumunijoje) iki 104 savaičių Slovakijoje. Be to, ilgiausia bedarbio pašalpų mokėjimo trukmė asmenims, turintiems vienų metų darbo stažą, iš esmės nepasikeitė. Nuo 2019 m. ilgiausią trukmę pakeitė tik trys valstybės narės. 2020 m. Latvija sutrumpino ilgiausią trukmę nuo 39 iki 35 savaičių. 2023 m. Prancūzija sutrumpino trukmę nuo 104 iki maždaug 78 savaičių (su tam tikromis išimtimis, pvz., vyresnio amžiaus darbuotojams), su galimybe prastėjant ekonominėms sąlygoms ją pratęsti dar 26 savaitėmis. Pajamų pakeitimo lygis dažnai yra glaudžiai susijęs su nedarbo laikotarpio trukme. Apskritai 17-oje ES šalių bedarbiai, turintys vienų metų darbo stažą, turi teisę bedarbio pašalpą gauti ne ilgiau kaip 6 mėnesius[240]. Grynosios pajamų pakeitimo normos mažą darbo užmokestį gavusiems asmenims, kurių darbo stažas yra mažas, įvairiose valstybėse narėse labai skiriasi (žr. 2.3.12 diagramą). Grynoji pajamų pakeitimo norma antrąjį mėnesį yra nuo 7,4 proc. ankstesnių (grynųjų) darbo pajamų Vengrijoje iki 85,8 proc. Liuksemburge. 2024 m. pajamų pakeitimo normos Belgijoje, Danijoje, Suomijoje, Prancūzijoje, Graikijoje, Vengrijoje, Liuksemburge ir Slovakijoje 2-ąjį ir 12-ąjį nedarbo laikotarpio mėnesius buvo vienodos.

[240] Analizė apima bedarbio pašalpas, paprastai skiriamas tiems asmenims, kurie registruoti bedarbiais po to, kai neteko darbo ne dėl savo kaltės; į laikino pobūdžio paramos programas neatsižvelgiama.

2.3.12 diagrama. Pajamų pakeitimo normos valstybėse narėse labai skiriasi tiek pradiniu, tiek vėlesniu nedarbo etapais

Grynoji pajamų pakeitimo bedarbio pašalpomis norma, kai pajamos sudaro 67 proc. vidutinio darbo užmokesčio, 2-ąjį ir 12-ąjį nedarbo mėnesius (2024 m.)

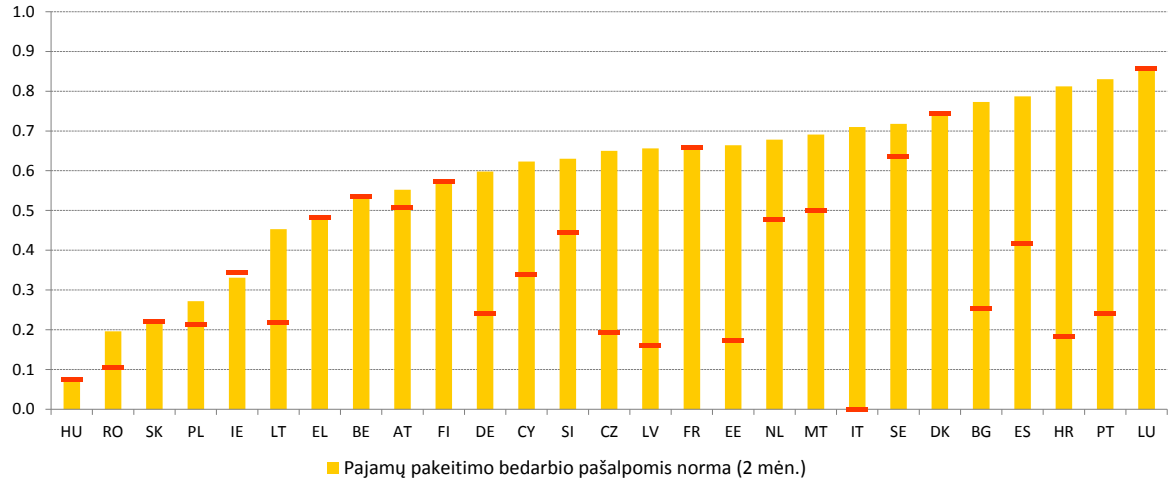

Pastaba. Šis rodiklis apskaičiuojamas pagal vieno vaikų neturinčio 20 metų asmens, turinčio mažą (vienų metų) darbo stažą, padėtį. Įtrauktos įvairios pajamų sudedamosios dalys, bedarbio pašalpos ir kitos išmokos (kaip antai socialinės paramos išmokos ir išmokos būstui).
Šaltinis – Europos Komisijos skaičiavimai, pagrįsti EBPO mokesčių ir išmokų modeliu.

Persikėlę ES piliečiai paprastai yra gerai integravęsi į priimančiųjų šalių darbo rinką, tačiau atrodo, kad judumas mažėja. 2024 m. apie 14 mln. įvairaus amžiaus ES piliečių gyveno valstybėje narėje, kurios pilietybės jie neturėjo. Tai atspindi maždaug 1,5 proc. metinį didėjimą per pastaruosius penkerius metus. ES darbingo amžiaus gyventojų (20–64 metų amžiaus) tarpe ES persikėlę asmenys[241] sudarė 3,8 proc. Vidutinė judžių darbuotojų buvimo užsienyje trukmė per pastaruosius 10 metų nuosekliai didėjo. Ši trukmė didėja sėkmingai integruojant ES persikėlusius asmenis į darbo rinką. 2023 m. jų užimtumo lygis siekė 78 proc., palyginti su 76 proc. šalies piliečių užimtumo lygiu. Tarp jų buvo 1,8 mln. tarpvalstybinių darbuotojų, t. y. 3 proc. daugiau nei 2022 m.[242]

[241] ES persikėlę asmenys yra ES piliečiai, gyvenantys kitoje ES valstybėje narėje nei ta, kurios piliečiai jie yra.

[242] European Commission, Annual report on intra EU-labour mobility 2024, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2025.

Socialinis dialogas suteikia ES darbo rinkoms ir ekonomikai galimybę prisitaikyti, kad būtų galima įveikti būsimus iššūkius, kartu užtikrinant ekonominį konkurencingumą ir socialinį teisingumą. Valstybėse narėse skiriasi socialinio dialogo tvarka ir procesai, susiję su kolektyviniais darbo santykiais, kolektyvinių derybų vaidmeniu nustatant darbo sąlygas, organizacijų pajėgumais ir naryste, taip pat su oficialiomis socialinių partnerių dalyvavimo formuojant ir įgyvendinant politiką struktūromis. Valstybių narių kolektyvinių derybų sistemos taip pat skiriasi savo centralizacijos lygiu. Tačiau daugelyje valstybių narių socialiniam dialogui ir kolektyvinėms deryboms daromas vis didesnis spaudimas. Darbdavių tankumas išlieka palyginti stabilus, nors ir mažėja keliose valstybėse narėse, o profesinių sąjungų tankumas Sąjungoje vidutiniškai mažėja[243]. Be to, kolektyvinių derybų aprėptis sumažėjo 11 proc. punktų – nuo maždaug 77 proc. 2005 m. iki 66 proc. 2024 m., o ypač didelis sumažėjimas buvo užfiksuotas Vidurio ir Rytų Europoje. Kai kuriose valstybėse narėse reikėtų ir toliau gerinti socialinių partnerių pajėgumus veiksmingai dalyvauti socialiniame dialoge ir prisidėti prie politikos formavimo.

Socialinių partnerių dalyvavimas įvairiose politikos srityse labai skiriasi. EUROFOUND politikos stebėsenos duomenų bazės duomenys atskleidžia socialinių partnerių dalyvavimo formuojant politiką lygį ir didelius skirtumus įvairiose politikos srityse (žr. 2.3.13 diagramą). Nuo 2020 m. balandžio mėn. iki 2025 m. gegužės mėn. didžiausias socialinių partnerių dalyvavimas buvo užfiksuotas su COVID-19 susijusių atsakomųjų politikos priemonių ir skaitmeninės transformacijos priemonių srityse – su jais buvo susitarta arba konsultuotasi dėl atitinkamai 40 ir 39 proc. priemonių. Be to, beveik viena iš trijų priemonių, susijusių su žaliąja pertvarka (32 proc.) arba didelėmis pragyvenimo išlaidomis (29 proc.), buvo įgyvendinta dalyvaujant socialiniams partneriams. Po jų rikiavosi priemonės, susijusios su restruktūrizavimo paramos priemonėmis (26 proc.) ir karu Ukrainoje (22 proc.). Mažiausias dalyvavimo lygis užfiksuotas politikos priemonių, kuriomis reaguojama į ekstremalius meteorologinius reiškinius, srityje (12 proc.). Be to, iš naujausių EUROFOUND išvadų[244] matyti, kad pasitenkinimas socialinių partnerių dalyvavimu Europos semestro veikloje ir rengiant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus nacionaliniu lygmeniu yra nevienodas. Nors keliose šalyse, turinčiose tvirtas socialinio dialogo tradicijas, nurodomas vidutinis pasitenkinimas, daugeliu kitų atvejų manoma, kad jų dalyvavimas yra tik formalumas. Daugelis šalių atkreipia dėmesį į nepakankamą konsultacijų laiką ir netinkamą informaciją.

---

243 Žr. EBPO ir AIAS Institucinių profesinių sąjungų ypatumų, darbo užmokesčio nustatymo, valstybės kišimosi ir socialinių paktų (ICTWSS) duomenų bazę.

244 EUROFOUND, National-level social governance of the European Semester and the Recovery and Resilience Facility, National social partners and policymaking series, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2025.

2.3.13 diagrama. Socialinių partnerių dalyvavimas įvairiose politikos srityse labai skiriasi

Socialinių partnerių dalyvavimas formuojant nacionalinę politiką pagal politikos kontekstą (proc.)

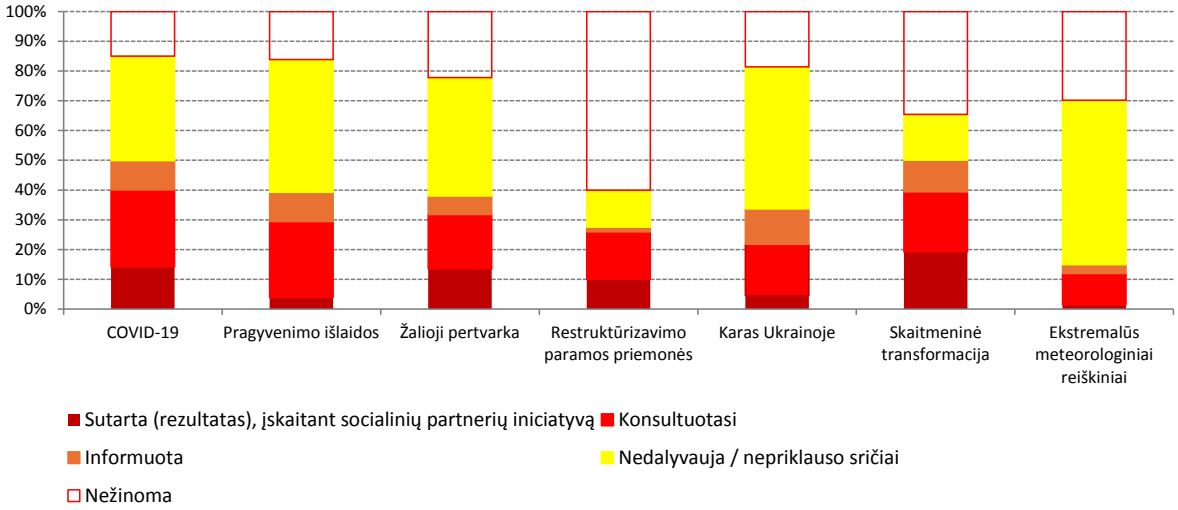

Pastaba. Diagramoje pateikti duomenys apima 3 375 politikos priemones (kai kurios iš jų suskaičiuotos du kartus, kai priemonė susijusi su daugiau nei vienu kontekstu); duomenys buvo renkami nuo 2020 m. balandžio mėn. iki 2025 m. gegužės mėn. Politika apima tik teisės aktus ar kitas įstatymines nuostatas ir trišalius susitarimus. Socialinių partnerių dalyvavimas parodomas kaip vidutinis darbdavių ir profesinių sąjungų dalyvavimas kiekvienoje kategorijoje. Darbdavių dalyvavimo ir profesinių sąjungų dalyvavimo skirtumai yra nedideli.
Šaltinis – EUROFOUND, ES politikos stebėsenos duomenų bazė.

Europos socialiniai partneriai ir Komisija susitarė dėl atnaujinto įsipareigojimo stiprinti socialinį dialogą vykstant pasauliniams pokyčiams. Sutartyse visapusiškai pripažįstamas esminis socialinio dialogo vaidmuo ES socialinėje rinkos ekonomikoje, kuris taip pat įtvirtintas Europos socialinių teisių ramstyje ir užimtumo gairėse, kartu visapusiškai atsižvelgiant į jų nepriklausomumą ir skirtingą nacionalinių darbo santykių pobūdį. Remdamiesi 2024 m. Val Diušeso socialinių partnerių deklaracija[245], 2025 m. kovo mėn. Komisija ir Europos įvairių sektorių socialiniai partneriai pasirašė Europos socialinio dialogo paktą[246]. Pakte nustatyti veiksmai, kurių turi imtis Komisija ir socialiniai partneriai, kad paskatintų ir sudarytų tinkamas sąlygas sutelkti visą socialinio dialogo potencialą visais lygmenimis. Taigi šiuo paktu siekiama pasiūlyti sistemą, kad socialinis dialogas galėtų būti sėkmingas visais lygmenimis – nacionaliniu ir Europos, tarpsektoriniu ir sektoriniu. Tarybos rekomendacijoje dėl socialinio dialogo stiprinimo ES pirmą kartą valstybėms narėms pateikiamos gairės, kaip geriausiai skatinti socialinį dialogą ir stiprinti kolektyvines derybas. Be kita ko, Komisija kartu su socialiniais partneriais rengia Kokybiškų darbo vietų kūrimo gaires, taip pat įsipareigojo su jais konsultuotis ir dėl politikos iniciatyvų, kurios nepatenka į SESV 153 ir 154 straipsnių taikymo sritį, tačiau yra jiems ypač svarbios.

245 Trišalė deklaracija dėl klestinčio Europos socialinio dialogo.

246 Europos socialinio dialogo paktas.

Pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimas ir konsultavimasis su jomis yra labai svarbūs formuojant politiką ir skatinant tvarius bei įtraukius pokyčius. ES lygmeniu pilietinės visuomenės organizacijos aktyviai dalyvauja diskusijose dėl politikos prioritetų ir pasiūlymų, be kita ko, Europos semestro veikloje; ypač svarbu, kad jos dalyvauja įgyvendinant politiką. Jos labai prisideda tuo, kad politikos formuotojams suteikia vertingų įžvalgų apie dabartinius ir kylančius iššūkius, informuoja apie nacionalines ir ES politikos iniciatyvas pagrindinėse srityse ir vertina vykdomos politikos veiksmingumą.

7 intarpas. Gerai parengtos darbo rinkos, įgūdžių ir socialinės reformos bei investicijos ekonomikos augimui, konkurencingumui ir socialinei sanglaudai stiprinti.

Užimtumo, įgūdžių ir socialinės reformos bei investicijos gali duoti tiek socialinės, tiek ekonominės naudos, jei jos parengiamos veiksmingai ir efektyviai, remiantis patikimais vertinimo metodais. Gerai parengtomis reformomis ir investicijomis darbo rinkos, įgūdžių ir socialinės politikos srityje skatinama aukštynkryptė socialinė konvergencija, prisidedama prie Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimo ir padedama siekti ES pagrindinių tikslų iki 2030 m. užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse. Jos gali padėti skatinti inovacinius pajėgumus, ekonomikos augimą ir konkurencingumą dėl savo poveikio žmogiškajam kapitalui ir našumui, be kita ko, keliant darbo jėgos kvalifikaciją. Siekiant kuo labiau padidinti politikos priemonių veiksmingumą ir efektyvumą, labai svarbu atlikti kokybiškus poveikio vertinimus ir įvertinimus, geriausia – prieš politikos įgyvendinimą, jo metu ir po jo. Remiantis Ispanijos ir Belgijos pirmininkavimo laikotarpiu Užimtumo komitete (EMCO), Socialinės apsaugos komitete (SAK) ir neoficialioje darbo grupėje socialinių investicijų klausimais atliktu darbu, 2024 m. birželio mėn. Tarybos išvadose valstybės narės paragintos apsvarstyti galimybę stiprinti savo politikos vertinimo pajėgumus, o Europos Komisija – juos remti. Tai, be kita ko, reiškia, kad reikėtų įsteigti socialinių investicijų žinių centrą, kuris tęstų šį darbą, skatintų tarpusavio mokymąsi ir gerintų socialinių ir ekonominių duomenų prieinamumą bei savalaikiškumą[247]. Tuo pat metu Taryba patvirtino ES valstybių narių savanoriškus pagrindinius reformų ir investicijų darbo rinkos, įgūdžių ir socialinės politikos srityse ekonominio poveikio vertinimo principus[248].

247 Tarybos išvados dėl darbo rinkos, įgūdžių ir socialinės politikos vaidmens siekiant atsparios ekonomikos. 2024 m. birželio mėn.

248 ES valstybių narių savanoriški pagrindiniai reformų ir investicijų darbo rinkos, įgūdžių ir socialinės politikos srityse ekonominio poveikio vertinimo principai. 2024 m. birželio mėn.

Investicijos ir reformos, kuriomis veiksmingai stiprinamas žmogiškasis kapitalas, gali duoti didelės ekonominės naudos. Pavyzdžiui, investicijos į kokybišką ir įperkamą ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą gali duoti didelės ekonominės naudos, nes suteikia tvirtą pagrindą vaikų mokymuisi ir sudaro sąlygas tėvams, ypač moterims, dalyvauti darbo rinkoje. Neseniai atliktas tyrimas rodo, kad įgyvendinus persvarstytus ES Barselonos tikslus dėl vaikų priežiūros paslaugų aprėpties galėtų gerokai padidėti motinų užimtumas. Apskaičiuota, kad šalyse, kuriose dalyvavimas yra menkas[249], nauda sieks iki 48 proc., o tai turės teigiamą poveikį BVP augimui[250]. Nustatyta, kad investicijos į žmogiškąjį kapitalą, įskaitant kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą, skatina našumą ir augimą. Atsižvelgdama į tai, Komisija taip pat teikia rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl žmogiškojo kapitalo Europos Sąjungoje, kuri yra šio semestro rudens dokumentų rinkinio dalis. CEDEFOP atliktoje mikroekonominėje analizėje apskaičiuota, kad, pavyzdžiui, žemos kvalifikacijos suaugusiųjų dalį per dešimt metų sumažinus nuo 23,5 iki 7,4 proc. (esant numatomam 14,7 proc. rodikliui, jei politika nesikeis), metinis ES BVP galėtų padidėti daugiau kaip 200 mlrd. EUR[251]. Be to, gerai struktūruota ir veiksminga aktyvi darbo rinkos politika gali duoti tiek ekonominės, tiek socialinės naudos, kuri gali būti juntama gerokai ilgiau, nei trunka politikos intervencinių priemonių įgyvendinimas. Pavyzdžiui, apskaičiuota, kad 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu ESF+ lėšomis finansuojamos aktyvios darbo rinkos politikos intervencinės priemonės pagerins užimtumo rezultatus per 20 metų nuo pradinių investicijų, o 2027 m. užimtumas pasieks aukščiausią lygį – padidės 0,11 proc.[252]. Be to, gerai parengta socialinė politika gali labai prisidėti prie makroekonomikos stabilizavimo, nes ji iš esmės sumažina socialines rizikas ir būsimas socialines išlaidas, susijusias su neveikimo sąnaudomis.

---

249 Nazareni, M., Caraiani, P., Janta, B., *EU Labour Supply-Demand Microsimulation Model (EUROLAB): The impact of increasing formal childcare on mothers' labour supply*. JRC Working Paper, 2022.

250 Darvas, Z., Welslau, L., Zettelmeyer, J., *Incorporating the impact of social investments and reforms in the European Union's new fiscal framework*. Bruegel Working paper, 2024.

251 Cedefop (2017). *Investing in skills pays off: The economic and social cost of low-skilled adults in the EU*. Publications Office of the European Union.

252 Žr. European Commission, Employment and Social developments in Europe 2024, Publications Office of the European Union, 2024.

Kai kurios valstybės narės jau sistemingai atlieka poveikio vertinimus ir vertinimus, kad parengtų efektyvias ir veiksmingas užimtumo, įgūdžių ir socialines reformas bei investicijas, pritaikytas prie konkrečių politikos priemonių ir šalies aplinkybių. Pavyzdžiui, **Danijos** socialinių ir ekonominių investicijų modelis (*Socioøkonomisk Investerings model* – SØM) yra sąnaudų ir naudos analizės sistema, apimanti veiksmingos praktikos duomenų bazę. Pagal jį taip pat apskaičiuojamos socialinės politikos tiesioginės išlaidos ir galimi rezultatai, remiantis naudotojų atrinktomis politikos iniciatyvomis ir tikslinėmis demografinėmis grupėmis[253]. Be to, Danijos valstybinė užimtumo sistema, atlikdama įvairius atsitiktinių imčių kontroliuojamus tyrimus, nuosekliai kaupia faktinę informaciją apie skirtingus aktyvios darbo rinkos politikos aspektus. **Ispanijos** programa „0–3 šeimos“ siekiama remti šeimas, kuriose yra mažesnių nei 3 metų amžiaus vaikų, ypač mažas pajamas gaunančias šeimas, stiprinant tėvų gebėjimus per praktinius seminarus, kad būtų gerinamas ikimokyklinis ugdymas. Poveikio vertinimas ir tęstinis vertinimas vykdant atsitiktinių imčių kontroliuojamus tyrimus užtikrina programos kokybę ir veiksmingumą, o duomenys apie dalyvavimą ir rezultatus skatina pažangą. Tai grindžiama neseniai priimtais Ispanijos teisės aktais, kuriais sukuriama aiški ir išsami struktūra, kaip vertinimas turėtų būti taikomas visose viešosios politikos srityse, kad būtų pagerinta atskaitomybė ir skaidrumas[254]. 2019 m. **Vokietija** pradėjo įgyvendinti programas „Dalyvavimas darbo rinkoje“ ir „Ilgalaikių bedarbių integracija“, pagal kurias darbdaviams, įdarbinantiems ilgalaikius bedarbius, teikiamos darbo užmokesčio subsidijos ir konsultuojamasis ugdymas. 2024 m. Vokietijos užimtumo mokslinių tyrimų instituto atliktame vertinime, kuriame derinami kiekybiniai ir kokybiniai metodai, nustatyta, kad šios iniciatyvos yra veiksmingos mažinant socialinę atskirtį ir didinant užimtumą: 51 proc. dalyvių po 26 mėnesių pereina prie nuolatinio darbo, taip pat pastebimi ankstyvi panašių tendencijų tarp itin ilgalaikių bedarbių požymiai[255]. **Slovėnijos** užimtumo tarnyba, bendradarbiaudama su Europos Komisija ir EBPO, atliko priešingos padėties poveikio vertinimą, kuris parodė, kad dėl naujausių darbo ieškantiems asmenims skirtų mokymo programų padidėjo dalyvių įsidarbinimo tikimybė, palyginti su panašių savybių turinčiais nedalyvavusiais asmenimis, taip pat padidėjo jų pajamos[256]. Tuo pat metu daugelis valstybių narių vis dar susiduria su kliūtimis, susijusiomis su reguliarių

---

253 Kvist, J. (2018). Inclusive growth and social investments over the life course. Leidinyje C. Deeming, & P. Smyth (Eds.), *Reframing global social policy: Social investment for sustainable and inclusive growth* (p. 213–228). Politikos leidinys.

254 Gobierno de España (2022), *Ley 27/2022, de 20 de diciembre, de institucionalización de la evaluación de políticas públicas en la Administración General del Estado* [2022 m. gruodžio 20 d. Įstatymas Nr. 27/2022 dėl viešosios politikos vertinimo institucionalizavimo Bendrojoje valstybės administracijoje].

255 Subsidised jobs for the long-term unemployed: An evaluation of the German Participation Opportunities Act - IAB-Forum.

256 OECD / European Commission (2025), *Impact Evaluation of Wage Subsidies and Training for the Unemployed in Slovenia*, Connecting People with Jobs, OECD Publishing, Paris.

politikos vertinimų kultūros institucionalizavimu. Tai visų pirma susiję su nepakankamais administraciniais ir (arba) analitiniais pajėgumais ir ribota prieiga prie aukštos kokybės ir savalaikių duomenų.

2.3.2. Priemonės, kurių ėmėsi valstybės narės

Kai kurios valstybės narės ėmėsi toliau spręsti darbo rinkos segmentacijos problemą ir kovoti su piktnaudžiavimu nestandartinėmis sutartimis. Maltos įstatyme „Vienodas užmokestis už vienodos vertės darbą“, galiojančiame nuo 2025 m. sausio mėn., reikalaujama, kad laikiniesiems darbuotojams būtų mokamas toks pat darbo užmokestis ir būtų sudaromos tokios pačios įdarbinimo sąlygos (pvz., atlyginimo, atostogų, viršvalandžių ir poilsio laikotarpių), kaip ir įmonių laikinojo darbo naudotojų darbuotojams, atliekantiems lygiavertes funkcijas. 2024 m. liepos mėn. **Liuksemburgas** į nacionalinę teisę perkėlė ES teisės aktus dėl skaidrių ir nuspėjamų darbo sąlygų. Tai įpareigoja darbdavius įtraukti išsamią papildomą informaciją į sutartis arba pateikti ją netrukus po sutarties įsigaliojimo. Jei tai terminuotos sutartys, bandomasis laikotarpis turi trukti bent dvi savaites. Darbuotojai, išdirbę šešis mėnesius po šio laikotarpio, kartą per metus gali prašyti pakeisti jų užimtumo statusą iš terminuoto į nuolatinį arba iš darbo ne visą darbo laiką į darbą visą darbo laiką. 2024 m. gruodžio mėn. **Italija** pratęsė esamą didžiausią mokesčių atskaitą įmonėms ir savarankiškai dirbantiems asmenims, kurie 2025 ir 2026 m. samdo darbuotojus pagal neterminuotas darbo sutartis. Nuo 2025 m. liepos mėn. **Vengrija**, siekdama užkirsti kelią piktnaudžiavimui, sezoninį darbą žemės ūkio ir turizmo srityse riboja iki 120 dienų per metus, nepriklausomai nuo darbdavių skaičiaus. Nuo 2026 m. sausio mėn. žemės ūkio darbuotojai gali pratęsti šį laikotarpį 90 dienų, jei jų darbdavys pratęsimo laikotarpiu moka 50 proc. didesnes įmokas. Mokesčių administratorius skaitmeniniu būdu stebės darbo dienas, kad būtų užtikrintas šių apribojimų laikymasis. 2025 m. lapkričio mėn. **Ispanija** atnaujino mokymo sutarčių reglamentą, siekdama užtikrinti, kad jame būtų tinkamai atsižvelgiama į darbuotojų mokymo poreikius, nustatyta ilgiausia – dvejų metų – trukmė, užtikrinta, kad atlygis viršytų nustatytą minimalųjį darbo užmokestį, ir būtų nustatytas būtiniausias individualaus mentorystės plano turinys.

Kelios valstybės narės ėmėsi veiksmų, kad pagerintų darbuotojų apsaugą. 2025 m. balandžio mėn. **Ispanija** iš dalies pakeitė Darbuotojų statutą, kad nuolatinio nedarbingumo atvejais būtų reglamentuojamas sutarties nutraukimas. Kaip numatyta reformos nuostatose, darbo sutartis gali būti nutraukiama tik tada, kai darbuotojas paskelbiamas visiškai nedarbingu ir nėra galimybės pritaikyti darbo vietos, nėra tinkamos ir laisvos darbo vietos arba darbuotojas atmeta tinkamai pasiūlytą paskyrimą į kitas pareigas. Jomis taip pat nustatomas privalomas konsultavimosi su darbuotoju procesas prieš priimant bet kokį sprendimą ir sustiprinama darbdavių pareiga ieškoti galimybių paskirti darbuotoją į kitas pareigas ar pritaikyti darbo vietą, kad būtų išvengta sutarties nutraukimo. 2025 m. kovo mėn. **Liuksemburgas** priėmė savo Darbo kodekso pakeitimą, kuriuo sustiprinama darbuotojų apsauga nustatant darbo užmokesčio už viršvalandžius, sutikimo ir įrašų saugojimo taisykles. Išsamiame atnaujinime užtikrinama pusiausvyra tarp griežtesnių darbuotojų apsaugos priemonių, susijusių su darbo sąlygomis, laikinojo nedarbingumo atostogomis ir atleidimu iš darbo, ir aiškesnių supaprastintų reikalavimų laikymosi pareigų įmonėms. 2025 m. kovo mėn. **Rumunija** įdiegė naują internetinę darbuotojų registracijos sistemą (REGES-ONLINE). Sistema darbuotojams suteikia galimybę patikrinti, ar su darbdaviais suderėtos sąlygos, pavyzdžiui, darbo užmokestis ir grafikai, tiksliai nurodytos jų sutartyse, ir gauti pranešimą, jei kuri nors iš tų sąlygų pasikeistų.

Kelios valstybės narės padarė papildomą pažangą stiprindamos savo darbuotojų sveikatos ir saugos sistemas. 2024 m. rugsėjo mėn. **Ispanija** priėmė Karališkąjį dekretą Nr. 893/2024, kuriuo nustatomos namų ūkio darbuotojų ir priežiūros namuose paslaugas teikiančių slaugytojų sveikatos ir saugos apsaugos priemonės, o jų teisės suderinamos su bendraisiais darbo rizikos prevencijos teisės aktais. Juo užtikrinama prieiga prie rizikos vertinimų, informacijos, mokymų, apsaugos priemonių ir sveikatos stebėsenos, taip pat nustatoma darbdavių pareiga atlikti rizikos vertinimus, taikyti prevencines priemones ir užtikrinti saugias darbo sąlygas. 2025 m. kovo mėn. **Liuksemburgas** nustatė naujas darbuotojų apsaugos nuo rizikos, susijusios su kancerogenų arba mutagenų poveikiu darbe, taisykles. Susijusiu Didžiojo Hercogo reglamentu atnaujinamos darbo vietos apsaugos nuo kancerogeninių, mutageninių ir toksiškų reprodukcijai medžiagų priemonės. 2025 m. kovo mėn. **Danija** priėmė teisės aktus, kuriais Danijos darbo aplinkos institucijai leidžiama išskirtinėmis aplinkybėmis įpareigoti statybvietėse dirbančius rangovus ir jų subrangovus sustabdyti savo veiklą. Be to, įstatymu padidinamos baudos įmonėms, pripažintoms kaltomis dėl sunkių darbuotojų saugos ir sveikatos pažeidimų. **Italija** įsteigė nuo 2026 m. pradėsiantį veikti 500 000 EUR per metus fondą širdies ir kraujagyslių bei onkologinių ligų atrankinės patikros ir prevencijos programoms, taip pat automatinių ir pusiau automatinių defibriliatorių įrengimui darbo vietose finansuoti.

Kelios valstybės narės nustatė priemones, kuriomis siekiama išsamiau paaiškinti taisykles, susijusias su naujomis darbo sąlygomis, pavyzdžiui, nuotoliniu darbu ir lanksčiu darbu. Nuo 2025 m. sausio mėn. **Austrijoje** galiojančiu naujuoju nuotolinio darbo įstatymu (*Telearbeitsgesetz*) išplečiama nuotolinio darbo apibrėžtis: dabar ji apima ne tik darbuotojų namus, bet ir šeimos gyvenamąsias vietas, bendro darbo erdves, interneto kavines ir atostogų vietas. Jame išlaikomos mokesčių lengvatos, pavyzdžiui, 300 EUR metinė atskaita už ergonominius baldus ir 3 EUR per dieną neapmokestinama išmoka už nuotolinio darbo dienas, tačiau darbdaviai įpareigojami aiškiai nurodyti šias dienas atlyginimo lapeliuose. 2025 m. vasario mėn. **Prancūzija** patvirtino įstatymą, kuriuo įgyvendinamas susitarimas su Liuksemburgu dėl mokesčių konvencijos, siekiant išvengti nuotoliniu būdu dirbančių tarpvalstybinių darbuotojų dvigubo apmokestinimo ir mokesčių slėpimo. Pagal naująjį susitarimą Prancūzijoje gyvenantiems ir Liuksemburge dirbantiems tarpvalstybiniams darbuotojams leidžiama dirbti iš namų iki 34 dienų per metus nemokant Prancūzijos pajamų mokesčio. **Estijoje** 2025 m. antrąjį pusmetį atnaujintu Darbo sutarčių įstatymu suteikiama galimybė sudaryti lankstesnius darbo laiko susitarimus, o darbdaviams ir darbuotojams suteikiama daugiau laisvės abipusiu susitarimu nustatyti nuotolinį darbą, lankstų darbo laiką ar kitus netradicinius darbo grafikus. 2024 m. lapkričio mėn. **Prancūzija** pritarė tam, kad darbo vietos dalijimosi eksperimentas būtų tęsiamas ateinančius ketverius metus. Teisės aktais siekiama pagerinti darbo vietos dalijimosi veiksmingumą ilgalaikiams bedarbiams, asmenims, gaunantiems minimalias socialines išmokas, ir asmenims su negalia. Jais siekiama pagerinti šių grupių įsidarbinimo galimybes, siūlant joms nuolatines darbo ne visą darbo laiką sutartis. 2025 m. spalio mėn. **Graikija** priėmė Tinkamo darbo visiems įstatymą, kuriuo siekiama didinti skaidrumą ir darbuotojų apsaugą, supaprastinti ir paspartinti įdarbinimo procedūras, skatinti lankstų darbo grafiką ir integruoti šiuolaikines skaitmenines priemones į darbo santykius.

Kai kurios valstybės narės pradėjo į nacionalinę teisę perkelti 2024 m. gruodžio mėn. įsigaliojusią Darbo skaitmeninėse platformose direktyvą. 2025 m. birželio mėn. **Italija** priėmė įstatymą, kuriame išdėstyti perkėlimo į nacionalinę teisę veiksmai. Tai apima termino „skaitmeninės darbo platformos“ apibrėžties atnaujinimą, darbo santykių vertinimo procedūrų nustatymą ir automatizuoto asmens duomenų tvarkymo apribojimų nustatymą. Šiais veiksmais taip pat siekiama stiprinti socialinės apsaugos priemones, reikalauti taikyti skaidrią duomenų valdymo praktiką ir stiprinti sveikatos ir saugos priemones, įskaitant kovos su priekabiavimu ir smurtu politiką. **Belgijoje** 2026 m. sausio mėn. įsigalios naujas įstatymas, pagal kurį savarankiškai skaitmeninėse platformose dirbančių asmenų draudimas nuo nelaimingų atsitikimų darbe taps privalomas, taip siekiant suderinti visų darbuotojų apsaugą.

Daugelis valstybių narių imasi kovos su nedeklaruojamu darbu veiksmų, be kita ko, naudodamosi skaitmeninėmis priemonėmis, pavyzdžiui, DI. 2024 m. gruodžio mėn. **Danija** priėmė įstatymą, kuriuo stiprinamos teisinės apsaugos nuo neteisėto darbo naudojimo priemonės. **Belgijoje** Flandrijos vyriausybė nustatė griežtesnes taisykles, kuriomis siekiama kovoti su piktnaudžiavimu ES komandiravimo taisyklėmis ir gerinti priežiūrą rizikos sektoriuose. Pagal jas, jei subrangovas neteisėtai įdarbina užsienio darbuotojus, atsakomybė tenka visoms subrangos grandinės šalims. Pagal šią reformą reikalaujama, kad didelės rizikos sektorių įmonės tikrintų, ar jų subrangovai laikosi reikalavimų. **Ispanijoje** valdžios institucijos kovai su nedeklaruojamu darbu naudoja DI grindžiamas priemones ir ėmėsi užtikrinti Valstybinės mokesčių administravimo agentūros, policijos ir civilinės gvardijos, taip pat Socialinės apsaugos administracijos bendradarbiavimą. **Estija** išbando savo realiojo laiko ekonomikos viziją, kuria siekiama automatizuoti verslo ataskaitų teikimą, mažinti administracinę naštą ir didinti našumą, pereiti nuo neoficialios prie oficialios ekonominės praktikos ir mažinti nedeklaruojamus mokėjimus. 2025 m. rugsėjo mėn. **Slovakija** nustatė kelias priemones, kuriomis siekiama stiprinti kovą su neteisėtu darbu ir veiksmingai spręsti fiktyvaus savarankiško darbo problemą; šios priemonės įsigaliojo 2026 m. sausio mėn. Tai, be kita ko, darbo inspekcijų vykdomos kontrolės stiprinimas, darbo inspektoriams skirtų vidaus gairių atnaujinimas, nacionalinės informavimo kampanijos pradėjimas ir teisės aktų, kuriais siekiama didinti minimalų nuobaudos už neteisėto darbo draudimo pažeidimus dydį, priėmimas.

Tęsdamos kovą su ilgalaikiu nedarbu, valstybės narės imasi specialių politikos veiksmų. **Slovėnijoje** Darbo, šeimos, socialinių reikalų ir lygių galimybių ministerija šiuo metu peržiūri 2021–2025 m. aktyvios darbo rinkos politikos įgyvendinimo gaires, siekdama jas atnaujinti 2026–2030 m. laikotarpiui, kad būtų sumažintas ilgalaikis nedarbas ir paspartintas vyresnio amžiaus asmenų ir žemos kvalifikacijos darbuotojų aktyvumo skatinimas. 2025 m. sausio mėn. **Čekija** pratęsė bandomąjį projektą „Integracijos darbas“, kuriame 2025 m. dalyvaus 240 dalyvių, o 2026 m. – 400 dalyvių. Siekiant sumažinti ilgalaikį nedarbą, projekte derinamos darbo užmokesčio subsidijos už nepalankioje padėtyje esančių grupių, turinčių konkrečių poreikių, įdarbinimą ir integracijos veikla, kuria remiamas asmeninis tobulėjimas. **Austrijoje** nuo 2026 m. sausio mėn. įsigalios vyresnio amžiaus ilgalaikiams bedarbiams skirtas užimtumo srities dokumentų rinkinys „Aktion 55 plus“. Nuo 50 mln. EUR 2025 m. dokumentų rinkinio biudžetas iki 2027 m. bus padidintas iki 100 mln. EUR.

Kai kuriose valstybėse narėse imtasi priemonių, kuriomis skatinamas darbas, remiama savarankiška veikla, verslumas ir socialinių įmonių kūrimas. Italija nustatė dalinį atleidimą nuo socialinio draudimo įmokų 2025–2027 m. laikotarpiu pagal darbo sutartį ir savarankiškai dirbančioms motinoms, turinčioms ne mažiau kaip du vaikus, išskyrus namų ūkio darbuotojas. Lengvata galioja iki jauniausiam vaikui sukanka 10 metų, o nuo 2027 m. – iki jauniausiam vaikui sukanka 18 metų, jei motina turi tris ar daugiau vaikų. Ji skirta paramos gavėjoms, kurių apmokestinamosios pajamos neviršija 40 000 EUR per metus, o šios priemonės metinių išlaidų riba yra 300 mln. EUR. Įgyvendindama savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą ir naudodamasi ESF+ lėšomis, **Lenkija** šiuo metu rengia Socialinės ekonomikos akto pakeitimą, kuriuo siekiama skatinti socialinę ekonomiką ir socialinį verslumą. Tai būtų daroma stiprinant teisines ir finansines priemones, kad būtų plėtojamas socialinių įmonių veikimas ir gerinamas vyriausybės ir vietos administracijų veiksmų koordinavimas. 2025–2028 m. įgyvendinama ESF+ finansuojama priemone remiamas verslumas šiaurės **Bulgarijoje**, teikiant paramą nuo verslo idėjos kūrimo iki jos įgyvendinimo. Skatinant savarankišką veiklą ir verslumo įgūdžius, šia priemone siekiama kurti naujas darbo vietas ir taip padėti užkirsti kelią skurdui ir socialinei atskirčiai.

Daugelis valstybių narių vis dažniau pirmenybę teikia aktyvios darbo rinkos politikos sistemos stiprinimo priemonėms. 2025 m. gegužės mėn. **Belgijos** Valonijos vyriausybė per pirmąjį svarstymą patvirtino du įstatymų projektus, kuriais siekiama reformuoti valstybinių užimtumo tarnybų „Forem“ vaidmenį. „Forem“ reikalaus pateikti elektroninį gyvenimo aprašymą ir, apibrėžus karjeros kryptį, darbdaviams bus rodomi darbo ieškančių asmenų profiliai, taip padedant pagerinti darbo jėgos pasiūlos ir paklausos suderinimo kokybę. Darbo ieškantiems asmenims, išskyrus tam tikras išimtis (pvz., mokymuose dalyvaujančius darbo ieškančius asmenis), kas keturis mėnesius bus teikiamos individualios konsultacijos bei tiksliniai pasiūlymai ir kas mėnesį su jais susisieks VUT. 2025 m. balandžio mėn. **Graikija** pakeitė savo skaitmeninę užimtumo duomenų valdymo platformą. Naująja sistema ERGANI 2 atnaujinama ankstesnė sistema, be kita ko, visiškai skaitmenizuojamos užimtumo deklaracijos, mažinama administracinė našta supaprastinant darbdaviams taikomas procedūras, stiprinamos darbo rinkos stebėsenos priemonės ir sukuriamas patikimesnis ir skaidresnis užimtumo ir draudimo registras. 2024 m. gruodžio mėn. **Ispanija** išplėtė reikalavimus atitinkančių subsidijų pagal bendras užimtumo skatinimo programas sąrašą ir įtraukė gyvenamosios vietos išmokas ir susijusias darbdavio socialinio draudimo įmokas tam tikruose regionuose. Reforma taip pat stiprinama aktyvumo skatinimo politika – kai kurios jaunimo užimtumo programos įtrauktos į bendrą sistemą.

Daugelis valstybių narių vykdo esmines valstybinių užimtumo tarnybų reformas, įskaitant institucinius pokyčius, efektyvumo didinimą ir paslaugų skaitmenizaciją. Įgyvendindama 183 mln. EUR ESF+ paramos programą, **Rumunija** modernizuoja valstybines užimtumo tarnybas (VUT). Programa siekiama VUT darbuotojų skaičių padidinti 600, surengti mokymus 1 840 VUT darbuotojų, teikti modernizuotas paslaugas 275 000 asmenų ir 21 750 darbdavių. Taip pat numatoma padidinti VUT matomumą vykdant komunikacijos kampaniją ir modernizuoti VUT patalpas. Projektas bus vykdomas 60 mėnesių – nuo 2025 m. sausio mėn. iki 2029 m. gruodžio mėn. **Suomijoje** 2025 m. sausio mėn. atsakomybė už valstybinių užimtumo tarnybų organizavimą buvo perduota savivaldybėms, siekiant padidinti vienodas galimybes naudotis paslaugomis ir padėti greitai įdarbinti darbo ieškančius asmenis tobulinant užimtumo ir verslo paslaugas. Perduodant šią atsakomybę taip pat buvo sukurtas finansavimo modelis, skirtas savivaldybėms plėtoti savo užimtumo skatinimo veiklą. Apskaičiuota, kad reforma turės tiesioginį teigiamą poveikį 7 000–10 000 asmenų užimtumui. 2024 m. gruodžio mėn. **Kipras** patvirtino plataus masto VUT reformą, kuriai bus panaudotos EGADP ir ESF+ lėšos. Vykdoma reforma apims Darbo departamento įdarbinimo sistemų skaitmenizacijos platformų įgyvendinimą, veiklos rezultatų valdymo sistemos kūrimą ir nesimokančiam, nedirbančiam ir mokymuose nedalyvaujančiam jaunimui (NEET) skirtos ankstyvojo perspėjimo ir stebėjimo sistemos sukūrimą. 2025 m. sausio mėn. **Prancūzija** priėmė dekretą, kuriuo visiško užimtumo įstatymas pritaikomas jos atokiausiems regionams. Pakeitimai, kuriais teisės aktai pritaikomi prie atokiausių regionų institucinių ypatumų, yra susiję su valdymu bei vaikų priežiūra; jais taip pat pratęsiamas bedarbių ir užimtumo institucijų sutarčių sudarymo terminas.

Kelios valstybės narės įgyvendino reformas, kad savo bedarbio pašalpų sistemas pritaikytų prie dabartinių darbo rinkos sąlygų. 2025 m. sausio mėn. **Suomija** panaikino darbo rinkos subsidijos ir bazinės bedarbio pašalpos priedus, mokamus dalyvaujant užimtumo skatinimo veikloje. 2025 m. birželio mėn. **Čekija** iš dalies pakeitė savo bedarbio pašalpų sistemą, kad padidintų finansinę paramą darbo ieškantiems asmenims ir jų socialinę apsaugą. Parama pradiniu nedarbo etapu padidės iki 80 proc. ankstesnių asmens darbo pajamų. Be to, 2025 m. birželio mėn. **Estija** reformavo savo apsaugos nuo nedarbo sistemą: buvo supaprastintos procedūros ir nustatytas visuotinis bazinių išmokų modelis, kuris turi įsigalioti nuo 2026 m. sausio mėn. Šia reforma ankstesnė dviejų pakopų sistema pakeičiama viena nedarbo draudimo sistema. 2025 m. liepos mėn. **Belgija** patvirtino esminę bedarbio pašalpų sistemos reformą, kuri įsigalios 2026 m. sausio mėn. Pakeitus tinkamumo kriterijus, bendra išmokų mokėjimo trukmė su tam tikromis išimtimis bus apribota iki dvejų metų. 2025 m. spalio mėn. **Lietuva** iš dalies pakeitė savo Nedarbo socialinio draudimo įstatymą: 2025 m. minimali bedarbio pašalpa padidinta nuo 241,5 iki 350 EUR, ilgiausia išmokų mokėjimo trukmė artėjant pensiniam amžiui pratęsta keturiais mėnesiais ir pagerintas bendras išmokų tikslingumas, ypač mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams. 2025 m. spalio mėn. **Švedija** pradėjo taikyti pajamomis grindžiamą nedarbo draudimo sistemą, kad palengvintų darbo vietos keitimą, supaprastintų administravimą visoms susijusioms šalims ir užkirstų kelią neteisingiems pašalpų mokėjimams. Nuo 2026 m. sausio mėn. **Slovakija** sumažino bendrąją pajamų pakeitimo bedarbio pašalpomis normą iki 40 proc. ketvirtą mėnesį, iki 30 proc. penktą mėnesį ir iki 20 proc. šeštą mėnesį.

Kelios valstybės narės įgyvendino priemones, kuriomis siekiama pritraukti specialistų iš užsienio ir supaprastinti sudėtingas darbo rinkos sąlygas. 2025 m. gegužės mėn. **Graikija** pradėjo įgyvendinti ESF+ lėšomis remiamą programą HELIOS+, kuria siekiama remti trečiųjų šalių piliečių integraciją taikant holistinį požiūrį, pagal kurį derinamos jų galimybės gauti išsilavinimą, patekti į darbo rinką ir dalyvauti profesinio mokymosi programose. 2025 m. kovo mėn. iš dalies pakeitusi Užsieniečių įstatymą, **Kroatija** liberalizuoja kvalifikuotų darbuotojų patekimą į darbo rinką (visų pirma IT sektoriuje), stiprina darbdavių priežiūrą ir didina užsienio darbuotojų teisių apsaugą. Be to, šalis įgyvendino naujas priemones Kroatijos emigrantų grįžimui ir reintegracijai remti. 2025 m. rugsėjo mėn. **Bulgarija** įgyvendino ESF+ lėšomis remiamą priemonę, kuria siekiama remti Bulgarijos emigrantų grįžimą ir integraciją į darbo rinką. 2025 m. **Malta** pradėjo įgyvendinti darbo jėgos migracijos politiką, kuria daugiausia dėmesio skiriama darbuotojų išlaikymui, darbuotojų teisėms ir įdarbinimo derinimui su darbo rinkos poreikiais. Šios priemonės apima naujus darbdavių tinkamumo kriterijus, griežtesnius patikrinimus, kaip darbdaviai laikosi reikalavimų, įdarbinimo apribojimus įmonėms, kuriose sutarčių nutraukimo rodiklis yra didelis (su išimtimis labai mažoms įmonėms), ilgesnius lengvatinius laikotarpius sutarties nutraukimo atveju ir integracijos kursų prieš išvykimą įvedimą. Siekdama padėti sumažinti darbo jėgos trūkumą ir pritraukti aukštos kvalifikacijos darbuotojų iš užsienio, **Čekija** priėmė vyriausybės dekretą, kuriuo dešimties ES nepriklausančių šalių piliečiams suteikiama galimybė laisvai patekti į darbo rinką. 2024 m. spalio mėn. **Vokietija** priėmė Indijos kvalifikuotos darbo jėgos strategiją, kuria siekiama pritraukti kvalifikuotų darbuotojų iš Indijos gerinant pagrindines įdarbinimo, vizų išdavimo, kalbų kursų, užsienyje įgytų profesinių kvalifikacijų pripažinimo ir integracijos sąlygas.

Kai kurios valstybės narės ėmėsi veiksmų socialiniam dialogui ir socialinių partnerių vaidmeniui stiprinti. 2025 m. gegužės mėn. **Rumunija** pateikė projektą veiksmų plano, kuriuo siekiama 2025–2028 m. aktyvinti kolektyvines derybas ir tuo tikslu skatinti narystę profesinėse sąjungose ir darbdavių organizacijose, remti tinkamai pagrįstą dalyvavimą derybose ir sudaryti palankesnes sąlygas susitarimams sektorių ir nacionaliniu lygmenimis. Juo taip pat siekiama stiprinti socialinį dialogą, nustatyti atgrasomąsias sankcijas už reikalavimų nesilaikymą ir stiprinti institucinius gebėjimus, teikiant techninę pagalbą, atliekant patikrinimus ir užtikrinant veiksmingesnį įgyvendinimą. 2024 m. spalio mėn. **Vengrijos** vyriausybė priėmė dekretą, kuriuo nustatoma Nuolatinio privačiojo sektoriaus konsultacijų forumo teisinė sistema. Juo siekiama užtikrinti minimaliojo darbo užmokesčio nustatymo mechanizmų sukūrimą ir nuolatinį veikimą. 2025 m. gegužės mėn. **Lenkija** iš dalies pakeitė reglamentą dėl darbdavių organizacijų reprezentatyvumo. Naujuoju įstatymu draudžiama dviguba narystė tokiose organizacijose, kad būtų galima teisingai apskaičiuoti jų reprezentatyvumą ir joms taikyti tą patį standartą kaip ir profesinėms sąjungoms.

2.4. 8-oji gairė. Lygių galimybių visiems skatinimas, socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu

Šiame skirsnyje apžvelgiamas 8 užimtumo gairės įgyvendinimas. Pagal šią gairę valstybėms narėms rekomenduojama skatinti lygias galimybes visiems, socialinę įtrauktį ir kovoti su skurdu, laikantis šių Europos socialinių teisių ramsčio 2 principo (dėl lyčių lygybės), 3 principo (dėl lygių galimybių), 11 principo (dėl vaikų priežiūros ir paramos vaikams), 12 principo (dėl socialinės apsaugos), 14 principo (dėl minimaliųjų pajamų), 15 principo (dėl senatvės pajamų ir pensijų), 16 principo (dėl sveikatos priežiūros), 17 principo (dėl asmenų su negalia įtraukties), 18 principo (dėl ilgalaikės priežiūros), 19 principo (dėl aprūpinimo būstu ir paramos benamiams) ir 20 principo (dėl esminių paslaugų prieinamumo). 2.4.1 skirsnyje pateikiama pagrindinių rodiklių analizė. Pirma, aptariama skurdo ar socialinės atskirties rizika ir pajamų nelygybė. Taip pat pateikiama bendresnė minimalių pajamų ir socialinės apsaugos sistemų bei jų poveikio skurdo mažinimui analizė. 8 gairėje taip pat analizuojami klausimai, susiję su socialiniu būstu ir būsto įperkamumu. 2.4.2 skirsnyje pateikiama informacija apie politikos priemones, kurių ėmėsi valstybės narės.

2.4.1. Pagrindiniai rodikliai

Realiųjų bendrųjų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksas ES 27 lygmeniu 2024 m. gerokai padidėjo. 2024 m. jo lygis buvo 141,3 (2008 m. lygis = 100), 2,5 punkto didesnis nei 2023 m. Didžiausias padidėjimas užfiksuotas Maltoje, Rumunijoje ir Lenkijoje, kiek mažesnis, bet vis tiek didelis – Kroatijoje, Portugalijoje ir Kipre (žr. 2.4.1 diagramą). Malta, Rumunija, Lenkija ir Vengrija 2024 m. buvo geriausių rezultatų pasiekusios šalys dėl jose užfiksuoto aukšto lygio (augimas daugiau kaip 160 proc., palyginti su 2008 m.) ir didelio padidėjimo pirmosiose trijose šalyse. Keliose valstybėse narėse augimas buvo mažesnis ir kai kuriose iš jų išliko vidutinis, pavyzdžiui, Švedijoje, Danijoje, Čekijoje ir Slovėnijoje. Graikijoje ir Italijoje dėl jų rezultatų 2024 m. nustatyta kritinė padėtis – jose lygis išliko žemas, nepaisant nedidelio pagerėjimo. 2024 m. padėtį reikėjo stebėti Belgijoje, Suomijoje ir Liuksemburge (šiose šalyse lygis buvo artimas ES vidurkiui, tačiau po palyginti nedidelio pagerėjimo), taip pat Kipre, Austrijoje, Ispanijoje ir Nyderlanduose (šiose šalyse lygis išliko žemesnis už ES vidurkį, nepaisant pagerėjimo, kuris buvo artimas vidurkiui).

2.4.1 diagrama. Bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui augimas ES 2024 m. paspartėjo, tačiau įvairiose valstybėse narėse buvo labai skirtingas

Realiųjų bendrųjų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui augimo indeksas, 2024 m. lygis ir pokytis nuo praėjusių metų (2008 m. = 100, socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

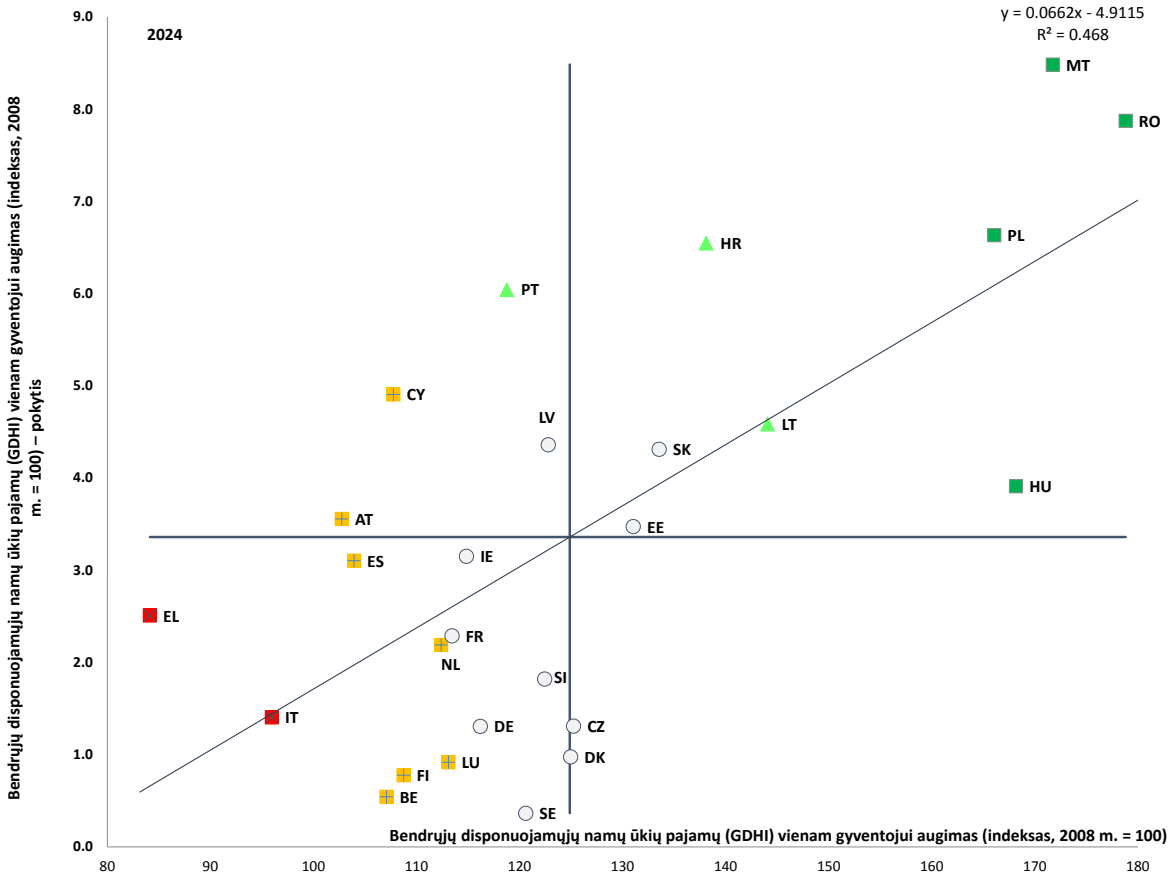

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. BG duomenų neturima.

Šaltinis – Eurostatas [tepsr_wc310], Europos sektorių sąskaitos.

2024 m. ES padaryta labai nedidelė pažanga siekiant užtikrinti, kad kuo mažiau žmonių susidurtų su skurdo ar socialinės atskirties grėsme, ir nėra aiškių aukštynkryptės konvergencijos ženklų. AROPE lygis sumažėjo nuo 21,3 proc. 2023 m. iki 21 proc., o skirtumas tarp vyrų ir moterų siekia beveik 2 proc. punktus (20 proc., palyginti su 21,9 proc.). 2024 m. padėtis buvo kritinė Bulgarijoje, Graikijoje, Lietuvoje ir Ispanijoje, kuriose palyginti aukštas lygis (atitinkamai 30,3, 26,9, 25,8 ir 25,8 proc.) šiek tiek pagerėjo (Ispanijoje), šiek tiek padidėjo (Bulgarijoje ir Graikijoje) ar net reikšmingai padidėjo (Lietuvoje – 1,5 proc. punkto) (žr. 2.4.2 diagramą). Kroatijoje, Italijoje ir Latvijoje padėtį reikėjo stebėti dėl palyginti aukšto lygio (Latvijoje – 24,3 proc.) arba dėl padidėjimo (1 ir 0,3 proc. punkto padidėjimo atitinkamai Kroatijoje ir Italijoje). Be to, Rumunijoje padėtis buvo prasta, bet gerėjanti – joje buvo užfiksuotas vienas aukščiausių lygių ES (27,9 proc.) po to, kai buvo pasiektas didžiausias sumažėjimas (4,1 proc. punkto), o tai rodo tęstines pastangas mažinti skurdą. Kita vertus, geriausių rezultatų pasiekusios šalys buvo Čekija, Slovėnija ir Nyderlandai (AROPE lygis atitinkamai siekė 11,3, 14,4 ir 15,4 proc.). Airijoje ir Estijoje užfiksuotas didelis sumažėjimas (atitinkamai –2,1 ir –2 proc. punktais), nepaisant to, kad jų lygis jau buvo geras arba vidutinis. Aiškių valstybių narių aukštynkryptės konvergencijos ženklų nėra.

2.4.2 diagrama. Skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis ES 2024 m. sumažėjo tik nežymiai

Skurdo ar socialinės atskirties riziką patiriančių gyventojų dalis, 2024 m. lygis ir pokytis nuo praėjusių metų (proc., socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

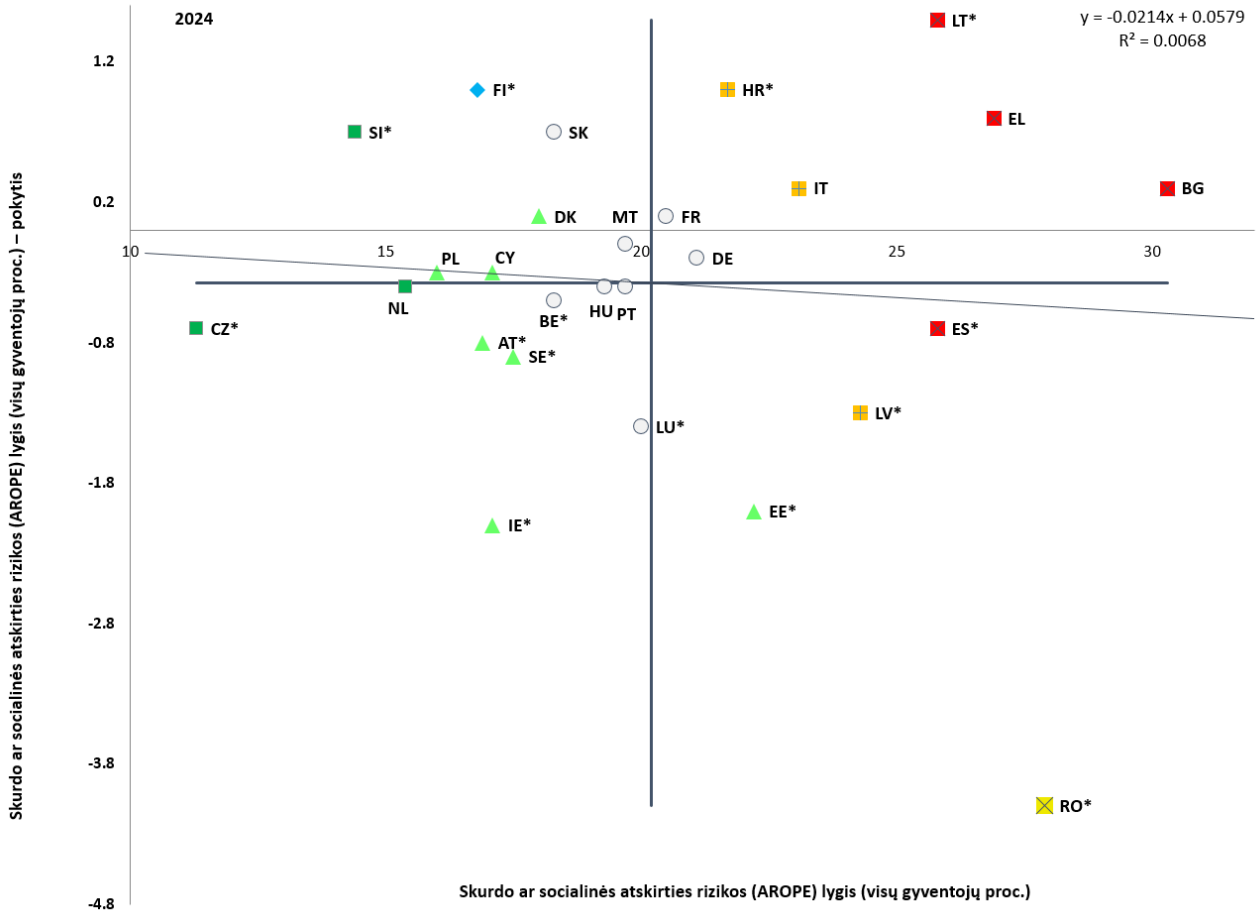

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. HR duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios, o LT duomenys yra negalutiniai. Statistiškai reikšmingi pokyčiai pažymėti žvaigždute (*).
Šaltinis – Eurostatas [ilc_peps01n], ES SPGS.

Skurdo ar socialinės atskirties rizikos skirtumai ES regionuose ir miestuose ar kaimo vietovėse yra dideli, kaip ir skirtumai, stebimi įvairiose valstybėse narėse. 2024 m. skirtumai buvo dideli ES (NUTS 2) regionuose, taip pat ir valstybėse narėse, ypač Italijoje, Lenkijoje, Vengrijoje ir Slovakijoje (žr. 5 priedo 8 diagramą). AROPE lygis siekė nuo 59,5 proc. Gvianoje, 48,8 proc. Kalabrijoje ir 44,5 proc. Meliljos mieste iki 8,8 proc. Pietvakarių regione, 8,6 proc. Bratislavos krašte ir 6,6 proc. Bolcano / Boceno autonominėje provincijoje[257]. Atokiausiuose regionuose AROPE lygis viršijo ES vidurkį ir siekė nuo 59,5 proc. Gvianoje iki 22,9 proc. Madeiroje. ES miesteliuose ir priemiesčiuose AROPE lygis buvo šiek tiek žemesnis nei miestuose ir kaimo vietovėse (atitinkamai 20,3, 21,3 ir 21,3 proc.). Tačiau skirtumai tarp valstybių narių buvo dideli. Miestų AROPE lygis siekė nuo 27,8 proc. Belgijoje iki 12,2 proc. Lenkijoje, miestelių ir priemiesčių AROPE lygis buvo nuo 32 proc. Bulgarijoje iki 11,7 proc. Čekijoje, o kaimo vietovių AROPE lygis siekė nuo 41,7 proc. Rumunijoje iki 8,6 proc. Maltoje[258]. Nors palyginti aukštas AROPE lygis miestuose yra fiksuojamas kartu su palyginti žemu lygiu kaimo vietovėse vakarinėje Sąjungos dalyje, kai kuriose Vidužemio jūros ir Baltijos šalyse bei rytinėje dalyje pastebima priešinga tendencija.

[257] Eurostatas [ilc_peps11n], ES SPGS.
[258] Eurostatas [ilc_peps13n], ES SPGS.

Skurdo rizikos veiksnių yra keletas. Jie formuojasi dėl galimybių nelygybės, kurią lemia, pavyzdžiui, teritoriniai ir regioniniai skirtumai[259] arba diskriminacija[260]. Jie susiję su aktyvios darbo rinkos politikos ir socialinės apsaugos bei įtraukties politikos veiksmingumo ir efektyvumo skirtumais. Nepalankių sąlygų perdavimas[261] iš kartos į kartą daro neigiamą poveikį vaikams. Aktyvios įtraukties politika, mokesčių ir išmokų sistemų struktūra bei veiksmingumas ir galimybė naudotis pagalbinėmis paslaugomis (įskaitant švietimą, sveikatos priežiūrą, socialines ir esmines paslaugas) atlieka svarbų vaidmenį kovojant su skurdo rizika ir užkertant jai kelią. Siekdama padėti valstybėms narėms tai įgyvendinti, ES priėmė daug įvairių iniciatyvų, kurios, jei bus tinkamai įgyvendintos, gali padėti mažinti skurdą[262]. Atsižvelgiant į tai, būsima ES kovos su skurdu strategija bus siekiama padėti žmonėms gauti būtiną apsaugą ir naudotis paslaugomis, kurių jiems reikia, kartu šalinant pagrindines skurdo priežastis. Svarbiausias tikslas – padėti iki 2050 m. panaikinti skurdą ES.

---

259 Žr. Europos Komisija, Durán Laguna, et al., *Devintoji ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos ataskaita*, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2024 m.

260 Naujausi 2024 m. duomenys rodo, kad, pavyzdžiui, 70 proc. romų grėsė skurdas, nors 2016–2024 m. padaryta pažanga. Žr. ES pagrindinių teisių agentūra, Romų ir klajoklių teisės 13 Europos šalių, 2024 m..

261 Žr. UNICEF Innocenti – Global Office of Research and Foresight, *Innocenti ataskaitos 18 dokumentas: Vaikų skurdas turtų akivaizdoje*, UNICEF Innocenti, Florencija, 2023 m. gruodžio mėn.

262 Tai, be kita ko, Europos vaiko garantijų sistema, 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004; Direktyva dėl deramo minimaliojo darbo užmokesčio, Direktyva (ES) 2022/2041; Tarybos rekomendacija dėl socialinės apsaugos galimybių, 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendacija (2019/C 387/01); Tarybos rekomendacija dėl tinkamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis, 2023 m. sausio 30 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2023/C 41/01; Europos kovos su benamyste platforma, 2021 m. birželio 21 d. Lisabonos deklaracija dėl Europos kovos su benamyste platformos ir Komisijos komunikatas „Geresnis valstybių narių politikos paskirstomojo poveikio vertinimas“, COM(2022) 494.

3 langelis. Pažanga siekiant 2030 m. skurdo mažinimo tikslo

Gyventojų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius 2024 m. toliau mažėjo, tačiau pažanga tebėra nepakankama, kad iki 2030 m. būtų pasiektas ES pagrindinis tikslas. Asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis (AROPE), skaičius 2024 m. sumažėjo 1,1 mln. ir pasiekė 93,3 mln. Atsižvelgiant į duomenų laiko eilučių lūžius Vokietijoje ir Prancūzijoje, sumažėjimas siekia 2,9 mln. EUR, palyginti su baziniais 2019 metais, todėl iki 15 mln. tikslo dar trūksta 12,1 mln. Tai reiškia, kad, norint pasiekti tikslą iki 2030 m., asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičių kasmet reikės sumažinti vidutiniškai daugiau kaip 2 mln. (žr. toliau pateiktą diagramą). Todėl, norint pasiekti šį tikslą, likusią dešimtmečio dalį pastangas reikės gerokai padidinti. 2024 m. vaikų skurdas ES taip pat sumažėjo – maždaug 0,4 mln. mažiau vaikų (0–17 metų amžiaus) patiria skurdo ar socialinės atskirties riziką. Vis dėlto šis skaičius tebėra 0,25 mln. didesnis už 2019 m. bazinį lygį ir 5,25 mln. didesnis už bendrus nacionalinius vaikų skurdo mažinimo tikslinius rodiklius.

Asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius pastaraisiais metais sumažėjo, tačiau pažanga tebėra nepakankama, kad būtų pasiektas 2030 m. ES tikslas

27 šalių ES AROPE lygio pokytis bazinių 2019 metų atžvilgiu ir susijęs ES pagrindinis tikslas iki 2030 m. (visoje gyventojų populiacijoje, tūkst. asmenų)

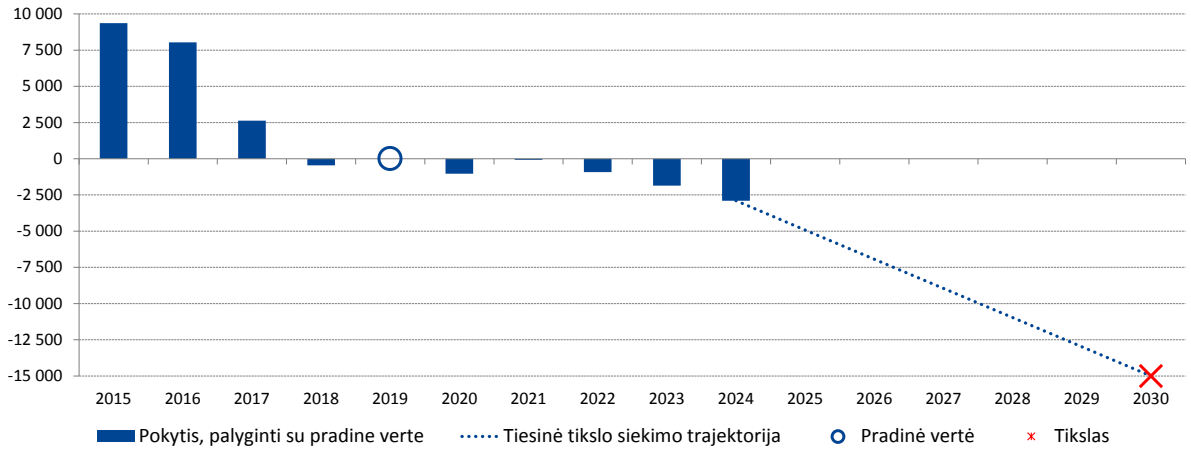

Pastaba. Duomenų laiko eilutės pakoreguotos atsižvelgiant į duomenų laiko eilučių lūžius dėl pagrindinių didelių nutrūkimų Vokietijoje 2020 m. (nutrūkimas pakoreguotas atgaline data iki 2019 m.) ir Prancūzijoje 2022 m. (suvestiniuose ES duomenyse naudojami žemyninės Prancūzijos, o ne visos Prancūzijos duomenys, siekiant užtikrinti atitiktį 2019 m. Prancūzijos duomenims).
Šaltinis – Eurostatas [ilc_pecs01] ir Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD skaičiavimai.

Pažanga siekiant nacionalinių skurdo mažinimo tikslų valstybėse narėse tebėra nevienoda. 2024 m. asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius sumažėjo tik 14-oje valstybių narių ir tik 16 valstybių narių nuo 2019 m. padarė pažangą siekdamos savo 2030 m. tikslų (žr. toliau pateiktą diagramą)[263]. Septynios iš jų (Rumunija, Čekija, Latvija, Nyderlandai, Lenkija, Belgija ir Bulgarija) iš esmės sėkmingai siekia savo tikslų, o Rumunija 2024 m. pasiekė reikšmingą sumažėjimą (739 tūkst.). 2024 m. Švedija ir Airija tapo pirmosiomis šalimis, pasiekusiomis savo tikslus, o didžiausias santykinis atotrūkis[264] tebėra Liuksemburge, Slovakijoje, Slovėnijoje, Danijoje, Suomijoje ir Prancūzijoje. Iš 21 šalies, nustačiusios papildomus vaikų skurdo mažinimo tikslus[265], 13 šalių 2024 m. užregistravo pagerėjimą ir 11 šalių padarė pažangą nuo 2019 m., o Airija, Kipras ir Švedija savo tikslus jau pasiekė. Kita vertus, Čekija, Vokietija, Ispanija, Prancūzija, Liuksemburgas, Malta, Austrija, Slovėnija, Slovakija ir Suomija pažangos dar nepasiekė, palyginti su 2019 m.

263 Dėl ES ir nacionalinių skurdo mažinimo tikslų stebėsenos, taip pat dėl laiko eilučių lūžių ir susijusių duomenų tikslinimų paaiškinimo taip pat žr. Socialinės apsaugos komiteto 2025 m. metinę ataskaitą.

264 Kalbant apie šalių palyginamumą, atotrūkis matuojamas ne absoliučiaisiais skaičiais, o 2019–2030 m. tikslinio sumažinimo procentine dalimi. Pavyzdžiui: (10 [tikslas] – 4 [iki šiol padaryta pažanga])/10 [tikslas] = 60 % [atotrūkis].

265 Vaikų skurdo mažinimo tikslą iškėlė Belgija, Bulgarija, Čekija, Vokietija, Estija, Airija, Graikija, Ispanija, Prancūzija, Kroatija, Kipras, Liuksemburgas, Malta, Austrija, Lenkija, Portugalija, Rumunija, Slovėnija, Slovakija, Suomija ir Švedija. Dėl šių tikslų stebėsenos žr. Socialinės apsaugos komiteto 2025 m. metinę ataskaitą.

Nuo 2019 m. tik maždaug pusė valstybių narių padarė pažangą ir tik trečdalis jų sėkmingai įgyvendina arba viršijo savo tikslus

AROPE lygio pokyčiai 2019–2024 m. ir nacionaliniai 2030 m. tikslai (visoje gyventojų populiacijoje, tūkst. asmenų)

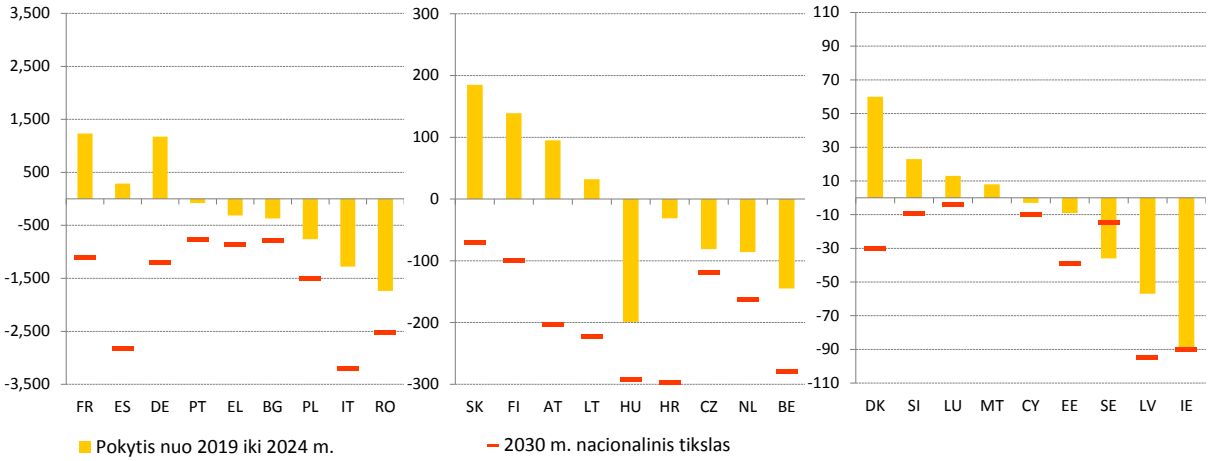

Pastaba. FR, IE, DK, LU 2020 m., LU 2021 m., FR, FI ir LU 2022 m. ir HR 2023 ir 2024 m. duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios. LT 2024 m. duomenys yra negalutiniai. DK ir DE nacionaliniai skurdo mažinimo tikslai – pasiekti, kad mažiau asmenų gyventų namų ūkiuose, kurių (beveik) nė vienas narys neturi darbo (t. y. labai mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose), dėl kurio turėtų per dešimtmetį atitinkamai sumažėti asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius. DE nacionalinis tikslas išreikštas lyginant su padėtimi 2020 m. (baziniais metais). FR nacionalinis tikslas nustatytas žemyninės Prancūzijos atžvilgiu ir stebėsena atitinka šią geografinę aprėptį. HU nacionalinis skurdo mažinimo tikslas išreikštas kaip šeimų, turinčių vaikų, materialinio ir socialinio nepritekliaus lygio sumažinimas, dėl kurio, jei išliks dabartinės aplinkybės, gali sumažėti AROPE rodiklis. MT nacionalinis skurdo mažinimo tikslas išreikštas kaip AROPE lygio sumažinimas procentiniais punktais (t. y. −3,1 proc. punkto).
Šaltinis – Eurostatas [ilc_pecs01] ir nacionalinių 2030 m. tikslų lentelė 1 priede.

Didelis materialinis ir socialinis nepriteklius šiek tiek sumažėjo, o skurdžios pajamos ir asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, dalis 2024 m. ES išliko stabilūs. Labai nedidelis AROPE lygio pagerėjimas atsispindi jo komponentuose. Čekijoje ir Nyderlanduose AROP lygis buvo vienas žemiausių (pagal 2023 m. pajamų lygį – atitinkamai 9,5 ir 12,1 proc.), po to, kai buvo užfiksuotas jo sumažėjimas (žr. 2.4.3 diagramos viršutinę dalį). O Bulgarijoje, Latvijoje ir Lietuvoje lygis buvo vienas aukščiausių (atitinkamai 21,7, 21,6 ir 21,5 proc.), kai kuriose iš šių šalių – po padidėjimo. Rumunijos rodiklis sumažėjo 2,1 proc. punkto, o tai labai prisidėjo prie jos AROPE lygio sumažėjimo. Eurostato išankstiniai įverčiai pagal 2024 m. pajamas rodo, kad AROP lygis ES ir daugumoje valstybių narių 2024 m. taip pat buvo stabilus, nors Suomijoje, Portugalijoje, Graikijoje ir Slovėnijoje jis didėjo, o Estijoje mažėjo[266]. Didelį materialinį ir socialinį nepriteklių patiriančių asmenų dalis visoje ES šiek tiek sumažėjo (žr. 2.4.3 diagramos vidurinę dalį). Asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, dalis 2024 m. išliko stabili (remiantis aktyvumo 2023 m. duomenimis) (žr. 2.4.3 diagramos apatinę dalį).

[266] Tik reikšmingi pokyčiai. Žr. Eurostato išankstinius pajamų nelygybės ir skurdo rodiklių 2024 m. įverčius (FE 2024), bandomuosius rezultatus. 1 redakcija, 2025 m. birželio mėn.

2.4.3 diagrama. Šiek tiek sumažėjo didelis materialinis ir socialinis nepriteklius, o skurdo rizikos lygis ir asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, dalis išliko stabilūs

Skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygio pagrindinio rodiklio komponentai (proc., 2015, 2023, 2024 m.)

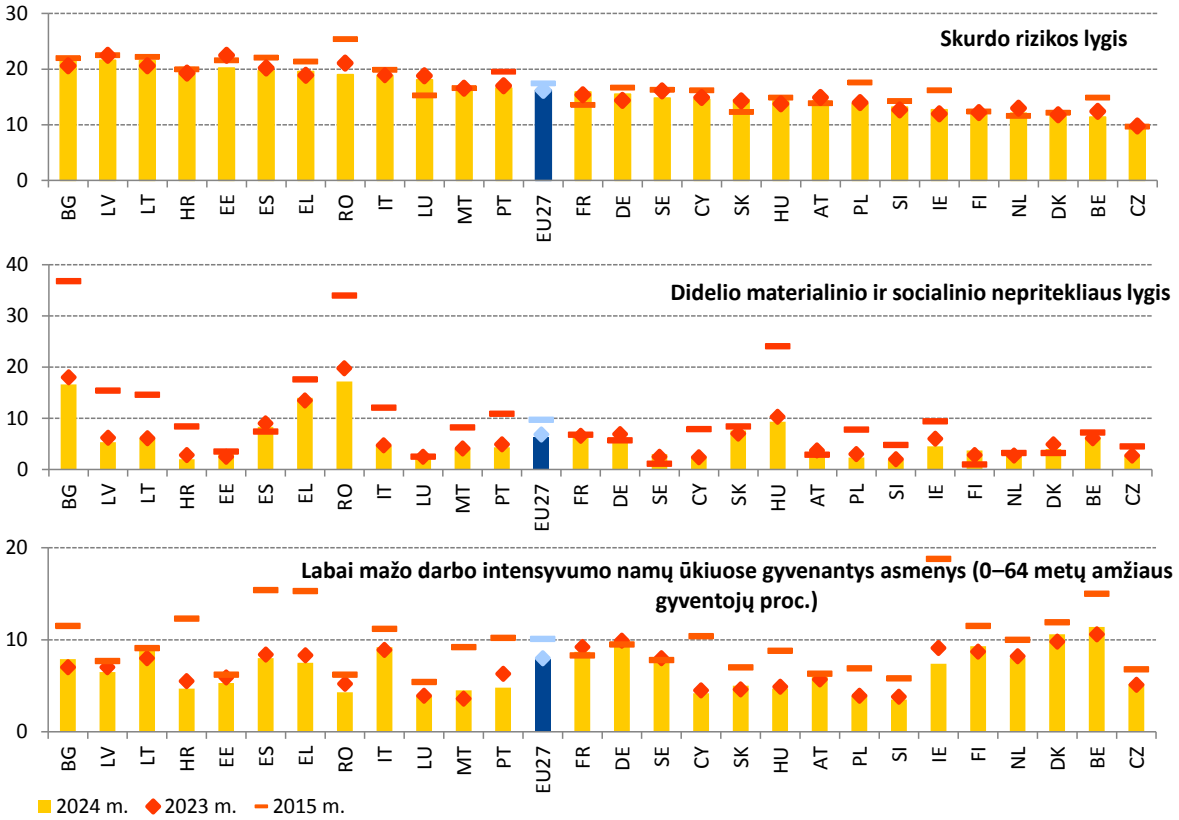

Pastaba. Rodikliai išdėstyti eilės tvarka pagal 2024 m. AROPE lygius. 2024 m. HR skurdo rizikos lygio duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios. LT duomenys yra negalutiniai.

Šaltinis – Eurostatas [tessi010], [tepsr_lm420], [tepsr_lm430], ES SPGS.

Vaikų skurdas šiek tiek sumažėjo, tačiau tebėra didesnis nei visų gyventojų, o aiškių aukštynkryptės konvergencijos ženklų nėra. Vaikų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius sumažėjo nuo 19,96 mln. 2023 m. iki 19,52 mln. 2024 m., o jų dalis ES vidutiniškai sumažėjo nuo 24,9 iki 24,2 proc. Nors 2024 m. yra antrieji metai iš eilės, kai užfiksuotas absoliučiojo skaičiaus sumažėjimas, vaikų skurdo lygis vis dar yra 3,2 proc. punkto didesnis nei visų gyventojų. Slovėnija, Kipras, Čekija ir Nyderlandai yra vienos iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių: jose vaikų AROPE lygis nesiekia 16 proc. ir, palyginti su 2023 m., pokyčiai yra nedideli, išskyrus Kiprą (–2,3 proc. punkto) ir Slovėniją (+1,1 proc. punkto). Kita vertus, Bulgarijoje ir Ispanijoje padėtis yra kritinė – jose lygis atitinkamai siekia 35,1 ir 34,6 proc. Kitaip nei Ispanijoje, kur rodikliai iš esmės nepakito, Bulgarijos rodiklis taip pat padidėjo 1,2 proc. punkto. Visoje ES didžiausias padidėjimas užfiksuotas Kroatijoje (2 proc. punktais) ir Suomijoje (3,5 proc. punkto), o didžiausias sumažėjimas – Airijoje (3,4 proc. punkto), Rumunijoje (5,2 proc. punkto) ir Slovakijoje (2,7 proc. punkto). Nematyti jokių akivaizdžių valstybių narių aukštynkryptės konvergencijos ženklų. Labai svarbu įveikti vaikų skurdą ir socialinę atskirtį ir taip jiems padėti realizuoti visą savo potencialą ir sustabdyti skurdo perdavimą iš kartos į kartą. Šiuo atžvilgiu labai svarbu įgyvendinti Europos vaiko garantijų sistemą visose valstybėse narėse.

2.4.4 diagrama. Vaikų skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis ES šiek tiek sumažėjo

Skurdo ar socialinės atskirties riziką patiriančių vaikų dalis, 2024 m. lygis ir pokytis nuo praėjusių metų (proc.), socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis

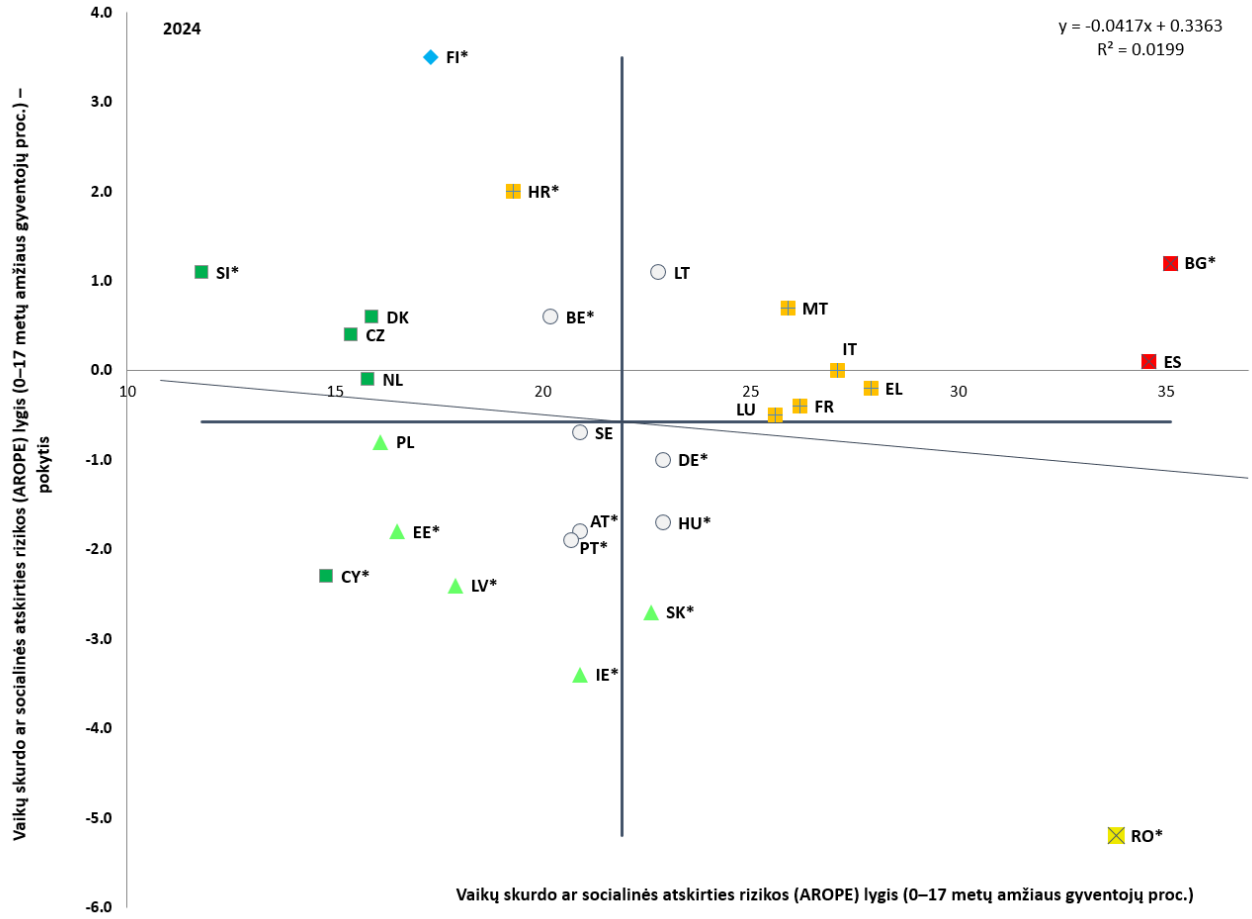

Pastabos. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. HR duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios, o LT duomenys yra negalutiniai. Statistiškai reikšmingi pokyčiai pažymėti žvaigždute (*).
Šaltinis – Eurostatas [ilc_peps01n], ES SPGS.

Vaikų skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygio komponentai ES iš esmės išliko stabilūs, išskyrus vienintelį atvejį, kai sumažėjo didelis materialinis ir socialinis nepriteklius. Skurdo rizikos (AROP) lygis ES vidutiniškai šiek tiek sumažėjo nuo 19,5 proc. 2023 m. iki 19,3 proc. 2024 m. Didžiausias padidėjimas (2 proc. punktais) užfiksuotas Kroatijoje, Lietuvoje, Maltoje ir Suomijoje, o didžiausias sumažėjimas (3 proc. punktais) – Portugalijoje, Rumunijoje ir Slovakijoje. Kaip ir 2023 m., AROP lygis buvo didžiausias Ispanijoje (29,2 proc.), Bulgarijoje (28,2 proc.) ir Rumunijoje (26,2 proc.), o mažiausias – Danijoje (10,1 proc.), Slovėnijoje (10,7 proc.) ir Suomijoje (11,6 proc.). Eurostato išankstiniuose įverčiuose numatoma, kad 2024 m. vaikų skurdžių pajamų lygis ES vidutiniškai bus sumažėjęs 0,4 proc. punkto. Kalbant apie didelį materialinį ir socialinį nepriteklių, 2024 m. tokio vaikų nepritekliaus ES lygis šiek tiek sumažėjo ir pasiekė 7,9 proc., palyginti su 8,4 proc. 2023 m. Nacionaliniu lygmeniu jis siekė nuo 1,2 proc. Kroatijoje iki 21,2 proc. Rumunijoje. Nyderlanduose ir Suomijoje šis lygis padidėjo 2 proc. punktais, o Vokietijoje, Graikijoje, Latvijoje, Lietuvoje ir Vengrijoje tiek pat sumažėjo. Galiausiai vaikų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, dalis 2024 m. išliko stabili – 7,4 proc. (palyginti su 7,5 proc. 2023 m.) ES ir daugumoje valstybių narių, išskyrus Bulgariją (+2,1 proc. punkto), Suomiją (+2,3 proc. punkto) ir Portugaliją (–2,6 proc. punkto).

2.4.5 diagrama. Skurdo gylis ES šiek tiek sumažėjo, tačiau vaikų skurdo gylis dažnai buvo didesnis nei visų gyventojų

Santykinis skurdo rizikos gylis (proc.), visų gyventojų ir vaikų (0–17 metų amžiaus)

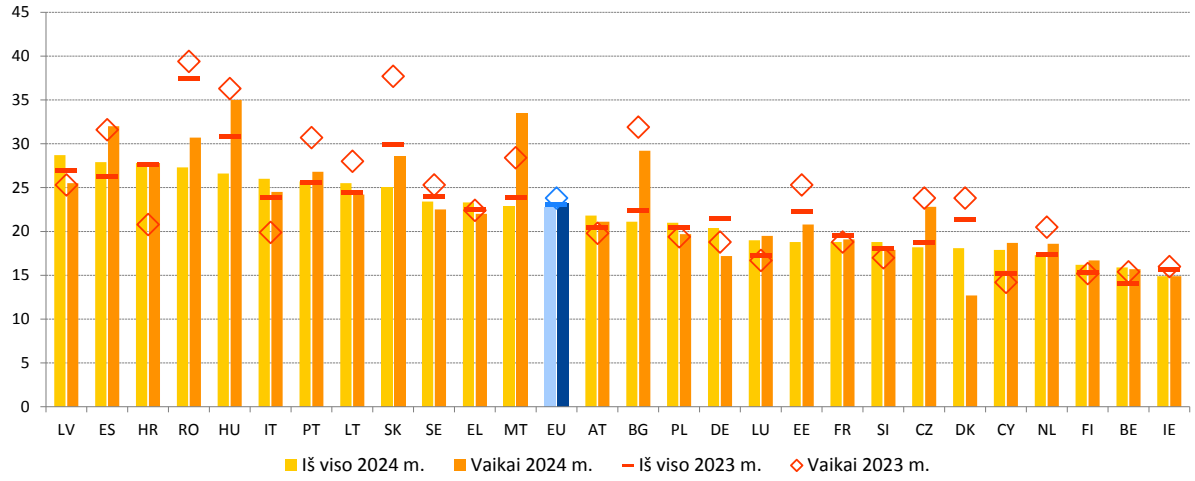

Pastaba. HR 2024 m. duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios, o LT duomenys yra negalutiniai.
Šaltinis – Eurostatas [ilc_li11], ES SPGS.

Visų ES gyventojų skurdo gylis šiek tiek sumažėjo, tačiau asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, ir vaikų skurdo gylis išliko didesnis[267]. Palyginti su praėjusiais metais, visų gyventojų skurdo gylis sumažėjo 0,4 proc. punkto ir sudarė 22,7 proc. 2024 m. (vertinant pagal 2023 m. pajamas) (žr. 2.4.5 diagramą). Didžiausias skurdo gylis buvo Latvijoje, Ispanijoje ir Kroatijoje – atitinkamai 1,8, 1,7 ir 0,2 proc. punkto. Didžiausias padidėjimas užfiksuotas Kipre (2,7 proc. punkto), Latvijoje ir Liuksemburge (1,8 proc. punkto abiejose šalyse). ES lygmeniu 18–64 metų amžiaus asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, skurdo gylis buvo gerokai didesnis nei visų gyventojų ir 2024 m. siekė 35,5 proc.[268]. Vaikų skurdo gylis 2024 m. sumažėjo iki 23,2 proc., t. y. buvo 0,6 proc. punkto mažesnis nei 2023 m., tačiau vis tiek buvo didesnis nei visų gyventojų. Didžiausias padidėjimas (daugiau kaip 5 proc. punktais) užfiksuotas Italijoje ir Maltoje, taip pat Kroatijoje (po duomenų laiko eilutės nutrūkimo), o didžiausias sumažėjimas (daugiau kaip 9 proc. punktais) – Danijoje ir Slovakijoje.

Asmenims su negalia vis dar kyla didesnė skurdo ar socialinės atskirties rizika nei kitiems gyventojams. 2024 m. jų AROPE lygis ES buvo 28,7 proc. (po to, kai trejus metus nesikeitė), t. y. 10,8 proc. punkto didesnis nei kitų gyventojų. Asmenų su sunkia negalia AROPE lygis yra dar didesnis – 36,2 proc. – ir vis didėja. Penkiose šalyse 2024 m. skirtumas, palyginti su negalios neturinčiais asmenimis, viršijo 20 proc. punktų[269]. Darbingo amžiaus asmenys su negalia susiduria su didesne skurdo ar socialinės atskirties rizika (34,5 proc.) nei kitų amžiaus grupių asmenys, o moterys patiria didesnę riziką nei vyrai (atitinkamai 29,4 ir 27,8 proc.). Siekiant sumažinti asmenų su negalia skurdo ar socialinės atskirties rizikos atotrūkį, labai svarbu remti asmenų su negalia prieigos prie įtraukaus švietimo, mokymo ir užimtumo galimybes, taip pat teikti asmeninės pagalbos ir paramos paslaugas.

---

267 Šis rodiklis, dar vadinamas santykinio skurdo rizikos gylio mediana, apskaičiuojamas kaip skirtumas tarp asmenų, gyvenančių žemiau skurdo rizikos ribos, ir asmenų, gyvenančių ties skurdo rizikos riba, ekvivalentinių disponuojamųjų pajamų medianos, išreikštas skurdo rizikos ribos procentine dalimi. Nustatoma, kad ši riba – 60 proc. visų šalies (o ne visos ES) gyventojų ekvivalentinių disponuojamųjų pajamų medianos.

268 Eurostatas [ilc_li12]. Dėl asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, skurdo lygio žr. 2.4.11 diagramą.

269 Dideli skirtumai nustatyti Lietuvoje, Kroatijoje, Latvijoje, Estijoje ir Vengrijoje – visose šiose šalyse, taip pat Bulgarijoje ir Rumunijoje, rodikliai buvo dideli.

Nors ne ES gimusių asmenų skurdo ar socialinės atskirties rizika dar šiek tiek sumažėjo, ji išliko daug didesnė nei ES gimusių asmenų. Ne ES gimusių asmenų AROPE lygis visose valstybėse narėse buvo didesnis nei ES gimusių asmenų ir vidutiniškai daugiau nei dvigubai – 38,2 proc., palyginti su 18 proc. Šis skirtumas buvo didžiausias Rumunijoje, Austrijoje, Ispanijoje, Belgijoje ir Švedijoje (visose šiose šalyse jis viršijo 23 proc. punktus)[270]. Šie skirtumai iš esmės atspindi nepalankią šios grupės užimtumo padėtį (žr. 2.2.1 skirsnio 5 intarpą).

Vis dar daug romų ES patiria didesnę skurdo ar socialinės atskirties riziką. Naujausiais apklausos duomenimis, 2024 m. vidutiniškai 70 proc. romų tyrime dalyvavusiose šalyse grėsė skurdas[271], o 2016–2024 m. buvo užfiksuota pažanga. Vidutiniškai 77 proc. romų vaikų (jaunesnių nei 18 metų) gyveno namų ūkiuose, kuriems gresia skurdas. Be to, didesnė dalis romų (37 proc.), palyginti su visais gyventojais, patyrė didelį materialinį nepriteklių (ypač jaunesnio ir vyresnio amžiaus grupėse). 2020–2030 m. ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginiame plane valstybės narės raginamos bent perpus sumažinti romų skurdo atotrūkį nuo visų gyventojų, įskaitant vaikus, ir užtikrinti, kad iki 2030 m. dauguma romų išsivaduotų iš skurdo[272]. Priėmus Tarybos rekomendaciją dėl romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo, valstybės narės įsipareigojo kovoti su itin dideliu romų skurdo rizikos lygiu ir materialiniu bei socialiniu nepritekliumi[273]. Atnaujintų nacionalinių romams skirtų strateginių planų vertinime raginama, kad valstybės narės skirtų dėmesio nurodytoms sritims, kuriose reikėtų gerinti padėtį, taip pat atnaujintų ir iš dalies pakeistų savo planus, be kita ko, padidindamos jų užmojį[274]. Tarybos išvadose dėl priemonių, kuriomis romams užtikrinamos vienodos galimybės gauti tinkamą ir desegreguotą būstą ir sprendžiamas segreguotų gyvenviečių klausimas[275], valstybės narės raginamos nustatyti visas šioms reikmėms prieinamas lėšas ir jas panaudoti.

---

270 Eurostato rodiklis [ilc_peps06n], kuriuo lyginami ne ES šalyse gimę asmenys ir duomenis teikiančioje šalyje gimę asmenys (asmenys nuo 18 metų). Rumunijos duomenų patikimumas mažas.

271 Žr. EU pagrindinių teisių agentūra, Romų ir klajoklių teisės 13 Europos šalių, 2024 m.. Tiek 2016 m., tiek 2021–2019 m. atitinkama vertė buvo 80 proc., įskaitant įvairias šalis (žr. susijusios ataskaitos 30 puslapyje pateiktą 4 diagramą). 2024 m. tyrime dalyvavo šios šalys: BG, CZ, EL, ES, FR, HU, IE, IT, PT, RO.

272 Žr. naująjį ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginį planą (visą dokumentų rinkinį).

273 Žr. OL C 93, 2021 3 19, p. 1–14.

274 Vertinimą žr. dok. COM/2023/7 final (visame dokumentų rinkinyje).

275 Tarybos išvados dėl priemonių, kuriomis romams užtikrinamos vienodos galimybės gauti tinkamą ir desegreguotą būstą ir sprendžiamas segreguotų gyvenviečių klausimas.

2.4.6 diagrama. Neišgalėjimas tinkamai šildyti būsto ES 2024 m., palyginti su praėjusiais metais, sumažėjo, tačiau įvairiose valstybėse narėse labai skiriasi

Asmenų, negalinčių pakankamai apšildyti savo būsto, dalis visoje gyventojų populiacijoje ir skurdo rizikos grupėje, 2023 ir 2024 m. (proc.)

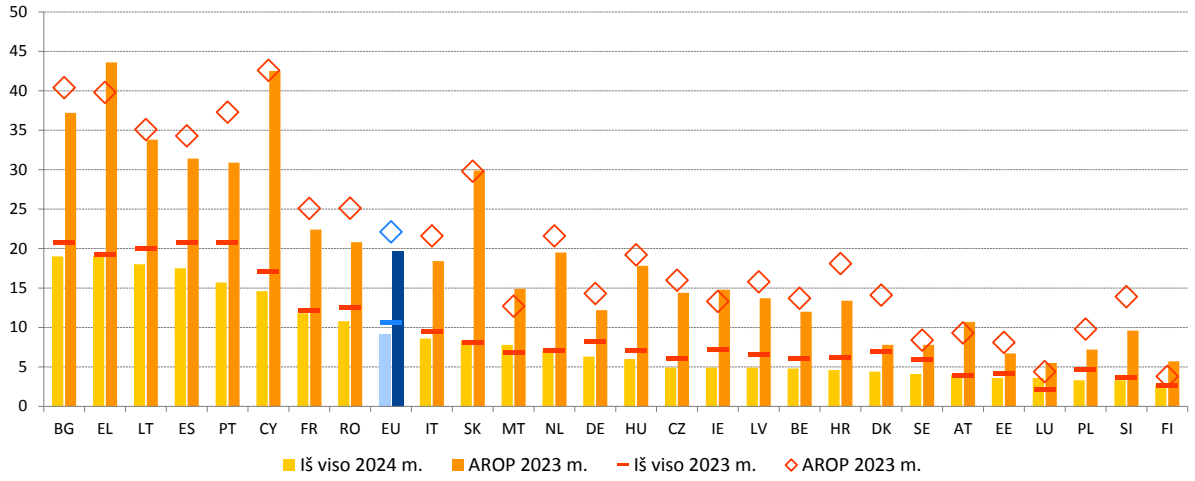

Pastabos. LT 2024 m. duomenys yra nebaigtiniai, o 2023 m. duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios.
Šaltinis – Eurostatas [ilc_mdes01], ES SPGS.

Pagrindinis energijos nepritekliaus rodiklis – neišgalėjimas tinkamai šildyti būsto – 2024 m. ES pirmą kartą nuo 2021 m. sumažėjo, tačiau šis asmenų, patiriančių skurdo ar socialinės atskirties riziką, rodiklis tebėra gerokai didesnis. Asmenų, neišgalinčių tinkamai šildyti savo būsto, dalis Sąjungoje 2024 m. sumažėjo iki 9,2 proc., palyginti su 10,6 proc. praėjusiais metais. 2024 m. sumažėjimas yra pirmasis po dvejus metus iš eilės trukusio augimo. Jis atspindi mažėjančias dujų ir elektros energijos mažmenines kainas ir yra susiję su ES šalyse įgyvendintomis energijos vartojimo efektyvumo priemonėmis ir kitomis paramos priemonėmis. Vis dėlto 2024 m. lygis tebėra gerokai didesnis už 2021 m. vertę (6,9 proc.). Be to, vyresnio amžiaus asmenys, vieniši tėvai ir moterys yra dažniau patiria energijos nepriteklių. 2024 m. skirtumai tarp valstybių narių taip pat šiek tiek sumažėjo, tačiau vis dar siekia nuo 2,7 proc. Suomijoje iki 19,0 proc. Bulgarijoje. Analizuojamas energijos nepritekliaus rodiklis 2024 m. sumažėjo daugumoje valstybių narių, o daugiausiai – Portugalijoje (5,1 proc. punkto), Ispanijoje (3,3 proc. punkto), Danijoje ir Kipre (po 2,5 proc. punkto). Nedidelis padidėjimas užfiksuotas Liuksemburge (1,5 proc. punkto), Maltoje (1,0 proc. punkto), Slovakijoje (0,2 proc. punkto), Austrijoje ir Suomijoje (0,1 proc. punkto), o Nyderlanduose padėtis buvo stabili. Asmenų, patiriančių skurdo riziką, energijos nepriteklius yra daug didesnis – vidutiniškai 19,7 proc. iš jų ES neišgali tinkamai šildyti savo būsto, palyginti su 7,1 proc. kitų gyventojų. Asmenų, kuriems gresia skurdas, energijos nepritekliaus lygis yra didžiausias Graikijoje (43,6 proc.), o mažiausias – Liuksemburge (5,5 proc.). Vertinant kitą energijos nepritekliaus rodiklį, t. y. namų ūkių įsiskolinimus už komunalines paslaugas, iš turimų duomenų matyti, kad įsiskolinimų lygis nuo 2022 m. išliko toks pat[276]. Be to, toliau kylant pasaulinei temperatūrai, vis daugiau žmonių Europoje sunku tinkamai vėsinti savo būstą. 2023 m. 26 proc. ES namų ūkiuose gyvenančių asmenų nurodė, kad vasarą neišgali savo būsto vėsinti pakankamai. Šis skaičius išauga iki beveik 35 proc. mažiausias pajamas gaunančių asmenų grupėje, o iš pirminių duomenų matyti, kad tie, kurie jau patiria energijos nepriteklių žiemą, greičiausiai susidurs su sunkumais ir vasarą[277].

---

276 Eurostato rodiklis [ilc_mdes07], ES SPGS.

277 Remiantis būsima JRC ataskaita: Koukoufikis, G. et al., *Addressing Residential Cooling Demand and Summer Energy Poverty in the EU - Towards a Cooler Future*, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, JRC143288. ES vasaros energijos nepritekliaus vertinimo rodiklis nustatytas remiantis 2023 m. surinktais ES SPGS tyrimo *ad hoc* modulio duomenimis. Šiame modulyje rodikliu, pažymėtu kodu HC070, matuojamas namų ūkio neišgalėjimas vasaros metu pakankamai vėsinti savo būsto dėl netinkamų vėsinimo sistemų arba prastos šiluminės izoliacijos.

Transporto galimybių nepriteklius valstybėse narėse labai skiriasi. Transporto galimybių nepriteklius apima tris įperkamumo, prieinamumo ir pasiekiamumo aspektus[278], taip pat kompleksinį adekvatumo aspektą. Privačiojo transporto įperkamumas, vertinamas pagal asmenų, neišgalinčių įpirkti asmeninio automobilio, dalį, ES išliko stabilus – 2023 ir 2024 m. jis siekė 5,6 proc., po to, kai 2015–2021 m. nuolat mažėjo nuo 7,9 iki 5,7 proc.[279]. Jis įvairiose valstybėse narėse labai skiriasi – nuo 1,8 proc. Maltoje iki 15,6 proc. Rumunijoje. Viešojo transporto prieinamumas tebėra problema, ypač kaimo vietovėse. Šiomis aplinkybėmis automobiliai tebėra pagrindinė keleivinio transporto rūšis ES – 2023 m. jai teko 83,1 proc. keleivių nuvažiuotų kilometrų[280].

---

278 Transporto galimybių nepriteklius Socialinio klimato fondo reglamente apibrėžiamas kaip padėtis, kai, atsižvelgiant į nacionalines ir teritorines aplinkybes, asmenys ir namų ūkiai negali padengti privataus ar viešojo transporto išlaidų, jiems tai padaryti sunku arba jie neturi galimybių ar turi ribotas galimybes naudotis transportu, būtinu norint pasinaudoti esminėmis socialinėmis ir ekonominėmis paslaugomis ir vykdyti tokią veiklą (žr. 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2023/955, kuriuo įsteigiamas Socialinis klimato fondas). Dėl tokio daugialypio pobūdžio ir ribotų duomenų negalima nustatyti vieningos tendencijos visais aspektais, todėl ES lygmeniu šiuo metu rengiami visų trijų aspektų rodikliai. Žr. Transporto nepriteklius: apibrėžtys, rodikliai, lemiantys veiksniai ir mažinimo strategijos. Galutinė ataskaita. Europos Komisija, 2024 m. lapkričio mėn.

279 Eurostato rodiklis [ilc_mddu05]. Tai vienintelis transporto galimybių nepritekliaus rodiklis, kuris kasmet atnaujinamas ES lygmeniu.

280 Žr. Eurostato rodiklį [tran_hv_psmod].

2.4.7 diagrama. 2024 m. pajamų nelygybė ES vidutiniškai toliau šiek tiek mažėjo, tačiau yra tam tikrų ženklų, kad padėtis įvairiose valstybėse narėse skiriasi

Pajamų kvintilio dalies santykis (S80/S20), 2024 m. lygis ir pokytis nuo praėjusių metų (socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

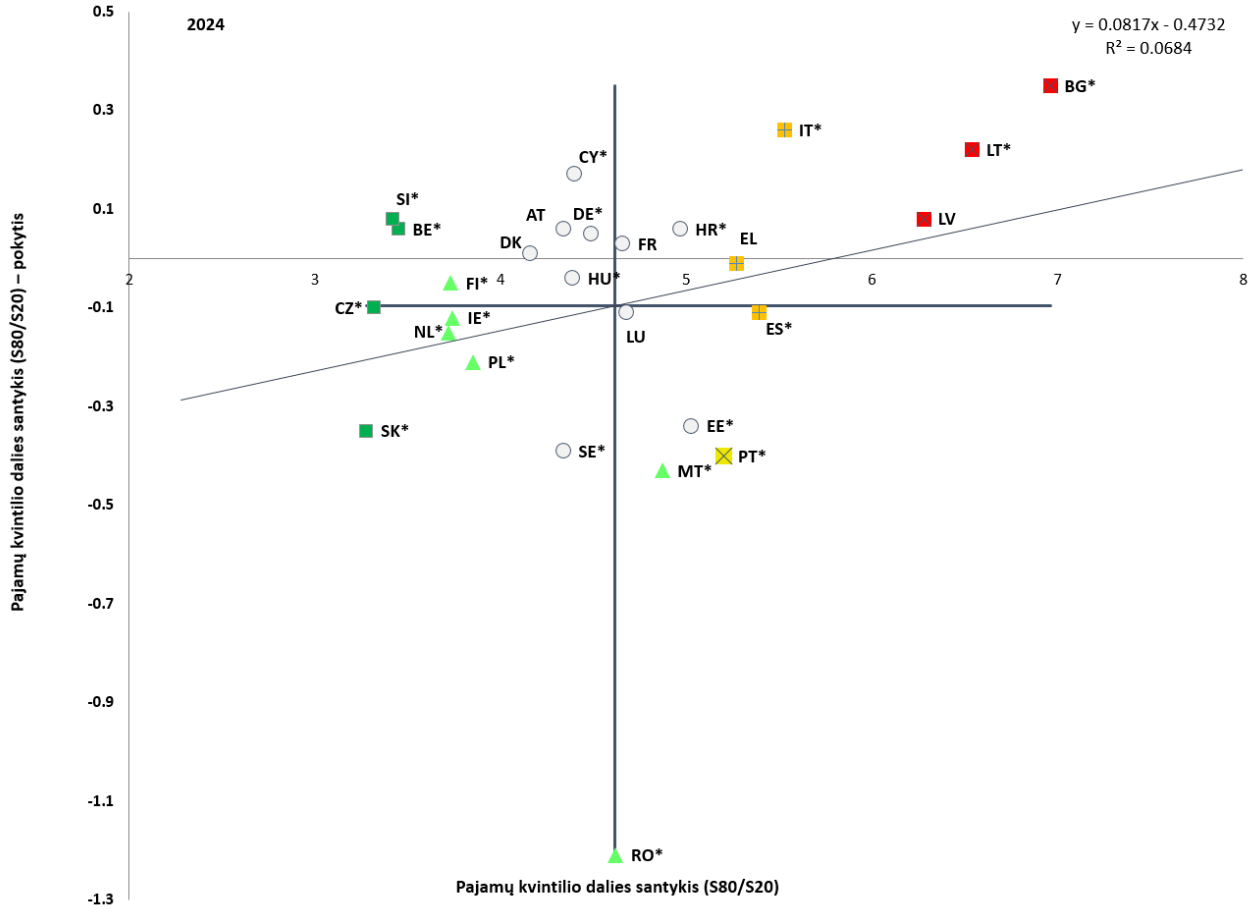

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. HR duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios, o LT duomenys yra negalutiniai. Statistiškai reikšmingi pokyčiai pažymėti žvaigždute (*).
Šaltinis – Eurostatas [tessi180], ES SPGS.

2024 m. pajamų nelygybė ES toliau vidutiniškai šiek tiek mažėjo, tačiau buvo pastebima skirtumų, kuriuos daugiausia lėmė padėtis valstybėse narėse, kuriose nelygybė yra didelė. Pajamų nelygybė, vertinama pagal pajamų kvintilio dalies santykį (S80/S20), ES šiek tiek sumažėjo nuo 4,72 2023 m. iki 4,66 2024 m. (vertinant pagal pajamas atitinkamai 2022 ir 2023 m.). Vis dėlto skirtumai tarp valstybių narių yra dideli. Kritinė padėtis užfiksuota Bulgarijoje, Lietuvoje ir Latvijoje – jose pajamų nelygybės lygis buvo vienas didžiausių Sąjungoje ir 2024 m. dar labiau padidėjo (žr. 2.4.7 diagramą). Trijose šalyse, kuriose pajamų nelygybės lygis yra palyginti aukštas (po padidėjimo Italijoje ir sumažėjimo Graikijoje ir Ispanijoje), padėtį reikia stebėti. Pajamų nelygybė labiausiai sumažėjo Rumunijoje (–1,2), kurioje dabar šis rodiklis atitinka ES vidurkį. Geriausių rezultatų 2024 m. pasiekė Belgija, Slovėnija, Čekija ir Slovakija. Apskritai ES pastebimos skirtingos tendencijos. Viena vertus, kai kuriose valstybėse narėse, kuriose nelygybė yra didelė, padėtis toliau blogėjo. Kita vertus, kai kuriose valstybėse narėse, kuriose lygis žemas, užfiksuotas tolesnis mažėjimas. Tai rodo skirtumus tarp valstybių narių. Pajamų nelygybė taip pat yra nevienoda ES regionuose. Ji yra gana didelė ir tokiose šalyse kaip Italija, Rumunija, Vengrija ir Belgija (žr. 5 priedo 4 diagramą). Remiantis Eurostato išankstiniais įverčiais, numatoma, kad 2024 pajamų metais pajamų nelygybė visose šalyse išliks stabili[281].

[281] Žr. Eurostato išankstinius pajamų nelygybės ir skurdo rodiklių 2024 m. įverčius (FE 2024), bandomuosius rezultatus. 1 redakcija, 2025 m. birželio mėn.

Ilgalaikėje perspektyvoje pajamų nelygybė per pastaruosius dešimt metų sumažėjo, nors būta ir svyravimų. Praėjusio dešimtmečio metu pajamų nelygybė ES, vertinama pagal pajamų kvintilio dalies santykį (S80/S20), smarkiai padidėjo per dvigubo nuosmukio laikotarpį, vėliau sumažėjo iki lygio, anksčiau užfiksuoto prieš ekonomikos ir finansų krizę, ir dar sumažėjo per kelerius pastaruosius metus (žr. 2.4.8 diagramą). 2024 m. pajamų nelygybė pajamų pasiskirstymo skalės apačioje (vertinama pagal santykį S50/S20) iš esmės grįžo į lygį, buvusį prieš finansų krizę, o pajamų pasiskirstymo skalės viršuje (S80/S50) buvo šiek tiek žemiau ankstesnio lygio. Tai rodo greito ir veiksmingo politinio atsako poveikį ES pastaraisiais metais, ypač lyginant bendrą stabilumą po COVID-19 pandemijos ir 2020–2023 m. padidėjusias pragyvenimo išlaidas su staigiu padidėjimu praėjusio dešimtmečio pradžioje. Reformų ir investicijų poveikio pajamų pasiskirstymui vertinimai[282] tebėra ypač svarbūs siekiant atsižvelgti į jų poveikį pajamų nelygybei ir šiuo atžvilgiu iš anksto suteikti informacijos, padėsiančios formuoti politiką.

2.4.8 diagrama. Pajamų nelygybė ES per pastaruosius penkiolika metų svyravo, tačiau po 2015 m. daugumoje valstybių narių sumažėjo

Kvantilio dalių santykiai S80/S20, S80/S50 ir S50/S20 (2010–2024 m., 2009–2023 pajamų metai)

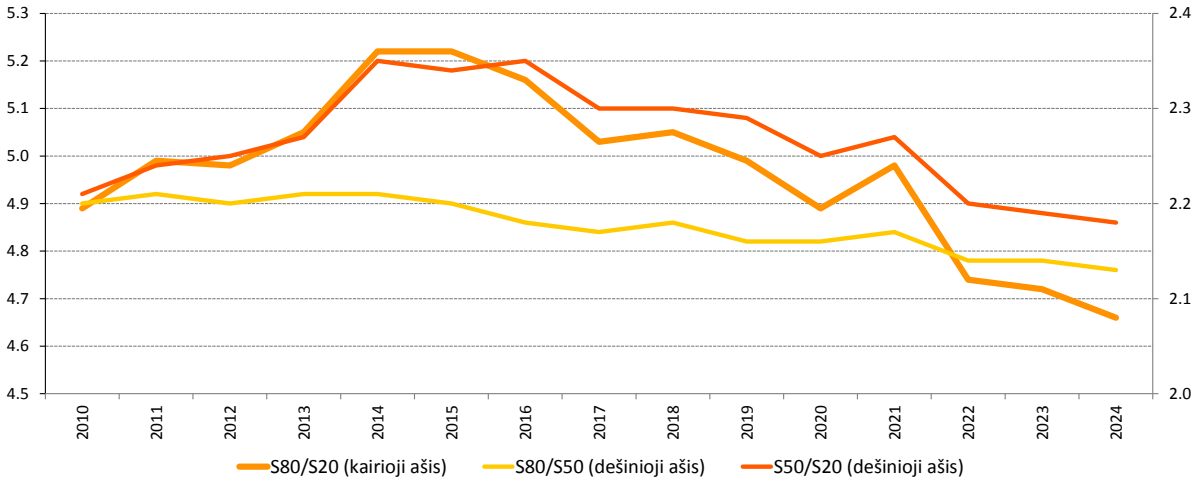

Pastaba. 2014–2018 m. kvintilio dalies santykio S80/S20 įverčiai.
Šaltinis – Eurostatas [tessi180], [ilc_di11d], [ilc_di11e], ES SPGS.

282 Žr. Komisijos komunikatą „Geresnis valstybių narių politikos paskirstomojo poveikio vertinimas“ (COM(2022) 494 final).

2024 m. išlaidos socialinės apsaugos išmokoms realiąja verte padidėjo visose valstybėse narėse, tačiau įvairiose šalyse ir srityse tebėra didelių skirtumų. Šių išlaidų dalis, palyginti su BVP, ES padidėjo nuo 26,7 proc. 2023 m. iki 27,3 proc. 2024 m., tačiau išliko gerokai mažesnė už didžiausią maždaug 30 proc. lygį, pasiektą per COVID-19 krizę[283]. Per pastarąjį dešimtmetį stebėta valstybių narių konvergencija šiek tiek sulėtėjo, nes beveik visose valstybėse narėse išlaidų dalis, palyginti su BVP, šiek tiek padidėjo[284]. Todėl skirtumai tarp valstybių narių išliko dideli: šešiose šalyse išlaidų dalis viršijo 28 proc., o kitose šešiose – nesiekė 18 proc.[285]. Išlaidos socialinės apsaugos išmokoms ES 2024 m. padidėjo 6,9 proc. nominaliąja verte ir 3,8 proc. realiąja verte, o tai yra didžiausias augimas per pastarąjį dešimtmetį, išskyrus 2020 m., kai dėl COVID-19 krizės reikėjo didelės paramos. Pokyčiai realiąja verte buvo teigiami visose valstybėse narėse – nuo daugiau kaip 10 proc. padidėjimo keturiose valstybėse narėse iki maždaug 1 proc. padidėjimo trijose valstybėse narėse[286]. ES lygmeniu 2024 m. augimas realiąja verte buvo užfiksuotas beveik visose kategorijose ir buvo didžiausias bedarbio pašalpų (6,4 proc.) ir išmokų šeimai / vaikams (4,6 proc.), taip pat ligos ir sveikatos priežiūros išmokų (4,1 proc.) ir senatvės bei maitintojo netekimo išmokų (4,0 proc.) srityse. Socialinės atskirties išmokos buvo vienintelė kategorija, kurioje užfiksuotas sumažėjimas realiąja verte (7,3 proc.).

Išlaidos senatvės ir maitintojo netekimo išmokoms ir toliau sudarė beveik pusę visų išlaidų socialinės apsaugos išmokoms ES. Ši dalis siekė 47,0 proc., o po jos rikiavosi sveikatos priežiūros ir ligos išmokos (29,7 proc.), išmokos šeimai / vaikams (8,7 proc.), neįgalumo išmokos (7,0 proc.), bedarbio pašalpos (4,0 proc.) ir būsto išmokos (1,4 proc.), kurių dalis, palyginti su praėjusiais metais, išliko stabili. Išlaidų socialinės atskirties išmokoms dalis sumažėjo nuo 2,5 proc. 2023 m. iki 2,2 proc. 2024 m.

---

283 Eurostatas, išlaidos socialinės apsaugos išmokoms (*spr_exp_func*, duomenys gauti 2025 m. spalio 28 d.). 2024 m. duomenys yra įverčiai, apimantys visas valstybes nares. Estijos duomenys yra negalutiniai.

284 2023–2024 m. išlaidų socialinės apsaugos išmokoms dalis, išreikšta BVP procentine dalimi, sumažėjo tik DK ir EL, SE išliko stabili, o visose kitose 24 valstybėse narėse padidėjo.

285 Šios šalys atitinkamai yra FI, FR, AT, DE, BE ir IT bei EE, RO, LT, HU, MT ir IE.

286 Šios šalys atitinkamai yra EE, HR, PL ir SK bei HU, EL ir SE.

Nors kelerius pastaruosius metus padėtis gerėjo, beveik visose valstybėse narėse minimaliųjų pajamų paramos paprastai nepakanka tam, kad žmonės būtų išvaduoti iš skurdo. Minimaliųjų pajamų sistemos veikia kaip kraštutiniu atveju naudojama socialinės apsaugos priemonė[287]. Vieno suaugusio asmens namų ūkiui tenkančios paramos lygis buvo didžiausias Nyderlanduose: ten jis beveik siekia skurdo rizikos ribą (kuri yra 60 proc. ekvivalentinių disponuojamųjų namų ūkio pajamų medianos). Mažiausias šios paramos lygis buvo Italijoje, Vengrijoje ir Rumunijoje, kur jis sudaro apie 10 proc. arba mažiau pajamų medianos (žr. 2.4.9 diagramą)[288]. Palyginti su 2023 m., paramos adekvatumas išaugo Portugalijoje (18 proc. punktų), Bulgarijoje (10 proc. punktų), Rumunijoje (4 proc. punktais) ir Slovakijoje (2 proc. punktais), o kitose šalyse sumažėjo. Namų ūkiams, kuriuos sudaro du suaugusieji ir du vaikai, tenkančios paramos adekvatumas paprastai yra panašus į vieno suaugusiojo namų ūkiui tenkančios paramos adekvatumo lygį arba yra didesnis, daugiausia dėl didesnės išmokų šeimai svarbos. Vis dėlto tik Lietuvoje paramos tokio tipo namų ūkiams lygis yra pakankamas, kad jie išbristų iš skurdo[289]. Galiausiai, visose valstybėse narėse asmens, dirbančio visą darbo laiką už minimalųjį darbo užmokestį (arba atitinkamą mažą darbo užmokestį tose šalyse, kuriose teisės aktais nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio nėra), grynosios darbo pajamos yra nuosekliai didesnės už paramą pajamoms, gaunamą iš socialinės paramos sistemos neturint darbo.

---

287 Tarybos rekomendacija dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis (2023/C 41/01).

288 Paramos adekvatumą galima įvertinti lyginant namų ūkių, kurie yra visiškai priklausomi nuo minimaliųjų pajamų (ir visai negauna darbo pajamų), disponuojamąsias pajamas su skurdo rizikos (AROP) riba Kartu su minimaliųjų pajamų išmokomis namų ūkiai gali turėti teisę gauti išmokas būstui ir šeimai.

289 Palyginti su 2023 m., namų ūkiams, kuriuos sudaro du suaugusieji su dviem vaikais iki 14 metų, teikiamos paramos adekvatumas padidėjo Slovakijoje (6 proc. punktais), Bulgarijoje (6 proc. punktais), Portugalijoje (4 proc. punktais), Rumunijoje (2 proc. punktais), Nyderlanduose (1 proc. punktais) ir Lenkijoje (1 proc. punktu), o kitose šalyse jis sumažėjo.

2.4.9 diagrama. Minimalias pajamas gaunantiems namų ūkiams, kurių nė vienas narys neturi darbo, teikiamos paramos pajamoms adekvatumas tebėra palyginti mažas

Namų ūkių (vieno asmens arba dviejų suaugusiųjų su dviem vaikais iki 14 metų), gaunančių socialinę paramą, grynosios ekvivalentinės disponuojamosios pajamos, kaip ekvivalentinių disponuojamųjų pajamų medianos procentinė dalis, 2024 m. (proc.)

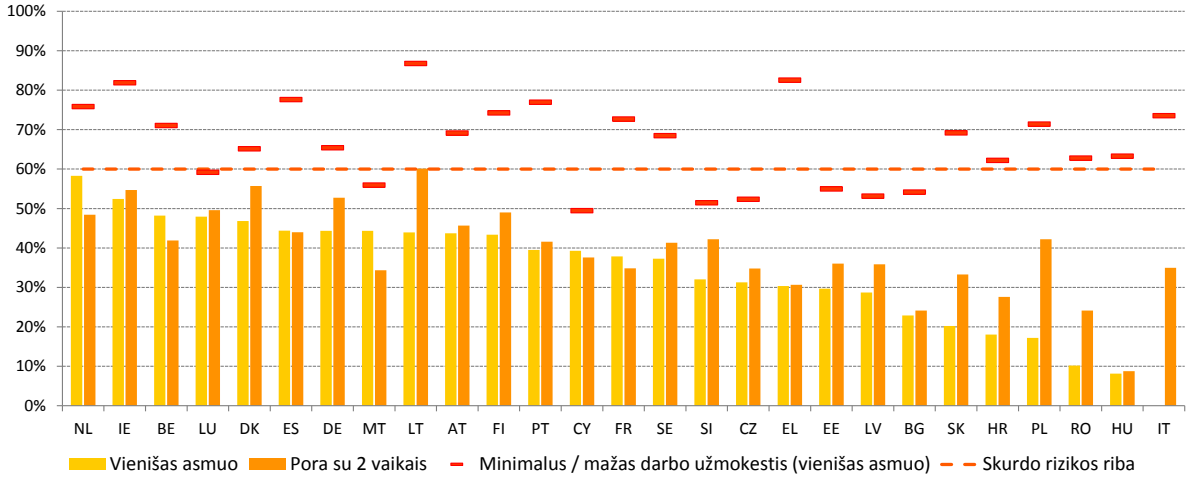

Pastaba. Suaugusieji namų ūkio nariai nedirba ir negauna bedarbio pašalpos. Grynosios pajamos apima socialinę paramą, išmokas šeimai ir būstui, atskaičius mokesčius ir socialinio draudimo įmokas. Vieno asmens, dirbančio visą darbo laiką už teisės aktais nustatytą minimalųjį darbo užmokestį (arba už 50 proc. vidutinio darbo užmokesčio tose šalyse, kuriose teisės aktais nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio nėra, t. y. DK, IT, AT, FI ir SE), grynosios pajamos.

Šaltinis – savi skaičiavimai remiantis EBPO mokesčių ir išmokų modelio (modelio 2.6.3 versija) rezultatais ir Eurostato [ilc_di03], ES SPGS duomenimis.

2.4.10 diagrama. Namų ūkių, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, skurdo rizika tebėra didelė

Asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, kurių (beveik) nė vienas narys neturi darbo, skurdo rizikos lygis (proc.)

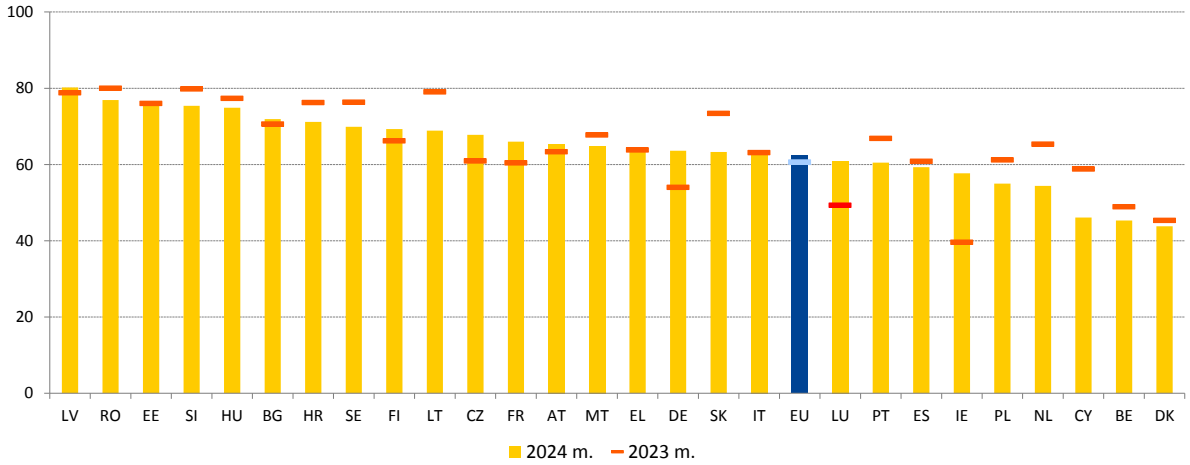

Pastaba. 2024 ir 2023 m. HR duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios. LT 2024 m. duomenys yra negalutiniai. Namų ūkiai, kurių (beveik) nė vienas narys neturi darbo (darbo intensyvumas labai mažas), yra tie namų ūkiai, kurių darbingo amžiaus nariai praėjusiais metais dirbo 20 proc. ar dar mažiau viso savo potencialaus darbo laiko.

Šaltinis – Eurostatas [ilc_li06], ES SPGS.

Nedarbas tebėra vienas pagrindinių skurdo rizikos veiksnių, o socialinės išmokos, vertinant vidutiniškai, nepasiekia visų namų ūkių, kuriems reikia paramos. 2024 m. skurdas grėsė 62,4 proc. asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo (t. y. kurie dirbo 20 proc. arba mažiau viso savo potencialaus darbo laiko) (žr. 2.4.10 diagramą). Palyginti su praėjusiais metais, ši dalis padidėjo (1,8 proc. punkto), o tarp valstybių narių tebėra reikšmingų skirtumų. Namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, gyvenančių asmenų skurdo rizikos lygis siekė nuo 80,2 proc. Latvijoje (+1,4 proc. punkto nuo 2023 m.) iki 43,8 proc. Danijoje (1,5 proc. punkto nuo 2023 m.). Be to, socialines išmokas gaunančių asmenų, kuriems gresia skurdas ir kurie gyvena namų ūkiuose, kurių (beveik) nė vienas narys neturi darbo, dalis ES 2024 m. išliko stabili – 83,1 proc. (palyginti su 83,3 proc. praėjusiais metais) (žr. 2.4.11 diagramą)[290]. Pagal šį rodiklį tarp valstybių narių yra reikšmingų skirtumų – nuo (beveik) 100 proc. Airijoje ir Prancūzijoje iki 60 proc. Kipre.

2.4.11 diagrama. Socialines išmokas gaunančių asmenų, kuriems gresia skurdas ir kurie gyvena namų ūkiuose, kurių (beveik) nė vienas narys neturi darbo, dalis įvairiose valstybėse narėse labai skiriasi

Išmokų gavėjų dalis tarp 18–64 metų asmenų, kuriems gresia skurdas ir kurie gyvena namų ūkiuose, kurių (beveik) nė vienas narys neturi darbo (proc.)

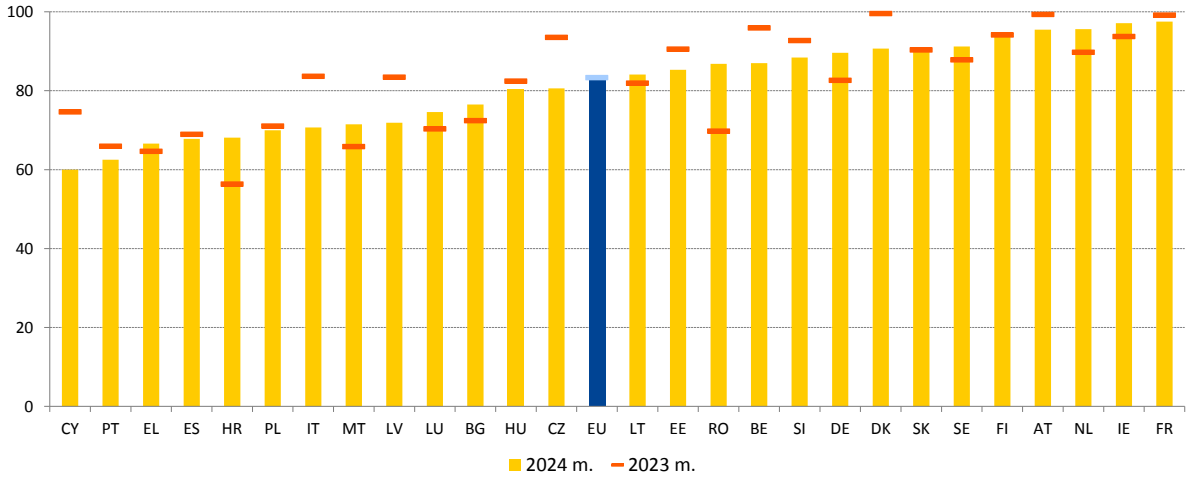

Pastaba. LT 2024 m. duomenys yra negalutiniai.
Šaltinis – Eurostatas [ilc_li70], ES SPGS.

[290] Tai apima bet kokio pobūdžio socialines išmokas, o ne vien minimaliųjų pajamų sistemas.

Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui ES 2024 m. šiek tiek sumažėjo, o kai kuriose valstybėse narėse – sumažėjo labai. Sąjungoje jis sumažėjo (0,5 proc. punkto) iki 34,2 proc., o tai atitinka realiųjų išlaidų sumažėjimą 2023 m. Sumažėjimą daugiausia lėmė didelis sumažėjimas Vokietijoje, Airijoje, Lietuvoje ir Prancūzijoje (žr. 2.4.12 diagramą)[291]. 2024 m. (vertinant pagal 2023 m. pajamas) kritinė padėtis užfiksuota Graikijoje, Latvijoje, Kroatijoje ir Portugalijoje, kuriose socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui buvo labai mažas (16,6–22,4 proc.). Septyniose valstybėse narėse padėtį reikėjo stebėti. Iš jų Vokietijoje, Lietuvoje, Vengrijoje ir Liuksemburge užfiksuotas poveikio sumažėjimas, o Ispanijoje ir Maltoje – padidėjimas, tačiau visų jų, kaip ir Bulgarijos (ir išskyrus Vokietiją), veiksmingumo lygis buvo palyginti žemas. O geriausių rezultatų pasiekė Belgija, Danija ir Suomija (jų skurdo mažinimo poveikis viršijo 45 proc.). Socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui taip pat labai skyrėsi įvairiuose regionuose, be kita ko, pačiose šalyse, ypač Belgijoje, Vokietijoje, Švedijoje, Italijoje, Vengrijoje, Slovakijoje ir Lenkijoje (žr. 5 priedo 9 diagramą), taip pat atokiausiuose regionuose. Vidutiniškai ES moterys juto šiek tiek mažesnį skurdo mažinimo poveikį nei vyrai (33,7 proc., palyginti su 34,6 proc.). Socialinių pervedimų poveikis vaikų skurdo rizikai ES 2024 m. iš esmės nepakito (41,4 proc. 2023 m., palyginti su 41,9 proc. 2024 m.). Jis sumažėjo 15-oje valstybių narių (iki –11,1 proc. punkto Lietuvoje, –5,5 proc. punkto Vokietijoje ir –4,8 proc. punkto Liuksemburge), o likusiose valstybėse narėse padidėjo (iki 12,3 proc. punkto Vengrijoje, 8,7 proc. punkto Lenkijoje ir 7,7 proc. punkto Estijoje)[292].

---

291 Ši vertė vis dar yra didesnė nei prieš COVID-19 pandemiją. DE atveju pokytis turi būti aiškinamas atsargiai, nes nacionalinis klausimyno bedarbio pašalpų klausimas buvo peržiūrėtas dėl pasikeitusio šios išmokos nacionalinio teisinio pagrindo.

292 Tai nustatyta remiantis Socialinės apsaugos komiteto Rodiklių pogrupio sukurta vaikų priežiūros ir paramos vaikams lyginamosios analizės sistema. Šį rodiklį galima apskaičiuoti pagal vaikų skurdo rizikos lygį po socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) ir prieš pervedimus. Atliekant šią analizę neatsižvelgiama į socialinius pervedimus natūra, įskaitant, be kita ko, nemokamą ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą, švietimą ir sveikatos priežiūrą.

2.4.12 diagrama. Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui kai kuriose valstybėse narėse labai sumažėjo

Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui, 2024 m. lygis ir pokytis nuo praėjusių metų (proc., socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. HR duomenų laiko eilutė yra nutrūkusi. LT duomenys yra negalutiniai.

Šaltinis – Eurostatas [tespm050], ES SPGS

Nestandartinių formų darbą dirbančių asmenų socialinė padėtis tebėra mažiau palanki nei kitų darbuotojų, nors socialinės apsaugos išmokos yra labiau pajėgios sumažinti jų skurdo riziką. Socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui 2024 m. (vertinant pagal 2023 m. pajamas) ES buvo gerokai didesnis darbuotojams, dirbantiems nestandartinių formų darbą, palyginti su vidutiniu darbuotoju (11,8 proc.)[293]. Jis buvo 22,8 proc. pagal terminuotas darbo sutartis dirbantiems darbuotojams ir 22,9 proc. ne visą darbo laiką dirbantiems asmenims. Poveikis savarankiškai dirbantiems asmenims siekė 26,6 proc. Vis dėlto daugumoje valstybių narių jų skurdžių pajamų lygis išliko didesnis. Visoje ES laikinųjų darbuotojų skurdo rizikos (AROP) lygis buvo 13,4 proc., o pagal neterminuotas darbo sutartis dirbančių darbuotojų – 5,2 proc. Šis ne visą darbo dieną dirbančių asmenų skurdo lygis siekė 13,8 proc. (palyginti su 7,1 proc. visą darbo laiką dirbančių asmenų), o savarankiškai dirbančių asmenų – 20,9 proc. (palyginti su 6,3 proc. visų darbuotojų)[294]. Aštuoniose valstybėse narėse[295] pagal terminuotas darbo sutartis dirbančių darbuotojų skurdžių pajamų lygis buvo didesnis kaip 15 proc., o trijose iš jų (Bulgarijoje, Danijoje ir Kipre) – net didesnis kaip 25 proc. Kalbant apie savarankiškai dirbančius asmenis, skurdo lygis 2024 m. šešiose valstybėse narėse[296] buvo maždaug 5 proc. punktais arba daugiau didesnis už ES vidurkį: Lenkijoje ir Estijoje jis siekė beveik 30 proc., o Rumunijoje – net 52,3 proc. Nestandartinių formų darbą dirbančių asmenų socialinio ir materialinio nepritekliaus lygis taip pat buvo didesnis (ES lygmeniu 2024 m. tokį nepriteklių patyrė 13,8 proc. laikinųjų darbuotojų, palyginti su 7,6 proc. pagal neterminuotas darbo sutartis dirbančių darbuotojų, ir 11,1 proc. ne visą darbo laiką dirbančių asmenų, palyginti su 7,4 proc. visą darbo laiką dirbančių asmenų).

---

293 Eurostato specialiai gauti ES SPGS duomenys remiantis esminiu suskirstymu pagal pagrindinį adekvatumo rodiklį socialinės apsaugos prieinamumo stebėsenos sistemoje. Žr. Socialinės apsaugos prieinamumas darbuotojams ir savarankiškai dirbantiems asmenims. Stebėsenos sistemos atnaujinimas (2025) (bus paskelbta vėliau).

294 Tačiau savarankiškai dirbančių asmenų materialinio ir socialinio nepritekliaus lygis yra mažesnis, palyginti su samdomais darbuotojais (ES 2024 m. atitinkamai 6,9 ir 8,1 proc.).

295 Šios šalys yra BG, DK, CY, SE, HU, IT, MT ir AT.

296 Šios šalys yra RO, PL, PT, LV, EE ir ES. Žr. Eurostatas [ilc_li04], ES SPGS.

Įvairių kategorijų darbuotojų ir skirtingo užimtumo statuso asmenų socialinių išmokų pinigais aprėptis skirtingose valstybėse narėse labai skiriasi. Darbingo amžiaus (16–64 metų amžiaus) asmenų, kuriems gresia skurdas prieš išmokant socialines išmokas ir kurie 2024 m. ES gavo socialines išmokas pinigais[297] (vertinant pagal 2023 m. pajamas), dalis po sumažėjimo per pastaruosius kelerius metus buvo artima iki COVID-19 buvusiam lygiui. Ji buvo didesnė tarp pagal terminuotas darbo sutartis dirbančių darbuotojų (38,3 proc.) nei tarp pagal neterminuotas darbo sutartis dirbančių darbuotojų (23,3 proc.), taip pat tarp ne visą darbo laiką dirbančių asmenų (30,1 proc.) nei tarp visą darbo laiką dirbančių darbuotojų (23,7 proc.). Tokios tendencijos pastebimos daugumoje valstybių narių. Tačiau penkiose valstybėse narėse (Kipre, Slovėnijoje, Švedijoje, Portugalijoje ir Vengrijoje) pagal terminuotas darbo sutartis dirbantys darbuotojai išmokas gavo rečiau nei pagal neterminuotas darbo sutartis dirbantys darbuotojai. Septyniose valstybėse narėse (Slovėnijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Italijoje, Portugalijoje, Liuksemburge ir Bulgarijoje) ne visą darbo laiką dirbantys darbuotojai išmokas gavo rečiau nei visą darbo laiką dirbantys darbuotojai. Trijose šalyse (Graikijoje, Lenkijoje ir Rumunijoje) 2024 m. socialines išmokas pinigais gavo mažiau nei 10 proc. dirbančių asmenų, kuriems gresia skurdas prieš išmokant socialines išmokas. Savarankiškai dirbantys asmenys, kuriems gresia skurdas (prieš išmokant socialines išmokas), socialines išmokas pinigais gavo rečiausiai – 2024 m. jų aprėptis ES siekė 11,5 proc. 2024 m. septyniose valstybėse narėse[298] ši dalis išliko mažesnė nei 5 proc. 2024 m. ES vidutiniškai socialines išmokas gavo šiek tiek daugiau nei pusė (52,8 proc.) bedarbių, kuriems gresia skurdas. Penkiose valstybėse narėse (Belgijoje, Danijoje, Suomijoje, Vokietijoje ir Austrijoje) aprėpties lygis viršijo 80 proc., o keturiose kitose valstybėse narėse (Lenkijoje, Graikijoje, Slovakijoje ir Nyderlanduose) ši dalis buvo daug mažesnė – apie 12–13 proc. Per pastaruosius dvejus metus bedarbių skurdo rizikos lygis padidėjo beveik 3 proc. punktais – nuo 46,1 proc. 2022 m. iki 48,9 proc. 2024 m.

---

297 Eurostato specialiai gauti gavėjų dalies rodiklio, rodančio veiksmingą socialinės paramos prieinamumą, duomenys socialinės apsaugos prieinamumo stebėsenos sistemoje: Socialinės apsaugos prieinamumas darbuotojams ir savarankiškai dirbantiems asmenims. Stebėsenos sistemos atnaujinimas (2025) (bus paskelbta vėliau). Tikslinė populiacija – asmenys, kuriems prieš socialinius pervedimus gresia skurdas. Į rodiklį įtrauktos socialinės išmokos pinigais yra tos, kurios gaunamos individualiai, išskyrus pensijas.

298 Šios šalys yra PT, SI, PL, NL, CZ, RO ir EL.

Nepaisant tam tikro padėties pagerėjimo per pastaruosius kelerius metus, tinkamos socialinės apsaugos prieinamumas valstybėse narėse apskritai tebėra skirtingas[299]. Vertinant formalią socialinės apsaugos aprėptį[300] nustatyta, kad 18-oje valstybių narių[301] 2025 m. pavasarį tebebuvo aprėpties spragų bent vienoje nestandartinėmis užimtumo sąlygomis dirbančių darbuotojų grupėje ir bent vienoje socialinės apsaugos srityje. Mažiausias prieinamumas užfiksuotas šiose srityse: bedarbio pašalpų (17 valstybių narių), ligos išmokų (13 valstybių narių) ir motinystės / tėvystės išmokų (13 valstybių narių). Grupės, kurių aprėpties lygis žemas, yra stažuotojai ir praktikantai, darbuotojai, dirbantys pagal nestandartines sutartis, pavyzdžiui, civilinės teisės sutartis, trumpalaikes terminuotas sutartis (pvz., vienos dienos darbuotojai), darbuotojai, kurių pajamos nesiekia aprėpčiai taikomos pajamų ribos, sezoniniai darbuotojai ir namų ūkio darbuotojai. Be to, vienuolikoje[302] valstybių narių bent vienos srities socialinė apsauga bent vienai nestandartinėmis užimtumo sąlygomis dirbančių darbuotojų grupei buvo prieinama savanorišku pagrindu. 19-oje valstybių narių[303] formali savarankiškai dirbančių asmenų aprėptis turėjo spragų vienoje ar daugiau socialinės apsaugos sričių; dažniausiai tai buvo susiję su bedarbio pašalpomis (19 valstybių narių) ir išmokomis dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų (14 valstybių narių). Daugeliu atvejų šios spragos paveikė visus savarankiškai dirbančius asmenis, o maždaug trečdalyje valstybių narių jos buvo būdingos tam tikroms grupėms, pavyzdžiui, ūkininkams, amatininkams ar laisvųjų profesijų atstovams. Be to, 15-oje valstybių narių savarankiškai dirbančių asmenų aprėptis buvo savanoriška, dažniausiai susijusi su ligos ir motinystės išmokomis, taip pat su išmokomis dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų. Iš turimų nacionalinių įverčių matyti, kad savarankiškai dirbantys asmenys savanoriškomis sistemomis naudojasi labai nevienodai.

---

299 Žr. Komisijos ataskaitą dėl Tarybos rekomendacijos dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių įgyvendinimo, COM(2023) 43 final, ir 2020 m. patvirtintą stebėsenos sistemą bei jos būsimą atnaujinimą (2025).

300 Tam tikros grupės formali aprėptis reiškia, kad konkrečioje socialinės apsaugos srityje (pvz., senatvės, ligos, nedarbo, motinystės) galiojančiais teisės aktais ar kolektyvine sutartimi nustatyta, kad tos grupės asmenys turi teisę dalyvauti konkrečios srities socialinės apsaugos sistemoje.

301 AT, BG, CZ, DE, EL, ES, FR, HR, HU, IT, LV, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK.

302 AT, CZ, DE, DK, HU, LU, NL, PL, RO, SI, SK.

303 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, FR, IE, IT, LT, LV, NL, PL, PT, RO, SI, SK.

Būsto kainų augimas pastarąjį dešimtmetį viršijo pajamų augimą, o tai daro spaudimą būsto įperkamumui. Būsto kainų kilimas savaime nekelia susirūpinimo, jei jis atitinka namų ūkių finansinį pajėgumą įpirkti būstą. Tačiau per pastarąjį dešimtmetį būsto kainos ES augo maždaug 10 proc. greičiau nei vidutiniškai pajamos, todėl įperkamumas sumažėjo, nors tarp šalių esama didelių skirtumų[304]. 2014–2024 m. būsto kainų ir pajamų santykis Portugalijoje, Nyderlanduose, Vengrijoje, Liuksemburge, Airijoje, Čekijoje ir Austrijoje padidėjo 20 proc. ar daugiau. Kadangi šio laikotarpio pabaigoje palūkanų normos didėjo, daugumoje šalių būsto įperkamumas dar labiau sumažėjo tiems, kuriems reikia skolintis norint įsigyti būstą. Mažos ir neveiksmingos nuomos rinkos daugelyje valstybių narių nesuteikia perspektyvios alternatyvos pirkimui, nes daugelyje sostinių nuomos išlaidos yra didelės, o nuomojamų socialinių būstų ūkis pastaraisiais dešimtmečiais sumažėjo. Nors nuomos mokesčiai pagal esamas sutartis augo gerokai lėčiau nei būsto kainos, nuomos mokesčiai pagal naujas sutartis išaugo. Padėtis skiriasi priklausomai nuo pajamų grupės ir amžiaus grupės, o didžiausią poveikį patiria mažesnes pajamas gaunantys asmenys ir jaunimas. Iš tiesų, ES lygmeniu visų būsto išlaidų dalis disponuojamosiose namų ūkio pajamose vidutiniškai siekė 19,2 proc., o asmenų, kuriems gresia skurdas, – 36,9 proc.[305]. Kita vertus, pirmą kartą būstą nuomojantys jaunuoliai dažniau susiduria su didesnėmis nuomos kainomis, gauna mažesnes pajamas ir jų kreditingumas yra mažesnis.

---

304 Žr. Cousin G., Frayne C., Dias Martins V. ir B. Vasicek, *Aprūpinimas būstu Europos Sąjungoje. Rinkos pokyčiai, pagrindiniai veiksniai ir politika*, Europos ekonomikos diskusijoms skirtas dokumentas 228/2025 m. spalio mėn.

305 Eurostato rodiklis [ilc_mded01], ES SPGS.

2024 m. asmenų, kurių išlaidos būstui yra per didelės, dalis ES šiek tiek sumažėjo, tačiau išliko žymiai didesnė tarp skurdą patiriančių asmenų ir įvairiose valstybėse narėse labai skyrėsi. 2024 m. asmenų, kurių išlaidos būstui yra per didelės, dalis sumažėjo nuo 8,8 proc. 2023 m. iki 8,2 proc., tačiau yra didelių skirtumų (žr. 2.4.13 diagramą)[306]. Graikijoje užfiksuotas didžiausias per didelių išlaidų būstui rodiklis ES (28,9 proc., po 0,4 proc. punkto padidėjimo), tad padėtis yra kritinė, kaip ir Danijos (14,6 proc., po 0,8 proc. punkto sumažėjimo). Šešiose valstybėse narėse (Vokietijoje ir Švedijoje) padėtį reikia stebėti dėl to, kad lygis vis dar yra palyginti aukštas, nors ir sumažėjo, arba dėl to, kad jų metinis padidėjimas buvo vienas didžiausių, nors ir žemesniu lygiu (Portugalijoje, Vengrijoje, Estijoje ir Lietuvoje). Kita vertus, Kipras buvo geriausių rezultatų pasiekusi šalis (2,4 proc.). Kroatijos ir Slovėnijos rezultatai buvo geresni už vidurkį (atitinkamai 3,7 ir 3,8 proc.), kaip ir, be kita ko, kitų šalių, kuriose lygis labai sumažėjo (Rumunijos, Liuksemburgo, Bulgarijos ir Nyderlandų). Asmenų, kuriems gresia skurdas, per didelių išlaidų būstui rodiklis 2024 m. sumažėjo 2,1 proc. punkto, t. y. daugiau nei tarp visų gyventojų. Tačiau jis išliko gerokai didesnis – 31,1 proc., palyginti su likusios gyventojų dalies 3,8 proc. lygiu. Asmenų su negalia per didelių išlaidų būstui rodiklis taip pat yra neproporcingai didelis, palyginti su negalios neturinčiais asmenimis (atitinkamai 10,4 ir 7,8 proc.). 2024 m. didžiausi per didelių išlaidų būstui rodikliai gyventojų, kuriems gresia skurdas, grupėje buvo užfiksuoti Graikijoje (88,9 proc., t. y. 2,6 proc. punkto padidėjimas) ir Danijoje (65,6 proc., t. y. 6,7 proc. punkto sumažėjimas), o mažiausi – Kipre (9,2 proc.), Rumunijoje (16,3 proc.) ir Kroatijoje (16,8 proc.). 2024 m. 9,8 proc. ES gyventojų miestuose gyveno namų ūkiuose, kurių išlaidos būstui buvo per didelės, palyginti su 6,3 proc. gyventojų kaimo vietovėse. Per didelių išlaidų būstui rodiklis buvo didesnis miestuose nei kaimo vietovėse visose valstybėse narėse, išskyrus Rumuniją, Bulgariją, Lietuvą ir Kroatiją. Be to, bendras per didelių išlaidų būstui rodiklis ES yra didesnis nuomininkų privačioje nuomos rinkoje grupėje (19,2 proc.) nei nuomininkų, kurie moka sumažintą nuomos kainą arba yra nemokamai aprūpinami nuomojamu būstu, grupėje (10 proc.). Savininkų, turinčių negrąžintų hipotekos paskolų ar kitų paskolų, grupėje jis siekia 5 proc.

[306] Rodiklio apibrėžtis pateikta 2 priede.

2.4.13 diagrama. Gyventojų, kurių išlaidos būstui yra per didelės, dalis valstybėse narėse labai skiriasi

Asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, kurių būsto išlaidų našta yra per didelė, dalis, 2024 m. lygis ir pokytis nuo praėjusių metų (proc., socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

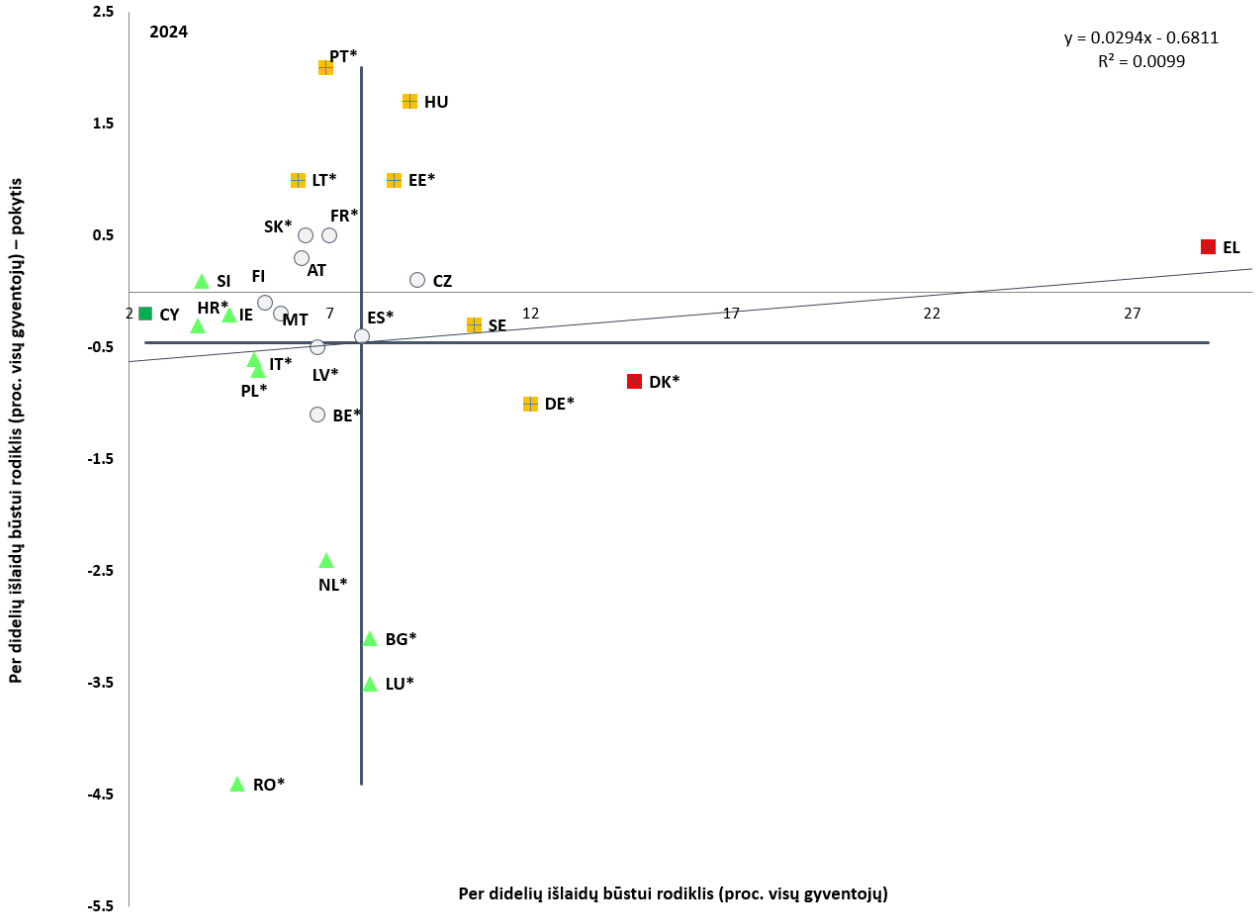

Pastaba. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. LT duomenys yra negalutiniai. Statistiškai reikšmingi pokyčiai pažymėti žvaigždute (*).
Šaltinis – Eurostatas [tespm140], ES SPGS.

Su perpildymo ir netinkamo būsto problemomis vis dar susiduria didelė ES gyvenančių asmenų dalis, o socialinio būsto pasiūla valstybėse narėse labai skiriasi. 2024 m. 16,9 proc. ES gyventojų gyveno perpildytuose namų ūkiuose ir, palyginti su 2023 m., padėtis buvo iš esmės stabili[307]. Perpildymo lygis viršijo 30 proc. Rumunijoje (40,7 proc.), Latvijoje (39,3 proc.), Bulgarijoje (33,8 proc.), Lenkijoje (33,7 proc.) ir Kroatijoje (31,7 proc.). Žemiausias perpildymo lygis (mažiau nei 6 proc.) buvo užfiksuotas Kipre (2,4 proc.), Maltoje (4,4 proc.), Nyderlanduose (4,6 proc.) ir Airijoje (5 proc.). Be to, 2023 m. 15,6 proc. ES gyventojų susidūrė su prastomis būsto sąlygomis, kurios apibrėžiamos kaip būstai su nesandariu stogu, drėgnomis sienomis, grindimis ar pamatais arba puviniu langų rėmuose ar grindyse[308]. Socialinis būstas egzistuoja ne visose ES valstybėse narėse. Be to, skiriasi apibrėžtys ir teikėjai, taip pat tinkamumo ir paskirstymo mechanizmai (vis dėlto dažniausiai taikomas kriterijus yra pajamomis grindžiamos ribos). Duomenys apie socialinių būstų ūkio dydį atskleidžia, kad tarp valstybių narių esama didelių skirtumų. Daugelyje jų per pastarąjį dešimtmetį taip pat buvo užfiksuotas tam tikras sumažėjimas (žr. 2.4.14 diagramą). Dažniausiai minimos su socialinio būsto teikimu susijusios problemos yra padidėjusios statybos, žemės ir finansavimo išlaidos[309]. Nuolatinės globos įstaigose gyvenančių suaugusiųjų su negalia skaičius visoje ES toliau didėjo, o prieinamų būsto sprendimų trūkumas, be kita ko, trukdė jų deinstitucionalizavimo procesui[310].

---

307 Eurostato rodiklis [ilc_lvho05a], ES SPGS.

308 Eurostato rodiklis [ilc_mdho01], ES SPGS.

309 Žr. EBPO, *Socialinis būstas. Viena svarbiausių ankstesnės ir dabartinės būsto politikos dalių*, *OECD Publishing*, 2020 m., Paryžius.

310 Žr. EUROFOUND (2024), *Savarankiško gyvenimo ir socialinės įtraukties užtikrinimas Europoje*, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas.

2.4.14 diagrama. Socialinių būstų dalis visame būstų ūkyje valstybėse narėse labai skiriasi

Nuomojami socialiniai būstai, proc. viso būstų ūkio pasirinktais metais (2010, 2022 m.)

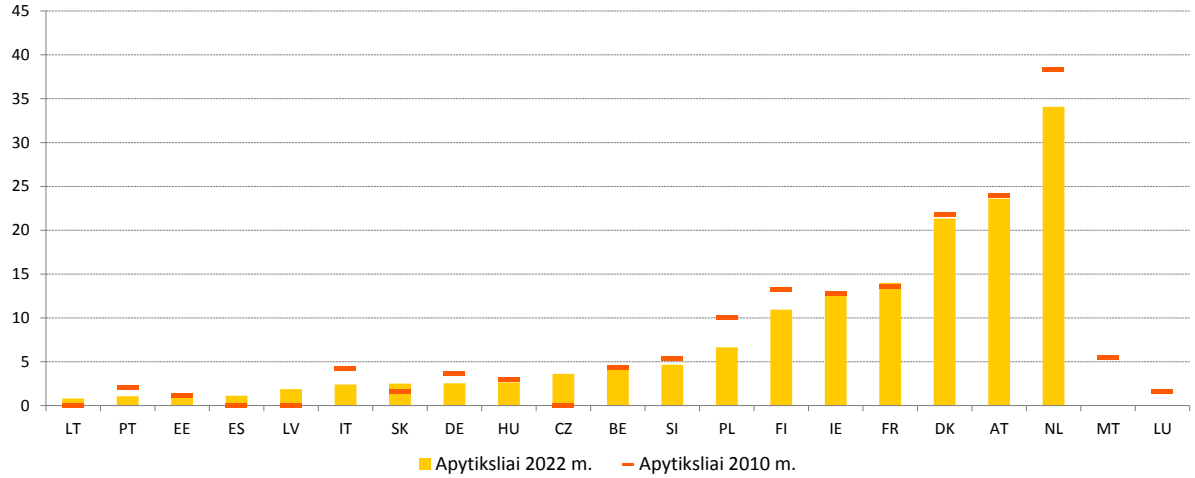

Pastaba. „Apytiksliai 2022 m.“ reiškia 2016–2022 m., o „Apytiksliai 2010 m.“ – 2010–2013 m.
Šaltinis – EBPO (2024 m.), EBPO įperkamų būstų duomenų bazė, PH4.2 rodiklis. Nuomojamų socialinių būstų ūkis.

Benamystė tampa vis didesne socialine problema visose valstybėse narėse. Nors apibrėžčių ir duomenų rinkimo metodų skirtumai trukdo benamystę palyginti ir kiekybiškai įvertinti įvairiose šalyse ES lygmeniu, daugumoje valstybių narių, net ir tose, kuriose pastaraisiais metais vyravo mažėjimo tendencijos, pastebima didėjimo tendencija. 2024 m. Suomijoje buvo užregistruoti 3 806 benamiai – tai 11 proc. padidėjimas, palyginti su praėjusiais metais, ir pirmasis toks augimas per daugiau nei dešimtmetį. 2024 m. Danijoje buvo 5 989 benamiai, t. y. šiek tiek (3 proc.) daugiau nei 2022 m., nors nuo 2017 m. jų skaičius nuolat mažėjo, o palyginti su 2009 m. pirmuoju skaičiumi, skaičius padidėjo 20 proc.[311].

311 Žr. Fondation pour le Logement des Défavorisés – FEANTSA: *Dešimtoji atskirties būsto srityje Europoje apžvalga*, 2025 m. Danijos duomenys iš oficialaus Danijos du kartus per metus atliekamo benamių surašymo, kurį Socialinių reikalų ir būsto ministerijos užsakymu atliko VIVE. Taip pat žr. Baptista, I., Perista, P. and Marlier, E., *The fight against homelessness and its links with anti-poverty policies across the European Union*, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2025 m.

Vyresnio amžiaus asmenų (65 metų amžiaus ir vyresnių), kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis ES lygmeniu 2024 m. toliau mažėjo. Sumažėjimą iki 19,2 proc., palyginti su 19,7 proc. 2023 m., daugiausia lėmė sumažėjęs moterų AROPE lygis (kuris vis dėlto išliko gerokai didesnis nei vyrų – atitinkamai 21,5 ir 16,3 proc.)[312]. Padėtis valstybėse narėse taip pat labai skyrėsi: vyresnio amžiaus asmenų AROPE lygis siekė nuo 9,5 proc. Čekijoje iki 42,9 proc. Latvijoje. Be to, 2024 m. 65 metų amžiaus ir vyresnių asmenų pajamų nelygybė (vertinama pagal pajamų kvintilio dalies santykį, S80/S20) nekito ir siekė 4,11, o darbingo amžiaus gyventojų pajamų nelygybė mažėjo. Vis dėlto jų nelygybė išliko mažesnė nei visų gyventojų (4,66), o tai atspindi ir perskirstomąjį pensijų bei mokesčių sistemų poveikį.

2.4.15 diagrama. Vyresnio amžiaus asmenys (65 metų amžiaus ir vyresni) susiduria su didesne skurdo rizika nei darbingo amžiaus gyventojai, tačiau paprastai jie rečiau patiria didelį materialinį ir socialinį nepriteklių

Skurdo rizikos (AROP) lygis (viršutinė dalis) ir didelio materialinio ir socialinio nepritekliaus (SMSD) lygis (apatinė dalis) pagal amžiaus grupes (proc., 2024 m.)

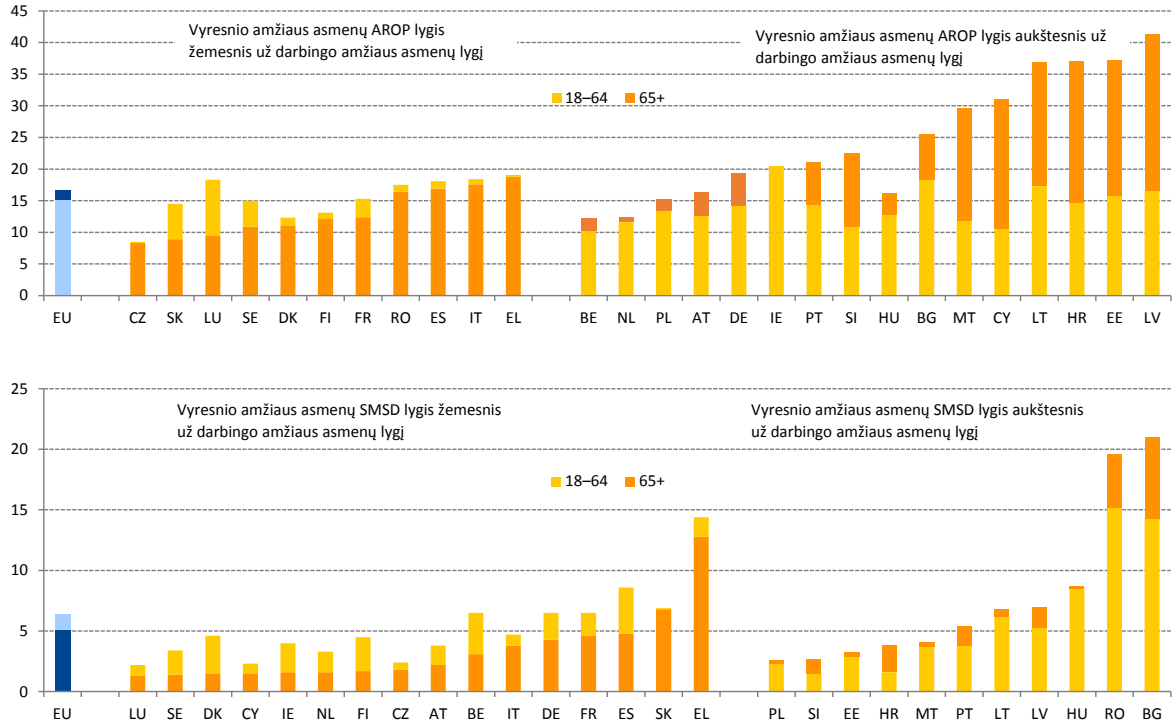

Pastaba. Kiekvienos duomenų serijos stulpeliai persidengia: kairėje pusėje 18–64 metų amžiaus asmenų grupės stulpelis yra aukštesnis ir iš dalies matomas už visiškai matomo 65 metų amžiaus ir vyresnių asmenų grupės stulpelio; dešinėje pusėje 65 metų amžiaus ir vyresnių asmenų grupės stulpelis yra aukštesnis ir iš dalies matomas už visiškai matomo 18–64 metų amžiaus asmenų grupės stulpelio.
Šaltinis – Eurostatas [ilc_li02] ir [ilc_mdsd11], ES SPGS.

312 Jaunesnių nei 65 metų ir vyresnių nei 65 metų asmenų AROPE lygio apibrėžtys skiriasi, nes vyresnių nei 65 metų asmenų atveju neįtraukiamas labai mažo darbo intensyvumo komponentas.

Vyresnio amžiaus asmenų AROPE lygio sumažėjimas ES yra susijęs su jų skurdžių pajamų lygio ir didelio materialinio ar socialinio nepritekliaus lygio sumažėjimu. 65 metų amžiaus ir vyresnių asmenų skurdo rizikos lygis sumažėjo nuo 17,3 proc. 2022 m. iki 16,6 proc. 2024 m. (vertinant pagal 2023 m. pajamas). Nepaisant to, 65 metų amžiaus ir vyresnių asmenų AROP lygis vidutiniškai ES išliko šiek tiek didesnis nei jaunesnių asmenų. Padėtis valstybėse narėse buvo nevienoda: AROP lygis siekė nuo 8,3 iki 41,4 proc. (žr. 2.4.15 diagramą). Nors keliose šalyse 65 metų amžiaus ir vyresnių asmenų skurdžių pajamų lygis buvo mažesnis nei darbingo amžiaus gyventojų, kitose šalyse skurdo rizika senatvėje buvo iki dviejų kartų didesnė. Vyresnio amžiaus asmenų didelio materialinio ir socialinio nepritekliaus (SMSD) lygis ES 2024 m. sumažėjo iki 5,1 proc.; nuo 2020 m. jis buvo stabilus ir siekė apie 5,5 proc. Įvairiose valstybėse narėse jis siekė nuo maždaug 1 proc. iki daugiau kaip 20 proc. Priešingai nei AROP lygis, vyresnio amžiaus asmenų SMSD lygis ES ir daugumoje valstybių narių buvo vidutiniškai šiek tiek mažesnis nei darbingo amžiaus gyventojų (6,4 proc.).

2024 m. ES lygmeniu bendras pajamų pakeitimo pensijomis santykis išliko stabilus. Šis rodiklis, kuriuo 65–74 metų amžiaus asmenų pensijų išmokos lyginamos su 50–59 metų amžiaus asmenų darbo pajamomis, 2024 m. ES siekė 0,6 (palyginti su 0,59 2023 m. ir 0,58 ankstesniais metais). Jis buvo nuo 0,35 Kroatijoje iki 0,84 Graikijoje. Europos Sąjungoje moterų grupėje šis santykis (0,58) buvo šiek tiek mažesnis nei vyrų (0,62). Tai reiškia, kad moterų, kurių darbo pajamos jau nuo pradžių vidutiniškai yra mažesnės, pajamų būklė išėjus į pensiją suprastėja labiau nei vyrų.

Numatoma, kad senėjant visuomenei daugės struktūrinių problemų, susijusių su ilgalaikės priežiūros prieinamumu, įperkamumu ir kokybe. Prognozuojama, kad asmenų, kuriems potencialiai reikės ilgalaikės priežiūros, skaičius ES išaugs nuo 31,2 mln. 2022 m. iki 33,2 mln. 2030 m. ir 37,8 mln. 2050 m.[313] Ribotos galimybės naudotis formaliosios priežiūros paslaugomis lemia nepatenkintus poreikius arba pernelyg didelę naštą neformaliesiems slaugytojams, o tai daugiausia moterys. ES 2019 m. 46,6 proc. 65 metų ir vyresnio amžiaus asmenų, kuriems labai sunku rūpintis savimi ar savo namų ūkiu, nurodė, kad pagalbos poreikis nebuvo tenkinamas. Šią problemą kur kas dažniau patyrė asmenys, priskiriami mažiausių pajamų kvintiliui (51,2 proc.), palyginti su tais, kurie priskiriami didžiausių pajamų kvintiliui (39,9 proc.)[314]. Jau pranešta apie įperkamumo ir prieinamumo trūkumą, be kita ko, dėl darbo jėgos trūkumo, o tai rodo, kad reikėtų ir toliau stiprinti ilgalaikės priežiūros paslaugų teikimą, ypač kai atsižvelgiama į prognozuojamus demografinius pokyčius.

2.4.16 diagrama. Ilgalaikės priežiūros darbuotojų, tenkančių šimtui 65 metų amžiaus ir vyresnių asmenų, santykis rodo nedidelį pagerėjimą visoje ES, tačiau tarp valstybių narių yra didelių skirtumų

Ilgalaikės priežiūros darbuotojų skaičius šimtui 65 metų ir vyresnio amžiaus asmenų, 2024 m.

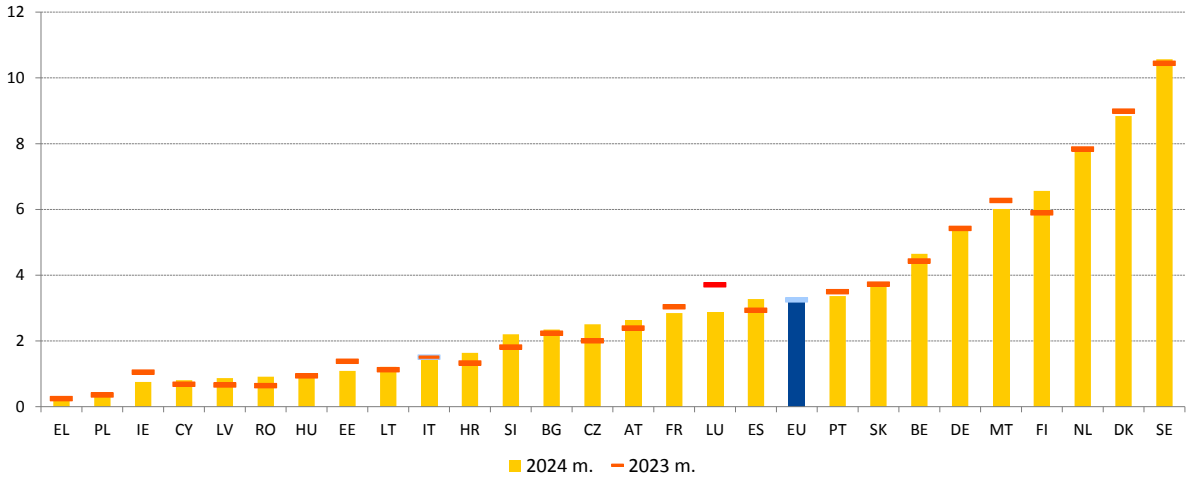

Pastaba. Ilgalaikės priežiūros darbuotojai atrenkami gretinant sektorių (NACE) 87.1, 87.3, 88.1 kodus su profesijų (ISCO) 2221, 2264, 2266, 2634, 2635, 3221, 3255, 5321, 5322 kodais.
Šaltinis – Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD skaičiavimas, remiantis specialiai gautais Eurostato 2024 m. ES darbo jėgos tyrimo duomenimis.

313 Pagal projekcijas, parengtas remiantis atskaitos scenarijumi. Žr. Europos Komisija, 2024 m. ataskaita dėl senėjimo. Ekonominės ir biudžeto projekcijos ES valstybėms narėms (2022–2070 m.), Europos Sąjungos leidinių biuras, 2024 m.

314 Eurostato rodiklis [hlth_ehis_tadlh] ir [hlth_ehis_tadlhi]. EHIS 3 banga, 2019 m.

Nepaisant ilgalaikės priežiūros sektoriaus darbo vietų kūrimo potencialo, darbo jėgos ir įgūdžių trūkumas (taip pat dėl mažo sektoriaus patrauklumo) didina iššūkius, susijusius su prieiga, ir daro neigiamą poveikį teikiamų paslaugų kokybei. 2024 m. ilgalaikės priežiūros sektoriuje ES dirbo 3,2 mln. darbuotojų, daugiausia asmens priežiūros darbuotojų (65 proc.) ir slaugytojų (29 proc.), t. y. apie 1,6 proc. darbo jėgos[315]. 87 proc. ilgalaikės priežiūros darbuotojų yra moterys; joms tenka daugiau neformaliųjų priežiūros pareigų. Šis sektorius pasižymi dideliu darbo vietų kūrimo potencialu, o su sveikata susijusių profesijų atstovų (pvz., sveikatos priežiūros specialistų, asmens priežiūros darbuotojų) skaičius turėtų didėti atsižvelgiant į demografines tendencijas[316]. Vis dėlto 2024 m. ES šimtui 65 metų amžiaus ir vyresnių asmenų teko vidutiniškai 3,3 ilgalaikės priežiūros darbuotojo, o tai rodo labai nedidelį pagerėjimą, palyginti su 2023 m. Vis dėlto šis santykis įvairiose valstybėse narėse buvo labai skirtingas: nuo 0,3 Graikijoje iki 10,4 Švedijoje (žr. 2.4.16 diagramą). Įgūdžių ir darbo jėgos trūkumą dažnai taip pat lemia mažas sektoriaus patrauklumas dėl sudėtingų darbo sąlygų, be kita ko, susijusių su sveikata ir sauga, ir palyginti mažas darbo užmokestis. Ilgalaikės priežiūros darbuotojų darbo užmokestis sudaro apie 89 proc. vidutinio valandinio darbo užmokesčio neatskaičius mokesčių, o Bulgarijoje, Italijoje ir Estijoje – apie 65 proc.[317]. Taip pat nurodoma, kad trūksta karjeros raidos galimybių ir galimybių kelti kvalifikaciją. Namų ūkio ir kartu gyvenantys priežiūros darbuotojai, kurie dažnai yra judūs ES arba trečiųjų šalių darbuotojai, ilgalaikės priežiūros sektoriuje gali susidurti su ypač sudėtingomis darbo sąlygomis, be kita ko, dėl ribotų galimybių naudotis socialine apsauga.

---

315 Šaltinis – Europos Komisijos (Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD) skaičiavimai remiantis Eurostato specialiai gautais 2024 m. ES darbo jėgos tyrimo duomenimis. Vis dėlto ilgalaikės priežiūros sektorius gali būti didesnis, atsižvelgiant į didelį nedeklaruojamo darbo mastą.

316 Žr. CEDEFOP įgūdžių prognozė 2035 m.: dvejopa pertvarka ir demografinių iššūkių nulemta aukšto lygio įgūdžių paklausa.

317 Europos Komisijos (Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD) skaičiavimas, pagrįstas Eurostato specialiai gautais 2022 m. ES darbo užmokesčio struktūros tyrimo duomenimis.

2.4.17 diagrama. Nepatenkintų medicininės priežiūros poreikių mastas ES lygmeniu iš esmės buvo stabilus, daugelyje valstybių narių jis šiek tiek padidėjo ir tik keliose valstybėse narių pastebimai sumažėjo.

Subjektyviai nurodyti nepatenkinti medicininės priežiūros poreikiai, 2024 m. lygis ir pokytis nuo praėjusių metų (proc., socialinių rodiklių suvestinės pagrindinis rodiklis)

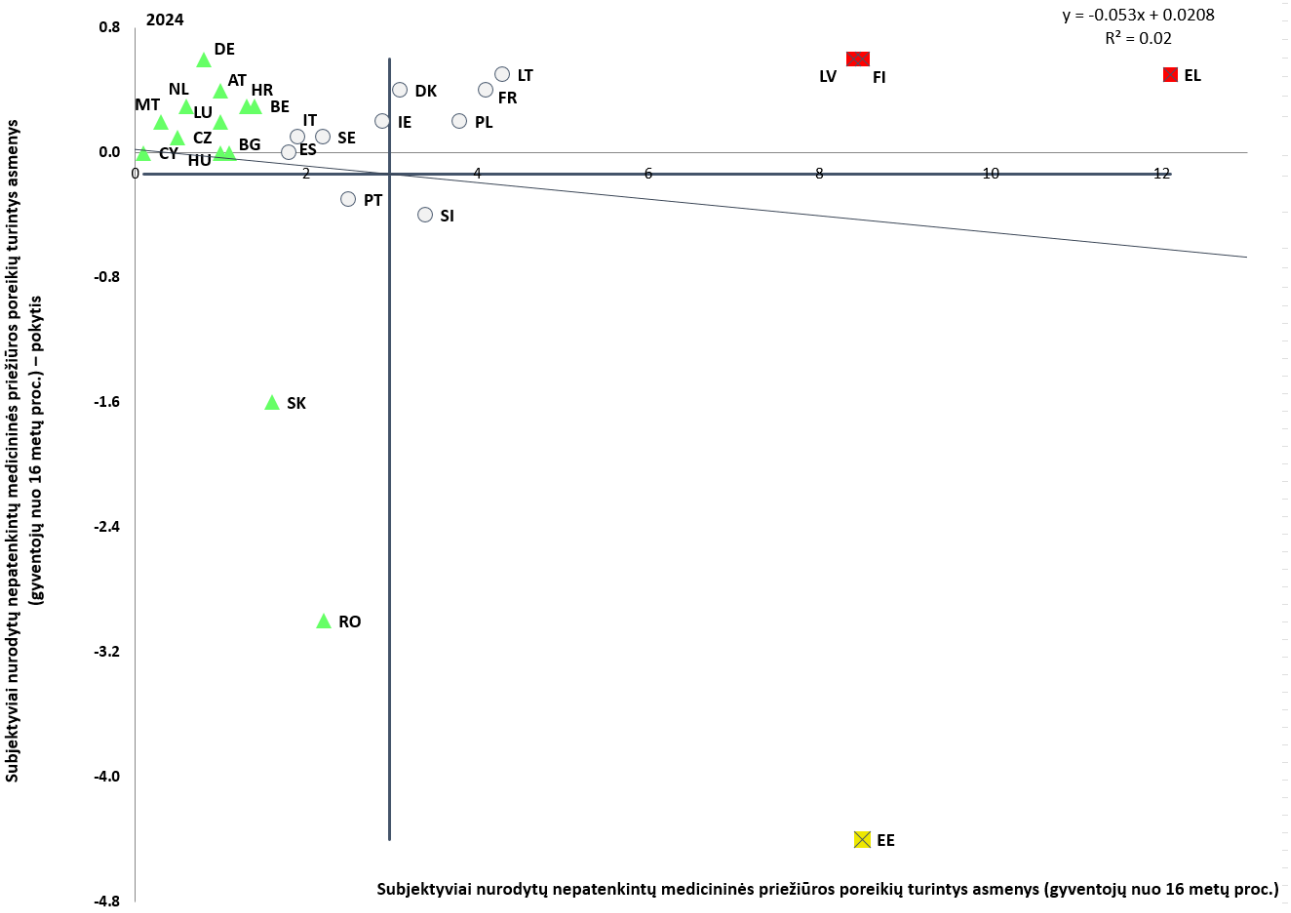

Pastaba. Atsižvelgiama į subjektyviai nurodytą nepatenkintą medicininės priežiūros poreikį dėl finansinių priežasčių, ilgo laukimo sąrašo arba atstumo. Koordinačių ašių susikirtimo taškas yra nesvertinis ES vidurkis. Diagramos legenda pateikta priede. LT duomenys yra negalutiniai.
Šaltinis – Eurostatas [tespm110], ES SPGS.

2024 m. asmenų, pranešančių apie nepatenkintus medicininės priežiūros poreikius, dalis ES vidutiniškai išliko stabili. ES ši dalis buvo 2,5 proc., t. y. tik 0,1 proc. punkto didesnė nei 2023 m. Iš valstybių narių, kuriose vertės buvo didžiausios (daugiau kaip 8 proc.), taigi kuriose padėtis yra kritinė, Graikijos, Suomijos ir Latvijos lygis išliko artimas praėjusių metų vertei po nedidelio padidėjimo (0,6 proc. punkto), kuris vis dėlto buvo vienas didžiausių ES (žr. 2.4.17 diagramą). Tuo pat metu labiausiai sumažėjo Estijos, Rumunijos ir Slovakijos rodikliai. Nepaisant reikšmingo pagerėjimo šiais metais, nepatenkintų medicininių poreikių dalis Estijoje išliko didelė (rezultatai prasti, bet gerėja), o Rumunijoje ir Slovakijoje rezultatai buvo geresni už vidurkį. Mažiausi rodikliai užfiksuoti Kipre, Maltoje, Čekijoje, Nyderlanduose, Vokietijoje, Austrijoje, Liuksemburge ir Vengrijoje – visose šiose šalyse jie nesiekė 1 proc., nors kai kuriose iš jų prieš tai buvo fiksuotas didesnis augimas. Taip pat buvo užfiksuoti regioniniai nepatenkintų medicininės priežiūros poreikių skirtumai, o didžiausi jų – Italijoje ir Rumunijoje (žr. 5 priedo 10 diagramą). Apie nepatenkintus poreikius taip pat vidutiniškai dažniau pranešama kaimo vietovėse nei miestuose ir priemiesčiuose (atitinkamai 2,8 proc. ir 2,1 proc. ES), o tarp valstybių narių esama didelių skirtumų. Apie nepatenkintus poreikius maždaug 60 proc. dažniau pranešė penktadalis skurdžiausiai gyvenančių gyventojų, ypač kai kuriose šalyse (pvz., Rumunijoje – 4,9 proc., palyginti su 2,2 proc., Portugalijoje – 4,8 proc., palyginti su 2,5 proc., Švedijoje – 4 proc., palyginti su 2,2 proc., ir Latvijoje – 14,4 proc., palyginti su 8,4 proc.).

2.4.2. Priemonės, kurių ėmėsi valstybės narės

Vadovaudamosi 2023 m. Tarybos rekomendacija[318], kelios valstybės narės ėmėsi reformų, kad padidintų savo minimaliųjų pajamų sistemų adekvatumą. Siekdama padidinti adekvatumą, 2025 m. sausio mėn. **Ispanija** priėmė karališkąjį dekretą, kuriuo minimaliųjų pajamų išmoka padidinta 9 proc. **Italija** padidino minimalių pajamų rėmimo išmokų (ADI ir SFL) sumą ir sušvelnino materialinės padėties tikrinimo reikalavimus, kad būtų atsižvelgta į infliaciją. **Kroatija** iš dalies pakeitė Socialinės gerovės įstatymą, kad bent 25 proc. padidintų bazinę sumą vaikų turintiems namų ūkiams. Augimas taip pat vyko, be kita ko, **Latvijoje**, **Lietuvoje** ir **Liuksemburge**. Siekdamos padidinti adekvatumą, kai kurios valstybės narės, pavyzdžiui, **Estija**, rengia minimaliųjų pajamų išmokų dydžio nustatymo metodiką, o **Latvija** padidino garantuotų minimaliųjų pajamų ribos pamatinę vertę nuo 20 iki 22 proc. pajamų medianos.

318 Žr. 2023 m. sausio 30 d. Tarybos rekomendaciją dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis.

Siekdamos pagerinti minimaliųjų pajamų sistemų aprėptį, kelios valstybės narės ėmėsi priemonių, kad palengvintų naudojimąsi jomis ir sumažintų administracines kliūtis. **Estijoje** numatyta iš dalies pakeisti Socialinės gerovės įstatymą, kad būtų supaprastintas paraiškų teikimo procesas, duomenis gaunant iš nacionalinių registrų ir visoje šalyje taikant standartizuotą metodą. Naujame **Liuksemburgo** nacionaliniame kovos su skurdu plane, kuris turi būti priimtas iki 2025 m. pabaigos, turėtų būti paskelbta, *inter alia*, apie vieno langelio principu grindžiamos socialinių išmokų ir susijusių užklausų sistemos sukūrimą, kad būtų pagerintas naudojimasis jomis. 2024 m. sausio mėn. **Rumunija** pradėjo įgyvendinti minimaliųjų įtraukties pajamų (VMI) programą, kuria siekiama padidinti paramos aprėptį ir adekvatumą, kartu didinant paramos gavėjų galimybes naudotis užimtumo paslaugomis. 2025 m. kovo mėn. **Kroatija** priėmė keletą pakeitimų, kuriais siekiama pagerinti socialinių išmokų aprėptį, adekvatumą ir tikslingumą, ypatingą dėmesį skiriant nuolat skurdą patiriantiems asmenims. 2024 m. gruodžio mėn. **Ispanija** įdiegė sistemą, pagal kurią nedarbo subsidijų gavėjai, kurie netrukus turėtų netekti teisės jas gauti, galėtų duoti sutikimą, kad jų duomenys iš Valstybinės užimtumo tarnybos būtų automatiškai perduoti Nacionaliniam socialinės apsaugos institutui, kad šis galėtų išnagrinėti jų prašymus skirti minimaliųjų pajamų išmoką.

Laikantis aktyvios įtraukties požiūrio, dedamos pastangos palengvinti integraciją į darbo rinką, be kita ko, minimaliųjų pajamų gavėjams. **Portugalijoje** nauja darbo skatinimo sistema suteiks galimybę derinti darbo pajamas ir socialinę paramą. Kelios valstybės narės taip pat dėjo pastangas, kad pagerintų minimaliųjų pajamų gavėjų aktyvumo skatinimo priemones. **Rumunijoje** pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įgyvendinta nauja minimaliųjų įtraukties pajamų programa, kurioje nustatyta, kad iki 2025 m. II ketvirčio pabaigos bent 60 proc. paramos gavėjų turėtų būti taikoma bent viena aktyvumo darbo rinkoje skatinimo priemonė.

Valstybės narės toliau įgyvendino iniciatyvas, kuriomis siekiama gerinti galimybes naudotis socialinėmis paslaugomis ir didinti energijos bei transporto paslaugų įperkamumą, visų pirma pažeidžiamoms grupėms. Ispanija skyrė 198,7 mln. EUR, kad būtų sustiprintos regioninės ir vietos paslaugos pagalbos reikalingiems vaikams ir šeimoms. **Rumunijoje** 2 000 kaimo bendruomenių pradėta įgyvendinti Integruotųjų bendruomenės paslaugų programa, pagal kurią, naudojantis ESF+ parama, kuriamos integruotos grupės ir mokomi socialinių paslaugų darbuotojai, siekiant teikti visapusiškas paslaugas ne mažiau kaip 450 000 pažeidžiamų asmenų. Liuksemburgas padidino paramą mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams: 2025 m. tris kartus padidinta išmoka energijos išlaidoms ir išplėsta (iš dalies) teisė ją gauti asmenims, kurių pajamos viršija pajamų ribą ne daugiau kaip 30 proc. Jau trečius metus iš eilės **Nyderlandai** taiko laikiną subsidijų schemą, kurios biudžetas (2025 m.) siekė 56,3 mln. EUR, kad padėtų mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams 2025 m. valdyti savo sąskaitas už energiją. **Portugalija** išplėtė galimybes naudotis viešuoju transportu – visiems jaunesniems nei 23 metų amžiaus asmenims, nepriklausomai nuo jų mokymosi švietimo įstaigose statuso, siūlomi nemokami bilietai.

2024–2025 m. priemonėmis, kurių ėmėsi kai kurios valstybės narės, buvo siekiama pagerinti darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų galimybes naudotis socialine apsauga, laikantis 2019 m. Tarybos rekomendacijos[319], visų pirma bedarbio pašalpų srityje. Prancūzija pagerino prieigą darbuotojams, kurių profesinės veiklos istorija nenuosekli, visų pirma sezoniniams darbuotojams ir buvusiems kaliniams, o **Italija** sušvelnino reikalavimus, taikomus meno sektoriaus darbuotojams, norintiems gauti nenuolatinio darbo pašalpą. Numatoma, kad **Estijoje** dėl 2026 m. reformos, kuria siekiama nustatyti visuotinę bazinės normos išmoką, pagerės nereguliariai dirbančių arba projektais grindžiamą veiklą vykdančių darbuotojų galimybės gauti išmokas, nes bus sutrumpintas teisę į išmokas suteikiantis laikotarpis (iki aštuonių mėnesių darbo per trejus metus). **Lenkija** rengia teisės aktą, kuriuo siekiama remti profesionalių menininkų įtrauktį (nuo 2026 m. vidurio) į socialinės apsaugos sistemą, o jos 2025 m. reforma panaikintas bazinės išmokos sumažinimas (20 proc.) darbo ieškantiems asmenims, kurių įmokų mokėjimo laikotarpis yra trumpesnis nei penkeri metai.

---

[319] Žr. 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių.

Valstybės narės daugiausia dėmesio skyrė socialinės apsaugos išplėtimui įtraukiant savarankiškai dirbančius asmenis ir nestandartines užimtumo formas. Nuo 2025 m. **Kipras** savarankiškai ir nestandartinių formų darbą dirbantiems asmenims suteikė teisę į tėvystės atostogas ir išmokas, susijusias su nelaimingais atsitikimais ir profesinėmis ligomis. **Malta** savarankiškai dirbantiems tėčiams suteikė apmokamas tėvystės atostogas. **Belgijoje** nuo 2026 m. skaitmeninės platformos turės apdrausti savarankiškai dirbančius darbuotojus nuo nelaimingų atsitikimų darbo vietoje. **Kroatija** patobulino arba numato patobulinti esamas savarankiškai dirbantiems asmenims taikomas sistemas, susijusias su ligos išmokomis, o **Italija** – sistemas, susijusias su ligos išmokomis ir vaiko priežiūros atostogomis. **Nyderlandai** rengia naują įstatymą, kuriuo bus nustatomas privalomasis pagrindinis negalios draudimas visiems savarankiškai dirbantiems asmenims. Nuo 2025 m. **Čekijos** atlikta darbo sutarčių peržiūra iš dalies keičiamos draudimo ribos ir į jas įtraukiama teisė į ligos išmokas, pensijas ir kai kurias atostogų išmokas, o **Bulgarija** pratęsė kompensacijų mokėjimo laikotarpius trumpalaikiams žemės ūkio darbuotojams, kurie tapo laikinai nedarbingi dėl nelaimingų atsitikimų darbe ar profesinių ligų. **Ispanija** atnaujino nuolatinių sezoninių darbuotojų daugiklį, kad pakoreguotų išmokų skaičiavimus ir pagerintų galimybes gauti nedarbingumo ir senatvės pensijas, taip pat pritaikė terminuotas sutartis pagal gamybos sąlygas žemės ūkio ir žemės ūkio maisto produktų sektoriams. **Kroatija** išplėtė motinystės, vaiko priežiūros ir tėvystės išmokas: padidino kompensacijų dydį, supaprastino reikalavimus ir išplėtė aprėptį – įtraukti savarankiškai dirbantys asmenys, ne visą darbo laiką dirbantys asmenys ir kiti neįtraukti darbuotojai. Nuo 2026 m. sausio mėn. **Slovakija** nuo 50 proc. prieš dvejus metus buvusio vidutinio darbo užmokesčio iki 60 proc. padidino minimalią sveikatos draudimo ir pensijų įmokų apskaičiavimo bazę. 2026 m. liepos mėn. arba praėjus 6 mėnesiams nuo veiklos pradžios savarankiškai dirbantys asmenys bus privalomai apdrausti sveikatos ir pensijų draudimu, kurio vertinimo bazė sudarys 26 proc. prieš dvejus metus buvusio vidutinio darbo užmokesčio.

Kelios valstybės narės toliau didino socialinės apsaugos sistemų skaidrumą ir supaprastinimą, be kita ko, pasitelkdamos skaitmenines priemones. Pavyzdžiui, 2024 m. rugsėjo mėn. **Ispanija** sukūrė naują mobiliąją programėlę naujausiai informacijai teikti, o 2025 m. sausio mėn. – naują interneto svetainę, kurioje įdiegta telematinė prieiga prie procedūrų, informacijos ir paslaugų, susijusių su pensijomis ir išmokomis. 2024 m. viduryje **Slovakija** dar labiau padidino skaidrumą internete – patobulino draudėjo elektroninę sąskaitą, kad į ją būtų įtraukti tikralaikiai duomenys apie ligos ir motinystės išmokas (taip pat pensijas ir įmokas). 2025 m. viduryje **Čekija** taip pat priėmė supaprastinimo priemones, kuriomis racionalizuojami pensijų mokėjimo gavėjams užsienyje procesai. 2024–2025 m. **Vokietija** toliau kūrė savo portalą „Digitale Rentenübersicht“, remiamą pagal EGADP: plėtojo paslaugų teikėjų integravimą ir gerino internetinę prieigą prie išsamios informacijos apie pensijas.

Keliomis reformomis buvo siekiama palengvinti tėvams tenkančią finansinę naštą ir spręsti vaikų skurdo problemą mokant išmokas pinigais. Naudodamasi ESF+ parama, **Bulgarija** parengs itin skurdžiai gyvenančių vaikų padėties analizę. Keliose kitose šalyse (pvz., **Kipre, Maltoje**) padidintos išmokos vaikams arba vaiko priežiūros išmokos (pvz., **Latvijoje** – vaikams su negalia). 2024 m. **Ispanija** pradėjo vykdyti Socialinių teisių ministerijos, padedant Ispanijos Raudonajam Kryžiui, įgyvendinamą ESF+ finansuojamą kortelių / kuponų platinimo ir periodinio jų papildymo programą, kuria siekiama remti išlaikomų vaikų turinčias šeimas, kurių pajamos nesiekia skurdo ribos. **Airija** įvedė naujagimio išmoką – 2025 m. sausio 1 d. arba vėliau gimusių vaikų tėvams mokama ne tik pirmojo mėnesio išmoka už vaiką, bet ir vienkartinė 280 EUR išmoka. 2024 m. **Malta** padidino savo priemoką už gimusį vaiką iki 500 EUR už pirmąjį vaiką ir iki 1 000 EUR už kiekvieną vėliau gimusį vaiką namų ūkyje. Be vaiko gimimo išmokų, **Prancūzijoje** taip pat atlikta kitų patobulinimų: pavyzdžiui, parengtas įstatymo projektas, kuriuo siekiama išplėsti išmokas šeimai ir jas tėvams skirti nuo pirmojo vaiko gimimo, o ne tik nuo antrojo vaiko, taip remiant vieną vaiką turinčias šeimas, susiduriančias su didele skurdo rizika. **Airija** taip pat išplėtė savo išmokų dirbančioms šeimoms, kuriomis remiami vaikų turintys mažą darbo užmokestį gaunantys darbuotojai, aprėptį – padidino pajamų ribas visų dydžių šeimoms. Be to, **Suomija** pasiūlė reformas, kuriomis būtų iš dalies keičiamas Įstatymas dėl vaikų išlaikymo, siekiant jį sustiprinti kaip reikalavimus atitinkančių vaikų turinčių namų ūkių pajamų šaltinį.

Pagal Europos vaiko garantijų sistemą įgyvendintos įvairios reformos, kuriomis siekiama didinti vaikų galimybes naudotis pagrindinėmis prekėmis ir paslaugomis. Pavyzdžiui, **Portugalijoje** įgyvendinama programa, pagal kurią 5 000 vaikų teikiamas nemokamas ikimokyklinis ugdymas, daugiausia dėmesio skiriant vietovėms, kuriose viešojo ir solidarumo tinklo galimybės yra ribotos. Pagal šią iniciatyvą numatoma sudaryti sutartis su privačiomis, kooperatinėmis ir socialinėmis švietimo įstaigomis, kad būtų atidaryta 200 naujų ikimokyklinio ugdymo įstaigų, o didelės investicijos bus įgyvendinamos nuo 2025 iki 2028 m. **Kipras**, pasinaudodamas EGADP parama, pradėjo reformą, kuria siekiama išplėsti nemokamą privalomą ikimokyklinį ugdymą 4 metų amžiaus ir vyresniems vaikams. **Latvija** padidino vaikų su negalia priežiūros išmoką nuo 313 iki 413 EUR per mėnesį, kad suteiktų papildomą finansinę paramą šeimoms su priežiūra susijusioms išlaidoms padengti. **Lenkija** priėmė vaikų priežiūros įstaigų kokybės standartus. Be ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros, **Kipras** pagal ESF+ bendrai finansuojamą iniciatyvą pradėjo teikti pusryčius pažeidžiamiems valstybinių mokyklų moksleiviams. **Rumunijos** vyriausybė, naudodamasi ESF+ parama, pradėjo įgyvendinti programą „Sveikas maistas“, pagal kurią pažeidžiamų mokyklų moksleiviams kasdien suteikiamas karštas maistas arba maisto paketas, taip prisidedant prie jų gerovės. Be to, naudojantis EGADP parama, sukurtas 150 dienos centrų tinklas, kurio tikslas – užkirsti kelią vaikų atskyrimui nuo šeimų ir tuo tikslu organizuoti tikslinę veiklą tiek vaikams, tiek tėvams.

Valstybės narės priėmė priemones, kuriomis siekiama pagerinti asmenų su negalia įsidarbinimo galimybes ir paslaugų prieinamumą. Bulgarija padidino aktyvios darbo rinkos politikos priemonių, įskaitant subsidijuojamą asmenų su negalia užimtumą ir mokymo galimybes, finansavimą. **Graikija** skatina asmenų su negalia įdarbinimą vietos valdžios organizacijose. **Rumunija** kaimo bendruomenėse sukūrė bendruomenines integruotas paslaugas, kad pagerintų galimybes naudotis sveikatos priežiūros, švietimo ir socialinėmis paslaugomis. Panašiu tikslu **Ispanija** priėmė priemones, kuriomis siekiama didinti galimybes naudotis pagrindinėmis paramos paslaugomis, pavyzdžiui, asmenine pagalba, priežiūra namuose ir nuotoline priežiūra. Kai kurios valstybės narės toliau investavo į asmenų su negalia apgyvendinimo paslaugas, kad padidintų jų pajėgumus (**Malta** ir **Ispanija**) arba pagerintų jų kokybę (**Rumunija**). **Ispanija** ir **Estija** priima priemones, kuriomis siekiama pagerinti pagalbinių technologijų, įskaitant skaitmeninius sprendimus, prieinamumą. **Airija** padvigubino specialiųjų asmeninių patarėjų asmenų su negalia užimtumo klausimais skaičių ir peržiūrėjo jų rengimą.

Kelios valstybės narės parengė ir priėmė integruotas ilgalaikes nacionalines kovos su benamyste strategijas. 2024 m. balandžio mėn. **Vokietija** pirmą kartą paskelbė Nacionalinį kovos su benamyste veiksmų planą, kuriame pateikiamos nacionalinės gairės dėl koordinuotų federalinės vyriausybės, žemių ir savivaldybių veiksmų. **Portugalija** atnaujino savo daugiametę benamių integracijos strategiją, į kurią įtraukta integruota įspėjimo apie rizikingas situacijas sistema, individualizuotos intervencinės priemonės su atvejų valdytojais vietos lygmeniu ir daugiau sprendimų pagal principą „svarbiausia – būstas“ bei bendro naudojimo butų. **Slovėnija** planuoja pirmą kartą priimti strategiją, kuria siekiama užkirsti kelią benamystei ir ją panaikinti ir kurioje pateikiama jos apibrėžtis ir daugiausia dėmesio skiriama tinkamam, stabiliam, prieinamam ir saugiam būstui visiems. 2025 m. lapkričio mėn. **Airija** paskelbė naują integruotą aprūpinimo būstu ir kovos su benamyste planą. Jis grindžiamas dviem pagrindiniais ramsčiais: dar 300 000 būstų suteikimo aktyvavimu ir parama asmenims, kad jie įsigytų nuosavą būstą. Šiuo planu siekiama užtikrinti, kad benamystės problema būtų sprendžiama visais valdžios lygmenimis, ir įsipareigojama parengti nacionalinę benamystės prevencijos sistemą.

Pensijos ir vyresnių žmonių aktyvumas tebėra svarbūs valstybių narių reformų darbotvarkės klausimai, o dauguma priemonių siekiama remti ilgesnį profesinį gyvenimą ir atidėti išėjimą į pensiją. **Airijoje** 2025 m. Užimtumo įstatymo projektas suteiks žmonėms galimybę pasirinkti toliau dirbti sulaukus pensinio amžiaus, išskyrus atvejus, kai darbdavys gali pateikti teisėtą ir proporcingą pagrindą reikalauti išeiti į pensiją. **Maltoje** asmenys, kurie sumokėjo pakankamai socialinio draudimo įmokų, kad išeitų į pensiją, už kiekvienus papildomus darbo metus iki 65 metų amžiaus gaus didesnę pensijos priemoką. **Belgijoje** nuo 2025 m. spalio mėn. savarankiškai dirbantys asmenys gali įgyti teisę į didesnę pensiją, jei jie sulaukę pensinio amžiaus toliau dirba ir moka socialinio draudimo įmokas. Derindamas išankstines senatvės ar negalios pensijas su profesine veikla, **Liuksemburgas** sulygins kaupimo taisykles samdomiesiems darbuotojams ir savarankiškai dirbantiems asmenims. **Lietuva** nustatė papildomas paskatas dirbti vyresnio amžiaus asmenims ir asmenims su negalia – išplėtė šalpos senatvės ir negalios pensijų mokėjimą šioms grupėms priklausantiems dirbantiems asmenims. **Italija** nustatė paskatas toliau dirbti asmenims, kurie atitinka tinkamumo dalyvauti tam tikrose ankstyvo išėjimo į pensiją sistemose reikalavimus. **Čekijoje** ir **Danijoje** buvo padidintas teisės aktais nustatytas pensinis amžius. **Graikijoje** buvo pateikta plati vyresnių žmonių aktyvumo ir demografijos darbotvarkė, **Bulgarija** toliau įgyvendino vyresnių žmonių aktyvumo strategiją, o **Kipras** parengė pirmąją vyresnių žmonių aktyvumo strategiją. **Čekijoje** buvo išplėsta rizikingų profesijų atstovų ankstyvo išėjimo į pensiją aprėptis, o **Nyderlanduose** ankstyvo išėjimo į pensiją sistema, pagal kurią fiziškai sunkius darbus dirbantys asmenys atleidžiami nuo mokesčių, buvo geriau pritaikyta ir pratęsta iki 2029 m.

Kelios šalys ėmėsi veiksmų, kad pagerintų pensijų adekvatumą ir paremtų mažas pensijas gaunančius asmenis. Šiuo tikslu **Maltoje** buvo priimtos priemonės, įskaitant nedidelį visų senatvės pensijų padidinimą 2025 m., laipsnišką našlio pensijų didinimą, didesnę išmoką 75–79 metų amžiaus senjorams ir geresnes mokesčių lengvatas 61 metų amžiaus ir vyresniems pensininkams. Taip pat koreguota pragyvenimo išlaidų kompensacijos priemoka. **Italijoje** buvo nuspręsta 2025 ir 2026 m. laikinai padidinti minimalias pensijas ir buvo nustatyti socialiniai priedai nepalankioje padėtyje esantiems pensininkams, o **Portugalija** nustatė specialų pensijos priedą mažas pensijas gaunantiems asmenims. **Latvijoje** buvo padidinta minimali senatvės pensija ir palaipsniui vėl imti skirti valstybinės senatvės ir negalios pensijų priedai. **Lietuva** indeksavo visas senatvės, negalios ir maitintojo netekimo pensijas, o **Rumunija** 2025 m. sustabdė neseniai nustatytą socialinių išmokų indeksavimo mechanizmą minimalias ir mažas pensijas gaunantiems asmenims, kurie vietoj to gavo vienkartinę finansinę paramą. **Danija** padidino papildomą pensiją ir tuo tikslu įvedė keleivių mokestį už keliones lėktuvu. 2025 m. **Slovėnija** patvirtino pensijų reformą, be kita ko, padidino minimaliąsias ir garantuotąsias pensijas ir kaupimo normą – nustatė 40 metų teisę į pensiją suteikiantį laikotarpį, ir padidino našlių pensija; ši reforma nuo 2026 m. bus taikoma tiek naujiems, tiek esamiems pensijų gavėjams. Kitos valstybės narės patvirtino priemones, kuriomis siekiama padidinti negalios išmokų lygį ir adekvatumą (**Estija**, **Prancūzija**, **Kipras**, **Rumunija**, **Ispanija**, **Slovėnija**), taip pat finansinę paramą prižiūrintiesiems asmenims (**Malta**, **Slovakija**, **Rumunija**).

Kai kuriose šalyse imtasi priemonių pensijų adekvatumui didinti, kartu prisidedant prie pensijų tvarumo užtikrinimo, be kita ko, kiek tai susiję su daugiapakopių pensijų sistemų plėtra. **Italijoje** asmenys dabar gali savanoriškai mokėti ne tik standartinį, bet ir papildomą pensijų įmokos tarifą. **Latvija** atliko 1 proc. valstybės finansuojamų pensijų įmokų tarifų perkėlimą iš antrosios pakopos valstybinio pensijų fondo į pirmosios pakopos einamojo pensijų kaupimo sistemą. **Airija** nustatė automatinį įtraukimą į pensijų kaupimo sistemą, kuris pradės veikti 2026 m. sausio 1 d. **Malta** paskelbė panašias automatinio įtraukimo priemones, pailgino įmokų mokėjimo laikotarpį ir, siekdama skatinti pensinių pajamų įvairinimą, pradėjo įgyvendinti švietimo iniciatyvas, taip pat padidino mokesčių lengvatas, kad paskatintų naudotis trečiosios pakopos pensijų sistemomis. **Kroatijoje** vykdomos plataus masto pensijų reformos, kuriomis siekiama užtikrinti tiek pensijų adekvatumą, tiek tvarumą, o **Bulgarijoje** atliekama pensijų sistemos peržiūra, kurią numatyta atlikti ir **Maltoje**.

Valstybės narės ėmėsi priemonių sveikatos priežiūros aprėpčiai didinti ir vienodoms galimybėms naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis bei jų kokybei gerinti. 2025 m. **Bulgarijos** nacionalinio sveikatos draudimo fondo biudžetas buvo padidintas 16 proc., be kita ko, siekiant įgyvendinti priemones, kuriomis išplečiama vėžio tyrimų aprėptis ir remiamos vaistinės nepakankamai aptarnaujamose vietovėse. 2025 m. **Danija** įgyvendina didžiausią per 20 metų reformą, kuria siekiama sutrumpinti laukimo laiką, išplėsti pacientų pasirinkimo galimybes ir pagerinti prieigą prie sveikatos priežiūros paslaugų. Nuo 2025 m. sausio mėn. **Estija** didina pacientų priemokas, kad sustiprintų finansavimą, ir nuo 2024 m. gruodžio mėn. konsoliduoja ligonines pagal savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, kad padidintų efektyvumą ir sumažintų nepatenkintų medicininių poreikių mastą. **Vokietijoje** 2024 m. gruodžio mėn. įsigaliojo didelė ligoninių reforma, kuria užtikrinama geresnė gydymo kokybė, visapusiška medicininė priežiūra ir didesnis stacionariosios sveikatos priežiūros veiksmingumas, taip pat nustatyta nauja kompensavimo sistema, kuria siekiama sumažinti bereikalingų medicininių procedūrų skaičių. Nuo 2025 m. sausio mėn. **Latvija** išplėtė kompensuojamųjų vaistų sąrašą, padidino viešojo vaistų kompensavimo lygį, gamintojams apibrėžė viršutines kainų ribas ir nustatė, kad pacientų priemokos būtų taikomos tik už pirminį receptą. Pagal **Lenkijos** ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą 2025 m. birželio mėn. priimtu įstatymu remiamas Nacionalinis kardiologijos tinklas, kad visoje šalyje būtų pagerinta kardiologinė priežiūra. **Slovėnija** atliko nacionalinę išlaidų analizę, kuria remiantis bus nustatyti nauji skirstymu į pacientų grupes pagal diagnozę grindžiamos mokėjimų sistemos (DRG) svoriniai daugikliai, kurie nuo 2026 m. sausio mėn. bus taikomi apmokant už intensyviosios stacionariosios sveikatos priežiūros paslaugas.

Taip pat imtasi veiksmų pirminei sveikatos priežiūrai stiprinti, paslaugų integracijai didinti ir skaitmenizacijai skatinti, įskaitant paramą keitimuisi duomenimis. 2025 m. pradžioje **Airija** pertvarkė savo sveikatos sistemą ir pagal reformą „Sláintecare“ įsteigė šešis naujus sveikatos regionus, kad paskatintų integruotą priežiūrą, decentralizuotų sprendimų priėmimą ir užtikrintų į gyventojus orientuotą požiūrį į paslaugų planavimą. Nuo 2025 m. **Liuksemburgas** siekia sukurti integruotus cukrinio diabeto ir patologinio nutukimo priežiūros tinklus, vienijančius pirminės ir specializuotos sveikatos priežiūros paslaugų teikėjus. 2024 m. rugsėjo mėn. **Portugalija** paskelbė apie tai, kad sukuriami nauji C modelio šeimos sveikatos priežiūros skyriai, kuriuos valdys privatūs sveikatos priežiūros paslaugų teikėjai, tačiau kurie bus integruoti į nacionalinę sveikatos priežiūros tarnybą, kad būtų išplėstos galimybės teikti pirminės sveikatos priežiūros paslaugas. 2024 m. rugsėjo mėn. **Slovėnija** patvirtino 2024–2031 m. pirminės sveikatos priežiūros strategiją, o 2025 m. vasario mėn. nustatė naują mokėjimo modelį, skirtą pirminio lygmens šeimos gydytojų praktikai ir pediatrijai, kad būtų padidintas prieinamumas. **Graikijoje** pagal ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą 2024 m. lapkričio mėn. priimtu reformos įstatymu siekiama stiprinti pirminę sveikatos priežiūrą išplečiant gydytojų tinkamumą tapti asmeniniais gydytojais ir skatinant specializuotis bendrosios / šeimos ar vidaus ligų medicinos srityse. **Kroatija** pagal savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įgyvendina skaitmeninės sveikatos reformą pasitelkdama nacionalinę IT platformą, skirtą onkologijos įstaigoms susieti. **Vengrijos** 2025 m. ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane daugiausia dėmesio skiriama sveikatos priežiūros skaitmenizacijos pažangai ir pirminės sveikatos priežiūros stiprinimui, įskaitant bendrosios praktikos gydytojų bendruomenių kūrimą ir geresnį lėtinių ligų valdymą. 2024 m. lapkričio mėn. **Rumunija** paskelbė savo 2024–2030 m. nacionalinę skaitmeninės sveikatos strategiją, kuria siekiama gerinti skaitmeninį valdymą, įgūdžius, infrastruktūrą ir inovacijas sveikatos skaitmenizacijos srityje – tai yra jos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane nustatyti įsipareigojimai.

Valstybės narės taip pat ėmėsi priemonių sveikatos priežiūros darbuotojų trūkumo problemai spręsti, be kita ko, užtikrindamos didesnį darbuotojų išlaikymą. Pasinaudodama EGADP parama, **Austrija** iki 2024 m. pabaigos įdarbino 150 bendruomenės slaugytojų. 2025 m. birželio mėn. **Prancūzija** išplėtė slaugytojų funkcijas ir jiems suteikė teisę vesti kompensuojamas prevencines konsultacijas. **Latvija** patvirtino savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatytą 2025–2029 m. sveikatos priežiūros darbuotojų strategiją, kurioje daugiausia dėmesio skiriama geresnėms darbo sąlygoms ir naujoms funkcijoms. **Malta** pagal savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą parengė sveikatos priežiūros darbuotojų planavimo priemonę, skirtą žmogiškiesiems ištekliams, biudžeto sudarymui ir įdarbinimui remti.

Visuomenės sveikatos gerinimo priemonės taip pat buvo sutelktos į prevenciją ir sveikatingumo skatinimą, įskaitant psichikos sveikatą, taip pat širdies ir kraujagyslių ligas. 2024 m. gruodžio mėn. **Čekija** pristatė 2025–2035 m. nacionalinį širdies ir kraujagyslių ligų planą, pagal kurį pradėtos naujos atrankinės patikros ir prevencijos programos, visiškai kompensuojamos sveikatos draudimo fondo lėšomis. Pasinaudodama EGADP parama ir taikydama regioninius integruotus daugiasektorinius paslaugų modelius 22-jose gerovės paslaugų apskrityse, **Suomija** skatina prevencijos ir ankstyvojo nustatymo priemones. **Slovakijos** ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu skatinama sistemingai gerinti psichikos sveikatą, įskaitant darbuotojų mokymą.

Valstybės narės ėmėsi įvairių priemonių, kad pritaikytų ir pagerintų ilgalaikės priežiūros sistemas atsižvelgdamos į demografinius pokyčius ir visuomenės poreikius. Kai kuriomis iš šių pastangų siekiama didinti paslaugų adekvatumą ir prieinamumą geriau jas integruojant, kuriant naujus priežiūros modelius ir naudojant IRT. Flandrija (**Belgija**) pradėjo ketverių metų trukmės projektą „ToekomstZorg“, kuriuo siekiama plėtoti tarpsektorinę ilgalaikę priežiūrą. Naudodamasi EGADP parama, **Bulgarija** modernizuoja ir plečia savo socialines paslaugas: laikantis 2022 m. įstatyme dėl socialinių paslaugų kokybės nustatytų kokybės standartų, planuojama iki 2026 m. birželio mėn. renovuoti stacionariosios globos įstaigas ir įsteigti naujas. **Danijos** ilgalaikės priežiūros sektoriaus reforma (2025 m. liepos mėn.) siekiama didinti paramą savarankiškam gyvenimui, imantis prevencinių veiksmų ir teikiant individualiais poreikiais grindžiamas paslaugas. **Graikijos** ilgalaikės priežiūros strategija (2024 m. liepos mėn.) siekiama sukurti veiksmingą ilgalaikės priežiūros socialinės apsaugos sistemą: siūlomi strateginiai tikslai ir išsamus valdymo planas. **Ispanija** pagal savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą pertvarko savo priežiūros modelį, daugiausia dėmesio skirdama deinstitucionalizavimui ir bendruomeninei globai ir diegdama investicijas į nuotolinės priežiūros paslaugas ir gyvenamąsias patalpas. **Kroatija** naudojasi EGADP ir ESF+ parama, siekdama sukurti integruotą ilgalaikės priežiūros sistemą, ir planuoja statyti nulinės energijos centrus, kad būtų užtikrinta integruota vyresnio amžiaus asmenų priežiūra, o kartu plečia priežiūros namuose ir bendruomenines priežiūros paslaugas. **Lietuva** kuria naują ilgalaikės priežiūros modelį, kuriuo siekiama stiprinti ilgalaikę priežiūrą namuose ir bendruomenėje. **Vengrija** įsteigė naują partnerystės forumą savo ilgalaikės priežiūros strategijai stebėti. **Lenkija** peržiūri savo teisinę sistemą, siekdama apibrėžti ilgalaikę priežiūrą ir neformaliąją priežiūrą, pradeda taikyti „senjoro kuponą“, kad padidintų finansavimą, ir apibrėžia ilgalaikės priežiūros kokybės užtikrinimo sistemą. **Austrija** atnaujina priežiūros reformos priemones, kuriomis siekiama palengvinti šeimos narius prižiūrinčių asmenų padėtį ir pagerinti darbo jėgos pasiūlą bei efektyvumą. Iš dalies pakeitusi Neformaliojo slaugytojo statutą, **Portugalija** palengvino prašymų teikimo procesus ir išplėtė galimybę ne šeimos nariams gauti neformaliojo slaugytojo statusą. **Slovėnijoje**, siekiant sumažinti nuolatinį darbo jėgos trūkumą, laikinosiomis priemonėmis nuo 2024 m. liepos mėn. siekiama pagerinti įdarbinimo ir darbo sąlygas priežiūros paslaugų sektoriuje. Socialinių paslaugų įstatymo pakeitimu **Slovakijoje** standartizuojamos išmokos prižiūrintiesiems asmenims, taip reikšmingai padedant sunkią negalią turintiems asmenims. **Suomija** sumažino darbuotojų ir pacientų santykį vyresnio amžiaus asmenų priežiūros srityje, kad užtikrintų ilgalaikės priežiūros lankstumą ir tvarumą didėjančios paklausos, augančių sąnaudų ir ilgalaikio darbo jėgos trūkumo sąlygomis. Kai kurios valstybės narės toliau investavo į asmenų su negalia ir vyresnio amžiaus asmenų stacionariosios globos įstaigų pajėgumų didinimą (pvz., **Malta**, **Ispanija**) arba kokybės gerinimą (pvz., **Rumunija**).

3 SKYRIUS. SOCIALINĖS KONVERGENCIJOS SISTEMOS PIRMOJO ETAPO ANALIZĖ

Atliekant šalių pirmojo etapo analizę nagrinėjama darbo rinkos, įgūdžių ir socialinė raida kiekvienoje valstybėje narėje siekiant nustatyti potencialią aukštynkryptei socialinei konvergencijai galinčią kilti riziką, dėl kurios reikėtų atlikti tolesnę analizę antrame etape. Ši konkrečių šalių analizė grindžiama socialinės konvergencijos sistemos (SKS) principais ir atitinka SESV 148 straipsnį. Ją vykdant taip pat atsižvelgiama į Reglamento (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros 3 straipsnio 3 dalies b punktą. Tame punkte nurodyta, kad kasmetinė Komisijos vykdoma užimtumo gairių įgyvendinimo priežiūra per Europos semestrą apima pažangą, padarytą įgyvendinant Europos socialinių teisių ramsčio principus ir jo pagrindinius tikslus; tai daroma pasitelkiant socialinių rodiklių suvestinę ir aukštynkryptei socialinei konvergencijai galinčios kilti rizikos nustatymo sistemą[320]. Šios sistemos pirmojo etapo analizė grindžiama socialinių rodiklių suvestinės pagrindiniais rodikliais, ir ją atliekant nustatoma aukštynkryptei socialinei konvergencijai *galinti kilti rizika* (daugiau informacijos galima rasti šio skirsnio pabaigoje pateiktame metodikai skirtame intarpe, taip pat 6 ir 2 prieduose). Siekiant nustatyti *faktinius iššūkius*, kurių kyla aukštynkryptei socialinei konvergencijai, ir pagrindinius juos lemiančius veiksnius, 2026 m. pavasarį bus atlikta antrojo etapo analizė. Ji grindžiama platesniu kiekybinių ir kokybinių duomenų rinkiniu ir ją atliekant atsižvelgiama į priemones, kurių valstybės narės ėmėsi arba planuoja imtis, kad šiuos iššūkius priimtų. Toliau, 3.1 skirsnyje, pateikiamos pagrindinės bendrosios išvados, pagrįstos SKS pirmojo etapo analize. Analizė pagal šalis pateikiama 3.2 skirsnyje, kuriame nurodoma, kurių šalių antrojo etapo analizę reikia atlikti.

320 Be to, to paties reglamento 8 konstatuojamojoje dalyje išaiškinta, kad „[a]tlikdama integruotą užimtumo ir socialinių pokyčių analizę Europos semestro kontekste, Komisija, be kita ko, vertina riziką aukštynkryptei socialinei konvergencijai valstybėse narėse ir stebi Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimo pažangą, remdamasi socialinių rodiklių suvestine ir socialinės konvergencijos sistemos principais“.

3.1. Pagrindinės bendrosios išvados

2024 m. užfiksuota aukštynkryptė užimtumo lygio konvergencija, o ES nedarbo lygis pasiekė visų laikų žemiausią lygį, kartu šiek tiek sumažėjo skurdo rizika nedidelio ekonomikos augimo sąlygomis; vis dėlto darbo rinkos, įgūdžių ir socialinėje srityse nustatyta tam tikra aukštynkryptei konvergencijai kylanti rizika[321]. Socialinių rodiklių suvestinės pagrindiniams rodikliams taikoma šviesoforo principu grindžiama bendros užimtumo ataskaitos metodika padeda nustatyti Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimui itin svarbius iššūkius (žr. atitinkamai 6 ir 2 priedus). Apibendrinus socialinių rodiklių suvestinės rodiklių signalus pagal šalis galima bendrai įvertinti aukštynkryptei socialinei konvergencijai ES ir jos valstybėse narėse galinčią kilti riziką. Toliau pateikiama pagrindinių bendrųjų išvadų santrauka (taip pat žr. 3.1.1 lentelę ir 3.1.1 diagramą).

[321] ES sėkmingai siekia savo 78 proc. užimtumo lygio iki 2030 m. tikslo (teliko tik 2,2 proc. punkto). Tačiau reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų pasiekti ES 2030 m. suaugusiųjų mokymosi ir skurdo mažinimo tikslai. Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje 2022 m. siekė tik 39,5 proc., o nustatytas tikslas yra 60 proc.; dėl skurdo mažinimo pastangų iki 2024 m. skurdas sumažėjo tik 2,9 mln., o skurdo sumažinimo tikslas yra 15 mln.

- **Nors toliau vyko aukštynkryptė užimtumo ir ilgalaikio nedarbo lygio konvergencija, rezultatai siekiant įtraukti jaunimą ir asmenis su negalia į darbo rinką nekito arba šiek tiek pablogėjo.** Užimtumo lygis padidėjo beveik visose valstybėse narėse (21), nors didėjo lėčiau, palyginti su ankstesniais metais. Šis padidėjimas buvo didesnis šalyse, kuriose užimtumo lygis žemesnis, o tai rodo aukštynkryptę konvergenciją. Tačiau nedarbo lygio mažinimo rezultatai buvo nevienodi. 2024 m. nedarbo lygis ES buvo kaip niekad žemas, tačiau šis rodiklis valstybėse narėse šiek tiek skyrėsi; tai rodo palyginti didelis kritinės padėties ir padėties, kurią reikia stebėti, atvejų skaičius (aštuoni atvejai). Tuo pačiu metu daugelyje valstybių narių išlieka dideli regioniniai ir teritoriniai skirtumai. Apskritai ilgalaikio nedarbo lygio pokyčiai buvo labiau teigiami – 2024 m. ES užfiksuota aukštynkryptė konvergencija. Daugumoje valstybių narių pavyko padaryti tam tikrą pažangą moteris integruojant į darbo rinką, tačiau konvergencijos ženklų nedaug, o aštuoniose valstybėse narėse šioje srityje padėtis vis dar turi būti stebima arba yra kritinė. Pažanga daugiausia sustojo jaunimo atžvilgiu – 2024 m. nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis sumažėjo tik nežymiai, o aiškių aukštynkryptės konvergencijos požymių nėra. Galiausiai asmenų su negalia užimtumo skirtumas ES lygmeniu padidėjo ir esama didelių skirtumų tarp valstybių narių – padėtį aštuoniose šalyse reikia stebėti arba ji yra kritinė.

- **Dėl lėtos ir netolygios pažangos švietimo ir įgūdžių srityje ribojamas žmogiškojo kapitalo plėtros potencialas ir kyla rizika konkurencingumui ir socialinei bei teritorinei sanglaudai, o tai pakeisti galima tik dedant gerokai daugiau pastangų politikos lygmeniu.** Dalyvavimas suaugusiųjų mokymosi veikloje (atlikus suaugusiųjų švietimo tyrimą) 2016–2022 m. ES šiek tiek padidėjo, tačiau valstybių narių rezultatai skyrėsi – didžiausia pažanga padaryta tose šalyse, kuriose šioje srityje rezultatai ir taip geresni. Iš ES darbo jėgos tyrimo duomenų matyti, kad apskritai dalyvavimas darbo rinkoje 2022–2024 m. taip pat padidėjo[322]. Tas pats pasakytina apie suaugusiųjų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalį 2021–2023 m. Kalbant apie šiuos du rodiklius, yra palyginti daug valstybių narių, kuriose padėtį reikia stebėti arba padėtis yra kritinė (atitinkamai devyniose ir dešimtyje valstybių narių). Tai rodo didelius iššūkius, susijusius su žaliosios ir skaitmeninės transformacijos vykdymu, ir poreikį stiprinti ES konkurencingumą. Be to, 2024 m. ES užfiksuotas nedidelis pagerėjimas, susijęs su mokyklos nebaigusių asmenų dalimi ir dalyvavimu ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje. Tačiau šių dviejų rodiklių vidurkiai neatskleidžia to, kad tarp valstybių narių esama labai didelių skirtumų – 2024 m. buvo daugiau kritinės padėties ir padėties, kurią reikia stebėti, atvejų (abiejų rodiklių atvejų skaičius padidėjo nuo devynių iki dešimties), o aukštynkryptės konvergencijos požymių nebuvo. Be to, dėl žemo ir mažėjančio pagrindinių įgūdžių lygio visoje ES kyla rimtų problemų. Visa tai rodo, kad šioje politikos srityje reikėtų ir toliau aktyviai dėti pastangas politikos lygmeniu, atsižvelgiant į įgūdžių sąjungos iniciatyvą.

[322] Žr. Eurostatas [trng_lfs_17], ES darbo jėgos tyrimas.

- **Nors apskritai skurdo ar socialinės atskirties rizika ir pajamų nelygybė ES lygmeniu sumažėjo, skirtumai išlieka, o aukštynkryptė konvergencija valstybėse narėse beveik pagal visus socialinius rodiklius buvo nepakankama.** 2024 m. visų gyventojų ir vaikų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) ES šiek tiek sumažėjo. Nepaisant to, rezultatai valstybėse narėse labai skyrėsi, o aiškių konvergencijos ženklų nebuvo. Kalbant apie vaikus, kuriems gresia skurdas, šalių, kuriose padėtį reikia stebėti arba kurių padėtis yra kritinė, skaičius 2024 m. padidėjo iki aštuonių. AROPE lygio skirtumai iš dalies susiję su dideliais socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikio skurdo mažinimui skirtumais. 2024 m. šis rodiklis ES šiek tiek pablogėjo ir dėl jo susidarė didžiausias kritinės padėties ir padėties, kurią reikia stebėti, atvejų skaičius (vienuolika), o aiškios aukštynkryptės konvergencijos nebuvo. Pajamų nelygybė (vertinama pagal S80/S20 rodiklį, arba pajamų kvintilio dalies santykį) 2024 m. pagerėjo ir gerokai sumažėjo kritinės padėties ir padėties, kurią reikia stebėti, atvejų. Tačiau šalių, kuriose nelygybės lygis buvo didžiausias, padėtis toliau blogėjo, o šalių, kuriose padėtis buvo gera, rezultatai pagerėjo, taigi, skirtumai išaugo. Taip pat pastebimi dideli regioniniai skirtumai, be kita ko, aukštas skurdo ar socialinės atskirties lygis ES atokiausiuose regionuose. Realiosios bendrosios disponuojamosios namų ūkių pajamos vienam gyventojui 2024 m. gerokai padidėjo. Nors visose šalyse padėtis pagerėjo, didžiausias padidėjimas užfiksuotas tose valstybėse narėse, kuriose padėtis jau buvo gera, o tai reiškia, kad esama skirtumų; 9 šalyse padėtis buvo kritinė arba padėtį reikia stebėti. Pranešta, kad šiek tiek pablogėjo padėtis, susijusi su subjektyviai nurodytais nepatenkintais medicininės priežiūros poreikiais, o 2024 m. konvergencija apskritai buvo labai nedidelė. Priešingai, galima pastebėti tam tikrą aukštynkryptę konvergenciją, susijusią su per didelių išlaidų būstui rodikliu, kuris pagerėjo beveik dviejuose trečdaliuose valstybių narių.

Atliekant šalių pirmojo etapo analizę nustatytos devynios valstybės narės, dėl kurių reikia atlikti išsamesnę antrojo etapo analizę atsižvelgiant į iššūkius, nustatytus pagal socialinių rodiklių suvestinės pagrindinius rodiklius, kurie rodo potencialią riziką aukštynkryptei socialinei konvergencijai. Ši rizika vertinama taikant SKS metodiką, pagal kurią atsižvelgiama į kiekvieno socialinių rodiklių suvestinės pagrindinio rodiklio lygį ir metinį pokytį, palyginti su ES vidurkiu, kaip nurodyta susijusiose Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto pagrindinėse gairėse ir pagrindinėje darbo grupės ataskaitoje (žr. intarpą šio skirsnio pabaigoje). Šios valstybės narės yra Bulgarija, Graikija, Ispanija, Italija, Lietuva, Liuksemburgas, Rumunija, Latvija ir Suomija. Septynių iš šių valstybių narių antrojo etapo analizė atlikta ir praėjusiais metais (nors kai kuriose iš jų pastebėtas pagerėjimas, kaip aptarta šiame skyriuje), Latvija ir Suomija šiais metais įtrauktos pirmą kartą[323], o Kroatija, Estija ir Vengrija, kurios praėjusiais metais buvo įtrauktos į antrojo etapo analizę, šiais metais neįtrauktos[324]. Pirmiau nurodytose devyniose šalyse nustatyta galima rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai dėl sudėtingos padėties daugelyje politikos sričių, o Latvijoje, Lietuvoje, Liuksemburge ir Suomijoje taip pat didelės reikšmės turėjo padėties blogėjimas laikui bėgant mažesniame skaičiuje politikos sričių. Rodikliai, rodantys galimą riziką aukštynkryptei socialinei konvergencijai daugumoje pirmiau minėtų šalių, be kita ko, yra pajamų nelygybė, bendras AROPE lygis ir socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui, taip pat mokyklos nebaigusių asmenų dalis, NEET jaunimo dalis, užimtumo lygis, realiųjų bendrųjų disponuojamųjų namų ūkių pajamų augimas vienam gyventojui, gyventojų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalis ir vaikų AROPE lygis. Dėl šių devynių valstybių narių 2026 m. pavasarį Komisijos tarnybos atliks išsamesnę antrojo etapo analizę.

---

[323] Latvija įtraukta dėl padidėjusios NEET jaunimo dalies, taip pat dėl nedarbo ir ilgalaikio nedarbo lygio. Tai taip pat siejama su mažu ir mažėjančiu socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikiu skurdo mažinimui ir ryškiu vaikų iki 3 metų dalyvavimo oficialios vaikų priežiūros sistemoje padėties pablogėjimu. Kalbat apie Suomiją, antrojo etapo analizė daugiausia susijusi su santykiniu nedarbo lygio ir ilgalaikio nedarbo lygio pablogėjimu.

[324] Estijai, Vengrijai ir Kroatijai, kurių antrojo etapo analizė taip pat buvo atlikta praėjusiais metais, šiemet tai netaikoma. Estijoje ji neatliekama dėl pajamų nelygybės, disponuojamųjų namų ūkių pajamų, AROPE lygio, socialinių pervedimų poveikio skurdo mažinimui ir nepatenkintų medicininės priežiūros poreikių pagerėjimo. Vengrija taip pat neįtraukta į antrojo etapo analizę, nes naujausi duomenys rodo, kad pagerėjo švietimo ir mokymo įstaigų nebaigusių asmenų, AROPE lygio (bendras ir vaikų), asmenų su negalia užimtumo skirtumo ir ilgalaikio nedarbo lygio rodikliai. Kroatijoje 2024 m. fiksuojamas visų socialinių rodiklių, pagrįstų ES SPGS, laiko eilučių lūžis, todėl pokyčių prasmingai interpretuoti neįmanoma. Šis struktūrinis lūžis visų pirma lemia tai, kad padėtį, susijusią su AROPE lygiu (bendro ir vaikų), reikia stebėti.

3.1.1 lentelė. Socialinių rodiklių suvestinė: valstybėms narėms kylančių iššūkių apžvalga pagal pagrindinius rodiklius

			Geriausių rezultatų pasiekusios šalys	Rezultatai geresni už vidurkį	Rezultatai geri, bet padėtį reikia stebėti	Vidutiniški rezultatai	Rezultatai prasti, bet gerėja	Padėtį reikia stebėti	Kritinė padėtis
Lygios galimybės	Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi programose (per pastaruosius 12 mėnesių, išskyrus mokymą darbo vietoje, 25–64 metų gyventojų proc.)	2022	DE, HU, NL, SE	AT, DK, EE, FI, FR, IE, LU, MT, SK		BE, ES, LV, PT	RO	CY, HR, IT, LT, SI	BG, CZ, EL, PL
	Mokyklos nebaigę asmenys (18–24 m. amžiaus gyventojų proc.)	2024	EL, HR, IE, PL	BG, CZ, PT, SI		AT, BE, FI, FR, LV, MT, NL, SE	HU	CY, DK, EE, IT, LT, LU, SK	DE, ES, RO
	Asmenų, turinčių bazinio ar aukštesnio lygio bendrus skaitmeninius įgūdžius, dalis (16–74 metų amžiaus gyventojų proc.)	2023	FI, IE, NL	AT, BE, CZ, DK, EE, ES, HU, SE		DE, EL, FR, LT, MT, PT		CY, HR, IT, LU, LV, SI, SK	BG, PL, RO
	NEET jaunimo rodiklis (visų 15–29 metų amžiaus gyventojų proc.)	2024	MT, NL, SE	CZ, DE, DK, HR, IE, PT, SI		AT, BE, ES, FI, HU, PL, SK	BG, CY, EL	EE, FR, LU, LV	IT, LT, RO
	Lyčių užimtumo skirtumas (proc. punktais)	2024	EE, LT, LV	HR, HU, LU, PT, SE	FI	AT, BE, BG, DE, ES, FR, IE, NL, SI	CZ	CY, DK, PL, SK	EL, IT, MT, RO
	Pajamų kvintilio dalies santykis (S80/S20)	2024	BE, CZ, SI, SK	FI, IE, MT, NL, PL, RO		AT, CY, DE, DK, EE, FR, HR, HU, LU, SE	PT	EL, ES, IT	BG, LT, LV
Sąžiningos darbo sąlygos	Užimtumo lygis (20–64 m. amžiaus gyventojų proc.)	2024	CZ, MT, NL	CY, DE, DK, HU, IE	EE, SE	AT, BG, LT, LV, PL, PT, SI, SK	EL, HR	FI, FR, LU	BE, ES, IT, RO
	Nedarbo lygis (15–74 metų darbo jėgos proc.)	2024	CZ, DE, MT, PL	BG, CY, HR, HU, IE, IT, NL, SI		AT, BE, PT, RO, SK	EL, ES	DK, EE, FR, LT, LU, LV	FI, SE
	Ilgalaikio nedarbo lygis (15–74 metų darbo jėgos proc.)	2024	MT, NL	AT, CY, CZ, DE, IE, PL, SI	DK	BE, BG, FR, HR, HU, LT, LU, RO, SE	EL, ES, IT	EE, FI, LV, PT	SK
	Bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų vienam gyventojui augimas (indeksas, 2008 m. = 100)	2024	HU, MT, PL, RO	HR, LT, PT		CZ, DE, DK, EE, FR, IE, LV, SE, SI, SK		AT, BE, CY, ES, FI, LU, NL	EL, IT
Socialinė apsauga ir įtraukties	Skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis (visų gyventojų proc.)	2024	CZ, NL, SI	AT, CY, DK, EE, IE, PL, SE	FI	BE, DE, FR, HU, LU, MT, PT, SK	RO	HR, IT, LV	BG, EL, ES, LT
	Vaikų skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis (0–17 m. amžiaus gyventojų proc.)	2024	CY, CZ, DK, NL, SI	EE, IE, LV, PL, SK	FI	AT, BE, DE, HU, LT, PT, SE	RO	EL, FR, HR, IT, LU, MT	BG, ES
	Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui (skurdo rizikos lygio sumažinimo proc.)	2024	BE, DK, FI	AT, CZ, EE, NL, PL, SE	FR, IE	CY, IT, SI, SK	RO	BG, DE, ES, HU, LT, LU, MT	EL, HR, LV, PT
	Asmenų su negalia užimtumo skirtumas (proc. punktais)	2024	SI	AT, CZ, DE, EE, FI, FR, LV, NL, SE	PT	CY, DK, EL, HU, MT, SK	BG	BE, ES, IT	HR, IE, LT, PL, RO
	Per didelės išlaidos būstui (visų gyventojų proc.)	2024	CY	BG, HR, IE, IT, LU, NL, PL, RO, SI		AT, BE, CZ, ES, FI, FR, LV, MT, SK		DE, EE, HU, LT, PT, SE	DK, EL
	Oficialios vaikų priežiūros sistemoje dalyvaujantys vaikai iki 3 metų (jaunesnių nei 3 metų gyventojų proc.)	2024	FR, NL, PT, SE, SI	BE, ES, FI, LT, LU	DK	AT, CY, EE, EL, HR, IT		BG, DE, IE, LV, MT	CZ, HU, PL, RO, SK
	Subjektyviai nurodytas nepatenkintas medicininės priežiūros poreikis (16 metų ir vyresnių gyventojų proc.)	2024		AT, BE, BG, CY, CZ, DE, HR, HU, LU, MT, NL, RO, SK		DK, ES, FR, IE, IT, LT, PL, PT, SE, SI	EE		EL, FI, LV

Pastaba. Duomenys atnaujinti 2025 m. spalio 30 d. Suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje rodiklio priešpaskutinė vertė yra 2016 m. vertė, o skirstymą į kategorijas lemia pokytis nuo tos vertės iki 2022 m. vertės. Kadangi asmenų, turinčių bent bazinio lygio bendrus skaitmeninius įgūdžius, dalies rodiklio duomenys renkami kas antrus metus, skirstymą į kategorijas lemia pokytis nuo 2021 iki 2023 m. Bulgarijos duomenų apie bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų vienam gyventojui augimą neturima. Duomenų apie Liuksemburgo asmenų su negalia užimtumo skirtumą nėra. Nutrūkusios laiko eilutės ir kitos žymos nurodytos 3 ir 4 prieduose.

3.1.1 diagrama. Užimtumo, įgūdžių ir socialinių tendencijų bei iššūkių apžvalga pagal socialinių rodiklių suvestinės pagrindinius rodiklius

ES vidurkis, tendencijos ir valstybių narių pasiskirstymas remiantis konkrečiu jų klasifikavimu bendroje užimtumo ataskaitoje pagal kiekvieną pagrindinį rodiklį, taip pat apibendrinant pagal tris Europos socialinių teisių ramsčio skyrius

Pagrindinis rodiklis	Metai	ES vidurkis
LYGIOS GALIMYBĖS		
Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi programose	2022	39.5
Mokyklos nebaigę asmenys	2024	9.4
Asmenų, turinčių bazinio ar aukštesnio lygio bendrus skaitmeninius įgūdžius, dalis	2023	55.6
NEET jaunimo rodiklis	2024	11.1
Lyčių užimtumo skirtumas	2024	10.0
Pajamų kvintilio dalies santykis (S80/S20)	2024	4.66
SĄŽININGOS DARBO SĄLYGOS		
Užimtumo lygis	2024	75.8
Nedarbo lygis	2024	5.9
Ilgalaikio nedarbo lygis	2024	1.9
Bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui augimas	2024	114.3
SOCIALINĖ APSAUGA IR ĮTRAUKTIS		
Skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis	2024	21.0
Vaikų skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis	2024	24.2
Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui	2024	34.2
Asmenų su negalia užimtumo skirtumas	2024	24.0
Per didelės išlaidos būstui	2024	8.2
Oficialios vaikų priežiūros sistemoje dalyvaujantys vaikai iki 3 metų	2024	39.2
Subjektyviai nurodytas nepatenkintas medicininės priežiūros poreikis	2024	2.5

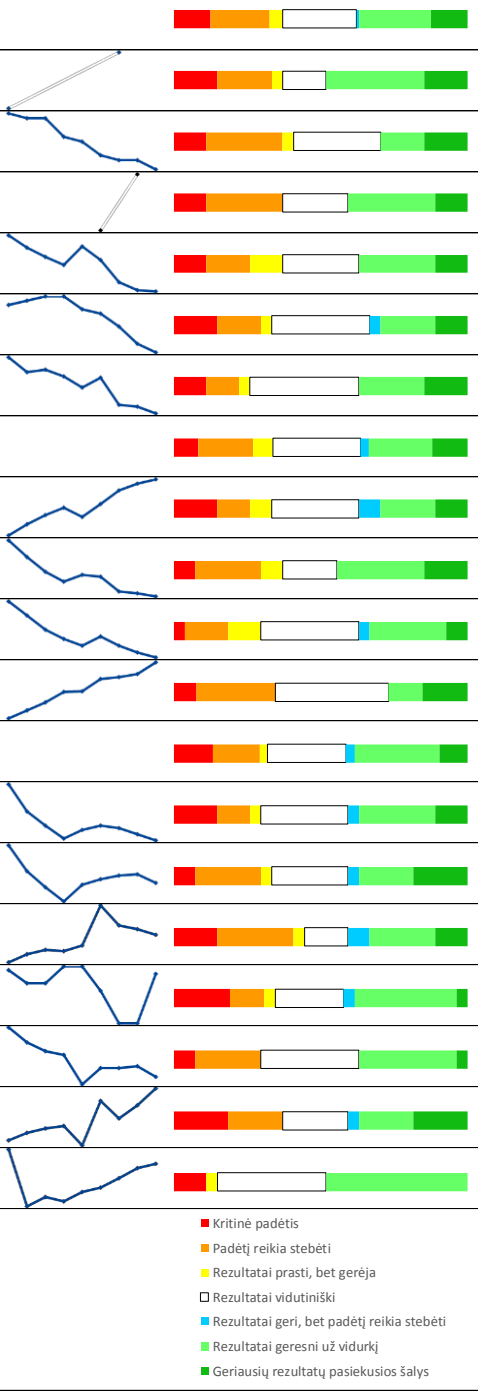

Pastabos. Trūksta kai kurių šalių duomenų pagal kai kuriuos rodiklius. Žr. pastabą, pateiktą prie 3.1.1 lentelės.

3.1.1 intarpas. Metodinis požiūris, pagal kurį nustatoma potenciali rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai per šalių pirmojo etapo socialinės konvergencijos analizę

Analizė grindžiama esamomis priemonėmis, parengtomis kartu su valstybėmis narėmis per kelerius pastaruosius metus, visų pirma remiantis socialinių rodiklių suvestine ir bendros užimtumo ataskaitos (šviesoforo principu grindžiama) metodika[325]. Šalių pirmojo etapo analizė grindžiama visu socialinių rodiklių suvestinės pagrindinių rodiklių rinkiniu. Kiekvienas rodiklis nagrinėjamas pagal bendros užimtumo ataskaitos metodiką, o tai lemia valstybių narių santykinę poziciją, išreiškiamą standartiniais nuokrypiais nuo rodiklio vertės absoliučiojo dydžio vidurkio ir jo pokyčio, palyginti su metais prieš tai, vidurkio (žr. 4 priedą, kuriame pateikta techninė informacija). Atitinkamos šalies rezultatai apibendrinami priskiriant vieną iš septynių galimų kiekvieno rodiklio kategorijų („geriausių rezultatų pasiekusi šalis“, „rezultatai geresni už vidurkį“, „rezultatai geri, bet padėtį reikia stebėti“, „vidutiniški rezultatai“, „rezultatai prasti, bet gerėja“, „padėtį reikia stebėti“, „kritinė padėtis“). Naudojama tai atitinkanti sutartinių spalvų (nuo žalios iki raudonos) skalė.

325 Žr. Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto pagrindines gaires, pagrįstas Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto darbo grupės ataskaita dėl socialinės konvergencijos sistemos nustatymo Europos semestre.

Kiekvienas iš socialinių rodiklių suvestinės pagrindinių rodiklių įvertinamas siekiant nustatyti, ar dėl jo kyla potenciali rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, taigi ar reikia atlikti tolesnę antrojo etapo analizę. Kategorija „kritinė padėtis“ priskiriama valstybėms narėms, kurių konkretaus rodiklio rezultatai daug prastesni už ES vidurkį ir kuriose padėtis blogėja arba nepakankamai gerėja, palyginti su metais prieš tai. Kategorija „padėtį reikia stebėti“ priskiriama dviem atvejais: kai valstybės narės įvertinimas pagal konkretų rodiklį yra prastesnis už ES vidurkį ir padėtis toje šalyje blogėja arba nepakankamai greitai gerėja ir b) kai esamo lygio įvertinimas atitinka ES vidurkį, tačiau padėtis blogėja daug greičiau nei ES vidurkis. Laikoma, kad tolesnė antrojo etapo analizė reikalinga tų valstybių narių, kurių šešių ar daugiau socialinių rodiklių suvestinės pagrindinių rodiklių rezultatai naujausioje bendroje užimtumo ataskaitoje žymimi raudona spalva (kritinė padėtis) arba oranžine spalva (padėtį reikia stebėti), atžvilgiu. Papildoma priežastis manyti, kad padėtį reikia analizuoti toliau, yra tada, kai rodiklio rezultatas, žymimas raudona ar oranžine spalva (kaip paaiškinta pirmiau), du *iš eilės* kartus pablogėja pagal bendroje užimtumo ataskaitoje nustatytą klasifikaciją. Pavyzdžiui, 2025 m. bendroje užimtumo ataskaitoje statusas pakeistas iš „vidutiniški rezultatai“ į „rezultatai prasti, bet gerėja“, o 2026 m. bendroje užimtumo ataskaitoje nustatyta, kad padėtis dar pablogėjo ir tapo kritinė. Tai būtų laikoma papildoma įspėjamąja žyma artėjant prie bendros minimalios šešių tokių žymų ribos. Pavyzdžiui, jei 2026 m. bendroje užimtumo ataskaitoje nurodyta, kad šalyje penki socialinių rodiklių suvestinės pagrindiniai rodikliai žymimi raudona ar oranžine spalva ir vieno iš šių penkių rodiklių padėtis du iš eilės kartus užfiksuota kaip pablogėjusi 2025 ir 2026 m. bendrose užimtumo ataskaitose, laikoma, kad 2026 m. bendroje užimtumo ataskaitoje tai šaliai priskirtos iš viso šešios įspėjamosios žymos (penki raudonos ar oranžinės spalvos signalai pagal rodiklius 2026 m. bendroje užimtumo ataskaitoje ir vieno iš tų rodiklių padėtis pablogėjusi du kartus iš eilės). Dėl to taip pat būtų reikalinga antrame etape atlikti tolesnę analizę. Vertinant bendrą įspėjamųjų žymų skaičių, artėjantį prie ribos, atsižvelgiama į bet kokius duomenų eilučių lūžius ir į duomenų kokybės bei aiškinimo klausimus.

Socialinių rodiklių suvestinės pagrindiniai rodikliai ir jų vertinimas grindžiami naujausiais duomenimis, kurie yra prieinami duomenų fiksavimo pabaigos dieną[326]**.** Kai konkrečios šalies vertinimui pagal bendroje užimtumo ataskaitoje nustatytą klasifikaciją trūksta reikiamų duomenų, informacijos spragoms užpildyti naudojamos atitinkamos bendroje užimtumo ataskaitoje nustatytos kategorijos iš ankstesnės bendros užimtumo ataskaitos laidos (jei yra). Jei rodiklio verčių trūksta ir naujausioje, *ir* prieš ją ėjusioje bendros užimtumo ataskaitos laidoje, į bendroje užimtumo ataskaitoje nustatytas kategorijas neatsižvelgiama nustatant orientacinę 6 įspėjamųjų žymų ribą, kurią viršijus atliekama antrojo etapo analizė.

[326] 2026 m. bendrai užimtumo ataskaitai renkamų duomenų fiksavimo pabaigos data yra 2025 m. spalio 30 d. Naudoti duomenys ir susijusios statistinės žymos, pvz., lūžiai, pateikti ataskaitos 3 priede. Lūžiai taip pat nurodomi šalių aprašuose, jei jie susiję su bendros užimtumo ataskaitos kategorijomis, kurios įskaičiuojamos į ribinę vertę dėl antrojo etapo analizės.

3.2. Konkrečių šalių pirmojo etapo analizė

Belgija

2024 m. ir toliau susidurta su sunkumais, susijusiais su užimtumo lygiu, taip pat vis dar labai trūko darbo jėgos. Realiajam BVP paaugus 1,1 proc., 2024 m. užimtumo lygis šiek tiek padidėjo (0,2 proc. punkto) iki 72,3 proc., bet nesiekia 75,8 proc. ES vidurkio, taigi vėl susidarė kritinė padėtis. Taip yra daugiausia dėl Belgijos ekonominio aktyvumo lygio (70,8 proc.), kuris yra žemesnis už ES vidurkį (75,3 proc.). Taip pat toliau matomi dideli regioniniai skirtumai. Be to, kai kurių grupių, pavyzdžiui, žemo išsilavinimo asmenų (20–64 m., 47,5 proc.), asmenų, gimusių ne ES (20–64 m., 59,4 proc.), ir vyresnio amžiaus asmenų (55–64 m., 59,4 proc.), užimtumo lygis dar žemesnis. Asmenų su negalia užimtumo skirtumas (33,1 proc. punkto) ir toliau buvo gerokai didesnis už ES vidurkį (24,0 proc. punkto) ir dabar šią padėtį reikia stebėti. O vyrų ir moterų užimtumo lygio skirtumas Belgijoje buvo vidutiniškas, kaip ir nedarbo bei ilgalaikio nedarbo lygis (atitinkamai 5,7 proc. ir 2,0 proc.). Galiausiai bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui augimo indeksas (2008 m. = 100) 2024 m. pagerėjo (nuo 106,5 proc. 2023 m. iki 107,1), tačiau vis dar nepasiekė ES vidurkio, tad padėtį vis dar reikia stebėti.

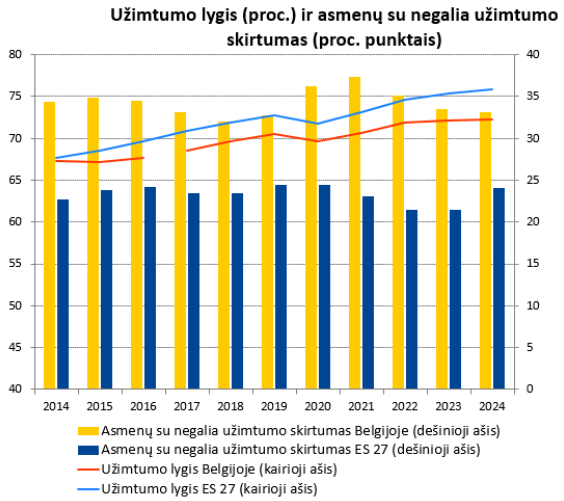

Pastaba. 2017 m. (BE) užimtumo lygio duomenų laiko eilutė yra nutrūkusi.
Šaltinis – Eurostatas [lfsi_emp_a], ES darbo jėgos tyrimas, ir [tepsr_sp200], ES SPGS.

Belgijos rezultatai švietimo ir įgūdžių srityje daugiausia yra vidutiniški. Mokymosi programose dalyvaujančių suaugusiųjų dalis yra vidutiniška – 2022 m. ji siekė 34,9 proc. (palyginti su 39,5 proc. ES), nors nuo 2016 m. ji mažėjo. Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) ir mokyklos nebaigusio jaunimo (15–29 m.) dalis sumažėjo. Ji atitinkamai siekia 9,9 ir 7,0 proc. ir vis dar yra gerokai mažesnė už atitinkamą ES vidurkį (11,1 ir 9,4 proc.), nors yra tam tikrų regioninių skirtumų. Belgijos gyventojų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalis (59,4 proc. 2023 m.) yra didesnė už vidurkį. Vaikų, kuriems teikiamos oficialios vaikų priežiūros paslaugos, dalis 2024 m. buvo 52,3 proc. (tačiau vaikų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis buvo gerokai mažesnė – 20,1 proc.), t. y. 3,9 proc. punkto mažesnė nei 2023 m.

Socialinė politika padėjo sumažinti skurdo ir socialinės atskirties riziką bei pajamų nelygybę. Belgija yra viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių pagal socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikį skurdo mažinimui (53,1 proc., palyginti su 34,2 proc. ES) ir pagal pajamų nelygybę, vertinamą pagal pajamų kvintilio dalies santykį (3,45 proc., palyginti su 4,66 proc. ES). Tiek bendras AROPE lygis (18,3 proc.), tiek vaikų AROPE lygis (20,2 proc.) 2024 m. buvo vidutiniškas, tačiau vaikų AROPE lygis padidėjo (0,6 proc. punkto) pirmą kartą nuo 2017 m. Subjektyviai nurodyti nepatenkinti medicininės priežiūros poreikiai 2024 m. siekė tik 1,4 proc., taigi rezultatai yra geresni už vidurkį, o per didelių būsto išlaidų naštos lygis siekė 6,7 proc. ir buvo vidutiniškas (8,2 proc. ES).

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 3 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, neatrodo, kad **Belgijoje galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antro etapo analizės atlikti nereikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Bulgarija

Bulgarija susiduria su dideliais sunkumais socialinėje srityje. Dėl asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalies (AROPE lygio) nustatyta kritinė padėtis, nes ji yra viena didžiausių ES (30,3 proc., palyginti su 21,0 proc. 2024 m.); pastaruoju metu ji padidėjo, o praėjusiais metais labai sumažėjo (tuo metu padėtis buvo prasta, bet gerėjanti). Ypač aukštas vaikų AROPE lygis, kuris 2024 m. pasiekė 35,1 proc., t. y. gerokai viršijo 24,2 proc. ES vidurkį, todėl padėtis taip pat yra kritinė. Asmenys su negalia (43,8 proc.), vyresnio amžiaus asmenys (36,6 proc.), kaimo vietovėse gyvenantys asmenys (40,8 proc.) ir romai ir toliau patiria didesnę skurdo ar socialinės atskirties riziką nei kiti asmenys[327]. Apskritai socialiniai pervedimai (išskyrus pensijas) Bulgarijoje vis dar šiek tiek mažino skurdą (27,7 proc., palyginti su 34,2 proc. ES) ir padėtį reikia stebėti (praėjusiais metais rezultatai buvo prasti, bet gerėjantys). Be to, pajamų nelygybė, vertinama pagal pajamų kvintilio dalies santykį, yra viena didžiausių ES (6,96, palyginti su 4,66) po vieno didžiausių padidėjimų, palyginti su ankstesniais metais, tad padėtis taip pat yra kritinė.

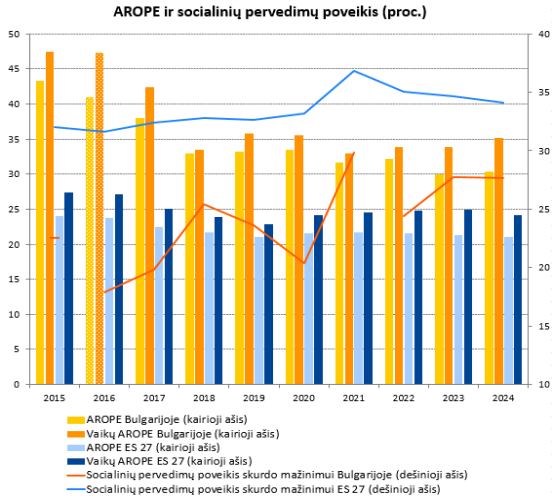

Pastaba. 2016 m. (BG) AROPE laiko eilutės lūžis ir (BG) poveikis 2016 ir 2022 m.
Šaltinis – Eurostatas [ilc_peps01n], [tespm050], ES SPGS.

Šalyje kyla iššūkių, susijusių su įgūdžių ugdymu. Nors, palyginti su praėjusiais metais, vaikų iki trejų metų dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros sistemoje padidėjo 3,8 proc. punkto, 2024 m. jis išliko gerokai mažesnis už ES vidurkį (21,2 proc., palyginti su 39,2 proc.), tad padėtį reikia stebėti. Tai kelia sunkumų, susijusių su mokymosi perspektyvomis, be kita ko, vėliau gyvenime. Daugiau kaip pusei penkiolikmečių moksleivių trūksta pagrindinių įgūdžių (53,6 proc. trūksta matematikos įgūdžių pagal 2022 m. PISA). Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje 2022 m. buvo 9,5 proc. (ES – 39,5 proc.); jo lygis yra vienas žemiausių ES ir mažėjo nuo 2016 m., todėl padėtis yra kritinė. Tai pasakytina ir apie suaugusiųjų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalį – 2023 m. ji buvo 35,5 proc., palyginti su 55,6 proc. ES, nors nuo 2021 m. ji padidėjo. Pagerinus įgūdžių ugdymą galėtų padidėti našumas ir būtų remiama žalioji ir skaitmeninė pertvarka.

327 Žr. ES pagrindinių teisių agentūra, Romų ir klajoklių teisės 13 Europos šalių, 2024 m..

Apskritai darbo rinkos rezultatai išliko geri, nors kai kurių pažeidžiamų grupių atžvilgiu padėtį dar reikėtų gerinti. Dėl spartaus ekonomikos augimo 2024 m. užimtumo lygis pasiekė istoriškai aukštą lygį – 76,8 proc. ir viršijo ES vidurkį (75,8 proc.), o nedarbo lygis toliau mažėjo ir nukrito iki 4,2 proc. (ES – 5,9 proc.). Ilgalaikio nedarbo lygis pagerėjo tik nežymiai – 2023–2024 m. jis sumažėjo 0,1 proc. punkto iki 2,2 proc. ir viršija 1,9 proc. ES vidurkį. Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis mažėjo, kaip ir ES, ir dabar rezultatai yra prasti, bet gerėja – 12,7 proc. 2024 m. (1,6 proc. punkto didesnė už ES vidurkį). Nors asmenų su negalia užimtumo skirtumas sumažėjo iki 35,4 proc. punkto ir dabar rezultatai yra prasti, bet gerėjantys (praėjusiais metais padėtis buvo kritinė), jis vis dar gerokai viršija ES vidurkį (24,0 proc. punkto).

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 7 rodiklių, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, nustatyta, kad **Bulgarijoje gali kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl tolesnę antro etapo analizę atlikti reikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Čekija

Apskritai darbo rinkos rezultatai yra teigiami, tačiau tam tikros gyventojų grupės patiria sunkumų. 2024 m. vėl pradėjusi augti, Čekijos ekonomika buvo viena iš geriausių rezultatų pasiekusių ES šalių – užimtumo lygis nuolat didėjo ir buvo aukštas (82,3 proc.), o nedarbo lygis buvo žemas ir stabilus (2,6 proc.). Ilgalaikio nedarbo lygio rezultatai buvo geresni už vidurkį – 2024 m. jis siekė 0,8 proc. Tai pasakytina ir apie nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo (15–29 m.) dalį, kuri 2024 m. gerokai sumažėjo (1,5 proc. punkto) iki 8,6 proc. Asmenų su negalia užimtumo skirtumas sumažėjo iki 21,7 proc. punkto, t. y. nesiekė ES vidurkio, kuris yra 24,0 proc. punkto. 2024 m. vyrų ir moterų užimtumo skirtumas taip pat sumažėjo (1,3 proc. punkto) ir pasiekė 12,6 proc. punkto, tačiau vis dar viršija ES vidurkį, kuris yra 10,0 proc. punkto, todėl rezultatai yra prasti, bet gerėja. Tačiau padėtis, susijusi su vaikų iki trejų metų dalyvavimo oficialios vaikų priežiūros sistemoje lygiu, išliko kritinė – 2024 m. jis buvo tik 7,3 proc., t. y. gerokai mažesnis už 39,2 proc. ES vidurkį. Taip yra dėl nepakankamų ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugų pajėgumų; tai gali turėti įtakos vaikų ilgalaikėms mokymosi perspektyvoms ir moterų dalyvavimui darbo rinkoje. Galiausiai, aktyvesnis nepakankamai atstovaujamų grupių, pavyzdžiui, moterų, perkeltųjų Ukrainos piliečių ir romų, dalyvavimas darbo rinkoje galėtų padėti sumažinti darbo jėgos ir įgūdžių trūkumą.

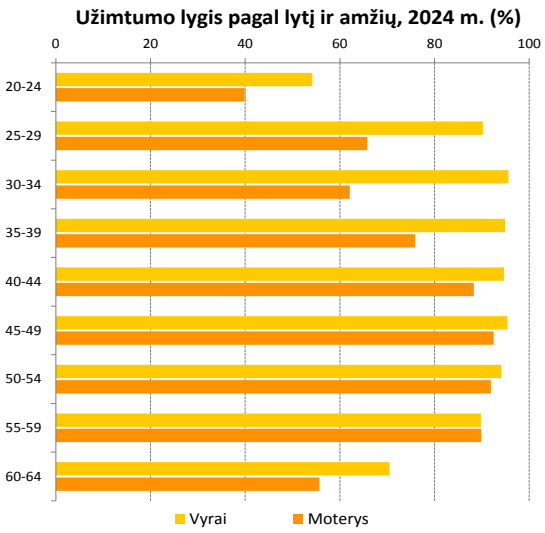

Šaltinis – Eurostatas [lfsa_ergan], ES darbo jėgos tyrimas.

Su įgūdžiais susiję Čekijos rezultatai geri, tačiau atsiliekama suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje srityje. Mokyklos nebaigusių asmenų dalis 2024 m. sumažėjo iki 5,4 proc. (palyginti su 9,4 proc. ES vidurkiu) – šis rodiklis yra geresnis už vidurkį. Tai pasakytina ir apie suaugusiųjų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalį, kuri 2023 m. buvo 69,1 proc. (ES – 55,6 proc.). Tačiau padėtis, susijusi su suaugusiųjų dalyvavimu mokymosi veikloje dalimi, yra kritinė – 2022 m. ji buvo tik 21,2 proc., palyginti su 39,5 proc. ES vidurkiu.

Šalies rezultatai socialinėje srityje buvo teigiami. 2024 m. asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) iš viso siekė 11,3 proc., o vaikų AROPE rodiklis siekė 15,4 proc. (palyginti su atitinkamai 21,0 ir 24,2 proc. ES), todėl šalis buvo viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių. Bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksas (2008 m. = 100) 2024 m. buvo 125,2 proc., taigi šiek tiek pagerėjo, palyginti su 123,6 proc. 2023 m. (ES – 114,3), ir yra vidutiniškas. 2024 m. per didelių išlaidų būstui rodiklis siekė 9,2 proc. ir taip pat buvo vidutiniškas. Be to, subjektyviai nurodytų nepatenkintų medicininės priežiūros poreikių atžvilgiu Čekijos rezultatai ir toliau buvo geresni už vidurkį.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į du rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė, neatrodo, kad **Čekijoje galėtų kilti pavojus aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antro etapo analizės atlikti nereikia** (žr. intarpą 3.1.1).

Danija

Apskritai užimtumas yra didelis, tačiau su nedarbu susijusių problemų padaugėjo.

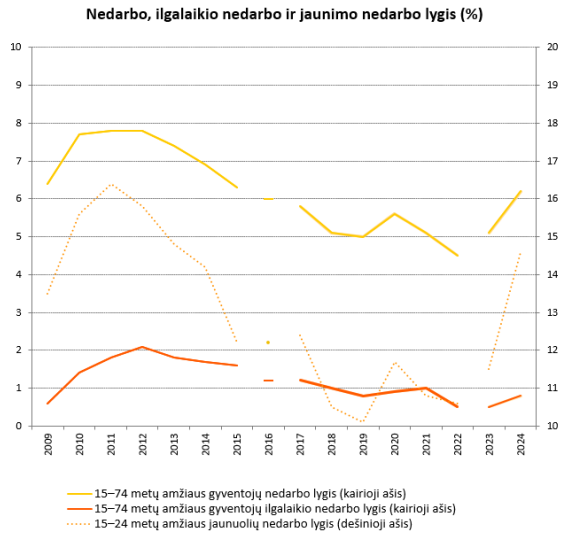

Pastabos. 2016, 2017 ir 2023 m. duomenų eilutė yra nutrūkusi.
Šaltinis – Eurostatas [une_rt_a], [une_ltu_a], ES darbo jėgos tyrimas.

Užimtumas toliau sparčiai augo – 2024 m. užimtumo lygis pasiekė 80,2 proc. (+ 0,4 proc. punkto, palyginti su 2023 m.), o tai rodo spartų ekonomikos augimą (3,5 proc.) ir didėjančią darbo jėgos pasiūlą. Tačiau kartu labai padidėjo nedarbo lygis (1,1 proc. punkto) – jis siekia 6,2 proc., t. y. pirmą kartą per dešimtmetį viršijo ES vidurkį, kuris yra 5,9 proc., tad padėtį reikia stebėti. Į jį įeinantis ilgalaikis nedarbas, kuris 2024 m. siekė 0,8 proc., vis dar yra vienas mažiausių ES, tačiau padidėjo, palyginti su 0,5 proc. praėjusiais metais, ir dabar rezultatas yra geras, bet jį reikia stebėti. Nors atrodo, kad spaudimas darbo rinkai mažėja, šalyje ir toliau trūksta darbo jėgos, visų pirma IRT, sveikatos priežiūros ir statybos sektoriuose, o regioniniai skirtumai išlieka[328]. Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo (15–29 m.) padėtis 2024 m. vis dar buvo geresnė už vidurkį, nors sumažėjo 0,6 proc. punkto iki 8,0 proc. Be to, antrus metus iš eilės didėjo vyrų ir moterų užimtumo skirtumas, nors ES lygmeniu jis mažėjo. Jis siekia 6,5 proc. punkto ir vis dar yra mažesnis už 10,0 proc. punkto ES vidurkį, tačiau padėtį reikia stebėti.

Apskritai Danijos rezultatai įgūdžių srityje yra geri, tačiau toliau matomas jaunimo pažeidžiamumas. Suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje lygis 2022 m. buvo 47,1 proc. (ES – 39,5 proc.), o suaugusiųjų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalis 2023 m. buvo 69,6 proc. (ES – 55,6 proc.) – abu rodikliai yra aukšti. Be to, 2024 m. mokyklos nebaigusių asmenų dalis vis dar buvo 10,4 proc. (palyginti su 9,4 proc. ES), tad padėtį reikia stebėti, be kita ko, atsižvelgiant į kvalifikuotos darbo jėgos trūkumą. Nors Danijoje vaikų iki trejų metų, dalyvaujančių oficialios vaikų priežiūros sistemoje, dalis yra viena didžiausių ES (62,9 proc.), ji sumažėjo 7,0 proc. punktais, todėl rezultatai yra geri, bet padėtį reikia stebėti.

328 Danijos darbo rinkos ir įdarbinimo agentūra (2025 m. kovo mėn.), įdarbinimo tyrimo ataskaita.

Socialinėje srityje rezultatai labai gerai, tačiau būsto išlaidos ir toliau sukuria naštą pažeidžiamoms grupėms. Padėtis, susijusi su skurdo ar socialinės atskirties rizika (AROPE lygiu), apskritai yra geresnė už vidurkį, ir Danija yra viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikio skurdo mažinimui ir vaikų AROPE lygiui srityje. 14,6 proc. (palyginti su 8,2 proc. ES) ir po 0,8 proc. punkto sumažėjimo asmenų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriems tenka pernelyg didelė būsto išlaidų našta, dalis vis dar yra viena didžiausių ES ir nurodoma kaip kritinė padėtis. Tai rodo ribotą įperkamo būsto pasiūlą didesniuose miestuose, kuriuose šis rodiklis siekė 22,7 proc. (palyginti su 8,6 proc. kaimo vietovėse).

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 4 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, neatrodo, kad **Danijoje galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antro etapo analizės atlikti nereikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Vokietija

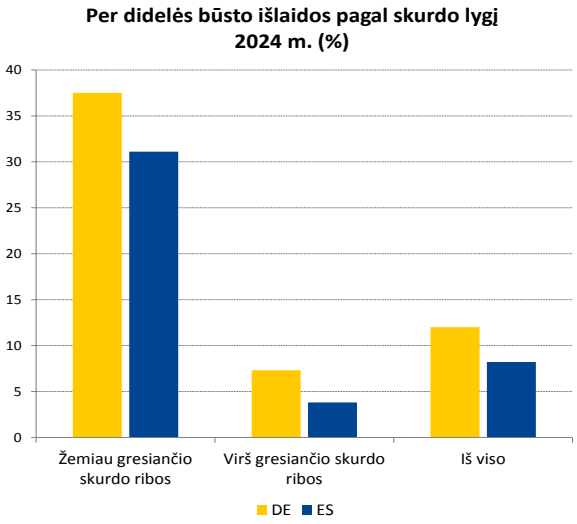

Šaltinis – Eurostatas [tessi163], ES SPGS.

Socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui sumažėjo, o sunkumų dėl būsto įperkamumo ir toliau kyla, nepaisant pagerėjimo. Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui 2024 m. labai sumažėjo – 35,7 proc., palyginti su 41,7 proc. 2023 m. Šis rodiklis vis dar yra didesnis už ES vidurkį (34,2 proc.), tačiau jį reikia stebėti[329]. 2024 m. asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) siekė 21,1 proc., t. y. šiek tiek sumažėjo, palyginti su 21,3 proc. 2023 m. (palyginti su 21,0 proc. ES). Vaikų AROPE lygis taip pat sumažėjo. Vokietijos rezultatai pagal abu rodiklius tebėra vidutiniški. 2024 m. gyventojų, kurių būsto išlaidos viršijo 40 proc. visų pajamų, dalis siekė 12,0 proc. (palyginti su 8,2 proc. ES), todėl, nepaisant sumažėjimo 1 proc. punktu, palyginti su ankstesniais metais, padėtį reikia stebėti. Kai kurie asmenys, pavyzdžiui, vyresnio amžiaus asmenys (vyresni nei 65 m.) ir asmenys, priklausantys mažiausių pajamų kvintiliui, patyrė ypač didelį poveikį – jų dalys siekė atitinkamai 15,3 ir 33,3 proc. (palyginti su 8,8 ir 27,8 proc. ES).

Švietimo ir įgūdžių srityje Vokietijos rezultatai suaugusiųjų mokymosi srityje yra geri, o dėl mokyklos nebaigusių asmenų ir toliau kyla iššūkių. Mokyklos nebaigusių asmenų dalis 2024 m. buvo viena iš didžiausių ir siekė 12,9 proc.[330] (ES – 9,4 proc.), todėl padėtis yra kritinė. Šiai sričiai reikia skirti dėmesio, be kita ko, atsižvelgiant į jaunimo pagrindinių įgūdžių blogėjimą nuo 2012 m. (pagal 2022 m. PISA). Tačiau suaugusiųjų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalis 2023 m. buvo vidutiniška ir siekė 52,2 proc. (tarp gyventojų grupių buvo didelių skirtumų). Suaugusiųjų, dalyvaujančių mokymosi veikloje, dalis buvo didelė – 53,7 proc. 2022 m., todėl Vokietija yra viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių ES.

329 Nacionalinis klausimynas buvo peržiūrėtas pasikeitus bedarbio pašalpų teisiniam pagrindui.
330 2024 m duomenų eilutė yra nutrūkusi.

Apskritai darbo rinka yra stipri, tačiau ir toliau susiduriama su darbo jėgos trūkumais, o moterys į darbo rinką integruotos nepakankamai. Nepaisant ekonomikos nuosmukio, užimtumo lygis 2024 m. toliau didėjo ir siekė 81,3 proc. (rezultatai geresni už vidurkį), o nedarbo lygis ir ilgalaikio nedarbo lygis darbo jėgos trūkumo sąlygomis išliko labai maži (atitinkamai 3,4 ir 0,9 proc.). Vokietijos rezultatai, susiję su nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo (NEET) dalimi, buvo geresni už vidurkį (8,7 proc., palyginti su 11,1 proc. ES). Nors lyčių užimtumo skirtumas yra vidutiniškas (2024 m. jis buvo 7,1 proc. punkto), darbo ne visą darbo laiką atotrūkis tarp lyčių išliko vienas didžiausių ES (37,2 proc. punkto, o ES – 20,1 proc. punkto). Taip yra ir dėl mokesčių sistemos struktūros, pagal kurią teikiama mažai paskatų siekiantiems didinti dirbamų valandų skaičių, ypač asmenims, gaunantiems mažą darbo užmokestį ir uždirbantiems papildomas šeimos pajamas. Vaikų iki trejų metų, kuriems teikiamos oficialios vaikų priežiūros paslaugos, dalis 2024 m. buvo gerokai mažesnė už ES vidurkį – 25,1 proc. (palyginti su 39,2 proc. ES), todėl padėtį reikia stebėti. Tai taip pat gali sudaryti kliūčių įsidarbinti asmenims, turintiems priežiūros pareigų.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 4 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, neatrodo, kad **Vokietijoje galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antro etapo analizės atlikti nereikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Estija

2024 m. Estijos ekonomika patyrė sąstingį, o tai neigiamai paveikė darbo rinką. Nedarbo lygis dar padidėjo (1,2 proc. punkto) ir 2024 m. pasiekė 7,6 proc., palyginti su mažėjančiu ES vidurkiu (5,9 proc. tais pačiais metais). Todėl padėtį, susijusią su šiuo rodikliu, reikia stebėti. Be to, ypač didelis buvo jaunimo (15–24 m.) nedarbo lygis – 19,1 proc. (palyginti su 14,9 proc. ES), o nedarbo lygis šiaurės rytuose buvo beveik dvigubai didesnis (13,5 proc., palyginti su 6,2–7,5 proc. kituose regionuose). Ilgalaikis nedarbas taip pat padidėjo nuo 1,3 proc. 2023 m. iki 1,8 proc. 2024 m. (ES lygis sumažėjo nuo 2,1 iki 1,9 proc.), ir dabar padėtį reikia stebėti. Užimtumo lygis šiek tiek sumažėjo – nuo 82,1 iki 81,8 proc., tačiau išliko gerokai didesnis už ES vidurkį (75,8 proc.) ir dabar rezultatai yra geri, bet padėtį reikia stebėti. Tačiau šalies lyčių užimtumo skirtumas yra vienas mažiausių ES – pastaruosius trejus metus Estija šiuo atžvilgiu buvo viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių. Bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksas (2008 m. = 100) 2024 m. buvo 131,0 ir buvo vidutiniškas.

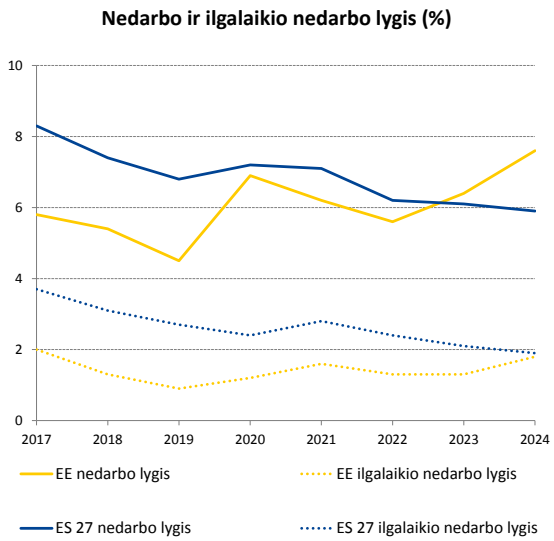

Šaltinis – Eurostatas [une_rt_a], [une_ltu_a], ES darbo jėgos tyrimas.

Kalbant apie švietimą ir įgūdžius, šalies rezultatai suaugusiųjų mokymosi ir skaitmeninių įgūdžių srityje ir toliau buvo geri, o kitose srityse padėtis pablogėjo. Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje išliko aktyvus, o suaugusiųjų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalis išliko didelė; abu rodikliai vis dar yra geresni už vidurkį. Tačiau mokyklos nebaigusių asmenų dalis 2024 m. padidėjo 1,3 proc. punkto iki 11,0 proc. (tai didžiausias lygis nuo 2019 m.), nepaisant teigiamų pokyčių praėjusiais metais, ir dabar padėtį reikia stebėti. Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis smarkiai padidėjo (1,4 proc. punkto) ir dabar siekia 11,0 proc. (11,1 proc. ES), todėl padėtį dabar taip pat reikia stebėti.

Estijoje matoma teigiamų pokyčių socialinės apsaugos ir įtraukties srityje. Asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) 2024 m. sumažėjo 2,0 proc. punkto iki 22,2 proc., o socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui padidėjo nuo 27,7 proc. 2023 m. iki 31,5 proc. 2024 m. Abu rodikliai rodo, kad padėtis gerėja ir dabar yra geresni už vidurkį, palyginti su praėjusiais metais, kai padėtį reikėjo stebėti. Pajamų nelygybė, vertinama pagal pajamų kvintilio dalies santykį, vėl yra 2021 m. lygio ir siekia 5,03 (ES lygis – 4,66). Nepaisant padarytos pažangos, vyresnių nei 65 metų asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis ir toliau viršijo ES vidurkį – 40,0 proc., palyginti su 19,2 proc. ES. Subjektyviai nurodytų nepatenkintų medicininės priežiūros poreikių dalis 2024 m. sumažėjo 4,4 proc. punkto iki 8,5 proc., tačiau rodiklis išliko gerokai didesnis už 2,5 proc. ES vidurkį. Todėl praėjusiais metais padėtis dėl šio rodiklio pasikeitė iš kritinės padėties į prastų rezultatų, bet gerėjančią padėtį. Kalbant apie neigiamus aspektus, per didelių išlaidų būstui rodiklis nuo 2021 m. padidėjo beveik dvigubai ir pasiekė 8,6 proc., todėl padėtį ir toliau reikia stebėti.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 5 rodiklius, pagal kuriuos padėtį reikia stebėti, neatrodo, kad **Estijoje galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antro etapo analizės atlikti nereikia** (žr. intarpą 3.1 skirsnyje).

Airija

2024 m. užimtumas toliau augo, tačiau asmenys, priklausantys nepalankioje padėtyje esančioms grupėms, vis dar susidūrė su sunkumais. Užimtumo lygis siekė 79,8 proc. tai dar vienas rekordiškai aukštas rezultatas, kurį daugiausia lėmė grynoji imigracija, dėl kurios padidėjo užimtumas, ir pradėjusi sparčiai augti ekonomika. Prie to taip pat prisidėjo aktyvesnis dalyvavimas darbo rinkoje, ypač moterų, o vyrų ir moterų užimtumo skirtumas sumažėjo iki 9,3 proc. punkto (rezultatas yra vidutiniškas). Tačiau vis dar daug moterų darbo rinkoje nedalyvauja dėl priežiūros pareigų. Remiantis socialinių rodiklių suvestinės pagrindiniu rodikliu, asmenų su negalia užimtumo skirtumas išliko vienas didžiausių ES (38,2 proc. punkto, palyginti su 24,0 proc. punkto ES), tad padėtis buvo kritinė – 2024 m. šis skirtumas padidėjo 1,5 proc. punkto[331]. Gerinant nepakankamai atstovaujamų grupių, tokių kaip asmenys su negalia, vienišos motinos ir vieniši tėvai, žemos kvalifikacijos asmenys, romų ir klajoklių mažumos, įsidarbinamumą, galima padėti šiems asmenims patekti į darbo rinką ir spręsti esamo ir būsimo darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemą.

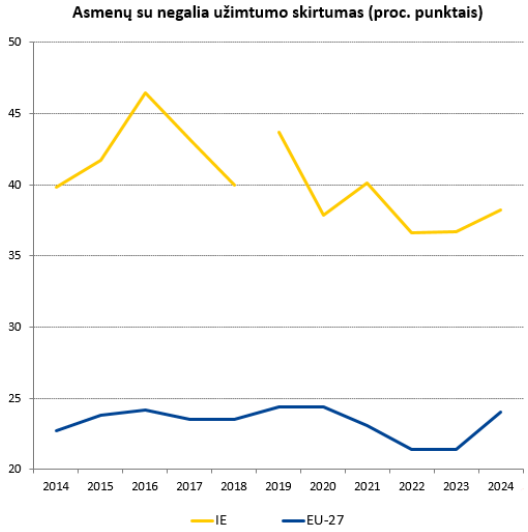

Pastaba. 2019 m. (IE) duomenų laiko eilutė yra nutrūkusi.
Šaltinis – Eurostatas [tepsr_sp200], ES SPGS.

[331] Dėl asmenų su negalia užimtumo skirtumo rodiklio savybių žr. pirmą išnašą 2.2.16 diagramoje.

Skurdo ar socialinės atskirties lygis sumažėjo, nors kai kurioms grupėms kylanti rizika yra didesnė. Skurdo ar socialinės atskirties rizika apskritai ir vaikams gresianti tokia rizika gerokai sumažėjo (atitinkamai 2,1 ir 3,4 proc. punkto) ir dabar rodiklis yra geresnis už vidurkį. Tačiau ši rizika buvo kur kas didesnė nepalankioje padėtyje esančioms grupėms, ypač vienišoms motinoms ir vienišiems tėvams, klajokliams ir asmenims su negalia. Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui 2024 m. gerokai sumažėjo (7,0 proc. punkto), tačiau jis siekė 50,8 proc. (gerokai didesnis už 34,2 proc. ES vidurkį) ir šiuo metu rezultatas yra geras, bet padėtį reikia stebėti. Vaikų iki trejų metų dalyvavimas oficialios vaikų priežiūros sistemoje 2024 m. padidėjo iki 24,4 proc. Tačiau padėtį vis dar reikia stebėti, nes rezultatas vis dar gerokai mažesnis už ES vidurkį (39,2 proc.). Nepaisant didelių investicijų ir pagerėjimo, toliau susiduriama su tam tikromis finansinėmis ir nefinansinėmis kliūtimis, taip pat regioniniais skirtumais. Airijos rezultatai, susiję su per didelių išlaidų būstui rodikliu, yra geresni už vidurkį. Vis dėlto būsto įperkamumas mažėja, nes pasiūla auga gerokai lėčiau už paklausą. Socialinio būsto laukiančių asmenų sąrašai yra ilgi ir didėja benamystės lygis[332].

Airijos švietimo ir įgūdžių rezultatai yra geri. Mokyklos nebaigusių asmenų dalis, 2024 m. siekusi 2,8 proc., buvo viena mažiausių po vieno iš didžiausių sumažėjimų ES, todėl Airija buvo viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių. 2022 m. PISA duomenimis, Airijos penkiolikmečiai yra vieni iš geriausių rezultatų pagrindinių įgūdžių (skaitymo, matematikos ir gamtos mokslų) srityje pasiekusių penkiolikmečių ES. 2023 m. Airijos suaugusiųjų pagrindiniai skaitmeniniai įgūdžiai taip pat buvo geri. 2022 m. jie taip pat buvo labiau linkę dalyvauti mokymosi veikloje, palyginti su ES vidurkiu (48,3 proc., palyginti su 39,5 proc. ES).

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 2 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, neatrodo, kad **Airijoje galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antro etapo analizės atlikti nereikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

[332] Žr. 2024 m. rinkimų apžvalga. Būsto ir benamystės ketvirčio pažangos ataskaita, 2025 m. II ketv.

Graikija

Graikijoje ir toliau kyla didelių iššūkių socialinės apsaugos ir įtraukties srityje. Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) skurdą mažinantis poveikis 2024 m. sumažėjo 1,6 proc. punkto iki 16,6 proc., o tai gerokai mažiau už 34,2 proc. ES vidurkį. Asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) padidėjo iki 26,9 proc. ir viršijo 21,0 proc. ES vidurkį, taigi dešimtmetį trukęs mažėjimas baigėsi. Abu šie rodikliai rodo, kad padėtis kritinė. Vaikų AROPE lygis taip pat buvo aukštas – 27,9 proc., palyginti su 24,2 proc. ES, tad padėtį vis dar reikia stebėti. Tiek padidėjusi namų ūkiuose, kuriems tenka pernelyg didelė būsto išlaidų našta, gyvenančių asmenų dalis (2024 m. ji padidėjo iki 28,9 proc. ir yra viena didžiausių ES, palyginti su vidutiniškai 8,2 proc.), tiek padidėjęs subjektyviai nurodytų nepatenkintų medicininės priežiūros poreikių rodiklis (12,1 proc., palyginti su 2,5 proc. ES) rodo, kad padėtis yra kritinė. Nelygybė, vertinama pagal pajamų kvintilio dalies santykį, 2024 m. ir toliau buvo 5,27, t. y. viršijo 4,66 ES vidurkį, tad padėtį vis dar reikia stebėti.

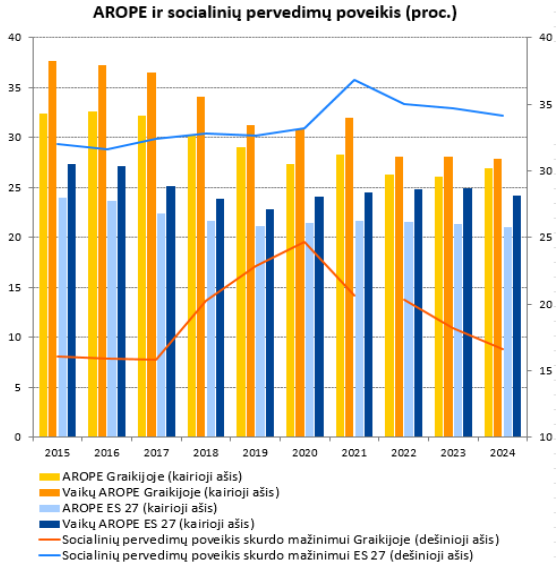

Pastaba. 2022 m. (EL) poveikio duomenų laiko eilutė yra nutrūkusi.
Šaltinis – Eurostatas [ilc_peps01n], [tespm050], ES SPGS.

Graikijos darbo rinkos rezultatai gerėja, tačiau su sunkumais vis dar susiduriama – juos visų pirma patiria moterys ir jaunimas. 2024 m. vis dar sparčiai augant ekonomikai užimtumo lygis padidėjo 1,9 proc. punkto. Tačiau nepaisant šio didelio padidėjimo, dirbo tik 69,3 proc. darbingo amžiaus (20–64 m.) gyventojų (palyginti su 75,8 proc. ES), o tai rodo, kad padėtis prasta, bet gerėja. Tai pasakytina ir apie nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo (NEET) dalį, kuri 2024 m. sumažėjo 1,7 proc. punkto iki 14,2 proc., tačiau vis dar yra didesnė už ES vidurkį (11,1 proc.). 2024 m. padidėjęs 2,3 proc. punkto, moterų užimtumo lygis siekė 59,9 proc., tačiau vis dar buvo vienas iš mažiausių ES, o lyčių užimtumo skirtumas buvo vienas iš didžiausių ES (18,8 proc. punkto, palyginti su vidutiniškai 10 proc. punktų), todėl padėtis buvo kritinė. Be to, bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksas (2008 m. = 100) 2024 m. buvo 84,1 ir tebėra vienas mažiausių, nepaisant 2 proc. punktų padidėjimo, palyginti su 2023 m. indeksu (ES vidurkis – 114,3), o tai, kad padėtis kritinė. Kalbant apie pozityvius pokyčius, asmenų su negalia užimtumo skirtumas ir toliau yra vidutiniško dydžio.

Įgūdžių ugdymo srityje susidurta su sąstingiu, kuris daro neigiamą poveikį įsidarbinamumui ir konkurencingumui. Suaugusiųjų, per pastaruosius 12 mėnesių dalyvavusių mokymosi veikloje, dalis 2022 m. siekė 15,1 proc. ir buvo viena iš žemiausių ES, taigi padėtis yra kritinė. Tuo pat metu 2023 m. 52,4 proc. suaugusiųjų (ES – 55,6 proc.) turėjo bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, o tai yra vidutiniškas rezultatas. Penkiolikmečių pagrindinių įgūdžių lygis labai sumažėjo ir buvo vienas prasčiausių ES. Kita vertus, mokyklos nebaigusių asmenų dalis 2024 m. sumažėjo dar 0,7 proc. punkto iki 3,0 proc. (ES – 9,4 proc.), taigi Graikija pateko į geriausių rezultatų pasiekusių šalių kategoriją.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 9 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, nustatyta, kad **Graikijoje gali kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl tolesnę antro etapo analizę atlikti reikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Ispanija

Ispanija susiduria su iššūkiais socialinės apsaugos ir įtraukties srityje. 2024 m. gyventojų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) sumažėjo iki 25,8 proc., o atitinkama vaikų dalis dar šiek tiek padidėjo – iki 34,6 proc. Abu rodikliai gerokai viršijo atitinkamus ES vidurkius (21,0 ir 24,2 proc.) ir vis dar rodo, kad padėtis kritinė. Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui 2024 m. padidėjo 1 proc. punktu iki 23,9 proc., tačiau išliko mažas (ES vidurkis – 34,2 proc.), todėl padėtį reikia stebėti. Taip yra iš dalies dėl aprėpties spragų, be kita ko, taikant minimalių pajamų ir vaiko pašalpos sistemas. Visų pirma vaikų skurdo rizika dėl socialinių pervedimų sumažėjo tik 20,2 proc., o tai gerokai mažiau už ES vidurkį (41,9 proc.). Pajamų nelygybės, vertinamos pagal pajamų kvintilio dalies santykį, rodiklis šiek tiek sumažėjo, tačiau išliko aukštas – 5,39, palyginti su 4,66 ES, taigi padėtį reikia stebėti. Bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indekso (2008 m. = 100) padėtį 2024 m. taip pat reikėjo stebėti dėl vis dar žemo lygio, nepaisant padidėjimo. Šias problemas dar labiau apsunkina regioniniai skirtumai ir didelis dirbančiųjų skurdas.

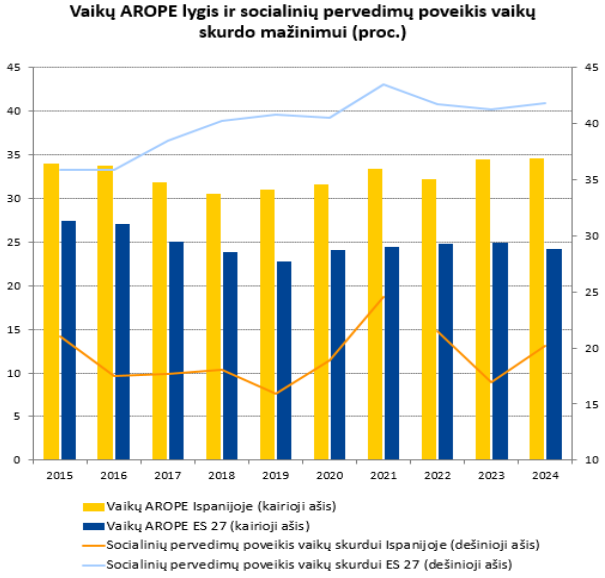

Pastaba. Socialinių pervedimų poveikis vaikų skurdo mažinimui apskaičiuojamas naudojant skurdo rizikos (AROP) lygį prieš pervedimus ir po jų. 2022 m. (ES) AROP duomenų laiko eilutė yra nutrūkusi. *Šaltinis* – Eurostatas [ilc_li10], [ilc_li02], [ilc_peps01n], ES SPGS.

Padėtis darbo rinkoje toliau gerėjo, tačiau su sunkumais vis dar susiduriama. Užimtumo lygis 2024 m. padidėjo dar 0,9 proc. punkto ir siekė 71,4 proc. (palyginti su 75,8 proc. ES); prie to prisidėjo spartus ekonomikos augimas ir užimtumo padidėjimas sveikatos ir švietimo, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų, IRT ir profesiniuose sektoriuose. Tačiau dėl didelio atotrūkio nuo ES vidurkio, net ir po palyginti didelio pagerėjimo, padėtis yra kritinė. Be to, nedarbo lygio (11,4 proc., palyginti su 5,9 proc. ES vidurkiu) ir jo ilgalaikio nedarbo lygio komponento (3,8 proc., palyginti su 1,9 proc. ES) rezultatai yra prasti, bet gerėjantys, atsižvelgiant į vis dar aukštą lygį, nepaisant didelio sumažėjimo (atitinkamai 0,8 ir 0,5 proc. punkto). Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis išliko didelė (12,0 proc. 2024 m., palyginti su 11,1 proc. ES), tačiau dėl tęstinio padėties gerėjimo šiuo metu ji yra vidutiniška. Asmenų su negalia užimtumo skirtumą po 2024 m. padidėjimo iki 23,4 proc. punkto, reikia stebėti[333].

[333] 2024 m. duomenų eilutė yra nutrūkusi, o tai neleidžia užtikrinti, kad ekonominės padėties aiškinimas bus tikslus.

Ispanijai nuolat kyla sunkumų dėl mokyklos nebaigimo masto, tačiau skaitmeninių įgūdžių rezultatai yra geri. Mokyklos nebaigusių asmenų dalis 2024 m. sumažėjo iki 13,0 proc. (ES vidurkis – 9,4 proc.), tačiau tebėra didelė, todėl padėtis yra kritinė. Mokyklos ypač dažnai nebaigia vyrai (15,8 proc., palyginti su 10,0 proc. moterų), taip pat ne šalyje gimę asmenys (25,5 proc., palyginti su 10,3 proc.) ir asmenys, gyvenantys kai kuriuose regionuose. Apskritai suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje 2022 m. buvo vidutiniškas (34,1 proc., palyginti su 39,5 proc. ES). Nepažangumas pagrindinių įgūdžių srityje buvo didesnis už ES vidurkį, tačiau buvo didelių regioninių skirtumų. Ispanijos rezultatai skaitmeninių įgūdžių ir ikimokyklinio ugdymo srityse taip pat yra geresni už vidurkį.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 8 rodiklių, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, nustatyta, kad **Ispanijoje gali kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl tolesnę antro etapo analizę atlikti reikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Prancūzija

Ir toliau susiduriama su skurdo rizika. Gyventojų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) 2024 m. iš esmės buvo stabili – 20,5 proc. (20,4 proc. 2023 m.), o tai yra vidutiniškas rezultatas. Tačiau vaikų AROPE lygis ir toliau viršijo ES vidurkį (26,2 proc. 2024 m., palyginti su 24,2 proc.), tad padėtį reikia stebėti. Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui nuo 2021 m. mažėjo sparčiau nei ES ir nuo 2023 m. sumažėjo 3 proc. punktais (palyginti su 0,5 proc. punkto ES). Dėl šios priežasties rezultatai šiuo metu yra geri, tačiau padėtį reikia stebėti, nepaisant to, kad 38,9 proc. rodiklis viršija 34,2 proc.ES vidurkį. Nelygybės, vertinamos pagal pajamų kvintilio dalies santykį, lygis nuo 2018 m. didėja, tačiau vis dar yra vidutiniškas. Atokiausių regionų rezultatai visose socialinės apsaugos ir įtraukties srityse yra kur kas prastesni nei žemyninės Prancūzijos.

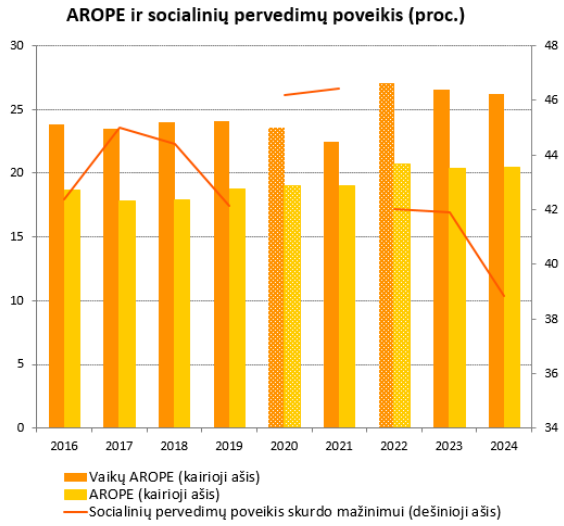

Pastaba. 2020 ir 2022 m. duomenų eilutė yra nutrūkusi.
Šaltinis – Eurostatas [ilc_peps01n], [tespm050], ES SPGS.

2024 m. darbo rinkos rezultatai buvo palyginti geri, tačiau kyla tam tikrų sunkumų. 2024 m., realiajam BVP paaugus 1,2 proc., užimtumo lygis padidėjo iki 75,1 proc. (palyginti su 75,8 proc. ES), nedarbo lygis išliko didesnis už ES vidurkį ir siekė 7,4 proc. (palyginti su 5,9 proc. ES), o atokiausių regionų padėtis buvo gerokai prastesnė. Padėtį, susijusią su abiem rodikliais, ir toliau reikia stebėti[334]. Jaunimo nedarbo lygis padidėjo (1,5 proc. punkto iki 18,7 proc.), o nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis pasiekė 12,5 proc. (palyginti su 11,1 proc. ES vidurkiu), todėl padėtį toliau reikia stebėti. Nors ilgalaikio nedarbo rezultatai apskritai buvo vidutiniški, kai kurios pažeidžiamos grupės, visų pirma vyresnio amžiaus darbuotojai, ne ES gimę asmenys ir žemo išsilavinimo asmenys, toliau susidūrė su didesnėmis integracijos į darbo rinką kliūtimis. 2024 m. lyčių užimtumo skirtumas padidėjo (0,4 proc. punkto iki 5,9 proc. punkto) ir dabar yra vidutiniškas. Asmenų su negalia užimtumo skirtumas nuo 2020 m. mažėjo, tačiau 2024 m. šiek tiek padidėjo ir pasiekė 22,4 proc. punkto (ES jis yra 24,0 proc. punkto), taigi rezultatai ir toliau yra geresni už vidurkį.

334 Prancūzijos darbo rinkos rodiklių apibrėžtis nuo įprastų apibrėžčių skiriasi nuo 2021 m. (žr. Eurostatas).

Apskritai Prancūzijos rezultatai įgūdžių ugdymo srityje yra palyginti geri. Suaugusiųjų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalis (59,7 proc. 2023 m.) ir mokyklos nebaigusių asmenų dalis (7,7 proc. 2024 m.) yra vidutiniškos. Suaugusiųjų dalyvavimo mokymuose rezultatai yra geresni už vidurkį (2022 m. – 49,2 proc.). Prancūzija yra viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių pagal oficialios vaikų priežiūros sistemoje dalyvaujančių vaikų iki trejų metų dalį (59,3 proc.) – ji gerokai viršija 39,2 proc. ES vidurkį, tačiau vaikų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalyvavimo vaikų priežiūros sistemoje atotrūkis 2024 m. pasiekė 41,5 proc. punkto (palyginti su 20,3 proc. punkto ES). Be to, šalies švietimo sistemai būdinga didelė prastai besimokančių asmenų dalis ir didelė nelygybė. Vis dar trūksta kvalifikuotų darbuotojų, o tai gali turėti įtakos konkurencingumui.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 4 rodiklius, pagal kuriuos padėtį reikia stebėti, neatrodo, kad **Prancūzijoje galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antro etapo analizės atlikti nereikia** (žr. 3.1.1 intarpą).

Kroatija

Kroatija susiduria su tam tikrais sunkumais socialinės apsaugos ir įtraukties srityje. Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui 2024 m. vis dar buvo vienas mažiausių ES (21,6 proc., palyginti su 34,2 proc.), nepaisant pagerėjimo pastaruoju metu (nuo 20,35 proc. 2022 m.), taigi, padėtis trečius metus iš eilės yra kritinė. Be to, 2024 m. skurdo ar socialinės atskirties rizikos (AROPE) lygis buvo 1,0 proc. punkto didesnis, todėl dabar padėtį reikia stebėti (21,7 proc., palyginti su 21,0 proc. ES), nepaisant to, kad dėl 2024 m. struktūrinio lūžio pokytį reikia aiškinti atsargiai. Panaši 2024 m. vaikų AROPE lygio padėtis, atsižvelgiant į tą patį apribojimą – rodiklis padidėjo 2,0 proc. punktais, todėl padėtį reikia stebėti, nors šis rodiklis vis dar yra mažesnis už ES vidurkį (19,3 proc., palyginti su 24,2 proc.). Nelygybė, vertinama pagal pajamų kvintilio dalies santykį, toliau didėjo, tačiau lėčiau, ir yra vidutiniška. Per didelių būsto išlaidų rodiklio ir subjektyviai nurodytų nepatenkintų medicininės priežiūros poreikių padėtis yra geresnė už vidurkį.

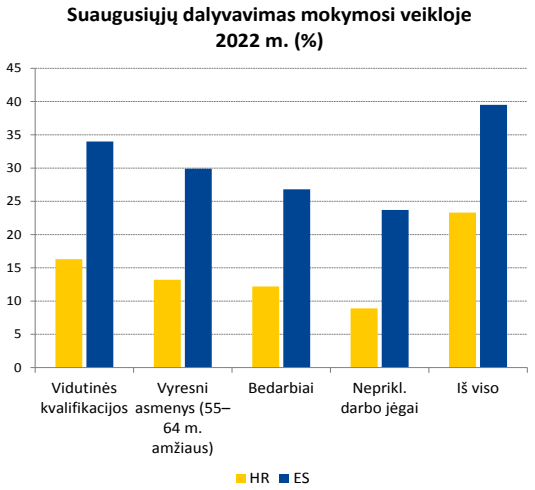

Pastaba. Duomenys apie bedarbius ir darbo jėgai nepriklausančius asmenis yra nepatikimi (HR).
Šaltinis – Eurostatas [specialiai gauti suaugusiųjų išsilavinimo tyrimo duomenys].

Šalis galėtų ir toliau siekti pažangos mokymosi visą gyvenimą srityje. 2024 m. vaikų iki trejų metų, dalyvaujančių oficialios vaikų priežiūros sistemoje, dalis dar padidėjo ir pasiekė 30,2 proc. (nuo 29,6 proc. 2023 m.). Nors pagal mokyklos nebaigusių asmenų dalį šalis ir toliau buvo viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių, prastai besimokančių asmenų dalis švietimo sistemoje buvo didelė, ypač matematikos srityje. 2022 m. tik 23,3 proc. Kroatijos suaugusiųjų dalyvavo mokymosi veikloje (ES – 39,5 proc.), o tai sumažėjimas, palyginti su 26,9 proc. 2016 m. Tad padėtį reikia stebėti. Nors bent bazinius skaitmeninius įgūdžius turinčių suaugusiųjų dalis 2023 m. buvo 59,0 proc. (ES – 55,6 proc.), šią padėtį reikia stebėti dėl reikšmingo pablogėjimo (–4,4 proc. punkto) nuo 2021 m.

Padėtis darbo rinkoje gerėja, tačiau asmenys su negalia ir toliau susiduria su sunkumais. Užimtumo lygis nuo 2021 m. didėjo, tačiau 2024 m. išliko mažesnis už ES vidurkį (73,6 proc., palyginti su 75,8 proc.), taigi rezultatai buvo prasti, bet padėtis gerėjo (ankstesniais metais padėtis buvo kritinė). Be to, dėl vis dar palyginti spartaus ekonomikos augimo nedarbo ir ilgalaikio nedarbo lygis toliau mažėjo atitinkamai iki 5,0 ir 1,8 proc. Nors tiek vyrų ir moterų užimtumo skirtumo, tiek nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalies rezultatai 2024 m. buvo geresni už vidurkį, asmenys su negalia ir toliau susidūrė su didelėmis kliūtimis. Asmenų su negalia užimtumo skirtumas dar padidėjo (41,0 proc. punkto, palyginti su 24,0 proc. punkto ES), o tai rodo, kad padėtis yra kritinė. Bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksas (2008 m. = 100) 2024 m. buvo geresnis už vidurkį ir siekė 138,1.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 6 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti (3 iš jų nėra statistiškai patikimi[335]), neatrodo, kad **Kroatijoje galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antro etapo analizės atlikti nereikia** (žr. 3.1.1 intarpą).

[335] 2024 m. nutrūkus visų šios srities rodiklių laiko eilutėms, grindžiamoms ES SPGS, pokyčių interpretuoti neįmanoma. Visų pirma struktūrinis lūžis yra susijęs su tiek su AROPE, tiek su vaikų AROPE padėtimi, kurią reikia stebėti, o tai neleidžia užtikrinti, kad ekonominės padėties aiškinimas bus tikslus.

Italija

Nepaisant tam tikro tęstinio gerėjimo, Italijos darbo rinka susiduria su dideliais sunkumais. 2024 m. užimtumo lygis toliau didėjo ir pasiekė 67,1 proc. Tačiau jis vis dar yra vienas iš mažiausių ES, tad padėtis yra kritinė. Tiek pietuose, tiek salose užfiksuotas didelis užimtumo augimas, tačiau atotrūkis nuo šiaurės vakarų išlieka didelis – daugiau kaip 21 proc. punktu. Atsižvelgiant į lyčių užimtumo skirtumo pagerėjimą ES lygmeniu, šalies lyčių užimtumo skirtumas vis dar yra vienas iš didžiausių (19,4 proc. punkto, palyginti su 10,0 proc. punkto ES), todėl padėtis yra kritinė. Be to, asmenų su negalia užimtumo lygio skirtumas siekia 25,1 proc. punkto ir viršija 24 proc. punktų ES vidurkį, todėl padėtį reikia stebėti[336]. Kalbant apie teigiamus aspektus, realiajam BVP paaugus 0,7 proc., nedarbo lygis sumažėjo iki 6,5 proc. (ES – 5,9 proc.), o tai vienas iš didžiausių teigiamų pokyčių, ir dabar rezultatai yra geresni už vidurkį (praėjusiais metais padėtį reikėjo stebėti). Ilgalaikio nedarbo lygis taip pat sumažėjo – iki 3,3 proc. ir šiuo metu rezultatai yra prasti, bet padėtis gerėja (praėjusiais metais padėtis buvo kritinė). Galiausiai padėtis, susijusi su bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksu (2008 m. = 100), ir toliau yra kritinė (2024 m. jis buvo 96,0, palyginti su 114,3 ES), o ją lemia struktūriškai mažas darbo užmokestis, taip pat susijęs su mažu našumu ir mažu darbo intensyvumu.

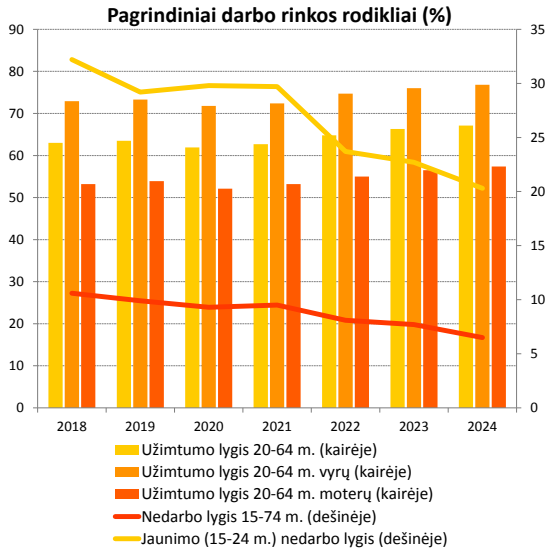

Pastabos. 2018 m. eilutė yra nutrūkusi.
Šaltinis – Eurostatas [lfsi_emp_a], [une_rt_a], ES darbo jėgos tyrimas.

Kalbant apie įgūdžių ugdymą, toliau kyla iššūkių. Nors nuo 2023 m. nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis (15,2 proc.) sumažėjo 0,9 proc. punkto, ji tebėra viena iš didžiausių ES, tad padėtis yra kritinė. Nors mokyklos nebaigusių asmenų dalis toliau mažėjo, ji vis dar didelė ir dabar padėtį reikia stebėti. Be to, didelė yra ir prastus pagrindinius įgūdžius turinčių asmenų dalis (29,3 proc. matematikos srityje, pagal 2022 m. PISA). Tiek besimokančių suaugusiųjų (29,0 proc. 2022 m.), tiek bent bazinius skaitmeninius įgūdžius turinčių suaugusiųjų (45,8 proc. 2023 m.) dalis yra maža, tad padėtį reikia stebėti.

Nuo 2021 m. skurdo rizika mažėjo, tačiau 2024 m. ji padidėjo. Apskritai asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis padidėjo iki 23,1 proc. (nuo 22,8 proc. 2023 m.), o vaikų,

[336] 2024 m. duomenų eilutė yra nutrūkusi, o tai neleidžia užtikrinti, kad ekonominės padėties aiškinimas bus tikslus.

kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis išliko stabili – 27,1 proc. (palyginti su atitinkamai 21 ir 24,2 proc. ES). Padėtį pagal abu rodiklius reikia stebėti, nes didėja namų ūkiuose, kuriuose beveik nė vienas narys neturi darbo, gyvenančių asmenų dalis, o socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui yra vidutiniškas. Pajamų nelygybė, vertinama pagal pajamų kvintilio dalies santykį, taip pat didėja, tad padėtį reikia stebėti (5,53, palyginti su 4,66 ES). Teigiama yra tai, kad vaikų iki trejų metų, dalyvaujančių oficialios vaikų priežiūros sistemoje, skaičius padidėjo 4,9 proc. punkto iki 39,4 proc. (palyginti su 39,2 proc. ES). Be to, asmenų, kurie praneša apie nepatenkintus medicininės priežiūros poreikius, ir asmenų, kuriems tenka pernelyg didelė būsto išlaidų našta, dalis yra nedidelė.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 11 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, nustatyta, kad **Italijoje gali kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl tolesnę antro etapo analizę atlikti reikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Kipras

Įgūdžių ugdymo padėtis blogėja ir vis dar kyla iššūkių. Mokyklos nebaigusių asmenų dalis dar padidėjo – nuo 10,4 proc. 2023 m. iki 11,3 proc. 2024 m., tad padėtį reikia toliau stebėti. Daugiau kaip pusei penkiolikmečių trūksta pagrindinių įgūdžių (matematikos srityje – 53,2 proc., pagal 2022 m. PISA); tai vienas iš didžiausių nuosmukių ES nuo 2018 m. Skaitmeninis raštingumas sumažėjo ir jo lygis yra itin žemas – 2023 m. tik 49,5 proc. suaugusiųjų turėjo bent bazinius skaitmeninius įgūdžius (ES – 55,6 proc.), todėl padėtį reikia stebėti. 2024 m. 28,2 proc. aukštojo mokslo kvalifikaciją turinčių darbuotojų užėmė darbo vietas, kurioms tokio kvalifikacijos lygio nereikėjo, tačiau gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos dalykus studijuojančių studentų dalis, palyginti su bendru studijuojančiųjų tretinio mokslo įstaigose skaičiumi (ISCED 5–8), buvo viena mažiausių ir 2023 m. sudarė tik 14,9 proc. (palyginti su 26,9 proc. ES). Suaugusiųjų, per pastaruosius 12 mėnesių dalyvavusių mokymosi veikloje, dalis taip pat nedidelė ir 2022 m. buvo 28,3 proc. (ES – 39,5 proc.); ji labai sumažėjo 2016 m., kai siekė 44,8 proc., taigi padėtį reikia stebėti. Kita vertus, vaikų iki trejų metų, dalyvaujančių oficialios vaikų priežiūros sistemoje, dalis padidėjo ir 2024 m. buvo 40,1 proc. (palyginti su 39,2 proc. ES), o tai yra vidutiniškas rezultatas.

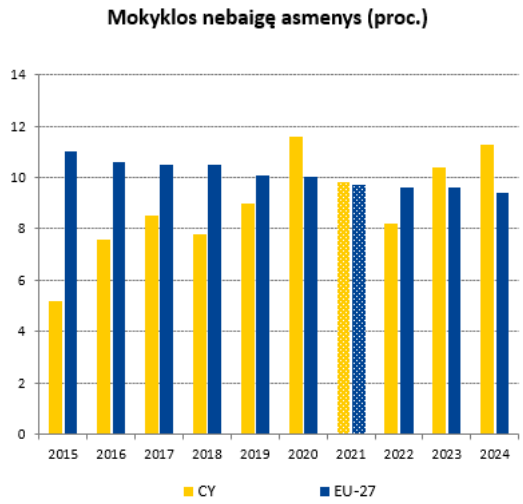

Pastaba. 2021 m. duomenų laiko eilutė yra nutrūkusi.
Šaltinis – Eurostatas, [edat_lfse_14], ES darbo jėgos tyrimas.

Darbo rinkos rezultatai apskritai yra geri, tačiau kai kurios gyventojų grupės ir toliau susiduria su sunkumais. Ekonomika sparčiai augo ir užimtumo lygis 2024 m. dar padidėjo iki 79,8 proc. (ES lygis – 75,8 proc.), o nedarbo ir ilgalaikio nedarbo lygiai sumažėjo atitinkamai iki 4,9 ir 1,3 proc. (visų trijų rodiklių rezultatai yra geresni už vidurkį). Vyrų ir moterų užimtumo skirtumas padidėjo 1,0 proc. punktu, palyginti su 2023 m., ir siekė 10,0 proc. punktų, taigi šiuo metu padėtį reikia stebėti. Asmenų su negalia užimtumo skirtumas ir toliau yra vidutinio dydžio. Nors jaunimo nedarbo lygis buvo mažesnis už ES vidurkį (13,0 proc., palyginti su 14,9 proc. ES), nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis išliko didelė – 12,9 proc. (palyginti su 11,1 proc. ES), tačiau sumažėjo 1,0 proc. punktu ir šiuo metu rezultatai yra prasti, bet padėtis gerėja. Galiausiai bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksas (2008 m. = 100) vis dar yra žemas – 107,7, net ir po pagerėjimo, palyginti su 102,7 proc. 2023 m., tad padėtį vis dar reikia stebėti.

Kipro rezultatai socialinėje srityje buvo geri. 2024 m. visų asmenų, kuriems gresia skurdo ar socialinės atskirties rizika, dalis siekė 17,1 proc., o vaikų dalis – 14,8 proc. (palyginti su atitinkamai 21,0 ir 24,2 proc. ES), taigi rezultatai buvo atitinkamai geresni už vidurkį ir geriausi. Tai atspindi, be kita ko, stabilų socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikį skurdo mažinimui, kuris yra vidutiniškas (30,5 proc., palyginti su 34,2 proc. ES), ir nedidelį būsto išlaidų naštos lygį (2,4 proc.), kurio atžvilgiu Kipras yra viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių. Subjektyviai nurodytų nepatenkintų medicininės priežiūros poreikių yra 0,1 proc., o tai yra viena mažiausių dalių ES ir rezultatas yra geresnis už vidurkį.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 5 rodiklius, pagal kuriuos padėtį reikia stebėti, neatrodo, kad **Kipre galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antro etapo analizės atlikti nereikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Latvija

Socialinėje srityje vis dar kyla sunkumų.

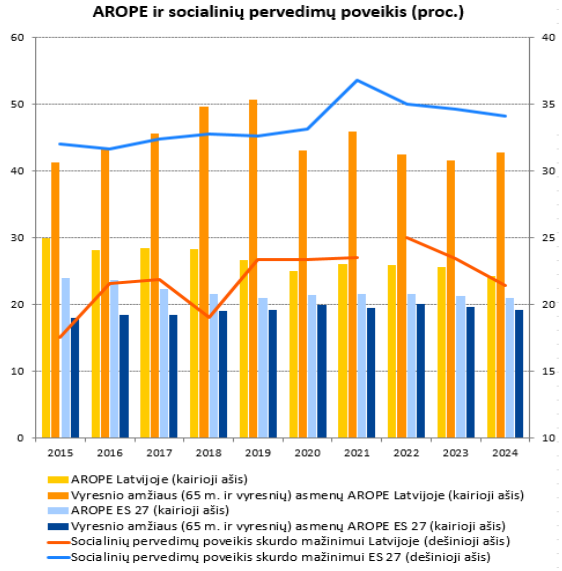

Pastaba. 2022 m. (LV) poveikio duomenų laiko eilutė yra nutrūkusi.
Šaltinis – Eurostatas [ilc_peps01n], [tespm050], ES SPGS.

Atsižvelgiant į BVP stagnaciją, 2024 m. pajamų nelygybė ir skurdo rizika Latvijoje išliko didelė. Pajamų kvintilio dalies santykis yra vienas didžiausių ES – 6,28 (palyginti su ES vidurkiu – 4,66), o tai rodo, kad padėtis yra kritinė. Šiomis aplinkybėmis socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui 2024 m. dar sumažėjo (2 proc. punktais) iki 21,5 proc. (ES lygis – 34,2 proc.). Padėtis blogėjo dvejus metus iš eilės ir dabar yra kritinė. Nors asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) 2024 m. sumažėjo nuo 25,6 iki 24,3 proc. (ypač sumažėjo atitinkamas vaikų rodiklis – iki 17,9 proc.), bendras rodiklis vis dar yra gerokai didesnis už ES vidurkį ir siekia 21,0 proc. Todėl padėtį reikia stebėti. Visų pirma ir taip aukštas vyresnio amžiaus (65 m. ir vyresnių) asmenų AROPE lygis toliau didėjo ir 2024 m. pasiekė 42,9 proc. (palyginti su 41,6 proc. ankstesniais metais), be kita ko, dėl mažo pensijų adekvatumo. Aukštas vyresnio amžiaus asmenų skurdo rodiklis yra glaudžiai susijęs su prastais sveikatos priežiūros rezultatais ir susijusiomis gydymo išlaidomis. Asmenų su negalia AROPE lygis dar padidėjo – nuo 38,5 iki 39,4 proc. ir gerokai viršija 28,7 proc. ES vidurkį. Padėtis, susijusi su subjektyviai nurodytais nepatenkintais medicininės priežiūros poreikiais, ir toliau buvo kritinė – 2024 m. šis rodiklis padidėjo iki 8,4 proc. (nuo 7,8 proc. 2023 m.), o ES šis rodiklis siekė 2,5 proc.

2024 m. pastebėtas tam tikras pablogėjimas, susijęs su darbo rinkos rezultatais. Darbo rinkai atsigavus po COVID-19 krizės, 2024 m. dėl ekonomikos sąstingio užimtumo augimas sulėtėjo. Nors užimtumo lygis (77,4 proc.) buvo vidutiniškas, nedarbo ir ilgalaikio nedarbo lygis padidėjo atitinkamai iki 6,9 ir 2,2 proc. (palyginti su 5,9 ir 1,9 proc. ES). Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis padidėjo 0,7 proc. punkto ir dabar siekia 10,7 proc. (palyginti su 11,1 proc. ES). 2024 m. padėtį, susijusią su visais trimis rodikliais, reikia stebėti. Kalbant apie teigiamus aspektus, Latvijos vyrų ir moterų užimtumo lygio skirtumas yra vienas iš mažiausių ES, todėl Latvija yra viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių. Be to, nepaisant to, kad asmenų su negalia užimtumo skirtumas pastaruoju metu padidėjo, šis rezultatas vis dar yra geresnis už vidurkį.

Švietimo ir įgūdžių rezultatai tebėra vidutiniški, tačiau kai kuriais atžvilgiais padėtis pablogėjo. Suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje lygis (per pastaruosius 12 mėnesių) buvo 34,1 proc. (palyginti su 39,5 proc. ES). Be to, suaugusiųjų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalis 2023 m. buvo 45,3 proc. (mažesnė už ES vidurkį – 55,6 proc.), todėl padėtį toliau reikia stebėti, atsižvelgiant į poreikį remti skaitmeninę pertvarką. Be to, vaikų iki trejų metų, dalyvaujančių oficialios vaikų priežiūros sistemoje, dalis yra viena iš labiausiai sumažėjusių ES ir siekia 24,9 proc. (palyginti su 39,2 proc. ES), taigi padėtį šiuo metu reikia stebėti. Nors mokyklos nebaigusių asmenų dalis nėra didelė ir Latvijos penkiolikmečių rezultatai pagrindinių įgūdžių srityje apskritai yra geri, miesto mokyklų rezultatai yra gerokai geresni nei kaimo vietovių mokyklų. Gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) universiteto programose dalyvaujančių studentų, ypač moterų, procentinė dalis yra nedidelė (25,1 proc., palyginti su 26,9 proc. ES).

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 9 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, įskaitant vieną rodiklį, kuris laikui bėgant pablogėjo, nustatyta, kad **Latvijoje gali kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl tolesnę antro etapo analizę atlikti reikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Lietuva

2024 m. pablogėjo su socialine įtrauktimi ir apsauga susijusi padėtis. Asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) 2024 m. padidėjo 1,5 proc. punkto iki 25,8 proc.[337] (palyginti su 21,0 proc. ES) – tai viena iš didžiausių užregistruotų verčių ir vienas iš didžiausių metinių padidėjimų, todėl padėtis yra kritinė. Ypač dažnai su tokia grėsme susidūrė kaimo vietovių gyventojai ir pažeidžiamos grupės, pavyzdžiui, bedarbiai, vyresnio amžiaus asmenys ir asmenys su negalia. Asmenų su negalia AROPE lygis buvo vienas didžiausių ES (45,8 proc. 2024 m., palyginti su 28,7 proc. ES). Tačiau vaikų AROPE lygis išliko vidutiniškas. Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui sumažėjo nuo 29,9 proc. 2023 m. iki 25,9 proc. 2024 m. (vienas iš didžiausių sumažėjimų), o ES šis rodiklis buvo 34,2 proc. Tai rodo mažą socialinių išmokų adekvatumą bei aprėptį ir šiuo metu padėtį reikia stebėti. Be to, nelygybė, vertinama pagal pajamų kvintilio dalies santykį, 2024 m. buvo viena iš didžiausių ES (6,54, palyginti su 4,66) po vieno iš didžiausių padidėjimų, todėl padėtis toliau yra kritinė. Galiausiai, per didelių išlaidų būstui rodiklis, nors vis dar yra mažesnis už 8,2 proc. ES vidurkį, antrus metus iš eilės gerokai padidėjo ir 2024 m. pasiekė 6,2 proc., taigi padėtį šiuo metu taip pat reikia stebėti.

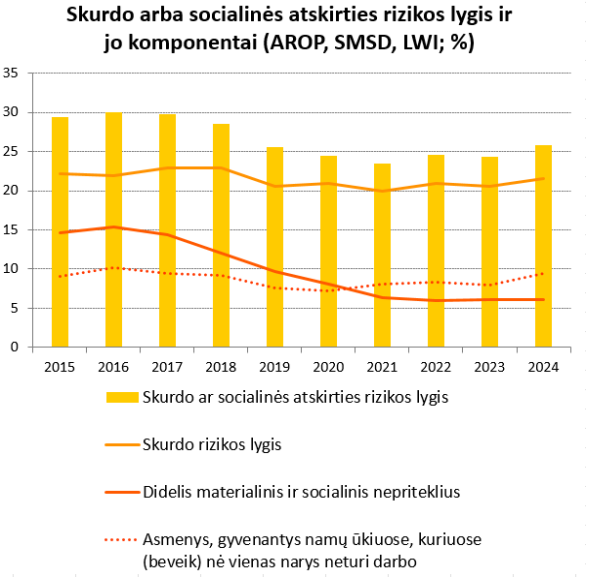

Pastabos. 2024 m. preliminarūs duomenys.
Šaltiniai: Eurostatas [ilc_peps01n], [tepsr_lm430], [ilc_li02], [tespm030], ES SPGS.

[337] Eurostato 2024 m. duomenys apie visus Lietuvos socialinius rodiklius yra preliminarūs.

Lietuvoje kyla iššūkių, susijusių su įgūdžių ugdymu. Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis labai padidėjo (+1,2 proc. punkto ir dabar siekia 14,7 proc., palyginti su 11,1 proc. ES), todėl 2024 m. padėtis buvo kritinė. Be to, mokyklos nebaigusių asmenų dalis 2024 m. padidėjo 2 proc. punktais iki 8,4 proc. (palyginti su 9,4 proc. ES), taigi padėtį reikia stebėti. Abu rodikliai blogėjo antrus metus iš eilės. Taip pat didelė nepažangių asmenų dalis (matematikos srityje – 27,8 proc., pagal 2022 m. PISA). Be to, padėtį, susijusią su suaugusiųjų dalyvavimu mokymosi veikloje per pastaruosius 12 mėnesių, reikia stebėti, nes šis rodiklis yra gerokai mažesnis už ES vidurkį (27,4 proc., palyginti su 39,5 proc. (2022 m.)). Teigiama yra tai, kad vaikų iki trejų metų, dalyvaujančių oficialios vaikų priežiūros sistemoje, dalis 2024 m. padidėjo iki 36,9 proc. (palyginti su 39,2 proc. ES).

2024 m. Lietuvos darbo rinkos padėtis iš dalies pagerėjo. Dėl spartaus ekonomikos augimo užimtumo lygis 2024 m. padidėjo 0,7 proc. punkto iki 79,2 proc. (palyginti su 75,8 proc. ES). Tačiau nedarbo lygis dar padidėjo iki 7,1 proc. (nuo 6,9 proc. 2023 m.) ir yra 1,2 proc. punkto didesnis už ES vidurkį, taigi padėtį vis dar reikia stebėti. Ilgalaikio nedarbo lygis trečius metus iš eilės išliko stabilus (2,3 proc.) – tik 0,4 proc. punkto didesnis už ES vidurkį. Remiantis socialinių rodiklių suvestinės pagrindiniu rodikliu, asmenų su negalia užimtumo skirtumas 2024 m. siekė 39,9 proc. punkto (palyginti su 24,0 proc. punktais ES), todėl padėtis yra kritinė.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 9 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, įskaitant du rodiklius, kurie laikui bėgant pablogėjo, nustatyta, kad **Lietuvoje gali kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl tolesnę antro etapo analizę atlikti reikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Liuksemburgas

Pastarojo meto tendencijos rodo, kad siekiant darbo rinkos rezultatų kyla iššūkių. 2024 m. ekonomikos augimas buvo nedidelis ir išliko įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis; tokiomis sąlygomis užimtumo lygis šiek tiek sumažėjo – iki 74,2 proc., o tai dar labiau atitolino jį nuo bendros ES augimo tendencijos (2024 m. paaugo iki 75,8 proc.). Padėtį nuo šiol reikia stebėti. Po vieno iš didžiausių padidėjimų (1,2 proc. punkto), 2024 m. nedarbo lygis vėl padidėjo iki 6,4 proc. (palyginti su 5,9 proc. ES), tad padėtį vis dar reikia stebėti. Kita vertus, ilgalaikio nedarbo lygis sumažėjo (0,1 proc. punkto) iki 1,6 proc. ir dabar yra vidutiniškas. Bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksas (2008 m. = 100) yra 113,1 (ES lygis – 114,3) – jis šiek tiek didesnis nei 2023 m., kai buvo 112,1, taigi padėtį taip pat reikia stebėti. Šiomis aplinkybėmis nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis 2024 m. labai padidėjo (1,3 proc. punkto) ir buvo 9,8 proc.; šis rodiklis didėjo antrus metus iš eilės, todėl padėtį nuo šiol reikia stebėti. Kita vertus, vyrų ir moterų užimtumo lygio skirtumo rodiklis šalyje buvo geresnis už vidurkį.

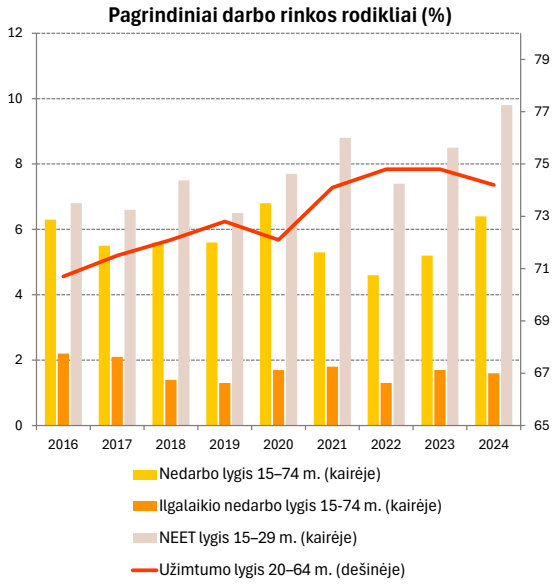

Šaltinis – Eurostatas [lfsi_emp_a], [une_rt_a], [une_ltu_a], [lfsi_neet_a], ES darbo jėgos tyrimas.

Liuksemburgo rezultatai švietimo ir įgūdžių srityje apskritai yra geri, tačiau kai kuriais aspektais padėtis pablogėjo. Suaugusiųjų, per pastaruosius 12 mėnesių dalyvavusių mokymosi veikloje, dalis 2022 m. buvo didelė ir siekė 45,2 proc. – buvo daug didesnė už 39,5 proc. ES vidurkį. Nors didelė suaugusiųjų dalis (60,1 proc.) turi bent bazinius skaitmeninius įgūdžius (palyginti su 55,6 proc. ES), padėtį reikia stebėti, atsižvelgiant į didelį pablogėjimą (3,7 proc. punkto), matomą 2023 m. duomenyse. Tai pasakytina ir mokyklos nebaigusių asmenų dalį, kuri 2024 m. padidėjo 1 proc. punktu iki 7,8 proc.[338] (mažesnė nei 9,4 proc. ES vidurkis). Galiausiai vaikų iki trejų metų, dalyvaujančių oficialios vaikų priežiūros sistemoje, dalis yra didesnė už vidurkį.

[338] Tačiau 2023–2024 m. mokyklos nebaigusių asmenų dalies vertės pažymėtos kaip nelabai patikimos.

2024 m. socialinė padėtis Liuksemburge stabilizavosi, nors su sunkumais susiduriama ir toliau. Asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) labai sumažėjo (nuo 21,4 proc. 2023 m. iki 20,0 proc. 2024 m., o ES lygis buvo 21 proc.); tai yra vidutiniškas rezultatas. Tai visų pirma lėmė AROPE lygio sumažėjimas nuo 18,8 iki 18,1 proc., taip pat šioks toks (0,2 proc. punkto) didelio materialinio ir socialinio nepritekliaus sumažėjimas sumažėjus infliacijai. Tačiau vaikų AROPE lygis ir toliau viršijo ES vidurkį (25,6 proc. 2024 m., palyginti su 24,2 proc. ES), tad padėtį reikia stebėti. Tai iš dalies galima paaiškinti nedideliu socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikiu skurdo mažinimui, kuris 2024 m. sumažėjo iki 27,0 proc. (ES – 34,2 proc.), todėl padėtį toliau reikia stebėti. Rezultatai, susiję su asmenų, kuriems tenka per didelė būsto išlaidų našta, dalimi, 2024 m. tapo geresni už vidurkį – jų dalis sumažėjo nuo 11,5 iki 8,0 proc. (palyginti su 8,2 proc. ES). Pagerėjimas buvo ypač naudingas nuomininkams, be kita ko, dėl to, kad nuomos subsidijos aprėptis tapo didesnė, o pati subsidija – dosnesnė.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į aštuonis rodiklius, pagal kuriuos padėtį reikia stebėti, įskaitant vieną rodiklį, kuris laikui bėgant pablogėjo, nustatyta, kad **Liuksemburge gali kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl tolesnę antro etapo analizę atlikti reikia** (žr. 3.1.1 intarpą).

Vengrija

Vengrijoje šiek tiek pagerėjo skurdo ir socialinės atskirties rodikliai, tačiau su sunkumais socialinėje srityje ir toliau susiduriama. Tiek visų gyventojų, tiek vaikų skurdo ar socialinės atskirties rizikos (AROPE) lygis 2024 m. sumažėjo iki atitinkamai 19,3 ir 22,9 proc., tad padėtis pagerėjo nuo tokios, kurią reikia stebėti, iki vidutiniškų rezultatų[339]. Tačiau didelis materialinis ir socialinis nepriteklius tebėra aukštas (9,3 proc., palyginti su 6,4 proc. ES), o skurdžių pajamų (po socialinių pervedimų) atvejų toliau daugėjo, ypač kalbant apie jaunus suaugusiuosius. Dėl to, taip pat dėl stabilaus skurdžių pajamų (po socialinių pervedimų) lygio, sumažėjo socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui (iki 23,5 proc., palyginti su 34,2 proc. ES). Tad padėtį reikia stebėti. Pajamų nelygybė išliko vidutiniška. Per didelių išlaidų būstui rodiklio padidėjimas buvo vienas iš didžiausių (1,7 proc. punkto) – nuo 7,3 iki 9 proc. 2024 m. (palyginti su 8,2 proc. ES), todėl šiuo metu padėtį reikia stebėti.

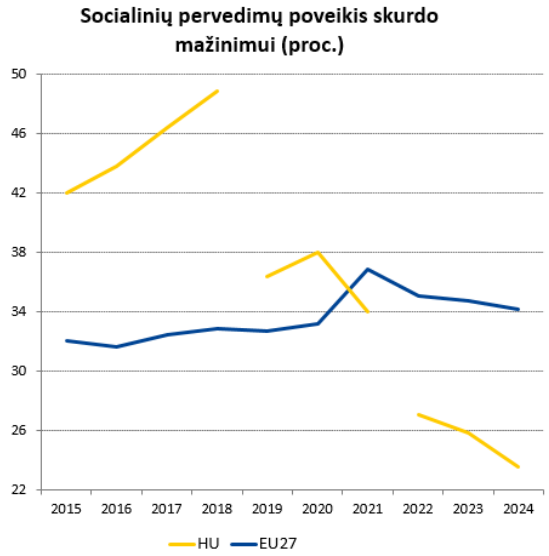

Pastaba. 2019 ir 2022 m. (HU) duomenų laiko eilutės yra nutrūkusios dėl 2019–2024 m. pajamų duomenų peržiūros.
Šaltinis – Eurostatas [tespm050], ES SPGS.

339 Vengrija peržiūrėjo 2019–2024 m. ES SPGS duomenis ir susijusius rodiklius (žr. susijusį pranešimą).

Apskritai Vengrijos suaugusiųjų įgūdžių ugdymo rezultatai yra geri, tačiau kyla iššūkių, susijusių su dalyvavimu vaikų priežiūros sistemoje, mokyklos nebaigimu ir nelygybe švietimo srityje. 2023 m. padidėjęs vaikų iki 3 metų dalyvavimas oficialios vaikų priežiūros sistemoje 2024 m. sumažėjo nuo 20,5 proc. iki 16,6 proc. (palyginti su 39,2 proc. ES), todėl padėtis yra kritinė[340]. Mokyklos nebaigusių asmenų lygis pagerėjo 1,3 proc. punktais – iki 10,3 proc. 2024 m. (9,4 proc. ES) ir buvusi kritinė padėtis dabar yra prasta, bet gerėjanti. Kalbant apie romus, asmenis su negalia ir kaimo vietovėse gyvenančius asmenis, šis lygis yra daug aukštesnis už vidurkį. Be to, prastai besimokančių asmenų dalis buvo didelė (matematikos srityje – 29,5 proc., pagal 2022 m. PISA), o socialinė ir ekonominė padėtis darė didelį poveikį mokinių rezultatams pagrindinių įgūdžių srityje[341]. Vengrijos rezultatai skaitmeninių įgūdžių srityje yra geresni už vidurkį, o suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje atžvilgiu tai yra viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių. Tačiau žemo išsilavinimo asmenys, bedarbiai ir vyresni nei 55 metų asmenys gerokai rečiau dalyvauja suaugusiųjų mokymosi programose.

Darbo rinkos rezultatai apskritai yra geri. Užimtumo lygis (81,1 proc., palyginti su 75,8 proc. ES) ir nedarbo lygis (4,5 proc., palyginti su 5,9 proc. ES) ir toliau buvo geresni už vidurkį, tačiau žemos kvalifikacijos darbuotojų (15–64 m.) užimtumo lygis 2024 m. (38,5 proc.) ir romų užimtumo lygis 2023 m. (47,3 proc.) buvo gerokai mažesni už šalies vidurkį. Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis ir toliau buvo vidutiniška. Tačiau 15–24 m. amžiaus grupės jaunimo nedarbo lygis per pastaruosius dvejus metus sparčiai lėtėjant ekonomikai labai padidėjo – nuo 10,6 proc. 2022 m. iki 15,2 proc. 2024 m. (palyginti su 14,9 proc. ES) ir nuo 6,7 proc. iki 9,2 proc. 15–29 m. amžiaus grupėje (palyginti su 11,4 proc. ES).

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 3 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, neatrodo, kad **Vengrijoje galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antro etapo analizės atlikti nereikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

---

340 Nacionaliniai administraciniai duomenys rodo, kad 2024 m. 0–2 metų amžiaus asmenų dalyvavimo lygis buvo 21,7 proc.

341 EBPO, PISA 2022 m.

Malta

Maltos rezultatai socialinėje srityje ir toliau yra įvairūs, o vaikams kyla vis daugiau sunkumų. Skurdo ar socialinės atskirties rizikos (AROPE) lygis 2024 m. buvo 19,7 proc. (palyginti su 21,0 proc. ES), taigi išliko vidutiniškas; jis taip pat atspindi didėjantį bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksą (2008 m. = 100), kuris 2024 m. buvo 171,7 proc. (114,3 proc. ES) ir pagal kurį Malta yra viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių. Tačiau vaikų AROPE lygis toliau didėjo ir pasiekė 25,9 proc. (24,2 proc. ES). Be to, vaikų iki trejų metų, dalyvaujančių oficialios vaikų priežiūros sistemoje, dalis 2024 m. ES labai sumažėjo (–6,9 proc. punkto), nors ir toliau viršijo ES vidurkį (44,1 proc., palyginti su 39,2 proc.). Dabar padėtį, susijusią su abiem šiais rodikliais, reikia stebėti. Taip pat socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui išliko mažas – 26,0 proc. (ES – 34,2 proc.), todėl padėtį irgi reikia stebėti. Visų pirma poveikis šiek tiek mažesnis vaikams (25,4 proc.), palyginti su visais gyventojais (26 proc.), o ES padėtis priešinga – atitinkamai 41,9 ir 34,2 proc. Pajamų nelygybė, vertinama pagal pajamų kvintilio dalies santykį, sumažėjo nuo 5,30 2023 m. iki 4,87 2024 m. (ES – 4,66), taigi padėtis pagerėjo ir dabar rezultatai yra geresni už vidurkį. Per didelių išlaidų būstui rodiklis šiek tiek sumažėjo iki 5,8 proc. ir šis rezultatas buvo vidutiniškas. Su nepatenkintais medicininės priežiūros poreikiais susidūrė tik 0,3 proc. gyventojų (palyginti su 2,5 proc. ES), o tai yra viena mažiausių dalių ES.

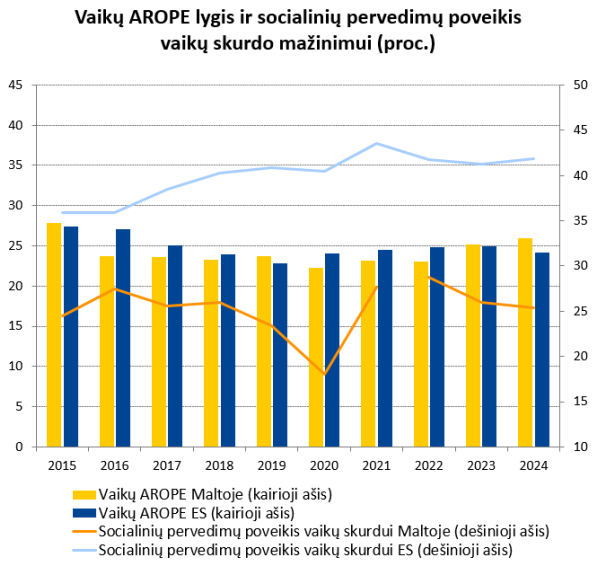

Pastaba. Socialinių pervedimų poveikis vaikų skurdo mažinimui apskaičiuojamas naudojant skurdo rizikos (AROP) lygį prieš pervedimus ir po jų. 2022 m. (MT) AROP duomenų laiko eilutė yra nutrūkusi.
Šaltinis – Eurostatas [ilc_peps_01n], [ilc_li10], [ilc_li02] ES SPGS.

Toliau daroma pažanga švietimo ir įgūdžių srityje, tačiau su tam tikrais sunkumais vis dar susiduriama. 2024 m. mokyklos nebaigusių asmenų dalis dar sumažėjo iki 9,6 proc. (ES – 9,4 proc.) – šis rodiklis yra geresnis už vidurkį. Tačiau prastus pagrindinius įgūdžius turinčių asmenų dalis vis dar ypač didelė (32,6 proc. matematikos srityje, pagal 2022 m. PISA). Be to, kliūtys, trukdančios siekti karjeros gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos srityje, atsiranda jau vidurinio ugdymo lygmeniu, kai pagrindinių gamtos mokslų dalykų mokosi nedaug moksleivių. Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis dar sumažėjo ir 2024 m. buvo 7,2 proc. (mažesnė už 11,1 proc. ES vidurkį); šioje srityje šalis beveik pasiekė geriausių rezultatų lygmenį. Be to, 2022 m. suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje per pastaruosius 12 mėnesių buvo 39,9 proc. ir šis rezultatas yra geresnis už vidurkį, o tarp labai išsilavinusių asmenų ši dalis yra dar didesnė – 65,9 proc. Taip pat 63,0 proc. suaugusiųjų 2023 m. turėjo bent bazinius skaitmeninius įgūdžius (palyginti su 55,6 proc. ES) ir tai yra vidutiniškas rezultatas, o tarp gyventojų grupių buvo didelių skirtumų.

Darbo rinka stipri, tačiau vyrų ir moterų užimtumo skirtumas vis dar didelis. 2024 m. dėl spartaus ekonomikos augimo Maltos užimtumo lygis buvo vienas didžiausių ES (83,0 proc.), nedarbo lygis buvo žemas (3,1 proc.), įskaitant ilgalaikio nedarbo komponentą (0,7 proc.), tad tai buvo viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių pagal visus tris rodiklius. Asmenų su negalia užimtumo skirtumas sumažėjo iki 25,3 proc. punkto (ES – 24,0 proc. punkto). Nors vyrų ir moterų užimtumo skirtumas taip pat sumažėjo iki 13,4 proc. punkto, jis išliko 3,4 proc. punkto didesnis už ES vidurkį ir yra vienas didžiausių ES, todėl padėtis vis dar yra kritinė.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 4 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, neatrodo, kad **Maltoje galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antro etapo analizės atlikti nereikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Nyderlandai

Darbo rinkos rezultatai ir toliau palyginti geri. Atsigaunant ekonomikos augimui, 2024 m. užimtumo lygis nepakito ir buvo 83,5 proc. – vienas iš didžiausių ES. Nedarbo lygis išliko žemas, nepaisant nedidelio padidėjimo iki 3,7 proc. Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis išliko viena iš mažiausių ES, nors dar padidėjo (0,2 proc. punkto, iki 4,9 proc.). Asmenų su negalia užimtumo skirtumas dar sumažėjo. iki 20,9 proc. punkto. Nyderlandų rezultatai visose šiose srityse yra geresni už vidurkį arba geriausi. Vis dėlto didelės darbo rinkos segmentacijos rizika ir toliau yra didelė struktūrinė problema. Nors 2024 m. vyrų ir moterų užimtumo skirtumas buvo 7,6 proc. punkto (ES – 10,0 proc. punktų, taigi rezultatai yra vidutiniški), buvo plačiai paplitęs darbas ne visą darbo laiką, visų pirma tarp moterų. Dėl to darbo ne visą darbo laiką atotrūkis tarp lyčių buvo vienas iš didžiausių ES (41,9 proc. punkto, o vidurkis yra 20,1 proc. punkto), taip pat didelis vyrų ir moterų pensijų skirtumas (36,3 proc., ES – 24,5 proc.). Galiausiai, remiantis 2024 m. duomenimis, bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksas (2008 m. = 100) nesiekia ES vidurkio (atitinkamai 112,4 ir 114,3), tad padėtį vis dar reikia stebėti.

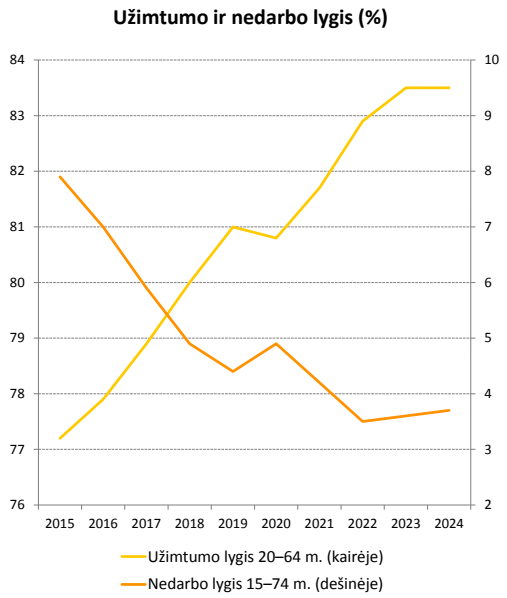

Šaltinis – Eurostatas [lfsi_emp_a], [une_rt_a], ES darbo jėgos tyrimas.

Apskritai Nyderlandų rezultatai, susiję su įgūdžių ugdymu, ir toliau yra geri. 2022 m. 56,1 proc. suaugusiųjų dalyvavo mokymosi veikloje, o 2023 m. 82,7 proc. suaugusiųjų turėjo bent bazinius skaitmeninius – abu šie rodikliai buvo vieni iš didžiausių ES. Mokyklos nebaigusių asmenų dalis padidėjo 0,8 proc. punkto ir dabar rezultatai yra vidutiniški (2024 m. – 7,0 proc.). Prastėjantys bendrieji pagrindiniai mokinių įgūdžiai ir didėjantis nepažangumas, ypač palankių sąlygų neturinčių moksleivių, reiškia, kad padėtį reikia stebėti. Tebėra svarbu veiksmingai pasiekti tuos, kurių padėtis darbo rinkoje yra nepalanki (kaip antai žemos kvalifikacijos asmenis, pagal lanksčių sąlygų ar terminuotas darbo sutartis dirbančius asmenis, migrantų kilmės asmenis ir asmenis su negalia), kad būtų galima kelti jų kvalifikaciją ir juos perkvalifikuoti.

Apskritai socialinė padėtis Nyderlanduose yra gera. Visų gyventojų ir vaikų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalys išliko stabilios ir buvo vienos iš mažiausių ES (atitinkamai 15,4 ir 15,8 proc.). Tačiau konkrečios grupės, kaip antai asmenys su negalia ar migrantų kilmės asmenys, ypač vaikai, susiduria su sunkumais. Per didelių išlaidų būstui rodiklis sumažėjo 2,4 proc. punkto ir 2024 m. buvo 6,9 proc. (palyginti su 8,2 proc. ES; taigi dabar šis rezultatas yra geresnis už vidurkį).

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į tai, kad yra 1 rodiklis, pagal kurį padėtį reikia stebėti, neatrodo, kad **Nyderlanduose galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antrojo etapo analizės atlikti nereikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Austrija

Nepaisant trejus metus trukusio nuosmukio, Austrijos darbo rinka ir toliau yra palyginti stipri. Beveik visų į socialinių rodiklių suvestinę įtrauktų darbo rinkos rodiklių rezultatai yra vidutiniški arba geresni už vidurkį. Užimtumo lygis, kuris ankstesniais metais šiek tiek sumažėjo, 2024 m. padidėjo 0,2 proc. punkto iki 77,4 proc. (ES – 75,8 proc.), o 5,2 proc. nedarbo lygis išliko mažesnis už ES vidurkį (5,9 proc.), kaip ir jo ilgalaikio nedarbo komponentas (1,1 proc.). Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis buvo 9,2 proc. ir taip pat yra mažesnė už ES vidurkį (11,1 proc.). Moterų užimtumo lygis buvo aukštas (73,9 proc.) ir didėjo, o lyčių užimtumo skirtumas mažėjo (6,9 proc. punkto, o ES – 10 proc. punktų ES). Šis rezultatas paremtas pastarojo meto politikos veiksmais, dėl kurių gerokai padidėjo vaikų iki trejų metų, dalyvaujančių oficialios vaikų priežiūros sistemoje, dalis (6,1 proc. punkto) – 30,2 proc. (ES – 39,2 proc.). Be to, šalies ne visą darbo laiką dirbančių asmenų lyčių nelygybė buvo viena iš didžiausių ir didėjanti – 2024 m. ji buvo 38,9 proc. punkto. Galiausiai bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksas (2008 m. = 100) 2024 m. vis dar buvo žemas (102,8), tad padėtį reikia stebėti.

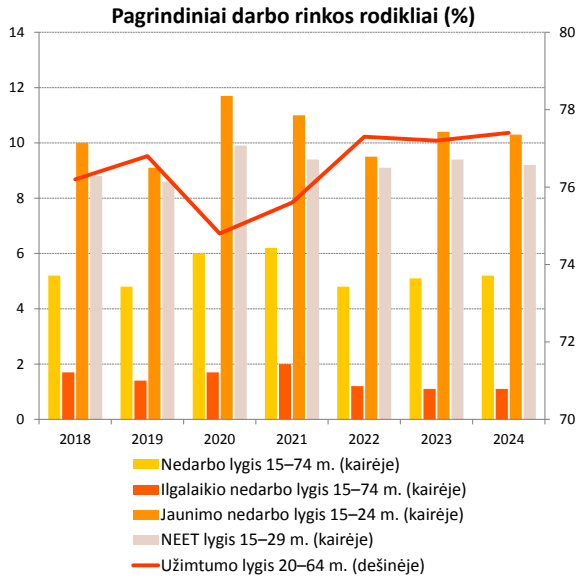

Šaltinis – Eurostatas [lfsi_emp_a], [une_rt_a], [une_ltu_a], [lfsi_neet_a], ES darbo jėgos tyrimas.

Įgūdžių srityje šalies rezultatai apskritai ir toliau yra geri. Suaugusiųjų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalis yra didelė (64,7 proc. 2023 m.), o mokymosi veikloje dalyvaujančių suaugusiųjų dalis gerokai viršija ES vidurkį (52,2 proc. 2022 m., palyginti su 39,5 proc. ES, net ir po sumažėjimo) – abu rezultatai yra geresni už vidurkį. Mokyklos nebaigusių asmenų dalis dar sumažėjo ir buvo vidutiniška – 2024 m. ji siekė 8,1 proc. Be to, maždaug ketvirtadaliui jaunų austrų trūksta minimalių įgūdžių matematikos, skaitymo ir gamtos mokslų srityse. Šis skaičius nuolat didėjo nuo 2012 m. (pagal 2022 m. PISA duomenis). Be to, 42,2 proc. bedarbių turėjo ne aukštesnį kaip pagrindinį išsilavinimą[342] ir dėl to buvo itin pažeidžiami. Šiomis aplinkybėmis žmonių pagrindinių įgūdžių gerinimas gali padėti pagerinti užimtumo rezultatus.

Austrijos rezultatai socialinės apsaugos ir įtraukties srityje yra palyginti geri. Asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) 2024 m. sumažėjo iki 16,9 proc. ir šis rezultatas yra geresnis už vidurkį. Vaikų AROPE lygis 2023 m. gerokai sumažėjo ir buvo 20,9 proc. – šis rezultatas yra vidutiniškas. Per didelių išlaidų būstui rodiklis padidėjo 0,3 proc. punkto iki 6,3 proc. ir taip pat yra vidutiniškas. Galiausiai palyginti didelis socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui ir žemas subjektyviai nurodytų nepatenkintų medicininės priežiūros poreikių lygis toliau rodo, kad padėtis yra geresnė už vidurkį.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 1 rodiklį, pagal kurį padėtis yra kritinė, neatrodo, kad Austrijoje **galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antrojo etapo analizės atlikti nereikia** (žr. 3.1.1 intarpą).

[342] AMS, Von Arbeitslosigkeit betroffene Personen 2024, 2025.

Lenkija

Darbo rinka apskritai išliko tvirta, tačiau moterys ir asmenys su negalia ir toliau susiduria su sunkumais. 2024 m. sparčiai augant ekonomikai (3,0 proc.), užimtumo lygis toliau didėjo iki 78,4 proc. (ES – 75,8 proc.), o nedarbo lygis buvo vienas iš mažiausių ES (2,9 proc.) – tai vieni iš geriausių rezultatų ES. Vyrų ir moterų užimtumo skirtumas šiek tiek sumažėjo ir buvo 11,6 proc. punkto, tačiau viršijo 10,0 proc. punkto ES vidurkį, tad padėtį vis dar reikia stebėti. Tai susiję su tuo, kad moterims paprastai tenka daugiau vaikų priežiūros ir ilgalaikės kitų asmenų priežiūros pareigų, taip pat su jų trumpesniu pensiniu amžiumi ir darbo visą darbo laiką vyravimu. Nors vaikų iki trejų metų, dalyvaujančių oficialios vaikų priežiūros sistemoje, dalis 2024 m. padidėjo iki 15,1 proc., ji išliko gerokai mažesnė už ES vidurkį (39,2 proc.), tad padėtis yra kritinė. Šis žemas lygis gali turėti poveikį ilgalaikėms vaikų mokymosi perspektyvoms ir moterų dalyvavimui darbo rinkoje. Asmenų su negalia užimtumo skirtumas, 2024 m. padidėjęs 1,7 proc. punkto iki 35,6 proc. punkto, buvo vienas iš didžiausių ES (ES vidurkis buvo 24,0 proc. punktai), todėl padėtis yra kritinė.

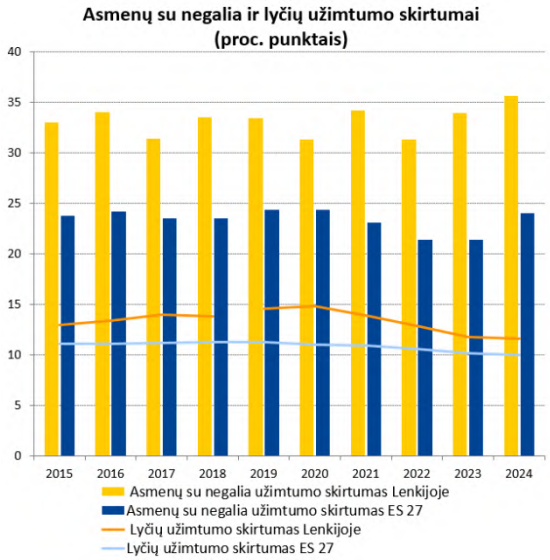

Pastabos. PL 2023 m. asmenų su negalia užimtumo skirtumo duomenys buvo nepatikimi, o 2019 m. moterų ir vyrų užimtumo skirtumo duomenų eilutės buvo nutrūkusios.
Šaltinis – Eurostatas, [tepsr_sp200], ES darbo jėgos tyrimas, ir [tesem060], ES SPGS.

Skaitmeninių įgūdžių ir suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje lygis yra labai žemas, o jaunimo pagrindiniai įgūdžiai suprastėjo. Suaugusiųjų, dalyvavusių mokymosi veikloje (per pastaruosius 12 mėnesių), dalis 2022 m. buvo 20,3 proc., daug mažesnė už ES vidurkį, kuris buvo 39,5 proc., o tai rodo, kad padėtis kritinė. Tai daugiausia lėmė menkas dalyvavimas neformaliojo švietimo veikloje. Be to, bent bazinius skaitmeninius įgūdžius turinčių suaugusiųjų dalis 2023 m. buvo reikšmingai mažesnė už ES vidurkį (atitinkamai 44,3 ir 55,6 proc.), taigi padėtis taip pat yra kritinė. Atlikus 2022 m. PISA tyrimą nustatyta, kad penkiolikmečių moksleivių, kurių pagrindiniai įgūdžiai nesiekia minimaliojo lygio, dalis padidėjo iki 23 proc. matematikos, 22,2 proc. skaitymo ir 18,6 proc. gamtos mokslų srityse – tai ir toliau yra už ES vidurkį mažesni rezultatai. Tačiau nepažangumo didėjimas nuo 2018 m. yra vienas iš didžiausių ES. Tačiau mokyklos nebaigusių asmenų dalies atžvilgiu Lenkija ir toliau yra viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių (2024 m. ši dalis buvo 4,1 proc., ES – 9,4 proc.). Gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos programose dalyvaujančių tretinio mokslo studentų procentinė dalis vis dar yra mažesnė už ES vidurkį (21,2 proc., ES – 26,9 proc.).

Socialinė padėtis Lenkijoje yra palyginti stabili. 2024 m. skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis (bendras 16,0 proc., vaikų – 16,1 proc.) ir pajamų nelygybė (pajamų kvintilio dalies santykis – 3,85) ir toliau buvo geresni už vidurkį (atitinkami ES rodikliai – 21,0 proc., 24,2 proc. ir 4,66).

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 5 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, neatrodo, kad **Lenkijoje galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antrojo etapo analizės atlikti nereikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Portugalija

Nepaisant pagerėjimo, socialinės apsaugos sistemos veiksmingumas mažinant skurdo riziką ir nelygybę tebėra mažas, taip pat iškilo su būstu susijusių sunkumų. 2024 m. socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui padidėjo 2,6 proc. punkto iki 22,4 proc., tačiau vis dar buvo gerokai mažesnis už ES vidurkį (34,2 proc.) ir mažesnis už prieš pandemiją buvusį lygį, tad padėtis yra kritinė. Nelygybė, vertinama pagal pajamų kvintilio dalies santykį, sumažėjo nuo 5,60 proc. 2023 m. iki 5,20 proc. (viršija 4,66 proc. ES vidurkį) ir dabar rezultatai yra prasti, bet padėtis gerėja, o asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) išliko vidutiniška – 19,7 proc. (ES – 21 proc.). Nepaisant to, kad apskritai atokiausiuose regionuose padėtis pagerėjo, skurdo rizika Azorų salose ir toliau buvo ypač didelė (28,4 proc.). Gyventojų, kuriems teko per didelė būsto išlaidų našta, dalis buvo 6,9 proc. – vis dar mažesnė už 8,2 proc. ES vidurkį, tačiau jos augimas buvo vienas didžiausių ES (+ 2,0 proc. punkto) ir dabar padėtį reikia stebėti. Tai rodo, kad pastaraisiais metais toliau didėjo būsto kainos ir nuomos mokesčiai.

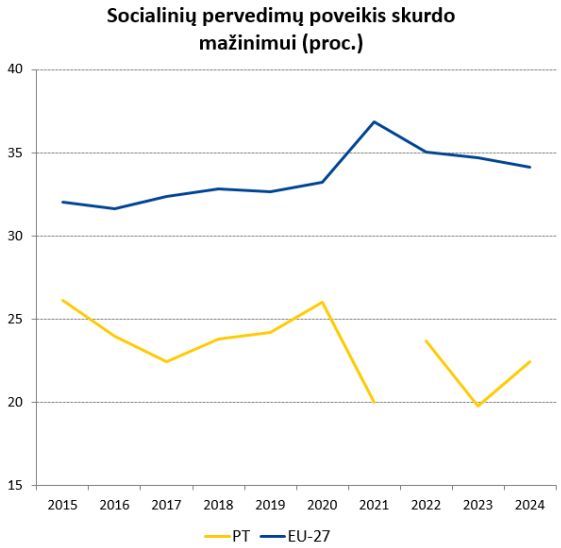

Pastaba. Duomenų laiko eilutė (PT) yra nutrūkusi 2022 m.
Šaltinis – Eurostatas [tespm050], ES SPGS.

Apskritai darbo rinka yra atspari, tačiau reikia imtis veiksmų dėl didėjančio jaunimo nedarbo ir vis dar aukšto ilgalaikio nedarbo lygio. Užimtumo lygio tendencija nuo 2021 m. buvo teigiama, o 2024 m. užimtumo lygis padidėjo 0,5 proc. punkto iki 78,5 proc. ir, sparčiai augant ekonomikai, šis rezultatas išliko vidutiniškas. Tai pasakytina ir apie nedarbo lygį, kuris nepakito ir buvo 6,5 proc. (ES – 5,9 proc.). Nors ilgalaikio nedarbo lygis toliau šiek tiek mažėjo (iki 2,4 proc. 2024 m.), jis išliko didesnis už ES vidurkį (1,9 proc.), todėl padėtį reikia stebėti. Šalies rezultatai pagal nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalį buvo geresni už vidurkį, tačiau jaunimo (15–24 m.) nedarbo lygis per pastaruosius dvejus metus padidėjo iki 21,6 proc. 2024 m., palyginti su 14,9 proc. ES.

Nors apskritai Portugalijos rezultatai įgūdžių srityje yra vidutiniai, kai kuriuos aspektus reikia atidžiai stebėti. Mokyklos nebaigusių asmenų dalis 2024 m. sumažėjo 1,5 proc. punkto iki 6,6 proc. ir dabar šis rodiklis yra geresnis už vidurkį. Tačiau regioninių skirtumų vis dar yra – nuo 19,8 proc. Azorų salose iki 5,2 proc. Šiaurės regione. Be to, didelė ir prastus pagrindinius įgūdžius turinčių asmenų dalis (29,7 proc. matematikos srityje, pagal 2022 m. PISA). Šalies rezultatai pagal suaugusiųjų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalį ir suaugusių, dalyvavusių mokymosi veikloje (per pastaruosius 12 mėnesių), dalį yra vidutiniški. Tačiau pastarasis rodiklis sumažėjo nuo 38,0 proc. 2016 m. iki 33,4 proc. 2022 m., nepaisant poreikio kelti kvalifikaciją ir persikvalifikuoti, taip pat atsižvelgiant į įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktį, skaitmeninę bei žaliąją pertvarką ir visuomenės senėjimą.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 3 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, neatrodo, kad **Portugalijoje galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antrojo etapo analizės atlikti nereikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Rumunija

Padėtis darbo rinkoje gerėja, tačiau tam tikroms grupėms atstovaujama vis dar nepakankamai. Nepaisant silpno ekonomikos augimo 2024 m., užimtumo lygis toliau didėjo (0,8 proc. punkto), tačiau vis dar buvo žemas – 69,5 proc. (palyginti su 75,8 proc. ES), taigi padėtis yra kritinė. Regioniniai rodikliai buvo labai įvairūs – nuo 81,1 proc. Bukarešto-Ilfovo regione ir 62,6 proc. pietryčių regione. Vyrų ir moterų užimtumo skirtumas sumažėjo, tačiau išliko vienas didžiausių ES – 18,1 proc. punkto. Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis išliko didelė (19,4 proc., ES – 11,1 proc.).

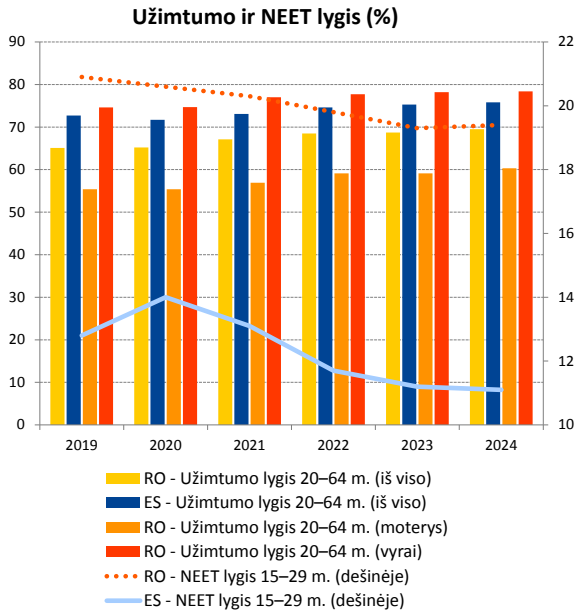

Šaltinis – Eurostatas [lfsi_emp_a],[lfsi_neet_a], ES darbo jėgos tyrimas.

Asmenų su negalia užimtumo skirtumas taip pat buvo didelis (44,8 proc. punkto)[343]. Visi šie rodikliai rodo, kad padėtis yra kritinė. Iki 2024 m. tiek nedarbo lygis, tiek jo ilgalaikio nedarbo komponentas nukrito žemiau ES vidurkio.

[343] 2024 m. duomenų eilutės yra nutrūkusios, todėl tikslus ekonominis pokyčio paaiškinimas yra neįmanomas.

Dėl ilgalaikių iššūkių švietimo ir įgūdžių ugdymo srityse kyla rizika konkurencingumui ir konvergencijai. 2024 m. vaikų iki trejų metų, dalyvaujančių oficialios vaikų priežiūros sistemoje, dalis toliau mažėjo iki 11,4 proc. (nuo 12,3 proc. 2023 m., ES – 39,2 proc.). Mokyklos nebaigusių asmenų dalis 2024 m. buvo 16,8 proc. (ES – 9,4 proc.). Abu šie rodikliai yra vieni iš prasčiausių ES, todėl padėtis yra kritinė. Pagrindinių įgūdžių lygis yra ypač žemas (48,6 proc. matematikos srityje, pagal 2022 m. PISA). Tai daro poveikį jaunimo, ypač kaimo vietovėse gyvenančių ir palankių sąlygų neturinčių jaunuolių perspektyvoms, o taip pat gali trukdyti inovacijoms ir konkurencingumui. Be to, asmenų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalis 2023 m. buvo 27,7 proc. (ES – 55,6 proc.), todėl padėtis yra kritinė, atsižvelgiant į poreikį remti skaitmeninę pertvarką. Suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje lygis buvo žemas, bet gerėjantis (2022 m. – 19,1 proc., ES – 39,5 proc.), atsižvelgiant į didelį įgūdžių trūkumą.

Nepaisant didelės pažangos, skurdo rizika, ypač pažeidžiamose grupėse ir kaimo vietovėse, tebėra didelė. Asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) labai sumažėjo – nuo 46,0 proc. 2016 m. iki 32,0 proc. 2023 m. ir 27,9 proc. 2024 m. (ES – 21,0 proc.). 2024 m. vaikų AROPE lygis taip pat gerokai sumažėjo (iki 33,8 proc., palyginti su 39,0 proc. 2023 m., ES – 24,2 proc.). Dvejus metus iš eilės abiejų rodiklių rezultatai buvo prasti (tačiau vis dar vieni iš didžiausių ES), bet padėtis gerėjo. Nors socialinės apsaugos sistemos veiksmingumo pagerėjimas yra vienas iš didžiausių, jis tebėra mažas, nes socialiniais pervedimais (išskyrus pensijas) skurdas sumažinamas tik 18,8 proc. (ES – 34,4 proc.), taigi rezultatai yra prasti, bet padėtis gerėja Tiek pajamų nelygybė (4,62, ES – 4,66), tiek subjektyviai nurodyti nepatenkinti medicininės priežiūros poreikių rodiklis 2024 m. gerokai pagerėjo (sumažėjo iki 2,2 proc., palyginti su 5,2 proc. 2023 m., ES – 2,5 proc.). Kaimo vietovių gyventojai ir pažeidžiamos grupės, pavyzdžiui, romai, norėdami naudotis pagrindinėmis ir socialinėmis paslaugomis, ir toliau susiduria su didesnėmis kliūtimis.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 7 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė, nustatyta, kad **Rumunijoje gali kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl tolesnę antrojo etapo analizę atlikti reikia** (žr. 3.1.1 intarpą).

Slovėnija

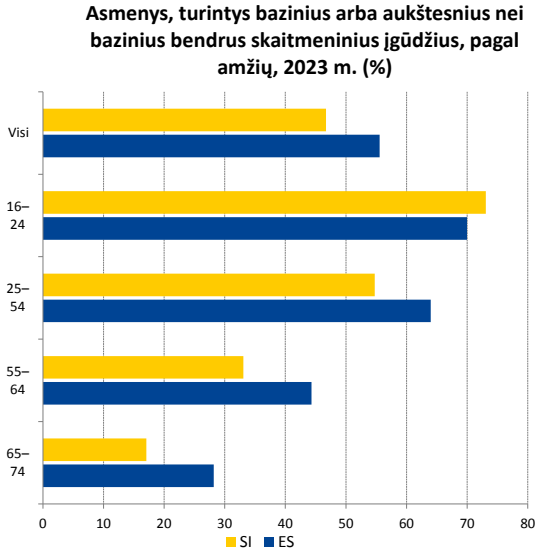

Šaltinis – Eurostatas [isoc_sk_dskl_i21], Europos statistikos sistemos tyrimas dėl IRT.

Slovėnija susiduria su sunkumais, susijusiais su mažu suaugusiųjų dalyvavimu mokymosi veikloje ir žemu skaitmeninių įgūdžių lygiu. 2022 m. mokymosi veikloje dalyvavo tik 26,5 proc. visų suaugusiųjų. Tai kur kas mažiau nei ES vidurkis (39,5 proc.) ir sumažėjo 13,8 proc. punkto, palyginti su 2016 m., todėl padėtį reikia stebėti. Be to, 2023 m. tik 46,7 proc. suaugusiųjų turėjo bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, tai daug mažiau už ES vidurkį (55,6 proc.), ir, palyginti su 2021 m., rodiklis sumažėjo 3,0 proc. punkto. Todėl padėtį taip pat reikia stebėti. Be to, vienas iš keturių Slovėnijos moksleivių neturi minimalaus lygio matematikos ir skaitymo įgūdžių (2022 m. PISA), taip pat matoma mažėjimo tendencija. Teigiamai vertintina tai, kad mokyklos nebaigusių asmenų dalis ir toliau yra mažesnė už ES vidurkį (9,4 proc.), o 2024 m. sumažėjo 0,4 proc. punkto iki 5,0 proc. Be to, nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalis 2024 m. sumažėjo dar 0,2 proc. punkto iki 7,6 proc., o tai reiškia, kad rezultatai geresni už vidurkį.

Esant nuosaikiam ekonomikos augimui, darbo rinkos rezultatai apskritai ir toliau yra geri, nors vis dar kyla tam tikrų iššūkių. 2024 m. nedaug padidėjęs užimtumo lygis (0,8 proc. punkto) pasiekė 78,3 proc. ir viršijo 75,8 proc. ES vidurkį. Nedarbo lygis ir jo ilgalaikio nedarbo komponentas 2024 m. buvo geresni už vidurkį – atitinkamai 3,7 ir 1,1 proc. Vyrų ir moterų užimtumo skirtumas (6,0 proc. punkto) buvo vidutiniškas, nepaisant to, kad vaikų iki trejų metų dalyvavimas oficialios vaikų priežiūros sistemoje 2024 m. buvo 57,8 proc., t. y. gerokai didesnis už 39,2 proc. ES vidurkį. Tačiau dėl struktūrinių veiksnių, tokių kaip spartus gyventojų senėjimas ir įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis, kyla rizika, kad esamas darbo jėgos trūkumas gali padidėti ir trukdyti siekti konkurencingumo.

Slovėnijos socialinės srities rezultatai apskritai yra geri. Kaip ir ankstesniais metais, 2024 m. visų gyventojų ir vaikų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis buvo viena iš mažiausių ES – atitinkamai 14,4 ir 11,8 proc. (ir Slovėnija buvo viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių). Tačiau kai kurios pažeidžiamos grupės, be kita ko, vyresnės nei 65 metų moterys, žemą išsilavinimą turintys asmenys, bedarbiai, vienišų motinų ir tėvų namų ūkiai ir už ES ribų gimę asmenys, patyrė daug didesnę skurdo riziką. Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui buvo 37,7 proc., taigi vidutiniškas, tačiau vyresnio amžiaus (65 metų ir vyresniems) asmenims socialiniai pervedimai mažiau veiksmingi[344]. Pajamų nelygybė, vertinama pagal pajamų kvintilio dalies santykį, 2024 m. buvo 3,42 ir išliko viena iš mažiausių ES (Slovėnija ir šioje srityje buvo viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių).

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 2 rodiklius, pagal kuriuos padėtį reikia stebėti, neatrodo, kad **Slovėnijoje galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antrojo etapo analizės atlikti nereikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

[344] Žr. Slovėnijos makroekonominės analizės ir plėtros instituto 2025 m. *vystymosi ataskaitą „Gyvenimo kokybė Slovėnijoje“*.

Slovakija

Slovakijoje kyla daugybė iššūkių, susijusių su įgūdžių ugdymu. Vaikų iki trejų metų dalyvavimo oficialios vaikų priežiūros sistemoje lygis padidėjo nuo 1,0 proc. 2023 m. iki 5,1 proc. 2024 m., tačiau išliko gerokai mažesnis už ES vidurkį (39,2 proc. 2024 m.), taigi padėtis buvo kritinė. Be to, vyresnių nei trejų metų vaikų, įskaitant romų vaikus, dalyvavimo lygis ir toliau buvo vienas iš mažiausių ES (80,8 proc., palyginti su 94,6 proc. 2023 m.). Mokyklos nebaigusių jaunuolių dalis buvo palyginti maža (2024 m. jis buvo 7,5 proc., o ES – 9,4 proc.), tačiau taip pat užregistruotas vienas iš didžiausių šio rodiklio padidėjimų (+1,1 proc. punkto), taigi padėtį reikia stebėti. Nuo 2021 m. jis nuolat didėjo kaimo vietovėse ir 2024 m. pasiekė 9,8 proc. Remiantis 2022 m. PISA tyrimu, trečdalis penkiolikmečių stokoja pagrindinių matematikos ir skaitymo įgūdžių. O suaugusiųjų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalis 2023 m. buvo 51,3 proc. (2021 m. ji buvo 55,2 proc.) ir tai kelia papildomą riziką skaitmeninei pertvarkai, taigi padėtį reikia stebėti. Kalbant apie pozityvius aspektus, suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje per pastaruosius 12 mėnesių dalis buvo didesnė už vidurkį.

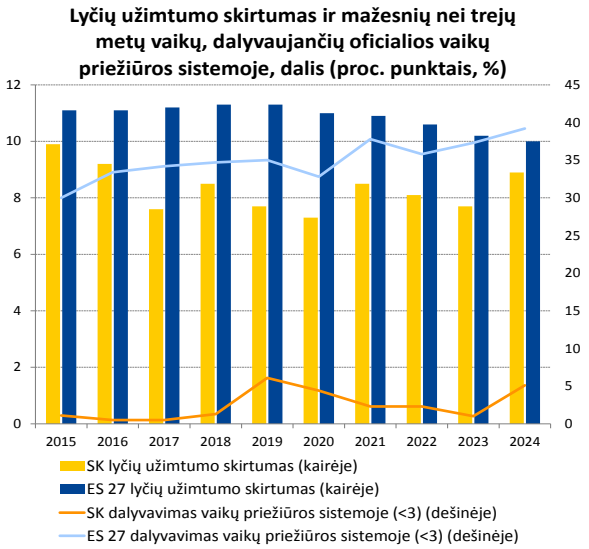

Šaltinis – Eurostatas [tesem060], ES darbo jėgos tyrimas, ir [tepsr_sp210], ES SPGS.

Darbo rinkos rezultatai apskritai buvo geri, tačiau kyla tam tikrų sunkumų. Ekonomikai sparčiai augant, 2024 m. užimtumo lygis pasiekė rekordiškai aukštą lygį – 78,1 proc., o nedarbo lygis buvo rekordiškai žemas – 5,3 proc. (ES – atitinkamai 75,8 proc. ir 5,9 proc.). Ilgalaikio nedarbo lygio padėtis vis dar kritinė, nes 2024 m. pagerėjo nedaug – iki 3,5 proc. nuo 3,8 proc. 2023 m. – šis rezultatas vis dar yra vienas iš didžiausių ES. Regioniniai skirtumai taip pat tebebuvo dideli. Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo dalies rodiklis toliau gerėjo ir sumažėjo nuo 11,2 proc. 2023 m. iki 10,7 proc. 2024 m. (vidutiniški rezultatai). Tačiau jaunimo nedarbo lygis (19,2 proc.) ir toliau viršijo ES vidurkį (14,9 proc.). Tiek asmenų su negalia, tiek lyčių užimtumo skirtumai nuo 2023 m. padidėjo (iki 23,8 ir 8,9 proc. punkto, palyginti su atitinkamai 24,0 ir 10,0 proc. punktų ES), o lyčių užimtumo skirtumo padėtį dabar reikia stebėti. Bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksas (2008 m. = 100) 2024 m. buvo 133,6 ir buvo vidutiniškas.

Slovakijoje bendra skurdo rizika yra nedidelė, tačiau kai kuriuose regionuose bei grupėse ir toliau kyla iššūkių. Kalbant apie pajamų nelygybę, vertinamą pagal pajamų kvintilio dalies santykį, Slovakija buvo viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių, o skurdo ar socialinės atskirties rizikos (AROPE) lygis buvo vidutiniškas ir 2024 m. siekė 18,3 proc. (ES – 21,0 proc.). Tačiau rytinėje šalies dalyje skurdo rizika buvo didesnė. 2024 m. vaikų AROPE lygis sumažėjo 2,7 proc. punkto iki 22,6 proc. ir buvo geresnis už vidurkį. Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui 2024 m. taip pat šiek tiek padidėjo – iki 36,7 proc.; šis rezultatas buvo vidutiniškas Šioje šalyje yra viena didžiausių romų populiacijų ES, tūkstančiai romų gyvena izoliuotose vietovėse ir neturi galimybės naudotis esminėmis paslaugomis. Žmonių, gyvenančių namų ūkiuose, kuriems tenka per didelė būsto išlaidų našta, dalis 2024 m. padidėjo iki 6,4 proc. (vidutiniškas rezultatas), o rezultatai, susiję su nepatenkintais medicininiais poreikiais, buvo geresni už vidurkį.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 5 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, neatrodo, kad **Slovakijoje galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antrojo etapo analizės atlikti nereikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Suomija

Suomijos darbo rinkoje kyla iššūkių, susijusių su mažėjančiu užimtumu ir nedarbu. Esant nedideliam augimui, užimtumo lygis 2024 m. toliau mažėjo ir pasiekė 77,0 proc. (-1,2 proc. punkto, palyginti su 2023 m. rezultatu, o ES vidurkis buvo 75,8 proc.). Padėtį toliau reikia stebėti, nes rezultatai smarkiai suprastėjo, palyginti su pagerėjimu ES lygmeniu. Nors 2024 m. vyrų ir moterų užimtumo skirtumas padidėjo iki 0,7 proc. punkto (nuo 0,2 proc. punkto 2023 m.), dabar šis rezultatas yra geras, bet padėtį reikia stebėti (jis yra gerokai mažesnis už 10,0 proc. punktų ES vidurkį). Nedarbo lygis antrus metus iš eilės didėjo (+1,2 proc. punkto 2024 m.) ir pasiekė 8,4 proc. (ES – 5,9 proc.), o tai rodo, kad padėtis yra kritinė. Jaunimo nedarbas padidėjo iki 18,8 proc. ir gerokai viršijo 14,9 proc. ES vidurkį. Ilgalaikio nedarbo lygis taip pat padidėjo – iki 1,8 proc. 2024 m. (ES – 1,9), tad dabar padėtį reikia stebėti. Tai pasakytina ir apie bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksą (2008 m. = 100), kuris 2024 m. buvo 108,7 – mažesnis už 114,3 ES vidurkį po nedidelio padidėjimo (nuo 107,9 2023 m.).

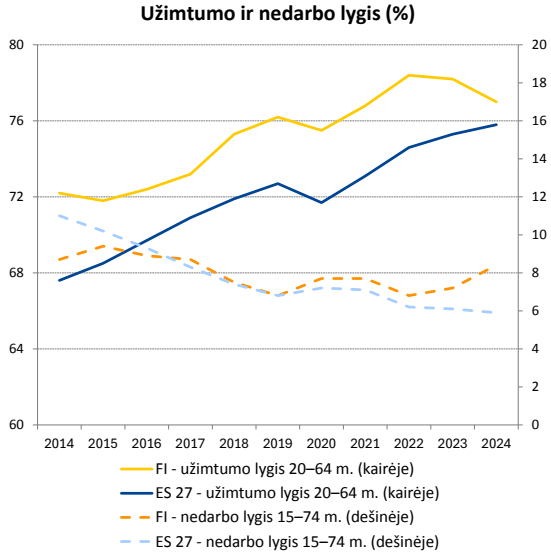

Šaltinis – Eurostatas [lfsi_emp_a], [une_rt_a], ES darbo jėgos tyrimas.

Apskritai šalis turi veiksmingą socialinės apsaugos sistemą, kurios aprėptis pakankama, tačiau kyla vis daugiau iššūkių. Visų pirma, gyventojų, pranešančių apie nepatenkintus medicininės priežiūros poreikius, dalis 2024 m. dar padidėjo (0,6 proc. punkto) ir pasiekė 8,5 proc., o tai vienas iš didžiausių rezultatų ES (vidutiniškai 2,5 proc.), tad padėtis yra kritinė. Nors teikiant pirminės sveikatos priežiūros paslaugas laukimo laikas pradėjo mažėti, nepatenkintas neskubios specializuotos priežiūros, pavyzdžiui, psichikos sveikatos paslaugų, poreikis išliko didelis. Darbuotojų trūkumas šiek tiek sumažėjo, tačiau tai ir toliau yra kliūtis, ypač specializuotos priežiūros srityje. Asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) 2024 m. padidėjo 1 proc. punktu, iki 16,8 proc., o kalbant apie vaikus, šis rodiklis padidėjo dar labiau – 3,5 proc. punktais iki 17,3 proc. Vis dėlto abu rodikliai vis dar yra mažesni už ES vidurkį (atitinkamai 21,0 ir 24,2 proc.) ir yra geri, bet padėtį reikia stebėti (praėjusiais metais Suomija buvo viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių). Kita vertus, nepaisant nedidelio sumažėjimo, Suomija vis dar yra viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių pagal socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikį skurdo mažinimui – 46,4 proc. 2024 m. (ES – 34,2 proc.).

Apskritai Suomijos rezultatai įgūdžių srityje ir toliau yra geri. 2023 m. 82,0 proc. suaugusių šalies gyventojų turėjo bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, taigi šalis pagal šį rodiklį yra viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių. Taip pat suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje per pastaruosius 12 mėnesių dalis 2022 m. buvo 51,8 proc., geresnė už vidurkį. Tačiau tretinį išsilavinimą įgijusių asmenų dalis nesikeitė ir buvo mažesnė už ES vidurkį (2024 m. ji buvo 39,1 proc., palyginti su 44,1 proc. ES). Dvejus metus iš eilės didėjusi mokyklos nebaigusių asmenų dalis 2024 m. išliko to paties lygio – 9,6 proc. ir dabar šis rezultatas yra vidutiniškas. Be to, remiantis 2022 m. PISA rezultatais, mokinių, kurių pagrindiniai įgūdžiai yra prasti, dalis per pastarąjį dešimtmetį nuolat didėjo, todėl reikia imtis veiksmų. 2022 m. moksleivių, turinčių prastus skaitymo įgūdžius, dalis buvo 21,4 proc., palyginti su 26,2 proc. ES, matematikos įgūdžius – 24,9 proc., palyginti su 29,5 proc. ES, o gamtos mokslų įgūdžius – 18,0 proc., palyginti su 24,2 proc. ES.

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 5 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba padėtį reikia stebėti, įskaitant vieną rodiklį, kuris laikui bėgant pablogėjo, nustatyta, kad **Suomijoje gali kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl tolesnę antrojo etapo analizę atlikti reikia** (žr. intarpą 3.1.1 skirsnyje).

Švedija

2024 m. Švedijos užimtumo ir nedarbo rezultatai pablogėjo. Nors šalies užimtumo lygis vis dar yra vienas iš didžiausių ES (81,9 proc. 2024 m., palyginti su vidutiniškai 75,8 proc.), po užsitęsusio menko ekonomikos augimo laikotarpio 2024 m. užimtumo lygis sumažėjo 0,7 proc. punkto, nors beveik visoje ES užfiksuotas augimas. Šis rezultatas yra geras, bet padėtį reikia stebėti. Be to, 2024 m. nedarbo lygis padidėjo (0,7 proc. punkto) iki 8,4 proc. ir dabar, po antro pablogėjimo iš eilės, jis yra vienas didžiausių ES (vidutiniškai 5,9 proc.), taigi padėtis yra kritinė. Švedijoje gimusių asmenų nedarbo lygis buvo 5,7 proc., o ne ES gimusių asmenų – 19,3 proc. Be to, žemos kvalifikacijos asmenų (ISCED 0–2) rodiklis buvo 26,1 proc., o aukštos kvalifikacijos asmenų (ISCED 5–8) – 4,8 proc. Kalbant apie nedirbančio, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo (NEET) dalį, šalis yra viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių – 6,3 proc., nepaisant padidėjimo. Vyrų ir moterų užimtumo skirtumas 2024 m. buvo mažesnis už vidurkį (4,0 proc. punktai, ES – 10 proc. punktų), be kita ko, ir dėl didelės vaikų iki trejų metų, dalyvaujančių oficialios vaikų priežiūros sistemoje, dalies (57,7 proc., ES – 39,2 proc., taigi Švedija yra viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių). Galiausiai bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui indeksas (2008 m. = 100) šiek tiek padidėjo – nuo 120,2 2023 m. iki 120,6 2024 m. ir šis rezultatas yra vidutiniškas.

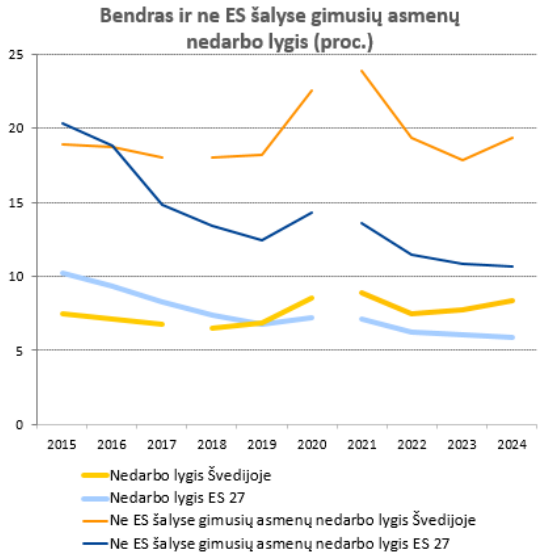

Pastaba. 2018 m. (SE) ir 2021 m. (SE ir ES) duomenų laiko eilutės yra pertrūkusios.
Šaltinis – Eurostatas [lfsa_urgacob], ES darbo jėgos tyrimas.

Apskritai socialinė padėtis Švedijoje yra gera, tačiau ir toliau kyla tam tikrų iššūkių. Pajamų nelygybė, vertinama pagal pajamų kvintilio dalies santykį, šiek tiek sumažėjo (iki 4,34 2024 m.) ir dabar yra vidutiniška. Asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalis (AROPE lygis) sumažėjo nuo 18,4 proc. 2023 m. iki 17,5 proc. 2024 m. ir dabar rezultatai yra geresni už vidurkį. Tačiau už šio bendro rodiklio slepiasi dideli skirtumai. Ne ES gimusiems asmenims kyla daug didesnė skurdo rizika nei Švedijoje gimusiems asmenims (atitinkamai 35,5 ir 12,1 proc.), o žemos kvalifikacijos darbuotojams kyla didesnė rizika nei aukštos kvalifikacijos darbuotojams (atitinkamai 26,7 ir 11,1 proc.). Vaikų AROPE lygis sumažėjo nuo 21,6 proc. 2023 m. iki 20,9 proc. 2024 m. (vidutiniškas rezultatas). Be to, socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui 2024 m. padidėjo iki 40,6 proc. (2023 m. – 36,9 proc.), ir dabar rezultatai yra geresni už vidurkį. Per didelių išlaidų būstui rodiklis 2024 m. išliko aukštas – 10,6 proc. (ES – 8,2 proc.), tad padėtį reikia stebėti.

Švedijos rezultatai įgūdžių srityje yra geri, tačiau ir toliau matoma nelygybė švietimo ir mokymo sistemoje. Šalis yra viena iš geriausių rezultatų pasiekusių šalių suaugusiųjų dalyvavimo mokymosi veikloje srityje (66,5 proc. 2022 m.) ir jos rezultatai pagal suaugusiųjų, turinčių bent bazinius skaitmeninius įgūdžius, dalį yra geresni už vidurkį. Mokyklos nebaigusių asmenų dalis 2024 m. sumažėjo iki 7,2 proc. (vidutiniškas rezultatas). Vis dėlto atitinkama ne ES gimusių asmenų dalis yra daugiau nei du kartus didesnė (12,6 proc.) nei Švedijoje gimusių asmenų (5,9 proc.). Be to, 2015–2022 m. labai padidėjo prastai besimokančių mokinių dalis (8,4 proc. punkto iki 27,2 proc., 2022 m. PISA).

Atsižvelgiant į šias pirmojo etapo analizės išvadas, visų pirma į 2 rodiklius, pagal kuriuos padėtis yra kritinė arba tokia, kurią reikia stebėti, (įskaitant vieną rodiklį, kuris pablogėjo laikui bėgant) **neatrodo, kad Švedijoje galėtų kilti rizika aukštynkryptei socialinei konvergencijai, todėl antrojo etapo analizės atlikti nereikia** (žr. 3.1.1 intarpą).

PRIEDAI

1 priedas. Pagrindiniai ES tikslai ir nacionaliniai valstybių narių tikslai iki 2030 m.

	Užimtumas (%)	Suaugusiųjų mokymasis (%)	Skurdo mažinimas (AROPE, tūkst.)
ES pagrindinis tikslas	**78,0**	**60,0**	**−15 000**
Visos valstybės narės kartu	**78,5**	**57,6**	**−15 600***
BE	80,0	60,9	–279
BG	79,0	35,4	–787
CZ	82,2	45,0	–120
DK	80,0	60,0	–30(1)
DE	83,0	65,0	–1 200(2)
EE	81,3	52,3	–39
IE	78,2	64,2	–90
EL	71,1	40,0	–860
ES	76,0	60,0	–2 815
FR	78,0	65,0	−1 100
HR	75,0	55,0	–298
IT	73,0	60,0	−3 200
CY	80,0	61,0	–10
LV	80,0	60,0	–95
LT	80,7	53,7	–223
LU	77,6	62,5	–4
HU	85,0	60,0	–292(3)
MT	84,6	57,6	(4)
NL	82,5	62,0	–163
AT	79,9	62,0	–204
PL	78,3	51,7	−1 500
PT	80,0	60,0	–765
RO	74,7	17,4	−2 532
SI	79,5	60,0	–9
SK	76,5	50,0	–70
FI	80,0	60,0	–100
SE	82,0	60,0	–15

Pastaba. (*) Bendras visų valstybių narių skurdo mažinimo tikslas yra ne mažiau kaip 15,6 mln., išskyrus valstybes nares, kurios savo tikslo neišreiškia AROPE lygiu. 1) Danija savo nacionalinį skurdo mažinimo tikslą išreiškia kaip asmenų, gyvenančių labai mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose, skaičiaus sumažinimą 30 000. 2) Vokietija savo nacionalinį skurdo mažinimo tikslą išreiškia kaip asmenų, gyvenančių labai mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose, skaičiaus sumažinimą 1,2 mln., ir baziniais metais laiko ne 2019 m., o 2020 m. 3) Vengrija savo nacionalinį skurdo mažinimo tikslą išreiškia kaip vaikų turinčių šeimų materialinio ir socialinio nepritekliaus lygio sumažinimą iki 13 proc., tokiu būdu asmenų, kuriems gresia skurdas ir socialinė atskirtis (AROPE), skaičiaus sumažinimą 292 000. 4) Malta savo nacionalinį skurdo mažinimo tikslą išreiškia kaip AROPE lygio sumažinimą 3,1 proc. punkto.

2 priedas. Socialinių rodiklių suvestinės pagrindiniai rodikliai

2026 m. bendros užimtumo ataskaitos analizė grindžiama socialinių rodiklių suvestinės pagrindiniais rodikliais, kuriuos patvirtino Taryba[345]. Pagrindiniai rodikliai atitinka taupumo, prieinamumo, palyginamumo ir statistinio patikimumo principus. Su kiekvienu iš trijų Europos socialinių teisių ramsčio skyrių yra susiję toliau nurodyti rodikliai.

- *Lygios galimybės*
    - Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje per pastaruosius 12 mėnesių (25–64 metų gyventojų proc.)
    - Mokyklos nebaigę asmenys (18–24 metų amžiaus gyventojų proc.)
    - Asmenų, turinčių bazinio ar aukštesnio lygio bendrus skaitmeninius įgūdžius, dalis (16–74 metų amžiaus gyventojų proc.)
    - Nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio (NEET) jaunimo rodiklis (15–29 metų amžiaus gyventojų proc.)
    - Lyčių užimtumo skirtumas (proc. punktais, 20–64 metų amžiaus gyventojų grupėje)
    - Pajamų kvintilio dalies santykis (S80/S20)
- *Sąžiningos darbo sąlygos*
    - Užimtumo lygis (20–64 metų amžiaus gyventojų proc.)
    - Nedarbo lygis (ekonomiškai aktyvių 15–74 metų amžiaus gyventojų proc.)
    - Ilgalaikio nedarbo lygis (ekonomiškai aktyvių 15–74 metų amžiaus gyventojų proc.)
    - Bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų (GDHI) vienam gyventojui augimas (2008 m. = 100)[346]

---

345 2021 m. birželio 14 d. Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų taryba pritarė EMCO ir SAK nuomonei dėl pasiekto susitarimo dėl peržiūrėtos socialinių rodiklių suvestinės pagrindinių rodiklių.

346 GDHI matuojamos realiąja verte. Socialinės apsaugos komiteto prašymu šis rodiklis nustatomas naudojant nekoreguotas pajamas (t. y. neįskaitant socialinių pervedimų natūra) ir nenaudojant perkamosios galios standartų (toliau – PGS) vienetų, kurie buvo naudojami pirminėje Socialinių rodiklių suvestinės versijoje, taip siekiant nuoseklumo su rodikliais, pagrįstais ES SPGS.

- *Socialinė apsauga ir įtrauktis*
    - Skurdo rizikos arba socialinės atskirties (AROPE) lygis (visų gyventojų proc.)[347]
    - Vaikų skurdo ar socialinės atskirties rizikos (AROPE) lygis (0–17 metų amžiaus grupės proc.)[348]
    - Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui (skurdo rizikos lygio sumažinimo proc.)[349]

---

[347] Su jo trimis komponentais: visų gyventojų skurdo rizika (AROP 0+); visų gyventojų dideliu materialiniu ir socialiniu nepritekliumi (SMSD 0+); asmenų (0–64 metų amžiaus), gyvenančių labai mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose (namų ūkiuose, kurių beveik nė vienas narys neturi darbo), dalimi (QJ 0–64). AROPE rodiklis 2021 m. pakeistas atsižvelgiant į naują ES pagrindinį tikslą iki 2030 m. – sumažinti asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičių. Atsižvelgiant į tai, buvo peržiūrėti du jo komponentai (nepriteklius ir namų ūkiai, kuriuose beveik nė vienas namų ūkio narys neturi darbo). Didelio materialinio ir socialinio nepritekliaus komponentu pakeičiamas didelio materialinio nepritekliaus komponentas. Namų ūkių, kurių beveik nė vienas narys neturi darbo, rodiklio tiriamoji amžiaus grupė pakeista iš 0–59 į 0–64 metų intervalą. Tiriamasis pajamų laikotarpis pagal visus rodiklius, kurie priklauso nuo ES SPGS pajamų duomenų, apibrėžiamas kaip 12 mėnesių laikotarpis. Dėl to AROP ir QJ rodikliams apskaičiuoti naudojami kalendorinių metų, ėjusių prieš tyrimo metus, pajamų kintamieji, išskyrus Airiją (12 mėnesių prieš atsakymą į apklausos klausimus). Skaičiuojant didelio materialinio ir socialinio nepritekliaus rodiklį nėra jokio pajamų kintamojo; todėl visi ES SPGS kintamieji, naudojami jam apskaičiuoti, yra susiję su tyrimo metais.

[348] Su trimis papildomais rodikliais: vaikų, kuriems gresia skurdas (AROP, 0–17 metų amžiaus), vaikų, kurie patiria didelį materialinį ir socialinė nepriteklių (SMSD, 0–17 metų amžiaus), ir labai mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose (namų ūkiuose, kuriuose beveik nė vienas namų ūkio narys neturi darbo) gyvenančių vaikų dalies (QJ, 0–17 metų amžiaus). Vaikų, kurie patiria didelį materialinį ir socialinė nepriteklių, rodiklis – tai modifikuota visų gyventojų didelio materialinio ir socialinio nepritekliaus rodiklio versija, kurioje suaugusiųjų elementams suteikiamas mažesnis svoris, kad vaikų rodiklis nebūtų pernelyg veikiamas suaugusiųjų nepritekliaus. Ataskaitiniai metai sutampa su visų gyventojų rodiklių metais.

[349] Šis rodiklis matuojamas kaip visų gyventojų skurdo rizikos lygio (AROP) sumažėjimas procentais, palyginti su skurdo rizikos lygiu prieš piniginių socialinių išmokų (išskyrus pensijas) pervedimą. Jis neapima pervedimų natūra, susijusių, pavyzdžiui, su sveikatos priežiūra.

- Asmenų su negalia užimtumo skirtumas (proc. punktais, 20–64 m. amžiaus gyventojų grupėje)[350]
- Per didelių išlaidų būstui rodiklis (proc. visų gyventojų)[351]
- Vaikai iki 3 metų, dalyvaujantys oficialios vaikų priežiūros sistemoje (0–3 metų amžiaus gyventojų proc.)
- Subjektyviai nurodytas nepatenkintas medicininės priežiūros poreikis (16 metų ir vyresnių gyventojų proc.)[352]

---

[350] Šiuo metu asmenų su negalia užimtumo skirtumo rodiklis apskaičiuojamas pagal ES SPGS ir grindžiamas neįgalumo statusu, nustatytu taikant visuotinį riboto aktyvumo indeksą (GALI). Apklausos respondentai atsako į šiuos klausimus: 1) „Ar užsiimdamas žmonėms įprasta kasdiene veikla jaučiate, kad jūsų galimybės yra ribotos dėl sveikatos problemų? Ar pasakytumėte, kad jūsų galimybės yra ... labai ribotos; ribotos, bet nelabai; visiškai neribotos?“ Jei atsakymas į 1 klausimą yra „ labai ribotos“ arba „nelabai ribotos“, respondentai atsako į 2 klausimą „Ar jūsų galimybės buvo ribotos bent pastaruosius 6 mėnesius? Taip ar ne?“. Asmuo laikomas neįgaliu, jei atsakymas į antrąjį klausimą yra „Taip“. Atlikus skaičiavimus remiantis ES SPGS duomenimis, galima pastebėti ryšį tarp negalios paplitimo, remiantis principu GALI, ir šiuo principu pagrįsto neįgaliųjų užimtumo skirtumo 2024 m. visose ES valstybėse narėse (Pearsono koreliacijos koeficientas = -0,44).

[351] Šis rodiklis rodo gyventojų, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose bendros būsto išlaidos sudaro daugiau kaip 40 proc. disponuojamųjų pajamų (abiem atvejais atėmus būsto pašalpas), dalį. Metodinėse gairėse ir ES SPGS kintamųjų aprašyme (2020 m. balandžio mėn. redakcija) nurodyta, kad išmokos (įskaitant tik materialine padėtimi grindžiamas išmokas) apima nuomos išmokas ir išmokas būste gyvenantiems būsto savininkams, bet neapima mokesčių lengvatų ir kapitalo pervedimų. Dokumente būsto išlaidos apibrėžiamos kaip mėnesinės ir faktiškai sumokėtos išlaidos, susijusios su namų ūkio teise gyventi būste. Jos apima struktūrinį draudimą (nuomininkams, jei mokama), paslaugas ir mokesčius (kanalizacijos, šiukšlių išvežimo ir kt.; savininkams privaloma, nuomininkams, jei mokama), reguliarią priežiūrą ir remontą, mokesčius (nuomininkams – už būstą, jei taikytina) ir komunalinių paslaugų (vandens, elektros energijos, dujų ir šildymo) išlaidas. Hipoteką mokantiems savininkams įtraukiami susiję palūkanų mokėjimai (išskaičiuojamos visos mokesčių lengvatos, bet neišskaičiuojamos išmokos būstui). Nuomininkams, mokantiems rinkos kainą arba sumažintą kainą, taip pat įtraukiamas nuomos mokestis. Nuomininkams, kurie už nuomą nemoka, išmokos už būstą neturėtų būti atimamos iš visų būsto išlaidų.

[352] Subjektyviai nurodytas nepatenkintas medicininės priežiūros poreikis siejamas su paties asmens subjektyviu vertinimu, ar prireikus tam tikros sveikatos priežiūros srities specialisto apžiūros arba gydymo jis jų negavo arba nesiekė dėl trijų priežasčių: finansinių, laukimo sąrašų ir per didelio atstumo. Medicininė priežiūra – individualios sveikatos priežiūros paslaugos (sveikatos patikrinimas arba gydymas, išskyrus odontologinę priežiūrą), teikiamos gydytojų ar lygiaverčių specialistų pagal nacionalines sveikatos priežiūros sistemas arba jiems tiesiogiai prižiūrint (Eurostato apibrėžtis). Su sveikatos priežiūros paslaugų gavimu susirgus susijusios problemos, apie kurias praneša žmonės, gali reikšti, kad gauti sveikatos priežiūros paslaugas yra kliūčių.

Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto nuomonėje nurodyti tolesni veiksmai, reikalingi peržiūrėtai socialinių rodiklių suvestinei visiškai įgyvendinti[353]. Pagal pagrindinį rodiklį „Asmenų su negalia užimtumo skirtumas“ laikinai naudojamas statistinių duomenų šaltinis yra ES SPGS, tačiau numatyta vietoj jo rinktis ES darbo jėgos tyrimą, kad būtų užtikrintas didesnis tikslumas. Komisijos tarnybos, įskaitant Eurostatą, išanalizavo 2022 m. iš ES DJT surinktus duomenis ir nusprendė toliau stebėti jų kokybę ir peržiūrėti rodiklį, nes galima naudotis 2024 m. DJT pagrįstais duomenimis. Eurostatas rems tolesnius veiksmus, kuriais siekiama gerinti šalių palyginamumą, ir išnagrinės galimybę parengti papildomus rodiklius šioje srityje. Pagrindiniam rodikliui „Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje per pastaruosius 12 mėnesių“ taip pat bus vėliau naudojami ES darbo jėgos tyrimo duomenys (iki 2022 m. duomenys jam rinkti tik per suaugusiųjų švietimo tyrimą). Eurostatui atlikus išsamias 2022 m. duomenų iš AES ir ES darbo jėgos tyrimo kokybės ir palyginamumo patikras[354], 2024 m. rugsėjo mėn. Užimtumo komiteto Rodiklių grupė pasiekė susitarimą dėl AES duomenų naudojimo, išskyrus šiuo metu rengiamus mokymus darbo vietoje pagal šį pagrindinį rodiklį.

---

353 Žr. Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto nuomonę dėl peržiūrėtos socialinių rodiklių suvestinės.

354 Žr. Eurostato informacinį pranešimą.

3 priedas. Socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai ir jų lygis

Rodiklis	Lygios galimybės															
	Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje (per pastaruosius 12 mėnesių, išskyrus mokymą darbo vietoje, 25–64 metų gyventojų proc.[355])		Mokyklos nebaigę asmenys (18–24 m. amžiaus gyventojų proc.)			Asmenų, turinčių bazinio ar aukštesnio lygio bendrus skaitmeninius įgūdžius, dalis (16–74 metų amžiaus gyventojų proc.)		NEET jaunimo lygis (visų 15–29 metų amžiaus gyventojų proc.)			Lyčių užimtumo skirtumas (proc. punktais, 20–64 metų amžiaus gyventojų grupėje)			Pajamų kvintilio dalies santykis (S80/S20)		
Šaltinis	AES		Eurostatas [edat_lfse_14], ES darbo jėgos tyrimas			Eurostatas [tepsr_sp410], ESS		Eurostatas [lfsi_neet_a], ES darbo jėgos tyrimas			Eurostatas [tesem060], ES darbo jėgos tyrimas			Eurostatas [tessi180], ES SPGS		
Metai	2016	2022	2022	2023	2024	2021	2023	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
EU27	37,4	39,5	9,6	9,6	9,4	53,9	55,6	11,7	11,2	11,1	10,6	10,2	10,0	4,74	4,72	4,66
EA20	:	:	9,8	9,8	9,7	:	:	11,6	11,3	11,0	10,2	9,7	9,6	4,78	4,75	4,78
ESnesv	37,6	37,8	8,1	8,2	8,2	56,3	57,6	10,8	10,6	10,5	9,0	8,6	8,3	4,65	4,71	4,62
EZnesv	39,5	38,7	7,5	7,8	7,9	58,7	59,2	10,6	10,5	10,4	8,4	8,0	7,8	4,62	4,70	4,65
BE	39,4	34,9	6,4	6,2	7,0 b	54,2	59,4	9,2	9,6	9,9	7,6	7,6	8,0	3,53	3,39	3,45
BG	11,8	9,5	10,3	9,3	8,2 b	31,2	35,5	14,8	13,8	12,7 b	7,5	7,3	7,2 b	7,30	6,61	6,96
CZ	22,8	21,2	6,2	6,4	5,4	59,7	69,1	11,4	10,1	8,6	14,9	13,9	12,6	3,48	3,42	3,32
DK	50,4	47,1	10,0	10,4	10,4	68,7	69,6	7,9	8,6 b	8,0	5,4	5,6 b	6,5	4,03	4,15	4,16
DE	46,4	53,7	12,5	13,0	12,9 b	48,9	52,2	8,6	8,8	8,7	7,5	7,4	7,1	4,38	4,44	4,49
EE	33,9	41,8	10,8	9,7	11,0	56,4	62,6	10,6	9,6	11,0	2,9	2,4	1,7	5,39	5,37	5,03
IE	46,0 b	48,3	3,7	4,0	2,8 b	70,5	72,9	8,6	8,5	7,5	11,4	9,9	9,3	3,81	3,86	3,74
EL	16,0	15,1	4,1	3,7	3.0b	52,5	52,4	15,3	15,9	14,2	21,0	19,8	18,8	5,20	5,28	5,27
ES	30,4	34,1	13,9	13,7	13,0	64,2	66,2	12,7 d	12,3 d	12,0 d	11,2 d	10,3 d	9,8 d	5,63	5,50	5,39
FR	48,4	49,2 b	7,6	7,6	7,7	62,0	59,7	12,0 d	12,3 d	12,5 d	5,8 d	5,5 d	5,9 d	4,60 b	4,63	4,66
HR	26,9	23,3	2,1 u	2,0 u	2,0 u	63,4	59,0	13,1	11,8	10,6	9,4	7,7	5,9	4,57	4,91 b	4,97 b
IT	33,9	29,0 b	11,5	10,5	9,8	45,6	45,8	19,0	16,1	15,2	19,7	19,5	19,4	5,62	5,27	5,53
CY	44,8	28,3	8,2	10,4	11,3	50,2	49,5	14,4	13,9	12,9	10,9	9,0	10,0	4,22	4,23	4,40
LV	39,0	34,1	6,7	7,7	7,9	50,8	45,3	11,3	10,0	10,7	3,1	3,1	3,3	6,33	6,20	6,28
LT	25,0	27,4	4,8	6,4	8,4	48,8	52,9	10,7	13,5	14,7	0,8	1,5	1,4	6,39	6,32	6,54 p
LU	42,6 b	45,2	8,2	6,8 u	7,8 u	63,8	60,1	6,8	8,5	9,8	6,5	6,8	5,5	4,51 b	4,79	4,68
HU	54,8	62,2	12,2	11,6	10,3	49,1	58,9	10,7	10,9	10,9	9,8	9,1	7,9	4,16	4,43	4,39
MT	32,8	39,9	10,3	10,2	9,6	61,2	63,0	7,6	7,6	7,2	13,3	14,1	13,4	4,75	5,30	4,87
NL	57,1	56,1	5,6	6,2	7,0	78,9	82,7	4,2	4,7	4,9	7,9	7,8	7,6	3,94	3,87	3,72
AT	55,3	52,2	8,4	8,6	8,1	63,3	64,7	9,1	9,4	9,2	7,8	7,8	6,9	4,25	4,28	4,34
PL	20,9	20,3	4,7	3,7	4,1	42,9	44,3	10,7	9,1	9,4	12,9	11,8	11,6	3,91	4,06	3,85
PT	38,0	33,4	6,3	8,1	6,6	55,3	56,0	8,5	8,9	8,7	5,8	5,5	5,7	5,13	5,60	5,20
RO	5,8	19,1 b	15,6	16,6	16,8	27,8	27,7	19,8	19,3	19,4	18,6	19,1	18,1	6,00	5,83	4,62
SI	40,3	26,5	4,0	5,4 b	5,0	49,7	46,7	8,4	7,8	7,6	6,9	6,1	6,0	3,28	3,34	3,42
SK	42,6	49,5	7,4 b	6,4	7,5	55,2	51,3	12,3	11,2	10,7	8,1	7,7	8,9	3,12	3,63	3,28
FI	51,4	51,8	8,4	9,6	9,6	79,2	82,0	9,3	9,2	9,8	1,2	0,2	0,7	3,75	3,78	3,73
SE	58,8 b	66,5	8,8	7,4	7,2	66,6	66,4	5,6	5,7	6,3	5,7	4,7	4,0	4,34	4,73	4,34

Pastaba. „ESnesv“ ir „EZnesv“ – nesvertiniai ES ir euro zonos vidurkiai.
Žymos: b – nutrūkusi laiko eilutė; d – skiriasi apibrėžtis; e – prognozuojami įverčiai; p – negalutiniai duomenys; u – mažo patikimumo duomenys (mažas atvejų skaičius).
Šaltinis – Eurostatas, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD nesvertinių vidurkių skaičiavimai.

355 Šie skaičiai gauti iš specialiai paimtų SŠT duomenų (neįtraukiant mokymo darbo vietoje), kuriuos Komisija naudoja pažangai siekiant 2030 m. suaugusiųjų mokymosi tikslo (60 proc.) vertinti.

3 priedas (tęsinys). Socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai ir jų lygis

Rodiklis	Sąžiningos darbo sąlygos											
	Užimtumo lygis (20–64 metų amžiaus gyventojų proc.)			Nedarbo lygis (ekonomiškai aktyvių 15–74 metų amžiaus gyventojų proc.)			Ilgalaikio nedarbo lygis (ekonomiškai aktyvių 15–74 metų amžiaus gyventojų proc.)			GDHI vienam gyventojui augimas (2008 m. = 100)		
Šaltinis	Eurostatas [lfsi_emp_a], ES darbo jėgos tyrimas			Eurostatas [une_rt_a], ES darbo jėgos tyrimas			Eurostatas [tesem130], ES darbo jėgos tyrimas			Eurostatas [tepsr_wc310], Europos sektorių sąskaitos		
Metai	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
EU27	74,6	75,3	75,8	6,2	6,1	5,9	2,4	2,1	1,9	111,1	111,8	114,3
EA20	74,0	74,7	75,3	6,8	6,6	6,4	2,7	2,4	2,1	106,7	107,3	109,4
ESnesv	76,4	76,9	77,3	5,8	5,8	5,8	2,2	2,0	1,8	120,6	120,5	124,9
EZnesv	75,9	76,4	76,9	6,3	6,2	6,1	2,4	2,2	2,0	113,4	114,2	118,1
BE	71,9	72,1	72,3	5,6	5,5	5,7	2,3	2,2	2,0	104,8	106,5	107,1
BG	75,9	76,2	76,8 b	4,2	4,3	4,2 b	2,2	2,3	2,2 b	155,3	:	:
CZ	81,3	81,7	82,3	2,2	2,6	2,6	0,6	0,8	0,8	123,9	123,6	125,2
DK	80,1	79,8 b	80,2	4,5	5,1 b	6,2	0,5	0,5 b	0,8	121,3	123,8	125,0
DE	80,8	81,1	81,3	3,1	3,1	3,4	1,1	1,0	0,9	115,9	114,7	116,2
EE	81,9	82,1	81,8	5,6	6,4	7,6	1,3	1,3	1,8	129,5	126,6	131,0
IE	78,2	79,1	79,8	4,5	4,3	4,3	1,3	1,1	1,0	110,5	111,3	114,9
EL	66,3	67,4	69,3	12,5	11,1	10,1	7,7	6,2	5,4	78,1	82,1	84,1
ES	69,3 d	70,5 d	71,4 d	13,0 d	12,2 d	11,4 d	5,1 d	4,3 d	3,8 d	97,4	100,8	103,9
FR	74,0 d	74,4 d	75,1 d	7,3 d	7,3 d	7,4 d	2,0 d	1,8 d	1,7 d	110,1	110,9	113,5
HR	70,2	70,8	73,6	6,8	6,1	5,0	2,4	2,1	1,8	125,7	129,6	138,1
IT	64,8	66,3	67,1	8,1	7,7	6,5	4,6	4,2	3,3	94,1	94,6	96,0
CY	78,6	79,5	79,8	6,3	5,8	4,9	2,1	1,8	1,3	100,8	102,7	107,8
LV	77,0	77,5	77,4	6,9	6,5	6,9	2,0	1,8	2,2	121,4	117,7	122,8
LT	79,0	78,5	79,2	6,0	6,9	7,1	2,3	2,3	2,3	138,8	137,7	144,1
LU	74,8	74,8	74,2	4,6	5,2	6,4	1,3	1,7	1,6	110,9	112,1	113,1
HU	80,3	80,7	81,1	3,6	4,1	4,5	1,2	1,4	1,5	156,7	161,8	168,2
MT	80,1	81,3	83,0	3,5	3,5	3,1	1,2	0,8	0,7	153,7	158,3	171,7
NL	82,9	83,5	83,5	3,5	3,6	3,7	0,7	0,5	0,5	109,3	110,0	112,4
AT	77,3	77,2	77,4	4,8	5,1	5,2	1,2	1,1	1,1	100,9	99,2	102,8
PL	76,7	77,9	78,4	2,9	2,8	2,9	0,9	0,8	0,8	150,1	155,7	166,1
PT	77,1	78,0	78,5	6,2	6,5	6,5	2,8	2,5	2,4	108,7	112,0	118,8
RO	68,5	68,7	69,5	5,6	5,6	5,4	2,2	2,2	1,8	158,7	165,8	178,8
SI	77,9	77,5	78,3	4,0	3,7	3,7	1,6	1,4	1,1	120,2	120,3	122,4
SK	76,7	77,5	78,1	6,1	5,8	5,3	4,1	3,8	3,5	129,5	128,0	133,6
FI	78,4	78,2	77,0	6,8	7,2	8,4	1,5	1,6	1,8	107,5	107,9	108,7
SE	82,0	82,6	81,9	7,5	7,7	8,4	1,9	1,6	1,7	122,3	120,2	120,6

Pastaba. „ESnesv“ ir „EZnesv“ – nesvertiniai ES ir euro zonos vidurkiai. Realiosios bendros disponuojamosios namų ūkių pajamos (GDHI) vienam gyventojui apskaičiuojamos remiantis nekoreguotomis pajamomis (t. y. neįskaitant socialinių pervedimų natūra) ir nekoreguojant pagal perkamosios galios standartus.
Žymos: b – nutrūkusi laiko eilutė; d – skiriasi apibrėžtis; e – prognozuojami įverčiai; p – negalutiniai duomenys; u – mažo patikimumo duomenys (mažas atvejų skaičius).
Šaltinis – Eurostatas, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD nesvertinių vidurkių skaičiavimai.

3 priedas (tęsinys). Socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai ir jų lygis

Rodiklis	Socialinė apsauga ir įtrauktis											
	Skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis (visų gyventojų proc.)			Vaikų skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis (0–17 metų amžiaus gyventojų proc.)			Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui (skurdo rizikos lygio sumažinimo proc.)			Asmenų su negalia užimtumo skirtumas (proc. punktais, 20–64 metų amžiaus gyventojų grupėje)		
Šaltinis	Eurostatas [ilc_peps01n], ES SPGS			Eurostatas [ilc_peps01n], ES SPGS			Eurostatas [tespm050], ES SPGS			Eurostatas [tepsr_sp200], ES SPGS		
Metai	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
EU27	21,6	21,3	21,0	24,8	24,9	24,2	35,0	34,7	34,2	21,4	21,4	24,0
EA20	21,8	21,6	21,4	25,4	25,4	25,0	35,6	35,4	33,9	20,3	20,2	23,0
ESnesv	20,7	20,6	20,2	21,9	22,5	21,9	33,9	33,3	33,4	25,1	25,1	27,0
EZnesv	20,5	20,5	20,3	21,6	22,1	21,6	34,0	33,3	33,0	23,9	23,9	25,6
BE	18,6	18,8	18,3	19,5	19,6	20,2	49,0 b	50,0	53,1	35,1	33,5	33,1
BG	32,2	30,0	30,3	33,9	33,9	35,1	24,4 b	27,7	27,7	29,5	39,5	35,4
CZ	11,8	12,0	11,3	13,4	15,0	15,4	40,0 b	39,5	40,6	22,7	22,2	21,7
DK	17,1	17,9	18,0	13,8	15,3	15,9	50,4 b	51,4	50,4	:	20,4	26,1 b
DE	21,1	21,3	21,1	24,4	23,9	22,9	42,2 b	41,7	35,7	24,2	22,6 e	22,0
EE	25,2	24,2	22,2	16,6	18,3	16,5	28,1 b	27,7	31,5	26,2	20,2	20,8
IE	19,6	19,2	17,1	22,3	24,3	20,9	57,2 b	57,8	50,8	36,6	36,7	38,2
EL	26,3	26,1	26,9	28,1	28,1	27,9	20,3 b	18,2	16,6	25,9	26,0	28,5
ES	26,0	26,5	25,8	32,2	34,5	34,6	27,4 b	22,9	23,9	14,6	13,8	23,4 b
FR	20,7 b	20,4	20,5	27,1 b	26,6	26,2	42,0 b	41,9	38,9	20,8 b	19,9	22,4
HR	19,9	20,7 b	21,7 b	18,1	17,3 b	19,3 b	20,4 b	20,9 b	21,6 b	36,0	39,2 b	41,0
IT	24,4	22,8	23,1	28,5	27,1	27,1	25,8 b	30,5	31,3	14,0	15,9	25,1 b
CY	17,5	17,4	17,1	19,4	17,1	14,8	31,0 b	30,1	30,5	30,2	27,0	24,5
LV	26,0	25,6	24,3	19,8	20,3	17,9	25,0 b	23,5	21,5	20,8	18,5	21,3
LT	24,6	24,3	25,8 p	22,4	21,7	22,8 p	30,3 b	29,9	25,9 p	35,0	32,4	39,9 p
LU	19,4 b	21,4	20,0	24 b	26,1	25,6	33,7 b	27,4	27,0	8,5 b	:	:
HU	18,8	19,7	19,3	21,3	24,6	22,9	27,0 b	25,8	23,5	32,2	29,8	28,3
MT	20,1	19,8	19,7	23,1	25,2	25,9	26,4 b	25,6	26,0	30,1	25,8	25,3
NL	16,5	15,8	15,4	13,9	15,9	15,8	33,8 b	38,4	41,0	25,2	23,8	20,9
AT	17,5	17,7	16,9	21,6	22,7	20,9	42,0 b	39,2	40,7	23,8	26,1	20,7
PL	15,9	16,3	16,0	16,7	16,9	16,1	38,6 b	36,1	41,5	31,3	33,9 u	35,6
PT	20,1	20,1	19,7	20,7	22,6	20,7	23,7 b	19,8	22,4	13,1	14,0	21,3 b
RO	34,4	32,0	27,9	41,5	39,0	33,8	16,5 b	15,6	18,8	32,0	29,2	44,8 b
SI	13,3	13,7	14,4	10,3	10,7	11,8	37,3 b	35,5	37,7	18,8	17,3	14,2
SK	16,5	17,6	18,3	24,7	25,3	22,6	33,8 b	36,4	36,7	21,0	22,1	23,8
FI	16,3 b	15,8	16,8	14,9 b	13,8	17,3	49,8	48,7	46,4	19,0	19,4	20,4
SE	18,6	18,4	17,5	19,9	21,6	20,9	39,9 b	36,9	40,6	25,7	23,2	22,9

Pastaba. „ESnesv“ ir „EZnesv“ – nesvertiniai ES ir euro zonos vidurkiai.
Žymos: b – nutrūkusi laiko eilutė; d – skiriasi apibrėžtis; e – prognozuojami įverčiai; p – negalutiniai duomenys; u – mažo patikimumo duomenys (mažas atvejų skaičius).
Šaltinis – Eurostatas, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD nesvertinių vidurkių skaičiavimai.

3 priedas (tęsinys). Socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai ir jų lygis

Rodiklis	Socialinė apsauga ir įtrauktis (tęsinys)								
	Per didelės išlaidos būstui (visų gyventojų proc.)			Vaikai iki 3 metų, dalyvaujantys oficialios vaikų priežiūros sistemoje (jaunesnių nei 3 metų gyventojų proc.)			Subjektyviai nurodytas nepatenkintas medicininės priežiūros poreikis (16 metų ir vyresnių gyventojų proc.)		
Šaltinis	Eurostatas [tespm140], ES SPGS			Eurostatas [tepsr_sp210], ES SPGS			Eurostatas [tespm110], ES SPGS		
Metai	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
EU27	8,7	8,8	8,2	35,8	37,3	39,2	2,2	2,4	2,5
EA20	8,8	8,9	8,5	40,1	42,2	44,6	2,1	2,2	2,5
ESnesv	7,7	8,2	7,8	34,5	36,9	38,0	2,6	3,1	3,0
EZnesv	6,9	7,7	7,5	36,8	40,1	41,7	2,8	3,4	3,3
BE	7,5	7,8	6,7	52,5	56,2	52,3	1,0	1,1	1,4
BG	15,1	11,1	8,0	17,4	17,4	21,2	1,0	1,1	1,1
CZ	6,9	9,1	9,2	6,8	4,4	7,3	0,2	0,4	0,5
DK	14,7	15,4	14,6	74,7	69,9 b	62,9	2,1	2,7	3,1
DE	11,9	13 b	12,0	24,6	23,3	25,1	0,3	0,2 e	0,8
EE	4,9	7,6	8,6	33,7	37,9	36,8	9,1	12,9	8,5
IE	3,7	4,7	4,5	18,3	22,1	24,4	2,7	2,7	2,9
EL	26,7	28,5	28,9	29,1	29,6	28,9	9,0	11,6	12,1
ES	9,2	8,2	7,8	48,6	55,8	55,0	1,2	1,8	1,8
FR	6,5 b	6,5	7,0	56,2 b	57,4	59,3	3,2 b	3,7	4,1
HR	3,8	4,0	3,7	27,5	29,6	30,2	1,3	1 b	1,3
IT	6,6	5,7	5,1	30,9	34,5	39,4	1,8	1,8	1,9
CY	2,6	2,6	2,4	24,5	37,4	40,1	0,2	0,1	0,1
LV	5,4	7,2	6,7	32,7	34,9	24,9	5,4	7,8	8,4
LT	3,5	5,2	6,2 p	22,8	19,9	36,9 p	2,9	3,8	4,3 p
LU	9,0 b	11,5 b	8,0	54,7 b	60,0	56,6	0,5 b	0,8	1,0
HU	8,1	7,3	9,0	12,9	20,5	16,6	1,4	1,0	1,0
MT	2,9	6 b	5,8	43,1	51,0	44,1	0,3	0,1	0,3
NL	10,0	9,3	6,9	72,3	71,5	78,9	0,2	0,3	0,6
AT	7,4	6,0	6,3	23,0	24,1	30,2	0,5	0,6	1,0
PL	5,6	5,9	5,2	15,9	12,6	15,1	2,3	3,6	3,8
PT	5,0	4,9	6,9	47,2	55,5	59,4	2,9	2,8	2,5
RO	8,5	9,1	4,7	12,3	12,3	11,4	4,9	5,2	2,2
SI	4,1	3,7	3,8	52,3	56,6	57,8	3,7	3,8	3,4
SK	2,5	5,9	6,4	2,3	1,0	5,1	2,8	3,2	1,6
FI	5,4	5,5	5,4	40,0	43,9	48,2	6,5	7,9	8,5
SE	9,1	10,9	10,6	54,4	56,9	57,7	1,8	2,1	2,2

Pastaba. „ESnesv“ ir „EZnesv“ – nesvertiniai ES ir euro zonos vidurkiai.
Žymos: b – nutrūkusi laiko eilutė; d – skiriasi apibrėžtis; e – prognozuojami įverčiai; p – negalutiniai duomenys; u – mažo patikimumo duomenys (mažas atvejų skaičius).
Šaltinis – Eurostatas, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD nesvertinių vidurkių skaičiavimai.

4 priedas. Socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai, pokyčiai ir atotrūkis nuo ES vidurkio

Metai	Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje (per pastaruosius 12 mėnesių, išskyrus mokymą darbo vietoje, 25–64 metų gyventojų proc.)			Lygios galimybės													
				Mokyklos nebaigę asmenys (18–24 m. amžiaus gyventojų proc.)			Asmenų, turinčių bazinio ar aukštesnio lygio bendrus skaitmeninius įgūdžius, dalis (16–74 metų amžiaus gyventojų proc.)			NEET jaunimo rodiklis (visų 15–29 metų amžiaus gyventojų proc.)			Vyrų ir moterų užimtumo skirtumas (proc. punktais, 20–64 metų amžiaus gyventojų grupėje)			Pajamų kvintilio dalies santykis (S80/S20)		
	2022			2024			2023			2024			2024			2024		
	$Y–Y_{t-6}$ metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	$Y–Y_{t-6}$ metinis pokytis VN / $Y–Y_{t-6}$ metinis pokytis ES	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES	$Y–Y_{t-2}$ metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	$Y–Y_{t-2}$ metinis pokytis VN / $Y–Y_{t-2}$ metinis pokytis ES	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES
EU27	2,1	1,7	1,9	–0,2	1,2	–0,2	1,6	–2,1	0,3	–0,1	0,6	0,1	–0,2	1,7	0,1	–0,1	0,0	0,0
EA20	:	:	:	–0,1	1,5	–0,1	:	:	:	–0,3	0,5	–0,2	–0,1	1,3	0,2	0,0	0,2	0,1
ESnesv	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	0,0	0,0	–0,2	0,0	0,0	–0,3	0,0	0,0	–0,1	0,0	0,0
EZnesv	–0,8	0,9	–1,0	0,1	–0,3	0,1	0,5	1,6	–0,8	–0,1	–0,1	0,1	–0,2	–0,5	0,1	–0,1	0,0	0,1
BE	–4,5	–2,9	–4,7	0,8 b	–1,2 b	0,8	5,2	1,8	3,8	0,3	–0,6	0,5	0,4	–0,3	0,7	0,1	–1,2	0,2
BG	–2,3	–28,3	–2,5	–1,1 b	–0,0 b	–1,1	4,3	–22,1	3,0	–1,1 b	2,2 b	–1,0	–0,1 b	–1,1 b	0,2	0,4	2,3	0,5
CZ	–1,6	–16,6	–1,8	–1,0	–2,8	–1,0	9,4	11,5	8,1	–1,5	–1,9	–1,4	–1,3	4,3	–1,0	–0,1	–1,3	0,0
DK	–3,3	9,3	–3,5	0,0	2,2	0,0	1,0	12,0	–0,4	–0,6 b	–2,5	–0,5	0,9 b	–1,8	1,2	0,0	–0,5	0,1
DE	7,3	15,9	7,1	–0,1 b	4,7 b	–0,1	3,3	–5,4	2,0	–0,1	–1,8	0,1	–0,3	–1,2	0,0	0,1	–0,1	0,2
EE	7,9	4,0	7,7	1,3	2,8	1,3	6,2	5,0	4,9	1,4	0,5	1,6	–0,7	–6,6	–0,4	–0,3	0,4	–0,2
IE	2,3 b	10,5	2,1	–1,2 b	–5,4 b	–1,2	2,4	15,3	1,1	–1,0	–3,0	–0,9	–0,6	1,0	–0,3	–0,1	–0,9	0,0
EL	–0,9	–22,7	–1,1	–0,7 b	–5,2 b	–0,7	–0,1	–5,2	–1,4	–1,7	3,7	–1,6	–1,0	10,5	–0,7	0,0	0,7	0,1
ES	3,7	–3,7	3,5	–0,7	4,8	–0,7	2,0	8,6	0,7	–0,3 d	1,5 d	–0,2	–0,5 d	1,5 d	–0,2	–0,1	0,8	0,0
FR	0,8 b	11,4 b	0,6	0,1	–0,5	0,1	–2,3	2,0	–3,6	0,2 d	2,0 d	0,4	0.4d	–2,4 d	0,7	0,0	0,0	0,1
HR	–3,6	–14,5	–3,8	0,0 u	–6,2 u	0,0	–4,4	1,3	–5,7	–1,2	0,1	–1,1	–1,8	–2,4	–1,5	0,1 b	0,4 b	0,2
IT	–4,9 b	–8,8 b	–5,1	–0,7	1,6	–0,7	0,2	–11,9	–1,2	–0,9	4,7	–0,8	–0,1	11,1	0,2	0,3	0,9	0,4
CY	–16,5	–9,5	–16,7	0,9	3,1	0,9	–0,8	–8,2	–2,1	–1,0	2,4	–0,9	1,0	1,7	1,3	0,2	–0,2	0,3
LV	–4,9	–3,7	–5,1	0,2	–0,3	0,2	–5,5	–12,3	–6,8	0,7	0,2	0,9	0,2	–5,0	0,5	0,1	1,7	0,2
LT	2,4	–10,4	2,2	2,0	0,2	2,0	4,1	–4,7	2,7	1,2	4,2	1,4	–0,1	–6,9	0,2	0,2 p	1,9 p	0,3
LU	2,6 b	7,4	2,4	1,0 u	–0,4 u	1,0	–3,7	2,5	–5,0	1,3	–0,7	1,5	–1,3	–2,8	–1,0	–0,1	0,1	0,0
HU	7,4	24,4	7,2	–1,3	2,1	–1,3	9,8	1,3	8,5	0,0	0,4	0,2	–1,2	–0,4	–0,9	0,0	–0,2	0,1
MT	7,1	2,1	6,9	–0,6	1,4	–0,6	1,8	5,4	0,5	–0,4	–3,3	–0,3	–0,7	5,1	–0,4	–0,4	0,3	–0,3
NL	–1,0	18,3	–1,2	0,8	–1,2	0,8	3,8	25,1	2,4	0,2	–5,6	0,4	–0,2	–0,7	0,1	–0,2	–0,9	–0,1
AT	–3,1	14,4	–3,3	–0,5	–0,1	–0,5	1,4	7,1	0,0	–0,2	–1,3	–0,1	–0,9	–1,4	–0,6	0,1	–0,3	0,2
PL	–0,6	–17,5	–0,8	0,4	–4,1	0,4	1,4	–13,3	0,0	0,3	–1,1	0,5	–0,2	3,3	0,1	–0,2	–0,8	–0,1
PT	–4,6	–4,4	–4,8	–1,5	–1,6	–1,5	0,7	–1,7	–0,7	–0,2	–1,8	–0,1	0,2	–2,6	0,5	–0,4	0,6	–0,3
RO	13,3 b	–18,7 b	13,1	0,2	8,6	0,2	–0,1	–29,9	–1,4	0,1	8,9	0,3	–1,0	9,8	–0,7	–1,2	0,0	–1,1
SI	–13,8	–11,3	–14,0	–0,4 b	–3,2	–0,4	–3,0	–10,9	–4,3	–0,2	–2,9	–0,1	–0,1	–2,3	0,2	0,1	–1,2	0,2
SK	6,9	11,7	6,7	1,1	–0,7	1,1	–3,9	–6,3	–5,2	–0,5	0,2	–0,4	1,2	0,6	1,5	–0,4	–1,3	–0,3
FI	0,4	14,0	0,2	0,0	1,4	0,0	2,8	24,4	1,5	0,6	–0,7	0,8	0,5	–7,6	0,8	–0,1	–0,9	0,1
SE	7,7 b	28,7	7,5	–0,2	–1,0	–0,2	–0,2	8,8	–1,5	0,6	–4,2	0,8	–0,7	–4,3	–0,4	–0,4	–0,3	–0,3

Pastaba. „ESnesv“ ir „EZnesv“ – nesvertiniai ES ir euro zonos vidurkiai. Atotrūkis nuo ES vidurkio apskaičiuojamas pagal nesvertinį vidurkį.

Žymos: b – nutrūkusi laiko eilutė; d – skiriasi apibrėžtis; e – prognozuojami įverčiai; p – negalutiniai duomenys; u – mažo patikimumo duomenys (mažas atvejų skaičius).

Šaltinis – Eurostatas, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD nesvertinių vidurkių skaičiavimai.

4 priedas (tęsinys). Socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai, pokyčiai ir atotrūkis nuo ES vidurkio

Metai	Sąžiningos darbo sąlygos											
	Užimtumo lygis (20–64 metų amžiaus gyventojų proc.)			Nedarbo lygis (ekonomiškai aktyvių 15–74 metų amžiaus gyventojų proc.)			Ilgalaikio nedarbo lygis (ekonomiškai aktyvių 15–74 metų amžiaus gyventojų proc.)			GDHI vienam gyventojui augimas (2008 m. = 100)		
	2024			2024			2024			2024		
	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES
EU27	0,5	–1,5	0,0	–0,2	0,1	–0,2	–0,2	0,1	–0,1	2,2	–10,6	–1,2
EA20	0,6	–2,0	0,1	–0,2	0,6	–0,2	–0,3	0,3	–0,2	2,0	–15,5	–1,4
ESnesv	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	–0,1	0,0	0,0	3,4	0,0	0,0
EZnesv	0,5	–0,4	0,0	–0,1	0,3	–0,1	–0,2	0,2	–0,1	3,3	–6,7	–0,1
BE	0,2	–5,0	–0,3	0,2	–0,1	0,2	–0,2	0,2	–0,1	0,5	–17,8	–2,8
BG	0,6 b	–0,54 b	0,1	–0,1 b	–1,6 b	–0,1	–0,1 b	0,4 b	0,0	:	:	:
CZ	0,6	5,0	0,1	0,0	–3,2	0,0	0,0	–1,0	0,1	1,3	0,4	–2,1
DK	0,4 b	2,9	–0,1	1,1 b	0,4	1,1	0,3 b	–1,0	0,4	1,0	0,1	–2,4
DE	0,2	4,0	–0,3	0,3	–2,4	0,3	–0,1	–0,9	0,0	1,3	–8,7	–2,1
EE	–0,3	4,5	–0,8	1,2	1,8	1,2	0,5	0,0	0,6	3,5	6,2	0,1
IE	0,7	2,5	0,2	0,0	–1,5	0,0	–0,1	–0,8	0,0	3,2	–10,0	–0,2
EL	1,9	–8,0	1,4	–1,0	4,3	–1,0	–0,8	3,6	–0,7	2,5	–40,7	–0,9
ES	0,9 d	–5,9 d	0,4	–0,8 d	5,6 d	–0,8	–0,5 d	2,0 d	–0,4	3,1	–20,9	–0,3
FR	0,7 d	–2,2 d	0,2	0,1 d	1,6 d	0,1	–0,1 d	–0,1 d	0,0	2,3	–11,4	–1,1
HR	2,8	–3,7	2,3	–1,1	–0,8	–1,1	–0,3	0,0	–0,2	6,6	13,2	3,2
IT	0,8	–10,2	0,3	–1,2	0,7	–1,2	–0,9	1,5	–0,8	1,4	–28,9	–2,0
CY	0,3	2,5	–0,2	–0,9	–0,9	–0,9	–0,5	–0,5	–0,4	4,9	–17,1	1,6
LV	–0,1	0,1	–0,6	0,4	1,1	0,4	0,4	0,4	0,5	4,4	–2,1	1,0
LT	0,7	1,9	0,2	0,2	1,3	0,2	0,0	0,5	0,1	4,6	19,2	1,2
LU	–0,6	–3,1	–1,1	1,2	0,6	1,2	–0,1	–0,2	0,0	0,9	–11,8	–2,4
HU	0,4	3,8	–0,1	0,4	–1,3	0,4	0,1	–0,3	0,2	3,9	43,3	0,6
MT	1,7	5,7	1,2	–0,4	–2,7	–0,4	–0,1	–1,1	0,0	8,5	46,9	5,1
NL	0,0	6,2	–0,5	0,1	–2,1	0,1	0,0	–1,3	0,1	2,2	–12,5	–1,2
AT	0,2	0,1	–0,3	0,1	–0,6	0,1	0,0	–0,7	0,1	3,6	–22,1	0,2
PL	0,5	1,1	0,0	0,1	–2,9	0,1	0,0	–1,0	0,1	6,6	41,2	3,3
PT	0,5	1,2	0,0	0,0	0,7	0,0	–0,1	0,6	0,0	6,1	–6,1	2,7
RO	0,8	–7,8	0,3	–0,2	–0,4	–0,2	–0,4	0,0	–0,3	7,9	53,9	4,5
SI	0,8	1,0	0,3	0,0	–2,1	0,0	–0,3	–0,7	–0,2	1,8	–2,4	–1,5
SK	0,6	0,8	0,1	–0,5	–0,5	–0,5	–0,3	1,7	–0,2	4,3	8,7	1,0
FI	–1,2	–0,3	–1,7	1,2	2,6	1,2	0,2	0,0	0,3	0,8	–16,1	–2,6
SE	–0,7	4,6	–1,2	0,7	2,6	0,7	0,1	–0,1	0,2	0,4	–4,3	–3,0

Pastaba. „ESnesv“ ir „EZnesv“ – nesvertiniai ES ir euro zonos vidurkiai. Atotrūkis nuo ES vidurkio apskaičiuojamas pagal nesvertinį vidurkį. Realiosios bendros disponuojamosios namų ūkių pajamos (GDHI) vienam gyventojui apskaičiuojamos remiantis nekoreguotomis pajamomis (t. y. neįskaitant socialinių pervedimų natūra) ir nekoreguojant pagal perkamosios galios standartus.

Žymos: b – nutrūkusi laiko eilutė; d – skiriasi apibrėžtis; e – prognozuojami įverčiai; p – negalutiniai duomenys; u – mažo patikimumo duomenys (mažas atvejų skaičius).

Šaltinis – Eurostatas, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD nesvertinių vidurkių skaičiavimai.

4 priedas (tęsinys). Socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai, pokyčiai ir atotrūkis nuo ES vidurkio

Metai	Socialinė apsauga ir įtrauktis											
	Skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis (visų gyventojų proc.)			Vaikų skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis (0–17 metų amžiaus gyventojų proc.)			Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui (skurdo rizikos lygio sumažinimo proc.)			Asmenų su negalia užimtumo skirtumas (proc. punktais, 20–64 metų amžiaus gyventojų grupėje)		
	2024			2024			2024			2024		
	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES
EU27	–0,3	0,8	0,1	–0,7	2,3	–0,1	–0,5	0,7	–0,7	2,6	–3,0	0,7
EA20	–0,2	1,2	0,2	–0,4	3,1	0,2	–1,6	0,5	–1,7	2,8	–4,0	0,9
ESnesv	–0,4	0,0	0,0	–0,6	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	1,9	0,0	0,0
EZnesv	–0,2	0,1	0,2	–0,5	–0,3	0,1	–0,4	–0,5	–0,5	1,7	–1,4	–0,2
BE	–0,5	–1,9	–0,1	0,6	–1,7	1,2	3,1	19,7	3,0	–0,4	6,1	–2,3
BG	0,3	10,1	0,7	1,2	13,2	1,8	–0,1	–5,7	–0,2	–4,1	8,4	–6,0
CZ	–0,7	–8,9	–0,3	0,4	–6,5	1,0	1,1	7,2	1,0	–0,5	–5,3	–2,4
DK	0,1	–2,2	0,5	0,6	–6,0	1,2	–1,0	17,0	–1,1	5,7 b	–0,9 b	3,8
DE	–0,2	0,9	0,2	–1,0	1,0	–0,4	–6,0	2,3	–6,1	–0,6 e	–5,0	–2,5
EE	–2,0	2,0	–1,6	–1,8	–5,4	–1,2	3,9	–1,9	3,8	0,6	–6,2	–1,3
IE	–2,1	–3,1	–1,7	–3,4	–1,0	–2,8	–7,0	17,4	–7,1	1,5	11,2	–0,4
EL	0,8	6,7	1,2	–0,2	6,0	0,4	–1,6	–16,8	–1,7	2,5	1,5	0,6
ES	–0,7	5,6	–0,3	0,1	12,7	0,7	1,0	–9,5	0,9	9,6	–3,6	7,7
FR	0,1	0,3	0,5	–0,4	4,3	0,2	–3,0	5,4	–3,2	2,5	–4,6	0,6
HR	1,0 b	1,5 b	1,4	2,0 b	–2,6 b	2,6	0,7 b	–11,8 b	0,6	1,8 b	14,0	–0,1
IT	0,3	2,9	0,7	0,0	5,2	0,6	0,8	–2,1	0,6	9,2 b	–1,9 b	7,3
CY	–0,3	–3,1	0,1	–2,3	–7,1	–1,7	0,4	–2,9	0,3	–2,5	–2,5	–4,4
LV	–1,3	4,1	–0,9	–2,4	–4,0	–1,8	–2,0	–12,0	–2,1	2,8	–5,7	0,9
LT	1,5 p	5,6 p	1,9	1,1 p	0,9 p	1,7	–4,1 p	–7,6 p	–4,2	7,5 p	12,9 p	5,6
LU	–1,4	–0,2	–1,0	–0,5	3,7	0,1	–0,4	–6,4	–0,5	:	:	:
HU	–0,4	–0,9	0,0	–1,7	1,0	–1,1	–2,3	–9,9	–2,4	–1,5	1,3	–3,4
MT	–0,1	–0,5	0,3	0,7	4,0	1,3	0,4	–7,4	0,3	–0,5	–1,7	–2,4
NL	–0,4	–4,8	0,0	–0,1	–6,1	0,5	2,6	7,6	2,5	–2,9	–6,1	–4,8
AT	–0,8	–3,3	–0,4	–1,8	–1,0	–1,2	1,5	7,3	1,4	–5,4	–6,3	–7,3
PL	–0,3	–4,2	0,1	–0,8	–5,8	–0,2	5,5	8,1	5,3	1,7 u	8,6	–0,2
PT	–0,4	–0,5	0,0	–1,9	–1,2	–1,3	2,6	–11,0	2,5	7,3 b	–5,7 b	5,4
RO	–4,1	7,7	–3,7	–5,2	11,9	–4,6	3,2	–14,6	3,1	15,6	17,8	13,7
SI	0,7	–5,8	1,1	1,1	–10,1	1,7	2,2	4,3	2,1	–3,1	–12,8	–5,0
SK	0,7	–1,9	1,1	–2,7	0,7	–2,1	0,2	3,3	0,1	1,7	–3,2	–0,2
FI	1,0	–3,4	1,4	3,5	–4,6	4,1	–2,4	13,0	–2,5	1,0	–6,6	–0,9
SE	–0,9	–2,7	–0,5	–0,7	–1,0	–0,1	3,7	7,2	3,6	–0,3	–4,1	–2,2

Pastaba. „ESnesv“ ir „EZnesv“ – nesvertiniai ES ir euro zonos vidurkiai. Atotrūkis nuo ES vidurkio apskaičiuojamas pagal nesvertinį vidurkį.

Žymos: b – nutrūkusi laiko eilutė; d – skiriasi apibrėžtis; e – prognozuojami įverčiai; p – negalutiniai duomenys; u – mažo patikimumo duomenys (mažas atvejų skaičius).

Šaltinis – Eurostatas, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD nesvertinių vidurkių skaičiavimai.

4 priedas (tęsinys). Socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai, pokyčiai ir atotrūkis nuo ES vidurkio

Metai	Socialinė apsauga ir įtrauktis (tęsinys)								
	Per didelės išlaidos būstui (visų gyventojų proc.)			Vaikai iki 3 metų, dalyvaujantys oficialios vaikų priežiūros sistemoje (jaunesnių nei 3 metų gyventojų proc.)			Subjektyviai nurodytas nepatenkintas medicininės priežiūros poreikis (16 metų ir vyresnių gyventojų proc.)		
	2024			2024			2024		
	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES	Metinis pokytis	Atotrūkis nuo ES vidurkio	Metinis pokytis VN / metinis pokytis ES
EU27	–0,6	0,4	–0,2	1,9	1,2	0,8	0,1	–0,5	0,2
EA20	–0,4	0,7	0,1	2,4	6,6	1,3	0,3	–0,5	0,4
ESnesv	–0,5	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	–0,1	0,0	0,0
EZnesv	–0,2	–0,3	0,2	1,6	3,7	0,5	–0,1	0,3	0,1
BE	–1,1	–1,1	–0,7	–3,9	14,3	–5,0	0,3	–1,6	0,4
BG	–3,1	0,2	–2,7	3,8	–16,8	2,7	0,0	–1,9	0,1
CZ	0,1	1,4	0,6	2,9	–30,7	1,8	0,1	–2,5	0,2
DK	–0,8	6,8	–0,4	–7,0 b	24,9	–8,1	0,4	0,1	0,5
DE	–1,0 b	4,2	–0,6	1,8	–12,9	0,7	0,6 e	–2,2	0,7
EE	1,0	0,8	1,5	–1,1	–1,2	–2,2	–4,4	5,5	–4,3
IE	–0,2	–3,3	0,3	2,3	–13,6	1,2	0,2	–0,1	0,3
EL	0,4	21,1	0,9	–0,7	–9,1	–1,8	0,5	9,1	0,6
ES	–0,4	0,0	0,1	–0,8	17,0	–1,9	0,0	–1,2	0,1
FR	0,5	–0,8	1,0	1,9	21,3	0,8	0,4	1,1	0,5
HR	–0,3	–4,1	0,2	0,6	–7,8	–0,5	0,3 b	–1,7	0,4
IT	–0,6	–2,7	–0,2	4,9	1,4	3,8	0,1	–1,1	0,2
CY	–0,2	–5,4	0,3	2,7	2,1	1,6	0,0	–2,9	0,1
LV	–0,5	–1,1	–0,1	–10,0	–13,1	–11,1	0,6	5,4	0,7
LT	1,0 p	–1,6 p	1,5	17,0 p	–1,1 p	15,9	0,5 p	1,3 p	0,6
LU	–3,5 b	0,2	–3,1	–3,4	18,6	–4,5	0,2	–2,0	0,3
HU	1,7	1,2	2,2	–3,9	–21,4	–5,0	0,0	–2,0	0,1
MT	–0,2 b	–2,0	0,3	–6,9	6,1	–8,0	0,2	–2,7	0,3
NL	–2,4	–0,9	–2,0	7,4	40,9	6,3	0,3	–2,4	0,4
AT	0,3	–1,5	0,8	6,1	–7,8	5,0	0,4	–2,0	0,5
PL	–0,7	–2,6	–0,3	2,5	–22,9	1,4	0,2	0,8	0,3
PT	2,0	–0,9	2,5	3,9	21,4	2,8	–0,3	–0,5	–0,2
RO	–4,4	–3,1	–4,0	–0,9	–26,6	–2,0	–3,0	–0,8	–2,9
SI	0,1	–4,0	0,6	1,2	19,8	0,1	–0,4	0,4	–0,3
SK	0,5	–1,4	1,0	4,1	–32,9	3,0	–1,6	–1,4	–1,5
FI	–0,1	–2,4	0,4	4,3	10,2	3,2	0,6	5,5	0,7
SE	–0,3	2,8	0,2	0,8	19,7	–0,3	0,1	–0,8	0,2

Pastaba. „ESnesv“ ir „EZnesv“ – nesvertiniai ES ir euro zonos vidurkiai. Atotrūkis nuo ES vidurkio apskaičiuojamas pagal nesvertinį vidurkį.
Žymos: b – nutrūkusi laiko eilutė; d – skiriasi apibrėžtis; e – prognozuojami įverčiai; p – negalutiniai duomenys; u – mažo patikimumo duomenys (mažas atvejų skaičius).
Šaltinis – Eurostatas, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD nesvertinių vidurkių skaičiavimai.

5 priedas. Atrinkti socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai pagal regionus[356]

1 diagrama. Mokyklos nebaigę asmenys, 2024 m.

(18–24 metų amžiaus asmenų dalis proc., pagal NUTS 2 lygio regionus; ES vidurkis – 9,4 proc.)

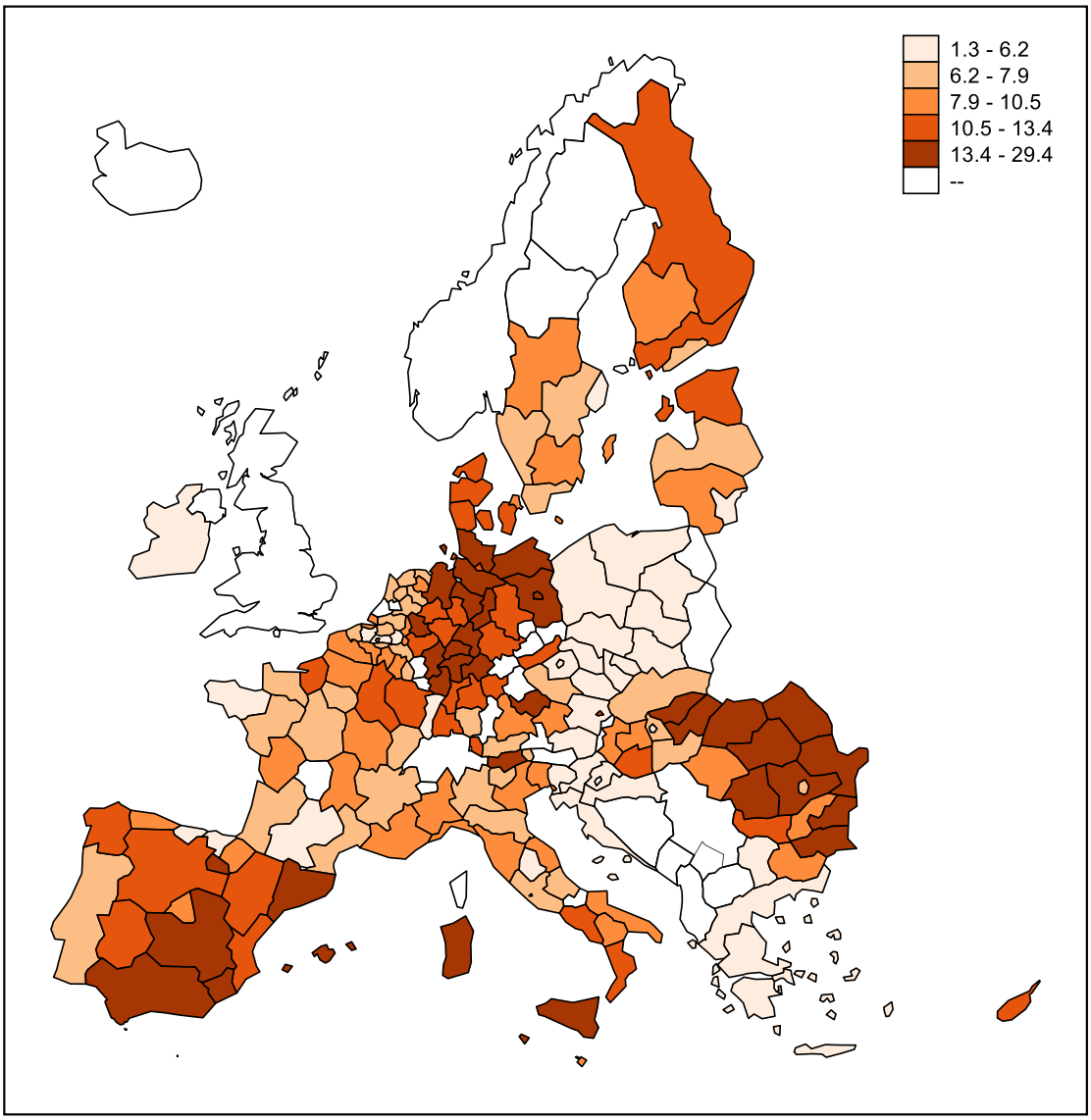

Pastaba. Legendoje „--“ nurodomi duomenys, kurių nėra. Kai kurie administraciniai vienetai salose ir atokiausiuose regionuose neįtraukti. Portugalijos duomenys – nacionaliniai. Graikijos, Airijos, Lenkijos ir Slovakijos duomenys – NUTS 1 lygio. Duomenys apie atokiausius regionus, kurių nėra žemėlapyje, yra šie: Kanarų salų – 13,1 proc., Gvianos – 29,4 proc., Reunjono – 11,8 proc., Azorų salų autonominio regiono – 19,8 proc.

Šaltinis – Eurostatas [edat_lfse_16], ES darbo jėgos tyrimas. © EuroGeographics (administracinės ribos).

356 *Pastaba*. Suskirstymas regioniniu (NUTS 2) lygmeniu. Jeigu suskirstymo regioniniu (NUTS 2) lygmeniu nėra, žemėlapiuose pateikiama NUTS 1 arba nacionalinio lygmens duomenys.

2 diagrama. Nesimokantis, nedirbantis ir mokymuose nedalyvaujantis (NEET) jaunimas, 2024 m.

(15–29 metų amžiaus asmenų dalis proc., pagal NUTS 2 lygio regionus; ES vidurkis – 11,1 proc.)

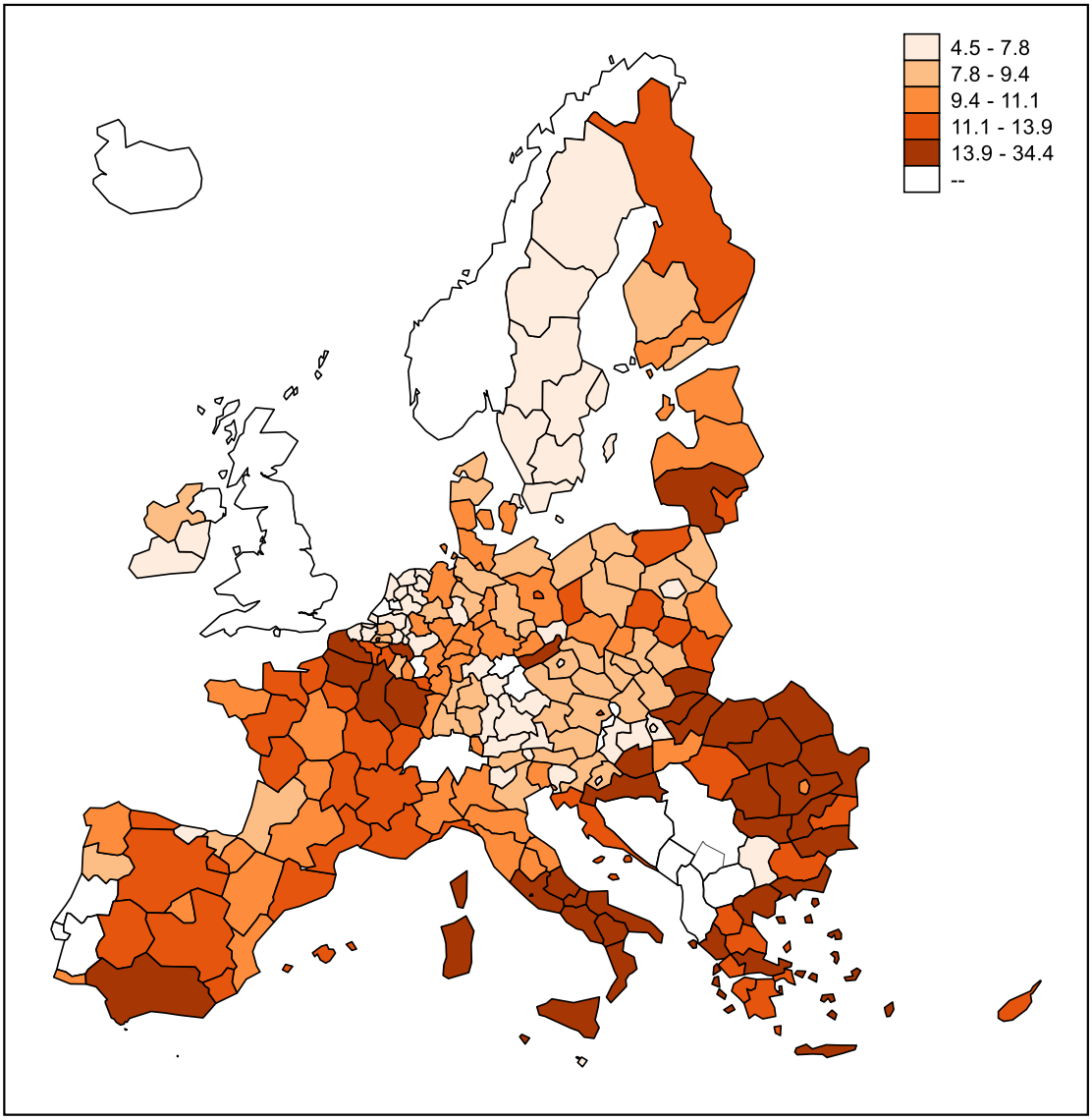

Pastaba. Legendoje „--“ nurodomi duomenys, kurių nėra. Kai kurie administraciniai vienetai salose ir atokiausiuose regionuose neįtraukti. Duomenys apie atokiausius regionus, kurių nėra žemėlapyje, yra šie: Kanarų salų – 14 proc., Gvadelupos – 21 proc., Martinikos – 20,9 proc., Gvianos – 34,4 proc., Reunjono – 24,2 proc., Azorų salų autonominio regiono – 13 proc., Madeiros autonominio regiono – 10,1 proc.

Šaltinis – Eurostatas [edat_lfse_22], ES darbo jėgos tyrimas. © EuroGeographics (administracinės ribos).

3 diagrama. Lyčių užimtumo skirtumas, 2024 m.

(skirtumas proc. punktais, vyrų užimtumo lygis atėmus moterų užimtumo lygį, 20–64 metų amžiaus grupėje, pagal NUTS 2 lygio regionus; ES vidurkis – 10,0 proc. punkto)

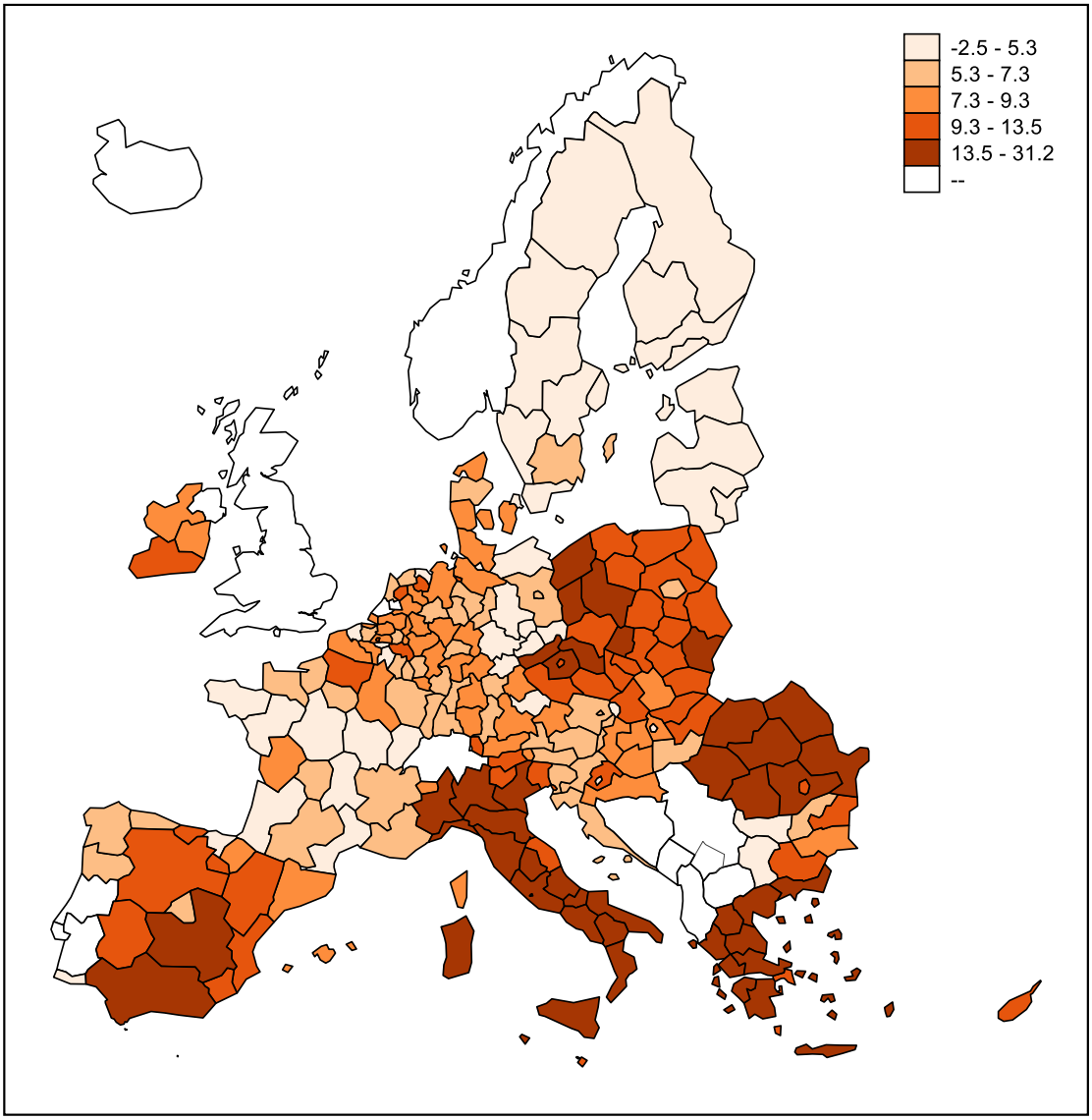

Pastaba. Legendoje „--“ nurodomi duomenys, kurių nėra. Kai kurie administraciniai vienetai salose ir atokiausiuose regionuose neįtraukti. Duomenys apie atokiausius regionus, kurių nėra žemėlapyje, yra šie: Kanarų salų – 8,8 proc. punkto, Gvadelupos – 1,6 proc. punkto, Martinikos – 0,1 proc. punkto, Gvianos – 16,9 proc. punkto, Reunjono 7 proc. punkto, Azorų salų autonominio regiono 7,4 proc. punkto, Madeiros autonominio regiono – 3,2 proc. punkto.

Šaltinis – Eurostatas [tepsr_lm220], ES darbo jėgos tyrimas. © EuroGeographics (administracinės ribos).

4 diagrama. Pajamų nelygybė kaip kvintilio dalies santykis (S80/S20), 2024 m.
(indeksas pagal NUTS 2 lygio regionus; ES vidurkis – 4,7)

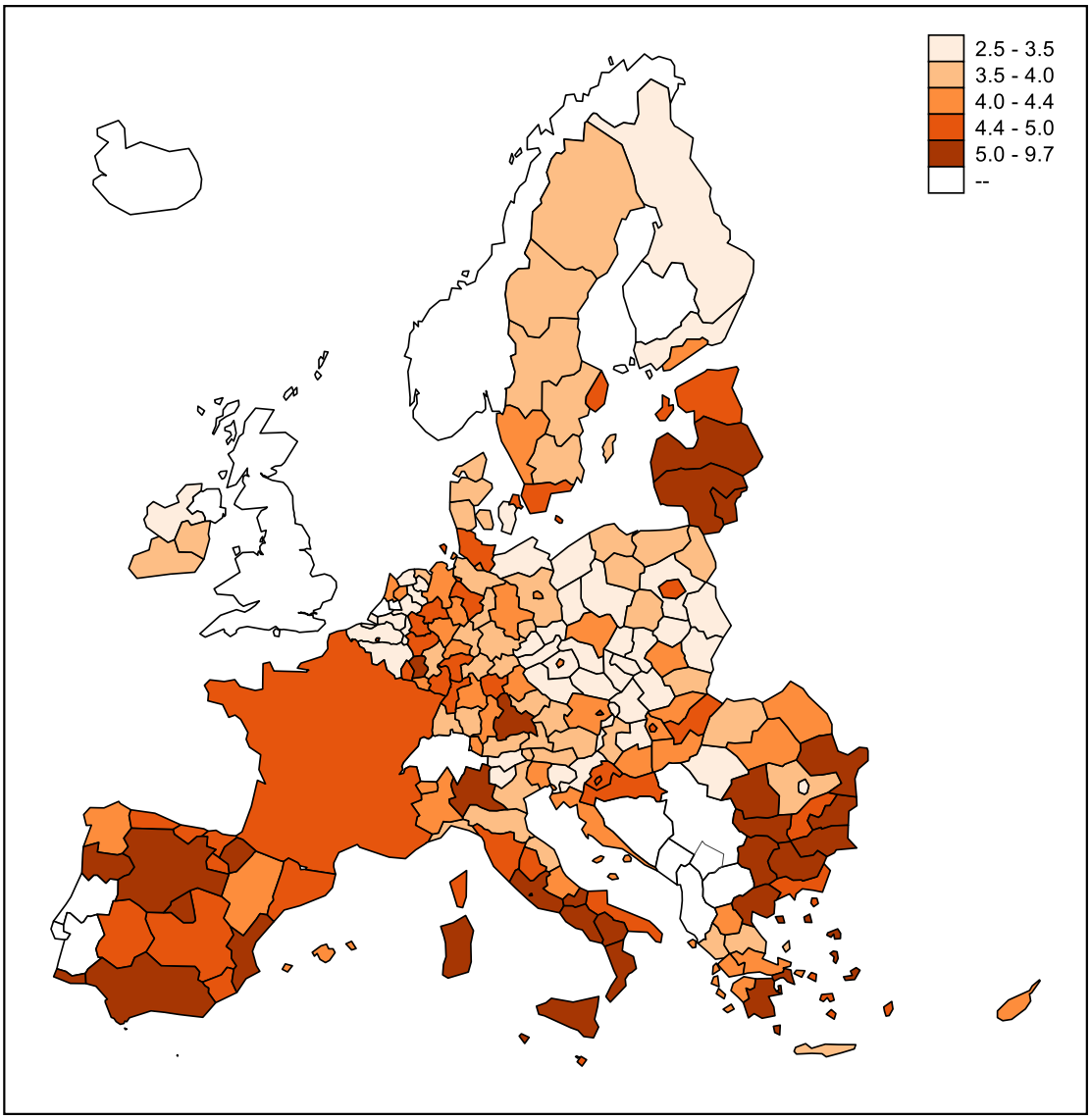

Pastaba. Legendoje „--“ nurodomi duomenys, kurių nėra. Kai kurie administraciniai vienetai salose ir atokiausiuose regionuose neįtraukti. Estijos, Kipro, Latvijos, Liuksemburgo, Maltos ir Prancūzijos duomenys – nacionaliniai. Belgijos duomenys – NUTS 1 lygmens. Duomenys apie atokiausius regionus, kurių nėra žemėlapyje, yra šie: Kanarų – 5,5, Azorų salų autonominio regiono – 5,9, Madeiros autonominio regiono – 4,9.

Šaltinis – Eurostatas [ilc_di11_r], ES SPGS. © EuroGeographics (administracinės ribos).

5 diagrama. Užimtumo lygis, 2024 m.

(20–64 metų amžiaus asmenų dalis proc., pagal NUTS 2 lygio regionus; ES vidurkis – 75,8 proc.)

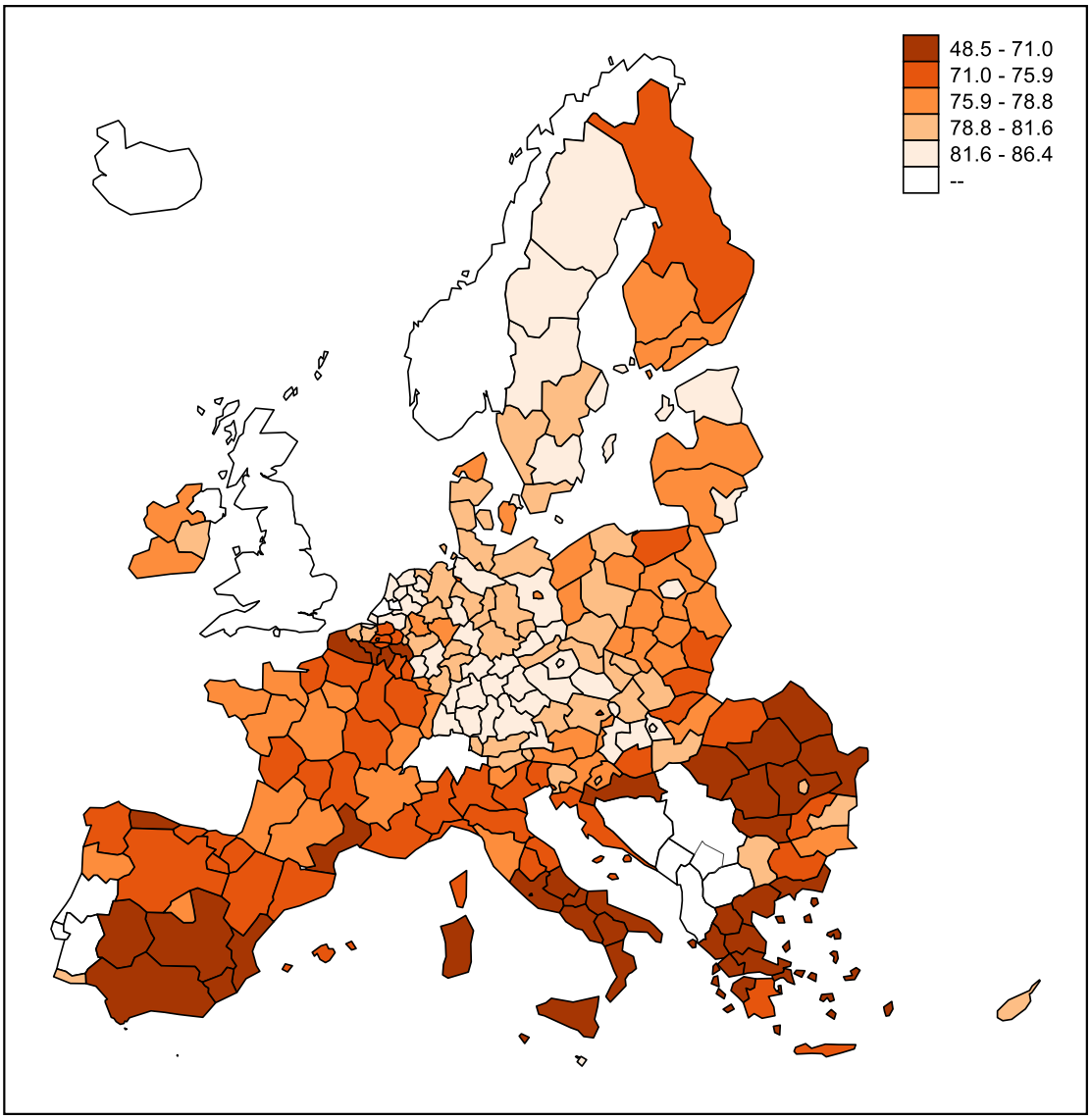

Pastaba. Legendoje „--“ nurodomi duomenys, kurių nėra. Kai kurie administraciniai vienetai salose ir atokiausiuose regionuose neįtraukti. Duomenys apie atokiausius regionus, kurių nėra žemėlapyje, yra šie: Kanarų salų – 67,3 proc., Gvadelupos – 61 proc., Martinikos – 67,3 proc., Gvianos – 51,1 proc., Reunjono – 57,5 proc., Azorų salų autonominio regiono – 74,8 proc., Madeiros autonominio regiono – 76,3 proc.

Šaltinis – Eurostatas [lfst_r_lfe2emprt], ES darbo jėgos tyrimas. © EuroGeographics (administracinės ribos).

6 diagrama. Nedarbo lygis, 2024 m.

(15–74 metų amžiaus darbo jėgos dalis proc., pagal NUTS 2 lygio regionus; ES vidurkis – 5,9 proc.)

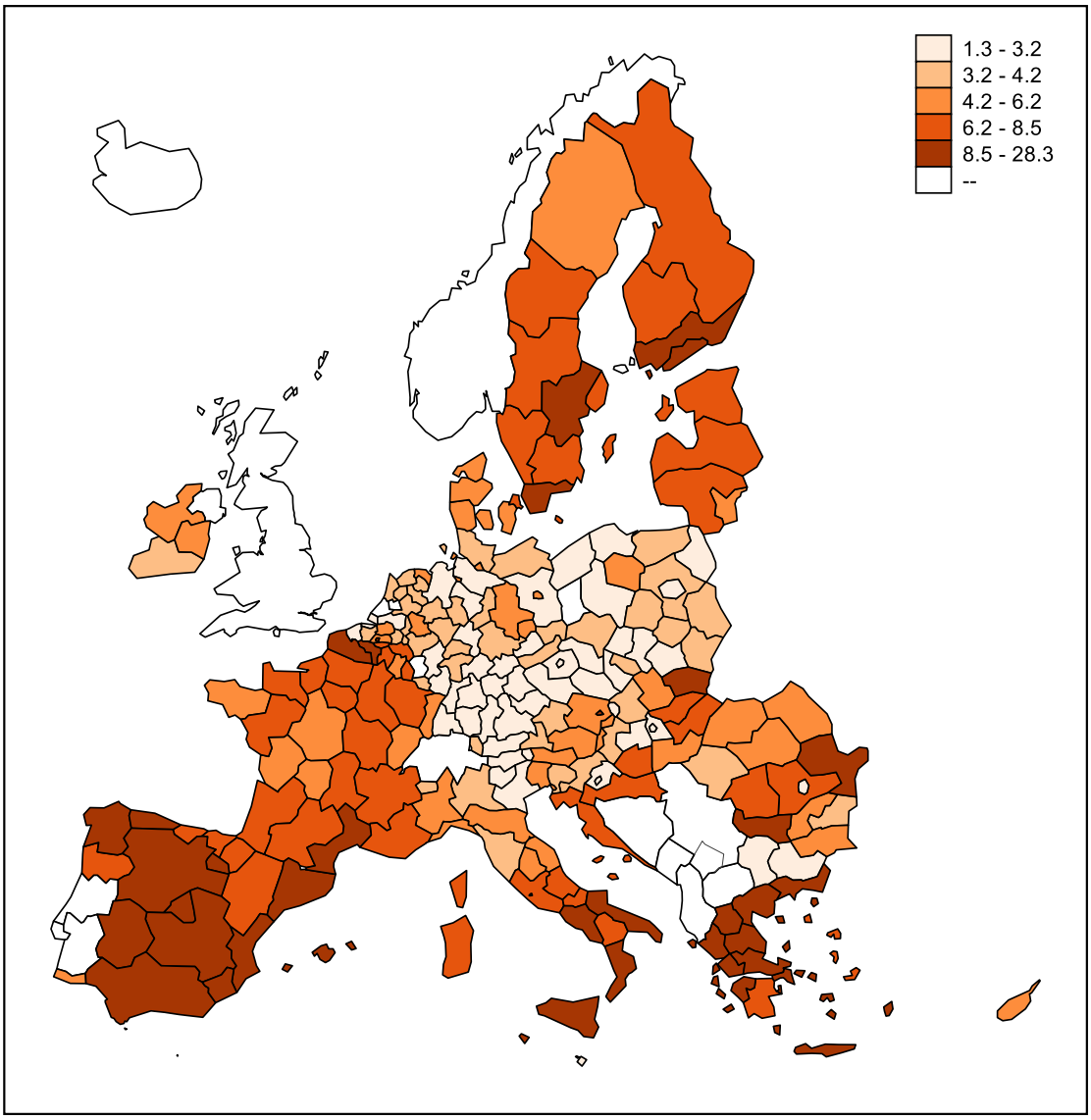

Pastaba. Legendoje „--“ nurodomi duomenys, kurių nėra. Kai kurie administraciniai vienetai salose ir atokiausiuose regionuose neįtraukti. Duomenys apie atokiausius regionus, kurių nėra žemėlapyje, yra šie: Kanarų salų – 13,8 proc., Gvadelupos – 16,8 proc., Martinikos – 12,3 proc., Gvianos – 17 proc., Reunjono – 17,3 proc., Azorų salų autonominio regiono – 5,6 proc., Madeiros autonominio regiono – 5,7 proc.

Šaltinis – Eurostatas [lfst_r_lfu3rt], ES darbo jėgos tyrimas. © EuroGeographics (administracinės ribos).

7 diagrama. Ilgalaikio nedarbo (12 mėn. ar daugiau) lygis, 2024 m.
(ekonomiškai aktyvių gyventojų dalis proc., pagal NUTS 2 lygio regionus; ES vidurkis – 1,9 proc.)

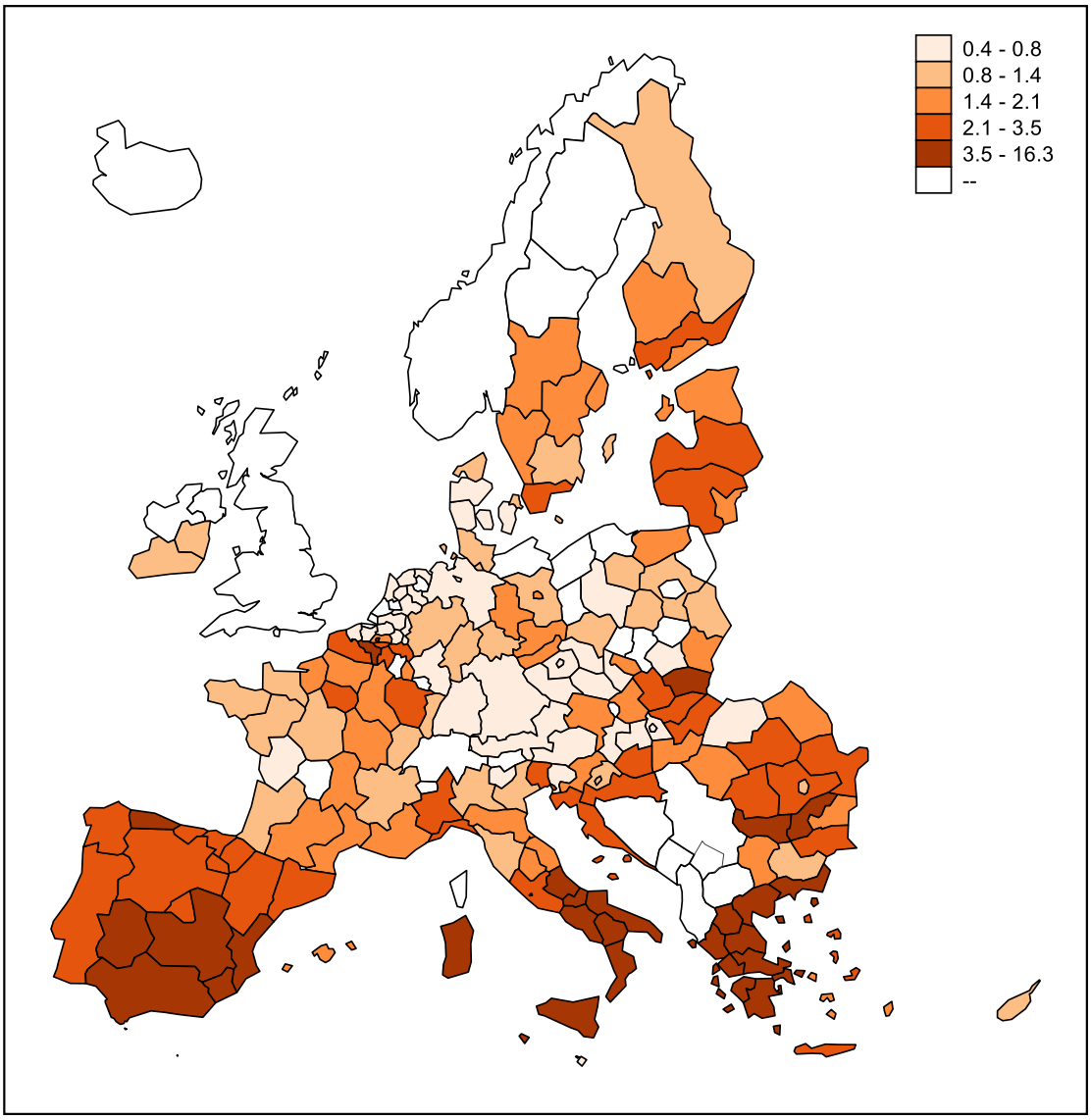

Pastaba. Legendoje „--“ nurodomi duomenys, kurių nėra. Kai kurie administraciniai vienetai salose ir atokiausiuose regionuose neįtraukti. Portugalijos duomenys – nacionaliniai. Austrijos ir Vokietijos duomenys – NUTS 1 lygio. Duomenys apie atokiausius regionus, kurių nėra žemėlapyje, yra šie: Kanarų salų – 5,7 proc., Gvadelupos – 11,4 proc., Martinikos – 5,3 proc., Gvianos – 6,7 proc., Reunjono – 8,2 proc.

Šaltinis – Eurostatas [lfst_r_lfu2ltu], ES darbo jėgos tyrimas. © EuroGeographics (administracinės ribos).

8 diagrama. Asmenys, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, 2024 m.
(proc., pagal NUTS 2 lygio regionus; ES vidurkis – 21,0 proc.)

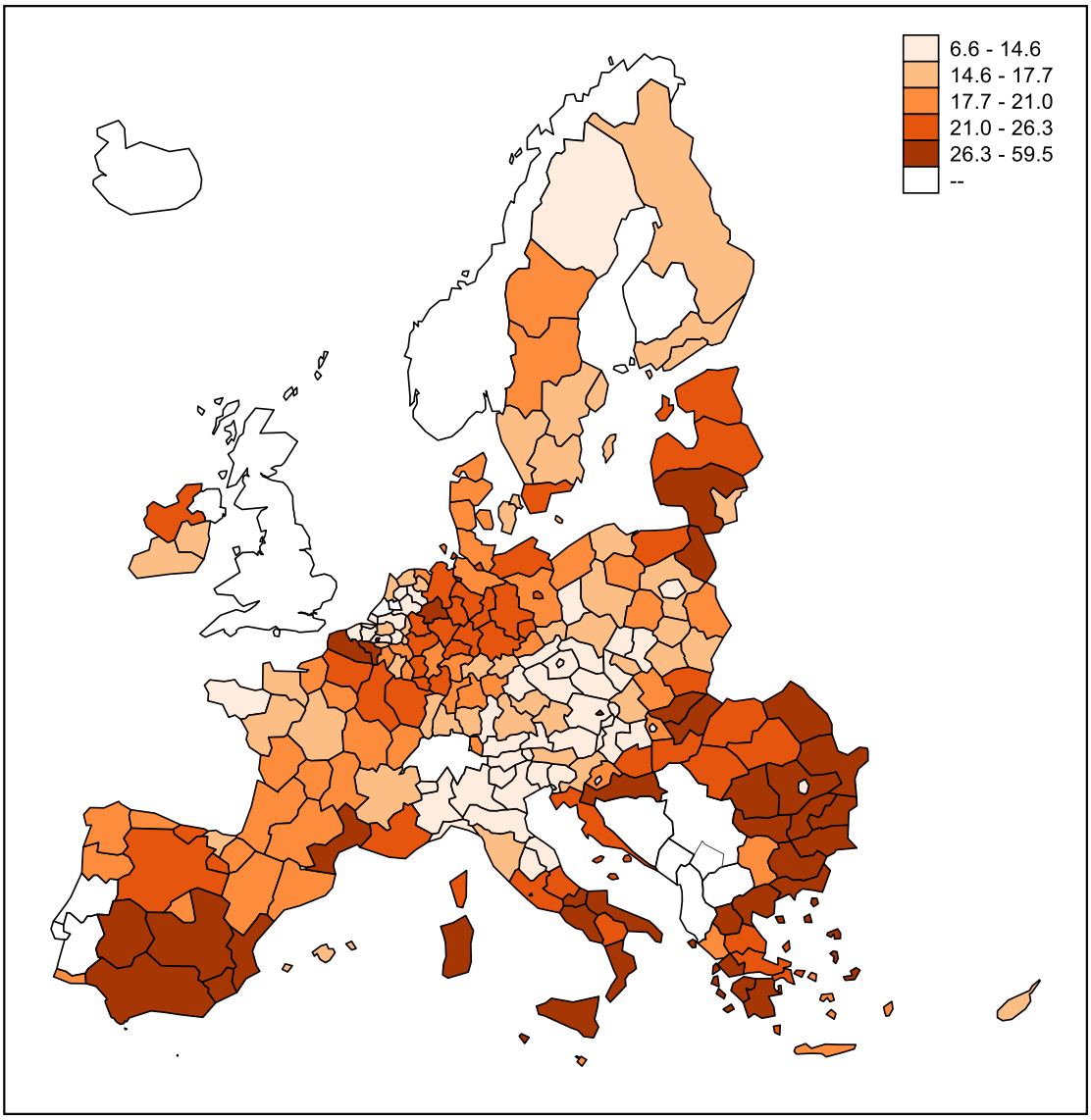

Pastaba. Legendoje „--“ nurodomi duomenys, kurių nėra. Kai kurie administraciniai vienetai salose ir atokiausiuose regionuose neįtraukti. Kipro, Estijos, Latvijos, Liuksemburgo ir Maltos duomenys – nacionaliniai. Duomenys apie atokiausius regionus, kurių nėra žemėlapyje, yra šie: Kanarų salų – 31,2 proc., Gvadelupos – 39,4 proc., Martinikos – 30,1 proc., Gvianos – 59,5 proc., Reunjono – 39,4 proc., Azorų salų autonominio regiono – 28,4 proc., Madeiros autonominio regiono – 22,9 proc.

Šaltinis – Eurostatas [ilc_peps11n], ES SPGS. © EuroGeographics (administracinės ribos).

9 diagrama. Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui, 2024 m.
(proc., pagal NUTS 2 lygio regionus; ES vidurkis – 34,2 proc.)

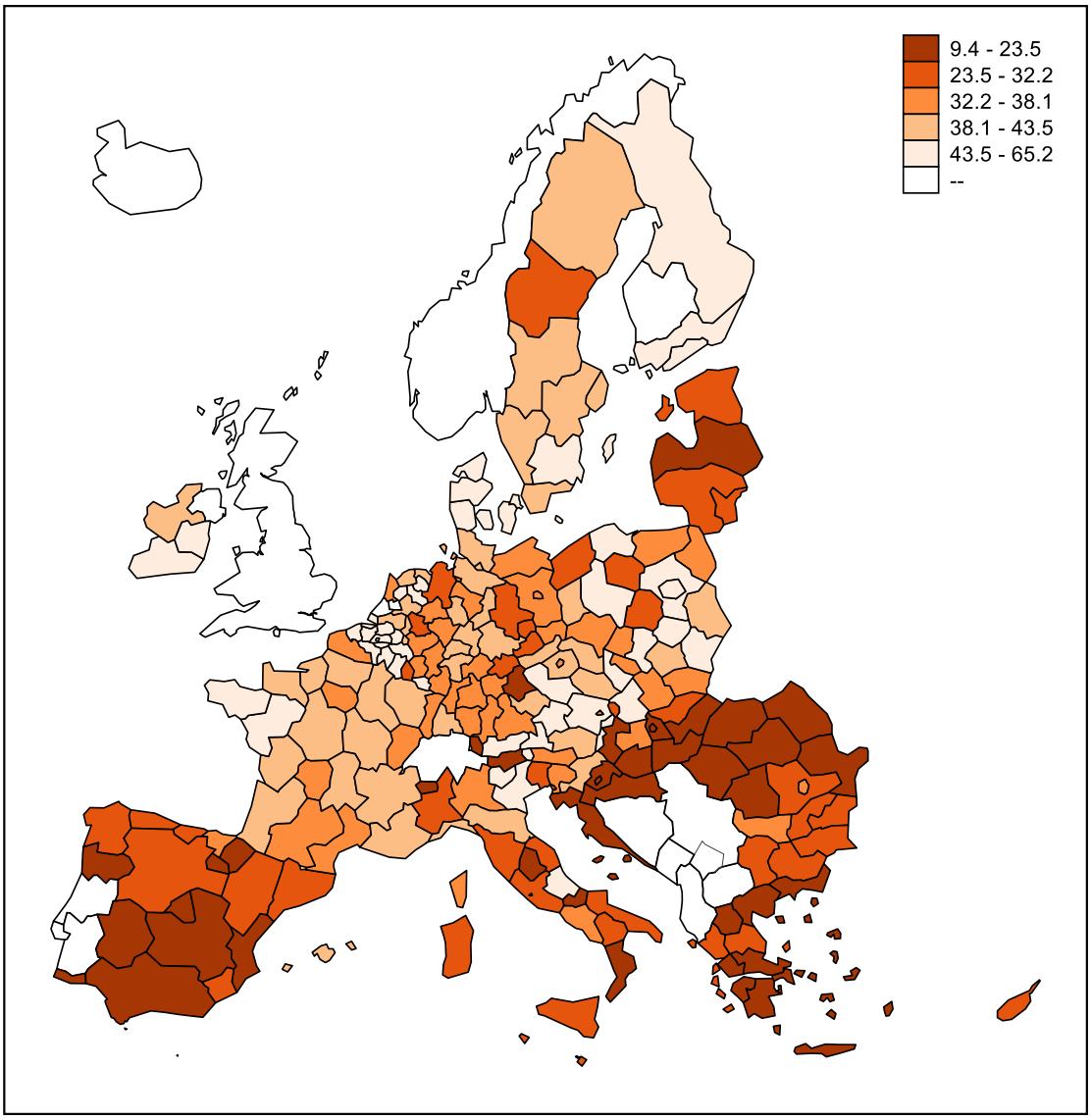

Pastaba. Legendoje „--“ nurodomi duomenys, kurių nėra. Kai kurie administraciniai vienetai salose ir atokiausiuose regionuose neįtraukti. Kipro, Estijos, Latvijos, Liuksemburgo ir Maltos duomenys – nacionaliniai. Duomenys apie atokiausius regionus, kurių nėra žemėlapyje, yra šie: Kanarų salų – 25,45 proc., Gvadelupos – 27,45 proc., Martinikos – 33,98 proc., Gvianos – 17,11 proc., Reunjono – 32,65 proc., Azorų salų autonominio regiono – 23,9 proc., Madeiros autonominio regiono – 28,73 proc.

Šaltinis – Eurostatas [tespm050_r], ES SPGS. © EuroGeographics (administracinės ribos).

10 diagrama. Subjektyviai nurodytas nepatenkintas medicininės priežiūros poreikis, 2024 m.
(proc., subjektyviai nurodytas nepatenkintas poreikis dėl „finansinių priežasčių“, „ilgo laukimo“ ar „per didelio atstumo“, NUTS 2 lygio regionuose; ES vidurkis – 2,5 proc.)

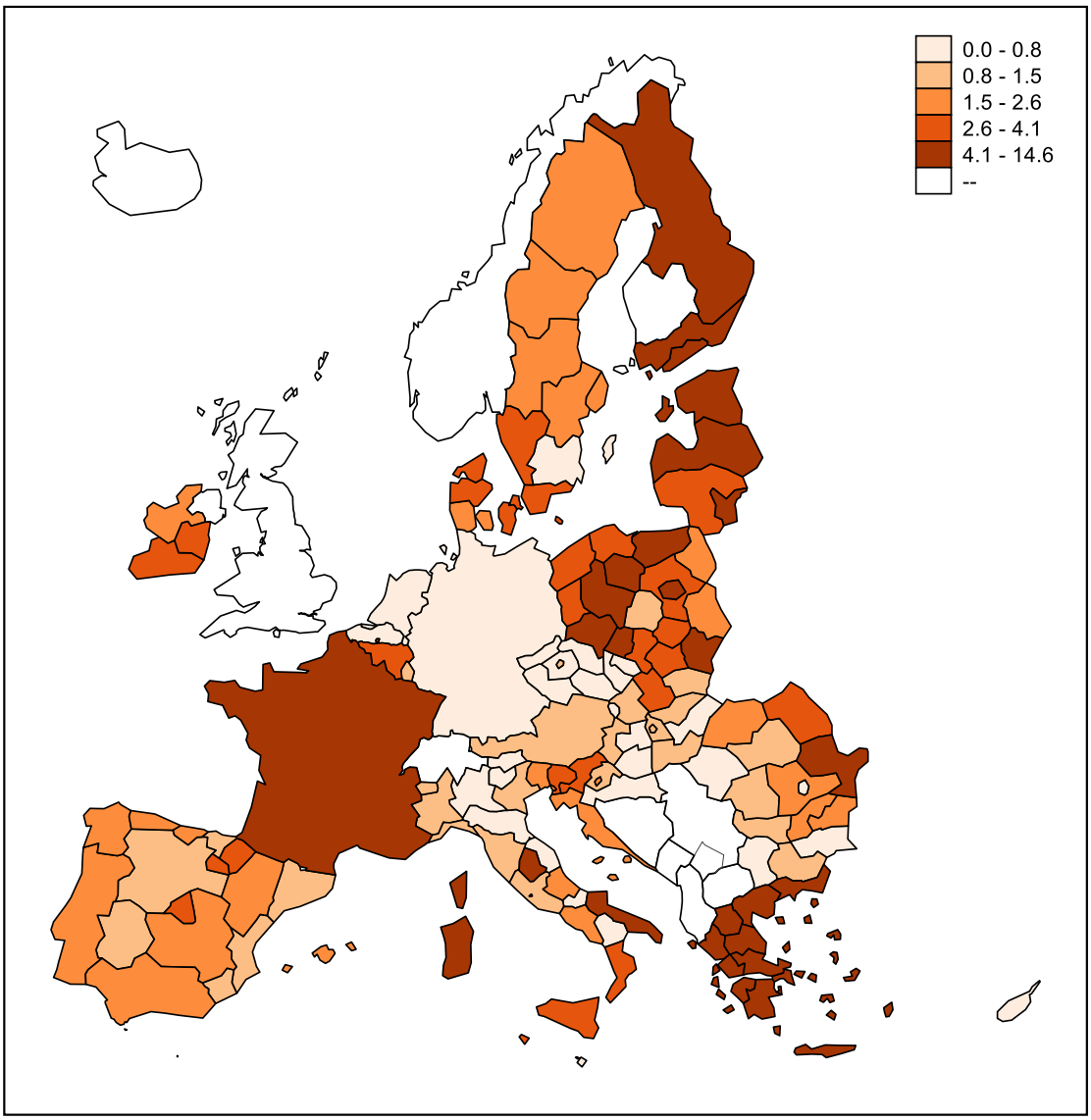

Pastaba. Legendoje „--“ nurodomi duomenys, kurių nėra. Kai kurie administraciniai vienetai salose ir atokiausiuose regionuose neįtraukti. Austrijos, Estijos, Kipro, Latvijos, Liuksemburgo, Maltos, Nyderlandų, Portugalijos, Prancūzijos ir Vokietijos duomenys – nacionaliniai. Belgijos duomenys – NUTS 1 lygmens. Duomenys apie atokiausius regionus, kurių nėra žemėlapyje, yra šie: Kanarų salų – 1,1 proc.

Šaltinis – Eurostatas [hlth_silc_08_r], ES SPGS. © EuroGeographics (administracinės ribos).

6 priedas. Valstybių narių klasifikavimas pagal socialinių rodiklių suvestinę

2015 m. viduryje Europos Komisija, Užimtumo komitetas ir Socialinės apsaugos komitetas susitarė dėl valstybių narių rezultatų vertinimo metodikos pagrindinių užimtumo ir socialinių rodiklių suvestinėje. Pagal tame susitarime numatytą metodiką siekta dėl kiekvieno rodiklio pateikti klasifikaciją su žymėjimu sutartinėmis spalvomis pagal kiekvienos valstybės narės santykinės padėties vertinimą. Susijusi metodika taikoma tiek metiniams lygiams („lygiai“), tiek pokyčiams per vienus metus („pokyčiai“), taigi galima visapusiškai įvertinti valstybių narių rezultatus. 2017 m. Komisija, susitarusi su Užimtumo komitetu ir Socialinės apsaugos komitetu, nusprendė taikyti šią metodiką socialinių rodiklių suvestinės pagal Europos socialinių teisių ramstį pagrindiniams rodikliams.

Siekiant užfiksuoti santykinę valstybių narių padėtį, kiekvieno rodiklio lygiai (I) ir jų pokyčiai iš metų į metus (D) paverčiami standartiniais balais (kurie dar vadinami z balais), kad visiems rodikliams būtų taikoma ta pati matų sistema. Tai pasiekiama standartizuojant tiek rodiklių lygių, tiek jų pokyčių (atitinkamai I ir D) vertes pagal šias formules:

$$IS_{MS} = \frac{[I_{\cdot MS} - average\ (I_{\cdot MS})]}{\text{standard deviation } (I_{\cdot MS})} \text{ ir } DS_{MS} = \frac{[D_{MS} - \text{average } (D_{MS})]}{\text{standard deviation } (D_{MS})}$$

kuriose $I_{\cdot MS}$ yra rodiklio vertė konkrečiais metais ir D_{MS} yra jo pokytis nuo praėjusių metų toje valstybėje narėje (VN)[357], o IS_{MS} ir DS_{MS} yra atitinkami z balai[358]. Taikant šį metodą galima kiekvienos valstybės narės rodiklio vertę išreikšti pagal tai, keliais standartiniais nuokrypiais ji skiriasi nuo (nesvertinio) vidurkio.

[357] Bendrųjų disponuojamųjų namų ūkio pajamų rodiklio atžvilgiu D_{MS} apibrėžiamas kaip valstybių narių procentinis pokytis, palyginti su ankstesniais metais.

[358] Apskaičiuojant standartinį nuokrypį mažos imties pataisa netaikoma.

Kiekvienos valstybės narės rezultatai įvertinami pagal gautus z balus, remiantis slenkstinėmis vertėmis. Išanalizavus pagrindinius rodiklius, susitarta nustatyti penkis z balų intervalus, nustatant keturias simetriškas tiek rodiklių lygių, tiek jų pokyčių slenkstines vertes −1, −0,5, 0,5 ir 1[359]. Rezultatų vertinimai pagal ES vidurkį susieti taip:

z balo vertė	**Santykinis rezultatas**	
	Jei *aukšta* vertė yra gera	**Jei *žemos* vertės yra geros**
z balas < -1	Labai žemas	Labai aukštas
-1 ≤ z balas < -0,5	Žemas	Aukštas
-0,5 ≤ z balas ≤ 0,5	Neutralus	Neutralus
0,5 < z balas ≤ 1	Aukštas	Žemas
1 < z balas	Labai aukštas	Labai žemas

Susiejant santykinius rezultatus pagal rodiklių lygius ir pokyčius, galima klasifikuoti bendrus santykinius šalies rezultatus, kaip aprašyta tolesniuose puslapiuose. Šių septynių kategorijų apibrėžtis pagrįsta z balais, taip pat ilgainiui įtraukta papildomų sąlygų dėl rodiklių verčių, siekiant geriau klasifikuoti atvejus, kai pokyčių atžvilgiu santykinis rezultatas (z balas) yra prastas, tačiau absoliutusis rezultatas yra geras (rodiklio vertė pagerėjusi arba nepakitusi). Atitinkamas žymėjimas sutartinėmis spalvomis perteiktas ataskaitos 3,1 skyriuje pateiktoje apžvalgoje ir 2 skyriuje pateiktose pagrindinių rodiklių taškinėse diagramose. Šia klasifikacija taip pat grindžiama 3 skyriuje pateikta šalių pirmojo etapo analizė, remiantis socialinės konvergencijos sistemos (SKS) elementais, kaip apibūdinta susijusiose Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto pagrindinėse gairėse, taip pat Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto bendros darbo grupės pamatinėje ataskaitoje.

[359] Buvo atlikti normaliojo skirstinio ir T formos skirstinio testai ir po jų atmesta panašumo į šiuos skirstinius hipotezė, taigi nebuvo galima daryti jokių parametrinių prielaidų dėl stebimų rodiklių verčių pasiskirstymo. Dėl to nustatant šias slenkstines ribas vadovautasi „sveiko proto“ nuostatomis. Jei būtų naudojamas standartinis normalusis skirstinys, pasirinkti intervalų ribiniai taškai apytikriai atitiktų kumuliacinės skirstinio funkcijos 15, 30, 50, 70 ir 85 proc. vertes.

Toliau pateiktose lentelėse pateikiama bendra klasifikacija pagal santykinius rezultatus lygių ir pokyčių atžvilgiais.

Savybės: lygis	Savybės: pokytis					
	Labai aukštas	Aukštas	Vidutiniškas	Žemas	Labai žemas	
Labai aukštas					D↑	D↓
Aukštas					D↑	D↓
Vidutiniškas					D↑	D↓
Žemas						
Labai žemas						

Pastaba. Dvispalvėse skiltyse (tamsiai žalia ir mėlyna; šviesiai žalia ir mėlyna; balta ir oranžinė) paskutiniame stulpelyje („Labai žemas“) nurodytas sąlygų poveikis rodiklių (absoliučiųjų) verčių pokyčiams (D), kaip paaiškinta toliau.

Geriausių rezultatų pasiekusios šalys	*Lygis*: labai aukštas rezultatas; *pokytis*: nuo labai aukšto iki žemo rezultato. ARBA *lygis*: labai aukštas rezultatas; *pokytis*: labai žemas rezultatas, tačiau gerėjanti rodiklio vertė (↑)	Valstybės narės, kurių rodiklio lygiai daug geresni už ES vidurkį ir padėtis gerėja arba neblogėja daug greičiau nei ES vidurkis, o rodiklio vertė neprastėja.
Rezultatai geresni už vidurkį	*Lygis*: labai aukštas rezultatas; *pokytis*: nuo labai aukšto iki žemo rezultato, ARBA *lygis*: aukštas rezultatas; *pokytis*: labai žemas rezultatas, tačiau gerėjanti rodiklio vertė (↑) ARBA *lygis*: vidutiniškas rezultatas; *pokytis*: labai aukštas rezultatas	Valstybės narės, kuriose lygiai geresni už ES vidurkį ir padėtis gerėja arba neblogėja daug greičiau negu ES vidurkis, arba blogėja daug greičiau nei ES vidurkis, bet rodiklio vertė neprastėja.
Rezultatai geri, bet padėtį reikia stebėti	*Lygis*: aukštas arba labai aukštas rezultatas; *pokytis*: labai žemas rezultatas ir prastėjanti arba nepakitusi rodiklio vertė (↓)	Valstybės narės, kuriose lygiai geresni arba daug geresni už ES vidurkį, tačiau padėtis blogėja daug greičiau negu ES vidurkis, taip pat rodiklio vertė prastėja
Vidutiniški / neutralūs rezultatai	*Lygis*: vidutiniškas rezultatas; *pokytis*: nuo aukšto iki žemo rezultato, ARBA *lygis*: vidutiniškas rezultatas; *pokytis*: labai žemas rezultatas, tačiau gerėjanti rodiklio vertė (↑)	Valstybės narės, kurių lygis vidutinis ir kurių padėtis nei gerėja, nei blogėja daug greičiau negu ES vidurkis.
Rezultatai prasti, bet gerėja	*Lygis*: žemas rezultatas; *pokytis*: labai aukštas rezultatas, ARBA *lygis*: labai žemas rezultatas; *pokytis*: labai aukštas rezultatas.	Valstybės narės, kurių lygis žemesnis arba daug žemesnis už ES vidurkį, tačiau jų padėtis gerėja daug greičiau negu ES vidurkis.
Padėtį reikia stebėti	*Lygis*: vidutiniškas rezultatas; *pokytis*: labai žemas rezultatas ir prastėjanti arba nepakitusi rodiklio vertė (↓) ARBA *lygis*: žemas rezultatas; *pokytis*: nuo aukšto iki labai žemo rezultato	Ši kategorija apima du skirtingus atvejus, kai rodiklio vertė prastėja: i) valstybės narės, kuriose lygiai atitinka ES vidurkį, tačiau padėtis blogėja daug greičiau už ES vidurkį; ii) valstybės narės, kuriose lygiai yra prastesni už ES vidurkį ir padėtis blogėja arba nepakankamai greitai gerėja.
Kritinė padėtis	*Lygis*: labai žemas rezultatas *pokytis*: nuo aukšto iki labai žemo rezultato	Valstybės narės, kurių lygis daug žemesnis už ES vidurkį ir kurių padėtis blogėja arba nepakankamai greitai gerėja.

Pastaba. Padėties blogėjimas reiškia mažėjančias rodiklių, kurių aukšta vertė rodo aukštą rezultatą (pvz., užimtumo lygio), vertes ir didėjančias tų rodiklių, kurių aukšta vertė rodo žemą rezultatą (pvz., AROPE lygio), vertes.

Intervalų ribiniai taškai, išreikšti rodiklių vertėmis[360]

		Labai žemas	Žemas	Vidutiniškas	Aukštas	Labai aukštas
Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje (per pastaruosius 12 mėnesių, išskyrus mokymą darbo vietoje, 25–64 metų gyventojų proc.)	Lygis	mažiau nei 23,0 proc.	tarp 23 ir 30,4 proc.	tarp 30,4 ir 45,1 proc.	tarp 45,1 ir 52,5 proc.	daugiau kaip 52,5 proc.
	Pokytis	mažiau nei −6,3 proc. p.	nuo −6,3 iki −3,1 proc. p.	nuo −3,1 iki 3,4 proc. p.	nuo 3,4 iki 6,6 proc. p.	daugiau nei 6,6 proc. p.
Mokyklos nebaigę asmenys (18–24 metų amžiaus gyventojų proc.)	Lygis	mažiau nei 4,9 proc.	tarp 4,9 ir 6,5 proc.	tarp 6,5 ir 9,8 proc.	tarp 9,8 ir 11,4 proc.	daugiau kaip
	Pokytis	mažiau nei	nuo −0,9 iki −0,5 proc. p.	nuo −0,5 iki 0,4 proc. p.	nuo 0,4 iki 0,8 proc. p.	daugiau nei 0,8 proc.
Asmenys, turintys bazinio ar aukštesnio lygio bendrus skaitmeninius įgūdžius (16–74 metų amžiaus gyventojų	Lygis	mažiau nei 45,2 proc.	tarp 45,2 ir 51,4 proc.	tarp 51,4 ir 63,8 proc.	tarp 63,8 ir 70 proc.	daugiau kaip 70 proc.
	Pokytis	mažiau nei	nuo −2,4 iki −0,6 proc. p.	nuo −0,6 iki 3,2 proc. p.	nuo 3,2 iki 5,1 proc. p.	daugiau nei 5,1 proc.
NEET jaunimas (visų 15–29 metų amžiaus gyventojų proc.)	Lygis	mažiau nei 7,5 proc.	tarp 7,5 ir 9,0 proc.	tarp 9,0 ir 12,0 proc.	tarp 12,0 ir 13,5 proc.	daugiau kaip
	Pokytis	mažiau nei	nuo −1,0 iki −0,6 proc. p.	nuo −0,6 iki 0,3 proc. p.	nuo 0,3 iki 0,7 proc. p.	daugiau nei 0,7 proc.
Lyčių užimtumo skirtumas (proc. punktais)	Lygis	mažiau nei	nuo 3,5 iki 5,9 proc. p.	nuo 5,9 iki 10,7 proc. p.	nuo 10,7 iki 13,1 proc. p.	daugiau nei 13,1 proc.
	Pokytis	mažiau nei	nuo −1,0 iki −0,7 proc. p.	nuo −0,7 iki 0,1 proc. p.	nuo 0,1 iki 0,4 proc. p.	daugiau nei 0,4 proc.
Pajamų kvintilio dalies santykis (S80/S20)	Lygis	mažiau nei 3,7	nuo 3,7 iki 4,1	nuo 4,1 iki 5,1	nuo 5,1 iki 5,6	daugiau nei 5,6
	Pokytis	mažiau nei -0,4	nuo -0,4 iki -0,2	nuo -0,2 iki 0,1	nuo 0,1 iki 0,2	daugiau nei 0,2
Užimtumo lygis (20–64 metų amžiaus gyventojų proc.)	Lygis	mažiau nei 73,0 proc.	tarp 73,0 ir 75,2 proc.	tarp 75,2 ir 79,5 proc.	tarp 79,5 ir 81,7 proc.	daugiau kaip
	Pokytis	mažiau nei	nuo −0,3 iki 0,1 proc. p.	nuo 0,1 iki 0,9 proc. p.	nuo 0,9 iki 1,3 proc. p.	daugiau nei 1,3 proc.
Nedarbo lygis (ekonomiškai aktyvių 15–74 metų amžiaus gyventojų proc.)	Lygis	mažiau nei 3,7 proc.	tarp 3,7 ir 4,7 proc.	tarp 4,7 ir 6,9 proc.	tarp 6,9 ir 7,9 proc.	daugiau kaip 7,9 proc.
	Pokytis	mažiau nei	nuo −0,6 iki −0,3 proc. p.	nuo −0,3 iki 0,4 proc. p.	nuo 0,4 iki 0,7 proc. p.	daugiau nei 0,7 proc.
Ilgalaikio nedarbo lygis (ekonomiškai aktyvių 15–74 metų amžiaus gyventojų proc.)	Lygis	mažiau nei 0,8 proc.	tarp 0,8 ir 1,3 proc.	tarp 1,3 ir 2,4 proc.	tarp 2,4 ir 2,9 proc.	daugiau kaip 2,9 proc.
	Pokytis	mažiau nei	nuo −0,4 iki −0,3 proc. p.	nuo −0,3 iki 0 proc. p.	nuo 0 iki 0,2 proc. p.	daugiau nei 0,2 proc.
Realiosios GDHI vienam gyventojui (2008 m. = 100)	Lygis	mažiau nei 101,4	nuo 101,4 iki 113,1	nuo 113,1 iki 136,6	nuo 136,6 iki 148,3	daugiau nei 148,3
	Pokytis	mažiau nei 1,1 proc.	tarp 1,1 ir 2,2 proc.	tarp 2,2 ir 4,5 proc.	tarp 4,5 ir 5,6 proc.	daugiau kaip 5,6 proc.

[360] Kalbant apie rodiklius, kurių žemos vertės rodo geresnius rezultatus (pvz., nedarbo lygis), „[labai] žemas“ yra *teigiamas* rezultatas, o „[labai] aukštas“ – *neigiamas*.

Skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis (visų gyventojų proc.)	Lygis	mažiau nei 15,8 proc.	tarp 15,8 ir 18 proc.	tarp 18 ir 22,4 proc.	tarp 22,4 ir 24,6 proc.	daugiau kaip
	Pokytis	mažiau nei	nuo −1,5 iki −0,9 proc. p.	nuo −0,9 iki 0,2 proc. p.	nuo 0,2 iki 0,8 proc. p.	daugiau nei 0,8 proc.
Vaikų skurdo ar socialinės atskirties rizikos lygis (visų 0–17 metų amžiaus gyventojų proc.)	Lygis	mažiau nei 15,9 proc.	tarp 15,9 ir 18,9 proc.	tarp 18,9 ir 24,9 proc.	tarp 24,9 ir 27,9 proc.	daugiau kaip
	Pokytis	mažiau nei	nuo −2,4 iki −1,5 proc. p.	nuo −1,5 iki 0,3 proc. p.	nuo 0,3 iki 1,2 proc. p.	daugiau nei 1,2 proc.
Socialinių pervedimų (išskyrus pensijas) poveikis skurdo mažinimui (skurdo rizikos lygio sumažinimo	Lygis	mažiau nei 23,3 proc.	tarp 23,3 ir 28,3 proc.	tarp 28,3 ir 38,5 proc.	tarp 38,5 ir 43,6 proc.	daugiau kaip
	Pokytis	mažiau nei	nuo −2,8 iki −1,3 proc. p.	nuo −1,3 iki 1,6 proc. p.	nuo 1,6 iki 3 proc. p.	daugiau nei 3 proc. p.
Asmenų su negalia užimtumo lygio skirtumas (proc. punktais)	Lygis	mažiau nei	nuo 19,4 iki 23,2 proc. p.	nuo 23,2 iki 30,8 proc. p.	nuo 30,8 iki 34,6 proc. p.	daugiau nei 34,6 proc.
	Pokytis	mažiau nei	nuo −2,8 iki −0,5 proc. p.	nuo −0,5 iki 4,2 proc. p.	nuo 4,2 iki 6,6 proc. p.	daugiau nei 6,6 proc.
Per didelių išlaidų būstui rodiklis (visų gyventojų proc.)	Lygis	mažiau nei 2,9 proc.	tarp 2,9 ir 5,4 proc.	tarp 5,4 ir 10,2 proc.	tarp 10,2 ir 12,7 proc.	daugiau kaip
	Pokytis	mažiau nei	nuo −1,9 iki −1,2 proc. p.	nuo −1,2 iki 0,3 proc. p.	nuo 0,3 iki 1,0 proc. p.	daugiau nei 1,0 proc.
Oficialios vaikų priežiūros sistemoje dalyvaujantys vaikai iki 3 metų (jaunesnių nei 3 metų gyventojų proc.)	Lygis	mažiau nei 19,0 proc.	tarp 19,0 ir 28,5 proc.	tarp 28,5 ir 47,5 proc.	tarp 47,5 ir 56,9 proc.	daugiau kaip
	Pokytis	mažiau nei	nuo −4,1 iki −1,5 proc. p.	nuo −1,5 iki 3,7 proc. p.	nuo 3,7 iki 6,2 proc. p.	daugiau nei 6,2 proc.
Subjektyviai nurodytų nepatenkintų medicininės priežiūros poreikių turintys asmenys (16 metų ir	Lygis	mažiau nei	tarp 0,0 ir 1,5 proc.	tarp 1,5 ir 4,5 proc.	tarp 4,5 ir 5,9 proc.	daugiau kaip
	Pokytis	mažiau nei	nuo −1,2 iki −0,7 proc. p.	nuo −0,7 iki 0,4 proc. p.	nuo 0,4 iki 1,0 proc. p.	daugiau nei 1,0

7 priedas. Glausta užimtumo tendencijų, kurias reikia stebėti, ir valstybių narių, kuriose padėtis blogėja arba gerėja, skaičiaus (kaip nustatyta 2025 m. Užimtumo rodiklių apžvalgoje) apžvalga

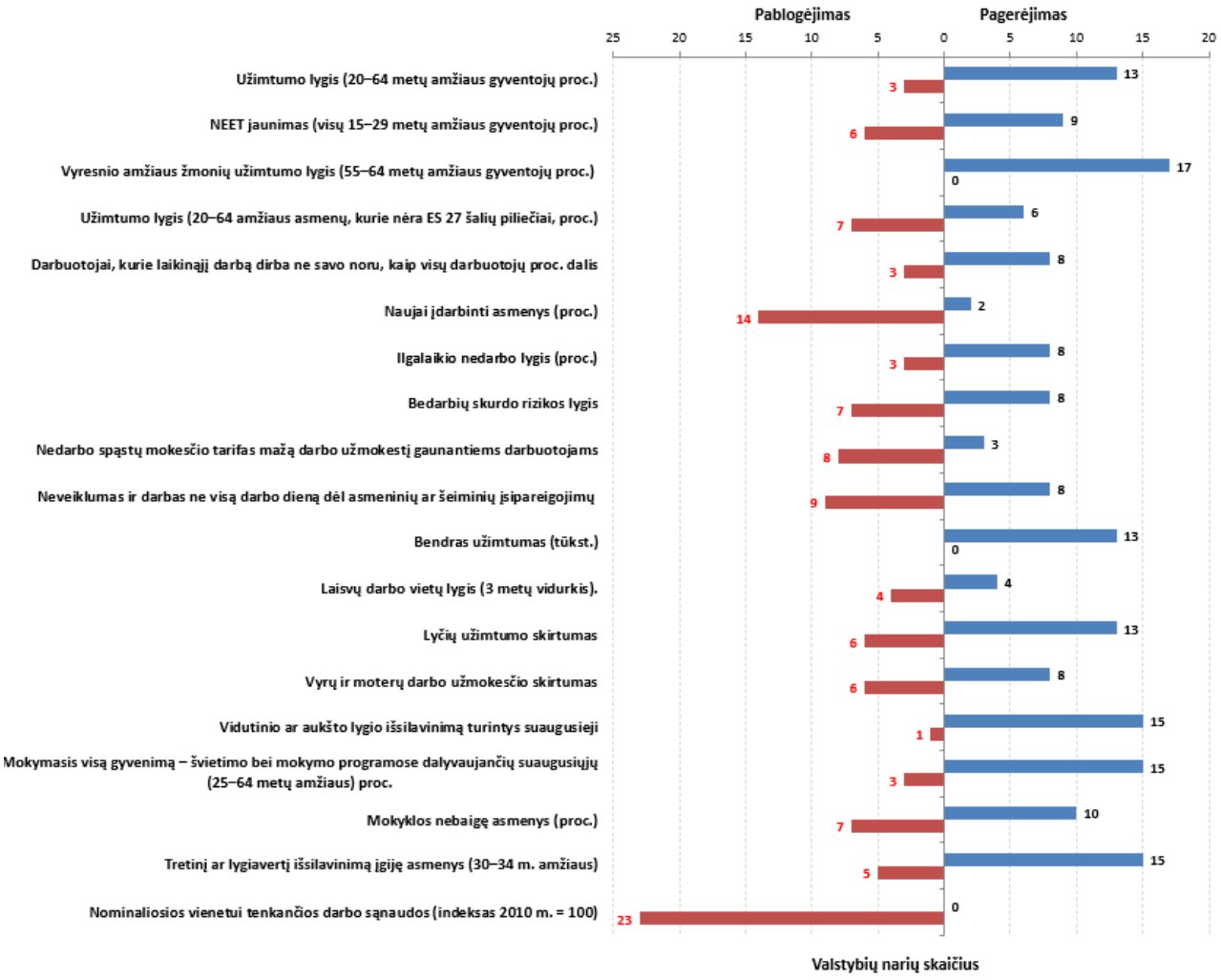

Pastaba. 2023–2024 m. pokyčiai, išskyrus 2022–2023 m. bedarbių skurdo rizikos lygio, vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumo, laisvų darbo vietų lygio (3 metų vidurkis). Mokymosi visą gyvenimą rodiklis yra „Dalyvavimo švietimo ir mokymo programose rodiklis (ES DJT, paskutinės 4 savaitės)“.
Šaltinis – 2025 m. Užimtumo rodiklių apžvalga.

8 priedas. Glausta valstybių narių, kuriose padėtis 2023–2024 m. (arba paskutiniais metais, kurių duomenys prieinami) pablogėjo („socialines tendencijas reikia stebėti“) arba pagerėjo, skaičiaus (kaip nustatyta 2025 m. spalio mėn. atnaujintoje Socialinės apsaugos rodiklių apžvalgoje) apžvalga

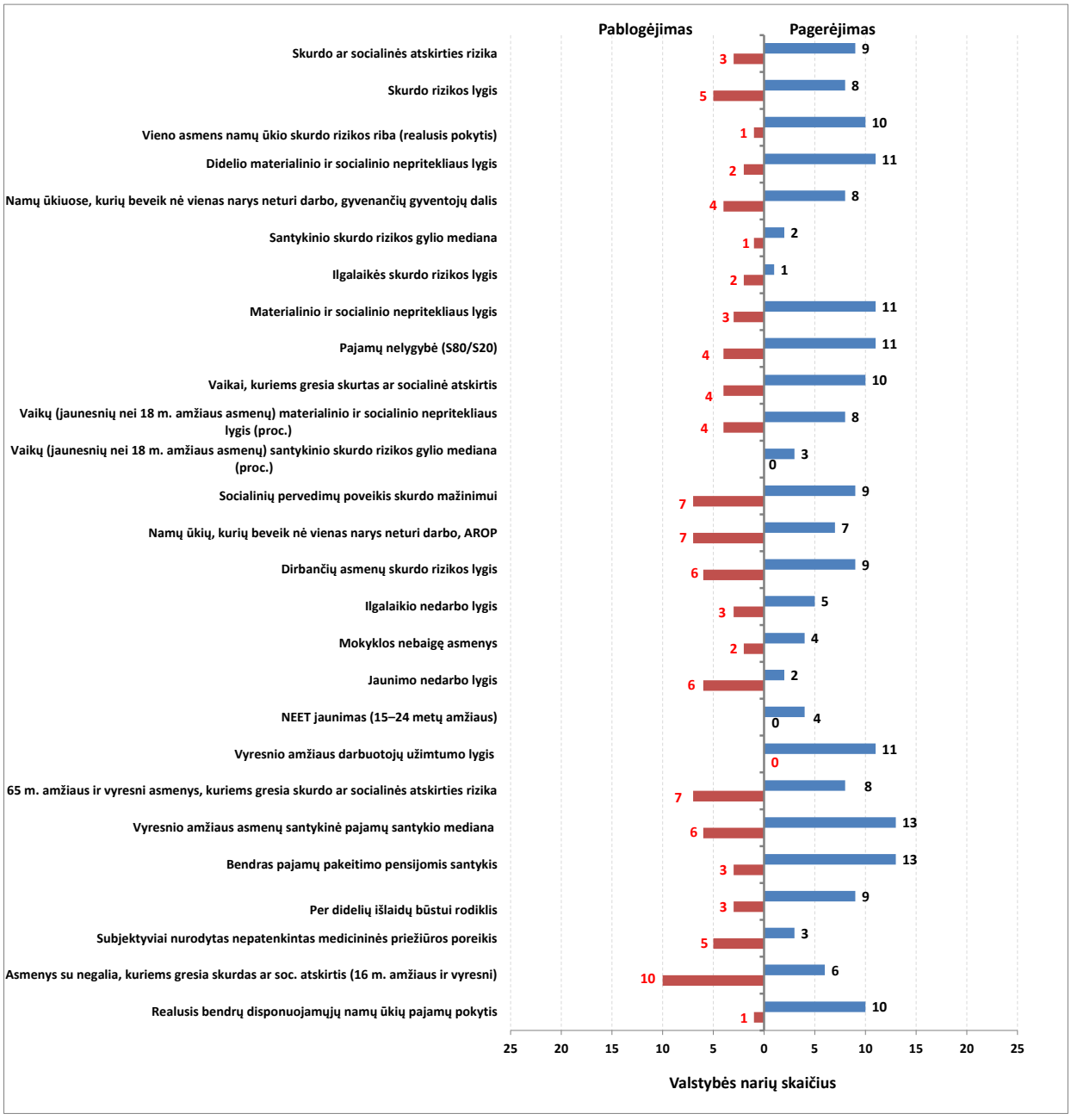

Pastaba. Pokyčiai paprastai susiję su 2023–2024 m. laikotarpiu (tačiau pajamų ir namų ūkių darbo intensyvumo rodiklių atveju iš tiesų pateikiami 2022–2023 m. pokyčiai). AROPE rodiklio komponentai yra skurdo rizikos lygis (AROP), didelio materialinio ir socialinio nepritekliaus lygis ir gyventojų, gyvenančių namų ūkiuose, kurių (beveik) nė vienas narys neturi darbo, dalis. Realiojo bendrų disponuojamųjų namų ūkių pajamų pokyčio duomenys yra 2022–2023 m. duomenys, nes 2024 m. duomenų nėra. CY – 2024 m. duomenų eilutės yra nutrūkusi, nes naudojami nauji gyventojų surašymo svoriai, tačiau nenumatoma, kad jie bus dideli. HR – 2024 m. didelis pajamomis grindžiamų SPGS kintamųjų eilučių lūžis dėl pajamų duomenų rinkimo šaltinio pasikeitimo (2024 m. SPGS pajamų duomenys surinkti iš administracinių šaltinių), todėl pajamomis grindžiamų rodiklių (ir AROPE lygio) pokyčiai, palyginti su 2023 m., neatsispindi. HU – 2025 m. planuojama atlikti ES SPGS duomenų, susijusių su 2019–2024 m. duomenų rinkimu, metodinę peržiūrą. Šis vertinimas grindžiamas liepos mėn. pradžioje turėtais duomenimis ir šios peržiūros neatspindi.
Šaltinis – 2025 m. Socialinės apsaugos rodiklių apžvalga.

9 priedas. Potenciali rizika, nustatyta pagal socialinių rodiklių suvestinę įvairiose bendros užimtumo ataskaitos redakcijose, ir atvejų, kai valstybėse narėse padėtis kritinė arba padėtį reikia stebėti, skaičius per šalių pirmojo etapo analizę pagal socialinės konvergencijos sistemos principus

Socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai	BE				BG				CZ				DK				DE			
	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius
Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje (per pastaruosius 12				0				1				1				0				0
Mokyklos nebaigę asmenys				0				0				0				1				1
Asmenų skaitmeninių įgūdžių lygis				0				1				0				0				0
Jaunimo NEET lygis				0				0				0				0				0
Lyčių užimtumo skirtumas				0				0				0				1				0
Pajamų kvintilio dalies santykis				0				1				0				0				0
Užimtumo lygis				1				0				0				0				0
Nedarbo lygis				0				0				0				1				0
Ilgalaikio nedarbo lygis				0				0				0				0				0
GDHI vienam gyventojui				1				0				0				0				0
Skurdo ar socialinės atskirties lygis				0				1				0				0				0
Vaikų skurdo ar socialinės atskirties lygis				0				1				0				0				0
Socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui				0				1				0				0				1
Asmenų su negalia užimtumo skirtumas				1				0				0				0				0
Per didelių išlaidų būstui rodiklis				0				0				0				1				1
Oficialios vaikų priežiūros sistemoje dalyvaujantys vaikai iki 3 metų				0				1				1				0				1
Subjektyviai nurodytas nepatenkintas medicininės priežiūros porei				0				0				0				0				0
Iš viso				**3**				**7**				**2**				**4**				**4**

Socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai	EE				IE				EL				ES				FR			
	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius
Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje (per pastaruosius 12				0				0				1				0				0
Mokyklos nebaigę asmenys				1				0				0				1				0
Asmenų skaitmeninių įgūdžių lygis				0				0				0				0				0
Jaunimo NEET lygis				1				0				0				0				1
Lyčių užimtumo skirtumas				0				0				1				0				0
Pajamų kvintilio dalies santykis				0				0				1				1				0
Užimtumo lygis				0				0				0				1				1
Nedarbo lygis				1				0				0				0				1
Ilgalaikio nedarbo lygis				1				0				0				0				0
GDHI vienam gyventojui				0				0				1				1				0
Skurdo ar socialinės atskirties lygis				0				0				1				1				0
Vaikų skurdo ar socialinės atskirties lygis				0				0				1				1				1
Socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui				0				0				1				1				0
Asmenų su negalia užimtumo skirtumas				0				1				0				1				0
Per didelių išlaidų būstui rodiklis				1				0				1				0				0
Oficialios vaikų priežiūros sistemoje dalyvaujantys vaikai iki 3 metų				0				1				0				0				0
Subjektyviai nurodytas nepatenkintas medicininės priežiūros porei				0				0				1				0				0
Iš viso				**5**				**2**				**9**				**8**				**4**

Pastaba. Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto darbo grupėje susitarus, bendroje užimtumo ataskaitoje naudojamos kategorijos yra apskaičiuojamos remiantis atitinkamose bendros užimtumo ataskaitos redakcijose pateikta socialinių rodiklių suvestine, naudojant duomenis, kurie buvo prieinami dabartinės bendros užimtumo ataskaitos redakcijos duomenų fiksavimo pabaigos dieną. Jei tai neįmanoma dėl trūkstamų kategorijų, tačiau ankstesnė versija buvo prieinama bendros užimtumo ataskaitos redakcijose, kuriomis remiamasi, ta versija naudojama trūkstamoms kategorijoms įtraukti (žymima raudona spalva viršutiniame dešiniajame langelio kampe). Pilkuose langeliuose nurodytos bendroje užimtumo ataskaitoje naudojamos kategorijos, kurių nebuvo įmanoma nei apskaičiuoti, nei užpildyti taip, kaip ką tik nurodyta.

9 priedas (tęsinys). Potenciali rizika, nustatyta pagal socialinių rodiklių suvestinę įvairiose bendros užimtumo ataskaitos redakcijose, ir atvejų, kai valstybėse narėse padėtis kritinė arba padėtį reikia stebėti, skaičius per šalių pirmojo etapo analizę pagal socialinės konvergencijos sistemos principus

Socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai	HR				IT				CY				LV				LT			
	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius
Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje (per pastaruosius 12				1				1				1				0				1
Mokyklos nebaigę asmenys				0				1				1				0				2
Asmenų skaitmeninių įgūdžių lygis				1				1				1				1				0
Jaunimo NEET lygis				0				1				0				1				2
Lyčių užimtumo skirtumas				0				1				1				0				0
Pajamų kvintilio dalies santykis				0				1				0				1				1
Užimtumo lygis				0				1				0				0				0
Nedarbo lygis				0				0				0				1				1
Ilgalaikio nedarbo lygis				0				0				0				1				0
GDHI vienam gyventojui				0				1				1				0				0
Skurdo ar socialinės atskirties lygis				1				1				0				1				1
Vaikų skurdo ar socialinės atskirties lygis				1				1				0				0				0
Socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui				1				0				0				2				1
Asmenų su negalia užimtumo skirtumas				1				1				0				0				1
Per didelių išlaidų būstui rodiklis				0				0				0				0				1
Oficialios vaikų priežiūros sistemoje dalyvaujantys vaikai iki 3 metų				0				0				0				1				0
Subjektyviai nurodytas nepatenkintas medicininės priežiūros porei				0				0				0				1				0
Iš viso				**6**				**11**				**5**				**10**				**11**

Socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai	LU				HU				MT				NL				AT			
	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius
Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje (per pastaruosius 12				0				0				0				0				0
Mokyklos nebaigę asmenys				1				0				0				0				0
Asmenų skaitmeninių įgūdžių lygis				1				0				0				0				0
Jaunimo NEET lygis				2				0				0				0				0
Lyčių užimtumo skirtumas				0				0				1				0				0
Pajamų kvintilio dalies santykis				0				0				0				0				0
Užimtumo lygis				1				0				0				0				0
Nedarbo lygis				1				0				0				0				0
Ilgalaikio nedarbo lygis				0				0				0				0				0
GDHI vienam gyventojui				1				0				0				1				1
Skurdo ar socialinės atskirties lygis				0				0				0				0				0
Vaikų skurdo ar socialinės atskirties lygis				1				0				1				0				0
Socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui				1				0				1				0				0
Asmenų su negalia užimtumo skirtumas				0				0				0				0				0
Per didelių išlaidų būstui rodiklis				0				1				0				0				0
Oficialios vaikų priežiūros sistemoje dalyvaujantys vaikai iki 3 metų				0				1				1				0				0
Subjektyviai nurodytas nepatenkintas medicininės priežiūros porei				0				0				0				0				0
Iš viso				**9**				**3**				**4**				**1**				**1**

Pastaba. Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto darbo grupėje susitarus, bendroje užimtumo ataskaitoje naudojamos kategorijos yra apskaičiuojamos remiantis atitinkamose bendros užimtumo ataskaitos redakcijose pateikta socialinių rodiklių suvestine, naudojant duomenis, kurie buvo prieinami dabartinės bendros užimtumo ataskaitos redakcijos duomenų fiksavimo pabaigos dieną. Jei tai neįmanoma dėl trūkstamų kategorijų, tačiau ankstesnė versija buvo prieinama bendros užimtumo ataskaitos redakcijose, kuriomis remiamasi, ta versija naudojama trūkstamoms kategorijoms įtraukti (žymima raudona spalva viršutiniame dešiniajame langelio kampe). Pilkuose langeliuose nurodytos bendroje užimtumo ataskaitoje naudojamos kategorijos, kurių nebuvo įmanoma nei apskaičiuoti, nei užpildyti taip, kaip ką tik nurodyta.

9 priedas (tęsinys). Potenciali rizika, nustatyta pagal socialinių rodiklių suvestinę įvairiose bendros užimtumo ataskaitos redakcijose, ir atvejų, kai valstybėse narėse padėtis kritinė arba padėtį reikia stebėti, skaičius per šalių pirmojo etapo analizę pagal socialinės konvergencijos sistemos principus

Socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai	PL				PT				RO				SI				SK			
	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius
Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje (per pastaruosius 12 m	n/a			1	n/a			0	n/a			0	n/a			1	n/a			0
Mokyklos nebaigę asmenys				0				0				1				0				1
Asmenų skaitmeninių įgūdžių lygis				1				0				1				1				1
Jaunimo NEET lygis				0				0				1				0				0
Lyčių užimtumo skirtumas				1				0				1				0				1
Pajamų kvintilio dalies santykis				0				0				0				0				0
Užimtumo lygis				0				0				1				0				0
Nedarbo lygis				0				0				0				0				0
Ilgalaikio nedarbo lygis				0				1				0				0				1
GDHI vienam gyventojui				0				0				0				0				0
Skurdo ar socialinės atskirties lygis				0				0				0				0				0
Vaikų skurdo ar socialinės atskirties lygis				0				0				0				0				0
Socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui				0				1				0				0				0
Asmenų su negalia užimtumo skirtumas				1				0				1				0				0
Per didelių išlaidų būstui rodiklis				0				1				0				0				0
Oficialios vaikų priežiūros sistemoje dalyvaujantys vaikai iki 3 metų				1				0				1				0				1
Subjektyviai nurodytas nepatenkintas medicininės priežiūros pore				0				0				0				0				0
Iš viso				**5**				**3**				**7**				**2**				**5**

Socialinių rodiklių suvestinės esminiai rodikliai	FI				SE			
	2024	2025	2026	Skaičius	2024	2025	2026	Skaičius
Suaugusiųjų dalyvavimas mokymosi veikloje (per pastaruosius 12 m	n/a			0	n/a			0
Mokyklos nebaigę asmenys				0				0
Asmenų skaitmeninių įgūdžių lygis				0				0
Jaunimo NEET lygis				0				0
Lyčių užimtumo skirtumas				0				0
Pajamų kvintilio dalies santykis				0				0
Užimtumo lygis				1				0
Nedarbo lygis				2				2
Ilgalaikio nedarbo lygis				1				0
GDHI vienam gyventojui				1				0
Skurdo ar socialinės atskirties lygis				0				0
Vaikų skurdo ar socialinės atskirties lygis				0				0
Socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui				0				0
Asmenų su negalia užimtumo skirtumas				0				0
Per didelių išlaidų būstui rodiklis				0				1
Oficialios vaikų priežiūros sistemoje dalyvaujantys vaikai iki 3 metų				0				0
Subjektyviai nurodytas nepatenkintas medicininės priežiūros pore				1				0
Iš viso				**6**				**3**

Pastaba. Užimtumo komiteto ir Socialinės apsaugos komiteto darbo grupėje susitarus, bendroje užimtumo ataskaitoje naudojamos kategorijos yra apskaičiuojamos remiantis atitinkamose bendros užimtumo ataskaitos redakcijose pateikta socialinių rodiklių suvestine, naudojant duomenis, kurie buvo prieinami dabartinės bendros užimtumo ataskaitos redakcijos duomenų fiksavimo pabaigos dieną. Jei tai neįmanoma dėl trūkstamų kategorijų, tačiau ankstesnė versija buvo prieinama bendros užimtumo ataskaitos redakcijose, kuriomis remiamasi, ta versija naudojama trūkstamoms kategorijoms įtraukti (žymima raudona spalva viršutiniame dešiniajame langelio kampe). Pilkuose langeliuose nurodytos bendroje užimtumo ataskaitoje naudojamos kategorijos, kurių nebuvo įmanoma nei apskaičiuoti, nei užpildyti taip, kaip ką tik nurodyta.